Nagy-karácson napjára.

Nagy örömet hirdetek, mely leszen minden népnek, mert született ma nektek Üdvözítőtök, ki az ur Jézus Krisztus. — Luk. 2, 10.

Ma vagyon azon legfontosabb órának évi fordulata, mely a szent hajdan időkörének záradéka, és üdvösebb új időszaknak kezdete lőn. Ma ment teljesedésbe ama nagy várakozás, mely után az ős világ szent borzalom és tisztelet közt, sőt az egész természet szülési vajudás közt epedezett. Itt állunk végre azon ünnepélyes pillanatnál, mely nemcsak a mult, hanem a jelen és jövő századoknak is zsinórmértéke lőn; azon pillanatnál, melyet a Teremtő mindenek másod kezdetévé és végévé előhatározott; azon pillanatnál, melyben az örök valóság hozzánk lebocsátkozott, hogy minket az örökkévalóságig vég nélkül kisérjen.

Igen, az ég követe teljesítette mennyei küldöttségét; Judának alázatos szent szűze beleegyezett, „ime az Ur szolgálója! legyen nekem a te igéd szerint“: és ezen igék, noha egy gyöngéd szűz ajkáról rebegve, hatalmasbak lőnek a teremtés nagy szavánál; meghajlának azokra az egek, hogy az igazat leharmatozzák; kinyilék a föld, hogy a világ üdvözítőjét megszülje, és földerült látkörünkre azon csodálatos nap, melyet Ábrahám forrón vágyott látni, mely után az előkor jámborai szent fohászok közt sóvárogtak, mely az egész mindenséget másodszor lépteté ki a semmiség rothadt méhéből új alakban, — új szellemi alakban, — mert ma látni fogjuk az Isten dicsőségét, az Isten egyszülött fiának az atyától kegyelemmel és igaz-

sággal teljes dicsőségét. — „Nagy örömet hirdetek.“

Készülj azért Jeruzsálem! szedd össze minden fényedet, öltözködjél dicsőséged ékességébe én népem! Légy vigasztalódva; ne gondolj többé a multakra, mert ma az Isten mindeneket újjá teremtett! — Ti pedig, Áron szövetségének hirnökei! siessetek a magas hegyekre, hirdessétek az örömkövetséget Sionban, hirdessétek Juda minden nemzetségének fönhangon: „ime a ti uratok az Isten megjelent köztetek!“ Mondjátok el minden népeknek, hogy az ő reményök, minden századoknak, hogy az ő dicsőségök, minden teremtésnek, hogy az ő teremtőjök itt a földön vagyon.

Fontos jelenet ez az egekre nézve, mert általa a mennyország kapui megnyilnak; fontos a pokolra nézve, mert általa sötét üregei bezárulnak; fontos az angyalokra nézve, mert általa boldog körük szaporodik; fontos az emberekre nézve, mert ő e boldog éjfélben olyan nevet nyert, mely előtt minden térd meghajol az égben, a földön, s a föld fenekén. „Nagy örömet hirdetek, mert született ma nektek Üdvözítőtök, az ur Jézus Krisztus.“

Mi pedig, jámbor keresztények! siessünk Betlehembe, fölkeresni az isteni kisdedet, kit nekünk azég adott; megismerni az új törvényszerzőt, kinek bölcseségét a bölcsek serege is bámulja; imádni a megtestesült Istent, ki mennyei dicsőségét értünk odahagyta.— Oh de mily látvány ötlik itt szemeinkbe! — A városon kivül egy puszta sivatag istáló, benne mély csend, körötte komor éj, a jászolyban egy siró gyermek, mellette félékeny szülői, mögötte néhány oktalan állat, mindenütt a szegénység és nyomor alacsony képe! — Ki higye, hogy e szegény gyermek legyen az a nagy Isten, kit én imádjak? az a legfőbb tekintély, kinek én meghódoljak? azon új törvényszerző, kinek parancsait az egész világ és pedig a világ végezeteig kövesse? Oh ez megfoghatatlan titok! — És mégis ugy vagyon, mint sz. Pál mondja: „Az ur Jézus Krisztus tudniillik isteni természettel birván, elrejté isteni mivoltát, és szolgai természetet öltvén magára, külső alakban ugy jelent meg, mint ember.“ De minél szegényebb külső alakja, annál fölségesebb annak belső valósága, mit megértvén, minden

nyelv kényszerül az apostollal megvallani, „hogy Jézus Krisztus legyen az ur az Atyának dicsőségére.“

Miért is Betlehembe hívjuk meg ma a hiveket, hogy lássák a siránkozó gyermek pólyáiban is az Üdvözítőnek csodálatos dicsőségét; a hitetleneket, hogy csodálják a botrányos jászolyban is a fölkent Urnak isteni fölségét. Ugy vagyon, alacsony szolgai alakjában bámuljuk ma az Ur győzedelmét; mert ő végetlen isteni tökéletességeit emberi alakjában is megtartotta, és midőn megtestesülésével az emberi gyarlóságot istenité: ez által, ha szabad ugy szólanom, annál inkább Isten ő, mert a mi üdvözítőnk. — Isten és üdvözítőnk ő; mert alacsony és épen azért fölséges születésében mindent értünk épen ugy, mint önmagáért tőn; — mindent önmagáért, mert soha isteni tulajdonságait fényesebben ki nem nyilatkoztatta, mint mikor azokat a kisdedség pólyáiba takarta; mindent értünk, mert midőn mennyei dicsőségét gyarlóságunkkal egyesítette, ez által minket istenségében részesített; — mindent önmagáért, mert ezentúl annál inkább uralkodik ő mindenek fölött, minél inkább még csak annyi helylyel sem birt, hol születhetnék; mindent értünk, kik ennél üdvösebbet épen ugy nem kívánhatunk, mint ő nagyobbat tenni képes nem vala.

És ime ezek ama kettős szent és szivemelő képek, melyekben a betlehemi jászoly mély titkát ma csodálni tanuljuk. A megtestesülés a diadalom és dicsőség titka, — a kegyelem és üdvösség titka; — kettős remek műve a mindenhatóságnak és határtalan szeretetnek, — kettős csodajelenete a nagy természetnek, mely épen oly méltó a teremtőre tekintve, mint szent és üdvös a teremtményre nézve; — és hogy beszédem egész fonalát két rövid szóba foglaljam: a megtestesülés titkában

1-ör minden az Isten dicsőségét emeli;

2-or minden az emberi gyarlóság szükségeit födözi; „mert az üdvözítő a mi urunk Jézus Krisztus.“ — Figyelmezzetek.

I.

Az Isten minden tetteinek végczélja az ő dicsősége. Az Isten megszünnék Isten lenni, ha nem irányozna mindent

tulajdon dicsőségének kinyilatkoztatására. De miben állhat voltaképen miránk nézve az Isten dicsősége, hanemha abban, hogy ő az ő isteni fölségét előttünk inkább és inkább kitüntesse, velünk megkedveltesse, és köztünk megdicsőítse? — És, oh csodálatos intézkedése a Mindenhatónak! épen a megtestesülés eme titkában, mely a hitlenek szemeiben botrányul tünik föl, látjuk mi az Istent az ő dicsőségének legmagasb fölségében. Az ige tudniillik testté lőn, mi által eszközlé, hogy őt közelebb megismerhessük; lealázá magát a keresztig, és pedig a keresztnek haláláig, mi által eszközlé, hogy jobban szeressük; emberi gyarlóságot ölte magára, mi által eszközlé, hogy az ő fölsége előttünk nagyobb dicsőségben tündöklik.

Az Isten megjelenik köztünk láthatóképen, és ez által eszközli, hogy jobban megismertessék. Oh! ki képes itt elbeszélni, mily mély tudatlanságba, ne mondjam butaságba, volt az emberi-nem elmerülve urunk eljövetele előtt? Az Isten a világban vala, és a világ őt meg nem ismerte, midőn az ő láthatatlan tulajdonait, ugymint örök hatalmát és Istenségét, a világ teremtésétől fogva mivelt munkáiból megismerhette volna. Imez első legszentebb igazság, melyen kivül nincs, nem lehet más igazság, a habozó észnek csak szomoru vita-tárgya volt. Sőt az Istennek legszebb műve legelső vakító csalfa fénynyé lőn, mely az embereket bálványimádásra elcsábította; tudniillik: az égen arany tüzben özönlő fölséges nap, melyet a szentirás világosan a Mindenható csodaművének vall, a nemzetek nagyobb részének ama ködfátyolul szolgált, mely az egy igaz Istent szemeik elől eltakarta. A zsidók az Isten választott népe lévén, e tévelybe nem estek ugyan, mert mint az irás mondja, „Juda országa az Istent megismerte.“ Igy Mózes lélekemelő énekében, Dávid érzékenyítő zsoltáraiban, a próféták magasztos képes beszédeikben dicsőn festették a teremtő és gondviselő urat: azonban e dicső rajzolatokban is az Istennek inkább csak árnyéklata adatott, mint az ő valóságának eredeti mása. Itt tehát, oh ember! az idő, hogy megnyisd szemeidet a világosságnak, mely Üdvözítőnk születése napján földerült! A betlehemi jászolynak kisdede megnyitá előtted a láthatatlan

Isten hatalmát, melyet a világ bölcseinek gyönge szeme látni képes nem vala. És pedig milyen hatalmát?! — bizonyára a legnagyobbat, mely valaha e földön mutatkozott; mert micsoda az ég és föld, micsodák az angyalok és emberek az Istenemberhez mérve? — Idáig a Teremtő csak játékot űze keze műveivel. Semmiből e mindenséget egy szóval létre hozta; egy lehelettel meggyújtá a napnak és éjnek világító fáklyáit, egy pillantásával fölolvasztá a sziklás hegyeket, s akaratának egy mozzanatával porrá zuzta a leghatalmasabb országokat minden dicsőségökkel együtt. Oh valóban roppant dicső képei a mindenhatóságnak, melyeket maga az Isten szent lelke teremtett. De ti ma már nem vagytok az Istenhez méltók! Egy új csoda derült föl ma Betlehem körében, mely minden csodák csodája! — Az Isten kiüríti fényözönének dicsőségét; az ő fölségét a mi alacsonyságunkkal, az ő korlátlan függetlenségét a mi szolgaságunkkal egyesíti. Oh valóban bámulatos csoda! — Ha ő e nagy világot kénye szerint szépíti, vagy rutítja; ha itt mindenek az ő hatalmas kezei alá simulnak; ha az életet és halált kedve szerint osztogatja: mindezekben az ő roppant nagy hatalmának csak parányi kisérletét látom. De midőn két ellentételes valóságot egygyé teszen; midőn az örökkévalót a mulandóval, a végetlent a végessel, a halhatatlanságot a halandósággal egyesíti; midőn lebocsátkozik fölérhetetlen égi magasságából a földi alacsonysághoz, a nélkül hogy fölségéből vesztene; más természetbe öltözik, a nélkül hogy a magáét letenné, ugy, hogy szent Ágoston szerint: „az Isten személye az ember személyét el nem nyeli, és viszont az emberi személy az isteni személyt nem kisebbíti;“ — ez bizonyára az isteni hatalomnak legdicsőbb erőnyilatkozata; az isteni fölség munkáinak tetőpontja; az isteni dicsőségnek azon remekműve, melynél nagyobbat ember gondolni, az Isten pedig tenni nem képes. Egyéb műveiben dicsőségének növekedését látom, de a megtestesülésben az ő lealacsonyodásának hatalmát csodálván, kiáltok föl a profétával: „Nagy Isten! ez nemcsak munkáid legszebbike, hanem a te egyetlen, legdicsőbb remekműved, mely előtt minden más munkáid elenyésznek.

A betlehemi jászoly megismerteti velünk az Isten bölcseségét. De milyen bölcseségét?! — Idáig nem volt az embernek végirányához vezető biztos kalauza, kellő példája. Ha embert vett föl pályafutása mintájaul, Istent képzett belőle; ha az Istent tüzé ki végiránya tüköreül, emberré alacsonyítá őt. Oh siralmas állapot! ki fog minket eme kelepczéből kiszabadítani? — Ne essetek kétségbe k. a.! az Istenséggel párosult emberiség mindeneket kiegyenlít. Istenember mától fogva a mi előképünk; ne féljünk azért, mintha fölsége miatt hozzá nem emelkedhetnénk, mert a mi fölkent urunk hozzánk hasonló ember; attól se tartsunk, mintha őt követve eltévednénk, mert a mi üdvözítőnk Isten, a csalhatatlan és csalni nem tudó. Mi azon erényeket, melyeket ő parancsol, magunkévá tehetjük, mert azok emberi erények: sőt azokat magunkévá kell tennünk, mert isteni erények. Oh dicső tüköre az isteni bölcseségnek, melyben az igazság napját láthatjuk, a nélkül hogy fényözönétől szemünk világa csorbát szenvedne; mely tudatlanságunkhoz alkalmazkodik, a nélkül hogy minket hibába döntene; mely az igazságot földeríti, a nélkül hogy azt a testiség durvasága által elferdítené; mely minket az istenségig fölemelkedni tanít, a nélkül hogy az Istent lealacsonyítani engedné!

A betlehemi jászoly megismerteti velünk az Isten igazságát és irgalmasságát. De milyen igazságát? milyen irgalmasságát? — Idáig nem tudta az emberi ész meghatározni, vajjon egy földhez tapadt nyomoru teremtménynek gonoszsága fölemelkedhetik-e az egekbe? vajjon megbántódhatik-e Isten, mint legszentebb valóság? És ha ugy vagyon, oly igen nagy rosz-e az Istent megbántani? Vajjon méltatja-e magát Isten oda, hogy egy fölséges pillantást vessen a porra, a porféregnek cselekedeteire? Vagy talán inkább olyan kegyes atya, ki mindeneket megbocsát? — Idáig e fontos kérdések megfejtését a homály sötét köde födve tartá előttünk; de a ma született kisded jászolyánál megtanultuk, hogy az Isten minket minden utainkban kisér, hogy az igaz utról eltérésünk az Istennek nem tetszik, de ő mindazonáltal épen oly kimeríthetlen a várakozásban, mint szigoru a büntetésben; hogy ki az ő kiengesztelődésére szent fiától ily roppant áldozatot kivánt, igazságának sem hagy

határt szabni: de minél nagyobb a megtestesülés áldozata, annál határtalanabb annak jótékony hatása, és épen azért minél nagyobb a szigor, annál nagyobb az irgalom is, mert e két tulajdonság egymást ugyan föltételezi, de ki nem zárja, mint a koronás próféta mondja: „a kegyelem és igazság egymással találkoznak, az igazság és irgalom egymást megcsókolják; mert irgalmasság napfénye és igazság paizsa az ur Isten, ki kegyelmet és dicsőséget osztogat, annál több bünt bocsátván meg, mennél nagyobb váltságot követel, annál több bocsánatot osztván, mennél nagyobb elégtételt kiván, ugy, hogy méltán habozunk, vajjon a megbántottra háramlik-e nagyobb dicsőség, vagy a megbántóra nagyobb szerencse.

Igy vezet minket a jászoly az Isten legszebb tökéletességeinek ismeretére. Nem kérdezzük azért mi ma már a világ habozó bölcseitől: mi az Isten? és az ő szent fiának neve? Mi tudjuk, hogy az Isten titokteljes neve: Mi atyánk! ki a Fiut öröktől fogva szülte, és az időnek teljességében mint az örök Igét megtestesítette. Tudjuk, hogy az örök Fiunak neve Ige, kiben és ki által az Atya mindeneket teremtett. Tudjuk, hogy a világ a mi Atyánk örök gondviselésétől kormányoztatik, és hogy az, ki velünk az ő szent fiát nemcsak lélekben, hanem testben is egyesítette, nem hagyja sorsunkat a vak esetre. E legfontosabb igazságok ma már nemcsak tudós bölcseink, hanem az utolsó tanulatlan napszámos előtt is tudvák, ugy annyira, hogy a betlehemi kisded legutolsó tanítványa is az Istenről és az ő tökéletességeiről többet tud, mint tudott Socrates vagy Plato minden bölcsészete mellett; mert a betlehemi jászoly az Isten fiában az Atyának kegyelem- és igazsággal teljes dicsőségét mutatja.

Továbbá az Isten megjelenik láthatóképen, és az ő végetlen szeretetének ezen új munkája által eszközli, hogy jobban szerettessék. Idáig az őskor tudákosai magasabb eszmére vergődni nem tudtak egy képzelt arany lánczná, mely az eget a földdel, a teremtőt teremtményével összetartaná: de nekünk a jászoly minden aranynál drágább élő lánczot mutat, a megtestesült Igét, ki minket Istennel örökre elválaszthatatlanul összefüzött. Mig a teremtményt Istenétől a bün fala örökre elválasztá: a mennyei szeretet

boldogító lángja az emberi érzelem szivoltárán nem lobog-hatott; mert a teremtmény teremtőjének dicsőségét szabad szemmel nem nézhette. Igy hajdan Mózes Sinai hegyén az Isten dicsőségét ki nem állhatván, el kelle az Ur dicső képe elől arczát födöznie; de a jászolyban az Isten külfény nélkül mutatkozik, és azért félelem nélkül, bizodalommal járulhatunk hozzá. Hajdan az Isten a népek borzadalma volt: ma örömmel vallhatjuk, hogy nincs a földön nép, kihez Istene oly közel állana, mint a mi üdvözítő Istenünk. Hajdan az Isten a véres áldozatok Istene volt, ki az égből mennydörge le a földre, mennyköveket hullata az emberekre, egy pillanattal meggyújtá a villámokat, és orkán viharok közt halált dörge le mennyei székéről. Ádám igy látta őt és a fák közé bujdokolt égő szemei elől; Isaiás igy látta őt, és megborzadva fordult el színétől; Dániel igy látta őt, és fölsikoltott: „Jaj nekem! az urat láttam!“ Ma oly nyájasan mosolyg felénk a betlehemi jászolyból a mi üdvözítő Istenünk, mintha annál több igényt tartana szeretetünkre, minél többet tőn értünk annak megnyerésére. Oh! lehet-e valami istenibb e magas leereszkedésnél? Vagy mi volna dicsőbb, Istenhez méltóbb, mint ily módon az emberek szivét meghódítani? Valóban ezerszer magasztosabb erény az emberektől szeretettetni, mint embereket alkotni; fölségesebb erény alázatosság által magát megkedveltetni, mint rettentés által másokat borzasztani; dicsőbb erény bizodalom által sziveket nyerni, mint hatalomkarral milliókat alávetni.

Egy Istenember, ki hogy szeretetemet megnyerje, a bölcsőben értem sír, hatalmasabban megindít könyeivel, mintha a hegyeket helyeikből kiforgatná, vagy a tengerek szigeteit összeolvasztaná, vagy épen az egész földgolyóval ujjai közt játszadoznék. És ha volna még a dicsőségnek olyan foka, melyre az Istennek föl kellene emelkednie: e dicső fokozat azon szabad kényü lealázódás lenne, mely őt hozzánk hasonlóvá tegye; mert minél jobban leereszkedik magasságából, annál szeretetre méltóbbá teszi magát, s annál inkább növekszik fölsége, minél méltóbb ő a mi szeretetünkre. Azért mondja szent Bernárd: „Igy akart az születni, ki tőlünk akart szerettetni.“ A teremtés által csak kezeinek műve valék: a megtestesülés által szivének

remeke lettem; a teremtés által csak teremtőmet csodálva csodáltam benne: a megtestesülés által lelkem megváltóját imádom benne; a teremtés által csak szolgai tiszteletemet birta: a megtestesülés által fiui szeretetemet kivíta; a teremtés által csak alattvalójává tett: a megtestesülés által a mennyei Atyának gyermekévé, sőt önmagának tulajdon testvérévé fogadott. Oh! tehát ne mondja ma már senki Mózessel az Istenről: „Én vagyok, aki vagyok," mert ez csak rettent; de vallja minden nyelv szent Jánossal: „Szeretet az Isten, ki a szeretetben marad, Istenben, és Isten őbenne marad." Lehet-e ennél Istenhez méltóbb és az emberekre nézve édesebb valami? — Ő azért Isten, mert szeretetével átkarol mindeneket; ő azért a mi Istenünk, mert minket vég nélkül szeret; ő azért a mi üdvözítő Istenünk, mert előtte egyetlen kedves hódolat a mi iránta égő szeretetünk, és semmi előtte nem kedves, hanemha a szeretet mennyei kelyhéből folyki, mert: „Igy akart az születni, ki tőlünk akart szerettetni."

Végre az Isten megjelenik láthatóképen, és ez által saját dicsőségét neveli, midőn mindenhatóságát gyarlósággal, gazdagságát szegénységgel, fölségét alacsonysággal fölcseréli. — Hatalmában állott villámok fényözönében, a napnál is dicsőbb világosságban leszállani, angyalok seregeitől övezve tüzfellegekben, miként valaha eljövend, köztünk megjelenni; de ő egy puszta istálóba szállott le mint koldus, mint a fényüző világnak csúfja. És vajjon mily szándékkal? — A mint tudjuk, oly czélból, hogy itt a földön új isteni tiszteletet alapítson, Isten szíve szerint élő új népet teremtsen, hogy a pogány jóslókat, kik ravasz cseljövendöléseikkel a világot ámítgaták, örökre elnémítsa, a tévelyek tanszékeit fölforgassa, az álisteneket és istenített czégéres bünöket kiirtsa; hogy minden nemzetet az ő szent nevének imádására fölhíjon, és a pogány istentelenség szentetlen romjain az üdvige diadalszobrát fölállítsa. Oh! de mily roppant távolságot látok én itt a czél és annak eszköze között?! — Minél bámulatosabb és dicsőbb a czél, melyet elérni szándékozott: annál gyöngébb- és erőtlenebbnek látszik az eszköz, melyet hallatlan czéljára használ. És oh! Isten bölcseségének s tu-

dományának gazdagsága; épen ez az, mi a betlehemi kisded isteni fölségének az ő megfoghatatlan nagyságát megdicsőíti.

Ugyanis az emberek dicsősége fenyegetések közt törvényt szabni: az Isten dicsősége törvényeiben gyarlóságunkhoz alkalmazkodni; az emberek vitézsége fegyveres haddal győzni: az Isten dicsősége ütközet és erőszak nélkül diadalt aratni; az emberek bölcsesége az ész következtetéseivel oktatni: az Isten bölcsesége minden emberi okoskodást megszégyenítve józanítani; az emberek tudománya czifra ékesszólással sziveket megindítani: az Isten dicsősége a bölcseket is együgyüség, a tudósokat is tudatlanok által meghódítani. Azért újolag fölhílak szeretteim! nézzétek pólyáiban a betlehemi kisdedet, annak puszta lakát, melyben születik, szegény bölcsőjét, melyben könyeseppeket hullat, az együgyü pásztorokat, kik őt környezik: de csak egy kevés időt engedjetek még, hadd növekedjék korra, bölcseségre, Isten és emberek előtti kedveségre; — és imhol! a vad istáló a világhírü müvelt Hellas és büszke Romának iskolájává leszen; a megvetett jászoly ama fejedelmi székké változik, honnan az isteni kisded az egész világnak törvényt szab; az ügyefogyott pásztorok helyett melléje csoportosulnak a föld óriásai, és a leghatalmasb királyok s császárok a betlehemi szülött lábaihoz borulnak. Az Istennek csodálatos intézkedése azon gyermek! kit hazájában alig ismernek, ki jobban el van hagyatva bármi koldus gyermeknél, az ő szegény bölcsőjében olyan terveket készít, melyek az egész emberi társadalom minden alkotmányát megváltoztatják; a néma istálóban siránkozó kisded új templomokat, új oltárokat, egy egészen új országot épít, és az ő országának, mely nem e világból való, aláveti magát az egész hatalmas pogány világ; még pólyákba kötözvék kezei, és velök a földgolyót egyik sarkától a másikig megrendíti, minden megindul gyönge leheletére. Azon gyermek, ki alig meri gyönge lábaival a féltöredezett nádat tapodni: Libanon czedrusait gyökereiből kitépi, Jeremiás iszonyu vaskalapácsát, mely minden országokat levert, játszva szétmorzsolja; a béke és szelidség magzata, ki senkivel még csak pörlekedni sem akar, a legvadabb nemzeteket meghódítja. — Ki képes nekünk megfejteni e hallatlan csodát? Azon Istenember, ki a füstölgő kendert sem birta,

vagy legalább nem kívánta eloltani, hogyan vethette le mennyei székéről Romának a villám mennyköveivel fölfegyverzett istenségét? Hogyan is történhetett, hogy a hatalmas romai sas is megalázódva e szegény tehetetlen kisded lábaihoz konyult? — Oh szeretteim! ne fürkészszétek ennek mélyebb okát, mert ha még tovább is kérdezösködnétek, inkább én kérdeném tőletek szent Jóbbal: „mondd el, ha tudod, melyik ut vezet oda, hol a világosság lakik? hogyan kel föl és nyugszik le naponkint a hajnali csillag? Ki szabta ki utját a csattogó villámnak? Ki az esőnek atyja? Ki nemzi a harmat cseppjeit, és mily csodaerővel szab határt a kis homokszem a nagy tengernek“? Ha megmondjátok nekem, miként hozta ki Isten és alapította a semmiségre e földet; miként gyújtotta meg egy leheletével egünkön a napot, ugy, hogy folyvást égetne, de maga soha el ne égne: én is meg fogom fejteni, hogyan fegyverezte le egy szegény zsidó gyermek erőszak nélkül a világ népeit; hogyan hódította meg fegyver nélkül a föld zsarnokait; hogyan győzte le ékesszólás nélkül a világ bölcseit, és hogyan maradt a Nazareti Jézus az emberiség egyetlen Istenembere, midőn körötte az istenek nagy seregének bálványai mind porba omladoztak.

És épen e dicső diadalom erejénél fogva hílak föl titeket szeretteim! ismerjétek meg, szeressétek és dicsőítsétek a betlehemi kisdedben ma született üdvözítő Istenembert, mert ő az, ki eleve mondotta: „Legyen világosság, és világosság lőn;“ ő az, ki a lelketlen bálványokat porrá zuzta; ő az, ki a bün uralgó széket lerombolta és a világ polgári szintugy mint egyházi alapelveit megváltoztatta, midőn sz. Pál tanítása szerint: „azokat, melyek valának, azok által, melyek semminek állíttatnak, megrontotta.“ Igaz tehát, hogy a megtestesülés a diadalom titka, mert benne minden az Isten dicsőségét emeli. — De a megtestesülés még a kegyelem titka is, mert az az emberi gyarlóság minden szükségeit kielégíti.

II.

A kegyelemnek, mely a ma született üdvözítő által eláradozott, nagyságát, jótékonyságát és szükségét csak ugy foghatjuk föl kellőképen, ha a bün által elferdített természetünk gyarlóságát, sebeit, szomoru leigáztatását érezzük. Eleve, mikor a kegyes teremtő e porba lehelé isteni szikráját, erény és dicsőség, béke és boldogság, mindenfelé legszebb kilátás volt az embernek szép vagyona, öröksége. De alig homályosítá el engedetlenségének büszkeségével a benne fénylett mennyei lángot: oh mily siralmas állapot, szomoru sors, és bokros nyomoruság váltotta föl eredeti boldog létét! A bün nehéz igája alatt nyögő emberben nem látok egyebet a harag fiánál, ki mindenféle nyomorral terheltetve, szenvedélyeinek árjától ragadtatva, legszebb kilátásától megfosztva remény nélkül tengődik. És mi után eseng ő ily szomorító állapotában? — Mert eleste miatt a kétségbeesésig nyomorult, vigasztalást keres; mert erkölcsileg megromlott, megszenteltetésre van szüksége; mert Istenhez hasonló méltóságát és ezzel reményét elveszté, ennek visszanyerését igényli. De hol találjuk föl ezen épen oly dicső, mint emberi erőt túlhaladó igényeket? — Oh imádandó kisdede a betlehemi jászolynak! téged, egyedül téged illet a dicsőség: ily nagy szükségek ellen még nagyobb eszközöket nyújtani. Ezen Istenember enyhíti bajainkat, orvosolja szenvedélyeinket, visszateremti eltünt reményünket; ezen Istenember letörli keserü könyeinket, lecsillapitja föllázadt vérünket, fölbátorítja kétségbeesésig csüggedt szivünket; ezen Istenember a mi vigasztalónk, üdvözítőnk és közbenjárónk. Vigasztalónk könycseppjei által, melyeket értünk hullat; üdvözítőnk példája által, melylyel előttünk világít; közbenjárónk emberisége által, melyet értünk istenségével egyesített.

A betlehemi jászoly Istenembere a mi vigasztalónk könyei által, melyeket értünk hullat. Négyezer esztendeig könyezett az emberiség e siralom völgyében, fölfölsohajtozva az egek felé egy vigasztaló mennyei sugár után, mert itt a földön nem találkozott bölcs, ki majd a tudomány szüke, majd a tekintély hiánya miatt képes lett volna szívemésztő zokogását megszüntetni. Haszontalan rebegék előtte,

hogy az észnek az érzékiségen, a léleknek a testen uralgania kellene, hogy a pulya érzelgés férfiatlan gyöngeség, hogy a balsors és viszontagságok, melyek az istenekhez nem férnek, az embernek legszebb alkalom a dicsőségre; mert azokon győzedelmeskedve az istenek fölé emelkedik. Fönhéjázó üres hangok ezek, melyek legfölebb is csak az emberi hiúságot ápolták, de a nyugtalan szívet megnyugtatni nem birták. És ti szívtelen vigasztalók! Nem érzitek-e, hogy gyógyszereitek épen oly utálatosak, mint foganatlanok? Nem érzitek-e, hogy föllengző nyelvetek inkább színpadi hősöket, mint Isten szíve szerinti jámborokat képez? Nem érzitek-e, hogy méreggel vegyült orvosságtok lelki bajainkat javítás helyett inkább a kétségbeesésig emeli? — Imhol, ily szomoru küzdelem közt hányódott az ember, midőn az Istenember megjelent, vigasztalói hivatását teljesítendő. Megjelent a kisded Jézus, s midőn isteni fölségét emberi gyarlóságunkkal egyesíté, az ő gyarlósága a miénknek gyámola lőn, mert „kiömleszté rá az Ur lelke az ő szent kenetét, hogy mindnyájunkat, kik itt törődött szivüek vagyunk, meggyógyítana, kik itt sírnak, megvigasztalná.“

Ugy de mily új csodát látok itt megint?! Mit használhat a mi gyarlóságunknak, ha a mi orvosunk töredékeny szolgai alakba öltözik? Milyen menedéket várhatnak a szerencsétlenek olyantól, ki maga is csak azok számát szaporítja? Hogyan szüntesse meg a mi könyeinket az, ki maga is könyez? — Oh balga itélete az emberiségnek! „Nem kelle-e a fiunak mindenben hasonlóvá lennie testvéreihez, hogy irántok kiméletes és szánakozó legyen, s tulajdon szenvedésein tanuljon irgalmasságot?“— Ismerte ő ugyan bajainkat végetlen bölcseségénél fogva; de velünk akarta azokat hozdozni, hogy példájával megmutatná, miszerint ő, ki maga is szomorkodott, a szomoruak barátja; ki maga is sírt, tudja mások könyeit becsülni; ki maga is szenvedett, tudja a türelmet méltányolni. „Oh ti mindnyájan, kik nyomorogtok és terhelve vagytok, jőjetek hozzá, ő enyhíti bajaitokat, megvigasztalja lelkeiteket!“ Nincs nekünk olyan főpapunk, ki a mi gyarlóságunkat velünk

viselni, a mi bajainkat orvosolni ne tudná; érez ő mindeneket mint ember, meggyógyít mindeneket mint Isten. — Mit is használna a szenvedő embernek egy az ő természeténél fogva a szenvedéstől örökre mentes lény? Mily leverő volna az ő gyarló alattvalóira nézve, ha annak fejében semmi emberi nem találtatnék? Milyen üdvözítő lett volna az, ki fölérhetlen dicsősége mellett az én szenvedéseim miatt csak pirulna? De most a betlehemi kisded velem sír, szomorkodik és szenved, és ilyen üdvözítőt ohajt az én lelkem, az én levert szivem. Nem az égben, hanem itt a földön keresem én az én üdvözítőmet; mert igen távol esnek ama magas örök hegyek eme siralom völgyétől; nekem olyan üdvözítő kell, mint a kisded Jézus, ki velem, sőt értem sír; ki velem, sőt értem szenved, és az én szomoruságomat az Isten malasztjává, az én könyeimet az örök boldogság előzálogává varázsolja.

Boldogok azért, kik itt sírnak és szenvednek! oh szent és csodálatos tanítása az Istenembernek! — Ez az, mely a kereszténységet oly erőgazdaggá és szeretetreméltóvá teszi, ez a gyarló szívnek méltán imádandó religiója, ez a szerencsétlenek igazán vigasztaló erkölcstana, ez a gyöngéd és érzékeny kedélyüeknek malasztos isteni tisztelete. Boldogok, kik itt sírnak és szenvednek! — Valóban, ha más semmi ok sem bizonyítaná is a keresztény religiónak isteni eredetét: ez egyetlen vigasztaló tanítás maga is túlelég arra; mely ha az égből nem származnék, soha, de soha embernek eszébe nem jutott volna!

A betlehemi jászoly Istenembere a mi üdvözítőnk az ő példája által. Ő letekintett az ég magasságából, örök mennyei székéről, és látta, hogy az emberek az anyagi javak után telhetetlen vágygyal ragaszkodnak; ő látta, hogy az emberek veszedelmesen megbájolvák a világ szerelmétől, holott az épen oly álnok az ő fényes lámaiban, mint kárhozatos az ő gyönyöreiben; ő látta, hogy az emberek majd határtalanul botor kevélységökben az egekig kapaszkodnak, majd ismét túllázadó szenvedélyeikben az oktalan állatoknál is alább sülyednek; ő látta, hogy az emberek egyéniségöknek túlságosan hizelegve gyakran önmagukat istenítik, és minden után mohón esengnek, mi őket fölemelés helyett inkább lealacsonyítja; — ő mindezeket látta és elhatározá lelké-

ben: az emberek csalódásait eloszlatni, rendetlen vágyaikat fékezni s a dühöngő szenvedélyeket, mint minden gonosznak kútfejét gyökérből kiirtva, ama szörnyeket örökre lebilincselni, melyek az emberen idáig oly tartósan és veszedelmesen zsarnokoskodtak.

Valóban nagy és Istenhez illő vállalkozás! de mily eszközökkel elérendő? — Idáig nem volt elégséges hatalom az óriási gonosz ellen. — A természet fölszólalt, de az ember nem hallotta szavát; a lelkiismeret följajdult, de a szenvedélyek elnyomták hangját; az iskolák bölcsei fölszólaltak, de a feszes hideg iskolai tanítás a fölhevült szív meleg vérét lecsillapítani nem tudta. Mit fog tehát az Isten bölcsesége tenni? — Ő nem lakik az emberi szivben, honnét a bün és háborgó szenvedélyek miatt kiköltözött; de megjelenik szemeinknek, és mivel idáig égből ledörgött szózata csak szivünket rettenté, és nem javítá: azért saját példájával akar ezentúl vonzani, azon példájával, mely épen oly szivreható, mint fölséges, épen oly dicsőn vonzó, mint csalhatlanul vezérlő. E remek példa a betlehemi kisded, ki bár gyöngesége miatt még szólni sem tud, de szól helyette pólyája, szól bölcsője, szól a jászoly, mely minden igazságnak csalhatatlan tanszéke.

Ugyanis, az ó-szövetség főpapja rejtélyes képekben mellén hordozá e szavakat: tanítás és igazság; az új-szövetség főpapja azokat szive mélyében hordozza, ő az igazságot épen annyiféle nyelven hirdeti, a hányféle leláztatást és méltatlanságot szenvedett. Oh ti hát mindnyájan a hullámzó szenvedélyek rabjai, nyomoru rabjai, nyissátok föl szemeiteket és lássátok a jeleket, mely adatott nektek és minden népnek! Ha megbájolt titeket a világ dicsősége: lássátok itt, mily hiú az! Ha elcsábított a szerencse mosolygó képe: lássátok itt, mily igazságtalan és utálatos az! Ha eltántorított az önzés túláradozó ereje: lássátok itt, mily botor és kárhozatos az! — Vagy visszaborzadtál a szegénységtől? Lásd itt, mily nemes és fölséges az! Elundorodtál a szenvedéstől? Lásd itt, mely kedves és üdvös az! Sárgaságig elepedtél a rágalom miatt? Lásd itt, mily kellemes és üdvhozó az! Imhol nektek a jel. Az Isten szegény, Jézus Krisztus szenved és eped! — Oh mi gyönge szónokok, mit

érnek minden erőtetett okoskodásaink ily világos és dicső példa mellett?! Az Isten szegény, Jézus Krisztus szenved, és eped: e példa után nincs mit mondanunk, vagy is inkább e szavakban mindent megmondottunk; mert minden, mit a ma született Istenember mond, szent tanítás; minden, mit ő cselekszik, dicső példa; minden, mit ő szenved, hatalmas üdvszer a mi boldogságunkra.

Hátra van még elvesztett méltóságunk és reményünk visszanyerése, mely nélkül nincs, nem lehet számunkra boldogság. Mit is használna az embernek e nehéz vándorpályáján minden fáradozása, ha gyarapuló erkölcsi tettei által szentebbé, és Isten előtt kedvessé nem lehetne? E nélkül a betlehemi kisdednek legszentebb tanítása csupán a világ bölcsei fölött szebben csillogó tudomány, az Istenembernek szent példája csupán bámulásra inkább, mint követésre méltó hiú dicsőség volna. Oh nem ezt várta a bün súlya alatt roskadozó ember! Ne mez után sovárgott a szenvedélyek hullámaitól csapdosott bünös! Nekünk olyan üdvözítőre volt szükségünk, ki a bünnek fogvatartó lánczát megoldaná, a szenvedélyeknek Istentől elvonó hatalmát megrontaná, a lelki halálból erkölcsi életre támasztana, a régi sebet begyógyítaná, büneinket lemosná, az ellenünk oly igazságosan fölháborodott egeket megengesztelné, és köztünk s a büntető villám közt közbenjáró lenne; röviden: ki bennünk az Isten képét fölélesztené s ez által eredeti méltóságunkat visszaszerezné, az örök életre vonatkozó elvesztett örökségi jogunkat és füstbement reményünket visszateremtené. De:

Mindezeket az ember emberi erejével nem eszközölhette.

Hogyan is tölthettük volna ki azon örvényt, melyet a bün köztünk és a Teremtő közt támasztott? Ama nehéz igából, mely nyakunkba vettetett, hasztalan törekvénk fohászinkat s könyeinket az egekbe emelni, — egy titkos villámkéz minket folyvást visszalökött, és semmiségünk mélységébe lesujtott. — Ki fogja furdaló lelkiismeretünket megnyugtatni? Ki fogja a megbántott Teremtőt kiengesztelni? Mily áldozatot mutassunk be lelkünk váltságáért? Ki fogja boldog halhatatlanság után vágyó igényeinket kielégíteni? Örök megdicsőülési jogunkat föléleszteni? — Bizonyára senki más, hanem egyedül a ma született Istenember. Ő

tudniillik, midőn emberi gyarlóságunkba öltözik, eredeti méltóságunkat visszaszerzi; midőn értünk emberi természetet veszen föl, rabbilincseinket testvériségének mennyei lánczává változtatja; midőn értünk magát föláldozza, a bün átkát az üdvösség malasztjává változtatja, a büntetés nagy mértékét még nagyobb kegyelmével fölülhaladja, és eszközli, hogy a félelmes Teremtő mától fogva kegyes Atyánkká lesz, ki minket az ő örök egyszülött fiától meg nem különböztetve kedvébe fogad, áldozatainkat kedvesen veszi; mert azokat nem mi, hanem az ő hasonmása mutatja be. — Igen, á betlehemi kisdedben megszületett a mi áldozó főpapunk, kinek könyörgései a mi érdemeink, kinek szenvedése és értünk ontott vére a mi erényünk, kinek önföláldozása a mi reményünk, sőt jogunk az örök életre. Ne vesse tehát senki többé szememre az én semmiségemet, mert én minden semmiségem mellett is ember vagyok, és az én üdvözítő Istenem, kiben minden él, mozog és vagyon, ember. Ő sz. Pál állítása szerint azért vette föl a mi alávaló testünket, hogy azt az ő fényességének és dicsőségének testévé változtassa, hogy igy, ki megújítónk lőn itt a földön, ugyanaz a mi dicsőségünk legyen mennyben. Oh, mily új világ nyilik meg itt szemeinknek! Oh mennyei nagyság! oh isteni haza! oh lelkem megbájoló hazája! Ha ma a kegyelem oly nagy: milyennek kell valaha lennie a dicsőségnek!? Ha ma a szeretet oly nagy: milyen lehet valaha annak adománya!? Ha ma a váltság díja oly vég nélkül megbecsülhetlen: milyen lehet azon haza, melynek ily végtelen nagy az ára!? — Oh üdvözítő Istenem! áldott betlehemi kisded, légy Atyádnál közbenjáróm ama dicső haza elnyerésére!

* * *

Nagy örömet hirdetek, mert ma az Ige, mely kezdetben az Istennél vala, mely által eleve mindenek lettek, mely maga az élet, igazság és világosság, az örök Ige testté lőn, és Betlehemben született a mi üdvözítőnk az ur Jézus Krisztus, kinek ma szegény jászolyánál is láttuk, látva csodáltuk, csodálva imádtuk dicsőségét, mint az Egyszülöttnek az Atyától kegyelemmel és igazsággal teljes dicsőségét. A diadalom

és dicsőség titka ez, mely az Isten nagyobb ismeretére, szeretetére és dicsőítésére vezérel; a kegyelem és üdvösség titka ez, mely letörli könyeinket, fékezi a bennünk zajló viharokat, hullámzó szenvedélyeinket, és minket Istenünkkel kibékítve, visszateremti eltünt reményünket. A diadalom ünnepe ez, illik azért, hogy a győztes isteni kisdednek diadalszobra ma az egész világon minden keresztény szivben új dicsőséggel emelkedjék; — a kegyelem ünnepe ez, illik azért, hogy a kegyhozó isteni kisdednek jótéteményeit necsak ártatlan gyermekeink a karácsoni ajándéknak örvendve áldják, hanem a koros keresztények is szivök újulásával magasztalják és hálálják! Mi pedig itt mindnyájan a diadalom és kegyelem szent jászolyánál leborulva, a mennyei seregek sokaságával kiáltsunk föl: dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békeség a jóakaratu embereknek! — Amen.

Szent István első vértanu ünnepére.

És megkövezék Istvánt. — Ő pedig térdeire esvén nagy fönnszóval kiálta mondván: ne tulajdonítsd nekik e cselekedetet vétkül. — Apost. csel. 7, 58—59.

Öröm sugárzott tegnap szemeinkből; vig énekhangok ömledeztek ajkainkról; szivünknek szük vala az ő helye, annyira dagadozott a jó kedvtől: midőn ma szomoruság sötétlik szemeinkben; sirásra huzódnak ajkaink; szivünkre bú nehézkedik komolyságának egész súlyával! Honnét ezen kedvváltozás? Ah! tegnap egy bölcsőt, Üdvözítőnk bölcsőjét álltuk körül: ma egy vérpadot, az imént született Jézus hű tanítványának sz. Istvánnak vérpadját; ott tegnap a vig angyalokkal találkoztunk, itt ma a sötét hóhérokkal; ott tegnap éledtek, itt ma hanyatlanak reményeink.

„Az egyházi gyülekezetekből kizárnak titeket, mondá Jézus búcsuzó beszédében tanítványainak; sőt eljön az idő, midőn minden, valaki titeket megöl, azt véli, hogy ez által Istennek tiszteletet tesz“ [1]). Ime, Jézusnak ezen jövendölése már teljesedik! Alig távozik ő tanítványaitól, legottan fölzúdul ellenök a zsidók pokoli gonoszsága: üldözi, ostorozza, és megöli őket. — Ilykép Jézus bölcsőjéhez csakugyan közel áll szenteinek vérpadja. Alig tünik föl az örök igazság égi fénye, már is töri sugarainak ágait a vak gonoszság, hogy végkép eloltsa azt. És azért üli is az anyaszentegyház, Jézus születése után mindjárt sz. Istvánnak mint első vértanujának emlékét.

[1]) János: 16, 2.

De hiában, ez az igazság és erény földi sorsa! Tiszteletet érdemel: és gúnyoltatik; szeretetet: és gyülöltetik; fölmagasztalást: és tiportatik. Jézus tanítványai áthatva isteni mesterök tanításának igazságától, parancsa szerint: „Menjetek az egész világra, tanítsatok minden népet," — kilépnek a világ színpadjára, hirdetik az örök élet igazságait; és mivel fizet nekik a világ? mutatja sz. István története. A helyett, hogy szavai igazságának hatalma előtt meghajoltak volna a zsidók, bedugák füleiket, hogy azokat ne is hallhassák, s rá rohanván kihurczolták a városból, és agyonkövezték.

Szomoru, valóban szomoru látni, mint diadalmaskodik a sötétség a világosságon, a hamisság az igazságon, a gonoszság az ártatlanságon! szomoru látni, mint esik ezen küzdelem áldozataul egy szent, kinek kebleoly hőn lángolt atyjafiainak üdvösségeért! Azonban ezen szomoru kép sötét árnyéklatába nem csekély fény vegyül, midőn látjuk, mily nagy, mily dicső ő halálában, ki oly nagy, oly dicső volt életében. Nagyra emelkedett lelke a végső csapás alatt sem tört meg. Kő kő után száll rá, és ő — talán irgalomért eseng? talán segítségért kiáltoz? vagy talán gyilkosaira átkokat szor? — oh nem! ő térdeire esvén imádkozik, — imádkozik ellenségeiért, gyilkosaiért: „Uram, Jézus! ne tulajdonítsd nekik e cselekedetet vétkül;" — ők engem megölnek, de bocsáss meg nekik; — én a te tanítványod, ki örömmel szenvedek, örömmel halok meg neved dicsőségeért, én kérlek, bocsáss meg nekik.

K. a.! előttünk a dicső példa, melyből mire tanítsalak titeket? Arra-e: mint kelljen minden kereszténynek hite igazságaért küzdenie? vagy arra-e: mint kelljen azért meg is halnia? Igen, mindezt tanulhatjuk sz. Istvántól; hanem példájából még mást is tanulhatunk, t. i. szeretni ellenségeinket. — Miből alkalmat veszek, lelki épüléstekre és üdvös tanulságtokra e jelen órában arról elmélkedni:

hogy legfőbb keresztény kötelességeink egyike, szeretni ellenségeinket.

Szent István! esedezzél érettünk, hogy Jézus malasztja velünk legyen ez órában. — Figyelmezzetek.

* * *

A kereszténynek föladata: az örökélet szent igazságainak ismerete és az ezen igazságokból származó kötelességeknek teljesítése által, a lehető legnagyobb erkölcsi tökéletességre fölemelkedni. Mióta Jézus szent ajkairól ezen fölhivás lehangzott: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes [1]), minden kereszténynek erkölcsiségével, mint a tüzből fölemelkedő lángnak, fölfelé kell törnie, az emberi magasság legfőbb fokán sem állapodhatván meg; mert isteni tökéletességre kell törekednie. Jézus meg is szabá a törvényeket, melyeknek megtartása által a keresztény eme föladatát teljesítheti. Ezen törvények egyike: szeresd ellenségedet.

Ugyanis, Jézus a hegyen tartott öröknevezetes beszédében a többi közt azt mondja: „Hallottátok, hogy mondatott: szeresd felebarátodat, és gyülöld ellenségedet.“ Itt kellő fölvilágosításul meg kell jegyeznem, hogy az ó-törvényben, melyre Jézus e szavaival hallgatóit utalni látszik, seholsem parancsoltatik az ellenség gyülölete, sőt ellenkezőleg szeretete. Mert midőn az Ur Mózes által Izráel népének parancsolja: „Ha ellenségednek tévelygő ökrére vagy szamarára találsz, hajtsd vissza neki; ha gyülölődnek szamarát terhe alatt feküdni látod, ne menj el mellette, hanem vele együtt fölemelni segítsd; [2]) midőn továbbá a gyülölést és boszuállást tiltja: „Ne gyülöld szivedben felebarátodat, hanem bátran fedd meg őtet, hogy ne legyen bünöd miatta;“ [3]) midőn végre a bölcs Sirák azt tanítja: „Ki boszút akar állani, boszút áll azon az Isten, és büneit meg nem bocsátja. Engedj meg téged megsértő felebarátodnak: ugy könyörgésedre neked is megbocsáttatnak büneid;“ [4]) midőn — mondom — mindezeket az ó-törvényben megirva találjuk: nem az ellenségnek munkás szeretetét ajánlja, parancsolja-e az ó-törvény? Csak az irástudók magyarázák félre és alkalmazák az életben hibásan

[1]) Máté: 5, 48. — [2]) II. Mózes: 23, 4—5. — [3]) III. Mózes: 19, 17—18. — [4]) Sirák: 28, 1—3—2.

Istennek Mózes által a felebaráti szeretetről adott parancsolatát, [1]) felebarátaiknak csak azokat tekintvén, következőleg csak is azokat szeretni vélvén magukat köteleseknek, kik jó szivvel viseltetnek irántuk. Jézus tehát csak a zsidók közt az ellenség iránti kötelességekről divatozó ferde fogalmakat tartá szemei előtt, midőn mondá: „Hallottátok, hogy mondatott: szeresd felebarátodat, gyülöld ellenségedet.“ — És Jézus miként igazítja meg azokat? Halljátok ker. a.! isten-törvényhozói tekintélylyel mondja: „Én pedig mondom nektek: szeressétek ellenségeiteket; tegyetek jót azokkal, kik titeket gyülölnek; imádkozzatok azokért, kik üldöznek és rágalmaznak titeket“ [2]). Kell-e ennél világosabb és erőteljesebb parancsolat? — Kezdetben semmi sem vala. És lőn egyszerre ég és föld. És kinek szavára? Az Urnak ezen szavára: „én mondom;“ mert mondá Isten: „legyen világosság! és lőn; legyen az ég boltozatja: és lőn; legyen szárazföld és tenger: és lőnek. Az ég és föld meghajlott ezen szónak hatalmára. És ime, ugyanezen szó mondja: „szeressétek ellenségeiteket:“ ne hajoljon-e meg tehát annak hatalmára a keresztény szive? vagy az egész természetben egyedül csak az ember szivén törnék meg parancsszavának hatalma? Ker. a.! mióta Jézus kimondotta: „szeressétek ellenségeiteket,“ az ellenség szeretete törvény, melyet a kereszténynek akként kell elfogadnia és teljesítenie, miként a természet elfogadá és teljesité az Urnak teremtőszavát.

Hogy Jézus hiveit az ellenség szeretetéről hozott törvényének megtartására annál készebbekké tegye, nem elégszik meg ezen parancsolatnak puszta adásával, hanem védokokkal is támogatja azt, mondván: „hogy legyetek fiai Atyátoknak, ki mennyekben vagyon, ki napját fölkölti a jámborokra és gonoszokra, és esőt ad az igazakra és hamisakra“ [3]). K. a.! kinek van több ellensége, mint az Istennek? Vagy talán csodálatosnak tetszik nektek, hogy mondom: az Istennek van legtöbb ellensége? Minden bün lázadás az Isten ellen; következőleg

[1]) III. Mózes: 19, 18. — [2]) Máté: 5, 44. — [3]) U. o. 45, 47.

minden bünös ő ellen lázangó. Valamint pedig a fejedelem ellen lázongó a fejedelem ellensége: ugy a bünös is Istennek ellensége. Mily nagy pedig a bünösök száma? És mit tesz az Isten ellenségeivel? Kezében a villám: csak egy intés, és lecsap, ront, gyújt; parancsára készen állanak az elemek: csak egy lehelet, és a bünös nincs többé. Azonban mi történik? Oh! ő a konkolyt a búzával együtt hagyja fölnőni, és nem engedi meg szolgáinak, hogy a konkolyt kigyomlálják, kévékbe kössék és megégessék. Ő ellenségeinek is tesz jót, még pedig mennyit!? Életet és egészséget, ételt és italt, ruhát és lakást nemcsak a jámbor, hanem a bünös is kap áldásosztó kezéből. Vagy hallottátok-e már, hogy az ég csak a jámborok szántóföldére hullatta esejét, és nem egyszersmind a bünösökére is? láttátok-e már, hogy a nap csak az igazak mezejére lövelte sugarait és árasztotta melegét, s nem egyszersmind a gonoszokéra is? Akkor vagyunk mi tehát Jézus szerint a mennyei Atyának fiai, akkor vagyunk őhozzá hasonlók: ha mi is mint ő, ellenségeinket szeretetünkből ki nem zárjuk; ha mi is mint ő, azokkal jót teszünk. Az ellenség szeretetének eme magasztos, hogy ugy mondjam, istenítő erejét — sok keresztény megszégyenítésére — már egy pogány is t. i. Marcus Antoninus római császár elismeré. Midőn barátai őt egykor arra akarák birni, hogy Avidius Cassiuson, ki magát szintén császárrá tevé, álljon boszút, azt mondá: „Ezt nem teszem, sőt inkább megbocsátok neki; mert egy császár semmi istenibbet nem tehet, mint midőn kegyességet és irgalmat gyakorol. Ez teszi őt istenné a földön.“ Ily magasztos méltóságra emelkedik minden keresztény, ki ellenségét szereti. Erre vonatkozólag fölkiált sz. Crysolog: „Rajta keresztény! légy irgalmas és bocsásd meg a neked tett bántalmakat, hogy az Isten hasonlatosságának nyomai rajtad el ne tünjenek.“

De Jézus még egy más védokkal is támogatja törvényét az ellenség szeretetéről. „Mert — igy szól tovább — ha csak azokat szeretitek, kik titeket szeretnek, micsoda jutalmát vehetitek? Nem ezt cselekszik-e a publikánusok? És ha csak atyátokfiait köszöntitek, mit miveltek egyebeknél többet?

nem ezt mivelik-e a pogányok is?“ [1]). Csak azt szeretni, ki minket szeret; csak azzal tenni jót, ki velünk tesz jót: bizony nem valami különös. Az oktalan állatoknak is meg van ezen ösztönük. Damocles nevü rabszolgát oda dobatá egykor urának haragja egy kiéhezett oroszlánnak martalékul. És ime, az oroszlán a rabszolga lábához simul, és nem bántja. Miért? hálából; mert a rabszolga egykor az oroszlánnak lábából egy tövist huzott ki, mi által nagy fájdalomtól menté meg. Hanem azt szeretni, ki minket nem szeret, azzal tenni jót, ki nekünk ártani akar, vagy talán már ártott is: az mutat nagy, fölemelkedett, nemes keresztény lélekre. Az ellenség szeretete a felebaráti szeretetnek virága; és épen ezért az igaz és jó kereszténynek legbizonyosabb ismertető jele is. Az ellenség szeretete a keresztény erény gyöngyeinek rubintja, melyben a felebaráti szeretetnek tüze leginkább visszatükrözik. Barátunk szeretetébe könnyen becsuszik valamely természetes hajlam; midőn ellenségünk szeretete attól egészen ment, és egyedül az isteni malasztnak, és az azt fölfogó nemes érzetnek müve. „A barátot szeretni: mondja Tertullián, azt teszik mindnyájan; de az ellenséget szeretni: azt csak a keresztény teszi.“

De Jézus nemcsak tanított, hanem cselekedett is. Az ellenség szeretetét is nemcsak parancsolta, hanem gyakorolta is, és pedig oly fényesen, oly hatalmasan, hogy méltán rendült meg az egész természet annak bámulásában. Ah! nézd őt, oh keresztény! A kereszten, a gyalázatfán függ ő az ég és föld között. Sebeiből patakzik a vér. Kimondhatatlanok a kinok, melyeket szenved. Azon fölül még ellenségeinek gúnynyilai is egyre szállnak rá. — És ő mit tesz? „Atyám! bocsáss meg nekik, eseng könyörgő hangon, mert nem tudják mit cselekszenek.“ Mióta Jézus ajkairól a keresztfán e szavak lehangzottak, létezhetik-e oly keresztény szív, mely haragot, gyülöletet, boszút forraljon még legnagyobb ellensége ellen is? lehetséges-e, hogy a legellenségesebb szivü keresztények a keresztfa tövénél egymás nyakába ne boruljanak, és meleg ölelgetések közt a szeretet csókjaival egymást el ne áraszszák? Sz. Gual-

[1]) U. o. 46—47.

bert, midőn még a világnak szolgált, ellenével nagypénteken egy hegyszorosban találkozván kardot rántott, hogy azt levágja. „Kérlek, könyörge neki a megijedt ellen, tekints Krisztusra, ő ma ellenségének megbocsátott, bocsáss meg te is énnekem.“ És Gualbert hüvelyébe dugá kardját, ellenének nyakába borult és szivből megbocsátott neki. — „Példát adtam nektek mondja isteni Mesterünk, hogy valamint én cselekedtem, ti is igy cselekedjetek:“ máskép bánhatnánk-e tehát mi ellenségeinkkel, mint ő bánt az övéivel? Vagy talán ellenséged igen megsértett? jobban-e, mint Jézus vala megsértve? Ellenséged neked nagy kárt tett? nagyobbat-e mint Jézusnak, kinek még életét is elolták.? „Csendesen is mondhatta volna ugymond sz. Ágoston, Jézus a keresztfán: Atyám! bocsáss meg nekik; de mondá fönnszóval miattunk, hogy legyen példánk.“

Továbbá, a keresztény ember életének minden perczében tartozik az Istennek szolgálni. Szivének oltárnak kell lennie, melyen az imádás és hálaadás áldozata égjen szüntelen, fölemelkedvén kedves illatjával az égbe mint Ábel áldozata. A zavaros mocsárból szállhat-e föl jó illat? Az ellenségének gyülöletével eltelt szív nem hasonló-e a mocsárhoz, melyet a harag, boszúvágy, káröröm nemtelen indulatai tesznek zavarossá és büzhödtté? Hogyan legyen tehát az ily szivből fakadó imádság kedves az Isten előtt? Elfordítja attól arczát az Isten épen ugy, mint Kain áldozatától. Azért ajánlja is Jézus: „Ha az oltárnál jut eszedbe, hogy atyádfiának panasza van ellened: hagyjad ott az oltárnál ajándékodat, és eredj előbb megbékülni atyádfiával, azután visszatérvén mutasd be ajándékodat“ [1]). A ki tehát nem bir engesztelékeny szivvel, a ki nem kész ellenségének megbocsátani, a ki következőleg ellenségét nem szereti, mert a megbocsátás mindig a szeretetnek kifolyása: annak imádsága sem kedves az Isten előtt. Sőt az ilyen önmagára büntetést, átkot kér az égből, midőn imádkozik: „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miként mi is megbocsátunk ellenünk vét-

[1]) Máté: 5, 23—24.

kezőknek?“ mert valamint ő meg nem bocsát ellenségének: ugy ő sem várhatja vétkeinek bocsánatát. Az ilyennek mindennapi imádsága tehát egy önmaga ellen kimondott kárhoztató ítélet. „Mit csinálsz, oh ember! kiált föl aranyszáju sz. János, nem érzed-e, hogy tenmagad ellen szegezed a tőrt, midőn ellenségednek meg nem bocsátasz, midőn őt nem szereted, és az Istennek ítéletét és kezét magad ellen fölhivod?“

Azután, kérdezd meg oh, keresztény! szivedet, mit kivánna az, ha ellenséged volna? azt-e, hogy ő magát rajtad megboszulja? hogy oly mértékkel mérjen neked vissza, milyennel te neki mértél? hogy a szeget szeggel torolja vissza? Bizonynyal nem; sőt inkább azt ohajtaná, hogy bántalmaidat nézze el, hogy irántad engesztelékeny szivvel viseltessék, hogy szükségeidben rajtad segítsen, szóval hogy ismét szeressen. Hasonlókép cselekedjél tehát te is; mert „valamit akartok, hogy nektek cselekedjenek az emberek, ti is cselekedjétek azt nekik“ [1]), parancsolja Jézus. — Mind ehhez még az is járul, hogy az ellenség szeretete leghathatósabb eszköz az ő megszelidítésére, szivének megnyerésére. Az iránta mutatott jószivüség jótévőleg megszégyeníti őt; a megszégyenítés pedig az ellenségeskedő szivnek az, a mi viz a tüzlángnak. „Ha éhezik ellenséged, adj neki enni, mondja szent Pál, ha szomjuhozik nyujts neki italt. Ezt cselekedvén tüzes szenet gyüjtesz az ő fejére“ [2]). Az érczet megolvasztja a tüz lángja: igy lágyítja meg a szeretetből folyó nemes bánásmód az ellenség keménységét. Valamint az, ki a parázst fujja, a tüzet éleszti; ellenben ki arra vizet önt, a tüzet eloltja: ugy táplálja az indulatok tüzét, ki a szidalmazást szidalmazással viszonozza; ki ellenben az indulatos kitörésekre szelid szavakkal válaszol, az lecsendesítvén a haragot, az ellenségeskedést gyökerében fojtja meg. A boszú által ellenséged kezébe csak fegyvert adsz; míg pedig ő fegyvert tart kezében és készen áll a küzdelemre, nincs ő legyőzve. Csak akkor lesz ő egészen legyőzve, ha barátoddá lesz; barátoddá pedig csak szereteted által lesz. Azért mondja assisi szent Ferencz:

[1]) Máté: 7, 12. — [2]) Róm. 12, 20.

„Le akarod ellenségedet győzni; kiméld őtet.“ És ki áll jót arról, hogy állapotunk jelen viszonyai nem ugy változnak-e, hogy épen ellenségünk segíthetne rajtunk? nem követeli nem parancsolja-e tehát a józan okosság, hogy annak szivét minél előbb megnyerjük; és minthogy ez csak egyedül a szeretet által eszközölhető, nem követeli-e saját javunk, hogy ellenségeinket szeressük? — Azután mennyire nyugtalanítja, keseríti életünket az ellenségeskedés? mint dulja föl a családi és társadalmi boldogságot? Az ellenséges szív olyan mint a zajgó tenger, melyen a viharok dühöngnek, semmit sem szivelvén meg fölszinén, hanem mindent magukkal lerántván a mélységbe.

Mégis csak igen sok az, mit Jézus törvénye az ember gyönge szivétől kiván, midőn azt az ellenség szeretetére kötelezi. „Ellenségemet szeretni; azzal jót tenni, ki nekem roszat tesz; azt áldani, azért imádkozni, ki engem átkoz, üldöz: az igen nehéz, sőt lehetetlen.“ — Igen, az ellenség szeretete nehéz, nagyon nehéz; a szív, melyet a Teremtő tett érzékenynyé, vonakodik tőle: de melyik erkölcsi törvénynek megtartása, melyik erény nem nehéz? Nem nehéz-e az alázatosság, a tisztaság, az önmegtagadás? Nehéz az ellenségnek szeretete; de van-e borostyán harcz nélkül? sőt nem annál dicsőbb-e az, minél tüzesebb vala ez? És mily dicső példák ragyognak e tekintetben előttünk? ha azoknak nem vala lehetetlen az ellenség szeretete, miért volna az nekünk lehetetlen? Józsefet meg akarják ölni bátyjai; de e véres szándékuktól elállván eladják idegeneknek, hogy kezeik közt elveszszen. Most egyszerre változik a sors. Kánaánban éhség támad. Jákob fiai kénytelenek Egyptusnak királyi helytartójához folyamodni gabonáért; arczra borulnak előtte, föl nem ismervén benne testvéröket. József, lábai előtt látván testvéreit, mit tesz? Minden vele tett méltatlanságot elfeledve nyakokba borul: „Én vagyok József a ti öcsétek,“ és bátoritja őket: „Ne féljetek.“ — Saul üldözi Dávidot, és ha kézre kerítheti bizonyosan megöli. Dávid kétszer találja ellenét a barlang sötét üregében védetlen állapotban. Barátjai biztatják, hogy egy döféssel szabadítsa meg magát halálos ellenségétől. De a jámbor ifju sértetlenül hagyja ellenségét. Csak egy ivó poharat vesz el feje mellől, máskor meg ruhája széléből vág le

egy darabot, és dárdára tűzve mutatja a barlangból kijövő királynak, mint legdicsőbb diadaljelét azon győzelemnek, melyet fölötte kivitt. „Mint győző jött ki Dávid a barlangból, mondja aranyszáju sz. János, oly dicsőséggel, mint a három ifju az égő kemenczéből; mert valamint ezeket meg nem égette a tüz: ugy amazt nem bántotta a harag lángja.“ — Miként állítsam lelki szemeitek elé azon számtalan dicsőket, kik Jézustól tanulván ellenségeiket szeretni, ezen magasztos nagylelküségnek oly fönséges példáit adták? Sz. István, a mai vértanunk, nyitá meg azoknak dicső sorozatát. Láttátok őt a kövek zápora közt Jézus példája szerint ellenségeiért imádkozni. Igy tettek utána az első keresztények mind, kik erényeik, de leginkább ellenségeiknek szeretete által tölték el tisztelettel és bámulattal az őket üldöző pogányokat, oly annyira, hogy nem egy lett épen ezáltal kereszténynyé és egyszersmind vértanuvá. A sok közül csak egy példát hozok föl. Maximián császár alatt rablánczokra füzve a tömlöczben ült sz. Apollonius. A pogányok minden kigondolható gúnynyal illették őt. Leginkább kitünt köztük Filemon nevü szinész. Ez egy perczig sem szünt meg őt a leggúnyosabb szidalmakkal keserítni. Apollonius Filemon szidalmaira igy válaszolt: „Fiam, én kérem az Istent, hogy legyen neked irgalmas, és ne tulajdonítsa szidalmaidat neked vétkül.“ E szavak, szokatlan gyöngédséggel kimondva, kétélü fegyverként járák át a szinész szivét. Ő magát rögtön egészen átváltozottnak érzé és fölkiáltott: „én keresztény vagyok.“ És a szentnek lábaihoz borulván bocsánatért esdeklett. Azután a bíróhoz ment, kereszténynek vallotta magát, és nem sokára mint vértanu halt meg Krisztusért. — Vagy még több példát hozzak föl? Elmondjam-e, miként loyolai szent Ignácz megtudván, hogy hűtlen barátja, ki tőle, midőn Párisban a sz. hittudományt tanulta, minden pénzét ellopta, Rouenban betegen fekszik, és nagy szükséget szenved, legottan odasietett, hogy rajta segítsen? Elmondjam-e, miként Rouen városának ostrománál Guise herczeget, a katholikusok fővezérét, a hugonották táborából egy valaki orozva akará meggyilkolni; de elfogatott. Ezen nyomorult ember azzal dicsekedett, hogy ő azt vallása érdekéből tette. A nemes lelkü herczeg igy

felelt neki: „Vallásod téged arra indított, hogy engem megölj; az enyém pedig azt teszi, hogy életben hagyjalak, és szivemből megbocsássak.“ — Ily fényes példák után, ha nehéz is az ellenség szeretete, de nem lehetetlen. Látván a sas fia, mily magasra emelkedik szárnyain atyja, utána tör, és nem nyugszik, mig a magasba mellé föl nem száll. Előttünk a dicső példák. Csak legyen bennünk akarat, elhatározás és szilárdság, de Jézus lelkétől ihlett akarat, elhatározás és szilárdság: mi is fölemelkedhetünk a keresztény nemes nagylelküség eme legmagasabb fokára, melyen Jézus tanítása és példája szerint annyi Istvánokat látunk ragyogni, szeretvén ellenségeinket, jót tevén velük, és imádkozván érettük.

* * *

K. a.! ha talán valakinek szivében az ellenséges indulat vad tüze ég: oltsa el azt még ma, oltsa el még e perczben. Tegnap született a békeség királya; hiszen ugy köszöntött be a világba: „békeség a földön a jó akaratu embereknek;“ ma pedig e királynak egy hű vitéze hal meg, békeségben még azokkal is, kik őt agyon kövezik: és te még ellenségeskedhetnél? Ugy-e nem? Te szeretni fogod ellenségedet; mert ezt Jézus parancsolja; mert ez emel téged a tökéletes keresztény nagyságra, és isten-hasonlatosságra. Vagy hogy nevezhetnéd magadat kereszténynek, ha, midőn Krisztusod a kereszten azt mondja: „Atyám! bocsáss meg nekik,“ te azt kiáltod: „boszút, boszút rajtuk?“ K. a.! legyünk mind megannyi Istvánok; ne haragot, ne gyülöletet, ne boszút tápláljunk szivünkben azok ellen, kik minket megbántanak, hanem szeretetet, mely megbocsát, mely imádkozik, mely roszért jóval fizet.

Szent István! dicső a korona, melyet az Ur fejedre tett; valóban arany koronát tett ő a te fejedre [1]), melyben bölcseséged és lelki tisztaságod gyöngyei mellett egy sor igen nagybecsü drága vörös kő ragyog. Ez azon vérczseppekből készült, melyeket te Jézusért ontottál, s melyeket az Ur angyalai gondosan fölszedtek és összefoglaltak.

[1]) Zsolt. 20, 4.

Hanem ezen drága vörös kövek közt van egy, mely nem annyira ragyog, mint inkább teljes lánggal ég; ez a szeretetnek rubintja, azon szeretetnek, mely a rád hulló kövek zápora közt ezen imádságot tevé ajkaidra: „Uram Jézus! ne tulajdonítsd nekik ezt vétkül.“ — Esedezzél érettünk, hadd égjen a mi kebelünkben is ily szeretet, melynek lángszárnyain lelkünk már a földről az égbe emelkedve egykor oda végkép fölszálljon. Amen.

Két példa e beszéd tárgyához.

I. Egy indus egykor a vadászaton eltévedett. Éhen és szomjan egy angol gazdához érkezett, kit házának ajtaja előtt ülve talált, és kéré őt egy falat kenyérért és egy kevés vizért. A kemény szivü angol mindent megtagadott tőle, és nyomorultnak, kutyának szidalmazá, ki ne is merészeljen embernek ilyesmivel alkalmatlankodni. Az indus kénytelen volt minden étel ital nélkül tovább menni. Néhány hónap múlva az angol téveszté el az erdő sürüjében utját, és kénytelen volt egy vele találkozó indust kérni, hogy igazítsa őt utba. De látván az indus, hogy már igen késő az idő a visszatérésre, meghivá az angolt magához hálásra. Az angol kénytelen volt e meghivást elfogadni, ámbár azt nem tevé bizalmatlanság nélkül, és követé az indust hajlékába. Az indus étellel itallal szolgált neki, és egy állatbőrön készíte neki igen kényelmes nyughelyet. Reggel felkölté az indus vendégét, és elvezeté az igaz utra. Az elválásnál kérdé az indus az angolt: ha nem emlékeznék-e ő rá, hogy őt valaha látta. Az angol most szorgosabban megnézé kalauzát, és ezen szives vademberben rá ismert arra, kit ő néhány hét előtt oly nyersen elutasított háza ajtaja elől. Megszégyenítve vallá meg ellenséges bánásmódját, és hívá a vadembert, hogy jöjjön vele, miként elkövetett igazságtalanságát jóvá tehesse. De a vadember mosolygott, szerencsés utat kivánt neki, és eltünt az erdőben.

II. Egy atyának vala három fia, kiket ő azon igéretteveséssel küldött el vándorlani, hogy visszatértökkor igen gaz-

dagon fogja közülök azt megjutalmazni, ki a legnemesebb tettet vieendett e véghez. A fiuk elmenének a nagy világba, és mindenik iparkodott az igért jutalomra magát érdemessé tenni. Bizonyos idő múlva haza érkezvén, mindegyik egy tettet tudott fölmutatni, mely neki a jutalomra méltónak látszott.

Először a legidősebb lépett atyja elé, és mondá: „Halljad, atyám! fiadnak nemes tettét; és itéld meg: érdemes-e a jutalomra. Vándorlásomban a sors egy nyomorult paraszt viskóba vezetett. Az atya és anya ragadós nyavalyában betegen feküdtek, kemény szalmanyoszolyán. Három félmezítelen, éhségtől kiaszott gyermek ült körülöttük, majd kenyérért kiáltván, majd a hideg miatt panaszkodván, majd szülőik betegsége miatt siránkozván. Megtört szivem, és a szánalomtól indíttatva e szegényeknek odaadám minden vagyonomat, ápolám a beteg szülőket, és nem távoztam oldaluk mellől, mig meg nem gyógyultak.“ Az atya örömében megölelé fiát. „Te nemesen cselekedtél, mondá neki; tetted az élet könyvébe föl van jegyezve. Isten majd azt neked egykor dicsően meg fogja fizetni. De hadd beszéljék el tetteiket testvéreid is.“

„Én, atyám! mondá a második, egy égő épülethez jöttem; vadul sestergett a tüz; az egész ház lángban volt. Mellette egy anya állt jajveszékelve és kezeit törve, és kiálta: „Ah gyermekem, egyetlenegy gyermekem! meg kell-e neked égned? nincs senki, ki téged a lángokból kiragadjon?“ Egy nemes ur állt mellette, és pénzzel telt erszényt mutata fönn magasan, mondván: azé legyen, ki a gyermeket a lángokból kimenti. Én a lángok közé ugrottam és szerencsésen kihozám a gyermeket, és átadám anyjának. És midőn a gróf a pénzt nekem akará adni, én már nem voltam ott, és sehogysem valék föllelhető.“ A bámuló atya alig talált elég szavakat ezen fényes tettnek kellő megdicsérésére.

Még a harmadik fiu vala hátra, és az igy szóla: „Atyám, én kevés alkalmat találtam, hogy magamat a jutalomra méltóvá tegyem; és testvéreim nemes tetteiknek irányában csak csekélység az, a mit tettem. — Midőn én egyszer gondolataimba merülve a Rajna mellett, nem meszsze esésétől Schaffhausen körül, sétálnék, láttam egy fiatal embert csónakjában a

folyó partja mellett alunni; de a csónak lassanként kibontakozott kötelékéből, és a rettenetes vizesés felé uszott. Én föltevém magamban, hogy a még mindig alvót megmentem a végveszélytől. Még néhány percz, és a csónakot megragadta és a mélységbe sodorta volna az örvény. De midőn én az alvót közelebbről megnézém, látám hogy épen ő az, ki nekem sok roszat tett. Mit? ellenségemet mentsem-e meg? Hadd veszszen el. Igy gondolkoztam eleinte. De érzelmeim rögtön megváltoztak. Épen azért, mert ellenségem, mondám magamban, kell őt megmentenem; mert én azzal jót akarok tenni, ki velem roszat tett. És én a csónakot kihuzám a partra, és megmentém az alvót bizonyos haláltól.“ Ezt hallván az atya, megfeledkezett előbbi két fiáról és fölkiáltott: „Te vitted véghez a legnemesebb tettet; mert a ki ellenségével jót tesz, az mutat legnagyobb nemeslelküséget. Vedd azért a jutalomdíjt; mert az téged illet legjobban.“

Nagy-karácson utáni vasárnapra.

Ugyanakkor vala Anna nevü próféta asszony; ez sok időt eltöltvén mintegy nyolczvannégy esztendős özvegy vala. Ki el nem távozik vala a templomból, böjtölésekkel és könyörgésekkel szolgálván éjjel és nappal az Urnak. — Luk. 2, 36—37.

Istennek megbecsülhetetlen ajándéka a hosszu élet; mert ez által alkalmat nyerünk minél több érdemet gyűjteni az örök boldogságra. És mégis vannak, kik az étel- és italbani mértékletlenség által gyengítik testi erejöket, melyet a Teremtő nekik hosszabb időre adott, és mintegy erőszakosan sírba taszítják magukat; mások meg a rendetlen és kielégíthetetlen testi vágyak tüzével emésztik életök égő mécsét, észre sem vevén, mennyire siettetik ekként annak végeloltását. Vannak ellenben, kik gondosan őrzik életöket, de csak azért, hogy a világ javait annál tovább birhassák, és földi örömeiket és gyönyöreiket annál huzamosabban élvezhessék; ezek minden iparkodásukat csak a földi vagyonnak, hatalomnak, tiszteletnek és méltóságnak megszerzésére szentelik, mit sem gondolván Krisztus eme szavaival: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja?“ [1]) Nem e világnak mulandó javai, melyeket ritkán keresünk Isten megbántása nélkül, és melyekben, habár birjuk is azokat, teljes megelégedést nem találunk, teszik az emberi életet becsessé és érdemessé; nem ezek tekintetéből kivánatos a hosszu élet: hanem, hogy több évre terjedt napjainkban annál inkább

[1]) Máté: 16, 26.

munkálkodhassunk üdvösségünkön, hogy az erkölcsi tökéletesedés utján több alkalmunk lévén előre haladni, több érdemeket gyűjthessünk, melyek egyedül fognak bennünket az örökkévalóságba kisérni.

Boldogok vagytok ti, megélemedett keresztények, kiknek ősz fején az idő már kitűzte fehér lobogóját, ha igy tekintettétek a számotokra kiszabott éveket. Igy tekinté aggkorának napjait a nyolczvan éves Anna prófétа asszony, ki el nem távozék a templomból éjjel, és nappal böjtölésekkel és könyörgésekkel szolgálván az Urnak. — Ezen jámbor öreg prófétа asszony alkalmul, szolgál nekem hogy ma az öregkorról szóljak hozzátok, ugy, hogy megmutassam, miként az öregkor:

1-ör a hálaadásnak,
2-or a megtérésnek,
és 3-or a tiszteletnek kora. — Figyelmezzetek.

I.

Istennek szép áldása, k. a.! az öregkor, mit oly sokan vágynak elérni, de keveseknek adatik meg. A zsoltáros megénekli az öregkort, mint Istennek különös ajándékát, melylyel csak azok áldatnak meg, kik félik az Urat. Megfontoltátok-e ezt ti, hiveimnek tisztes öregei, kik Isten kegyelméből megőszültetek? És megköszöntétek-e azt az élet adójának? Annyi hálával tartozik az ember Istennek, a hány perczet él; mert minden percz az ő adománya: mennyi hálával tartoztok tehát ti, tisztes öregek, kik annyi majd megszámlálhatatlan perczeket éltetek már? Fussátok csak át elmétekkel életetek különféle korait, sorsotok, állapototok változandóságait: nem találjátok-e, hogy az Isten ezer meg ezer jótéteményeivel, melyekkel hosszu évek során át elhalmozott, a hálaadatosságra kötelezett titeket? Az ő angyala állott őrt bölcsőtök körül, midőn csecsemők voltatok; az Ur erősítette meg gyenge izmaitokat; ő táplálta bennetek az életet és egészséget; ő terített asztalt, midőn éheztetek; ő töltött poharat, midőn szomjuhoztatok; ő vetett ágyat, midőn eltikkadtatok. Övé a levegő, melyet beszítatok; övé a harmat és eső, mely megöntözé szántóföldeteket, hogy kenyeret teremjen az embernek, füvet a baromnak; övé a virággal hím-

zett tarka mező, melyen szemeiteket gyönyörködve legeltettétek; övéi az égnek csillagai, melyek onnét fölül egy boldogabb hazának fényszikráival fénylenek felénk. Ő adta meg az örömet, melyre szivetek nem egyszer földobogott, és ő gyógyította meg, midőn vérzett. Ő gyámolított, hogy el ne essetek, és ha elestetek, ő emelt föl titeket. Ő bátorított, midőn féltetek, ő vigasztalt, midőn keseregtetek, és míg a véletlen esetek, a türhetetlen inség, a pusztító nyavalyák, az öldöklő halál mellőletek ezereket a sírba döntöttek: titeket ő őrzött, ő oltalmazott, hogy ily késő, ily tisztes öregségig életben maradnátok. — Hol az az öreg, ki mindezeket meggondolván a legnagyobb hálára ne gerjedne az Isten iránt? Hosszu tengeri utjából a part felé vergődvén a hajós, nem áldja-e az idő és tenger Urát, hogy azt neki oly szerencsésen megtenni engedte? Nem ezen belső hálával vegyült örömnek kifejezései-e a kiáltások és ágyudurranások, melyekkel a partot üdvözli?

És senki se hányja, mi tán igaz lehet, hogy az ő hosszu élete csak a szenvedéseknek, nyomoruságoknak szakadatlan lánczolata; hogy ő a szegénység ölében születvén kora árvaságra jutott, és az emberektől, a jó szerencsétől elhagyatva és sanyaru munkára kárhoztatva, még elerőtlenedett, elaggott vénségében is kezein lábain a napszám békóját kénytelen hordozni, hogy megkereshesse a kemény, a fekete kenyeret, melylyel szegény életét alig tengetheti naponkint, ugy, hogy nincs ősz fejének egyebe a könyhullatásoknál, melyekkel inségét sirathassa. Senki se hányja mondom ezeket vagy az ezekhez hasonlókat; mert kérdem: mért-e a gondviselés annyi terhet vállaidra, mit az ő segítségével el nem viselhettél? s ennyi inségek közt ki tartott meg? ennyi szükség közül ki mentett meg? ennyi üldöztetéseket ki hárított el tőled? nem-e az Isten? — Ki parancsolt a nyavalyáknak, hogy megkiméljék egészségteket, keresztény öregeim! Ki vezetett vissza titeket a halál kapujától az élők közé, és ezek között ki támasztotta azon irgalmasokat, kik értetlenségteken tanácscsal, a szükségben adakozással, ügyefogyottságtokban pártfogással segedelmeztek? nem-e az Isten? Bizonyára fölkiálthattok Dáviddal: „Anyám méhétől fogva Te oltalmaztál meg en-

gem“ [1]). Nem kell-e tehát az Urat áldanotok? — És ezért nincs szebb, nincs épületesebb valami, mint oly tisztes öreget szemlélni, ki lelkiismeretének tiszta és feddhetetlen érzetében hálásan áldja Istenét a hosszu élettel vett ajándékaiért, békével türvén s engesztelő áldozatul ajánlván föl a Teremtőnek öregsége bajait!

II.

A fiatal meghalhat; az öregnek meg kell halnia, mondja a közmondás. Az az, a fiatal legalább még kecsegtetheti magát azon reménynyel, — ámbár hány csalatkozik! — hogy életének fonala még hosszúra nyulhatik: de az öreg valóban esztelen volna, ha még ily reményt táplálna szivében. A megérett gyümölcs lehull a fáról! Minél előbbre haladt valaki a korban, annál közelebb van a révhez, mely őt az örökkévalóság partjára kiteszi, hol legottan az örök biró elé állíttatik, hogy számot adjon sáfárkodásáról.

Az igaz lelkü gondnok, kire az ur gazdaságát bizta, szeme előtt tartva az egykori szigoru számadást, melyet tennie kell, urának rá bizott vagyonával hivataloskodásának minden perczében a legjobban, a leglelkiismeretesebben gazdálkodik ugyan; de mégis, minél jobban közelg a számadás ideje, annál szorgalmatosabban rendez el mindent, hogy urát kielégítse. Mi más minden ember a nagy Isten előtt, mint gondnok? Nem természetes-e tehát, hogy minden öreg, ki oly közel áll a számadáshoz, semmit el ne mulaszszon, hogy jónak találtassék, elkövetett hibáit jóvá tévén, tett elmulasztásait helyre hozván, minden erkölcsi darabosságot simává, minden horgasságot egyenessé tévén? Már pedig, hol azon öreg, ki a szem kivánságának, az élet kevélységének, a test gyönyöreinek tőrébe nem esett volna? hol az az öreg, ki Isten hosszu várakozásával, ajándékainak sokaságával, magával a hosszu élettel egykor máskor Isten megbántására vissza nem élt volna? Mindezeket elméjével átfutván, és az Ur napját közel lenni látván, ne üsse-e minden őszbeborult a töredelmességnek bünszétzuzó pőrölyével mellét, mondván:

[1]) Zsolt. 37, 13.

„én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem," hogy az Ur előtt irgalmasságot találjon? Vagy lehetséges volna, tisztes öregek, hogy találtassanak köztetek olyanok, kiknek havas hajszálai alatt még mindegyre förtelmes tüz pislogjon, és féligmeddig meghomályosodott szemeikből még most is, és mind végig, mig t. i. csak azok az örök álomra be nem csukódnak, tilalmas gerjedelmek sziporkázzanak? kik gonosz szokásaikban megrögözve a hosszu életet, melyet megtérésre enged nekik az Ur, kárhozatos bizalommal vétkes halogatásban töltsék? —

Oh, féljetek és rettegjetek, tisztes öregek! mert már közel álltok az Ur itélőszékéhez, közel azon perczhez, melyben az Ur imigy szóland hozzátok: „adj számot sáfárkodásodról, mert már többé nem sáfárkodhatol;" adj számot azon hatvan, hetven évről, melylyel az Ur sok ezer meg ezer embertásaid közül, kiket életök virágában szólított ki e világból, téged különösen megajándékozott, és kik tán üdvösebben használták volna föl azokat, mint te. Hány ifju sohajtozott azon évek után, melyeket te megbecsülni nem tudtál? hányan rimánkodnak azon kellemes időszak után, melyben, mint a kifáradt arató megpihenve kévékbe kötött kalászain, végig nézhetné fáradalmainak gyümölcseit? Az ősz hajak ott nem menteni, hanem keményebben vádolni fognak. Azért kérlek titeket: ne tartóztassátok vissza, majd már ugy szólván erőszakosan, a titeket már elhagyni készülő vétkeket, hanem korotok kivánalmainak engedve, öltsétek magatokra a töredelmesség öltönyét, melyben sirjatok és zokogjatok, hogy majdan megörvendeztessetek. „Térj meg, mondja az Ur lelke, ime az ajtó előtt állok és zörgetek; ha kiszavamat fogadja, és az ajtót megnyitja, ahhoz bemegyek és vele vacsorálok" [1]. „Ékes korona a vénség, mely az igazság utjain találtatik" mondja a Példabeszédek sz. könyve [2]. Mit használ, ha még annyi év viharzott el az öregnek feje fölött, ha a számtalanszor szenvedett erkölcsi hajótörésnek romdarabjainál egyebet nem bir fölmutatni? „A tiszteletes vénség nem a hosszu idővel és esztendők számával jár, mondja

[1]) Titk. Jel. 3, 19—20. — [2]) Példb. 16, 31.

a bölcs, hanem ősz az, ki bölcs, és éltes a szeplőtelen életü [1])." Hogyne érezze tehát magát az öreg arra kényszerítve, hogy minden hajszál helyébe, melyet aggkora fejéről lehullaszt, az erénynek fénysugárait tűzze, és ha már máskép nem lehet, elkövetett vétkei fölötti bánkodással, siránkozással, megtéréssel? Oh az öreg kezében mily nagy ékesség az imádságos könyv, a szent olvasó!

III.

Most már hozzátok fordulok, virágzó ifjak és leányok, kik az élet kellemeit még gyönyörrel élvezitek, kiknek ereikben még vidám vér szökdel, és a legszebb reményekre hevíti kebleiteket; és halljátok meg tőlem, hogy az öregkor a tiszteletnek kora! — Ah, nézzétek csak az elaggott öreget, mint fehéríté meg a kor hajszálait, mint apasztá ki szemeit, mint lankasztá tagjait a munkában és fáradságban, mely alatt tán épen a ti javatokért izzadott! nem méltó-e tehát arra, hogy tiszteljétek? Bölcs intézkedéseinek, aggasztó fáradalmainak, éjjeli és nappali törekedéseinek gyümölcseit ti élvezitek; a bokorról, melyet ő ültetett, ti szakasztjátok a rózsát; a fáról, melyet ültetett, ti szeditek a gyümölcsöt; a barommal, melyet nevelt, ti szántjátok földeiteket: nem méltó-e tehát, hogy mindezért hálásan tiszteljétek? Ő veté meg boldogságtok alapját; és ha talán ti azt szélesbítettétek is: mégis nem övé-e a dicsőség? és nem méltó-e tehát, hogy örökké tiszteljétek?

Igaz ugyan, hogy az öregeknek gyenge, kedvetlen, komor, sőt mogorva természete az ifjak virgoncz lelkületével többször jön összeütközésbe, kárhoztatván még az ifjak ártatlan örömeit is; de ez a köteles tiszteletet legkevesebbé se csökkentse. Ifjak! majd egykor a ti napjaitok is hanyatlani fognak, és azon világ, mely nektek most oly sok gyönyör-élvezetet nyujt, majd kietlenné fog válni, tagjaitok ereje pedig lankadni, annyira, hogy bottal kell azt támogatnotok; akkor majd ti is máskép fogtok gondolkodni, máskép itélni, sőt máskép élni is; és mily jól fog nektek esni, ha majd az ifjak a ti gyöngeségteket szivesen támogatják,

[1]) Bölcs. 4, 8—9.

kedvetlenségteket és komorságtokat békével türik, és nemcsak semmit nem tesznek, mi kedvetek ellen fogna lenni, hanem megelőző készséggel még a szalmaszált is elteszik utatokból, hogy rajta ingadozó lábatok meg ne botoljék! Legyetek azért az ősz fő iránt béketüréssel, szeretettel, tisztelettel. Egykor az is virágzott; de már elhullatta virágait, s sok évi fáradozásai után az édes nyugalmat megérdemlette. Testi lankadtsága miatt a világnak már hasznos szolgálatot nem tehet; de érett ismeretei, tapasztalásai és bölcs tanácsa által e hiányt bőven pótolja, és ez által több hasznot tesz a közjónak szintugy mint egyes családoknak a tapasztalatlan ifjunál, kit heves indulata, föllengző képzelete, minden szép lelki tehetségei és munkára termett ereje mellett igen könnyen tévedésbe dönt.

És volt-e idő, melyben ezt jobban kellett volna az ifjak szivére kötni, mint épen a mi időnkben, melyben az ifjak minden bölcseséget, belátást és dicsőséget csak maguknak tulajdonítanak, és az öregek iránti tiszteletlenségöket minden alkalommal tanusítják? Ugy látszik, hogy ifjaink egészen elfelejtették, mit az Ur az ó-törvényben parancsol: „Az ősz fő előtt fölkelj, és tiszteld a vénnek személyét“ [1]); elfelejtették, hogy valamint az Ur az öregek iránti tiszteletet hosszu élettel jutalmazza: ugy a tiszteletlenséget röviddel bünteti. A Sinai hegyen adott tiz parancsolat negyedike, mely az atyák és anyák személyében az öregek iránti tiszteletet is parancsolja, a tisztelet-megadáshoz jutalmul világosan a hosszu életet köti: „Tiszteljed atyádat és ányádat, hogy hosszu életü lehess a földön.“ [2]) És hogy jártak azon gyermekek, kik az öreg Elizeus profétát kopaszsága miatt kicsúfolták? szomoruan meglakoltak azon tiszteletlenségért, melylyel a tisztes öreget illették; mert negyvenkettő tépetett szét az erdőből előrohanó két medvétől.

Intlek azért, sőt kérlek, keresztény ifjak! tiszteljétek az öregeket. Koruk megérdemli azt. És épen ezen tiszteletnél fogva istápoljátok gyöngeségöket, könnyítsétek terhöket, melyet a kor vállaikra rakott; ne keserítsétek vég napjaikat szivtelen szemrehányásokkal, hogy már oly erősen dolgozni

[1]) III. Móz. 19, 32.

nem birnak mint ti; tiétek legyen a munka, az erős munka, övéké pedig a nyugalom. Lám, ugy is már a sírnak partján állnak: egy lépés még, és az örökkévalóságba költöznek. Lehet-e hát valaki oly kemény, oly kegyetlen szivü, hogy vég napjaikban keserítse őket, és e miatt sanyargatott szivvel kénytelenítsetvén elhagyni a világot, panaszt tegyenek és boszúért kiáltsanak az örök Isten itélőszéke előtt?! —

* * *

Isten, kegyelem és irgalom Istene! töltsd el hálával az öregek szivét, mert életök hosszu évein keresztül sok jót vettek tőled; indítsd szivöket töredelmességre, hogy megsiratván vétkeiket előtted igazaknak találtassanak; tedd őket az ifjak szemeiben a tisztelet tárgyaivá, hogy ez által is az aggkornak terhe némileg megkönnyíttetvén, keserüsége némileg megédesíttetvén, szomorusága fölvidámíttatván, hű szolgálatodban várják be azon napot, melyen őket magadhoz hivod. Amen.

Az év utolsó napján I.

Adj számot sáfárságodról; mert már többé nem sáfárkodhatol. — Luk. 16, 2.

„Adjatok számot sáfárságtokról, mert már többé nem sáfárkodhattok ez évben;“ igy szólíthatlak k. a.! e komoly órában az evangeliumi gazdával. Elmult a tavasz, elmult a nyár, elmult az ősz, itt a tél, itt az évnek vége is. Még néhány percz, és a jelen év nem lesz többé. Oh! képesek leszünk-e mi az idő Urának ama 365 napról, melyet ez évben eltöltöttünk, számolni? — Sokaknak kiáltotta az engesztelhetetlen halál ez évnek kezdetén, másoknak ennek közepén, másoknak meg vége táján: „Adj számot sáfárságodról.“ Azok már elvették sáfárkodásuk díját. Mi még hátra vagyunk. Nekünk még eddig kedvezett az Isten jósága. Ez évnek végét is megértük, s utolsó estéjén, ime, együtt vagyunk e szent helyen. Itt leszünk-e a jövő év alkonyán is? az bizonytalan, azt tudja a Mindenható, de nem mi.

Minthogy ezen bizonytalanságra minket oly komolyan emlékeztet ezen óra, mely a régi évet bezárja, az újat pedig megnyitja: üdvösebb dolgot nem tehetünk, mint ha számot vetünk minmagunkkal az egész évre nézve; mert az ily számolás hathatós ösztön a jóra, és hathatós óvszer a rosz ellen. Tükör az, melyben egész évi lelki szépségünket vagy rútságunkat megláthatván, akaratlanul is annak föntartására és tökéletesítésére, ennek pedig letörlésére ösztönöztetünk.

Lássuk tehát ker. a.! e komoly, ez elválasztó órában: hiven sáfárkodtunk-e a most kimuló évvel? vagy tán ugy bántunk-e azzal, mint a tékozló fiu ősi javaival. Mire

nézve e három kérdésre feleljen mindenkinek lelkiismerete e komoly órában:

1-ör mire fordítottuk az Istentől ez évben vett javakat?

2-or mily lélekkel viseltük az ez évben ránk bocsátott szenvedéseket?

3 or mily hűséggel teljesítettük hivatalunk kötelességeit?

Három nagy és fontos kérdés, melyekre a könnyelmü keresztény vállat vonít, de a komoly érzelmü s lelkére ügyelő keresztény aggodalommal fejtegeti azokat; mert tudja, mily nehéz a számadás, s mily szigoru az Urnak igazsága! Azért meg ne keményítsétek sziveteket, be ne dugjátok füleiteket szavaimra! — Figyelmezzetek.

I.

Ha meggondolom mindazon áldásokat, melyeket a most alkonyodó évben Istentől nyertünk: elragadja lelkemet azoknak végetlensége. — A testi, lelki javak, étel, ital, ruházat, egészség, nyugalom, erő a munkára, a terhek elviselésére, az élet szükségeinek elhárítására; a természet kellemei, a társas élet örömei, a házi boldogságnak élvei, a jótékony esőnek cseppjei, az égnek harmatja, a földnek gyümölcsei, és az éltető levegő, melyet beszíttunk: mind Isten áldása. Ezeket a hideg keresztény számba sem veszi, s azért föl sem is fogja azoknak nagyságát; de mi, megvalljuk, hogy csak egyedül „Istenben élünk, mozgunk, és vagyunk“ [1].

Hátha elgondolom ama veszedelmeket, melyek fenyegették töredékeny életünket, de a melyektől az Urnak kegyelme megoltalmazott minket? Egy hajszálon függe sokszor életünk; egészségünk ezer veszélyeknek vala kitéve; a természet rombolása, a társas élet veszedelmei, nyilt s alattomos ellenségeink ezer alakban végromlással fenyegetének: s az Ur hatalmas karja csodaképen megoltalmazott bennünket, megengedte érnünk ez év ulolsó napját is.

Ember! számtalan a jótétemény, melyet elvettél, végtelen az áldás, melyet eltettél: most „adj számot sáfár-

[1] Apost. csel. 17, 28.

ságodról" mire fordítottad mindezeket? Még a nyomorult koldusnak is van miről számolnia; mert az év neki is 365 napos volt, és a nap neki 24 órás; és minden lépését, melyet reszkető lábaival tett, midőn jótévőinek ajtaját megnyitotta, és kezét kinyujtá, hogy az alamizsnát elfogadja, az Isten áldása támogatta. Ha már a koldus is annyiról tartozik számolni, mennyivel többről tartozik számolni az, kit az ég nemcsak e nyomasztó sorstól megkimélt,hanem még kényelmekkel is megáldott? kitől még az alamizsnák és gazdag adományok is kikerülnek?

Adj tehát számot oh keresztény! az életsorsnak bármily helyzetében légy. Sok áldást vettél az égből: áldottad-e azért a minden jónak Adóját? tudtad-e mi a halandó imádsága? és ha tudtad, gyakoroltad-e? vagy talán te csak egyre kérni tudtál, hálát adni pedig nem? te csak fölszedted a mannát, mint a hálátlan zsidó nép, arra pedig sohasem gondoltál, hogy honnét hullott az alá? Volt ételed, italod, ruházatod: ugy éltél-e a két elsővel, mint az egészséged föntartására megkivántatott, vagy pedig mértéket kivált az italban nem tartva, egészséged, családod megrontására? csak mezítelenséged tisztességes befödözésére ruházkodtál-e, vagy pedig kaczérkodó hiuságból? Egészségedet, testi erődet a kenyérkeresésre, a fenyegető veszély elhárítására, családod és felebarátod védelmére használtad-e, vagy pedig családod és felebarátod megrontására? Szentek voltak-e előtted a családi élet örömei, vagy talán azokat nem is ismerted; mert kiszakasztván magadat azok öléből, künn a világ vétkes zajában kerested fölvidulásodat? Hát földi javaidra nézve nem voltál-e tékozló fiu? Adj számot: abból a mit Isten neked adott, voltál-e jótévő és irgalmas? megszegted-e kenyeredet az éhezőnek? adtál-e egy pohár hideg vizet a szomjuhozónak? voltál-e a gyámoltalannak támasza, a keseredettnek vigasztalója? nincs-e valahol egy özvegy, kit megrontottál, egy árva, kit megnyomorítottál? — nem szaporítottad-e javaidat hamis ragadmánynyal? be mered-e mutatni ez év végén minden keresményedet az Istennek? nincsen-e azok között olyan fillér, mely lelkiismeretedet nyomja? Boldog számadó sáfár, kit lelke mindezen kérdésekre nem vádol! annak méltán örvendetes lehet ez év utolsó órája. — De lás-

suk most már: mily lélekkel viseltük ezen év szenvedéseit?

II.

Ti boldogok! kik nem tudjátok mi a szenvedés, essetek térdre, s csókoljátok a ti Atyátoknak kezét, ki csupán csak az örömnek poharát nyujtá nektek minden keserüség nélkül. De hányadik dicsekedhetik közülünk ily boldog szerencsével? Ki az közülünk, kinek az egész év lefolyta alatt soha sem lett volna oka a sohajtásra vagy könyhullatásra? — A betegségek, testi sérelmek, a kárvallások, reménységünk meghiúsulása, a szomoru csapások, gazdaságunk csökkenése, jónevünknek csorbulása, az égnek méltó ostorai, az üldöztetések, vagy tulajdon balgaságunknak keserü gyümölcsei hányszorosan zavarták meg jólétünket? Minden lélek maga tudja saját baját; de azt mégis elmondhatom mindnyájunkról, hogy tán egy sincs közöttünk, kit az élet soknemü bajai közül majd egy majd másféle nem ért volna e lefolyt évben; sőt lesznek olyanok, kiknek ez év utolsó napja rövid volna a panaszkodásra; lesz, ki készebb volna magának előre elkészíteni a koporsót, megásni a sírt, mint a mult évet újra kezdeni, újra megküzdeni mindazon bajokkal, melyek őt e lefolyt évben lenyomák.

De most nem azt kérdjük ki mit szenvedett, hanem ki mily lélekkel szenvedett? — Ugy szenvedtél-e ember! mint kereszténynyhez illik? meggondoltad-e, hogy az Isten nem tartozik neked csupa örvendetes napokat engedni, és hogy igen bölcs okai vannak arra, hogy életünk folyása keserü viszontagságokkal vegyíttessék? meggondoltad-e hova céloz az isteni kéz a rád bocsátott ostorokkal? s elmondhatod-e ma jó lélekkel a zsoltáros proféta szavait: „Jó nekem, hogy megaláztál engemet; mert igy tanulom meg rendeleteidet“ [1]).

Keresztény atyámfia! megfosztattál javaidtól, vagy legalább is tetemes csorbulást szenvedtél gazdaságodban: megtanultad-e hát, hogy nem kell e földi szerencsében bizni, mely szárnyra kél és tovább száll? Megfosztattál magzatod-

[1]) Zsolt. 118, 71.

tól: volt-e benned oly nemes lélek, hogy azt mondjad Jób szavaival: „az Ur adta, az Ur elis vette; a mint az Urnak tetszék ugy történt; legyen áldott az Urnak neve?“ [1]). — Megfosztattál életed párjától, kivel egy test, egy lélek valál, ki veled megosztá az élet örömeit, vinni segíté a nehéz keresztet, mely vállaidra nehezült, s özvegyen maradtál, árván hagyattál; tanultál-e bízni az özvegyek és árvák Atyjában, ki özvegységed ügyét védeni, s könyeidet letörleni tudja? Méltatlanságokat szenvedtél: sajnos! de Jézus is szenvedett elég méltatlanságokat, s te követted-e nyomdokit, viselted-e oly erős lélekkel a rajtad elkövetett bántalmakat mint ő? tudnál-e Dávid lelkével fölkiáltani, midőn őt egy Szemei nyiltan méltatlan szidalmakkal illette: „Hagyjatok békét neki, hadd átkozódjék; Isten parancsolá neki szidalmazni Dávidot?“ [2]) S ha ily lélekkel türtél, ily lélekkel szenvedtél: Isten szive szerint szenvedtél. — Most már lássuk: mily hűséggel teljesítettük hivatalunk kötelességeit.

III.

Minden keresztény jól tudja azt, hogy az örök végzés szerint az ember munkára teremtetett; mert igy szóla az Ur első szülőinkhez, midőn őket az elkövetett első vétek után az Éden kertjéből e földre száműzte: „Arczádnak verejtékével fogod kenyeredet keresni“ [3]). Tehát minden embernek kell dolgoznia; minden ember számára kijelöltetett egyszersmind a kör, melyben működni, melynek terheit viselni, s kötelességeit teljesítni tartozik. — És te ember! híven töltötted-e be hivatásodnak körét? Adj számot: mikép feleltél meg kötelességednek? Te földmivelő! a te tiszted, a te hivatásod, hogy arczád verejtékével keresd kenyeredet: nem nézted-e a munkát Isten átkának? örömmel dolgoztál-e? vagy tán zúgolódtál, hogy a nap terhét és hevét kell hordoznod? nem henyéltél-e el sok drága órát, hivalkodva haszontalanul? Te mesterember! a te tiszted az, hogy mesterséged által polgártársaidnak szükségeit fedezzed, s nekik

[1]) Jób: 1, 21. — [2]) 2. Kir. 16, 10. — [3]) Móz. 1 k. 3, 19.

életkönnyebbséget szerezz: megfontoltad-e eme rendeltetésedet? szorgalmas voltál-e a munka-készítésben, lelkiismeretes az adásvevésben? tökéletesítetted-e mesterségedet, vagy pedig ész s figyelem nélkül, hanyagul dolgoztál, s hibás munkád által tán kárt is tettél azoknak, kik neked kenyeret szereznek? Te kereskedő! a te tiszted az, hogy Istennek némely helyen bővebben osztott áldását tova szállítsad oda, hol az szükségeltetik: adj számot, sziveden viseléd-e eme rendeltetésedet? nem örültél-e a hamis keresménynek? meg elégedtél-e mérsékelt nyereménynyel? tudtál-e bizni az isteni gondviselésben a veszedelmek fergetegei között? gyűjtöttél-e kincset, jövendőre valót, a te lelkednek, vagy csak egyedül a veszendőkért fáradoztál, életed koczkáztatásával is?

Atyák, anyák! a ti rendeltetéstek igen nagy és szent: magzataitokat jámbor keresztényekké, értelmes, munkás, s erényes polgárokká nevelni: adjatok számot, ügyeltetek-e kisdedeitek lelkére? esztelen szeretet által nem neveltétek-e őket korcsosokká? gonosz példáitok által nem öltétek-e meg az ártatlan lelket? igyekeztetek-e terjeszteni az Ur országát, vagy pedig a sátán fiait szaporitottátok?

Adjatok számot ifjak! megemlékeztetek-e Teremtőtökről ifjuságtok idején, s nem jártatok-e balgatag szivetek utjain? meggondoltátok-e, hogy az ifjuság szelei könnyen elragadják az embert, s azért meghajoltatok-e azoknak, kik intéseikkel jóra vezetni igyekeztek? a szülői fáradságot, gondoskodást viszonoztátok-e engedelmességgel? — tudtátok-e, hogy ifjuságtok megőrzött virágával a Teremtőnek kedveskedni tartoztok?

Ti tanácsban ülő férfiak! szemeitek előtt volt-e fölséges hivatástok? — Ti viselitek e földön az Ur személyét: adjatok hát számot e vég napon. Fölfogtátok-e a közigazgatásnak nagy voltát? a részrehajlásnak, gyülölségnek veszedelmes lelke nem szállott-e meg titeket? itéltetek-e igazságban? virágzik-e kezeitek között a közjó, vagy tán ti vagytok annak jogszerü gyilkosai?

Adjatok számot ti öregek! nem lettetek-e az idén vénebbek csak a korban de nem a bölcseségben? a mint szaporodtak az idén az ősz hajaitok, szaparodtak-e ugy erkölcseitek is? ott van a fehér zászló a ti fejeteken, de van-e lelki béke-

ség szivetekben? Gyűjtöttetek-e már sok kincset? elküldtétek-e azt előre ama boldog hazába, melynek kapujától már alig vagytok egy lépésnyire? — Nagy leczkék, nehéz kérdések ezek, édesim! de még nehezebb e kérdésekre a felelet; s melyik az a szerencsés számadó, kinek e végnapon szájába ne illenék e vallástétel: Uram! ha mi jót tettem, a te kegyelmed cselekedte azt, tiéd legyen a dicsőség; a sok hibákért pedig enyém a szégyen s arczpirulás?

* * *

Oh, mily boldog azon keresztény, kit e fölállított kérdésekre öntudata nem vádol! Adja Isten, hogy minél többen találtassanak ezek sorában! Most pedig zárjuk be mai elmélkedésünket, s bocsássuk el a már csak néhány perczek után letünendő esztendőt, hadd menjen az el, s temettessék el a mulandóságba. Szerencsétlen az, ki ez évet vagy egészen, vagy nagyobb részben elpazarlotta; mert most csak én, szegény gyarló s bünös szolgatárs tettem föl a számadási kérdéseket: de eljön az idő, midőn az örökkévalóság Ura kérend számot ez évnek minden elvesztett, eljátszott perczéről. — Boldog szolga! ki az Urnak dolgát hűségesen végezte; mert az a fő Urnak egész bátorsággal számoland; s mint hűséges számadó sáfár megdicsértetik a kegyelem szavával: „Jól vagyon hű és jó szolgám, mert hogy a kevésben is hív voltál, sokat bizok rád;“ [1]) menj által örömmel a következő esztendőre, többre bizlak ezután tégedet.

Véghetetlen hatalmu és irgalmu nagy Isten! itt állunk előtted a most tőlünk búcsuzó évnek végső perczeiben hozzád emelt szemekkel, kezekkel és — szivvel: fogadd kegyesen szivünk oltárán égbe emelkedő lánggal égő hála-áldozatunkat mindazon jótéteményekért, melyekkel ez évben minket tetéztél. Mivé lettünk volna, és hol volnánk most, ha Te minket ez évben meg nem tartottál és áldásaiddal el nem árasztottál volna!? Áldd azért én lelkem az Urat és mindenek a mik bennem vannak dicsőitsék az ő

[1]) Máté: 25, 23.

szent nevét; dicsőitsék szent nevedet nemcsak a vett jótéteményekért, hanem még a ránk küldött szenvedésekért is; mert ezek által is csak javunkat akartad. A tövis szúr, sért, de épen ez által őrzi a rózsát, és eszközli szép fejlődését. Atyánk valál Te akkor is, midőn fenyítél. És azért, ha csüggedni talált lelkünk vessződ sujtása alatt, bocsáss meg; nem atyai jóságodban kételkedtünk, hanem emberi gyöngeségünktől féltünk. Erősítsd és gyámolítsd azt szent malasztod erejével, hogy bizodalom teljes lélekkel mondjuk mindig a keserüség poharának üritésekor Jézussal: Atyám vedd el e poharat; de azért ne ugy legyen, mint én akarom, hanem ugy, mint te akarod. Bocsáss meg azért is, ha hivatalunk kötelességeit mindig keresztény lelkiismeretességgel nem teljesítettük. Vigye el a néhány óra mulva elenyésző esztendő az örök semmiségbe ez évi botlásainkat; és midőn majd az éjféli tizenkettőnek elütésével az új év első perczei beköszöntenek, legottan mutatkozzanak bennünk is egy egészen új hit- és erkölcs-életnek jelenségei, melyek az esztendő napjainak számarányában fejlődvén és tökéletesedvén, azt eszközöljék, hogy majd a néhány óra mulva fölviradó új évnek utolsó napján, — ha Isten azt megérnünk engedi, — teljes igazsággal azon tanubizonyságot tehessük magunkról: ime egy évvel nemcsak öregebbek, hanem jobbak is lettünk. Amen.

Az év utolsó napján II.

Ég és föld elmulnak; de az én szavaim el nem mulnak. — Máté: 24.

A buzgó hivők serege vallásos érzelmektől dagadó kebellel siet ma, ezen ünnepélyes estén, Isten szent házába. Hála-adónkat fizetjük t. i. ma le az idők örök Urának, a mármár véget érő évben tőle vett jókért, — s mi nem volna jó, mi a legjobb mennyei Atyától származva, bizodalmas hittel fogadtatik? — és egyszersmind újabb jókért esedezünk, hogy azokkal minket és minden embertársunkat, mint meg annyi testvéreinket, jövendőben is megáldani kegyeskedjék. Igen, ismét egy eseménydús, örömek- s könyekben gazdag évre von a mai nap vég alkonya szemfödelet; és ismét egy új jövőnek titokteljes fátyola lebben előttünk föl, ezen annyi remények s félelmek, annyi kilátások, gondok és aggodalmak, nagy részt hiú képek s üres ábrándok alaptalanúl ijesztő s kecsegtető takarója. Ugy van, az évnek valópontjához és ezzel egyszersmind azon nagy fontosságu pillanathoz is közeledünk, mely előbb utóbb minket is e látható világból a láthatatlanba áthelyezend. Csak is Isten a megmondhatója k. a.! mi vár a küszöbön álló új-évben egyesekre ugy, mint egész népekre és nemzetekre; annyit azonban mi is teljes bizonyossággal tudhatunk, miként a jövőben is sok nyomor leszen a földön, mint volt az ó évben, az új-évben is küzdeni fog a jó a roszszal, miként az óban egymással küzdének; az új-évben is sokaknak életjobbulást igérő fogadásai merő jámbor ohajtások maradandnak, miként az ó-esztendőben valának. Alkalmasint csak is naptáraink lesznek újak, de nem egyszersmind hit-erkölcsi állapotunk. Pedig ideje volna ám már, hogy a világ okuljon és belássa, miként hasztalan a világ boldogítására irányuló minden igyekezet, és miként addig

az elégületlenség leverő képeivel fogunk találkozni, valamíg nemzetek és családok csak ugy, mint egyesek, mindenek előtt is önmagukba nem szállnak, és hozzá nem fognak az ész és sziv átalakításához hittel és vallásos lelkesedéssel; míg a vallástalanság és hit iránti közönyösség távoztával, Jézus religiójának tisztelete nem fog lobogni a családok és szivek tüzhelyén; míg ennek mennyei lángja nem fogja melengetni az emberiség minden osztályait. Oh, de boldogok lehetnénk az Isten egének alatta, ha mindnyájan egytől egyik fők és alattvalók egyaránt jó keresztények volnánk, elménk és szivünk teljében, minden erőnkből valódi keresztények!

Isten ő szent Fölsége a kath. anyaszentegyházra bizá a keresztény religiónak megőrzését, hogy ez minden időben ama kutforrásul szolgáljon, melyből népek és nemzetek, családok és egyesek, az ideig- és örökkévaló boldogságot meríthessék. Isten e látható egyháza hatalmas birodalmak és több mint száztiz tőle elpártolt vallásos felekezetek elenyésztét élte túl, és az emberi bölcsészet különféle rendszereit látta elpárologni. „Ég és föld elmulnak, de az én szavaim el nem mulnak:“ ez isteni szerzőjének nagyszerü jövendölése, mely innen-onnan két évezrednek folyta alatt fényesen ment teljesedésbe. Igen, „minden mulandó és változás alá eső e világon, csak is Jézus igaz anyaszentegyháza változhatlanul maradandó. — Ez beszédem tárgya. Figyelmezzetek.

* * *

„Oh hiúságok hiúsága! minden hiúság!“ kiálta föl a bölcs és leghatalmasabb király, ki Juda fölött országolván mindennemü kincsekben bővelkedett, és saját népe által ugy, mint más nemzetek által is kitünő tiszteletben tartatott. Bölcs Salamon királyi ajkairól lebbentek el e szavak, és pedig midőn dicsősége tetőpontján ragyogott, akkor mondá ki e nagy igazságot: hiúság és mulandó minden e világon. Országok, városok, egyes emberek ugy, mint népek és nemzetek, sőt maga az ég és föld is elmulnak. — Hová lettek példaul ama roppant városok: Ninive, Babylon és Tyrus? Elpusztultak. S mily csodálatos! Izaiás hétszáz évvel Urunk születése előtt jövendölé meg az utóbb nevezett városnak végenyészetét.

Pedig még akkorában Tyrus a világ legszebb, legerősebb és egyszersmind leggazdagabb kereskedelmi városainak egyike volt. Igen, virágzása fényszakában jövendőlé meg, hogy a büszke város nyomoru faluvá törpülend. S beteljesedett! Tyrus napjainkban ötven, hatvan családot számláló igénytelen helység. Nem rég egy hirneves istentagadó világkóbor, Tyrus omladéki közt merengvén, midőn saját szemeivel látná Izaiás jövendőlésének betűszerinti teljesültét, önkénytelenül fölkiálta: „Bizonynyal ezen jóslat teljesült!“ — Hová lett a majdnem az összes földkerekség népei fölött zsarnokoskodott római birodalom? Elpusztult. Hát Jerusálem márványeleſáncsont- aranynyal és ezüsttel kirakott világhirü temploma, melynek láttára maga az isteni Megváltó is könyekre fakadt, midőn tanítványai környezetében az olajfák hegyén végenyészetét megjövendőlé: nem pusztult-e el annyira, hogy kő kövön nem maradt? — Ez vége előbb utóbb mindannak, mit emberi kéz létre hoz!

Nemcsak az ember művei, hanem ömaga is a mulandóság köztörvénye alá van vetve. Bibor- bársonyba öltözött gazdagok csak ugy, mint a rongyokkal födött koldusok egyaránt a halál prédái. „Az ember mint a virág kinyílik, mond Jób, és eltapodtatik, és elfut mint az árnyék, és soha azon állapotban meg nem marad. Micsoda a ti életetek? kevés ideig tartó pára, és azután elenyészik.“ Hová lett Croesus minden kincsével? hová nagy Sándor minden hatalmával és dicsőségével?—Hol a félholdnak, a hazánkat egykoron elözönlött vad-hadnak rettegtetője, a kereszténység oszlopa, Magyarország dicsőcsége, az egész világ csodája, a nagy Hunyady János? hol véré- és jelességeinek örököse, Mátyás, világhirü könyvtárával, győzhetetlen feketeseregével? Hová lett az újabbkori világhódító? Ő, ki egypár tizeddel ezelőtt majdnem egész Európát magáénak mondá; ki két egyházfejedelmet, VI. és VII. Pius pápákat, sanyaru fogságba hurczola, még Jézus győzhetlen anyaszentegyháza fölött is uralkodni akarván: ő is elbukott, és egy nyomoru szigeten végezé be viszontagságteljes életét! — Kormánypálczák eltörnek; fegyverek megrozsdásodnak; a hősnek karja elporhad: csak is mi a lélekbe van oltva, az maradandó!

— Igy mulik el minden; Jézus jövendőlése szerint maga az ég és föld is elmulnak.

Oh halandó keresztény! ne ragaszkodjál hát a szappanborékként elenyésző mulandókhoz, hanem az örökkévaló javakhoz, miknek birtokába a Jézus szent hitét csalhatatlanul tanító kath. anyaszentegyház által juthatsz, mely a forgandó világon egyedül változhatlanul maradandó.

Az igazság örök mint maga az Isten, kitől származik. Kiirtani azt nem lehet. A tévelyek felhői eltakarhatják ugyan fényét egy időre, de el nem olthatják örökre. A Jézus által az égből alához ott igazságoknak őre az anyaszentegyház; ennek is tehát öröknek kell lennie, mint örök maga az igazság, melynek letéteményese. Kősziklára is alapitá azt Jézus, megigérvén neki, hogy a pokol kapui rajta erőt soha sem veendenek, és biztosítván arról, hogy vele lesz a világ végezeteig. „Csapkodják ugyan, sz. Ambrusként, őt is e világi gondok hullámai, de föl nem dulják; sujtják, de el nem gyöngítik, s látja mások hajótörését, míg maga ment minden veszélytől," és a földi lét minden viharai és változásai közt rendületlenül, állandóan maradandó.

K. a.! volt idő, midőn ugy szólván az egész földkerekségén uralkodott hatalmas császárok anyaszentegyházunkat minden áron megdönteni igyekezének: a templomokat földig lerontaták; a szent könyveket elégetteték, és mindazokat, kik nem akarának a hamis isteneknek térdet hajtani, életök-, vagyonuk- és szabadságuktól kérlelhetlenül megfoszták. De bármint agyarkodának a pogányok és zsidók egymással vetélkedve a keresztények kiirtásában; bármily dühvel támadának is föl a fejedelmek az ur és az ő Krisztusa ellen, harczias hangon kiáltozván: „Szaggassuk el az ő kötelöket, és vessük el rólunk igájokat:" az ur mégis kineveté őket, s kigúnyolá minden terveiket. Jézus Krisztus jegyese, az anyaszentegyház, az imádság, türelem és megrendíthetlen bátorság fegyverével fölvértezve ellenállott a durva erőszaknak, ellenállott az ő dicső hitvallói- és vértanuinak lelki erejével, kik, midőn a hóhér pallosa alá hullának, kegyetlenkedőiken is győzedelmeskedének, s kiknek vérök a kereszténység termékeny magjává vált. — A pokol, hogy anyaszentegyházunknak irigy szemmel nézett diadalait meghiú-

sítsa, újabb fortélyhoz nyul. „Micsoda Isten és ur az, lehete hallani, ki életében annyira megvettetett; ki gyilkosai ellenében magát a keresztfán nem védheté; és oly gyalázatos halált szenvedett?! Minő vallás-társulat az, mondának továbbá, mely ily Istent vall?! Szenteskedők, eszeveszett rajongók ők, kik buvó helyeiken a legocsmányabb gaztetteket követik el, azért is tartják isteni tiszteletöket oly titokban; istentagadók ők, ellenségei császárunknak, országunknak, vallásunknak, hazai ősi szokásainknak!“ Jézus követői azonban jól tudták, hogy kinek hisznek, és a gyalázat, meg a rágalom, melylyel illettetének, még inkább egygyé forrasztá szíveiket a hitben és szeretetben, és az élettisztaságnak még ragyogóbb tetteire hevülének. — A rágalmon is győzedelmeskedett tehát az anyaszentegyház. Véres üldözői, gonosz lelkü rágalmazói eltüntek: és ő győztesen lépett elő háromszázados harczaiból; miért is leveté a gyászt, hálatelt szivvel öröménekeket zengedezett a Magasságbelinek, kinek tiszteletére, mint egy varázsütésre mindenféle szebbnél szebb templomok emelkedének; az ő fölkent szolgái pedig tekintélyes állással, kitünő előnyökkel és javadalmakkal tiszteltetének meg. — Idő folytával ismét meggyűltek anyaszentegyházunk bajai. Rémületes fölforgatások, iszonyatos háboruk zavarák meg a béke áldásait élvezett keresztény emberiséget. Vad-népek odahagyva ősi tüzhelyeiket, mint zavargó szélvihar fölkerekedének. Egész nemzetek az édes hon kebeléből, saját birtokaikból kiűzetve földönfutókká lőnek, és karddal kezökben ők is idestova barangolának, maguknak új hazát szerzendők. S ime e szörnyü népvándorlás sem oly véget ért, minőt emberileg várni lehete. Anyaszentegyházunk e népcsordákat is meg tudá szelíditeni, meghódítá őket a szelidség, alázatosság, önmegtagadás, szeretet, és élettisztaság kereszt-tanának, melylyel az őstermészet nyers fiainak durva népét megtöré, és a kebeleikben rejtett szikrát a leglángolóbb kereszténvies érzületre lobbantá, és őket a legdicsőbb tettekre hevíté. A keresztény hit és anyaszentegyház a nyugot minden népei közt elterjedett. Lássátok szeretteim! a népvándorlás ama világ-fölforgató korában, midőn a polgárisodás vég eltünése volt emberileg várható, s vad erőszak emelkedék Európaszerte az értelmi miveltség fölé, egyedül anyaszentegyhá-

zunk oltalma alatt találta menedékét a veszélyeztetett emberiség, a tudomány, és minden szép, jó és igaz. Azon nagy vizözönben, mely a régi hatalom és bölcseség minden műveit elborítá, egyedül anyaszentegyházunk uszott fönn, második Noé bárkájaként, magában hordván a csirát, melyből új polgárisodás volt keletkezendő. Oh legyetek k. a.! fiai az emberiség e legnagyobb jótévőjének anyaszentegyházunknak, legyetek mindenkor és mindenben hálásan engedelmes hivei!

Eddig azt adám k. a.! leginkább elő, hogy Jézus anyaszentegyháza miként diadalmaskodott kül ellenségein. Ámde legveszélyesebb ellenei saját kebelében támadtak; értem az eretnekség tanítóit, kik sokkal kártékonyabban hatának rá, mintsem a pogányok vérengző üldözései, századokon át marczangolván anyai szivét. — Az idők mentében t. i. történék, hogy némelyek hiú gondolataikban elenyészvén az ősi szent hit-hagyomány ellenére, különféle tévelyeket állítottak föl, és ezeknek megrögzött védelmezésével sok eretnekséget hoztak létre. De anyaszentegyházunkat, mely életelve- a hitegységnek föntartásáért kész hiveinek millióit is létszámából kitörölni, mintsem a hit dolgában csak hajszálnyit is tágítani, — miként a görög nem egyesültekben csakugyan egy fél világot vágott el magától, — anyaszentegyházunkat mondám, az eretnekségek meg nem dönthették. Ő Jézus szentséges tanítmányának eredeti tisztaságát ellenökben dicsően megvédé, és minden vér-, köny- és fájdalom- keresztségből szebb és dicsőbb alakban emelkedék föl. Oh, mert hála anyaszentegyházunk isteni őre- az ur Jézus Krisztusnak! a fölmerülő eretnekségek rémületes napja közönségesen születési ideje a nagy egyház-atyák-, dicső püspökök-, hirneves rendalapítók-, csodálatraméltó szentek- és számtalan hittérítőknek, kik békés új hódítások által terjesztek az Isten országát. Ki nem tudja például, hogy a XVI. században, midőn anyaszentegyházunk alaptan-ágazataiban újból megtámadtaték; ki nem tudja, hogy az akkorában életbelépett és hirnevének nagyságával az egész világot betöltött Jézus-társasága, jól begyakorlott hadsereghez hasonlóan harczolva, lángoló hit-buzgalma, erényei és roppant tudományossága által több hivőt nyert, mintsem mennyit az általnitók eltántorítani birtak? Ki nem tudja, hogy anya-

szentegyházunk Európában tapasztalt veszteségeit Amerika újvilágában tett hódításai által százszorosan helyre üté? S ő valamint szemlélője volt mindazon már nem létező felekezetek halálának, ugyszintén a még most fönállók kimulásának is előbb utóbb tanúja leend; mert irva van: „Leszen egy akol és egy pásztor“ és: „Minden plántálás, melyet az én Atyám nem plántál, tőből kiszaggattatik.“

Szeretteim! még egy ellenség van hátra, ki anyaszentegyházunknak legtöbb keserüséget okoz; egy ellenség, ki az ő szivének legfájdalmasabb, — t. i. saját hűtlen fiai és leányai, — a rosz katholikusok. „Fiakat neveltem és fölmagasztaltam, elmondhatja rólunk is anyaszentegyházunk a kesergő Jeremiással, ők pedig megutáltak engem.“ Pedig, hogy lelkök lelkéből szeressék, csak e következő kérdések fölött kellene elmélkedniök: Mi volt a világ vallásra, állambölcseségre, a tudomány minden ágaira, népjogra nézve stb. mielőtt a parányi mustármagból terebélyes fává növekedett kath. anyaszentegyház gyümölcsteljes ágaival az egész föld kerekségét át nem fonta? mik a népek maiglan is, melyek tanításait megvetik? stb. A világtörténelem a kath. egyház igazság levele! — Oh mily szerencsétlenek e hűtlen fiai és leányai, kik még dicsekedni is merészlenek azzal, hogy katholikusok, s azok is akarnak maradni; noha minden keresztény hitet nyiltan megtagadnak, minden keresztényies életről lemondanak, és egy a kor haladásával együtt járó hit- és erkölcstant koholnak maguknak, meg nem gondolván, hogy a k. hit- és erkölcs-igazságok természetöknél fogva változhatlanok! „Jézus Krisztus tegnap, és ma, mondja szent Pál, és ugyanaz, mindörökké.“ — Nem, nem szabad a legszentebbet, mit az ember bir, nem szabad, nem lehet életének támaszát, reményének horgonyát a k. k. religiót, mely örök, mint az azt kinyilatkoztató Isten, a kor újításvágyának föláldozni!

Küzdés volt tehát az egyháznakegész XVIII százados élete, küzdés kül- és bel-ellenségeivel; küzdés az ma is, és leend mindaddig, míg viaskodó nevét győzedelmeskedőével föl nem cserélendi mennyben. De a küzdelmek és üldözések őt el nem csüggesztik; mert gondviselő isteni szerzője mondá: „Bizzatok, én meggyőztem a világot.“ Az ur keze, hála, számtalanszor hála neki! nem rövidült

még meg; ugyanaz ő ma is, ki tegnap és az apostolok idejében volt; s azért anyaszentegyházunk ma is oly életerővel bir, melylyel mindenkor birt; ő okokkal győz és szeretettel, béketürés által fegyverzi le ellenfelét, s a világ hatalmának Istenbe vetett bizodalmát teszi ellenébe. S ebben áll a vallás és egyház ereje, nagyobb minden fegyver- és kényszerítésnél; mert a jobbról meggyőzött ellenségei nemcsak hogy nem ártanak neki többé, hanem még javát kereső barátjaivá is válnak és hűséges fiává, mit semmi más hatalom véghez nem vihet. Minden században fényes győzelmi ünnepeket ült ő agyarkodó ellenségei fölött. Az anyaszentegyház azért isteni jegyesére támaszkodva bizton bátran halad rendeltetése czélja felé, az idők és századok menetében. Ő az időben öregszik ugyan, de se el nem vénül, se erőben nem fogyatkozik, se szépségében nem hanyatlik. Nem, nem; nem az emberi észnek bármily bámulandó bölcsesége, hanem egyedül az Üdvözítő által egyházának igért isteni pártfogás eszközlé, hogy ezen egyház oly hatalmas birodalmak, annyi eretnekségek, és bölcsészeti rendszerek elenyésztét túlélve, annyi ostromlások daczára maiglan is áll, még pedig nem roskadó félben áll, hanem örökifju erejének teljében. Ki e csodálatos tüneményben sem látja Isten ujját, és emberi bölcseségről álmadozik, az a mellett, hogy az isteni gondviselés iránt legnagyobb méltatlanságot követ el, és Jézus ezen igéretét: „én veletek leszek a világ végeig," hazugságban hagyja, az önmaga mondja ki minden más vallás-felekezetek erőtlensége fölött az itéletet, és kétségtelenül bizonyítja: mikép ezek Isten művei nem lehetnek; miután egy pusztán ügyes emberi szerkezetü intézeten, minőnek ellenei a kath. egyházat tartják, sem tudnak erőt venni.

Igen, Isten pártfogása, az igazság és a hitegység azon életerő, mely anyaszentegyházunknak maradandó életet biztosít. A kath. egyháznak egysége isteni; erről naponkint meggyőződhetünk. Az egyház k. a.! nem ti vagytok, hanem Magyar-, Franczia-, Olasz-, Angolország, China, stb.; nincs hely a nap alatt, melyet az egyház el nem foglalt volna, keresztjét letűzvén mindenütt. Keljetek hajóra, szegdeljétek keresztül a tengereket, találni fogtok embereket, kik alig birnak emberi ábrazattal, kik nem értik nyelveteket; ámde

vessetek magatokra keresztet, és ha ők válaszolnak, egy nyelven beszélendnek veletek, — az ég nyelvén; ők testvéreitek, mert az egyház testvéri családot képez a világ minden népeiből. Nézzétek a k. felekezeteket, a tőlünk elszakadtakat, és látni fogjátok, hogy ők két lépést sem tehetnek a nélkül, hogy egymástól el nem válnának.

E magasztos látvány, a hitegységnek e megható szemlélete, még a nem katholikusok közül is sokakat tiszteletére indított, s álmélkodással töltött el.

* * *

Ime szeretteim! előadám e szivreható hála-isteni-tisztelet ünnepélyes alkalmával, hogy változzanak bár századok: a k. religió az egyedül, mi nem változik; mert Isten igéje megmarad örökké, s vele ez igének hű őre is a kath. anyaszentegyház. Oh! ragaszkodjatok teljes erővel az igazság oszlopához, anyaszentegyházunkhoz, mely az élet minden viharai közt mint rendületlen szikla ugy állott, és mindent megmentett, mi hozzá menekült. S ezen egyház, mely mit sem akar mást, mint a ti békéteket, ideig- s örökkévaló boldogságtokat, minden fáradozásaiért, gondjaért és szereteteért egyebet nem kiván, mint azt, hogy hűséges fiai és leányai legyetek. Annakokáért az ő szentséges tanítása legyen gondolataink igazgatója, indulataink őre, tetteink birája. A mit helyesel, gondoljuk; a mit megtilt, ne kivánjuk; a mit kárhoztat, kerüljük; a mit parancsol, megcselekedjük; csak is igy tehetjük magunkat méltókká Istennek mindennemü kegyelmeire és az örök üdvösség mennyei örökségére.

K. a.! az esztendő válópontjánál állunk. Egy egész év, minden eseményeivel, örömeivel és keserveivel, reményeivel és csalódásaival, néhány óra mulva mögöttünk fekszik. Ha visszatekintünk a sok lelki és testi veszélyekre, melyek élet-sajkánkat fenyegették, és azon sok jókra, melyekben részesültünk, kell, hogy hálatelt szivvel fölfohászkodjunk a jó mennyei Atyához. Minden év-fordulatnál Isten szava szól teremtményeihez, nagyokhoz szintugy mint kicsinyekhez, uralkodókhoz mint a népekhez. Mindnyájan egyaránt kötelességeinkre figyelmeztetünk. Vajha az imádandó oltáriszentség legfölségesebb szine előtt erős lélekkel megfogadnók,

hogy a jövő évben mindennemü köteleségeinket szentül teljesítve, soha szem elől nem tévesztendjük, mikép itt a földön azért vagyunk, hogy Istennek hiven szolgáljunk, és egykor szent szine látására eljussunk. Bár a drága idővel ugy gazdálkodnánk, mint Titus romai császár, ki t. i. egy napot sem engedett a nélkül elmulni, hogy valami jót ne tett volna; egy ízben azonban sehogysem találván rá alkalmat, bánatos szivvel fölkiálta: „E napot elvesztettem!“ S mivel ez élet nem czél, hanem csak föladat; mivel itt nincs maradandó városunk, hanem a jövendőt keressük: annál fogva nagyobb gondunk legyen ezentúl a halhatatlan lélekre és az egy szükséges jóra, az örök üdvösségre, mintsem a testre, és a füst és árnyékként elenyésző mulandókra. „Mit használ az embernek, mondja Üdvözítőnk, ha az egész világot elnyeri is, ha lelkének kárát vallja?“

S most buzgó áhítattal, mély alázattal, de egyszersmind fiui buzgalommal is hozzád folyamodunk nagy irgalmu isteni Fölség! világositsd meg, kérünk, a sötétség árnyékában ülő pogányokat, hogy megismerjenek téged, és a kit elküldöttél vala, a te egyszülött fiadat, az ur Jézus Krisztust! Szenteltessék a te neved! Jöjjön el a te országod! erősbüljön, terjedjen és kitüzött czéljához közelítsen egy igaz anyaszentegyházad. Térítsd üdvözítő kebelébe az elpártoltakat. — Áldd meg a föld minden népét minden lelki és testi jókkal; áldd meg az annyi viszontagságokat keresztül élt, és csak is a te mindenhatóságod által csodálatosan fönntartott magyar nemzetet; ajándékozd meg a magyarok Asszonya, szent István és szent László dicsőült királyaink érdemeiért e népet ősei hithuzgósága- és vallásosságával, hogy szent Fiad biztosítása szerint mindenek előtt Isten országát és az ő igazságát keresvén, a vele járni szokott bőséges áldásokban is része legyen. — Légy oh imádandó isteni gondviselés az új évben is, a szükségben segítőnk, a nyavalyában gyógyítónk, a szomoruságban vigasztalónk, a hőségben árnyékunk, esőben és hidegben ápolónk, fáradságban enyhítőnk, viszontagságban védelmezőnk, botlásban istápunk, hogy kalauzolásod mellett jól, hasznosan és üdvösségesen tölthessük be az új évet, és téged ismét áldhassunk és magasztalhassunk. Amen.

Új évre I.

Megemlékezem a volt napokról, s az örök éveket szivemre veszem. Zsolt. 76, 6.

Az új esztendőnek első napja van: s a sok hamis köszöntések bókjaitól viszhangoznak a nagy urak teremei; — új esztendő napja van: s erőt ohajt a kéjnek rabja, hogy élhesse világát, erőt a munka embere, hogy szerezhessen; — új esztendő napja van: s a komoly ész az idő folyamáról elmélkedik látván, hogy a mi van, elmult, a mi nincs, meglesz. Elmult egy esztendő, — egy nagy idő életünkből; s ha nem bizonyos, vajjon e lefolyt esztendőben gyarapodtunk-e jóságban, haladtunk-e ipar- és szorgalomban, előmentünk-e tökéletességben: de az bizonyos, miszerint egy esztendővel mindnyájan közelebb léptünk a halálnak, az örökkévalóságnak kapujához. Kezdünk egy másik esztendőt; s ha nem bizonyos, vajjon ez esztendő egészen a miénk lesz-e: de az bizonyos, miszerint épen ugy, mint 1852-ben néhányan meghaltak, 1853-ban is néhányan itt, vagy másutt meg fognak halni; az bizonyos, miszerint e sors egynémelyet olyant fog érni, ki legkevésbbé gondolja; sőt egynémelyet olyant, ki eddig a halálra készen lenni, legkisebb gondjának állitá; az bizonyos, miszerint az idő eljön, az évek elrepülnek, s egykor mindenikünk le fog lépni az élet színpadjáról.

Ah! miért tulajdona nemünknek az a szerencsétlen könnyelmüség, hogy midőn testi ruhájáról mindenki aggódik, lelkének menyegzős ruháját elfeledi? Étel és ital után mindenki fárad; de lelkének táplálásáról az örökkévalóság hosszu utjára nem gondoskodik? A mulandó gyönyör élvezete után mindenki fut; de hogy azt a soha el nem muló élet végtelen boldogságát magának biztosítsa, néhány lépést sajnál! Mert sokféle a természet az emberek között, a mint t. i. uralgó hajlama a nevelés által irányt kapott: egyik szüntelen vig, sőt minden vigalomban pajkos; a másik magába zárkozott, sőt többnyire szomoru; egyik üzérkedik, kapar, meg nem nyughatik, mintha ez élet örökké tartana: a má-

sik szentségtelen életével kigúnyol minden isteni és emberi törvényt, mintha a megfizetés sohasem jönne el. Mindezeknek szivére akarok szólni azon sziklaerős igazsággal:

Ember, egy esztendővel ismét közelebb állasz az örökkévalósághoz! — Figyelmezzetek.

* * *

Körülnézek egy községen, s a legelső szélsőség, mely a miveletlen osztályt jellemzi, az, miszerint túlságos a vigalomban, túlságos a szomoruságban. Ha nyaratszaka kifejtett szorgalmát bőséges termés jutalmazza; ha a bort kivánsága szerint élvezheti: ki vet akkor gátot széles jó kedvének? hol az a káromkodás, hol az a szemtelen trágár ének, förtelmes kifejezés, undok cselekedet, melyet szabadnak ne tartana? Pedig a vigság magában ártatlan dolog; maga az irás mondja: „A szív vigsága, ez az ember élete!“ S méltán; mert a derült kedv tiszta lélek tulajdona; s ez értelemben szent Jakab helyesli is a vigságot mondván: „Vig valaki közületek? zsoltárokat, szent énekeket zengjen.“ S ki is tudná kárhoztatni, vagy tiltani, ha az élet fejlődésének örvendő ifjuság néha vigalomnak adja magát? Hanem mindent, mit a keresztény tesz, tisztességesen tegyen. Soha túl ne kapjon a keresztény vigalma az illendőségen; sohase legyen isteni vagy emberi törvényekbe ütközőleg pajkos; soha ne feledje el a vig jelen fölött a komoly jövendőt. Miként a vándor, ha mulat is, de szüntelen czélja felé siet: ugy a keresztény, ha mulat is, de szüntelen szemei előtt tartsa, mikép az örökkévalóságban kell valóságos vigalmat érdemelnie; s ez az élet, melyben van ugyan mulatság, de kevés az állandó tiszta öröm, ez a kurta élet nem sokára minden vigalmaival együtt rá nézve véget ér. — Rettentő lenne, de kivánatos, miszerint nekünk is egy láthatatlan kéz, mint valaha a templom szereit rabló Boldizsárnak, dőzsölésünknek közepette a falra irná kora vesztünket. Megilletődnék ekkor a jövendő életről oly kárhozatosan megfeledkezett szív, s tudná az ifju, hogy má a tánczban lejt kifáradni nem tudó lábaival, de meglehet, miként ezen lábak néhány hónap, néhány nap mulva kinyujtóztatva vitetnek a temetőbe. Nézd meg ott a siroknak közepette rég eltemetett rokonaidnak elsorvadt tetemeit: olyan leszesz! Későn vagy ko-

rán, de bizonyosan olyan leszesz! Méltó-e tehát e kevés órányi öröm, hogy benne megfeledkezzél Istenről, veszélyeztesd lelkedet, megutáltasd magadat minden becsületes, nevelt ember által? Vigadj; de a vigalomban is maradj keresztény, nehogy rád alkalmaztassanak Jézus szavai: „Jaj nektek, kik most nevettek.“ Vigadj; de a vigalomban soha meg ne váljál e gondolattól: „Ezen új esztendővel ismét közelebb állok az örökkévalósághoz?“

S a mint e gondolat a vigalomnak szertelen féke: ugy más részről enyhitő ír neked, ki fájdalmas szivvel s könyes szemekkel nézesz az új esztendőnek eléje. Küszöbén állasz az örökkévalóságnak, melyen túl nem terjed e világ öröme, nem bánata. Miként a fáradt munkás átizzadva a napot, pihenésre siet csendes viskójába, s ajtója előtt leveti a terhet: ugy e világban epedő lélek, átmenve az örökkévalóságnak kapuin, a keserves bánat minden súlyától megszabadul. Azonban van szomoruság a kárhozatra, és van szomoruság az üdvösségre; tehát nem kárhoztatom azon érzékenyt, ki szomoru, midőn szomorkodnia illik, de igen is azt, ki a szomoruság által magát egészen leverettetni s a kétségbeesésig gyötörtetni engedi. Legyen bár nagy, sőt kipótolhatlan a szivnek vesztesége; legyen e veszteségnek érzete metsző, a fájdalom iszonyu: de a kereszténynek tudnia kell, hogy csak a nagy fájdalom után igazán édes a szabadulás; sőt sz. Pál bizonyítása után hinnie kell, miszerint ez életnek szenvedései nem is érdemesek a jövőben bennünk megnyilatkozandó dicsőségre.

Lássuk mégis, mellyek és minők bánatodnak okai, keresztény felebarátom? Bús vagy, hogy életed aggódással teljes; hogy magadnak és tieidnek minden falatot csak megerőtetett munkával vagy képes beszerezni? Ime, egy esztendővel közelebb állsz az örökkévalósághoz; ott örökös a nyugalom, örökös az Isten dicsőségének megünneplése; ne bánd azt, mi ezen örök élvezetet neked bizonyosabbá, édesebbé teheti. — Hosszu betegség kínoz, s testednek szűnni nem akaró fájdalmaiból származik lelked fájdalma? Vigasztaljon sz. Pál e szavaival: „Tudjuk, ugymond, hogy ha földi házunkat — e testet — leteszszük, új szerkezetü örökös lakásunk lesz mennyben.“ Vigasztaljon, s illetőleg a követésre buzdít-

son sz. Ágoston e szavaival: „Uram! itt égess, itt vágj; csak az örökkévalóságban bocsáss meg! — Folynak könyeid, hogy jó lévén félreismertetel, embertársaid iránt szeretettel teljes kebeled lévén, gyaláztatol? „Boldogok vagytok, mondá az üldözött Jézus, mikor üldöznek, s hazudván minden gonoszt mondanak ellenetek énérettem: örüljetek és vigadjatok; mert a ti jutalmatok bőséges mennyben.“ Ezen mennyhez, ime, egy évvel közelebb jutottál! — Szomoruság epeszt a kisértetekért, melyekkel alig birsz küzdeni? Ime, az örökkévalóságban, melyet ma megközelítünk, nincs többé harcz, csak győzelem; nincs csábítás a vétekre, csak korona azon győztesnek, ki életének minden viszonyaiban szerette Istent, és megtartotta törvényét. — Avagy épen a leélt napokon búslakodol? Talán akaratod ellen fölmerül benned azon tetteidnek emléke, melyekkel vétkeztél az ég ellen? Ez a szomoruság üdvös a megtérésre. Szállj magadba, siet az idő; ime egy évvel meszszebb haladt! Siess helyre hozni, a mit kell, s kibékülve Istennel, bátran jelenhetel meg az örökkévalóság kapujánál; bátran számíthatsz a kiengesztelt égnek fogyhatlan örömeire, melyekben a büneit keservesen sirató Pétert, a bünbánó Magdolnát s a Jézus mellett függő megtért latort föltalálod. — Hol rejlik még szivednek sebe? Tán egy hűséges házastárs, édes szülő, szeretett magzat, jótevő rokon szállt le előtted a sír öblébe? Ember? nyugodjál meg a megmásíthatlan végzeten. Ez szabálya a józan okosságnak. Atyámfiai! igy ir sz. Pál, „ne szomorkodjatok mint azok, kiknek reménységök nincsen; mert a legutolsó napon a szem pillantásának gyorsaságával leszáll Jézus az égből, s föltámasztván a halottakat, minket is, ha kik akkor élünk, eléjök vezet. Vigasztaljátok egymást ez igékkel.“ Ez a religiónak szava.

Az örvendezők újongó seregétől s a búslakodóktól hozzátok térek, kik ez életben ugy fáradtok, töritek, kinozzátok egykori jólét reményében a testet, mintha ezen élet örökké tartana. S fületekbe harsogtatom nektek is: ime, egy évvel ismét közelebb álltok az örökkévalósághoz! Nem rovom én meg a munkásságot; mert munkára termett az ember; munka edzi az ember erejét, sőt „a ki nem dolgozik, ki hivattatását, kötelességét be nem tölti, igy feddőzik sz. Pál, az ne is egyék.“ De dolgozni ugy, hogy csorbuljon az ünnep megszegése által

Isten dicsősége is; süker után fáradozni mások kárával; szerezni csalással: már, kik azt teszik, gondolkoznak-e valaha arról, mi a különbség pogány és keresztény között? gondolkoznak-e arról, hogy összekapart vagyonát a más világra senki sem vitte? nem látják-e, hogy e kincsek halmaza a haláltól meg nem óv, boldogságot nem ad? Oh miért feledik el a legbölcsebb Jézusnak azon tanácsát: „Szerezzetek magatoknak kincseket, melyeket féreg és rozsda meg nem emésztenek, tolvajok ki nem ásnak és el nem lopnak," a tiszta lelkiismeret és jó cselekedetek kincseit! Oh miért feledik el, hogy nem tőlük függ az örökkévalóság kapuján mikor bemenni; egy intés a Magasságbelitől: s ezen kapuk zárai fölpattannak; egy percz: és a birtoknak vége, és a palotákban duzzadozó kebelnek elég egy pár deszkaszál; a földek telhetlen szerzőjének elég egy ölnyi sír; a ruhák czifraságaért becsületét és lelkét oda adni kész hiúnak elég egy abrosz s néhány rongydarab.

Szinte a közelgető örökkévalóságnak veszedelmes elfeledésében sinlődnek azok, kik az erkölcstelen életbe mélyen merülvén, a jövendő számadásra, a visszafizetés nagy napjára nem gondolnak. Annál a Magasságbelinél meg vannak számítva a te esztendeid. Lehet, hogy ezen éjjel elkérik lelkedet; lehet, hogy az igaz birónak ama rettenetes szava: „Félre tőlem átkozottak az örök tüzbe!" még ez éjjel dörgeni fog fölötted. Ámde ezt nem hiszed? Hányan nem hitték, s már eddig igaznak tapasztalták; te is saját tapasztalásodból akarsz-e meggyőződni e borzasztó igazságról? Az okos más kárán tanul. Mit mondanál arról, ki kész lenne évekig tartó kínokat elszenvedni egy bájos álomban átszenderült éjszakaért? pedig neked bünösnek, állapotod hasonló ezen oktalan emberéhez: kevés öröm, átrepülő kéjélvezet — örök kínokért. Jaj neked, ha nem érted, hogy egy évvel ismét közelebb állasz az örökkévalósághoz!

S e gondolat kisérjen mindnyájunkat. Már a régi pogányoknak erkölcsi iskolája elvül állítá föl: „Hogy a jelenlevő napot jól eltölthesd, képzeld azt életed utolsó napjának." S én utána teszem, hogy ez új esztendőt istenesen töltsed, képzeld azt életedben legutolsónak. S az istenesen leélt esztendő az a szerencsés új esztendő, melyet magamnak is nektek is engedjen Isten. Amen.

Újévre II.

És Jézusnak nevezteték. — Luk. 2, 21.

Évek után mérjük életünket; „és éveink oly tárgyakhoz hasonlók, melyek semminek tartatnak; hasonlítanak a reggeli álomhoz, vagy a fűhöz, mely hirtelen elhervad, mely reggel virágzik és zöldel, este levágatik és elszárad; napjaink száma hetven, vagy az izmos testtel birókra nézve nyolczvan esztendő; ezeknek is java része vesződség és nyomoruság!“ [1]) Igy sohajtozék már a királyi zsoltáros létünk mulandósága fölött. És valóban, éveink jönnek, mennek és elenyésznek az idővel. Éltünk hasonló a szeliden fölkelő naphoz, mely föltünvén mindig fölebb és fölebb halad az ég boltozatán, míg délkor fénypontját elérvén ismét lefelé megy, elenyészni sirjába. Igy tünik föl az ember élete is születése hajnalán: édes reményektől kecsegtetve siet tova ifjusága gyönyörü reggelén, és ha Isten ugy akarja, a szerencse szárnyain, vagy szorgos munkássága által eléri rendeltetése főpontját; ekkor sok fáradság s tapasztalás után őszbe borul, és létének határa alkonyodik.

Ily s hasonló gondolatok merülnek föl e mai nap, mint egy újonan született évnek első napján, a kissé mélyebben gondolkodó halandó kebelében. E mai nap egy határkő zarándokságunk tövises ösvényén. Sokan közülünk visszatekintenek, és szivesen szentelnek egy-egy emlékkönyet elenyészett örömeiknek; mások szivök keservében elátkozzák a multnak emlékeit; legkevesebben vannak, kik a mindenható

[1]) Zs. 89, 10.

Istennek az elszenderült év napjaiban velük éreztetett jóságára hálásan visszaemlékeznének; sőt miután megszoktak gond és bú nélkül egyik napról a másikra virradni, minden mélyebb megfontolás, minden bánat és félelem nélkül vetik magukat az ifju évnek karjaiba meg sem gondolván, vajjon meddig fog ez még igy tartani.

Távol legyen tőlünk, hogy az ilyesek sorába tartozzunk. Mi keresztények vagyunk; és a czél, mely után e zarándok életben törekszünk: az Istenneli egyesülés a sirontúl. Igen, oda, törekszünk; s mivel nincs tudva előttünk a percz, mely a sír gyászos országába hí majd bennünket: ugy kell élnünk, hogy mindenkor készeknek találtassunk. — Hány igaz s hű barátunk, hány kedves ismerősünk vala csak egy év előtt is e szent helyen, s örvendve üdvözlé velünk azon évet, mely imént tünt el szemeink elől? tagjaik épségében bizakodva, még csak képzelni sem merték volna, hogy ily hamar érjenek létök végső határához; és ime, ők nincsenek többé! Ki tudja, melyik sirhalom alatt nyugosznak; sőt tán már az örök feledékenység fátyola lebeg emlékök fölött! Mi pedig, hála a jó Istennek! még itt vagyunk; de vajjon mához egy esztendőre ismét itt fogunk-e együtt lenni, ki tudja azt közülünk? — Oh mindenható Atya! légy kegyelmes az iránt, ki körünkből első távozandik hozzád! — Közöttünk is alkalmasint számosan tartós élettel kecsegtetik magukat: a serdülő ifju élte tavaszán teli szent föltétek- és igéretekkel; a férfiu, mint családjának egyedüli reménye; az édes anya kisdedével reszkető karján; sőt a tisztes ősz is, büszkén tekintve méltó unokáira, feledve előre haladt korát, hisz, remél és új meg új éveket igér magának. Csak rajta! teljes szivemből kivánom nekik, hogy kivánságukat teljesítse az Isten; igen, ezt kivánom Krisztusban egybegyült összes hiveimnek is.

De mit ér a hosszu élet után való sohajtozás, ha éltünket élő hit, erős remény és tiszta szeretet nem füszerezi? Hit nélkül nincsen áldás, remény nélkül nincsen élet, szeretet nélkül nincsen állandóság, és szent Pál mondása szerint, „minden tökéletlen és mulandó a földön, egyedül a hit, remény és szeretet marad örökké," egyedül e három boldogít. Midőn tehát nektek k. a.! e sz. helyen, ősrégi szokás szerint,

mindennemü áldást és sok évre terjedő boldog életet kívánok: egyszersmind ohajtom, hogy ezen boldogság e három isteni erény által legyen biztosítva. Mi hogy megtörténhessék, ezen főerények forrásához vezetlek k. a.! hogy abból az örök életet meríthessétek. Ezen forrás, t. i. nem más, mint a mai napon körülmetélt Megváltó sz. neve, az édes Jézus név. Legyen azért mai elmélkedésünk tárgya

a hitnek, reménynek és szeretetnek neve, a szelid Jézus-név.

Engedd Jézusom! hogy nevedben a te szentséges nevedről szólhassak! — Figyelmezzetek.

I.

Szent Ágoston azt mondja: „Bizonyos, hogy senki igaz boldogsághoz nem juthat, hacsak Istennek nem tetszik; Istennek pedig másként nem tetszhetik, mint egyedül a hit által; mert a hit minden jónak alapja.“ A mi a gyökér a növényre nézve, az a hit az erkölcsre nézve. A gyökérből fejlik a növény virága: a hitből az ember erkölcse, és ez által igaz boldogsága. Ez okból oltotta Isten a hitet eredeti tisztaságában első szülőink szivébe; de ők engedetlenségök által azt annyira elhomályosíták, vagy inkább megingatták, hogy az Isten egyszülött Fiának — Jézusnak — kellett e világra jönnie, hogy azt ismét az emberek szivében föléleszsze és megszilárdítsa.

Megjelenvén tehát Jézus e földön, és elbeszélvén mindazt, a mit az Atyában és az Atyánál látott, fönnen követelé, hogy higyjenek, mert a ki nem hiszen, elkárhozik [1]); és hogy hitelt szerezzen szavainak, tehát annak is, hogy ő benne hinni tartoznak, csodatetteire hivatkozott mondván: „Ha nekem nem hisztek, cselekedeteimnek higyjetek.“ Azért irja sz. János is könyvének vége felé: „Sok egyéb jeleleket is cselekedett Jézus az ő tanítványainak jelenlétében, melyek nincsenek megirva e könyvben; ezek pedig megirattak, hogy higyjétek, hogy Jézus az

[1]) Márk: 16, 16.

élő Isten fia, és hogy hivén életetek legyen az ő nevében“ [1]). Sőt tanítványait is biztosítá arról, hogy majd az ő nevében ördögöket űznek ki; új nyelveken szólanak; mérges kigyókat vesznek kezökbe, és ezek nekik nem ártanak; a betegekre teszik kezeiket, és ezek meggyógyulnak [2]).

És csakugyan az apostolok gyógyítának betegeket, föltámasztának holtakat; sőt árnyékuk és ruházatuk is birt gyógyerővel. És mindezt kinek erejével, kinek nevében tevék? Oh, halljuk csak magát az apostolok fejedelmét, ki midőn egykor szent Jánossal fölmenvén a templomba a kilenczedik órára, mely az imádságnak ideje vala, egy születésétől fogva sánta embert csupán szava által meggyógyított, és látná, hogy az egész nép összefut: nehogy ez tulajdon erejének tulajdonítsa a csodát, nyilván meg vallá, miszerint Isten megdicsőité az ő fiát Jézus Krisztust, az élet szerzőjét, és hogy az ő nevében való hit szerzé meg ennek teljes épségét [3]). Midőn pedig a papi fejedelmek Pétert és Jánost kérdezék: micsoda hatalommal vagy kinek nevében cselekedték volna ezt? Péter betelvén Szentlélekkel igy válaszolt: „Tudtotokra legyen nektek és egész Izráel népének, hogy a názáreti Jézus nevében, kit ti megfeszíttettetek, de Isten föltámasztott a halálból, az által áll ez itt előttetek épségben. Ez azon kő, mely a szegletnek fejévé lőn, és nincsen senkiben másban üdvösség, mert nem is adatott emberek között más név az ég alatt, mely által nekünk üdvözülnünk kellene“ [4]). Ilykép tehát Jézus neve csakugyan a hitnek neve; ez által mivelének az apostolok annyi csodákat; ez teszen minket Isten örököseivé és Jézus örökös társaivá. Ez azon név, melyet az apostolok mind végig állhatatosan vallottak, melyért minden keservet szivesen türtek; ez azon csodálatos név, mely a legelfásultabb sziveket is megtudá a hit malasztjának nyitni, és azokat oly annyira föllelkesíteni, hogy örömmel szenvedtek Jézusért nyomort és inséget; még a megkövez-

[1]) János: 20, 31. — [2]) Márk: 16, 18. — [3]) Apost. cs. 3, 13. — [4]) Apost. cs. 4.

tetéstől, ketté fürészeltetéstől, kardra hányatástól, megöletéstől sem ijedvén vissza; sőt örvendvén, hogy méltóknak találtattak Jézusért szenvedni. — Oh szent, oh áldott név, Jézus! hiszünk tebenned mi is, mint oly névben, melyen kivül nincs üdvösség. Te vagy lelkünknek paizsa, hogy legyőzze a kisértetet; ereje, hogy fölemelkedjék szentségedhez. Midőn azért téged tisztel és imád lelkünk: dicséreteddel viszhangozzanak ajkaink; mert te nemcsak az üdvözítő hitnek, hanem a boldogitó reménységnek is neve vagy.

II.

Hogy Jézus neve a reménységnek is neve: ez oly mélyen gyökerezik minden keresztény szivében, hogy annak bizonyítgatása tán sértő is lehetne. — Vagy tán az ó-szövetség tiszteletre méltó patriárkái nem azon édes reményben hajták-e ősz fejeiket a sirba, hogy eljövend egykor az igért Megváltó, ki halál- álmukból fölköltse őket egy jobb életre? Igen is, Jézusban helyezék ők reményöket, és reményökben meg nem szégyenültek. Hát az új-testamentomban? nemde itt is mindenütt Jézus szent nevével találkozunk, ki önmagáról mondá: „Én vagyok a föltámadás és élet, aki bennem hiszen a halált meg nem látja örökké?“ És valóban, azon remény, melyet a jerikói vak Jézus csodatevő erejében helyezett, midőn kiáltaná: „Jézus Dávidnak fia, könyörülj rajtam [1]); azon remény, melylyel a beteg aszszony egyedül Jézus ruha szegélyének érintésétől várta gyógyulását; Marthának a hiv testvérnek reménye, melytől áthatva igy szólott a közeledő Jézushoz: „Uram, ha itt lettél volna bátyám meg nem hal;“ és a vészes tenger hullámival küzdő tanítványok reménye, mely belőlük e bizalomteljes szavakat csalta ki: „Uram, Jézus segíts rajtunk; mert elveszünk!“ Igen, ezen remény még mai nap sem tünt el végkép az emberi szivekből; mert tekintsünk bár végig az emberiség különbféle osztályain, Jézusnak buzgó imádójától kezdve a legönfeledtebb és legkönnyelmübb

[1]) Márk: 10, 47.

kéjenczig, ki soha vagy csak igen ritkán gondol Jézusra: és mit tapasztalunk? — Itt egy szorgos anya fekszik betegágyán, lankadó testének hátralévő erejével küzdve, s midőn reszkető ajkain Jézus szent neve örökre kihalt, a legnagyobb fájdalom perczében szivrepesztő szózat hangzik: Jézus könyörülj rajtunk! Az elhagyott szegény árvák sikoltása ez, kik Jézusban keresnek oltalmat. — Amott a boldog családi élet szerény lakában egy kis gyermek édes anyjának egyedüli öröme aluszsza az ártatlanok álmát; egyszerre mint a villám ugy emelkedik magas tüzoszlop a kedves lak fölött, s a pusztító lángok már az alvó gyermeket fenyegetik: ekkor Jézus nevét kiáltva kétségbeesettként rohan a szerető anya a lángok közé megmenteni magzatát a borzasztó haláltól. — Itt ismét a nemes szivü nő hervad durva férjének embertelen bánásmódja alatt; — mit fájdalom számtalanszor kell sajnosan tapasztalnunk; — nincs már köny a kesergőnek kisirt szemében; az utolsót gyermeke bölcsőjénél facsarta ki a fájdalom: és midőn szivtelen férjének végső csapása éri a lankadt alakot, Jézus neve lebeg sápadt ajakin; — és a nemes sziv megrepedt! — És ott, az itélőpitvarban, mily szomoru jelenet vonja magára figyelmünket? komor férfiut látunk, a vérfoltok ruháján mutatják, hogy gyilkos; szenvedélyének valamely őrizetlen pillanata csábitá őt rettentő tettére. Már borzad az itélet hallatára, mely a halált mondja ki fejére. Élni ohajtő. Leirhatlan fájdalom fogja el lelkét; de ő mégis remél, és bünös ajkai Jézus nevét rebegik! — És kérdem, vajjon mindezekből mi tünik ki leginkább? nemde azon igazság, hogy oly pillanatban, midőn minden földi remény elveszett, a szorult sziv meg nem szünik reméleni Jézus nevében; minélfogva ezt méltán nevezzük a reménység nevének.

Ha pedig ezen példákat elégteleneknek találná valaki, oh! azt csak arra kérem: tekintsen szét a sz. irás hasábjain; olvassa el a történet számtalan könyveit; kérdje meg a kesergőt: miben lel vigaszt, kérdje meg az igazat: mi által lett igazzá, s a vétkeit sirató bünöst: mi térítette meg őt; és bizonyára azon választ fogja nyerni, hogy midőn a szegény a gazdagok fényes palotáiban, az elitélt a kérlelhetlen itélőszék előtt semmi reményt többé nem talál: akkor tünikföl lelke előtt a Jézus nevétől ragyogó kereszt, és azzal a

legbiztosabb remény, mely nem csal. Ha tehát szenvedünk, szükölködünk, elitéltetünk vagy kínoztatunk: tartsuk meg reménységünk vallását tántoríthatlanul, mert „hű az, a ki igéretet tett, Krisztus Jézus [1]), ki által szabadon járulhatunk a kegyelem forrásához, dicsekedvén az Isten dicsőségének reménységével; nemcsak ebben pedig, hanem dicsekszünk a szenvedésekben is, tudván, hogy a szenvedés békeséges türést szerez, a türés megkisértést, a megkisértés pedig reménységet, mely meg nem szégyenít [2]); mert Isten senkit sem hágy el, a ki sz. Fia nevében remél.

III.

Megmutatván, hogy Jézus szent neve a hitnek és reménységnek neve: még csak azt kell megmutatnom, hogy Jézus neve egyszersmind a szeretetnek neve. De mily okokat hozzak föl ezen igazságnak támogatására? Hiszen Jézus neve már magában is a legtisztább szeretetnek fogalma. Jézus! e név azon név, melyben az igazság és irgalmasság testvéri csókra egyesül. Jézus! e név azon név, mely által a mennyei Atyának haragja tőlünk elfordíttatott. Mióta a Golgothán Jézus véghetetlen szeretetének vére folyt; mióta a megváltás jele a názáreti Jézus nevét viseli; mióta saját testének vérével táplál minket Jézus az örök életre: ki az, ki tagadni merészelné, hogy Jézus neve a szeretetnek neve? Jézus nevében buzdíták az Ur tanítványai hiveiket a kölcsönös szeretetre; sőt a mi több, mi eddig hallatlan s az emberek előtt ismeretlen volt, mi az egész világot csodálkozásra birta, Jézus nevében nemcsak tanították az ellenségszeretetet, hanem gyakorolták is, mint meg annyi szent Istvánok, a kövek zápora közt, nemcsak nem panaszkodván, nemcsak az ég haragját boszura föl nem híván; hanem inkább kinzóikért imádkozván: „Uram Jézus ne tulajdonítsd ezt nekik vétkül.“ — Csodálkozzatak egek és örvendezzél te föld Jézus neve szeretetének nagyságán!

Igen, Jézus neve csakugyan a szeretetnek neve. Tekint-

[1]) Zsid. 10, 23. — [2]) Rom. 5.

sünk körül a nagy világban: nem Jézus nevében kér-e a koldus alamizsnát? nem e név hat-e balzsamként a fájó szivre? nem e név teszi-e a szeretetet oly erőssé, hogy ez mindent elszenved, mindent hiszen, mindent remél? E név által lőn sz. Ferencz annyira lelkesítve, hogy mindenét odahagyva, a vadak sivatag tartományaiba távozott minden félelem és aggodás nélkül; e név hozott sz. Ágoston és sz. Bernárd ajkaira oly édes szavakat a keresztény szeretetről; e név szeretetétől lángolva fakadt sz. Terezia e jelentékeny szavakra: „vagy szenvedni, vagy hallni;“ e névhatalmával mivelték sz. Ignácz méltó fiai a szeretetnek oly csodás müveit; e név hozott létre oly sok ápoló intézetet, kórodát s jótékony egyletet, a szeretetnek mindannyi kifolyását; e név szeretetétől indíttatva szentelé magát Istenről nevezett sz. János, és hogy a végtelenbe ne menjek, a királyi Erzsébet a betegek ápolásának. — És ha mindezek daczára még találkoznék oly rideg sziv, mely Jézusban nem akarná a szeretet kútforrását megismerni: oh! azt egy szomoru helyre akarnám vezetni, egy a szenvedő emberiségnek szentelt szerény zárdába, hol számtalan szerencsétlen, szegény, elhagyatott árva várja bajainak gyógyulását, vagy ha Isten ugy akarja, keserü életének végperczét. Kit vélsz, oh keresztény! itt találni a szenvedő beteg ágyánál? tán ennek szülőit, testvéreit, rokonit vagy jó barátait? Oh nem, koránt sem! egészen idegenek azok, kik a szeretet eme terhes kötelességeit teljesítik; idegen de nemes szivü lények, kik a világot minden csalárdságaival, szülőiket, családjokat és mindent, mi a földiek után sovárgó szivnek kedves, sőt önmagukat is feledve és odahagyva, ily szomoru helyre jönnek a szenvedők fájdalmit enyhíteni és egész éltöket a közjónak szentelni, — nem haszon-vagy dicsvágyból, — nem várva háladatosságot vagy földi javakat: egyedül Jézus nevében cselekesznek ők, Jézus iránti szeretetből áldoznak föl mindent, jól tudván, hogy túl a siron vár rájok az igazság hervadhatlan koronája, melyet megad nekik az igaz biró!

* * *

A Jézus név tehát, melyet Üdvözítőnk ma körülmetéltetése alkalmával föl vett, valóban a hit-, remény- és szere-

tetnek neve; minthogy pedig e három isteni erény által lehetünk csak mind itt a földön mind a siron túl igazán boldogok: Jézus nevében kezdjük meg ezen új évet. E szent név lebegjen mindig ajkainkon, midőn örvendünk, akkor is, midőn szomorkodunk; e névben adjunk Istennek hálát a vett vagy veendő jókért, e névben kérjünk vigasztalást a ránk nehezült vagy nehezülendő szenvedésekben. E név legyen az imádó tisztelet és hódolatos szeretet tárgya; s inkább némuljon el örökre nyelvünk, mintsem hogy e nevet, melyet az angyalok reszkedve imádnak, melytől a pokol retteg, illetlenül, vagy — mitől Isten mentsen — káromolva kiejtsük. E név legyen a hit- remény- és szeretet üdvözítő erényeivel világító csillagunk nemcsak ez éven, hanem egész életünkön át, és vezessen minket az örök boldogságba. Amen.

Kis-karácson és vizkereszt közötti vasárnapra.

Kelj föl, és vedd a gyermeket és anyját, és menj Izráel földére; mert meghaltak, kik keresik vala a gyermek lelkét. — Máté: 2, 20.

Nem született még ember, ki mindeneknek jó akaratját teljesen birta volna. Maga az Isten fia is alig született, már is Heródes vérszopó dühe elől Egyptomba kényteték szaladni; mert halálra keresé az újonan született kisdedet, féltvén tőle királyi székét. Pedig a próféták jövendőléseiből és a napkeleti bölcsek megjelenéséből tudhatá a balga, hogy az emberi nemzet Megváltója nem jött földi birtokot szerezni, hanem lelkeket keresni; nem jött földi, mulandó országot alapítni, hanem a lelkit, az örökkévalót megismertetni. — Jaj! de az emberi vélemény, az emberi itélet igen csalékony, és csalékony lesz mindig, mig a világ világ lesz, s benne emberek léteznek, kiknek mint tökéletlen lényeknek belátása mindig korlátolt és változó, kik nem csak alkalmatlanok mások cselekedeteinek megbirálására, hanem e mellett még tunyák is arra. Innét van, hogy a világ voltaképen nem ismeri, s méltóképen nem tudja becsülni az érdemet; innen van, hogy sokszor a legjobb, legjelesebb emberekről igen rosz vélemény uralkodik, s ennek következtében gonoszul bánik velük a világ.

Ily méltatlanságok történtek Jézussal többször, kit midőn jótéteményeiért a szerencsés nép égig magasztalt, s királyi méltóságra keresett, ellenségei mint csábítót, népzendítőt halálra kergettek. Ez történt tanítványaival is, kiket ő erre eleve elkészített. Ez történik velünk is, kik legjobb szándé-

kunk mellett sem kerüljük el az emberek rostálgatásait. Ezer panasz hangzik e miatt az életben. Hiven járunk el abban, mit tenni tartozunk, polgári és keresztényi kötelességünk szerint: és mégis az emberek balvélekedését, rágalmazását, vakmerő megitélését el nem kerülhetjük. Arra soha se tartsunk számot, hogy magunk viselete minden embernek tessék. Mit tegyünk tehát? Ez tárgya mai beszédemnek. Megmondom tudniillik,

mit tegyünk, ha az emberek vélekedése irántunk nem kedvező. — Figyelmezzetek.

* * *

Az embereknek felőlünk való vélekedéseit, általában megvetni nem kell; sőt tökéletesülésünkre igen hasznos megtudni, mit vélnek felőlünk az emberek. Míg e nyomoru életben tengünk: emberek közt forgunk, emberekkel jövünk érintkezésbe, kikhez az előfordulható surlódások kikerülése végett a józan okosság szava szerint magunkat sokba kell alkalmaznunk. E mellett nemcsak a természet törvénye, de Isten parancsolatja szerint is embertársaink iránt, több rendbeli kötelességeink vannak, melyek pontos teljesitése végett igen szükséges tudni, mint vélekednek felőlünk az emberek. Lám Üdvözítőnk is megkérdé egykor tanítványait: „Kinek mondják lenni az emberek az ember fiát? — És ti kinek mondotok engem lenni?“ [1]).

Igaz ugyan k. a.! sokszor igen szigoru, kiméletlen irántunk az emberek itélete, véleménye; de ekkor elfogulatlan elmével kiki zzálljon magába, s félretévén a vak önszeretetet vizsgálja meg: vajjon az emberek ebbeli balvélekedésének van-e alapja? és ha van, ébredjünk kötelességeink buzgóbb, serényebb, pontosabb teljesitésére; mert az tagadhatatlan, hogy mi hivatalunkat, melybe helyzett az isteni gondviselés, sokszor nem viszszük ugy, mint kellene, s tőlünk kitelnék; néha igenis szembetünőleg elhenyéljük kötelességeinket; néha eszünket, erőnket, időnket egészen másba foglaljuk, mint állásunk kivánná; néha a testiség, a

[1]) Máté: 16, 13, 15.

világi pompa, fényüzés, vigság rendetlen kihágásokra visznek, s az önszeretet beköti szemünket, hogy magunk hasznát keressük ott, hol embertársunk boldogítását, a közhasznot kellene eszközölnünk, és ezt csak ugy nézzük, mint hivatalunk, állapotunk mellékes ágát; és e nézetből kiindulva, néha másokon talán igaztalanságot is követünk el. — Már ha ilyenkor ellenünk támad a közvélemény; ha az emberek panasza egyszer mégis füleinkbe hat: semmi méltatlanság sem történik velünk. Sőt inkább higyjük el, hogy a fölöttünk őrködő igazság és irgalom imez eszközökkel serkenti lelkünket. Ily helyzetben az emberek balvélekedését isteni intésnek vegyük, mint megintette Pált a mennyei szózat: „Saul Saul miért üldözsz engem?“ [1]) Ily isteni intés volt Náthán szava Dávidhoz: „Miért vetetted meg az Ur igéjét, hogy gonoszt cselekednél szeme előtt? ezokáért el nem távozik házadtól a fegyver?“ [2]). — Igenis, ily esetben lomhaságunkat serkenti, eltévedésünkből visszatérít, aluszékonyságunkból fölébreszt az emberek rosz vélekedése; azért mondja a bölcs: „Jobb a bölcstől megdorgáltatni, mint a balgák hizelgésétől megcsalattatni“ [3]). — Sőt k. a.! ha bár semmi tetemes és nyilvános tökéletlenségről, semmi erkölcsi fogyatkozásról nem vádolna is szivünk: az emberek felőlünki nem kedvező véleménye ellen panaszosan, megvetőleg föl ne jajduljunk; többnyire több igaz és való fekszik abban, mint mi vélnők. Mert tagadhatlan, hogy mások, kik bár mi tekintetben hozzánk közelebb vannak, könnyebben észreveszik hibáinkat mint mi, kik minmagunk iránti kedvezésből sokszor nem vizsgáljuk éber szemekkel tetteinket; az önszeretet befogja szemeinket, hogy ne lássuk tökéletlenségeinket, s botlásinkat ezer szinekkel szépíti. Meg lehet ugyan k. a.! hogy mi azon körben, mely az életben számunkra ki van szabva, hiven működünk; hogy a foglalkozásoknak, a kötelességeknek, mellyek teljesítése ránk várakozik, megfelelünk: azonban nem tehetnök-e meg mi mindezeket nagyobb pontossággal, nagyobb készséggel, mint most? Meglehet, senkit meg nem károsítunk, meg nem sértünk; igazta-

[1]) Ap. csl. 9, 4. — [2]) II. Kir. 12, 9. — [3]) Préd. 7, 6.

lanul senkit el nem nyomunk: azonban mikor másnak jó hirét védelmezhetnők, hallgatunk; mikor másnak kárát elhárithatnók, nem teszszük; kerüljük az alkalmat, melyben az igaz ügynek elnyomatását akadályoztathatnók; sőt nem értünk-e sokszor titkon egyet a gonoszra törekedők szándékával? vagy midőn kötelességünket teljesítjük, nem keressük-e általa a hiú dicsőséget? midőn a közhasznot kellene szem előtt tartani, nem magunkat akarjuk-e emelni? — Mind e fogyatkozásokra, ezen hibáinkra ki fog minket figyelmeztetni? Figyeljünk csak az emberek irántunki itéletére, lessük ki azoknak felőlünki rosz véleményét: és tudomást fogunk nyerni fogyatkozásainkról; megismervén pedig hibáinkat, fogyatkozásinkat, könnyen megjavithatjuk azokat csak azért is, hogy a világnak ne legyen oka ellenünk kikelni, mi által nagyobb tökéletességre segíttetünk; mert irva van: „Ki szereti az oktatást, szereti a tudományt, ki pedig gyülöli a dorgálásokat, esztelen. Jobb a nyilvánvaló dorgálás, mint az elrejtett szeretet“ [1]).

Azonban, midőn az emberek véleményét kilessük fogyatkozásink fölfedezése tekintetéből, ez soha se legyen cselekedeteinknek egyedüli rugója. Az emberek tetszése miatt az igazság, a jámborság ősvényéről soha se lépjünk le, s ha igaz meggyőződésünk szerint megtettük azt, mire magunkat kötelesseknek ismertük, az emberek vélekedésével ne törődjünk; mert gondolja meg azt a keresztény, hogy mindenkinek tetszeni lehetetlen. Tudjuk, maga a Mindenható sem felelhet meg mindenben az emberi kiváncsiságnak, sokféle ízlésüek, gondolkozásuak, hajlamuak lévén az emberek, kik közt csak kettő sem lehet egy érzéseiben, kivánságaiban. Azon egy helyben némelyek esőt mások szárazságot, némelyek bő mások szük termést; némelyek békét mások háborut óhajtanak. Hát mit kellene tennünk az erkölcs dolgában, ha mindenkinek tetszeni akarnánk? nemde az emberek vélekedése miatt legszentebb föltételünkről, legüdvösebb törekedéseinkről le kellene mondanunk, legistenesebb cselekedeteinktől el kellene állanunk? Mentsen Isten!

[1]) Példabeszéd: 12, 1.

Más az evangelium oktatása: „Ne szeressétek ugy mond sz. János, a világot, sem a mik a világhoz tartoznak; mert ki szereti a világot, nincs abban az Atyának szeretete“ [1]). „Ne szabjátok magatokat igy szól sz. Pál a világhoz, hanem változzatok el a ti értelmetek újulása által“ [2]). „Nekem legkisebb gondom, hogy tőletek itéltessem, vagy az emberi naptól“ [3]); mert ha az embereknek kedveskedném, Krisztus szolgája nem volnék“ [4]). „Nem tudjátok-e ugy mond sz. Jakab, hogy a világ barátsága ellensége az Istennek; valaki azért a világ barátja akar lenni, az Isten ellenségévé lészen“ [5]). Jézus is azt kötötte tanítványinak szivére, hogy az Isten akaratját teljesítvén, az emberek tetszésével ne törődjenek: „Meg ne rettenjetek azoktól, kik megölik a testet, azután nincs több, mit cselekedjenek“ [6]). „Ha a világ titeket gyülöl, tudjátok meg, hogy engemet előbb gyülölt; ha a világból valók volnátok, a világ, mi övé, szereti azt; mivel pedig e világból valók nem vagytok, azért gyülöl titeket a világ“ [7]). De nemcsak tetszeni nem lehet mindenkinek, sőt tetszeni akarni nagy képtelenség. Micsoda élet, mily kín, minő gyötrelem volna a világ, ha az emberek vélekedésétől kellene függni magunk viseletének? Mondjátok meg ti, kik valaha kénytelenek valátok magatokat helyzeteteknél fogva az emberek tetszéséhez, szeszélyéhez alkalmazni, mondjátok meg, mily nagy önmegtagadásba kerül ez? mennyi boszuságot szenvedtetek? hányféle színbe kelle öltöznötök? nem voltatok-e kénytelenek majd büszkéknek majd csuszó hizelgőknek, majd tudósoknak majd értetleneknek, majd megérett, megállapodott féfiaknak majd gyermekeknek, majd szermérmeseknek majd szemteleneknek, majd vig majd komoly természetüeknek mutatni magatokat? Nem voltatok-e kénytelenek egy dolgot most fehérnek majd ismét feketének, illendőnek és illetlennek, szépnek és rutnak állitani? Nem voltatok-e kénytelenek itt ájtatoskodni, amott csintalankodni; itt

[1]) Ján. 2, 15. — [2]) Rom. 12, 2. — [3]) I. Kor. 4, 3. — [4]) Gal. 1, 10. — [5]) Jak. 4, 4. [6]) Luk. 12, 4. — [7]) Ján. 15. 18.

istenességet, amott istentelenséget szinlelni? És mégis mind e mellett mondjátok meg, megnyertétek-e az emberek közkedvességét? elkerültétek-e az emberek rosz vélekedését? — Ugy-e k. a.! nem. — Ha azért a belső öntudat, megygyőz bennünket arról, hogy az igazság és törvény szerint igaz lelkiismeretességgel teszszük kötelességeinket: az emberek fondorló vélekedéseivel ne törődjünk. Ha gúnyolják szelidségünket, hadd gúnyolják: „boldogok a szelidek, mert ők birják a földet;“ ha csúfolják alázatosságunkat, hadd csúfolják; „ki magát megalázza, fölmagasztaltatik;“ ha csúfolják szigoru igazságunkat, hadd csúfolják: „boldogok, a kik éhezik és szomjuhozzák az igazságot; mert ők megelégíttetnek;“ [1]) ha nevetik jámbor istenességünket, hadd nevessék: „boldogok, kik Isten igéjét hallgatják, és azt megtartják.“ Semmit se féljünk tehát az emberek rosz itéletétől, ha az igaz uton járunk. Maradjunk az igazság és jámborság mellett, ha az egész világ nyelve gyaláz, üldöz is; hiszen voltaképen mit méltányol a világ?

Menjünk a tapasztalásra, s mit látunk? azt, hogy minél magasb erkölcsü valaki, minél nagyobbak érdemei az emberiségre nézve, minél több javakat árasztott a köz-jóra, minél buzgóbb embertársai boldogításában: annál kevébbé méltányolja őt a közvélemény, annál hálátlanabb iránta a világ. Üssük föl az emberi-nem történeteit: Görögország, a romai birodalom, hány jeles férfiut számlált, kik magukat, házuk népét mindenből kivetköztették? erejöket, életöket a késő maradék bámulására, a hazának boldogságaért föláldozták? a kik óriási elszántsággal igyekeztek végrehajtani, mit tőlök a közjó megkivánt? s az emberek vélekedése mégis homályt vont érdemeikre, tépte, szaggatta fejökről a borostyánt, emlékezetöket eltörleni igyekezett; számkivetésre itéltettek idegen földön, idegen nemzet közt, távol feleiktől, megvettetve élték s végezték kinos napjaikat. Üssük föl dicső nemzetünk történeteit: nem számlálhatunk-e ezreket, kik királyukért, hazájokért tönkre tették mindenöket? majd a belső pusztító féreg, majd a dühös ellenség ellen okossággal, vigyázat s őrködéssel, értékök föláldozá-

[1]) Máté: 5, 4.

sával győzedelmeskedtek? Nem számlálhatunk-e királyokat, kik a nemzeti boldogságnak talpkövét letették, virágzásba hozták hazánkat, atyai kézzel ápolták a jó erkölcsöt? és fájdalom! a hálátlan világ gázolt hirökben, üzőbe vette őket a rut vetélkedés, az irigység kaján keze leseperte még poraikról is a rózsákat, hantot hányt emlékezetökre. De üssük föl a sz. könyveket, s vessünk egy pillanatot Jézus apostolaira, az első kereszténvekre. Keresve keresett feddésre méltót bennök az emberi gonoszság, s nem talált; eltagadni törekedett érdemeiket, s nem lehetett. Ők Jézus tanításával országokat hóditottak, igazságban jártak, a gonoszság hirdetőit megczáfolták: s mi volt a világban jutalmok? némelyek csúfolást, s mint sz. Pál, vereségeket szenvedtek; e fölött fogságokat, tömlöczöket, mindenekben szükölködvén, sanyargattatván, nyomorgattatván; azok, kikre a világ méltó nem volt, a pusztákon, a hegyeken, a barlangokban, a föld üregeiben bujdostak. És te rólad! kegyes Jézus! mit mondjak? Te igazság, élet és ut! Te az Istennek egyszülöttje! Te igazság mestere! Te emberek üdvözítője! tanítottad az Ur utját igazságban, irgalmasságodat érezte mindenki: s mint vélekedett felőled a világ? Hogy csábító, ördöngös, ámító néplázító, a bünösök és publikanusok barátja vagy; ez volt felőled a vélekedés; s kit Jerusálem utczáin „hozanna" kiáltások közt diadalmasan kisért a nép, rövid napok mulva ugyanott a csúfos halálra hurczola. E példák k. a.! erősítsenek minket, s ha lelkiismeretünk ment az erkölcstelenségtől, s a belső öntudat kötelességünk elhanyagolásáról nem vádol, a világ rosz vélekedése között is bátran emelhetjük föl szivünket; mert „ki az Urat féli, mitől sem retteg és nem fél; mert az az ő reménysége; az Urat félőnek lelke boldog" [1]). Bátran mondhatjuk az apostollal: „A mi dicsőségünk áll a mi lelkiismeretünk azon bizonyságtételében, hogy az Istennek kedves együgyüségben és őszinteségben foglalatoskodtunk e világban" [2]).

* * *

Az emberek véleményét tehát megvetnünk nem kell; mert fogyatkozásink megismerésére segít, s hibáink megjob-

[1]) Sirák: 34, 16. — [2]) II. Kor. 1, 12.

bitására serkent: de rugója tetteinknek az emberek véleménye ne legyen; mert tetszeni az embereknek mindenkor s mindenben nem lehet. Ritka érdem, melyet kedvező itéletével jutalmazott a világ. Az okos elme nem számol az emberi általános vélemény jóváhagyására. El ne távozzunk az igazság, a jámborság utjáról. Ha az emberek rosz vélekedése üldöz, rágalmaz, gúnyol, alacsonít: semmi k. a.! mert ha szivünk nem vádol, mitsem vesztünk. „Nincs gyönyörüség a sziv öröme fölött“ [1]). Vélekedjék felőlünk a világ mint akar: biztassuk magunkat sz. Pállal: „Nekem legkisebb gondom, vajjon tőletek, vagy az emberektől itéltessem; — majd eljön az Ur, ki a sötétségnek titkait is megvilágosítani, s a szivek tanácsait is kinyilatkoztani fogja. Akkor veszi el kiki dicséretét Istentől“ [2]). Amen.

[1]) Sir. 30, 16. — [2]) I. Kor. 4, 3–5.

Vizkereszt ünnepére I.

Mert láttuk csillagát napkeleten; és imádni jövénk őtet. — Máté: 2, 2.

Az igazság, e mennyei fény, mely mai napon a bölcs királyoknak csillag képében tünt föl, e földön az egyedüli méltó tárgy elmélkedésünk- és vizsgálatunkra. Az igazság lelkünk egyedüli világa, érzelmeink szabályozója, a valódi örömek forrása, reményeink alapja, aggodalmaink csillapítója, szenvedéseinknek enyhitője, s minden bajaink orvoslója; csak is az igazság kútfeje a jó, és fékezője a rosz lelkiismeretnek, titkos fenyitője a bünnek, és benső jutalmazója az erénynek; csupán az igazság teszi halhatlanokká azokat, kik azt szerették, fényesekké azoknak rablánczait, kik szenvednek miatta; a köztisztelet polczára emeli martyrjai- s bajnokainak porait, tekintélyt kölcsönöz a lemondás- és szegénységnek, midőn valaki mindent megvet, hogy azt kövesse; végre egyedül az igazság sugall magasztos eszméket, képez hős férfiakat s oly lelkeket, melyeket a világ nem érdemel, s oly bölcseket, kik e névre méltók. E szerint minden gondjainkat kizárólag az igazság megismerésére, észtehetségeinket annak kimutatására s buzgóságunkat védelmére kellene fordítanunk; az emberben csak igazságot kellene keresnünk s szeretetét csak az igazság utján kiérdemelnünk; s nekünk viszont az emberekben csak az igazságot kellene becsülnünk, s meg se szenvednünk, hogy ők is más, mint igazság által törekedjenek szeretetünket megnyerni: szóval ugy látszik, miszerint elégséges, ha az igazság megmutatja magát ne-

künk, mint mai napon a bölcseknek, hogy azt szeressük, minmagunkra utalván, hogy önismeretünkre vezessen.

Azonban, igen meglepő, hogy ugyanazon igazság az emberek előtt megjelenve, oly különböző hatást tesz bennük. Némelyekre nézve az igazság fény, mely őket megvilágosítja, fölszabadítja, s kimutatva kötelességüket, azt kedvessé teszi; másokra nézve ellenkezőleg az igazság nyomasztó s mintegy vakító fény, mely őket aggodalomba ejti s boszantja; végre többekre nézve az igazság nem egyéb sötét fellegnél, mely ingerli őket, dühöket fölfokozza s végre szemfényüket veszi el.

Ez tehát azon csillag, mely ma az ég boltozaton megjelent! A bölcs királyok látták azt; a jeruzsálemi papok tudták, hogy meg van jövendölve a profétáknál; Heródes nem vonhatta kétségbe megjelenését, miután keletnek végső széléről érkeztek meg bölcs férfiak, hogy fényének utmutatása mellett fölkeressék a zsidók új királyát. Azonban, mily kevéssé egyező hangulatot tanusítottak ugyanazon igazság iránt, mely kebelükben fölébredt!

A bölcseknél az igazság őszinte és fogékony, a papoknál kétkedő, félénk, gyáva és kétszinü, végre Heródesnél romlott és megrögzött szivre talált. S igy a bölcsekben imádóira, a papokban alakoskodókra s Heródesben üldözőjére talált. Azonban k. a.! köztünk is jelenleg az igazság sorsa ugyanaz: világosság az, mely mindenki előtt megjelenik, mondja sz. Ágoston: „omnibus praesto est;“ hanem kevesen vannak, kik azt elfogadják, sokan kik azt eburkolják s elferdítik, s még többen, kik megvetik és üldözik. Az igazság mindenkinek megjelenik, hanem, hány fogékony lélek van, mely azt visszatükrözi? hány félénk és gyáva szív, mely azt szinleli? hány megrögzött és fekete szív, mely azt elnyomja és üldözi!? Elmélkedjünk e három jellem fölött, mely a mai evangeliumban ki van jelölve, s mely az igazság iránti kötelességre oktat bennünket, tudni illik:

az elfogadott,
a szinlelt,
és az üldözött igazság fölött.

Szentlélek, igazság lelke! semmisítsd meg bennünk a

világ, tévely, szinlelés szellemét, az igazság gyülöletét; s e szent helyen, melynek rendeltetése hitszónokokat képezni, kik megviendik az igazságot a föld széleig [1]), tégy minket méltókká arra, hogy szeressük az igazságot, s hirdessük azoknak, kik nem ismerik, s hogy mindent eltürjünk miatta. Imádkozzunk: Üdvözlégy Mária. stb.

I.

Igazságnak nevezem azon örökké való szabályt, azon benső világosságot, mely szünet nélkül jelen van kebelünkben; mely minden teendőnknél megmutatja, mit kelljen cselekednünk, vagy kerülnünk; mely eloszlatja kétségeinket, birálja észleletünket, titokban megnyugtat vagy kárhoztat bennünket a szerint, a mint erkölcseink megegyeznek vagy ellenkeznek világosságával; s mely bizonyos perczekben még tevékenyebb és fényesebb levén, világosan kimutatja az ösvényt, melyen haladnunk kell; s azon csodálatos fény által van jelképezve, mely mai napon a bölcseknek Jézus Krisztushoz szolgált kalauzul.

Én tehát azt mondom: minthogy az igazságot mindenek előtt minmagunk számára kell igénybe vennünk: az egyház mai napon a bölcs királyok magukviseletében mintaképét nyujtja azon lelki hajlamnak, mely egyedül teszi az igazság ismeretét hasznossá és üdvössé. Kevés lélek van, bár mennyire legyenek is elmerülve érzékeik- és szenvedélyeikbe, melyek néha be nem látnák az általuk keresett földi javak hiúságát, a föláldozott remény nagyságát, és folytatott életmódjok aljasságát. De fájdalom! szemeik csak azért nyilnak meg a világosság előtt, hogy azon perczben lecsukódjanak, s a gyümölcs, melyet a megjelent és őket fölvilágosított igazságból vesznek, nem egyébb, hanem hogy az igazság addigi félreismerésének szerencsétlenségét azon bünnel tetézték, miszerint az igazság fölismerése rájok nézve azontúl is sikeretlen maradt.

Némelyek az őket meglepett világosság fölötti okoskodásra szorítkoznak, s igy az igazságot vita és hiú bölcselkedés tárgyává alacsonyítják; mások, nem lévén még tisztában önmagukkal, ohajtanák azt megismerni, hanem azt nem ugy

[1]) Érti a külföldi missiok intézetét.

keresik, mint kellene, mert valóban, azt föltalálva boszonkodnának; végre némely fogékonyabbakat megrázkodtatja ugyan annak világossága, hanem visszariasztva az azzal járó nehézségek és akadályok által, nem azon örömmel és hálával fogadják el, melyet az sugall, ha már fölismertetett. S ime, ezek azon gátok, melyeknek kikerülésére tanít a mai keleti bölcsek készsége azon mennyei fény irányában, mely az új utat mutatta meg nekik.

A tudomány és bölcselem nyilvános elvénél fogva, megszokván a hiú okoskodás véleményére mit sem alapítani, és az emberi előítéleteken fölülemelkedni, mielőtt az égi fény hitének ösvényén elindulnának, mit sem törődtek azzal, vajjon az új tünemény okát nem lehetne-e a természetben föltalálni; nem hítták egybe minden felől a tudósokat, hogy e hallatlan esemény fölött okoskodjanak; még azon hiú nehézségeken sem akadtak meg, melyek inkább az igazság ellenében fölhozott ellenvetésekből, mintsem annak föltalálására és megismerésére törekvő őszinte akaratból származnak. Őseik hagyományaiból, melyeket keletre a fogságba hurczolt izráeliták vittek meg, s melyeket ott Dániel s több más próféták Jákobnak egykor megjelenendő csillagát illetőleg megjövendöltek, azonnal fölfogták, hogy a mennyei világosságot nem kell összezavarni az emberi ész hiú észrevételeivel; hogy azon kis fény, mely az égen mutatkozott, elegendő elhatározásuk- és vezérlésökre, hogy a kegyelem mindenkor homályt hagy hátra az ösvényen, melynek követésére int bennünket, nehogy ekkép a hitet hódolatának érdemétől foszszuk meg; és hogy azon esetben, ha az ember elég szerencsés az igazságnak csak egy sugarát megpillantani, az egyenesszivüségnek kell pótolnia azt, mit a fény eléggé meg nem világított: „Vidimus et venimus.“

Azonban, hány ember van a világon, kik haboznak a hit dolgában, vagy inkább leigázvák a szenvedélyek által, melyek az őket kárhoztató igazságot előttük kétségessé teszik? hány szintén habozó ember jóllátja, hogy atyáink hitében oly jellemző igazságok vannak, melyeket a leghiresebb és legbüszkébb ész sem vitathat el; hogy a hitetlenség messzire vezet, s hogy végre is hinni kell valamit; hogy semmit nem hinni az észnek még megfoghatatlanabb dolog

azon rejtélyeknél, melyek ellen kikel? — kik látják az igazságot, s mégis vég nélküli vitatkozások által igyekeznek elaltatni lelkiismeretük furdálását, mely szünet nélkül szemükre veti tévedésöket és esztelenségöket; kik a fölvilágosodási vágy ürügye alatt ellenszegülnek az igazságnak, mely szivükben jelentkezik; kik csak azért tudakozódnak, hogy elmondhassák, miszerint az illetők nem voltak képesek eloszlatni kétségüket; kik csak azért fordulnak a legtudományosabb férfiakhoz, hogy sikeretlen tudakozódásukat hitetlenségök új indokaul fölhasználhassák? Ugy látszik mintha a vallás már csak beszéd kedveért léteznék; hogy az nem azon komoly tárgy többé, melynél egy pillanatot sem szabadna veszítenünk; hogy az már csak egyszerü vitatkozás tárgya, mint hajdan az areopagusoknál; hogy az csak azon hasztalan kérdések egyike, mely pótszerül szolgál a társalgásnak, és csak a társasélet unalmának és hiúságának tesz eleget.

Azonban ker. a.! az Isten országa nem jelenik meg szembetünő fölséggel [1]). Az igazság nem a viták és okoskodások, hanem a könyük és fohászok eredménye. Csak szivünket megtisztítva, a magányban és imák közt, mint a mai bölcsek, kell várnunk az ég világosságát, s magunkat annak meglátására és ismerésére érdemesekké tennünk. „Romlott sziv, mond sz. Ágoston, láthatja ugyan az igazságot, hanem azt megízlelni és kellemesnek találni nem fogja.“ Hasztalan igyekeztek magatokat fölvilágosítani és oktatni: kétségtek szenvedélyeitekben rejlik. A vallás világos lesz előttetek, mihelyest magatok tiszták, mérsékeltek és igazságosak lettetek; a hitet vallani fogjátok, mihelyest a bünt levetkeztétek. Ne aggódjatok azon, hamis-e a vallás s azt megczáfolhatlannak találandjátok; ne gyülöljétek annak elveit: s annak titkait sem fogjátok tagadni: „In haerere veritati sordidus animus non potest.“

Maga sz. Ágoston, midőn már meggyőződött az evangelium igazságáról, az öröm szeretetében oly kétségekre- és homályra akadt, melyek őt is zavarba hozák. Őt nem a manicheusok ábrándjai tarták vissza a hittől: ő érzé azoknak ferdeségét és fanatismusát; nem szent könyveinknek állító-

[1]) Luk. 17, 20.

lagos ellenmondásain ütközött meg: sz. Ambrus megfejtette előtte annak retélyét és az imádandó titkokat. Ő mégis kétkedett. Csupán azon gondolat, hogy a hit tanítványává levén, le kellend mondania buja szenvedélyeiről, gyanút ébresztett benne. Azt ohajtotta volna, hogy Jézus Krisztus tanítása vagy ámítás lenne, vagy pedig ne kárhoztatná a kéjelgést, mely nélkül, mikép lehessen kellemesen és boldogul élni, meg nem foghatá. Ekkép folytonos habozás közt megállapodni nem akarván, kérdezősködve s mégis attól tartva, hogy fölvilágosíttatik, állandóul Ambrusnak hű tanítványa és tisztelője maradt, s naprólnapra ingereltetvén ingadozó szive által, mely kerülte az igazságot, maga után czipelte a lánczot, mint maga mondja, félvén, hogy attól megmenekül; még mindig kétségeket hozott föl, hogy meghosszabbítsa szenvedélyeit; fölvilágosíttatni akart, mert azt hivé, hogy túlság: „Trahebam catenam meam, solvi timens“ [1]). Inkább szenvedélyeinek, mint tévelyeinek lévén rabja, csak azért utasította el az előtte megjelent igazságot, mivel azt diadalmas kéznek tekinté, mely végre is szétszakítandja az általa szeretett kapcsokat: „Repellens verba svadentis, tanquam manum solventis.“ Hanem az égi fény mai napon semmi eloszlandó kétséget sem talált a bölcsek lelkében, azért, mivel azokban semmi fékezendő szenvedélyekre nem talált; s igy méltán érdemesek arra, hogy első bajnokai és tanítványai legyenek a hitnek, mely minden nemzetet az evangeliumnak megnyerend: Vidimus et venimus.

Ez nem annyit jelent, mintha a minket megvilágosító fény mellett nem lenne szükség gyakorta kikérni azok véleményét, kik hivatvák annak meghatározására, vajjon jó szellem-e az, mely bennünket ösztönöz. A csalódás oly hasonló az igazsághoz, mikép sokszor igen nehéz eligazodni. Igy a bölcsek is, hogy jobban meggyőződjenek az őket vezetett csodatünemény igazságáról, egyenesen Jerusálembe mentek, tanácsot kértek a papok és tudósoktól, mint kik egyedül leplezhették le a keresett igazságot; egyhangulag és minden habozás nélkül tudakozódtak a roppant városnak

[1]) Sz. Ágoston in confess.

közepette: „Ubi est, qui natus est rex judaeorum?“ kérdésöket nem azon nyájassággal intézvén, melyet őket elámító válasz követhetett volna. Ők fölvilágosíttatni akartak; nem hizelegtek, hanem őszintén keresték az igazságot, s innét van, hogy meg is találták, mit kerestek: „Ubi est, qui natus est“? stb.

Csodálatos készség s valóban ritka a hivek közt. Fájdalom! nem találjuk meg az igazságot, mert azt nem egyenes és őszinte szivvel keressük. Minden lépésnél, melyet teszünk, homályt terjesztünk, mely azt végre is elfödi szemeink elől; tanácsot kérünk, hanem szenvedélyeinknek szabad menetet engedvén, azokat oly vonzó és az igazsághoz hasonló szinekkel festjük, miszerint elhiszszük, hogy ez az igazság; oktatást nem fogadunk el, sem csalódni, sem a minket leigázó tekintélynek engedni nem akarunk.

Ilyen az emberek legnagyobb részének, sőt azoknak is csalódása, kik megszállva Isten által, lemondtak a világi élet tévelyeiről. Igen, k. a.! bármily őszintének látszék is egyébként megtérésünk: midőn újra magunkba szállunk, tapasztalandjuk, hogy van még bennünk némi pont, némi titkos és kiváltságos vonzalom, melyre nézve nem vagyunk jó hitben, melyre nézve csak félszeg utasítást adunk lelkismeretünk kalauzának, melyre nézve nem keressük őszintén az igazságot szóval, melyre nézve boszonkodnánk, ha föltalálnók az igazságot. S innét van, hogy a jóra való emberek gyöngeségei naponkint annyi alkalmat nyujtanak a világi emberek gúnyolódására; innét van, hogy az erénynek kell szenvednie szemrehányásokat és roszalásokat, holott azok sajátképen minket illetnek. Azonban saját véleményünk szerint, mi szeretjük az igazságot, s kivánjuk, hogy azt velünk megismertessék; hanem, hogy ez csak hiú beszéd, bizonysága az, miszerint azon kedvelt szenvedélyt illetőleg, melyet mintegy kiragadánk a többi szenvedélyek őrvényéből, összes környezőink mélyen hallgatnak. Barátaink nem szólnak; előljáróink kimélettel viseltetnek irántunk; alattvalóink óvatosak s folytonosan a megsértéstől tartanak; s arról oly kimélettel szólanak, mely mintegy betakarja sebünket. Csak magunk nem ismerjük nyomoruságunkat; mindenki látja azt, de egy sem meri nekünk megmutatni; érzik,

hogy nem a jó hit igazságát keressük, s hogy a kéz, mely sebünket fölfödözné, gyógyítás helyett csak új sebeket szaggatna föl.

Dávid csak akkor ismerte el és tisztelte Náthánt, midőn e proféta őszintén fejté meg előtte botrányos magaviseletét. Azon naptól fogva ugy tekintette őt, mint megmentőjét s atyját. Szerintünk azonban minden érdemét elvesztené, ha valaki szemünkre vetné botrányos viseletünket. Az előtt fölvilágosodott, okos, szeretetreméltó embernek, s minden tulajdonokkal fölruházottnak tartottuk őt, melyek képesek becsülést és bizalmat gerjeszteni iránta; hanem, miután tartózkodás nélkül szólt hozzánk, miután figyelmesekké tett: „Nem szabad neked azzal élned“ [1]): szerintünk mind e nagy tulajdonait elvesztette; buzgalma azontúl csak szeszély; szeretete csak kétkedés vagy kiváncsiság mindent vizsgálat alá vonni s mindent ellenzeni; áhitata csak balgaság vagy csalódás, melylyel büszkeségét elfödi; igazsága csak ábránd, melyet érette tesz. Sokszor bensőleg vagyunk meggyőződve szenvedélyeink igaztalanságáról: s mégis azt akarnók, hogy mások azokat helyeseljék. Az igazságnak benső tudata által kényszerittetünk önmagunknak tenni szemrehányásokat: s mégis sértve érezzük magunkat, ha mások is ellenünk vannak. Hasonlóan Saulhoz, azt követeljük, hogy Sámuel nyilvánosan helyeselje azt, mit minmagunk titokban kárhoztatunk; s bizonyos szivromlottságnál fogva, mely sokszor roszabb szenvedélyeinknél is, nem fojthatván el szivünk mélyében az igazságot, azt azoknak szivében szeretnők elfojtani, kik hozzánk közelednek. E szerint tehát igazam van, ha azt mondom, hogy mindnyájan büszkék vagyunk az igazság szeretetére; hanem kevesen keresik az igazságot oly őszinte és egyenes szivvel, mint a bölcs királyok.

Azonfölül azon csekély figyelem, melyre az őket e kereséstől visszatartóztatni látszott nehézségeket méltatták, új bizonysága annak, hogy a keresés őszinte és jó hitü volt. Mert k. a.! mily különösnek tetszhetett előttük a rendkivüli lépés, melyet e kegyelem sugallt nekik? Egyedül ők ma

[1]) Máté: 14, 4.

guk nemzetökből, annyi bölcs és tudós közepett, tekintet nélkül barátjaik és rokonaikra, az általános lebeszélés és gúnyolásnak daczára, — mialatt a többiek mindnyájan vagy semmibe sem vették a csodálatos csillagot, vagy a három bölcsnek szándékát és figyelmét emberi gyöngeségből kifolyó badar szándéknak tekintették, — egyedül ők határozták el magukat a közvélemény ellenére, egyedül ők követték az új kalauzt, melyet az ég mutatott nekik; csak ők maguk hagyták el hazájokat és gyermekeiket, s mibe sem vették a különösséget, melynek hasznát, szükségét és okát az égi fény födözte föl előttük: „Vidimus et venimus.“

Ebből a tanulság: hogy az igazság többnyire siker nélkül azért jelentkezik előttünk, mert azt nem azon világosságból, melyet lelkünkben hátrahagy, hanem azon benyomásból itéljük meg, melyet a körünkben levő emberekre tesz; mi nem szivünkben kérünk tanácsot az igazságtól, hanem mások véleményét követjük. Ennél fogva, az égi fény hasztalanul ejt zavarba ezerszer is, hasztalanul világosít föl bennünket az ösvény iránt, melyet követnünk kell; a legelső tekintet, melyet a többieknek, kik ugy élnek mint, mi példájára vetünk, megerősít konokságunkban s új homályt von szivünkre. Azon boldog pillanatban, midőn saját lelkiismeretünkben veszszük igénybe az igazság tanácsát, kárhoztatjuk, rettegjük a jövőt; elhatározzuk magunkat, hogy új életmódot követünk. A jövő perczben, visszatérve az emberekhez, már a közpéldától kérünk tanácsot, s igazoljuk magunkat; visszaszerezzük magunknak az álbékét, melyet elveszténk; nem bizunk az igazságban, melynek a közpélda ellenmond; igazságtalanságban tespedünk; az igazságot a közvélemény és tévelynek rendeljük alá; gyanussá lesz előttünk, mert csak magunkat választ ki arra, hogy világával hasznunkra legyen, s épen jótéteményének e sajátszerüsége hálátlanok- és rajongókká tesz bennünket. Nem tudjuk belátni, hogy javára közremunkálni, annyit tesz: mint magunkat elkülönözni a többi emberektől, elszigetelten élni a néptömegnek közepette; egyedül szegődni pártjához a világon, mely vagy kárhoztat vagy megvet bennünket; szóval mibe sem venni a példákat, s csak a kötelesség érzetétől lelkesíttetni. Nem birjuk fölfogni, hogy magunkat elveszteni,

annyit tesz: mint másokkal egyenlő életmódot követni, a sokasághoz alkalmazkodni, a világtól magát semmiben el nem különözni, azzal csak egy testet képezni, mely Antikrisztus teste, mely fejével és tagjával együtt el fog veszni.

Igen is k. a.! a legnagyobb akadály, melyre a malaszt és igazság szivünkben talál, a közvélemény. Hány félénk ember van a világon, ki nem meri magának a legjobb részt választani, azért, mert az emberek, kik őt figyelemmel kisérik, nem tartanának vele? hasonlólag Asszíria azon királyához, ki nem mert Dániel Istene mellett nyilatkozni, mert udvarának nagyjai kárhoztatták volna e lépését. Hány gyönge ember van, kinek nem lévén többé inyére a kedvtöltés, azt csak tettetésből vagy azért keresi, nehogy magát elkülönözze azoktól, kik erre nézve példával mennek elő? hasonlólag Áronhoz, ki az izráeliták közt lévén, tánczolt az arany borju körül, és velük együtt tömjént áldozott a bálványoknak, melyeket utált, azért, mivel nem birt elegendő erővel arra, hogy maga ellenszegüljön az általános tévelynek. Balgák vagyunk. A közpélda tartóztat vissza bennünket az igazságtól, mintha az emberek lennének az igazság, s mintha a földön, nem pedig a mai bölcsek modjára, az égen kellene keresnünk az irányt és világosságot, mely kalauzul szolgáljon.

Igaz ugyan, hogy nem mindig az emberek iránti tisztelet oltja el szivünkben az igazságot, hanem inkább a nehézségek és kellemetlenségek, melyeket az igazság nyujt; sokszor megszomorít az bennünket, mint az evangeliumi ifjut, s azért azt nem azon örömmel fogadjuk, melyet a bölcsek tanusították, midőn a csodálatos csillagot meglátták: „Videntes stellam, gavisi sunt gaudio magno valde“ [1]). Ők látták Jerusálem nagyszerüségét, pompás épületeit, fölséges templomát, Heródes udvarának fényét és nagyságát: hanem az evangelium mit sem jegyez meg arról, hogy elmerültek volna e hiú emberi pompa szemléletében. Ők a gyönyör mindezen nagy tárgyait figyelem, öröm, tetszés, a meglepetés és bámulat legkisebb küljele nélkül szemlélték. Nem a templom kincseit kivánták látni, mint egy-

) Máté: 2, 10.

koron Babylon küldöttjei kivánták Ezekiástól; kizárólag az égi világossággal, mely nekik megjelent, lévén elfoglalva, nem törődtek azzal, mi történik a világon: csupán az igazságtól áthatottan, mely őket megvilágította, a többi iránt közönyösek maradtak, s szivöket, nem tekintvén mások tévelyeit, csak az igazság vidította föl, érdekelte és örvendeztette meg: „Videntes stellam, gavisi sunt gaudio magno valde.“

A mi bennünket illet k. a.! meglehet, hogy az igazságnak első sugarai, melyeket az isteni jóság kebelünkben támaszt, megható örömet fogna okozni. A kilátás új életmódra, melyet kezdetben követnénk; az új fény, mely megvilágosítana, s melyet még eddig nem láttunk; sőt a megunt és megutált szenvedélyek is, melyek már terhünkre és boszuságunkra vannak; az új müködés, melyet a megváltozás esetére tervezünk: mindez kellemesen hat ránk, mert már magában az újdonság is tetszik. Mindez azonban csak pillanatnyi örömmint az evangelium mondja: „Ad horam exultare in luce ejus“ [1]). Azon arányban, a mint az igazság közelebb mutatkozik, mondja sz. Ágoston, még bünös korában, kevésbbé kellemesnek és mosolygónak látszik: „Quanto propius admovebatur, tanto amplio-rem incutiebat terrorem“ [2]). Miután ez első látás után részletesen és bővebben vizsgáltuk a kötelességeket, melyeket az igazság előir; a fájdalmas elszigeteltséget, melylyet törvénykép állít föl; a visszavonulást, ama önsanyargatást, megerőtetést, melyeket, mint nélkülözhetleneket gyakorolni parancsol, a komoly munkát, magányos életet, melynek követésére kötelez: oh! akkor az evangeliumi ifju gyanánt szomoruan és nyugtalanul távozni kezdünk tőle; összes szenvedélyeink új akadályokat gördítnek eléje; minden bús és gyászos alakban tünik föl előttünk, s mindaz, mi kezdetben oly vonzónak látszott, közelebbről szemlélve, iszonyatos dolognak, nehéz az emberi gyöngeségre nézve, borzadalmas és átlábolhatatlan ösvénynek fog föltünni: „Ad horam exultare in luce ejus.“ — Hol vannak azon emberek, kik, mint a mai bölcsek, miután megismerték az

[1]) János: 5, 35. — [2]) Sz. Ágost. in conf.

igazságot, nem akarnak nálánál egyebet látni? kik nem figyelmeznek többé a világra, mulékony gyönyöreire, hiú pompáira és látványaira; hanem csak abban lelnek örömet, ha az igazsággal foglalkozhatnak, ha abból reményt merítenek szenvedéseikben, ösztönt csüggedéseikben, támaszt kisértetükben, s ha az lelkük legnagyobb gyönyöreül szolgál? S higyjétek el k. a.! hogy a világ, annak gyönyörei, reményei, nagyszerüsége hiúknak, gyermekies, és kellemetleneknek látszanak azon embernek, ki téged megismert oh jó Istenem! s ki megismerte az örök igéret igazságát; oly embernek, ki tudja, hogy Te kivüled mi sem méltó rá, s ki a földet csak azok hazájának tekinti, kik örök kárhozatra vannak elitélve! Csak az nyujt neki vigasztalást, mi a valódi jót jelöli ki; csak azt méltatja figyelmére, mi örökké tart; a földi hiúság összes tárgyait csak áhítata akadályainak és büneire emlékeztető szomoru emlékeknek tekinti: „Videntes stellam, gavisi sunt gaudio magno valde.“

Ime, ez az igazság, melyet a bölcsek hódolattal, őszinteséggel és örömmel tettek magukévá. Lássuk már most a jerusálemi papokban a szinlett igazságot; és miután megtanultuk, mit kell tennünk az igazság kedveért minmagunk irányában: lássuk, mit kelljen tennünk az igazság érdekében mások irányában.

II.

A főkötelesség, melyet a szeretet törvénye részünkről felebarátaink irányában föltételez, az igazság kötelessége. Gondoskodással, előzékenységgel, szolgálatkészséggel nem tartozunk minden ember irányában; de igenis tartozunk igazsággal. A különféle születési osztályok, méltóságok különféle kötelességeket is igényelnek felebarátaink iránt; de az igazság kötelessége minden helyzetben ugyanaz marad. Igazsággal tartozunk nagyoknak ugy mint kicsinyeknek; urainknak és alattvalóinknak, azoknak kik azt gyülölik, mint kik azt szeretik; kik azt használják irányunkban, mint a kik csak önmaguk kedveért kivánják azt igénybe venni. Vannak körülmények, midőn az okosság parancsolja elpalástolni s eltitkolni a szeretetet, melylyel felebarátaink iránt viseltetünk;

de sohasem szabad elpalástolni az igazságot. Szóval, az igazság nem a mi önkényünktől függ; mi annak csak tanui, védői s őrei vagyunk. Isten fénye az az emberben, mely megvilágítja az egész emberiséget; s midőn azt elpalástoljuk, igaztalanok vagyunk felebarátaink iránt, kiket az csak ugy illet, mint bennünket, s hálátlanok a világosság Atyja iránt, ki azt szivünkben fölélesztette.

Mindazáltal a világ telve van igazságot színlelőkkel. Ugy látszik, mintha csak azért élnénk, hogy egymást csaljuk, s a társadalom, hol az igazságnak első helyen kellene állani, nem egyébb, mint a kétszínüség, tettetés és cselszövény üzlete. Lássuk tehát a mai evangeliumi papok viseletében a tettetés mindazon nemeit, melyek által az emberek naponkint vétenek az igazság ellen; abban föltalálandjuk a hallgatag, hizelgő és alakoskodó s hazug tettetést.

Hallgatag tettetés. Kérdeztetve Heródes által a hely felől, hol Krisztusnak születnie kell, igazat mondtak, hogy a próféták szerint Bethlehemben fog e nagy esemény beteljesedni: „A t i l l i d i x e r u n t i n B e t h l e h e m J u d a e.“ [1]); hanem azt elhallgatták, hogy a szentirásban megjövendölt csillag már megjelenvén, és Saba és Arabia királyai ajándékokkal megérkezvén imádni az új királyt, ki Izráel fölött fog uralkodni, nincs kétség benne, miszerint a várt Messiás csakugyan megszületett; nem gyüjték egybe a népet, hogy kihirdessék neki az örömteljes ujságot; nem siettek legelsők Bethlehembe, hogy példájok által Jerusálemet föllelkesítsék. Bünös hallgatagságba merülve, mitsem szóltak; az igazságot igaztalanul elleplezték; s midőn végre kelet széléről idegenek jöttek fönhangon hirdetve Jerusálemben, hogy a zsidók királya megszületett: a papok, az irástudók némán maradtak, Heródes kevélységének áldozták föl az igazság érdekeit, nemzetök legdrágább reményét s hivatásuk dicsőségét.

Mily silányság az igazság szolgáinak részéről! A fejedelem kegyét többre becsülték, mint azon vallás legszentebb érdekét, melynek ők szolgái; a trón fénye elfojtá szivökben a mennyei világosságot; bünös hallgatagság által hizelegnek a királynak, ki csak tőlök tudhatja meg az igazságot; s még

[1]) Máté: 2, 5.

bünösebbekké teszik magukat, gondosan elrejtve mindent, mi őket elárulhatta volna. Miképen juthatna tehát el az igazság a fejedelmekig, ha maguk az Urnak fölkentjei, kik a tróntot környezik, nem merik azt hirdetni, s azon udvari lakókkal tartanak, kik azt elpalástolják és eltitkolják?

E kötelesség, k. a.! bizonyos tekintetben közös mindnyájunkkal; s mégis hány ember van, még az ajtatosságban élők közt is, kik naponkint vétkeznek felebarátaik ellen e hallgatag tettetés által? Sokan azt hiszik, hogy mindent megtettünk, mivel az igazságnak tartozunk, ha ellene nem nyilatkozunk; ha halljuk naponkint a világ fiaitól gyalázni az erényt, pártolni a világi tanításokat, helyeselni s dicsérni azoknak visszaéléseit és elveit, megtámadni és roszalni az evangelium tanítását, káromolni sokszor azt, mihez nem értenek, biráiul föltolakodni a hitnek, mely őket fogja elitélni: ha — mint mondám — halljuk őket, a nélkül, hogy helyeselnők istentelenségüket; hanem egyszersmind a nélkül, hogy azt fönnhangon roszalnók, megelégedvén ha káromlásaikat és előitéleteiket hozzájárulásunk által meg nem erősítettük.

Erre nézve én azt mondom, minthogy az igazság érdeke mindnyájunkat kötelez: hallgatni, midőn az igazságot előttünk nyilvánosan megtámadják, annyit tesz, mint üldözőjévé s ellenévé szegődni. Főleg pedig azok, kiket az Isten fölvilágosított, a felebarátjok iránti szeretet ellen vétkeznek ilyenkor; mert azon kegyelemmel, melylyel őket az Isten megajándékozta, felebarátjaik iránti kötelességük is növekszik; hálátlanságot követnek el továbbá az Isten iránt, mert nem eléggé hálálják meg a kegyelem és igazság azon jótéteményeit, melyekkel égő szenvedélyeik mellett megáldvák. Az Isten eloszlatta vakságukat; magához intette őket, midőn a tévely és igaztalanság ösvényén jártak. Kétséget nem szenved, hogy midőn megvilágosította szivöket, nem csupán ő rájok volt tekintettel; hanem azt kivánja, hogy rokonaik, barátjaik, alattvalóik, uraik vagy okuljanak tőlük, vagy dorgáltassanak meg általuk; koruk-, nemzetük-, hazájoknak akart kedvezni, midőn nekik kedvezett, mert az Isten csak a bünösök üdvözítésére vagy kárhoztatására emeli ki választottjait; czélja volt beléjök önteni a vigosságot, mely a sötétség közepett fényt terjesztvén el, megörökítse az em-

berek közt az igazságot, s tanuságot tegyen törvénye igazságáról és bölcseségéről a profán világ előítéletei- s hiú okoskodásainak közepette.

De ha csak félénk és gyáva hallgatagság által ellenezik a maximákat, melyek az igazság ellen fölállítvák: nem teljesítik az isteni irgalmasság szándékát felebarátjaik iránt. Az Isten dicsőségére és országának terjesztésére nézve hasztalanná válik az igazság tudata, melylyel megajándékozvák, s melyről valaha számot kérend, főleg azoktól, kik egykoron oly fényesen támogatták a profán világ tévelyeit és elveit, s kik azoknak nyilt és rettenthetlen védszónokai voltak. Az ilyenektől joggal lehet kívánni, hogy ugyanazon bátorsággal nyilatkozzanak az igazság mellett is. Azonban az igazság kegyelme a profán dolgok bátor és buzgó pártolójából az evangeliumnak csak félénk tanítványát birta képezni; a bátor és rendíthetlen tekintély, melyet egykoron a szenvedélyek védelme mellett tanusított, elhagyta őtet, mióta az igazság érdekeit támogatja; azon merészség, mely egykoron hallgatni kényszeríté az igazságot, néma lett most a tévely előtt; s az igazság, mely sz. Ágoston szerint nagylelkü és rettenthetlenekké teszi azokat, kik részén vannak, titeket gyöngékké s félénkekké tesz.

Én elismerem ugyan, hogy van idő, midőn hallgatni, s van idő, midőn szólni kell, s hogy az igazság iránti buzgóságnak is vannak szabályai és határai; hanem nem helyeselhetem, ha azok, kik az Istent ismerik és Istennek szolgálnak, a vallás fölforgatására czélzó elvszabályokat, vallásfelei becsületének megtámadását, a megigazult nép bünös visszaéléseit elhallgatják a nélkül, hogy az igazság érdekében, melyet gyaláznak, fölszólalnának; nem helyeselhetem, hogy a profán dolgoknak legyenek pártolói, s Jézus Krisztus ne találjon pártolókat; nem helyeselhetem, ha a jóravaló emberek illőnek tartják jó szemmel nézni s elhallgatni a bünösök tévelyeit, melyeknek folytonosan tanui, mialatt a bünösök mintegy dicsőségnek tartják a maguk tévelyeit támogatni és nyiltan védelmezni. Ohajtanám, hogy a hiv lélek belássa, miszerint csak az igazságnak van lekötelezve, s hogy csak azért van a földön, hogy az igazságnak dicsőséget szerezzen. Ohajtanám, hogy a hív lélek homlokán viselje azon nemes büsz-

keséget, melyet a kegyelem sugall, azon hősies nyiltszivüséget, melyet a világnak és minden dicsőségének megvetése előidéz, azon nagylelkü és keresztény szabadságot, mely csak az örökkévaló jóért buzog, mely az Istenben helyezi reményét, mely csak saját lelkiismeretétől fél, mely nem figyel csak az igazság és szeretet érdekeire, mely csak az igazság által akar tetszeni. Azt ohajtanám, hogy az igaz léleknek már jelenléte is hallgatást parancsoljon az igazság elleneinek, hogy ezek tiszteljék az igazság jellemét, melyet az igaz ember homlokára vésve hordoz; hogy féljenek szent nemeslelküségétől, vagy legalább hallgatásuk és zavaruk által mutassanak tiszteletet az erény iránt, melyet titokban megvetnek. Igy hajdan az izraeliták is, kik az arany borjut tánczukkal, profán vigalmaikkal, heves és istentelen zajjal vették körül, mindent félbehagytak s mélyen lecsendesedtek, csupán Mózesnek megjelenésére, ki egyedül az Urnak törvényével s örökkévaló igazságával fölfegyverkezetten szállt alá a hegyről. Az igazságnak legelső tettetése a hallgatag tettetés.

A másik mód, mely által az igazságot szinleljük, a hizelgő és közvetítő mérséklés, mely azt sérti. A bölcsek bizonyára tudták, hogy az újság, melyet Jerusálembe meghoztak, nem tetszhetik Heródesnek. Ez idegen fejedelem cselszövény útján foglalta el Dávid trónját; s nem oly közönyös volt bitorlott uralma iránt, hogy egyszersmind ne tartott volna attól, miszerint valamely utód Juda királyainak véréből őt elüzendi ősei örökségéből, s elfoglalandja az utódoknak megigért trónt. Mily szemmel nézhette tehát azon embereket, kik megvitték a hirt Jerusálembe, hogy a zsidók királya megszületett, s azt Dávid vére iránt oly lelkesült, és az idegen uralom iránt annyira türelmetlen nép előtt kijelentették! Mindazáltal a bölcsek mitsem titkoltak el abból, mit keleten láttak; ők nem elferdítve adták elő e nagy eseményt oly kifejezések által, melyek tán Heródes féltékenységét elaltatták volna. Ők Messiást, kit kerestek, Isten küldöttjének, vagy a nemzet ohajtottjának nevezhették, vagy a gőgös Heródes előtt kevésbbé gyülöletes néven czimezhették volna; ők azonban áthatva levén az igazságtól, mely nekik megjelent, nem ismerték a félénk tettetést. Meg lévén

győződve, hogy azok, kik csak tévelyök kedveért akarják elfogadni az igazságot, nem méltók annak megismerésére: nem valának képesek azt hozzája méltatlan szinbe és szavakbá burkoltan előadni. Ők minden tartózkodás nélkül tudakozódtak: hol született a zsidók új királya; s nem elégedtek meg azzal, hogy őt csak mint Judaea urát tekintették: hanem kijelentették, hogy az ég is az övé, hogy a csillagok is rendelkezése alatt állanak, s csak azért jelennek meg az ég boltozatján, hogy az ő rendeleteit végrehajtsák. „Vidimus enim stellam ejus.“

A papok és irástudók ellenkezőleg, a szentirásnak világos előadása folytán kénytelenek levén dicsőséget szolgáltatni az igazságnak, azt elferdített s mérsékelt kifejézések által módosítva adták elő. Fölcserélni igyekeztek a tiszteletet, melylyel az igazságnak tartoztak, a tetszvágygyal, melylyel Heródes iránt viseltettek. Ők elhallgatván a király-czimet, melylyel a bölcsek s a szentirás oly gyakran illetik a Messiást, oly néven szólíták őt, mely szinre magában foglalá a hatalom és tanítás tekintélyét: mint törvényhozót hirdették őt, ki a népek erkölcseinek szabályozására van hivatva, mint fejedelmet, kinek rendeltetése a népeket fölszabadítani a szolgaságból: „Ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel“ [1]). S habár ők maguk is várták a Messiást mint királyt és hódítót: mégis elferdítették az igazságot, melyet hirdettek, s végre elvakították Heródest, kinek hizelegtek.

Szomoru helyezete ez a nagyoknak! A papok ajkai enyhülnek, midőn hozzájok szólnak; mihelyet szenvedélyeik ismervék, kimélettel szólnak azokról; az igazság mindig kétszín alatt jelentetik nekik, melyeknek egyike rájok nézve kedvező; az emberek nem akarják hivatalukat föláldozni az igazság fölfedezése és érdekei miatt, hanem azt mindig saját érdekökkel teszik párvonalba; megmenteni igyekeznek a szabályt és a szenvedélyeket, mintha a szenvedélyek fönnállhatnának a szabály mellett, mely azokat kárhoztatja. Igen ritka eset, hogy a nagyok jól lennének értesülve; mert ritkán találkozik ember, ki őket oktatva, ne akarna nekik tet

[1]) Máté: 2, 6.

szeni. Mindazáltal a nagyok legnagyobb része szeretné az igazságot, ha azt ismerné. A szenvedélyek és a kor dulásai, élesztve a kéjörömek által, melyek a nagyokat környezni szokták, őket is elragadhatják; hanem a vallás alapja mindig tiszteletre inti és készteti őket az igazság iránt. Elmondhatni, hogy aránylag több fejedelem és nagy, mint alacsony sorsu személy van tudatlanságra kárhoztatva; hogy az aljas hizelgés, melyet irántuk az emberek tanusítanak, a vallásnak nagyobb gyalázatára s több kárára van, mint a többi kirívó botrány, melyek az egyházat aggasztják.

E zsidó papok magukviselete méltatlannak látszik nektek k. a.! hanem ha önmagatokat akarjátok megitélni s figyelemmel kisérni kötelességtek, elmulasztástok és beszédetek részleteit: látni fogjátok, hogy szavaitok és eljárástok csak kedves szinben tüntetik elő az igazságot; hogy azok csak mesterkélés: öszveegyeztetni az igazságot azoknak előitéletei s szenvedélyeivel, kik körötökben élnek. Mi az igazságot csak azon oldalról mutatjuk meg nekik, mely tetszésre számít; legkárhozatosabb büneiknek is jó oldalát tudjuk fölmutatni; s minthogy minden szenvedélyben föllehet találni némi hasonlatosságot az erénynyel, soha sem mulasztjuk el e kedvezményt javunkra fölhasználni.

Igy a kevély előtt mindig csak szeretetről, dicsőség, haladás utáni vágyról, mint egyedüli s oly hajlamokról beszélünk, melyek az embert nagygyá tenni képesek; hizelgünk gőgjének, még inkább fölélesztjük vágyait remények, kecsegtető, ábrándos jóslatok által; szítjuk képzelődésének hibáját, folytonosan oly ábrándképeket festvén előtte, melyekben a nélkül is szüntelen ringatja magát. Meglehet, hogy általában sajnálkozva szólunk az oly emberekről, kik a véletlen által osztott, s másnap a halál által újra elragadott földi javakért küzdenek: hanem nem merjük kárhoztatni az olyat, ki az ily mulékony dicsőségnek áldozza föl nyugalmát, életét, lelkiismeretét. A boszuló előtt mindenkép igazolni törekszünk fölindulását és haragját; bünérzetét enyhítjük, helyeselvén panaszainak igazságos voltát; kimélettel szólunk szenvedélyeiről, tulozva elleneinek igaztalanságát. Néha megmerjük mondani, hogy az ellenünk vétetteknek megbocsátani tartozunk; de még sem merjük hozzátenni, hogy a

bocsánatnak legelső lépése az, ha nem beszélünk többé szenvedett bántalmainkról.

Az oly udvaroncz előtt, ki elégületlen sorsával s féltékeny a mások serencséjére, versenytársait kevésbbé kedvező szinekkel festjük; ügyesen homályt igyekszük vetni érdemökés dicsőségökre, nehogy az sértőleg hasson arra, ki minket hallgat; kisebbítjük és homályosítjuk észtehetségei- és tett szolgálatainak fényét; s igy igaztalan kimélésünk által még fölfokozzuk szenvedélyeit, elősegítjük vakságát s abbeli nézetét, hogy ő magától elraboltaknak tekintse azon kitüntetéseket, melyekben felebarátjai részesülnek. Mit mondjak még? A tékozló előtt a pazarlás szerintetek nem egyéb, mint nagylelküség és bőkezüség tette; a fösvény előtt a fukarságot és zsugoriságot bölcs megtartóztatásnak és czélszerü házi rendnek festitek; a nagy előtt az ő előitéletei és tévelyei bennetek kész védőkre találnak, szenvedélyeit ugy mint tekintélyét tisztelitek, s előitéleteit osztjátok. Végre magunkévá teszszük mindazok hibáit, kiknek körében élünk; magunkat hozzájok alkalmazzuk; legnagyobb gondunk kiismerni gyöngeségeiket, hogy azokat mi is utánozzuk. Nem magunk nyelvén, hanem másokén szólunk. Beszédünk csak ismétlése mások előitéleteinek; s az igazság e méltatlan lealacsonyitását világi tudománynak, bölcseségnek nevezzük, mely által sikert aratunk s mások tetszését kinyerjük: Előkelő férfiak! meddig gyalázzátok méltóságomat, szeretitek a hiuságot, s keresitek a hazugságot [1])?

Ugy van, k. a.! ez által megörökítjük az emberek közt a tévelyeket, helybenhagyjuk a visszaéléseket, igazoljuk a téveszméket, ártatlanság szinét kölcsönözzük a bünnek; támogatjuk a profán tanitásokat Krisztus tanitásai ellenében; megrontjuk a társadalmat, melynek az igazság szükségképen legfőbb köteléke; az erény megszilárditására fölállitott polgári kötelességeket és előnyöket cselszövő s bukást előidéző eszközökké aljasitjuk; a barátságot, melynek hibáink és tévedéseink gyógyforrásának kellene lennie, tettetés és csábitás üzletével cseréljük föl; szóval, az igazságnak ritkán adván helyt az emberek közt, azt gyülöletessé s nevetségessé tesz-

[1]) Zsolt: 4, 3.

szük. S midőn azt mondom: mi, különösen azokat értem, kik az Isten szolgái, s kiknek az igazság terjesztése legfőbb kötelessége e földön. Ugy van, k. a.! én azt ohajtanám, hogy a hivő lelkek szólás modora más lenne, mint a többi emberé, hogy más elveket, más érzelmeket rejtenének kebelökben, mint a többiek, s hogy, mialatt a többiek a szenvedélyek hangján szólanak, ők ellenkezőleg egyedül az igazság védelmére nyitnák meg ajkaikat. Én azt ohajtom, hogy mialatt a profán világnak vannak hősei, kik szónoklataik és tanácsaik által érvényt szereznek a kicsapongás- és féktelenségnek: az áhítatnak is legyenek bajnokai, kik bátran fölszólaljanak az Isten törvényeinek érdekei s elveinek szentsége mellett; hogy míg a profán világnak vannak istentelenei s álbölcsei, kik dicsőségnek tartják fönnhangon hirdetni, miszerint élvezni kell a jelent, s hogy az ember végrendeltetése nem más, mint az állaté: az áhítatnak is legyenek bölcs Salamonjai, kik saját tapasztalatukon okulva nyiltan merjék hirdetni, hogy az Urnak félelmén s parancsainak teljesítésén kivül a többi mind hiuság; hogy mialatt a profán világnak vannak dalnokai, kik aljas hizelgés és alakosság által tévutra vezetik a népet s a királyokat: az áhítatnak is legyenek Mózesei, és Áronjai, kik elég bátrak legyenek beszédjökben az igazság hatalma által zavarba ejteni az ily alakoskodók cselszövényeit és gazságait; szóval, mialatt a porfán világnak vannak papjai s tudórai, kik gyengítik az igazságot, mint a mai evangeliumban említett zsidó papok: az áhítatnak legyenek bölcs királyai, kik ne rettegjenek az igazságot hirdetni azok előtt is, kiknek az nincs inyére.

Ez által nem akarom kárhoztatni az okos és előrelátó mérséklést, mely szerint néha engedni kell az emberek előítéleteinek is, hogy igy őket annál biztosabban visszavezethessük a törvény és kötelesség utjára. Én tudom azt, hogy az igazságra nézve nem mindig hasznos a merész és szerénytelen védelem; hogy az emberek szenvedélyei néha mérséklést és tekintetet parancsolnak; hogy azokkal ugy kell bánni mint a beteggel, kinek orvosszerét ízletessé és édessé szokták tenni, hogy igy akaratja ellen is meggyógyítsák őt. Én tudom, hogy a kimélet, ha az igazság megalapítását czélozza, annak nem gyengítése, hanem inkább szilárditása;

s hogy a buzgalom és igazságnak legfőbb törvénye az okosság és szeretet. Hanem azért az igazságot nem szabad aljas hizelgés által csonkítani, tetszeni s nem építeni igyekezvén, az igazság helyét mi foglalván el, s oly hódolatot kivánván, mely csak az igazságot illeti. És nem kell-e elismernünk, hogy rendesen több kérkedés és gyöngeség mint igazság- szeretet honol azon hivőkben, kik dicsőségnek tartják, hogy nem csalták meg az igazságot? Azon emberek, kik mindig tévedésben vannak, kiknek üzlete és kötelme tettetésen és mesterkeltségen alapul, kik azzal még büszkélkednek is, kik nem ismerik az egyenes szivüséget: azt másokban sem föltételezik. S innét van azon mély romlottság is, mely előttük gyanussá teszi a jora való emberek őszinteségét és bátorságát. — Az ily eljárás nekik különösnek tetszik, mert rájok nézve új; s e különösségnél fogva az őszintesség- és bátorságban inkább kevélységet és tulzást, mintsem erényt vélnek rejleni.

Innét következik azután, hogy nemcsak elpalástolják, hanem nyilvánosan megtagadják az igazságot. A mai evangeliumban említett zsidó papok végső alakossága hazugsággal párosult. Nem elegedtek meg azzal, hogy édes és homályos szavakkal magyarázták a próféták jövendöléseit; hanem látván, hogy a bölcs királyok, igéretök szerint nem térnek vissza Jerusálembe, bizonyára azt hozták föl Heródes megnyugtatására, miszerint szégyenletökben a keresettnek meg nem találása miatt nem mertek Jerusálemben újra megjelenni; hogy azon idegenek kevéssé jártosak a törvény és jövendölések tudományában; hogy azon égi fény, melyet állítólag követtek, csak csalódás, egy babonás és miveletlen nemzet képzelete volt. És arra szükségök volt, hogy igy beszéljenek Heródesnek, mivel következeteseknek kelle maradniok, és csak azért futkostak Bethlehembe keresni az új szülött királyt, hogy megyőzzék Heródest, miszerint több babonaság mint igazság rejlik a bölcsek kutatásában.

És ime, hová jutunk utóljára? Azon arányban, a mint simítjuk az emberek szenvedélyeit, s az igazság rovására nekik tetszeni akarunk: az igazságot könnyelmüen és tartózkodás nélkül saját érdekeinknek, szerencsénknek és dicsőségünknek áldozzuk föl. S innét van, hogy mihelyest az

igazság terhünkre, ártalmunkra válik, mások haragjának tesz ki, vagy mások kegyéből kizár: azt többé el nem ismerjük, megvetjük, elnyomatni engedjük, Péterként eltagadjuk, hogy valaha pártolói voltunk. Ekkép szivünk azontúl engedékeny és hizelgő, mely a hasznos hazugságot semmibe sem veszi; cselszövényes és ingadozó, mely mindenféle alakot vesz föl, s melynek semmi határozott iránya nincsen; gyönge és rágalmazó, mely csak a rája nézve haszon nélküli és rosz kimenetelü erénytől tagadja meg beleegyezését; romlott és érdekelt, mely saját czéljaira használja föl a vallást, igazságot s mindent, mi legszentebb van a világon; szóval, szivünk azontúl mindenre képes, kivéve a nagylelküséget, őszinteséget és igazságos gondolkozást. És ne higyétek, hogy az ily bünös jellemü emberek ritkák a világon. Az emberek e bünöket csak akkor kerülik, midőn nyilvános botrányt és megaláztatást okoznak. A titkos és biztos engedékenység kevés lelkiismeretes szivekre talál, s igen gyakran az igazságból csak a jó hirnevet és dicsőséget szeretjük.

Vigyáznunk kell, nehogy, midőn az igazságot akarjuk védelmezni, saját lelkünk csalódásait védelmezzük. A gőgös, tudatlan, önfejü emberek szintoly rendithetlenül s konokul szokták védeni a tévelyt, mint szokták meggyőződésöket azok, kik a hitért dicsőségesen meghalnak. Csak azon igazság méltó szeretetünkre, buzgóságunk- és bátorságunkra, melyet az egyház mutat ki; csak ezen igazságért tartozunk mindent szenvedni. Ezen kivül csak saját konokságunk és hiúságunk martyrjai vagyunk.

Mindenható Isten! öntsd lelkembe az igazság azon alázatos és magasztos szeretetét, melytől választottjaid az égben lelkesítvék, s mely egyedül kölcsönöz igaz jellemet az embereknek e földön. Add meg nekem, hogy csak a te örökké való igazságodat dicsőítsem, hogy azt tiszteljem szent érzeményeim által, hogy azt Te irántadi buzgoságommal védelmezzem, miszerint általa a tévelyt és hiúságot legyőzzem. Semmisítsd meg szivemben az emberi félelmet, azon emberi okoskodást, mely a tévelyt és bünt a szenvedélyek szerint itéli meg. Ne engedd meg, hogy gyenge nád legyek, mely minden szélnek enged, s hogy valaha piruljak homlokomon viselni az igazságot, mint legfényesebb czimet, mely a te

teremtményedet ékesítheti, s mint lelkemen a Te irgalmasságodnak legdicsőségesebb jelét: „Ne auferas de ore meo verbum veritatis usque quoque“ [1]). S valóban nem elég, hogy az igazságnak csak tanui és letéteményesei hanem egyszersmind védői is legyünk, egészen ellenkező jellemüek mint Heródes, ki annak a mai evangelium szerint ellensége és üldözője. Végső tanuság, melyet a mai evangelium nyujt, az üldözött igazság.

III.

Ha már az is bün, midőn az igazságnak ellenszegülünk; és igaztalanok vagyunk, midőn azzal mások irányában tartozunk: bizonyára a gonoszság tetőpontja és a megrögzöttség legjelzettebb jelleme az, ha az igazságot üldözzük és megtámadjuk. Mindazáltal mi sem közönségesebb, mint az igazságnak üldözése. Az istentelen Heródesnek, ki ma az igazság ellen támadt föl, több követői vannak, mint sem gondolnók.

Mert legelőször is üldözte azt azon ellenséges indulat által, melyet az igazság ellen a népben fölköltött, s mely példája által az egész jerusálemi népet magával elsodorta: „Turbatus est, et omnis Jerosolyma cum illo“ [2]). S ez az, mit én botrányos üldözésnek nevezek. Másodszor üldözte azt az által, hogy a papokat megvesztegetni igyekezett; sőt az ájtatos bölcseket is körülhálózta: „Clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis“ [3]). S ezt nevezem én megvesztegető üldözésnek. Végre üldözte azt az ártatlanok vérét ontva: „Et mittens, occidit omnes pueros“ [4]). S ez az erőszakos és hatalommali üldözés. És ha e rövid beszédemben lehetséges lenne az igazság üldözésének e három nemét bonczkés alá vennem: meglehet ugy találnám, hogy mi azoknak mindegyike által vétkezünk.

Mert legelőször is, ki hizeleghet magának azzal, hogy nem tartozik azok közé, kik botrány által vétkeznek az igazság ellen? S én nem csupán azokról szólok, kik nyilvánosan tüzték ki a bün és féktelenség zászlóját, s kik semmi kimélettel sincsenek többé a közönség iránt: a legkirivóbb

[1]) Zsolt. 118, 43. — [2]) Máté: 2, 3 — [3]) U. ott 7. — [4]) U. ott 16.

botrányok nem mindig a legfélelmetesbek; s a nyilt féktelenség, midőn bizonyos pontra hág, inkább magunk viseletének megitélésére, mintsem büneink követésére szolgál intőpéldaul. Én azokról szólok, kik a kéjelgés, hiúság és a kor minden visszaéléseibe merülvék, s kiknek különben rendes magukviselete nemcsak fedhetetlennek látszik az emberek előtt, hanem egyszersmind az emberek becsülését és magasztalásait is maga után vonja. S hozzáteszem, hogy azok példájok által üldözik az igazságot, s megsemmisítik szivökben az evangelium minden maximáit s az igazság szabályait; hogy nyiltan vallják az emberek előtt, miszerint a kéjelvek kerülése hasztalan elővigyázat; hogy az emberek és az erény szeretete nem férhetnek öszsze; hogy a látványok, fényüzés és mulatság élvezése ártatlan élvezet; hogy az élet csak ugy jó, ha a többiek módjára élünk. Az ily világi rendes élet nem más, mint az igazságnak folytonos üldözése, s annál veszélyesebb; mert ez mintegy helyben hagyott üldözés, melyben nincs gyülölet, mi ellen ovakodnunk kellene; mely erőszak, vérontás nélkül támadja meg az igazságot a béke és társadalom alakjában, s többeket von el az igazságtól, mint a zsarnokok és kinzók.

Továbbá szólok azon jóra való emberekről is, kik csak egyoldalulag végzik az áhítat kötelességeit, s még megtartják a világi szenvedélyek és elvek némi nyilvános maradványait; s hozzá teszem, hogy üldözik az igazságot a hűtlenség és gyöngeség szomoru maradványai által, midőn káromolni engedik azt az istentelenek és bünösök által, s helybenhagyják a fölindult emberek káromló beszédjeit az áhitat és Istennek szolgái ellen; mert ez által lehangolják az erény utjáról az oly embereket is, kik az iránt hajlamot éreztek; kedvet adnak a tévut követésére azoknak, kik arra ürögyöt keresnek; szóval, az erényt gyanussá és nevetségessé teszik. S valamint az Ur egykoron profétája által panaszkodott a hűtlen Izrael ellen, ők is kihágásaikat az által igyekeznek igazolni, hogy azokat Juda hűtlenségével vagy is a jóra való emberek gyöngeségével teszik párvonalba: „Justificavit animam suam aversatrix Israel comparatione praevaricatricis Judae“ [1]). Más szóval, az emberek

[1]) Jerem. 3, 2.

nem háborodnak meg lelkiismeretökben, látván, hogy a magukat ájtatosaknak vallók rabjai kéjvágyuk- és hiúságuknak; csak ugy örvendenek mint mások a vagyon-, kedvezés, előny- és jogtalanságnak; közelednek végczéljokhoz s mégis tetszeni akarnak; mohón keresik a kegyelmet és kitüntetést, s még az áhítatot is arra használják föl, hogy ebbeli czéljokat annál biztosabban érjék el. Igen! az emberek diadalt ülnek akkor, midőn e párhuzamra hivatkozhatnak; s látván, hogy a jóra való emberek erénye egyenlő vonalon áll az ő vétkeikkel, helyzetökben nyugodtan meg maradnak. Azt hiszik, hogy fölösleges lenne megváltozni; mert a csere által sem nyernének többet: „Justificavit animam suam aversatrix Israel comparatione praevaricatricis Judae.“

S e helyen nem tartóztathatom meg magamat, hogy hozzátok szeretett atyámfiai, kiket az Isten a világ és szenvedélyek ösvényéről az erény és igazság utjára szólított, az apostollal föl ne kiáltsak: viseljük magunkat ugy az emberek közt, hogy a kik most gyalázzák az erényt, s megszólják és megvetik azokat, kik azt gyakorolják, látván a jóságos cselekedeteket, melyeket velük teszünk, látván beszédjeinkben az okosságot és óvatosságot, fölmagasztalásunkban szerénységünket és szivességünket, kegyvesztés alkalmával egykedvüségünket és hódolatunkat, látván nyájasságunkat a szegényebb sorsuak, tiszteletünket hasolóink, hűségünket uraink, szeretetünket összes felebarátaink irányában: kénytelenek legyenek dicsősíteni az Istent, tisztelni sőt elősegíteni az erény czélját, készséggel hódolni a kegyelem világosságának, midőn az őket megszállja, s tévedésökről meggyőzi: „Conversationem vestram inter gentes habentes bonam, ut in eo, quod detractant de vobis, tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis“ [1]). Feddhetetlen életünk példája által némítsuk el az erény elleneit; tiszteljük az áhítatot, mely nekünk is tiszteletet szerez; szerezzünk tekintélyt a kegyeletnek, ha annak pártolókat akarunk szerezni; példát nyujtsunk az

[1]) Péter: 2, 12.

embereknek, mely őket sujtsa, s nem szigort, mely kimentésökre ad alkalmat; barátkoztassuk meg őket azon gondolattal, hogy a valódi áhítat hasznos mindenkinek, mely nemcsak a jövő élet boldogságát, hanem egyszersmind nyugalmat, örömet, békét szerez a szivnek, mik a földi életnek egyedüli boldogsága: „Promissionem habens vitae, quae nunc est et futurae“ [1]).

Heródes e botrányos üldözésen kivül, megvesztegető üldözéshez is nyult. Megkisérté a törvény szolgáinak hűségét és szentségét; istentelen czéljaira akarta fölhasználni a bölcsek buzgalmát és szent lelkesültségét; szóval, mit sem mulasztott el az igazság megsemmisítése végett, mielőtt nyilt erőszakhoz nyult volna: „Clam vocatis Magis.“

S ime ez új neme az üldözésnek, melylyel az igazság ellen naponta föllépünk. Legelőször is gyöngítjük az igazak áhítatát, túlságnak bélyegezvén buzgóságukat; s meggyőzni akarván őket, hogy túlszigoruak maguk iránt, kisértő sátánként buzdítjuk őket, hogy köveiket kenyérré változtassák, vagy is, hogy engedjenek szigorukból s visszavonult, szomoru, munkás életüket közönséges és könyebb életmóddal cseréljék föl; ijesztjük őket, hogy a következmény nem felel meg kezdeményező buzgalmaiknak; szóval, őket közelebb akarjuk hozni magunkhoz, s nem mi akarunk közeledni hozzájok. Másodszor hűségöket és ártatlanságukat kisértjük meg, élénk szinekkel ecsetelvén az örömeket, melyeket ők kerülnek; szidjuk, mint Job neje, gyöngeségöket és együgyüségöket; túlozzuk az erény kellemetlenségeit s az állhatatosság nehézségeit; eszöket zavarba hozzuk azon hűtlenek példája által, kik midőn már kezökbe vették az eke szarvát, visszanéztek, s elhagyták a munkát. Mit mondok? Ugy lehet, megtámadjuk a hit rendíthetlen alapját, s igéreteinek bizontalansága miatt szigorát hasztalannak hirdetjük. Harmadszor, hatalmunk által gátoljuk azoknak buzgóságát és áhítatát, kik tőlünk függnek; oly kötelességeket rovunk rájok, melyek lelkiismeretökkel ellenkeznek, s erényeiket veszélyeztetik; oly állapotba helyezzük őket, mely hitökre nézve elviselhetlen vagy veszélyes; megtiltjuk nekik azon

[1]) I. Tim. 4, 8.

törvények gyakorlatát s megtartását, melyek az áhítatuk fönntartására vagy abbani előhaladásra nézve szükségesek; szóval, házi kisértőikké válunk: mimagunk nem ízlelhetvén meg a jót, azt másokban sem szenvedjük meg. Ez emberek irányában demoni tisztet teljesítünk, mely szünet nélkül vesztökre tör. Végre a megvesztegetés általi igazságüldözés részeseivé leszünk, midőn tehetségeinket Krisztus országának megrontására, testi kellemeinket a rosz szenvedélyek fölköltésére fölhasználni engedjük. A szivekben az Istennek helyét foglalván el, megrontjuk a lelkeket, kikért Jézus Krisztus halált szenvedett. Az, ki az észtehetséget vétkes rábeszélésekre s oly tárgyak szépítésére használja föl, melyek képesek a bün borzadályát és becstelenségét eltakarni: édes és kellemes csemegékben mérget nyujt s azt ittott müveiben megörökíti vagy egész századon át hatásossá teszi. Az ily szerencsétlen terjeszti a bünt, megrontja a sziveket, felebarátjainak oly gyászos szenvedélyeket sugallván, melyeknek ő egész életen át hódol; az ily nevekedni látja gyötrelmeit és aggodalmait azon arányban, a mint az ő általa szított tisztátalan tüz terjed a földön; mert müveiből azon iszonyatos vigasztalást meríti, hogy megtagadta Istenét még holta után is, elcsábítván tőle azon lelkeket, melyeket ő megváltott, s káromolván szentségét és hatalmát; hogy lázító szellemét halála után is megörökité, saját büneit tán a századok végeig a többiekre is átruházván. Jaj az én nevem és dicsőségem elleneinek! — mondja az Ur, — kik hálót vetnek az én népemnek; haragom napján boszut állok rajtok; számot kérek tőlök felebarátjaik véréért, kiket elcsábitottak, s veszedelembe döntöttek; borzasztó kinjaikat megkettőztetem, hogy vigasztaljam magam a dicsőségért, melyet tőlem elraboltak: „Vae genti insurgenti super genus meum“ [1]).

Az igazságnak utolsó és leggyászosabb üldözése az, melyet erőszakos és hatalommali üldözésnek neveztem. Heródes végre, mire sem mehetvén cselszövényei által, letevé az álarczot, nyiltan vallá magát Jézus Krisztus üldözőjének, s már születésében akará eloltani a fényt, mely megvilágítá a világot: „Mittens occidit omnes pueros“ [2]).

[1]) Jud. 14, 20. — [2]) Máté: 2, 16.

Ezen fejedelem kegyetlenségének fölemlítése is már borzadályt gerjeszt, s alig hihető, hogy az ily barbár példa még köztünk is utánzókra találjon. S mégis a világ telve van az igazságnak ily nyilt s határozott üldözőivel; s habár az egyházat nem rémíti többé a zsarnokok vad dühe s az ártatlan gyermekek vérének kiontása: mégis még mindig üldöztetik az nyilvános gunyolás által, melylyel a világ fiai az erényt illetik, s hiveinek elvesztése által, látván, hogy gyakran erőt vesz rajtuk az ily gúnyból és szigorból eredő félelem.

Igen is, ker. a.! azon beszéd, melyet oly könnyelmüen emeltek az Isten szolgáinak, azon embereknek ahítata ellen, kik hő tiszteletök s hódolatuk által dicsőségének vigaszaul szolgálnak a ti büneitek- és bántalmatokért; Isten iránti buzgalmuk- és szent lelkesedésöknek gúnyolása; azon csipős czélzatok, melyek személyökről az erényre esnek vissza, s töredelmöknek legveszélyesebb kisértői; azon szigor irányukban, mely mit sem bocsátván meg nekik, erényeiket is bünre változtatja: az ily káromló és gúnyoló beszéd a gúny és megvetés tárgyává teszi áhítatuk gyakorlatát, fölforgatja hitöket, gátot vet szent elszántságuknak, elriasztja gyöngeségöket; erényökért pirulni kényszeríti, s gyakran a bün örvényébe is vissza sodorja őket. Ez az, mit én a szentekkel az igazság nyilt és határozott üldözésének nevezek. Ti — ugy mond sz. Ágoston, — azt üldözitek felebarátaitokban, mit még a zsarnokok sem üldöztek; ezek csak életöktől fosztották meg őket: ti ellenben ártatlanságukat és erényöket akarjátok elrabolni; amazok csak tetteiket, ti pedig lelköket támadjátok meg: „Carnem persecutus est imperator, tu in christiano spiritum persequeris.“

Hogyan, k. a.! vagy nem elég tán, ha nem szolgáltok az Istennek, ki miatt teremtve vagytok? (ezt veték szemökre a keresztény hiveket üldöző pogányoknak, a hit első védői sz. Tertullián és Cyprián, s mi is jogosítva legyünk ily panaszokra a keresztények ellen?) mindez — mint mondám — nem elegendő? szükség még azokat is üldözni, kik az Istennek szolgálnak? Ti magatok nem akarván imádni az Istent, azt sem akarjátok megengedni, hogy más imádja őt: „Deum nec colis, nec coli omnino permittis?“ Ti annyi

kicsapongást, annyi buja szenvedélyt néztek el a világ fiainak; ti mentegetitek, sőt mit mondok? magasztaljátok szivök féktelen vágyait; állhatatosságnak, hűségnek, nemes szivüségnek nevezitek legszemtelenebb szenvedélyeiket; legaljasabb büneiket is tiszteséges néven nevezitek: és csak a hű és igaz lelkek, az Istennek szolgái iránt vagytok kérlelhetlenek, egyedül ezek iránt viseltettek megvetéssel és szigorral? „Solus tibi displicet Dei cultor?“ Lám, szeretett atyámfiai! a szinpad és egyébb látványok gyönyörei teljes korlátlanságnak örvendenek, s nincs ellene kifogástok; a hazárd játékok dühének rendszeres pártolói vannak, s ti azt eltüritek; a gőgnek vannak rabszolgái, s ti dicséritek őket; a kéjelgésnek vannak áldozatjai s oltárjai, s ti az ellen nem szólaltak föl; a zsugoriságnak is vannak imádói, s ti ezek ellen sem keltek ki; minden szenvedélynek, mint megannyi szentségtörő istenségnek, meg van az ő rendszeres tisztelete, a nélkül, hogy azon megbotránykoznátok: egyedül a világ Alkotóját, az egész emberiség Urát és Istenét ne szolgáljuk, egyedül ő tőle tagadjuk meg szolgálatunkat büntetlenül s megtorlás nélkül! „Et Deus solus in terris aut non colitur, aut non est impune, quod colitur!“

Nagy Isten! vivd ki te magad a te dicsőségedet. Add meg most is a te szolgáidnak a tiszteletet és kitüntetést, melyet az istentelenek tőlök elrabolni törekesznek. Ne engedd meg, hogy mint hajdan, az erdők sűrüjéből előrohanó vadak marczangolják szét a te profétáid erényének és egyszerüségének megvetőit; hanem hadd meg őket féktelen vágyaikban, melyek dühösbek és telhetlenebbek az oroszlánok- és medvéknél, hogy igy benső furdalásaik s saját szenvedélyeik dühe által szét marczangoltatva, végre elismerjék az általok megvetett erény egész becsét és magasztosságát, s egyedül a te szolgálatodban leljenek örömet és gyönyört.

És ti szeretett atyámfiai! kiket e beszédem illet, érzitek, hogy fájdalommal kiáltok föl: ti legyetek-e az eszközök, kiket a demon használ föl a választottak kisértésére, s ha lehetséges a tévelybe sodrására? Ne legyetek-e másért e földön, csak hogy igazoljátok a szentirás jóslatát a világ végeig tartandó elkerülhetlen üldözésekről azok iránt, kik

áhítatban vagy is Jézus Krisztusban akarnak élni? azt akarjátok-e, hogy az erénynek és hitnek folytonos üldözése, mely addig tartand, míg az egyház áll, csak ti bennetek találjon követőkre s megörökitőkre? azt akarjátok-e, hogy zsarnokok és kegyetlen üldözők hiányában, ti legyetek az egyház botránykövei és gátlói? Mondjatok le a reményről, melyet Jézus Krisztusban kell helyezni; csatlakozzatok azon vad népekhez vagy istentelen emberekhez, kik káromolják istenségét és dicsőségét, ha oly nevetségesnek találjátok törvényei alatt élni és megtartani az ő parancsait. A hitetlen és vad ember hiheti felőlünk, kik Jézus Krisztusnak szolgálunk és őt imádjuk, hogy tévedésben vagyunk; s szánakozhatik is rajtunk, látván, hogy a jelent oly jövőnek s oly reménynek áldozzuk föl, melyet ő mesésnek s megfoghatlannak tart: de legalább kénytelen lenne megvallani, hogy azon esetben, ha nem csalódunk s a mi hitünk igaz, mi vagyunk a legbecsületesebb s legokosabb emberek a földön. Hanem részetekről, kik nem mernétek tagadni a Jézus Krisztusbani hit és remény igazságát, a hitetlen mily szemmel nézheti a bánás módot, melyet az ő szolgái iránt tanusítotok? Ti leborultok Krisztus keresztje előtt, fogják a hitetlenek mondani: s nevetitek azokat, kit őt szivökben hordozzák, s kik minden reményöket ő benne helyezik! Ti imádjátok őt mint birátokat: s megvetéssel viseltettek azok iránt, kik félik őt, s igyekeznek kegyét megnyerni? Azt hiszitek, hogy ő szavához hű: s mégis gyönge lelkeknek tartjátok azokat, kik benne biznak, s mindent föláldoznak az ő nagy és biztos igéreteinek! Oh bámulatos emberek, telvék ellenmondásokkal! Mily kevés egyesség és összhangzás van bennetek! föl kiálthat a hitetlen; fölötte nagy és fölötte szent a keresztények Istene: és mégis azok között is, kik őt ismerik, ily nemü ellenségei vannak!

Tiszteljük tehát az erényt k. a.! Becsüljük meg az Istennek adományait és kegyességének csodáit az ő szolgáiban. Az áhítat iránti tiszteletünk és becsülésünk által érdemeljük ki az áhítat jótéteményét. Tekintsük ugy a jóra való embereket, mint kik egyedül képesek a kegyelmet leesdeni a földre, mint egyedüli támaszainkat, kik egykoron kiengesztelnek az Istennel; mint szerencsés jeleit annak, hogy az

Isten még mindig kegyelemmel tekint az emberekre, s irgalmasságával árasztja el egyházát. Bátoritsuk lelkesítő beszédjeink által azokat, kik visszatérnek hozzá, ha már példáink által nem hathatunk rájok; örvendjünk az ő megtéréseiknek, ha már mi magunk nem vagyunk képesek életmódunkat megváltoztatni; szerencsénknek tartsuk legalább őket védelmezhetni, ha már nem vagyunk képesek őket utánózni. Szerezzünk tekintélyt az erénynek. Ne legyenek más barátaink hanem csak azok, kik Istennek barátjai; ne bizzunk az emberek hűségében, csak a mennyiben ők hivek az ő Alkotójokhoz. Fájdalmainkat és aggodalmainkat csak azok előtt tárjuk ki, kik azokat fölajánlják annak, ki egyedül képes vigaszt nyujtani. Ne tekintsünk valódi előnynek mást, hanem csak azt, mi üdvünk előnyére szolgál. Egyengessük megtérésünk utját; az igazak iránti tiszteletünk által készítsük elő az embereket, miszerint egykoron meglepetés nélkül tekintsenek ránk. S hogy magunk is igazak lehessünk, gúnyolódásaink és megszólásaink által, ne zárjuk el magunk elől az emberek tiszteletét, s ne vessünk gátot magunknak arra nézve, hogy magunkat az áhítat követőinek vallhassuk, melyet az előtt oly nyiltan és fönnhangon megvetettünk. Dicsőitsük az igazságot, és hogy általa szabadok lehessünk, fogadjuk azt el vallási érzelemmel, mint e mai bölcs királyok, mihelyest mutatkozik előttünk! ne szinleljük azt mint a zsidó papok, midőn azzal mások iránt tartozunk; ne keljünk harczra ellene, mint Heródes, midőn már azt többé magunk előtt nem szinlelhetjük, hogy igy mindenkor az igazság ösvényét követvén e földön, egykoron mindnyájan megszentesüljünk az igazságban, s meghaljunk a szeretetben. Amen.

Vizkereszt napjára II.

Ajándékokat adának neki: aranyat, tömjént és myrrhát. — Máté: 2, 11.

Isteni kegyelemtől dagadó szent kebellel ápolgatá isteni magzatát a bethlehemi magányban a szűz anya, midőn napkeletről elindula három bölcs férfiu, kik isteni ihletésből és egy különös tünemény ü csillagból megértették, hogy ezen időben kelle születnie ama nagy királynak, kit a zsidó nemzet oly rég epedve várt. A csillag vezérlete mellett el is érkezének Jerusálembe, hol az újonnan született király felől tudakozódtak; mert azt hitték, hogy azt, kit keresnek, e városban találják föl. Iszonyu mozgalom és háborgás lőn a városban és főleg Heródes király udvarában, ki legottan egybe gyüjté a főpapokat és irástudókat, és kitanulá tőlük, hogy Krisztusnak Bethlehemben kell születnie, mint a próféták megjövendölék; de gonosz szándékát eltitkolá előttük. Maga elé hivatá alattomban az utazó bölcseket és meghagyá nekik, hogy menjenek Bethlehembe, és miután föllelnék a keresett gyermeket, visszajövén adnák tudtára, hol van a született kisded, hogy, mint szinlett ájtatossággal mondá, ő is elmehessen imádására.

A kapott utasítás után a három bölcs kiméne a városból; ismét megláták a vezér csillagot, mely elvezeté őket Jézus szállására, hol megtevén az isteni gyermek iránt szent hódolatukat, országuk terméséből a legdrágább kincsekkel szolgáltak neki: aranynyal tömjénnel és myrrhával. És megtevén legnagyobb ájtatossággal tiszteletöket azon az uton készültek hazájokba visszatérni, melyen jövének; de isteni

sugallásból megváltoztatták szándékukat, és más uton távozának el. Heródes a legnagyobb lelkiháborgás közt várá őket; és midőn magát kijátszva látá iszonyu dühösségben tört ki gonoszsága, ama borzadalmas és minden anyai szivet megrepesztő vérparancsolatot adván, hogy Bethlehemben és környékén minden két éves és azon alul született gyermek ölessék meg; azt vélé tudniillik, hogy köztük lesz a zsidók most született királya is. De az Atya őrködött a testté lett Ige fölött; és Heródes tőre őt nem találta. Jósef az isteni kisdeddel és anyjával az Atya Isten rendeléséből még jókor Egyptusba távozott. —

De térjünk vissza a napkeleti bölcsekhez, és példájok után mi is mutassuk be üdvözítő Istenünknek ajándékainkat, és pedig nem a föld gyomrából kiásott, hanem erkölcsi aranyat, nem a plántákról szedett, hanem erkölcsi tömjént és myrrhát. Adja pedig kiki közülünk ajándékát, állapotja szerint, melyben él. — Én közöttetek leginkább háromféle állapotot találok u. m. a nőtelenek, házasok és özvegyek állapotát. Ugyan azért:

1-ör a nőtelen állapotban élők erkölcsi aranyat,

2-or a házasságban lévők erkölcsi tömjént,

3-or az özvegységben élők erkölcsi myrrhát hozzanak ajándékban Jézusnak. — Míg ezek magyarázatával foglalkozom, figyelmezzetek.

I.

A nőtelen személyek erkölcsi aranyat tartoznak Jézusnak bemutatni, t. i. az ártatlanság és tisztaság arányát. Valamint az arany legérdemesebb és legbecsesebb az érczek között: ugy a tisztaság is legfönségesebb és legdrágább minden erkölcsök között. Ehhez a szentirás szerint semmi kincset nem lehet hasonlítani. Az minden erkölcsöknek kútfeje. Az az emberből egy megtestesült angyalt képez. Minthogy pedig ezen angyali tisztaság a testi kivánságok fékezésében és legyőzésében áll, következik, hogy ki ezen erkölcscsel bir, az könnyen uralkodik többi rendetlen indulatain is. Sz. Ágoston jól mondja, hogy nincs nehezebb harcz mint a tisztaság harcza, hol a viaskodás mindennapi, a diada-

lom pedig ritka. A ki tehát ezen harczban győzedelmes, arról valóban ritkán vagy sohasem hallhatni, hogy más nagy bünöknek rabja; a ki pedig a tisztaságnak ellensége, az ritkán más erkölcsök barátja. Ifjak és szüzek! valóban aranyat ajándékoztok Üdvözítőnknek, ha ártatlan és tiszta életet mutattok be neki.

Az arany egyszersmind legszebb, és legfényesebb ércz: ugy a tisztaság is legszebb és legfényesebb erkölcs, mely Istennek kedves, az emberek szemeiben kellemetes. A tisztaság az ifju- és leánykor erényeinek lilioma. E nélkül a legbájolóbb ifju- vagy leány- szépség rutság, hasonló a kivülről piros almához, de melynek belsejét titkos féreg rágja. Mily nagyra becsülte Isten a tisztaságot, nyilván megmutatta az ő egy szülött fiának megtestesülésében, kinek oly tiszta szüzet adott anyaul, ki férjet sohasem ismert. Az emberek szemeiben is oly kellemetes a tisztaság, hogy azt még az is kivánja, ki azzal nem bir; és az ártatlan tiszta szűz személynek megpillantására még a legtisztátalanabb ember is bizonyos tiszteletre gerjed, és egyszersmind saját gonosz lelkiismeretének feddése által, melynek ellen nem állhat, nagy szégyennel borittatik el. A tisztaság egyszersmind legjobb ajánlás a cselédekre nézve is, mert minden okos ember ugy vélekedik, hogy az jó és hű szolga és szolgáló leány fog lenni, ki megtanult magán és érzéki indulatain uralkodni. Végre a tisztaság még legjobb mennyasszonyi ajándék is; mert ki a házasság előtt tisztán élt, arról legbizonyosabban igérheti magának a másik házas fél, hogy házassági szeretete és hűsége tartós fog lenni; mert a ki hozzá szokott Isten iránt hűséges lenni, az az emberek iránt sem fog könnyen hűségtelen lenni.

Nem kétlem, hogy ti ifjak és hajadonok mindnyájan jól megértettétek szavaimat. Tehát kérlek titeket, hogy mutassátok be mai nap Üdvözítő Jézusunknak ezen szüzi tisztaságnak ajándékát, bizonyosak lévén, hogy ez oly kedves leend neki, mint a három bölcs aranya. Fogadjátok ma, hogy minden veszélyes kisértetet, minden oly társalgást, melyben szeméremsértő beszédek folynak, kerülni fogtok. A tövis őrzi a rózsa szépségét: a szemérem a tisztaság szentségét. Szégyenpir fussa el arczátokat még a tisztátalan gon-

dolatra is. Jósef és Susanna lebegjenek szemeitek előtt fönséges példájokkal. Ellopja a tolvaj kincsedet, vagy megemészti a moly drága öltözékeidet, mindez munkás szorgalom által kipótolható; elromlik egészséged, gondos orvoslás által helyre hozható: de nincs mód, nincs eszköz, nincs erő, mely ártatlanságod egyszer elvesztett kincsét vissza állíthatná. Azért ifju és leány, őrizzétek e megbecsülhetetlen és kipótolhatatlan kincset, és ajánljátok föl az Urnak Jézus jászolánál, szentül igérvén, hogy szivetek eme legdrágább kincsét, ifjukori szépségtek eme legnagyobb ékességét tisztán megtartani, lesz virágzó korotok legszentebb föladata.

II.

A házasok is tartoznak az Üdvözítőnek mai nap ajándékot bemutatni, és pedig erkölcs képen jó illatú tömjént. A tömjénnek az a tulajdona, hogy nem száll le a földre, hanem az ég felé emelkedik: ugy a házasoknak sem kell a testi gyönyörökbe és mulandókba elmerülniök; hanem szivöket mindenkor az ég felé emelniök, és az örökké tartandókról megemlékezniök, tudván, hogy e jelen élet csak előkészület az örökkévalóra; és mi itten csak ideig óráig tartó vándor tünemények vagyunk, kik hazánkat a siron túl találandjuk föl, mint sz. Pál mondja: „mert nincsen itt maradandó városunk; hanem a jövendőt keressük“ [1]). Nem kell ugyan az ideigvaló dolgokat elhanyagolnunk; mivel azokból tartjuk föl életünket, és kevés enni valója lenne annak, ki nem akarna dolgozni: de mind e mellett meg kell gondolnunk, hogy mit használ, ha az egész világot megnyerjük, lelkünknek pedig kárát valljuk?

A tömjén azon tulajdonsággal is bir, hogy az egész templomot vagy szobát jó illattal megtölti: igy kötelesek a házasok is gyermekeiknek és alattvalóiknak az erkölcsnek jó illatját, azaz jó példát adni. A jó példa sohasem marad áldott következés és müködés nélkül; mert az ember természetében van követni azt, a mit lát. Ezt bizonyítja a tapasztalás, hogy a gyermekek közönségesen olyanok lesznek,

[1]) Zsid. 13, 14.

milyenek szülőik, és ha néha mégis valamely gyermek elkorcsosodik, szülőinek jó példáját nem követi, a jó fenyitéket megveti, a szülők azzal vigasztalhatják magukat, hogy részökről szent kötelességöknek megfeleltek, s igy Isten előtt kemény büntetéstől nem tarthatnak; majd ez azokra fog szállani, kik a gyermek romlottságának okai voltak.

A tömjén jó illatot ad, és a kellemetlent eloszlatja: ekkép kell a házasoknak is minden roszat elkerülniök, és nem csak magukban, hanem gyermekeikben és cselédjeikben is semmi roszat meg nem szenvedniök; mert gyakorta egyetlen egy rosz személy az egész jó társaságot elronthatja; hol pedig a rosz tenyészik, és gyakoroltatik, ott nincsen Isten áldása. A roszra elcsábitás olyan szokott lenni mint a lappangó betegség, melyben egy pillanatot sem lehet elmulasztani, hacsak a halál veszedelmének ki nem akarjuk magunkat tenni. Ha tehát a házasok mind maguk keresztény módon akarnak élni, mind a hozzájok tartozókban a keresztény józan életet megtartani: szükség főkép a vigyázás. Ezen vigyázás is azon erkölcsi tömjén, melyet a házasok Üdvözítőnknek ma bemutatni tartoznak.

III.

Végre az özvegységben élők is kötelesek ma a dicső Jézusnak ajándékot hozni, és pedig erkölcsképen myrrhát. A myrrha erősítő és jó illatu növény: igy az özvegyeknek is az erkölcsnek jó illatját kell adniok, és istenes példájok által a jó cselekedetekre szükséges erőt és állhatatosságot a fiatalokba becsepegtetniök. Ők a világban sokat tapasztalhattak, a tapasztalás pedig, példabeszéd szerint, okossá teszi az embert: tehát az özvegységben élőknek mindenkor okos magukviselettel, rendes élettel és sok erkölcscsel kellene tündökleniök, melyek által a kevésbbé tapasztaltakat oktathatnák.

A myrrhának nagy orvosló ereje vagyon, kiváltkép a rothadás ellen szolgál: igy kell az özvegyeknek is magukat jó tanácsadás, munkasság, és a házi békeség előmozdítása által felebarátjaiknál hasznosokká tenniök. Ha a házasok között czivodást, egyenetlenséget tapasztalnak, az ily sebeket nem kell csacsogások és ingerlések által öregbíteni, hanem

nyájas beszélgetések és jó tanácsadás által megorvosolni. Ha megnőtt gyermekeikben is erkölcsi rothadást, az az különbféle bünökre hajlamot és rosz szokást vesznek észre, azonnal egész komolysággal, sőt néha keménységgel is kell élniök, hogy a roszat meggátolják, és kiirtsák.

Noha a myrrha jó illatu és orvos erejü, mégis ízében valami keserüség vagyon: igy az özvegy állapot is némely keserüséget hoz magával, mely vagy már az élemedett korból, vagy betegségekből, vagy az özvegyekkeli rosz bánásból veszi eredetét. Ezen keserüségeket azon gondolattal kell legyőzniök, hogy ez nem fog örökké tartani; és hogy senki e világon annyit nem szenved, mennyit bünei miatt érdemel; és hogy az Isten azoknak, kik hibáikat megismerik, szenvedéseiknek közepette is erőt és vigasztalást nyujt. Jézus boldogoknak mondja azokat, kik főkép az igazságért méltatlanul szenvednek; mert övék a mennyeknek országa. Efféle gondolatok teszik azon erkölcsi myrrhát, melyet az özvegyek ma Üdvözítő Jézusunknak tartoznak bemutatni.

* * *

Sokat, igen sokat lehetne még főkép a szent atyák után fölhozni a három napkeleti bölcs ajándékainak példázatos jelentéséről, midőn, azok értelmezése szerint az arany Jézus királyi hatalmát, a tömjén annak főpapságát, a myrrha pedig Jézus halálát jelenti [1]); de már nem akarlak titeket áhitatos k. a.! ezek fejtegetésével tovább elfoglalni, és nincs már más hátra, minthogy titeket ezen szivetek teljes meggyőződéséből fölkarolt szent erkölcsök gyakorlása végett Jézus szent jászolához bocsássalak. — Oh! menjetek tehát és mutassátok be neki a ti erkölcsi ajándékaitokat, kedvesek lesznek ezek ő neki, ti nektek pedig hasznosak; s ámbár ti nem vagytok királyok, vagy napkeleti bölcsek: mindazáltal meg nem fogja vetni, ha tiszta szivből fogjátok azokat bemutatni. Ő emberré lett nem azért, hogy világi roppant birodalmat, mint a zsidók álmadozák, alapítson, hanem hogy az Istentől elfajult emberi nemet, a hamis istenek tisz-

[1]) Sz. Gergely homilia in cap. 10. Mathaei.

teletétől, az igaz Isten ismeretére és tiszteletére átvigye, a bünösöket megtérítse és szentségre vezesse, szóval, hogy azon erkölcsi szent országot fölállítsa, mely a pátriárkáknak igértetett, és a profétáktól megjövendöltetett, és mely minden nemzeteket keblébe fogadván világvégezetig fönnmaradjon, és mindenkit örökre boldogítson. Ugyan azért k. a.! kedvesebb ajándékot nem adhattok Jézusnak, mint erkölcsit, mely a tinmagatokon való győzelemben áll. Ő ezen tinmagatok megtagadásából származott ajándékot bőségesen kipótolhatja, és ki is fogja pótolni itt ez időben, de még inkább ott az örökkévalóságban. Ugy legyen. Amen.

Vizkereszt után I. vasárnapra.

És Jézus nevekedik vala bölcseségben, időben s kedvességben Istennél és embereknél. — Luk. 2, 52.

Valóban örvendetes, házi családot látni, melyben atya, anya, gyermek a kölcsönös szeretet lánczaival összefüzve egymásban megelégedésöket föltalálják, s egymás boldogítására törekesznek; melyben a szülő élete minden örömeit azon gyenge kisded czélszerü képezésében találja, kinek bolbog jövendőjét az isteni gondviselés az ő kezébe tette le; melyben a szülő fölfogván az ember ama fönséges hivatását, melynél fogva az nemcsak e jelen, hanem egy másik világnak is polgára, arra törekszik, hogy kisdedéből egykor ne csak világra termett ember, tudományos férfiu, mivelt társalgó, ügyes müvész, hanem és pedig főleg vallásos és erkölcsös keresztény, szent érzésü emberbarát váljék.

Egy ily családnak szent példáját látom a mai evangeliumban, mely szerint a jámbor Józef s a szeplőtelen szűz ernyedetlen gondoskodása alatt ápoltatott az isteni gyermek Jézus. — Azon nagy buzgóságnál fogva, melylyel mindketten az egek Ura iránt viseltettek, mitsem törődvén sem az idő változékonyságával, sem az ut zordonsága- vagy a távollét kényelmetlenségével, a tizenkét éves Jézussal fölmennek Jerusálembe a husvéti ünnepekre, hogy ott vallásos érzelmeiknek engedve, együtt mutatnák be Istennek szivök legtisztább áldozatát, együtt magasztalnák azon Fővalót, kitől származik minden jó.

K. szülők! nektek is igy kellene lengetni a religió szárnyain azon ártatlan magzatot, melynek ti vagytok első neve

lői. Higyjétek el, haszontalan a gyermeknek a hir, név, becsület, dicsőség, közvélemény, széles tudomány, ha a religió szent keze nem vezeti tetteiben; ha az igaz erkölcs nem teszi őt becsessé; — mert csak a religió szent tüzétől hevíttetve fogja mindenkinek megadni a magáét, tisztelni embertársaiban az emberi méltóságot, az Istennek képét, szeretettel ölelni őket mint testvéreket; fogja kerülni a bünt mindenkor és mindenütt, és cselekedni a jót mindenkor és mindenütt. — Mivel pedig e részben legtöbb függ a házi neveléstől eltökélém magamban e mai alkalommal

a vallás- erkölcsös házi nevelésről szólani.

Ti k. szülők! különös figyelemmel kisérjétek beszédemet; s ha tán volna köztetek valaki, kit a gyermeke iránti szeretet megvakított, s nem látja az örvényt, melybe a gyönge csemetét a képtelen elpuhultság által taszítja: nyiljék föl szeme, s lássa kárhozatos tévedését. — Figyelmezzetek.

* * *

Korunknak legfönségesebb eszméje, legnemesebb törekvése a jó nevelés. Ugyanis, az ész és sziv czélszerü kiképeztetése által az egyszerü állatiságból kiemelkedvén az ember, lesz emberré, oly lénynyé, milyenné nagyszerü rendeltetése szerint lennie kell. Nem is volt idő, melyben ez ügy tárt kezekkel föl nem karoltatott s hő részvéttel nem gyámolíttatott volna. Napjaink fő törekvése ugy szólván egyedül e tárgy körül pontosul össze; s meg kell vallanunk, szült is sok üdvös eredményeket. Igen bölcs intézkedések tétetnek, s a nagy áldozatok sem kiméltetnek; mert közösen elismert igazság az, hogy az emberisedés egy dül ez uton mozditatik elő, egyedül a vallásos nevelés ad a társaságnak hasznos erkölcsös egyéneket.

Azonban mit használnak a nyilvános intézkedések, ha ezekkel párhuzamban nem halad a házi nevelés? A szülőknek kell ernyedetlen gonddal ápolni a gyönge embercsemetét, ha a nyilvános oktatásnak, a köz intézetekbeni nevelésnek sikerét akarjuk látni. Mit használ, ha a tanító a legüdvösb elveket csepegteti a növendék szivébe: ha ez szülői körében az ellenkezőkről győzetik meg? Hintheti a tanító az

erkölcsösség magvát, ha azt a házi körökben az erkölcstelenség konkolya fojtja el. Fékezheti a nevelő a nevendék indulatosságát, szoktathatja önmegtagadásra, engedelmességre: mind hasztalan, ha a szülői szárnyak alatt ösztöneit szabadon követheti. Szóval a tanítók s nevelők igyekezeteit kivánt siker csak akkor koronázza, ha a szülők közremunkálása is hozzá járul; mert a tanító, a nevelő minden izzadsága, feszített szorgalma mellett nem képes véghez vinni azt, mit a szülők egy óra alatt tehetnek.

Sokszor a hosszu téli estéken, vagy egyébkor is unalomból térdeire veszi az atya gyermekét, s a gyermek különféle kérdéseket intéz hozzá; kérdi: a körüllévő tárgyak miért és honnét vannak? honnét származott ő, testvérei, s mi lesz valahára belölük? — K. szülő! ilyenkor nincs-e legszebb alkalmad a gyermek szivébe a legüdvösb oktatásokat csepegtetni? mondjad ilyenkor: édesem! téged az Isten teremtett, ő teremtett engem, testvéreidet mindnyájunkat, és mindent, mi e nagy természetben csak szemünk alá esik. A mi teremtetésünk czélja pedig az, hogy Teremtőnket megismerjük, szeressük, imádjuk, parancsait hiven teljesítsük, s ekkép iparkodjunk megérdemelni azon örök boldogságot, mely ránk a jövőben várakozik. Ezen Isten előtt elrejtve semmi nincs; mert ő mindenütt jelen van, mindeneket tud, lát és hall; azért óvakodjál minden rosztól, mert általa őtet bántod meg. — Midőn enni adsz gyermekednek, pedig ez alkalom is naponkint többször előfordul, mondd neki: lásd édesem! e kenyér, melyet neked nyujtok, ez étel, melyet adok, a jó Istennek adománya, ki megáldja munkáinkat, fölkölti a napot, s alkalmas esőt ad földjeinkre, hogy az élelmünkrevalókat megteremjék. Emeld föl tehát ártatlan kezeidet az égre, s adj hálát e jó Atyának, ki ennyire szeret minket. A lelkiatya ünnep- s vasárnap szegdeli mind nektek mind gyermekeiteknek az üdvösséges tanításnak kenyerét: nektek pedig k. szülők! a mi jót, üdvöst hallotok a templomban, azt otthon gyermekeitek eszében és szivében kell meggyökereztetnetek. — Elne mulaszszátok tehát magatok körül összegyűjteni kisdedeiteket: hadd hallják az Isten igéjét, hadd értsék a szentek tudományát a ti ajkaitokról is; mert a ti szavaitok, a ti oktatástok sokkal hathatósban folynak be

szivökbe, mint akár kié másé, minthogy hozzátok maga a természet vonja és kapcsolja őket.

A nevendéket már csöcsemő korában lehet és kell is az erkölcsiségre szoktatni; mert igen korán hajt és sarjadzik az emberben lappangó gonoszság magva, mely gyönge hajtás, ha idején el nem nyomatik, szárba megy, s midőn észre sem veszszük, már az erkölcstelen cselekvények aratására is megérik. Sz. Ágoston egy csöcsemő gyermeket láta, ki beszélni még nem tudott; de kisded társára az irigység mérges tekintetét vetni tudá. Magam is láttam k. a.! mikép egy nem egészen fél éves gyermek született kis hugára nem nézhete; sőt anyjára is boszonkodék, ha másik kis szülöttjét édesdeden nézdelé vagy ápolá. Ezen kisded az anyai szeretetet egyedül akará birni. Ily korán tünt ki belőle az irigység és önszeretet mérge. Hasonlókat tapasztalhatunk többször, ha a kisdedek körül gyakran megfordulunk. Ha tehát az erkölcsi gonosznak magva, legalább ösztönileg s állatilag ily korán jelenkezik már a kisdedben is, hogy az ki ne fejlődjék, s többszöri ismétlés által szokássá ne váljék: ellenkező szoktatás által annak elejét lehet és kell is venni, még az erkölcsi érzet s az ész kifejlése előtt. Mert ha a kisded minden kivánsága teljesedik, az által a benne létező gonosz fölébred s ápoltatik. A gyermekcse maga nemében, a fölnőtteknél okosabb lévén sir, ri, lármáz, hogy a mit kiván megnyerhesse. Ha az ápolók minden sirás és riváskor sietnek a kezdő zsarnok vágyát hizelgések közt kielégíteni: a kisded csakhamar mindenhatónak érzi magát; érzi, hogy sirása által mindent megnyerhet, mi után vágyodik, magától mindent eltávolíthat, mi neki nem tetszik. Még nincs esze megválasztani a jót a rosztól, s már is halomra gyül s lágy szivébe tapad a szeszélek és szenvedélyek anyaga. Nem tudunk-e könyelmü szülőket, kik gyermekök vásottságát, goromba, engedetlen, makacs, irigy, mérges viseletét, vagy ha mást utánozva disztelenül beszél, mérgében szitkozódik, s más roszat cselekszik, nevetve mentegetik, mondván: hiszen nincs még esze; jó ha a gyermek eleven; ilyeseket majd elhágy ha esze lesz; — s nem gondolják meg a balgák, hogy roszra hajló természetünkben a gyakor ismétlés által a gonosz hamar szokássá válik, a szokás pedig második termé-

szetté; — s az igy elfajult természetet ha utóbb a szülők jóra akarják változtatni, ah! mily sok keserüségökbe, a gyermeknek pedig mily izzasztó küzdésébe kerül! És hányszor sikerül is az? A föld mélyében meggyökeresedett gyomot nyesheted, vagdalhatod, csak ismét kihajt az, míg csak gyökerét ki nem ásod. Mily nagy munkába kerül pedig ez? És nem-e a kis csemetéből lesz az óriás tölgy, melylyel már azután a vihar sem bir?

Atya, anya! most talán neveted, ha kisdeded a megkivántat addig sürgeti, míg tőletek, ha veszélyes is, ha másé is, meg nem nyerheti; talán nevetitek, ha gyermektek játékszereit szeszélyből, vagy méregből összetőri, az ártatlan állatokat, madarkákat kinozza; ha dajkáját, gyermektársát, gyülöli, veri; ha mérgében a hallott szitkokat elmondja; ha engedetlen, makacs, az ételben válogató vagy telhetetlen, ruhájában hiu. De fogsz-e nevetni, oh szülő! majd akkor is, ha engedékenységed által gyermekedben ily gonosz szokások természetté válván, azokat eszes korában is folytatandja? ha már sem az Isten, sem a lelkiismeret, sem szülői s elöljárói tanácsára s parancsára nem figyel, minden jónak ellenszegül, mindenben csak szeszélyét és szenvedélyét követi, kénye szerint költ, pazarol? Előbbi könnyelmü kaczagásodat, most keserüség és epesztő bú fogja fölváltani! Talán hajlandó vagy elkorcsosult gyermekedet gyülölni? De ne feledd, hogy a szerencsétlen leginkább hibás nevelésednek tulajdoníthatja elfajult természetét. Bölcsen mondja Plutarchus: „Valamint a test tagjait születéstől fogva kell egyengetni, hogy egyenesen s helyesen, ne görbén s rútul nevekedjenek: ugy az erkölcsiséget is már kezdettől fogva ki kell fejteni; mert a kisdedek szivök lágysága miatt könnyen képezhetők, s ha egyenes fát kivánunk, vessző korában egyengessük.“

Figyelemre méltók ezen bölcsnek még e szavai is: „Mindenek előtt szükséges, ugy mond, hogy a szülők feddhetetlenül élve. mindent egyedül tisztök szerint cselekedve, gyermekeiknek világos például szolgáljanak; mikép ezek, az ő életökben, mintegy tükörben szemlélvén önmagukat, az undok szavaktól s cselekedetektől őrizkedjenek.“ — Vigyázzatok tehát szülők, hogy rosz példáitok által el ne

rontsátok az ártatlanokat. Im Üdvözítőnk közönségesen örök jajjal fenyeget minden botránkoztatót: mily jaj várakozik tehát rátok gyermekeitcket botránkoztató atyák és anyák, kikre nézve kétszeresen kötelezteltek a jó példaadásra? Jól figyeljetek tehát szavaitokra s cselekedeteitekre, ne hogy olyast miveljetek vagy szóljatok, miknek az ártatlan lélek előtt örökre titoknak kellene maradni. Szivegység és békeség uralkodjék köztetek, hogy gyermekeitek is tőletek tanulják a békeség lelkét. A szeretet, a tisztelet, melylyel egymás iránt viseltettek, tanítsa őket az irántatok tartozó tiszteletre s szeretetre. A ti béketüréstek, melylyel a házi terheket viselitek, szoktassa őket a keresztényi türésre. Szelid és okos viseletetek szolgáljon nekik például a kegyességre és jóságra. A szerénység, buzgóság, melylyel az isteni tiszteletben forgotok, a szent félelem, melylyel a hit titkairól szóltok, ismertesse meg velük a hitvallás szentségét. A szülő a gyermeknek tükre, melyben ő magát nézi, azok tetteit majmolja, imádkozik az imádkozóval, mosolyg a mosolygóval, könyez a könyezővel, de káromkodik is a káromkodóval.

Oh magzatok! ti szerencsétlen magzatok! valakik szemei előtt egy gonosz erkölcsü apa vagy anya forog! mily igen megindul rajtatok szivem, ha elgondolom, hogy épen azok kezei által, kik titeket nemzettek, s e világra szültek, épen ezek által kell a kárhozat áldozataivá válnatok.

* * *

K. szülők! vegyétek szivetekre szavaimat, s ha gyermekeiteket vallás- erkölcsös emberekké nevelni, s ezen nevelést magatokra s növendékeitekre nézve könnyíteni, ezeket s tinmagatokat sok keserüségtől s bajtól megmenteni ohajtjátok: már a bölcsőnél kezdjétek el gyermekeitek vallás- erkölcsös nevelését; mert e gyönge plánták Krisztus kertjében kellő növésre csak akkor jutnak, ha azokat zsenge korukban öntözitek s gyámolítjátok. A mutatkozó gonosz indulatot már csirájában nyomjátok el: mert ha kisdedeitek testi épségéről gondoskodtok: aggódjatok még inkább szivök képzéséről. Nagy aggságba kerül ugyan ez k. szülők! de mily örömmel és

vigasztalással telik el szivetek, midőn látjátok jól nevelt magzataitokat, mint öregségtek fény koronáit s vigasztalásait. Mily vigasztalást nyujt öreg napjaitokban azon öntudat, hogy gyermekeiteket jó kereszténnyekké, hasznos polgárokká neveltétek. Igaz ugyan, hogy a jó nevelés nem hozza meg mindenkor a legjobb gyümülcsöt, s a legvallásosabb szellemben nevelt gyermek is fölserdülvén vagy valamely heves indulatból, vagy a rosz példák ösztönétől roszra vezettetik: de az ily ifju a gonoszságban soha meg nem rögzik; a gyermekkorban hallott atyai anyai intések eszébe jutnak, s könnyebben visszatéríthető a jó utra azon elhanyagolt magzatnál, kinek elég oka van könnyelmü gondatlan szülőjét, ki őt veszedelemre nevelte, még sirjában is átkozni. — Fogadjátok azért k. szülők intésemet jó szivvel: s ha eddig gondatlanok voltatok gyermekeitek házi nevelésében, ezután ez legyen legfontosabb foglalkozástok, melyben Isten lelke segítsen s erősítsen benneteket. Amen.

Szent irási és más mondatok, képek, hasonlatosságok és példák e beszéd tárgyához.

I. **Mondatok**. — „A ki szereti fiát, a fenyítő vesszőt ne kimélje tőle, hogy későbben öröme legyen benne. — Ki fiát kényezteti, beköti annak sebeit, és annak minden kiáltására megháborodnak belsei. A szilaj ló nehezen indul: a kényére hagyott gyermek vakmerő lészen. Kényeztesd csak fiadat majd neked kell tőle félned. — Ne adj szabadságot neki ifjuságában, és hibáit el ne nézd. Ifju korában hajtsd meg nyakát és verd oldalait, míg gyermek, hogy nyakas és engedetlen ne legyen és szivednek bánatot ne okozzon. Oktasd fiadat, fáradj mellette, hogy becstelensége miatt ne kelljen szomorkodnod.“ Sirák: 30, 1—13.

„A vessző és dorgálás bölcseséget szerez; a maga kényére hagyatott gyermek pedig megszégyeníti anyját.“ Péld. 29, 15.

„Ha gyermekeiteket jól akarjátok nevelni, a fenyíték szigoruságával az atyai szeretetnek vonzó erejét kapcsoljátok össze.“ Sz. Anselmus.

„Gazdagságot akarsz hátra hagyni fiadnak: neveld őt jámborrá és szorgalmatossá; akkor ő gazdag, és még gazdagabbá fogja magát tenni.“ — Aranyszáju sz. János.

„Könnyü a gyöngéd kedélyeket képezni; de igen nehéz azt kiirtani, a mi velünk fölnőtt és nagygyá lett.“ — Seneca.

II. Képek és hasonlatossagok. — A frigyszekrényben a törvény táblái mellett vala manna és Áron vesszeje. A család szentélyében is az oktatás szavaival a szeretetnek és fenyitéknek összekapcsolva kell lenniök.

Az emberi sziv hasonló a szántóföldhez. Valamint ez, ha nem miveltetik, és jó maggal el nem vettetik, csak gazt terem: ugy az oly szivben is, mely a nevelés által nem miveltetik és jó maggal el nem vettetik, szintén csak gyom, dudva nő.

Valamint a fa mindig csak a gyümölcsnek azon nemét hozza, melyre eredetileg képesíttetett: ugy rendesen az ember is éltében csak oly gyümölcsöket szokott hozni; azaz oly tetteket véghez vinni, melyeknek magvát a nevelés benne letette.

Hogy nyáron arathassunk, korán tavaszszal kell vetnünk: ugy kell a gyermekeknél is korán kezdeni a nevelést, hogy utóbb örömet csináljanak szülőiknek.

Valamint a lágy anyagba könnyen lehet képet nyomni, a keménybe pedig nehezen: ugy akkor kell a gyermekeket nevelni, míg kicsinyek és a benyomásra fogékonyak; ha az esztendőkön át megkeménykednek, semmi sem hat rájok többé.

Valamint a gyümölcstelen fát oltás által gyümölcsözővé lehet tenni: ugy lehet a nevelés által a magában vad szivet is megnemesíteni.

III. Példák. — a.) Buzgó és tartós imádságra adá meg Isten Elkana feleségének Annának az anyai örömet Sámuel fiában, kit mily istenfélően nevelt, eléggé mutatja az, hogy még Héli gonosz fiainak közelében sőt társaságában sem romlott el, hanem mindig jámbor és istenfélő maradt.

b.) Tobiásról olvassuk a szent irásban, hogy fiát kisdedségétől fogva az Istent félni és magát minden büntől megőrizni tanitá. — Mily szép tanításokat adott neki, midőn

magát a halálhoz közelnek lenni vélte? „Halljad fiam szám igéjét, és szivedbe alapul helyheztesd azokat. Tiszteljed anyádat életének teljes napjaiban. — Életednek teljes napjaiban elmédben legyen Isten s ójad magadat, hogy valaha a bünnek megegyezésed által helyt ne adj, és a mi urunknak Istenünknek parancsolatait el ne hagyjad," stb. [1]).

c.) Susánnáról, midőn a gazdag Joakim mennyasszonya lett, azt mondja az irás, hogy ő igen szép és istenfélő volt; „mert szülői jámborok levén leányukat Mózes törvénye szerint oktatták." Ha ő oly jól és istenfélően nem lett volna nevelve, a nem sokára elérkezettt kisértet idején nem lett volna oly állhatatos.

d.) A jámbor anyai szeretetnek szép példáját adák azon anyák is, kik Jézushoz hozák gyermekeiket, hogy azokat megáldja. — Vigyétek ti is, édes anyák! gyermekeiteket Jézushoz az által, hogy jó korán őket az istenességre oktatjátok.

a.) A jámbor szülőknek jámbor gyermekei. Kappadocziai Caesareában élt egy jámbor házas pár: Vazul és Emmelia. Több gyermekök vala. Ezen istenfélő szülők öreg anyjokkal sz. Macrinával együtt oda törekedtek, hogy gyermekeiket istenesen neveljék. Meg is adá nekik az Isten azon örömet, hogy láthaták, mint vertek tanításaik és intéseik — jó példájok által támogatva — gyermekeik szivében gyökeret, és hozták a legdicsőbb gyümölcsöket. Mert ime, a legidősebb gyermek, nagy anyja után szintén Macrina nevü mint apácza halt meg a szent élet hirében; három fiok pedig püspökök lettek: Vazul, ki nagynak is neveztetik, lőn Caesareában, Gergely Nyssában, Péter Sebasteban püspök. Mindhárman hires egyházatyák lettek és mai nap is mint szentek tiszteltetnek az egyházban. — Valamint a gyermekek közönségesen külsőleg — a testalkatra, nagyságra, arczvonásokra nézve — szülőikhez hasonlítanak: ugy lesznek ők belsőleg — lelkökre jellemökre nézve — hozzájok hasonlók. Innét a régi közmondás: „Nem messze esik az alma a fától;" azaz: a gyermekek közönségesen szülőikre ütnek. Mily gondot kell tehát a szülőknek

[1]) Tobiás: 4, 2—4. — [2]) Dániel: 13, 2—3.

arra fordítaniok, hogy gyermekeik tőlük csak jót lássanak, és azt maguknak elsajátítsák!

b) Mint kelljen a szülőknek gyermekeiket már kisded korukban a bün iránti utálatra oktatni megtanulhatják a nemes lelkü Blankától Lajosnak a francziák szent királyának jámbor anyjától. Naponkint szokta ő édes fiának mondani: „Meg ne feledkezzél arról kedves fiam, hogy egyedüli szerencsétlenség e világon a bün; és bár mennyire szeretlek is téged, mint magad is tudod, az anyai szeretetnek egész gyöngédségével: mégis inkább látnálak téged mindjárt most meghallva, a deszkára kiterítve, mint sem, hogy valaha tapasztalni kénytelen legyek, hogy te azon nagy szerencsétlenségbe estél.“ Meg is hozá a jámbor anyának e szent buzgalmu intése a kivánt gyümölcsöt; mert midőn az ily szent anyai gonddal nevelt Lajos királylyá lett, kérdé egykor Joinville herczeget, ha szabadságára hagyatnék e kettő közül a választás: vagy bélpoklosságba, vagy halálos bünbe esni, mit választana? Joinville hirtelen azt felelte: inkább akarna ő harmincz halálos bünt elkövetni, mint bélpoklosságba esni. A király erre azt válaszolta: „Ti nem tudjátok, mit teszen az Istent megbántani. Nincs nagyobb gonoszság, nagyobb szerencsétlenség, mint a halálos bün.“ — Ime a korán elkezdett anyai tanításnak szép gyümölcse! —

Jézus szent nevének ünnepére.

Az Isten is fölmagasztalá őtet, és oly nevet ajándékoza neki, mely minden név fölött vagyon, hogy Jézus nevére meghajoljon minden térd az égen, földön és a pokolban. — Filipp. 2, 10.

Volt idő, mikor e szentséges név Jézus oly megható erőt gyakorolt az emberi szivre, hogy a szeplőtelen keresztény kebel, midőn ájtatos imádság közt e szent név jött ki ajkain, mintegy megdicsőülve az égbe érezte magát ragadtatni. Hah! de ugy látszik, eltünt e szép idő a mult századokkal, és jött helyébe idő, a büszke önhittség és hálátlanságnak ideje: midőn ama szentséges név sokaknál nem tisztelet tárgya többé, hanem bolondság mint a pogányoknál, vagy botrány mint a zsidóknál volt szent Pál idejében; mert miként szent Judás apostol irja: „Közénk ólálkodott némely istentelen ember, kik a mi Istenünk kegyelmét bujálkodásra fordítják, és az egyedül Uralkodót, s a mi urunkat Jézus Krisztust tagadják“ [1]). Nem akarok ezzel rátok czélozni Krisztusban szeretett hivek! mert, ha nem csalatkozom, ti már csak az által is, hogy ma is e Jézus szeretetén épült templom ivei alá jöttetek üdv után sovárgó lelketeknek élvet és táplálékot szerezni, megmutatjátok, hogy Jézus sz. nevének és vallásának nem ellenségei, hanem tisztelői és barátjai vagytok. De egyfelől vessétek csak egybe e plebánia népességét azoknak számával, kiket ma, és más ünnep- és vasárnapokon itt e sz. helyen láthattok, és mond-

[1]) Judás: 1, 4.

játok meg: nincs-e igazam állítani, hogy általában csekély a részvét, kevés a tisztelet Jézus neve s vallása iránt? másfelől meg nem mutathatok ugyan senkire közületek, mint törvényszegő gonoszra, mert ezt tennem nem szabad, miután senkinek titkos utait, szivének elrejtett vonzalmait nem ismerem, egy levén a Mindentudó, ki azokat vizsgálja: de vessetek kiki szivetekkel számot, és meg fogjátok magatoknak vallani, hogy Jézus szent neve s hitének ereje, koránsem gyakorolja arra azon hatást, melyet gyakorolhatna. És miután minden törvényszegés a törvényhozónak némi megvetésével van összekötve, látván hogy eddigelé Jézusnak több parancsát szegtétek meg: föl fogtok szivetekben némi, nem mondom hitetlenséget, hanem bizalmatlanságot és tiszteletlenséget födözni Jézus iránt.

Nem lesz tehát érdektelen ma arról elmélkednünk: megérdemli-e Jézus, hogy az ő nevére minden térd meghajoljon az égen, földön és a pokolban? Mire én azt felelem, hogy igenis megérdemli.

1-ör azért: mert ő valóságos Isten;

2-or pedig azért, mivel épen azon oknál fogva, hogy valóságos Isten, az általa szerzett ker. kath. vallásban nekünk az élet minden bajai és viszontagságai közt a legédesebb vigasztalást nyujtja, ez által tiszteletünket már ez életben elég bőven megjutalmazván.

Beszédem által tiszteletet és szeretetet akarok ébreszteni sz. kath. hitünk iránt; tiszteletet, mert annak szerzője, Jézus, Isten volt; szeretetet, mert az vigasztalva már ez életben boldogít. — A nagyszerü igazságot egyszerű beszédben akarom előterjeszteni, csak hallgassatok meg türelemmel. *)

*) E beszéd készítője szükségesnek tartja megjegyezni, hogy neki szándéka nem volt Jézus istenségét s a ker. kath. religio isteni eredetét rendszeresen bebizonyítani, s mindazon okokat, melyekkel az bebizonyítható, föllhozni; hanem ezek közül csupán azokat, melyek által olyan emberek, kik valamint Jézus istenségéről, ugy az ő religiojának isteni eredetéről ugy is meg vannak győződve, ezen meggyőződésök- s hitökben erősbülést nyernek; tehát csak azokat, mik a közönséges embereket, kiknek e beszéd szánva van, leginkább meggyőzik, t. i. azon rendkivüli dolgokat, melyek Jézus körül történtek, vagy melyeket ő maga cselekedett istenségének megmutatására.
Szerző.

I.

Az embernek e földön legfőbb java, legdrágább kincse vallása, nemcsak azért, mivel azzal van összekötve örök üdvössége, hanem azért is, mivel ez élet sokféle mostoha körülményeiben, midőn immár minden egyéb elhagyta őt, vallásában még mindenkor elég reményt és vigasztalást találhat. S épen azért rá nézve legfőbb kérdésnek kell lennie a vallás kérdésének, és a legfőbb gondnak, az igaz vallás birtokába jutni, s abban élni és halni. Mert miként az üdvösséget csak azon vallás biztosíthatja az ember számára, melyet annak az üdvösség osztogatója az Isten maga adott vagy közvetlen személyesen, vagy pedig oly küldöttek által, kik ezen Istentőli küldetésöket rendkivüli jelekkel bebizonyítják: ugy az élet bajai s viszontagságai közt is csak azon religio nyujthat valódi vigasztalást, mely a csalhatatlanságnak, és Istentőli származásnak bélyegét láthatóképen magán hordozza. Csak ezen religio teheti az embert bizonyossá, hogy elérkezik egykor teljesedése mindazon igéreteknek, melyekkel buzgó követőit biztatja. — És ime Krisztusban szeretteim! a mi kedves kath. hitünk s vallásunk ezen csalhatlanságnak és Istentőli származásnak bélyegét elvitázhatlanul magán hordozza; mert annak szerzője s alapítója közvetetlenül maga volt az Istenségnek második személye, azon Jézus t. i., kinek ma szentséges nevenapját üljük. Jól megjegyezzétek szeretett hivek! midőn azt mondom, hogy a mi hitünknek szerzője s alapítója az Ur Jézus Krisztus maga volt az Istenségnek második személye, a Fiu-Isten; mert ha ő nem lett volna .több, mint csupa ember, ha ő nem lett volna az, minek magát lenni mondta, t. i. az Istenfia, akkor, mint sz. Pál apostol mondja, hiábanvaló volna a mi hitünk, miként hiábanvalók mindazon vallások, melyeknek szerzői nem voltak több, mint csupa emberek, nem voltak legalább Isten követei és küldöttei, és ezt a világnak rendkivüli jelekkel meg nem mutatták.

De ha Jézus nem volt több, mint csupa ember; ha ő nem volt az, kinek magát lenni mondta, az Istenfia: miért változott át abban az órában, mikor született, az éjnek sötétsége hirtelen mennyei világossággá a szegény bethlehemi

pásztorok körében? miért szállottak le mennyből énekelve az angyalok? miért hirdettek ezek örömet a föld minden népeinek azért, mivel az Ur Krisztus született Dávid városában? miért énekeltek ezen születés miatt dicsőséget az Istennek és békeséget a földön a jóakaratu embereknek? mit jelentenek ezen rendkivüli dolgok? mit jelent az angyaloknak a földre való leszállása? Bizonyosan azt, hogy akkor maga az Isten is leszállott mennyből a földre; bizonyosan azt, hogy az akkor Bethlehemben született kisded Jézus maga volt ezen földre szállott Isten.

Igen! Isten volt Jézus; mert ha ő nem volt több mint csupa ember, ha ő nem volt Istenfia: miért nyilt meg fölötte az ég, midőn harmincz éves korában fönséges hivatalát megkezdendő, magát Jordán vizében keresztelő sz. János által megkereszteltetté? és miért hallatszott onnét e szózat: „Ez az én szeretett fiam, kiben nekem jó kedvem telt, őtet hallgassátok.“ E szózat azon hatalmas Isten szózata volt, ki egykor szavának mindenható erejével kihozta a semmiség homályos öléből e nagy világot, és ki egykor mennydörgések és villámlások közt osztá ki parancsait a Sinai hegyen; ez mondá, hogy Jézus az ő kedves fia; ki meri tehát őt, a Fölségest meghazudtolni?

És maga ezen Jézus mit mondott maga felől: honnét jött? kinek a fia ő? Ő ezeket mondá maga felől: „Én nem vagyok e világból való, én felülről származom, én az égből szállottam alá“ [1]). „Bizony bizony mondom nektek, mielőtt Ábrahám lenne, én már vagyok“ [2]). „Aki engem lát, látja az Atyát, ki engem küldött. Mert „Én és az Atya egy vagyunk“ [3]). Azért „valamiket az Atya cselekszik, azokat a Fiu is hasonlókép cselekszi.“ „Ha azért atyám cselekedeteit cselekszem, ezen cselekedeteknek higyetek, hogy megismerjétek, s higyétek, hogy az Atya énbennem vagyon és én az Atyában“ [4]). „Nekem adatott minden hatalom mennyben, és a földön [5]). Ezeket mondá Jézus maga felől, és szavainak igazságát bámulandó csodák

[1]) János: 3, 13, 6, 38, 63. — [2]) U. o. 8, 58. — [3]) U. o. 12, 45, 10, 30. — [4]) János: 10, 38, 14, 10- 12. — [5]) Máté: 28, 18.

erősíték meg. A pokol, a nyavalya, a halál, a világ, az egész természet hódolt az ő mindenható erejének. A halottak az ő szavának hatalmával életre ébredtek, a vakok láttak, a sánták és inaszakadtak mankóikat elhányva jártak, a siketek hallottak, a némák szólottak, a poklosok megtisztultak, a viz borrá változott, a dühöngő szél és a hullámzó tenger lecsendesedett, sőt maga a pokol gonosz fejedelme meghunyászkodott és rettegve kitakarodott az emberekből. Nem méltán kérdezhetjük-e tehát a bámuló hajósokkal: ki ez a Jézus, hogy még a világ tengere, és az élet viharai sőt maguk a pokol fejedelmei is engedelmeskednek neki? Ki ez? igen, teheti-e ezen bámulandó dolgokat ember? Nem; a ki ezeket teszi, az, ha magát Istennek mondta, Isten az, Istennek *kell* annak lennie. Mivel tehát Jézus ezeket mivelte: nem több-e ő mint csupa ember? nem igazán az-e ő, kinek magát lenni mondta: az Istenfia?

De igen, az Istenfia ő; mert ha nem az, midőn ő a háladatlanok által keresztre feszíttetve azon meghal: miért rendül meg a föld? miért repednek meg, és hullanak szakadozva alá a sziklák ormai? miért nyilnak meg a sirok, és szállnak ki azokból a halottak? miért sötétedik el déli fényében a nap? egy szóval, miért rendül és borzad meg az ő halálán az egész természet? Mit akarnak? mit jelentenek ezek? Nem mást bizonnyal, mint hogy a természet ura haldoklott akkor a kereszten, — mint hogy az akkor sz. lelkét kiadó názáreti Jézus csakugyan, mint az ott jelen volt pogány százados is ezeket látva fölkiáltott: bizonyára az Istenfia volt.

Igen, az Istenfia volt ő, a miről elvégre semmi kétséget sem hágy a csodák legnagyobbika, az ő dicsőséges föltámadása. Hányan éltek a világ teremtésétől óta, és hányan szálltak alá a halál sötét országába? és senki sem jött még közülök vissza az életre, kivevén azokat, kiket az Isten küldöttei által hatalmának megmutatására föltámasztott. Meghaltak a földnek minden hatalmas császárai és királyai, — meghaltak, és most is aluszszák a halál hosszu álmát; az ő hatalmuk és dicsőségök az életnek vissza nem adhatá őket, mert minden nagyságuk mellett sem voltak több, mint csupa gyarló emberek. Meghalt Jézus is, mert a mi üdvös-

ségünkért emberré lett ő is: hanem miként életében annyiszor megmondta, harmadnapon a maga erejével dicsőségesen föltámadott; mert nem csupa ember, hanem Isten is volt ő egyszersmind.

II.

Mindezek kétségen kivül helyezik azt, hogy Istenfia volt a mi hitünk szerzője Jézus. És ah, mennyi édes vigasztalás rejlik ennek tudásában! Istenfia volt ő; tehát nem embereknek hiszünk mi, kikben csatlakozhatnánk, hanem Istennek; — tehát bizonyosan bekövetkezik egykor mindazoknak teljesedése, miket e hit által várunk, miket e hit számunkra isteni tekintélylyel biztosít! Oh ebben fogom én voltaképen föl Üdvözítőnk ama szavainak értelmét: „Jöjjetek hozzám valamennyien, kik fáradoztok és terhelve vagytok, én könnyítek rajtatok; mert édes az én igám és könnyü az én terhem“ [1]). Valóban, kedves hivek! e hit mennyei épületének boldogító ívei alatt a legkinosabb szenvedés megédesül, a legnagyobb teher megkönnyül ama bizonyos remény által, mely mindennek oly bő jutalmat biztosít.

Mert mi az ker. a.! mi jelenleg bennünket szomorít, mi nehezen esik szorongatott szivünknek? talán az, hogy miként Jób patriárka sopánkodik, rövid életünk tele nyomorusággal, [2]) tele hol egy- hol másféle keresztekkel? De legyünk csak jó keresztények: Jézus hitében mindenkor elég vigasztalást fogunk mindezek ellen találni. Mert egyfelől, megtanít bennünket e hit, hogy Istenünk kezében van a világ sorsának intézése; ne essünk hát kétségbe semmi elviselhetlennek látszó kereszt alatt; ő mindenható kezével ugy fordíthatja a koczkát, hogy még jobb napok is derülnek számunkra az ég alatt; de ha nem derülnek is, megtanít e hit, hogy e föld nem igazi hazánk, hogy itt csak vándorok s jövevények vagyunk, következésképen nem is kell itt tökéletes boldogságot keresnünk, hol ugy is minden csak álom, és hiú mulandóság; — másfelől meg fölemeli szemeinket egy

[1]) Máté: 11, 28, 30. — [2]) Job: 14, 1, 2.

jobb s boldogabb haza felé, s azt mondja: „Ott majd letöröl az Isten minden könyhullatást szemeinkről, mert ott se sirás, se jajgatás, se fájdalom nem leszen többé“ [1]). Igen, mert e hit által „tudjuk, hogy ha földi házunknak hajléka szétbomlik, Istentől vagyon épületünk, nem kézzel fölállított házunk, hanem örökké tartó lakásunk mennyben“ [2]); és ezért azt tartjuk az isteni oktatás szerint, hogy — „nem méltók ez élet szenvedései a jövő dicsőséghez, mely — azokért — föl fog tünni rajtunk“ — [3]).

De tudom k. a.! mi tölti el sokaknak szivét szomorusággal. Ugy-e bár az, hogy nem láttok e világon tökéletes arányt és összeköttetést az erkölcs és boldogság között? Ugy-e bár az, hogy látjátok e világon elnyomattatni és szenvedni a becsületességet és jámborságot, ellenben győzedelmeskedni és boldogulni a gonoszságot? Megvallom k. a.! ez bennem is szomoru gondolatot ébresztett egykor, midőn még mint ifjunak vallási ismereteim szük határok közé voltak szorítva. De a mint idővel, még mielőtt papi pályára szántam magamat, vallási ismereteim szaporodtak, eloszlott ama szomoru gondolat, mint gyönge köd, elmém elől. Mert egyfelől valamint az erkölcsöt sokkal dicsőbb- s nemesebbnek képzeltem, hogysem azt valamely világi mulandó jutalommal ki lehetne fizetni: ugy szintén komolyabban kezdtem elmélkedni ama példabeszédről, melyet hitem szerzője, Jézus, a tékozló fiuról terjesztett elő. E példabeszédben lerajzolva lenni látám e világon boldoguló gazokat és istenteleneket, — azokat, kik, mint a tékozló fiu, még életökben kikapják örökségöket, hogy ne maradjon nekik mennyei Atyjoknál semmi követelni valójok. Másfelől meg lelkem szemeit ama szigoru számvétel napjára függesztém, melyen, mint irva van: „eljönnek az Isten angyalai kiválogatni a konkolyt a tiszta búza közül“ [4]); — és hallék lelkem füleivel egy mennyei szózatot, mely ezt sugá le hozzám: „akkor állani fognak az igazak nagy állhatatossággal azoknak ellenében, kik őket nyomorgatták“ [5]). Mert „akkor majd megfizettetik mindenkinek érdeme szerint.“

[1]) Tit. Jel. 7, 17, 21, 4. — [2]) II. Korint. 5, 1. — [3]) Rom. 8, 18. [4]) Mát. 13, 30, 41. [5]) Bölcs. 5, 1.

Továbbá mi az, k. a.! mi jelenleg keservesen esik szíveteknek? Talán az, hogy szegények, ügyefogyottak vagytok? Ah! igen tudom méltánylani keserveteket, mert tudom, nehéz éhezni, nem könnyü fázni; és azért rettenetes számadás terhe is fekszik azokon, kiket a gondviselés a ti nyomasztó sorsotok alól fölmentett. De Krisztus által kedves rokonim! legyetek csak szegénységtek mellett jámbor istenfélő keresztények: és meglássátok, hitetekből mindenkor elég vigasztalást fogtok tudni meríteni. Nem arról szólok én, miről a minap beszéltem hozzátok, miképen Jézus vallása sorsotok könnyebbítéséről is eléggé gondoskodott a vagyonosok könyörületességének igénybe vétele által; a honnét általában véve a kath. keresztények között a keresztény szeretet és könyörületességnek több műveire akadunk, mint akármely más vallásuak között; én ma nem erről: én azon benső vigasztalásról szólok, melyet Jézus hite képes nyujtani akkor is, mikor a ti nyomoruságtok kiáltó szava vagyonosabb embertársaitok füleibe el nem jut, szivöket könyörületességre nem indítja. Jézus hite magát a ti sorsotokat dicsőíti meg, midőn azért nektek jutalmul mennyországot biztosít; mert halljátok, Jézus csalhatatlan isteni szózatával ezt mondja: „Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa“ [1]), — és e mellé nagyobb biztosításul példát is állít elétek a pokolba temettetett dúsgazdag, és az Ábrahám kebelébe vitetett szegény Lázárról szóló példabeszédben.

Végre mi az, k. a.! mi földi zarándokságunk utját annyiszor tövissel hinti be? Ugy-e bár a különféle nyavalyák és betegségek, melyek közül majd valamelyik ki fogja agyag hajlékából lelkünket költöztetni. De legyünk csak jámbor és istenfélő keresztények: Jézus sz. hite itt is a legkielégítőbb vigasztalást fogja szivünkbe csepegtetni; mert megtanít bennünket e hit, hogy Istenünk a betegségek- és nyavalyáknak is Istene, ki ugyanazon mindenható kézzel, melylyel sebesít, gyógyítani is tud, a szerint a mint irva van, hogy — „a hitből származó imádság megkönnyíti a beteget“ [2]). — Ha pedig az élet könyvében ugy van felőlünk elvégezve, hogy földi zarándokságunk hajléka összeroskadjon: akkor

[1]) Máté: 5, 3. — [2]) Jakab: 5, 15.

is meg nem ijedve nyugodtan fogjuk bevárni az elválasztó pillanatot; mert ime egy biztató isteni szózat igy szól le hozzátok az égből: türjetek még egy kevéssé, mert ime én már az ajtón várlak benneteket, ha egészségesek vagytok lelkiképen. „Én élet és föltámadás vagyok, a ki bennem hisz, ha szintén meg is hal, élni fog“ — [1]).

Oh k. a.! valóban sok és fontos okok ezek, melyek arra ösztönöznek bennünket, hogy egész életünket, szivünknek egész szeretetét Jézus vallásának áldozzuk, mely oly bő jutalommal fizeti azt vissza, mely számunkra annyi édes reményt biztosít.

De ez még mind nem elég. — Jézus isteni szavának csalhatatlanságával még többet is biztosít a mi számunkra, még többet is mond. Ő még ezt is mondja: „Eljön az óra, mikor mindenek, kik a sirokban vannak, meg fogják hallani az Istenfiának szavát, és előjönnek, a kik jót cselekedtek, az élet föltámadására, a kik pedig roszat tettek, az itéletnek föltámadására“— [2]). Ezt ő mondá; s hogy szavainak hitelt szerezzen, nemcsak föltámasztott immár némelyeket, midőn e földön járt, hanem föltámadott maga is. Azért mondja szent Pál: „Valamint Krisztus meghalt, és föltámadott: ugy az Isten azokat, kik Jézusban elaludtak, életre hozza vele“ — [3]). És ah, mennyi édes vigasztalás fekszik megint ebben is! E szerint tehát az, mi a természetben legborzasztóbbnak látszik, a halál, a sirba szállás meg van édesítve. Mert ki az k. a.! kinek szivét borzadás nem szállja meg akkor, midőn a sir fölhányt partján egy száraz koponya, vagy más embercsontra szegezvén szemeit azzal saját testét összeméri? Nem emelkedik-e ilyenkor benne akaratlanul is e rémes gondolat: ime ez leszesz egykor te is?! Nem borzasztó, nem kebelrázó gondolat-e ez magában véve? De ime, egy pillantás, egy tekintés a sirdomb fejénél emelkedő keresztre: és a megrázkodott szivbe életet önt, vigasztalást csepegtet azon Jézus, ki a kereszten értünk meghalva azt megdicsőitette, s édes remények fájává változtatta át. Mert megtanít ő bennünket csalhatatlanul, hogy a testi elrothadás nem egyéb nagyszerü álváltozásnál; — megtanít, hogy miként a nyomoruan csuszó-

[1]) János: 11, 25. — [2]) János: 5, 28, 29. — [3]) Thesszal. 4, 13.

mászó tavaszi hernyó lárva alakjából annak idejében mint gyönyörü, könnyüséggel röpködő pille száll ki: ugy e test, — e nyomoru — ez annyi fájdalmak és szenvedések gyülpontja, a temető porából, mint lárvatokjából, egykor megdicsőülve fog a Teremtő mindenható szavára kiszállani. Igen, mert egy fölsőbb szózat mondja: „Állati test temettetik el, és szellemi test támad föl“ — [1]).

Oh! mily vigasztalással tekinthet a jó keresztény minden temetéskor a sirba! mily vigasztalással mondhatja: lerakom egykor ide én is fáradt, sokféle nyomoruságtól elgyötört tagjaimat, de azon bizonyos reménynyel, hogy helyettök rothadatlan és halhatatlan, nemes és megdicsőült testtel ébredek innét föl; „mert tudom, hogy él Megváltóm, és az utolsó napon föl fogok a földből kelni, és ismét körül fogok vétetni bőrrel, és testemben fogom meglátni Istenemet“ — [2]); meg fogom látni a kedveseket, kiket ez életben hátrahagyok, valamint azokat is, kiket egykor zokogva, kisértem e sirhantok alá.

Jézus vallása mennyei épületének boldogító ívei alatt tehát minden baj és szomoruság vigasztalásra talál. Csak a bünösök számára nincs ott enyhülés és vigasztalás. De mit is találtam mondani!? Jézus hitében nincs a bünösök számára vigasztalás? Vajjon tehát vallásunk Istene a kárhozatnak és kérlelhetetlen haragnak Istene-e? Vajjon nem inkább az üdvösségnek és irgalomnak Istene-e ő? Igen, igen, az irgalom és üdvösségnek Istene! Mert halljuk, mint szól ő az örök igazság könyveiben: „Nem akarom én — ugy mond — a bünösnek halálát, hanem hogy megtérjen és éljen“ [3]); — „ha a bünös megtér és penitenciát tart minden büneiről, nem emlékezem vissza semmi gonoszságára“ [4]). — „Bizzál fiam! megbocsáttatnak büneid“ [5]); — „nem kárhoztatlak, menj el, és már többé ne vétkezzél“ [6]). — Ez történik a gyóntatószékben.

* * *

De nem akarlak tovább tartóztatni benneteket Krisztusban szeretett hivek! Hiszen szándékom ugy is csak az volt,

[1]) I. Korint. 15, 44. — [2]) Job: 19, 25. — [3]) Ezechiel: 33, 11. — [4]) Ugyan ott. 14—16. — [5]) Máté: 9, 2. — [6]) János: 8, 11.

miszerint fölújítsam emlékezetetekben azt, mit ugy is igen jól tudtok, miről ugy is igen meg vagytok győződve, hogy t. i. a mi kedves kath. hitünknek szerzője az Ur Jézus, nemcsak az Istennek meghitelesített követe, hanem közvetlenül maga volt az Istenségnek második személye, a Fiu-isten; ezt ő bámulandó jelekkel, s rendkivüli dolgokkal csalhatatlanul megmutatta a világnak. Szeressük hát k. a.! ezen Jézus által szerzett kath. vallásunkat szivünknek, lelkünknek egész szeretetével; de szeressük ám, miként sz. János irja, ne csupán szóval, hanem tettel és igazsággal; ne csak szóval valljuk magunkat kereszténynyeknek, katholikus kereszténynyeknek, hanem cselekedettel mutassuk meg, hogy azok vagyunk; — hajtsuk meg életünknek minden napjaiban ne térdeinket csupán, hanem főleg szivünket Jézus előtt, Jézus egyházának minden intézménye, Jézus vallásának minden parancsolatja előtt. Mert ezt tevén mily jól fog esni ezen viszontagságos életben a vigasztalásra sokszor annyira rá szorult szivünknek, e vigasztalást hitünk karjai közt föltalálni s élvezni; de mily jól fog esni különösen a Jézus ellenségeit félelem és rettegéssel eltöltő halál órájában hitünk szerzőjének eme vigasztaló szavai közt mulni ki e világból: „Őrülj jó és hű szolga, mivel a kevésben, — élted azon kevés napjaiban, melyeket e földön töltöttél el, — hű voltál, menj be Uradnak örömébe“ [1]). Amen.

[1]) Máté: 25, 23.

Vizkereszt után II. vasárnapra.

Elhivaték pedig Jézus is tanítványaival együtt a menyegzőre. — János: 2, 2.

Ha a mai evangeliumot olvasom, Ruth könyvének eme szavai jutnak eszembe: „a halál választ el csak engemet tetőled“ [1]; és fölsóhajtok az evangeliumi szakasz folytán: bár minden házasfél oly forró szeretettel viseltetnék egymáshoz, hogy csak az egy halál választaná el őket egymástól!

Két szerető sziv Isten oltára elé lép, a házasság szent köteléke által a sírig egyesülendő; — egyik a másikért halni kész, s esküvéssel fogadják egymásnak: „csak a halál választ el engemet tetőled!“ — Valóban szép igéret, oly sziveknek egymás irányában, melyek forrón lángolnak egymásért! — Azonban a frigy megköttetik, s alig mulnak el az igen rövidre szabott mézes hetek: a szivek hülni kezdenek, s a boldogító szeretet testet lelket ölő gyülölséggé fajul; s minden órán válni, szabadulni kiván mindegyik szivének előbbi ohajtott tárgyától, melynek csak néhány héttel előbb váltig igérte: „a halál választ el csak engem tetőled.“

Valóban igen különös tünemény ez ker. a.! a társas élet mezején; s ha a tapasztalásra hivatkozom, majd napi renden találom azt. — És miért? mi lehet ennek oka? honnét e rögtöni változás? Erre a felelet igen egyszerü; mert a mostani jegyesek az evangeliumi menyegzősök üdvös példáját nem követvén, Jézust meg nem híják a menyegzőre,

[1]) Rut: 1, 17.

kevésre becsülik őt és szent religióját; azt gondolják, hogy a házasság boldoggá fogja őket tenni, ha Jézus, isteni malaszt s vallásos érzés nélkül léptek is arra. — Szerencsétlen tévelygés, mely a földi mennyországot pokoli kinná változtatja! — Nincs, nincs a házasságban boldogság; nincs, nem is lehet valódi öröm, megelégedés ott, hol a párosulandó személyek Jézusról megfeledkezvén csak vak indulatjaik hevében lépnek a szent házasságra, s Jézuson kivül keresik a megelégedést és szivök elvesztett nyugalmát.

A szerencsétlen házasok szakadatlan könyei s egeket ostromló panaszai kényszerítnek engem mai napon, hogy a gondatlanokat és vigyáztalanokat megintsem, s nekik megmondjam: miképen kezdjenek boldogságuk valósításához; az elváltakat pedig ismét egyesítsem, és eléjök terjeszszem: hogyan viseljék magukat, hogy az elvesztett boldogságot ismét visszanyerjék. Hogy ezt czélirányosan eszközölhessem, megmutatom:

1-ör miként kell magát a kereszténynek viselnie, minekelőtte a szent házasságra lép?

2-or miként kell a kereszténynek magát viselnie, minekutána már a házasság szentségében részesült? — Fontos a tárgy és messzeható; méltó tehát figyelmetekre.

I.

Az első ember, az egész földnek királya s minden földi lénynek ura, eleinte egyedül vala a paradicsomban. Nem tetszett ez igy a Teremtőnek; azért igy szóla: „Nem jó az embernek egyedül lenni; teremtsünk neki hozzá hasonló segítőt.“ — „Bocsáta azért az ur Isten mély álmot Ádámra, — kivőn egyet oldalcsontjai közül, — Ádámnak oldalából kivett ama csontból pedig az ur Isten asszonyt építe, s azt Ádámhoz vezeté. Ekkor mondá Ádám: ime ez most csontjaimból való csont, és húsomból való hús, ez férfiunénak neveztessék, mivel hogy férfiuból vétetett. Ezen okból elhagyja ember atyját és anyját, és feleségéhez ragaszkodik, és ketten egy testté lesznek“ [1]). E kötést az emberi-nem Atyja meg is áldá

[1]) I. Móz. 2, 18–25.

ezen szavakkal: „Nevekedjetek, szaporodjatok, töltsétek be a földet“ [1]). Ime k. a.! mily régi s mily fönséges eredetü a házasság!?

De fájdalom! a mint az emberi gonoszság napról napra nevekedett: hanyatlottak, homályosodtak a házasság szent törvényei is; s a gyöngébb rész, az asszonyi, mind messzebb és messzebb távozott eredeti méltóságától. A józanabb érzelmüek iszonyodtak ezek megfontolására. Azonban a kegyes Üdvözítő e földre leszállván, valamint az egész emberi-nemet megnemesíteni iparkodott: ugy szent törekvésének egyik föladata volt, hogy a lealacsonyított házaséletet eredeti méltóságára visszaemelje.

Azért is mindenek előtt a több-feleségü régiek rosz szokását eltörölvén, egy férfinak nem többet hanem csak egy feleséget engedett venni; s igy végét szskította ama számtalan kellemetlenségeknek, ama szörnyü veszélyeknek, melyeknek ki voltak téve különösen az ártatlan magzatok a sok-felességü házasságban. Minthogy pedig a házassági szeretetnek őszintének kell lennie, a valódi őszinte szeretetnek tulajdona pedig az, hogy állandó s örökös legyen, melyet a halál után a mennyei örökségben, a szeretet igazi hazájában folytatni lehessen: Üdvözítőnk a házasságot fölbonthatlannak nyilatkoztatta, szent Máténál igy szólván: „A mit tehát Isten egybekötött, azt ember el ne válaszsza. — Mózes a ti szivetek keménysége miatt engedé meg nektek feleségteknek elbocsátását; eleinte pedig nem ugy vala. Mondom pedig nektek, hogy valaki elbocsátja feleségét, hanemha a parázsnaságnak miatta, és mást veszen, házasságtörést követ; és a ki az elbocsátottat feleségül elveszi, házasságtörést követ el“ [2]). — Mit Jézus itt világos szavakkal a házasság fölbonthatlanságáról mond, ugyanazt kivánja a természet törvénye is; különben a házasság czélját ugymint, a gyermekek jó nevelését, elérni nem lehet.

Végre, Jézus a keresztény házasságot, mely Krisztusnak az egyházzali lelki egyesülését jellemzi, szentségi méltóságra emelte, hogy a házaspárok, kik Krisztus egyházát rokon szerelmök által népesítendik, a házasság szentsége által a

[1]) I. Móz. 1, 28. — [2]) Máté: 19, 6—9.

szent életre szenteltessenek. Azért sz. Pál az efezusiakhoz irt levelében a házasságot nevezi „nagy szentségnek Krisztusban, és az anyaszentegyházban“ [1]). — Valamint tehát Jézusban minden hű kereszténynek lelke s szive egyesül: ugy kell a házasoknak is egyesülniök; s valamint Krisztus az ő egyházát semmi viszontagságban el nem hagyja a világ végezeteig: ugy a házasság kötelékét is csak a halál szakaszsza el; csak akkor muljék el e kötés, midőn egyik vagy másik rész szemeit a halál örökre bezárja.

Keresztény lelkek! kik e szentség fölvételére igyekeztek, igen helyes a ti szándéktok, melyet a vallás is helyben hagy. De ha egy jó, egy titeket szerető barátnak könyörgése szivetekbe hathat, arra kérlek benneteket: ne hirtelenkedjetek, hanem vigyázva, s jól megfontolva kezdjetek e rátok boldogságot vagy boldogtalanságot árasztó nagy munkához; s midőn életetekben ezzel a legfontosabb lépést teszitek, járuljatok a világosság Atyjához, hogy világosítsa meg értelmeteket, kormányozza választástokat, s kapcsoljon össze benneteket oly egyénnel, ki ideig és örökkévaló szerencséteknek eszközlője legyen. Ideig és örökkévaló szerencséteknek mondám; mert a szerencsés választástól függ a házassági boldogság, mely egyedül Isten ajándéka. „Ház és gazdagság atyáktól hagyott örökség; de az okos feleség Isten adománya“ [2]); igy szól az Isten lelke. — Ha tehát e szerencsét az ember egyedül Istentől nyeri: ne könyörögjön-e hát érette? — Oh! mily érzékeny szivvel esedezett a hű Eliezer ősei Istene előtt, hogy nyilatkoztatná ki neki, ki lészen fiának Izsáknak felesége? [3]). — Mily hathatós, mily buzdító és tiszta vala az ártatlan Tóbiás imádsága, midőn Sárával, a jámbor Ráguel leányával egybeköttetett: „Uram, atyáinknak Istene! áldjanak téged az egek, föld, és minden teremtményeid, melyek azokban vagynak. Te tudod, hogy nem buja indulatból veszem e hugomat feleségül, hanem egyedül a maradék iránt való szeretetből, kikben áldassék a te neved örökön örökké“ [4]). Oh! bár a mai keresztények is imigy fohászkodnának az Istenhez! — De fájdalom! sokan, a helyett hogy Istentől kérnének segítséget

[1]) Ef. 5, 32. — [2]) Péld. besz. 19, 54. — [3]) I. Móz. 24, 12. — Tób. 8, 7.

és malasztot, e fontos lépésben csak vak ösztöneik s indulatjaiktól vesznek tanácsot, és a szerint élnek.

A házasulandók többször csak a földi szerencsét, csak a gazdagságot tekintik; s igy számtalan kereszényeket csak a kincs, nem pedig az Isten kapcsol össze. Az egyik csak azért jegyzi el magának ez és e személyt, mert halmozott kincsei vannak; amaz csak azért megy ama férfiuhoz, mert gazdag, és méltóságban van; és igy eljegyzik maguknak, mint szokták mondani, nem a személyt, hanem csak a pénzt. De csak a pénz is lesz ám szerelmök tárgya, nem pedig a választott személy. Igaz ugyan, ha az ember gyermekeket akar nevelni, és azokat szerencséltetni, szükségesek a földi javak is; de nem tekintvén egyéb tulajdonokat, csak egyedül a pénzért házasodni, oly házasság, oly kötés, melyet Isten áldása nem fog követni. Pénz és halomra gyűjtött kincsek magukban koránsem teszik boldoggá az embert, különben a házasságban csak a gazdagok volnának boldogok, és a szegények szerencsétlenek; pedig sokszor a rongyos kunyhóban lakozó házaspár vig napokat élvez, midőn mások a bőség ölében keservekkel emésztik magukat. Az elmenők gyakran megállnak valamely ház előtt, bámulni a fedelen és a falakon tündöklő szép mesterséget; de megállnak az előtt sokszor azért is, hogy hallgassák a belőle kihangzó kinos életet. Azért mondá Salamon példabeszédeiben: „A száraz falat csöndes békeséggel jobb, mint leölt barmokkal tele ház feddődéssel, viszálkodással“ [1].

Fontoljátok meg azért keresztény lelkek! nemcsak az ezerféle terheit a házaséletnek, hanem lelkületét, indulatját is azon egyénnek, kivel összekelni kivántok; mert ha az imádott személy indulatjai ellentétben vannak a tiéitekkel: meddig uralkodhatik közöttetek a béke? Gondoljátok meg, hogy holtig együtt kell maradnotok. Tudom, hogy az eljegyzett személynek külsőjére tekinteni nem kárhozatos; de ha csak ezen alapszik a választás: a szeretet, mely kapcsa a házas életnek, nem fog soká tartani. Egy szerencsétlenség, egy nyavalya elhervasztja az arczok rózsáit, mit az idő végre ugy is megtesz, és akkor a külső kecsekkel elhal a szeretet

[1]) Példa besz. 17, 1.

is. De minő házi boldogságot is igérhet olyan bár szép és ékes hitves, ki romlott szivvel bir, azon szép test, melyben egy gonosz lélek uralkodik? — Mindenek előtt pedig kérlek benneteket, vizsgáljátok meg: vajjon azon személy, kivel e szent frigyet kötni akarjátok, erős-e a hitben, vagy nem? Ha a választott tárgy előtt nem szent a vallás, akkor ti el vagytok veszve; mert számolhattok-e kedves tárgyatok hűségére, ha az a hitet kevésre becsüli? Mi fogja őt a gonoszságtól tartóztatni? mi teszi őt jó férjjé, jó atyává? ha ő nem fél, nem retteg az Istentől? hogyan fogja feleségét tisztelni, becsülni? Oh! bár megfontolnák ezt mindnyájan, kik e fontos állásra lépni kivánnak! ugy időnkben nem folynának oly számtalan megelégedetlen házasok szemeiből a keserü könyek, és nem siratnák, nem átkoznák oly gyakran ama boldogtalan perczet, melyben egymást megismerték. De késő bánat, hasztalan könyek! a lépés meg van téve örökre, már többé visszalépni nem lehet.

Végre, keresztény házasulandók! hogy frigyeteket áldás, békeség és egyetértés koszoruzza, azt javaslom, hogy minekelőtte e fontos lépést megtennétek, kérjetek tanácsot egy bölcs jó akaratu baráttól: „Fiam! igy szól az Isten lelke, fiam, ne cselekedjél semmit, míg jó tanácsot nem kértél; ugy nem fogod megbánni, a mit cselekedtél“ [1]). Nem birunk mindnyájan egyenlő természettel, s mindenki igyekszik gyöngéit takargatni, palástolni; mely emberi sajátság leginkább akkor mutatkozik, midőn a házasságról van szó, midőn életünk jövendője fölött elvettetik a koczka; — akkor mindegyik fél megtestesült angyal, lángoló szeretet, valódi szelidség, s olvadoz a nyájas szavakban. De alig történik meg a megmásolhatlan lépés: az álarcz azonnal leesik, a lappangó hibák előtünnek. A férj lelkiismeretlen, hitetlen, tékozló ember; az asszony akaratos, gondatlan, hiúságtól elkapatott lény, kinek semmi gondja házi körülményeire, házi boldogságára: de a láncz egybe van füzve, a sors elhatározva, késő már minden. Olykor, a képmutatás daczára is, némi gyöngeségek is előtörnek; de a fölpezsdült indulatok által megvakított

[1]) Sirák: 32, 24.

házasulandó maga mentegeti azokat, mert nem az Ur, nem a józan ész, hanem az indulatok vezetik őt föltételében. Az ily elhatározó időben, ha a házasulandó valamely erkölcsös s okos jó baráthoz járult volna, ki hideg vérrel és szabad szivvel a választott egyén fölött itélt s nyilatkozott volna: ily életemésztő körülméynből bizonyára kiragadtatott volna.

De igy felel valaki: minek nekem más tanácsa, hiszen én magamnak veszek társat; s ha nekem a választott egyén tetszik s megelégszem vele: mi kivántatik ehhez több? — Igen jól van keresztény barátom! kövesd vak ingereidet; de ha a feneketlen örvénybe belé estél, s házasságod által szerencsétlenné lettél: csak magadnak tulajdonítsad, s ne fáraszd szakadatlan jajaiddal az eget és másokat, kiknek ezer kellemetlenséget okozol; ne átkozd ama perczet, mely választottaddal összehozott téged.

Keresztény lelkek! a boldogtalan házasok megmagyarázhatlan keservei, azoknak keserü könyek közt töltött szomoru évei, a tátongó iszonyu mélység, melybe magukat taszították, intsenek benneteket és kényszerítsenek, hogy tanácsomat kövessétek: Isten nélkül soha, csak igazi komoly megfontolás után, s a józanabbak tanácsával lépjetek a házasságra, azon életre, melytől függ ideig- és örökkévaló boldogságtok. — Most pedig halljátok: miként kell a kereszténynek magát viselnie, minekutána már a szent házasság megköttetett, a második részben.

II.

Gyönyörű szinekkel festik az irók a házassági boldogságot; de ki nem jelölik az alapot, melyre e boldogságot fektetni kell. Igaz, gyönyörü a házasélet, ha jól sikerül; boldog, ha mindegyik fél szivén viseli a kötelességeket, melyeket a házassági viszonynál fogva egymás irányában teljesítni kölcsönösen tartóznak a házas személyek.

A házas életnek koszoruja és legszorosabb kapcsa a hűség. — Az Isten lát bennünket, tárva van előtte szivünk rejteke, és tudvák lelkünk érzeményei, gondolatink titkai. E hit, ker. a.! tartoztasson benneteket minden olyas ténytől, mely a házi csendet megzavarná, s a házastársi hűséget

koczkáztatná vagy gyanusítaná. Megcsalhatjátok ugyan házastársatokat, kijátszhatjátok őket, figyelmöket kikerülhetitek, elámíthatjátok; de nem a Mindentudót, ki mindenütt nyomotokban van, kinek figyelme a földgyomrába behat, kinek szemei az ég komor sötétében világosan látnak, s vizsgálgatja, megszámlálja a tengerfenekének homokszemeit. Ezen eszme mélyen legyen vésve minden házaspár szivébe; s valamint a szolgát ura jelenlétének tudása féken tartja: fékezze a házaspárokat is hűségök megszegésében

A megőrzött házassági hűségnek s egymáshozi ragaszkodásnak természetes következménye, a viszonyos kötelességek kölcsönös teljesítése. Külön kötelességei vannak a férjnek, külön az asszonynak. A férjet erősebb testalkotása súlyosabb munkákra; az asszonyt gyöngédebb természete szelidebb foglalkozásokra kötelezi. A férfiut keményebb természete a szerzésre, keresésre; az asszonyt lágyabb hajlandóságai a szerzedék megtakarítására kötelezik. A férfiu hasznot, az asszony gyönyörüséget tartozik szerezni a házban. A férj oszlop, az asszony ékesség legyen a háznál. Ha e kötelességek mindkét részről hiven teljesítettnek, öregbül közöttük a szeretet, erősbül a házassági kapocs, a bizalom, mely a házi boldogságnak egyik főtényezője. De ha valamelyik fél kötelességét hanyagul viszi; ha a terhek, melyek kettőjök vállára valók, csupán egyiket vagy másikat nyomják: nagyon természetes az egymáshozi ragaszkodásnak ernyedése, a házasélet boldogságának semmisülése. — A férfiunak okosságától és munkásságától függ az asszony boldogsága: de ha a férjnek restsége által az asszony boldogsága hanyatlik: lehet-e tőle férjéhezi ragaszkodást várni? lehet-e ott házassági boldog napokról szólani? Ugy szintén az asszonynak magaviseletéhez van kapcsolva a férfiunak megelégedése; de ha a nőnek daczossága, rendetlensége miatt a férj megelégedett nem lehet, a nő őt nyájassága által földeríteni, lebilincselni magához nem tudja: lehet-e ott a házassági boldogságról álmadozni? — Szereti a nő gyermekeit, mert az ő vére futkos azokban; de szeretheti-e férjét, ha ennek restsége, gondatlansága miatt gyermekei éheznek, fáznak, sirnak? És viszont, szeretheti-e a férj az olyan nőt, kinek ügyetlen vagy pusztító kezei alatt gyermekei, kik az ő nevét viselik,

csünve nőnek, s minden rájok tekintés egyegy panasz rosz anyjok ellen? — Valóban, keresztény házasok! csak ugy lesz köztetek állandó a szeretet, s ennek alapján ugy lesztek boldogok, ha házastársi kötelességeiteket egymás irányában kölcsönösen teljesítenditek. Valahányszor a házaspár azon vagyonra tekint, melyet közösen takarított meg: mindannyiszor új öröm, új szeretet ébred egymás szivében. Ha a férj elfáradva a napi munkában, ellankadva a napnak hevétől, haza tér, s háza körét jó rendben találja, s társa szánakodó szivvel oszlatja borús kedélyét: új erőt, új lelket nyer hátralevő munkájára.

Végre, a házassági boldogság eszközlésére megkivántatik a házasfeleknél a türelmes és békeséges lelkület. — Türelemre van szükségünk ez életben. Türnünk kell a természet változásait, türnünk kell egymás fogyatkozásait. A szeretetet, mely a házassági boldogság alapja, mi sem táplálja jobban, mint a türelmesség. Senkit jobban tüzbe hozni nem lehet valamivel, mint hibáinak szemrehányása által, melyet mindenki szégyenel és takargat mint mezítelenségét; azért becsüljük és szeretjük is azt, ki hibáinkat eltakarja, vagy szemét hunyja előttök. Egykor Noé, nem ismervén a bornak erejét, megittasodott, s mámorában illetlen helyzetben feküdt. Cham fia őt e gyarlóságaért kinevette; Szem pedig és Japhet elfordult arczczal mentek atyjok felé, s fiui tiszteletből palástjokkal födték be őt. Noé a történetről értesülvén e két fiut megáldotta, Chámot pedig maradékaival együtt megátkozta. Emlékezzünk meg itt Istennek ama parancsáról: „Atyádat és Anyádat tiszteljed.“ De emlékezzenek meg erről a házastársak is; mert ha hűséget, szeretetet kiván a házasfél társától, ezt csak gyarlóságainak türésével érdemelheti meg. Mert ki van köztünk hiba nélkül? és várhat-e az társától szeretetet, ki inkább birája annak, mint szerető társa? ki kedvesének inkább hibái feszegetésével kedvetlenkedik, mintsem hogy jóságának helybenhagyásával s jó példaadással kedveskednék? Hogyan várhat szeretetet társától az, ki hitvese képzelt hűtlensége után hitetlenkedik s gyanuskodik, bizalmára pedig soha érdemesnek nem tartja; ki tőröket vet, hálókat terít ki, hogy társában hibát foghasson? Hiszen ha hibát akarunk keresni, legkönnyebben

találhatunk. — Mondhatnád talán szerencsétlen házas! hogy te már elfáradtál a béketürésben, s tovább nem türheted hitvesed hibáit. Kegyes szenvedő! neked mást nem tanácsolhatok, hanem hogy még folytasd szép érzésedet, próbálj még egyszer, próbálj még Üdvözítőnk határozása szerint hetvenhétszer békeséget óhajtó érzelmek közt egy vagy két könyet cseppenteni hitvesed mellére: tán annak forrósága életre hozza a hamvadozó szerelmet, tán annak nedvessége életet ad a hervadozó hűségnek. Ha nem használ próbád, nézz Istenünkre, ki téged millió vétkeid mellett eltűr és áld; nézz Üdvözítőnkre, kinek arczáján vétkeid miatt arczátlankodott Judás álnok csókjával. Majd eljő a halál; a szenvedéseknek vége, s boldog lészsz esküvésed állhatatosságának örömében.

* * *

Most, e napokban, melyekben legtöbb házasság köttetik meg, igen czélirányosnak véltem mai tanításomat. Vegyétek szivetekre ti házasulandók, vegyétek ti házasok. Legyetek mindnyájan istenfélők, legyetek tisztetekben hűségesek, egymás iránt béketürők. Igy, ha a halál el is választ benneteket, az örökélet ismét egyesítend. Amen.

Vizkereszt után III. vasárnapra.

Uram! csak egy szóval mondjad, és meggyógyul az én szolgám. — Máté: 8, 8.

Valóban igen dicséretre méltó az evangeliumi századosnak magaviselete, mind azon szeretetért, melylyel beteg szolgájáról gondoskodott, mind azon bizodalomért, melylyel Jézus iránt viseltetett. Oh! de nagy jótétemény az a betegre nézve, ha van, ki fájdalmas teste alatt a kemény ágyat fölpuhítja, forró homlokáról az izzadtság csepjeit letörli, sebeibe írt, szivébe vigasztalást csepegtet! A betegnek fájdalmai enyhülnek, sebjei annyira nem égetnek: ha egy önfeláldozó kegyes sziv dobog körülötte; ha gyöngéd kezek emelintik fájdalom-kábította fejét, és nyujtják szives készséggel a rendelt órában az enyhítő gyógyszert. Mily jól eshetett a százados szolgájának urának gondos ápolása! Szolgálatba szegődött, hogy a kiszabott munka által urának használjon; most pedig beteg lévén, urának mindenben hátramaradást okoz: és mégis ura e miatt nemcsak szemrehányást nem tesz neki, hanem még baráti részvéttel sőt atyai kegyességgel ápolja, fárad körülötte, maga megy el Jézushoz és kéri, hogy szolgáját gyógyítsa meg: „Uram! szolgám otthon inaszakadtan fekszik és nagyon gyötörtetik.“

Keresztény atyámfiai! az egészséggel jár a betegség. „Az ember asszonytól születik, mondja Jób, rövid életü, és sok nyomorusággal telik el; olyan mint a virág, mely kinyílván leszakasztatik; fut mint az árnyék, és soha egyenlő állapotban nem marad“ [1]). Nincs ember, ki egykor máskor

[1]) Jób: 14, 1–2.

a betegség kinjait ne érezné. — Mit cselekedjünk, ha körünkben szenved valaki, gyötörtetve a betegség fájdalmaitól? — Előttünk a dicső példa — az evangeliumi százados! — Gyöngéd részvét, gondos ápolás az, mit mindenek előtt a beteg iránt mutassunk, el nem mulasztván a közben szivünket imádságban ahhoz fölemelni, ki mind a gyógyszernek megadja az erőt a gyógyításra, mind a betegnek a türésre. Ha pedig a nyavalya súlyosbodik, és veszélyessé kezd válni: akkor már csakugyan siessünk mint a százados Jézushoz, és hijuk meg őt, hogy gyógyítsa meg beteg atyánkat, anyánkat, testvérünket, gyermekünket vagy cselédünket.

De hogyan? Jézus még most is eljön betegeinkhez? Igen, eljön leginkább az Utolsókenet szentségében; mert ezt rendelte ő a többi közt a bünök által megsebesített és a betegség fájdalmaiban ellankadt lélekre nézve erősítő és gyógyító szerül, hogy abban a szentelt olajjali megkenés, és az anyaszentegyház buzgó imáinak ereje által a lélek a bünök súlya alatt könnyebbülést, a test a fájdalmak közt enyhülést és egészséget, mindkettő pedig a halál küzdelmeiben elegendő erőt nyerjen. — Tegyük azért ma elmélkedésünk tárgyává az utolsó-kenet szentségét, és lássuk

1-ör isteni eredetét;

2-or üdvös hatását;

és 3-or szükséges kellékeit. — Figyelmezzetek.

I.

A keresztény anyaszentegyház isteni alapítója, ki oly erős kőszirtre építette isteni müvét, hogy azt a pokol minden ereje sem képes megingatni; — hiveinek is valamint anyagi ugy szellemi jólétéről gondoskodni kegyeskedett a bölcsőtől kezdve egész a koporsóig, kijelölvén azon hathatós szereket és eszközöket, melyek az élet külön szakaiban majd vészhárítóul, majd gyógyírul használandók, azok üdvös alkalmazását anyaszentegyházára bizván. Innét van, hogy alig születik a csecsemős e világra, azonnal ápoló karjaira veszi őt az anyaszentegyház, és üdvéről gondoskodva lemossa mindenek előtt lelkéről az eredendő bün szennyét a keresztség fürdőjében; bevezeti őt azon nagy család körébe, melynek

feje Krisztus Jézus; megnyitja előtte a mennyország bezárt ajtaját, melyen semmi fertőztetett be nem léphet; föloldja azon kemény bilincset, mely a bün szolgaságában fogva tartotta, és az Istenfiainak szabadságába helyezi, mely alapja minden boldogságnak, és a boldog örökéletnek. — Nevekedvén pedig a csecsemős testben és erőben, az ész tehetségei is fokonkint fejlődnek ki benne, az indulatok életre s hatalomra kezdenek kapni; a sziv tilos gyönyörök után vágyódik, az akarat a beleegyezésre késznek mutatkozik, s mármár a bünök szerencsétlen áldozatává kezd lenni; s ily vészteljes helyzetben ki segít hathatósan az elkábult szerencsétlenen? Az anyaszentegyház. S mily mentőszerrel? A megerősítő szentség, vagy is a bérmálás kiszolgáltatásával, melyben oly hathatós isteni malaszttal ajándékoztatik meg az abban részesülő, hogy általa a bünökre csábító s kényszerítő lelki elleneivel, minők a test, világ, ördög, bátran szembe szállhat, férfiasan víhat, s csüggedetlen ellenállásával a győzedelem dicső babérját magának biztosíthatja. — Azonban megemlékezvén, s minmagunkon tapasztalván a bün által meggyöngült emberi természetnek a roszra kész hajlandóságát, hányszor érezzük éltünk lefolyása alatt büneink nyomasztó súlyát? hányszor halljuk a vádló lelkiismeret kárhoztató szemrehányásait? hányszor pirulunk el bünös tetteink emlékére a sötétség homályában is? s hányszor érezzük magunkban, hogy Isten iránti hálátlanságunk miatt megvetés és sanyaru büntetésre méltókká lettünk? És ily helyzetünkben, ki a mi vigasztalónk, közbejárónk, segítségünk? Az anyaszentegyház, mely arról biztosít, hogy az igaz és töredelmes penitentia által büneink bocsánatát megnyerhetjük, az elvesztett isteni kegyelmet visszaérdemelhetjük, és ezáltal az örökélet boldogságában részesülhetünk. Mely édes reményben hogy csüggedő lelkünk annál jobban megerősödjék, és az örökéletre biztosban vezéreltessék, a szeretet Istenének Krisztus Jézusnak valóságos szent testét és vérét osztja ki a törödelmes szivü bünbánóknak az oltári szentségben, azon nyilt parancs következtében, melyet adott Jézus az utolsó vacsorán, midőn az oltáriszentséget szerzette, igy szólván apostolainak, és ezek személyében anyaszentegyházának: „Ezt cselekedjétek az én

emlékezetemre“ [1]); és azt igérvén, hogy „a ki az ő testében s vérében méltólag részesül, az örökké boldogul fog élni“ [2]). Sőt, hogy az élet kellemeit, gyönyöreit, s örömeit üdvösen élvezhessék övéi a házassági szövetségben, hogy ennek terheit békével, s egyesített erővel viselhessék, hogy magzataikat jól és istenesen nevelhessék: megáldja, megszenteli az anyaszentegyház a házassági szövetséget, melyet Krisztus Jézus szentségi méltóságra emelt s megdicsőített, lekönyörögvén az Istentől azon malasztokat, melyek közöltetnek azokkal, kik a házassági szövetségre keresztényhez illő szándékkal, és buzgón lépnek. — Hogy pedig a szentségek kiszolgáltatásának rendszeres és törvényes sáfárai is legyenek, Jézus rendeletének és parancsának nyomán, különösen kiválaszt férfiakat az anyaszentegyház, kiket az egyházirendszentség által hivatalaikba fölavatván, a hivők szellemi javaira és örök boldogságuk fölötti őrködésre különösben rendel, kötelességökké tevén, hogy mint jó lelki pásztorok, a gondviselésökre bizott nyájat az üdvösség mezején legeltessék, és a ragadozó farkasok megtámadásai ellen oltalmazzák, a megtámadás esetében pedig erősen védjék, fölhasználván minden hatalmas eszközt és üdvös szert.

S midőn ily nagylelküleg gondoskodik az anyaszentegyház övéinek anyagi és szellemi, ideig- s örökkétartó jóléte és boldogsága eszközeinek kiszolgáltatásáról, és azok hathatós használásáról az élet minden szakában: ki kételkedhetik arról, hogy az élet vég perczeiben, a halál közelgő berontásakor sem hagyja el őket? Sőt tudván, hogy „a régi ellenség a bünösök lelkeit, kiket az élet ösvényén hizelgve ámított, az élet vég perczeiben kegyetlenül ostromolja, hogy hatalmába kerítse“ [3]), féltékeny szeretettel őrködik mellettök, hogy annak incselkedéseit sikeretlenítse. E végett isteni alapítója Krisztus Jézus rendelésének nyomán részesíti beteg hiveit az utolsó-kenet szentségében.

Hogy az utolsó kenet szentségét maga az ur Jézus rendelte, és igy anyaszentegyházában az valóságos új szövetségi szentség, arról kételkedni nem lehet. Sz. Jakab apostol azon levelében, melyet az egész kereszténységhez intézett, s

[1]) I. Korint. 11, 24. — [2]) János: 6, 59. [3]) Gregor. L. 6. moral.

melyben az élet különnemü viszontagságaiban béketürésre, hálaadásra és imádságra buzdítja a hivőket, a betegségben ezt tanácsolja nekik: „Beteg valaki közületek, vigye be az egyházi szolgákat, és imádkozzanak érette, megkenvén őtet olajjal az Ur nevében; és a hitből való imádság megszabadítja a beteget, és ha bünökben leszen, megbocsáttatnak neki“ [1]). Apostoli tanács ez, de olyan tanács, mely kötelező erővel bir az igaz hivőkre nézve: tudván, hogy az apostolok minden tanácsukat, ösztönzésöket és oktatásukat isteni mesterök utmutatása s nyilt parancsa folytán intézték a keresztényekhez; és semmit, főleg a hittanokra nézve önmagoktól s meghatalmazás nélkül nem határoztak, nem hirdettek; következőleg a betegek olajjali megkenését, és az egyházi szolgák, a papok által fölöttök mondandó imákat is Krisztus Jézus rendeletéből hirdette s ajánlotta szent Jakab apostol. Azért kezdettől óta a kath. anyaszentegyház mindig és állandóan hitte, vallotta és tanította, hogy az utolsó-kenet Krisztus Jézustól rendelt igaz és valóságos szentség; és a tridenti közönséges szent zsinat átok alá vetette azokat, kik azt új törvényi szentségül elfogadni nem akarják [2]); belátván s megismervén, hogy mindazon kellékek, melyek a szentségek voltára mulhatlanul megkivántatnak, az utolsó-kenetben is föltalálhatók. Igy, a látható anyag: a szentelt olaj; — az alak: a kenés és imádság; — a kiszolgáltató: az egyházi szolga, a fölszentelt pap; — a megszentelő malaszt: Krisztus Jézus végetlen érdeméből és rendelése által a bünök bocsánata; — és Jézus rendelése, mint fönnebb fejtegettem.

De ki is higye, hogy Jézus, kit a szeretet hozott a földre, és a szeretet vitt a keresztre; ki szeretetre építette anyaszentegyházát, melyben a szeretet által működik övéinek boldogságára; ki az élet minden korában s minden lelki vészek elhárítására eszközöket és szereket rendelt s készített a szentségek kiszolgáltatásában; ki higye mondom, hogy ezen szeretet Istene épen az élet végperczeiben a test fájdalmai és a lélek ostromai közt hagyta volna isteni segítség és malaszt nélkül a halál tartománya határán álló szegény be-

[1]) Jakab 5, 14—15. — [2]) Sess. XIV. de Extr. unct. canon. 1.

teget, és ne rendelt volna részére oly szentséget, mely erősítse gyengeségét, bátorítsa csüggedező lelkét, megnyugtassa habozó lelkiismeretét, és erőt adjon neki a végharczra, midőn lelki ellenei legdühösben rohanják meg, s legveszedelmesebben ostromolják? — És ime, ilyen szentség az utolsó-kenet, mely által a beteg a szent olaj és a hitből eredő buzgó imádság által valamint büneinek bocsánatát, ugy testi bajaiban is enyhülést nyer; igaz maradván sz. Isidornak azon mondása, hogy „a büntől tiszta lélek, az öntudat jó bizonyságtétele mellett könnyen tűr minden szomoruságot; sőt a halál félelmei sem fosztják meg lelki nyugalmától, mely a halál tartományába biztossággal kiséri őt“ [1]). — Áldott Jézus! ki ne rebegjen méltó hálát irgalmad nagy voltaért, melyet tiéid iránt istenileg bebizonyítottál az utolsó-kenet szentség rendelése által is? — De lássuk közelebbről azt is, mily üdvös hatásu legyen ezen szentség a betegre nézve?

II.

Fölhozza és előszámlálja azokat sz. Jakab apostol azt mondván, hogy az által „megszabadítja az Ur a beteget, és ha bünökben leszen megbocsáttatnak neki.“ Az apostolnak ezen szavaiból a tünik ki, hogy az utolsó-kenet szentségnek kettős a hatása: anyagi, és szellemi, vagy is: a test könnyebbülése, és a léleknek a bünöktőli megszabadulása. — Igen, a szentelt olajjali megkenés és a hitből származott imádság megkönnyíti igen gyakran a betegség súlyát azon bizodalomnál fogva, melyet helyez a beteg azon szentségben. Ki nem tudja, hogy a bizodalom egyik fő gyógyszere az embernek, ugy testi mint lelki bajaiban? Avagy nem tapasztaltuk-e minmagunkon is, hogy a betegség idején mennyire ragaszkodunk az orvosi tudományokban jártas férfiakhoz, s bennök bizodalmunkat helyezvén mintegy könnyebben érezzük magunkat jelenlétökben? Miért ne idézhetné hát elő ezen hatást a betegben a lelki orvosnak is azon működése, melyet az utolsó-kenet szentségének kiszolgáltatásában fejt ki a beteg körül annak

[1]) L. II. Soliloq.

javára és örök üdvére, ha benne a bizodalom meg nem fogyatkozik, melyet a hitnek kell kebelében fölelevenítnie, a reménynek fönntartania, és az isteni szeretetnek állandóvá tennie. — Lám, sz. Lukács evangelista is bizonyítja, hogy az apostolok sok beteget gyógyítottak meg testi bajaikban, sőt lelkiképen is, kiűzvén belőlök az ördögöket olajjali megkenés által [1]), gyümölcse lévén ez a hitből eredett bizodalomnak. — Ha pedig a bizodalommal a sziv buzgó fohászai, és az anyaszentegyház imái is párosulnak: ki csodálkozhatik akkor az utolsó-kenet hathatósságáról anyagi tekintetében? Hiszen az Isten lelke is biztosít arról, hogy „az alázatos szivünek imája fölhat a felhők fölé, és el nem távozik, míg a Mindenható meg nem hallgatja“ [2]); sőt a betegségben buzgón imádkozót azzal vigasztalja, hogy „meggyógyítja őt az Ur“ [3]). — Mennyivel inkább hathatósak tehát az anyaszentegyház imái, melyeket az olajjali megkenés alkalmával elmond az egyházi férfiu a beteg ágya mellett, a fájdalmakkal küzdő fölött a végett, hogy azok által a beteg egészségét is visszanyerje, ha ez a mindenható Isten legbölcsebb itélete szerint a beteg lelki üdvére nézve nem káros, de hasznos.

Ebből láthatja is egyszersmind mindenki, mily nagy tévelygés félni az utolsó-kenet fölvételétől, azért, mert a ki azt fölveszi, annak már meg kell halnia. — Épen ellenkezőleg: Jézus különös kegyelméből az utolsó-kenet szentsége gyógyító erővel is bir. „A hitnek imádsága megszabadítja a beteget,“ mondja sz. Jakab szólván az utolsókenetről. Nem egy betegről mondott le az orvosi tudomány, kit az Ur kegyelme az utolsó-kenet szentségének fölvétele következtében meggyógyított. Jézustól fél, ki az általa rendelt utolsó-kenet fölvételétől fél. Már pedig hol az a Jézushoz kegyelemért folyamodó és megtért bünös, kit ő magától eltaszított?

De büneinek bocsánatát is megnyeri a beteg az utolsókenet szentsége által. Igaz, hogy a bünök bocsánatára a keresztség és penitentiatartás szentségeket szerzette Krisztus Jézus; de mivel az utolsó-kenet a penitentiatartásnak egyik

[1]) Márk: 6, 13. — [2]) Sirák: 35, 21 — [3]) Sirák: 38, 9.

kiegészítő része a betegre nézve, a bünök bocsánatát is eszközli az. Hányszor történik meg ugyanis, hogy a beteg legszentebb szándéka, legbuzgóbb készülete mellett is hiányosan teszi büneinek megvallását! Majd t. i. a fájdalmak rohamai, majd az emlékező tehetség gyöngesége, majd egy vagy más körülmény okozzák, hogy a beteg minden büneit ki nem vallja, vagy tökéletes bánatra szive nem lágyul! és ekkor penitentiatartása hiányos. S ime az ily hiányt pótolja ki Krisztus Jézus rendeleténél fogva az utolsó-kenet szentsége, igy könyörögvén az anyaszentegyház a szentelt olajjali kenés közben a beteg büneinek bocsánatáért a végetlen irgalmu Istenhez: „Bocsássa meg neked az Isten, valamit a látás, hallás, szaglás, ízlés, tapogatás, és ágyékod gyönyörei által vétettél!“ — És képzelhető-e, hogy a szeretet Istene anyaszentegyházának ily buzgó kérését meg ne hallgassa, és a penitentiatartásban emberi gyarlóságból eredett hiányt ki ne pótolja az utolsó-kenet szentségében, és megszentelő malasztban ne részesítse a törödelmes szivü bünbánó beteget a szent olajjali megkenés és a hitből származott imádság által? Erre hivatkozott szent Tamás atya is igy irván egyik levelében: „Megtörténik néha, hogy az ember minden büneiről, melyeket elkövetett, nem emlékezik, azokról magát természetesen nem is vádolja, és igy azokból ki sem tisztul a penitentiatartás által; és ime! ezek bocsánatát nyeri meg a beteg a világbóli kiköltözése előtt az utolsó-kenet szentsége által“ [1]).

Az utolsó-kenet szentségének ily üdvös hatása lévén, ki az, ki méltó hálát ne mondjon a szeretet Istenének Krisztus Jézusnak, ki azt övéinek üdvére rendelvén, és kiszolgáltatását anyaszentegyházára bizván, őket az élet végperczeiben megszentelő malasztban részesítni s ez által mind testi mind lelki jólétöket s boldogságukat eszközölni istenileg kegyeskedik? S mégis mily sokan találkoznak, kik noha magukat Krisztus Jézus anyaszentegyháza tagjainak nevezik és tartják, mégis minden hit- és erkölcstanát egész készséggel el nem fogadják; de bizonyos hitczikkeket hasztalanoknak, sőt különböző nézeteiknél fogva még károsoknak is állítnak. Igy, hányan vannak, kik a betegség idején, a nyavalyák súlyos-

[1]) L. IV. contra Gentes. Cap. 73.

bodásának, és az életveszélynek esetében is az utolsó-kenet szentségétől félnek, s mint a halál bizonyos postájától irtóznak? Pedig mi ártalmas, mi vészhozó lehet abban, minek lényegét Krisztus Jézus rendelete, s végetlen érdeme által az árthatlan szentelt olaj és buzgó imák teszik, melyek az eleven hit, erős bizodalom, és forró isteni szeretet által csak jót és üdvöst eredményezhetnek? Hányan vannak, kik a beteget távolról sem akarják emlékeztetni az utolsó-kenet szentségére, nehogy az által félelmét idézzék elő; holott épen az ebben közlött malaszt győzi le a halál félelmét, és nyugtatja meg a talán fölháborodott s nyugtalanító lelkiismeretet!

III.

Hogy pedig az utolsó-kenet szentsége a betegre üdvösen hasson, kivántatik: 1-ször eleven hit Krisztus Jézusban, ki ezen szentséget rendelte, a hit levén az, mely meggyőz bennünket, hogy „az Istennél semmi sem lehetetlen“ [1]; és hogy „megerősíti az Ur azokat testben és lélekben, kik ő benne igazán hisznek“ [2]. Avagy nem olvassuk-e az evangeliumnak több helyein, hogy Jézus betegeket gyógyított, és megbocsátotta büneiket azoknak, kik eleven hittel járultak hozzá? Mily jól mondja hát sz. Ágoston: hogy „minden jónak, s főleg a lélek üdvének alapja az eleven hit“ [3]. — Kivántatik 2-or erős bizodalom az Isten végetlen irgalmában, oly erős bizodalom, mely a sziv egész átadását igényli, meglévén győződve arról, hogy el nem hagyja az Ur azokat, kik reményöket őbenne helyezik. Lám meggyógyította azon poklos férfi undok nyavalyáját, ki bizodalommal mondotta: „Uram! ha akarod, megtísztithatsz engem“ [4]; meggyógyította a tiz poklost is, mert bizalomteljesen epedeztek orvoslásukért mondván: „Jézus mester! könyörülj rajtunk“ [5]; meggyógyította a jerikói uton kolduló s hozzá bizodalommal kiáltó vakot is [6]. És hányszor olvassuk az evangeliumban, hogy siketeket, némákat, sántákat, és egyéb kül- s bel betegségekben sinlőket csoda-módra gyógyított meg erős

[1]) Zsid. 11, 6. — [2]) II. Kronik. 16, 9. — [3]) Super Joanne. — [4]) Máté: 8, 2. — [5]) Lukács: 17, 14. — [6]) Luk. 18, 42.

bizodalmuk nyilvános jutalmaul. Azért „boldognak nevezi az Isten lelke is azt, ki az Urban jól és erősen bizik“ [1]; mert „megkönnyíti azt az Ur irgalma“ [2], és ha betegségben van „meggyógyul“ [3]. — Sőt valahányszor valaki büneit megbocsátotta Jézus, ezt valamint a bünös hitének, ugy erős reményének, és bizodalmának, mely a hit gyümölcse, tulajdonította. — Igy lesz hát a betegre nézve is az utolsó-kenet sikeres, ha Istenben helyezett erős bizodalommal részesül abban. Azért igazán mondja egy tudós egyházi atya, hogy „az Istenben helyezett tökéletes bizodalom a halál végküzdelmeiben a test fájdalmait enyhíti, a lelket pedig a bünök bocsánatáról és az örökélet jutalmáról biztosítja.“ [4] — Kivántatik 3-or t ö r ö d e l m e s b ü n b á n a t,“ mely az Isten legforróbb szeretetén alapuljon; ez levén a bünbocsánatnak főkelléke sz. Gergely pápa mondása szerint [5]. Mi is természetesebb annál, hogy, a kit szeretünk, annak megbántásától tartózkodjunk, vagy ha ez megtörtént, a fölött szivből bánkodjunk; azért az isteni megbántás fölötti bánat is csak ugy lehet igaz és törödelmes, ha isteni szeretetből származik. — Ily törödelmes bünbánókról pedig azt mondja az Isten lelke, hogy „meggyógyítja őket az Ur“ [6], és „megeleveníti a törödelmes szivüeket“ [7]. Ilyeneknek bocsátotta meg Jézus is isteni kegyességgel büneiket, mint Mária Magdolnának, ki elkövetett bünei fölött szivből és lélekből bánkodván, keserü könyhullatásokkal, melyekkel Jézus lábait áztatta, igyekezett megengesztelni a bünei által megbántott istenséget [8]; és a megtért latornak, ki élete gonoszságait vég óráján törödelmes szivvel megvallván, rimánkodva kérte a mellette haldokló Jézust, hogy bemenvén dicső országába emlékezzék meg őróla is [9]. Az ily törödelmes szivü betegek remélhetik hát, hogy az utolsó-kenet szentsége által isteni malasztban részesülvén, mind testi- mind lelkiképen megujulnak és azon büneiknek is, melyeket emberi gyarlóság miatt feledékenységből meg nem vallhattak, bocsánatát Krisztus Jézus végetlen érdemeinél fogva megnyerik. — Boldog nép, melynek testi és lelki jóléte s boldogsága fölött az élet minden szakában

[1] Példabeszéd: 16, 20. — [2] Zsolt. 31, 10. — [3] Példabesz. 28, 25. — [4] Origenes hom. 9. super Exodum. — [5] L. 3. dialog. — [6] Zsolt. 146, 3. — [7] Izaiás: 57, 15 — [8] Luk. 5, 20. — [9] Luk. 23, 42—43.

igy őrködik a ker. anyaszentegyház isteni alapítójának Krisztus Jézusnak szeretete és szerkezete által!

* * *

Adjunk hát hálát a szeretet Istenének Krisztus Jézusnak azon végetlen irgalmaért, melyben részesité övéit az élet vég perczeiben az utolsó-kenet szentsége által mind testi- mind lelkiképen; és el ne mulaszszuk az idő bekövetkezésével az isteni malasztot, mely az által közöltetik, testi és lelki javunkra üdvösen használni: hogy vég harczunk diadalos levén, s elnyerjük az igazság koronáját, mely a jó harczosoknak igértetik [1]). Amen.

[1]) II. Timoth. 4, 8.

Vizkereszt után IV. vasárnapra.

Uram! szabadíts meg minket, mert elveszünk. — Máté: 8 25.

Minekutána Krisztus urunk Kafarnaumban és vidékén tanítása és csodatettei által az emberek iránti szeretetének oly sok jelét adta: mi csoda, ha boldogító tanításának hallgatására oly számosan gyülekeztek hozzá? kiket hogy tanít hasson, a Genezáreth taván egy hajóba ült, és abból oktatá őket példák és hasonlatosságok által.

Egy napon, midőn ekképen tanítá a népet, meghagyá tanítványinak, hogy evezzenek át a tenger tulsó partjára. A tanítványok ugy cselekedtek; de midőn a tenger mélyére ereszkedének, rémítő veszély fenyegeté őket. „Nagy indulás lőn a tengeren ugy, hogy a hajócska elboríttatnék a haboktól," mondja az evangelista. A dühösködő zajos szélvész, a fölháborodott tenger dagálya s egymásra tornyosodott hullámai hajócskájokat mármár elsülyeszték. A tanítványok megrémültek ugyan, de egészen el nem csüggedtek, tudván, hogy köztük van Jézus. Azért nem is biztatták egymást, és se az evezőkre, se a kormányosra nem kiáltoztak; hanem Krisztushoz járultak, ki a hajó végén csendesen aluvék, s fölköltvén őt könyörögtek neki mondván: „Uram! szabadíts meg minket; mert elveszünk." És nem is volt sikeretlen könyörgésök s Krisztusban helyezett bizodalmuk; ám Jézus „fölkelvén parancsola a szeleknek és a tengernek; és nagy csendesség lőn."

Ah! hány rémítő veszély áll körül minket is szerelmesim, e földi élet zajos tengerén? A viszontagságok és szenvedések életünknek szövetséges társai. Ezek már a bölcsőben körül fognak bennünket, és csak a sírnál maradnak el tőlünk;

faggatják szüntelen szivünket, keserítik örömeinket, háborgatják békeségünket, s nyughatatlanítják életünket.

Hogy kihez folyamodjunk, midőn a háboruságok és a viszontagságok ránk nehezednek, midőn a mostoha sorsnak csapási sujtogatnak: a tanítványok példája elegendőkép tanítja. Avagy nem oly kegyes atyánk és hatalmas gondviselőnk-e nekünk is Krisztus, mint vala az apostoloknak? Az Isten parancsolja, hogy bizodalmunkat benne helyezzük: s a mit az Ur parancsol, azt az apostolok példája ma szemünk elé adja. Tehát nekünk is az Istenben kell biznunk, k. a.! s minden bontakozott állapotunkban segedelmet tőle várnunk. Ez azon erény, mely kifogás nélkül mindnyájunknak szükséges; mely nélkül se az Istennek jól soha nem könyörögheténk, se az ő szent akaratjára a mint kellene, magunkat nem bizhatjuk, és mely nélkül a legnyomorultabb teremtmények vagyunk.

De fájdalom! mintha más Isten volna ki a derült napokat, más ki a zivatarokat támasztja. Minden mostoha eset félelmet és csüggedést okoz bennünk. Nincsen ugyan keresztény, ki az Istenben ne bizzék; de igen ritka az, ki igazán bizzék. A miért szükségesnek látom lenni, hogy ma ezen bizodalom minémüségéről szóljak hozzátok. Mire nézve azt mondom, hogy az Istenbe helyzett bizodalom csak ugy helyes és keresztény, ha:

1-ör jól rendezett;

2-or erős és ingathatatlan. — Figyelmezzetek.

I.

E nagy mindenség az Isten műve. Koronája az ember; ő is az Isten műve. „Már pedig megfeledkezhetik-e az anya az ő csecsemőjéről ugy, hogy ne könyörüljön méhe gyümölcsén? kérdé az Ur Izaiásnál; és ha meg is feledkezik, — felel maga az Ur, én nem feledkezem meg rólad“ [1]). Ő a mindenható, kinél semmi sem lehetetlen; ő a végetlenül jó és irgalmas, kinek kegyelmességét nemzedékről nemzedékre hirdeti a vi-

[1]) Izaiás: 49, 15.

lág; ő a végetlenül hűséges, kiben még senki, ki benne bizott, szégyent nem vallott: ő — a Teremtő és Atya — ő hagyná el az embert — teremtményét és gyermekét, — midőn az benne bizva hozzá fölnéz, fölkiált? „Ne félj; igy szól ő Izaiás által, én veled vagyok. El ne csüggedj; én vagyok a te Istened; meg erősítlek, és megsegítlek téged, és hű jobbom támogat téged“ [1]).

De hogy Istenbe vetett bizodalmunk meg ne csaljon: annak jól rendezettnek kell lennie; mire való nézve kell először: hogy az az Isten akaratjával ne ellenkezzék; vagy is: valamit az Istentől várunk, azt csak annyiban várjuk, mennyiben neki tetszik. „Ez az őbenne való bizodalmunk, ugy mond szent János, hogy valamit kérünk az ő akaratja szerint, meghallgat minket“ [2]). Az Isten nemcsak végetlenül hatalmas, hanem végetlenül fölséges és bölcs is. Mint végetlenül hatalmas, mindenekben segít minket; mint végetlenül fölséges és bölcs pedig, mindenekben saját akaratja s czéljai szerint kormányoz minket. Midőn tehát őbenne bizunk, ne csak hatalmát, hanem fölségét és bölcseségét is tartsuk szemeink előtt; következőleg a segítséget, melyet tőle várunk, csak azon időben s körülményekben várjuk, melyekben neki tetszik, csak azonképen várjuk, miképen neki tetszik.

Azonban hányadik az, ki igy bizik az Istenben? ám lepjen meg közülünk valakit a szerencsétlenség; nehezedjenek ránk a viszontagságok és szenvedések; vagy mutassa magát távolról, valamely nagy nyereség, jó szerencse: fölemeljük ugyan ilyenkor szemünket az egekre, bizunk az Istenben, de vajjon átengedjük-e magunkat egészen az ő szent akaratjára? mondjuk-e egész eltökéléssel: „Legyen a te szent akaratod, miképen mennyben azonképen a földön is?“ Attól kezdjük-e imádságunkat, a mitől sz. Pál: „Uram mit akarsz hogy cselekedjem?“ akarod, hogy ezt a szép szerencsét elnyerjem: tehát benned vetem bizodalmamat; akarod, hogy ama szerencsétlenség sújtsa fejemet: tehát nem várom, hogy azt tőlem eltávoztassad, hanem annál in-

[1]) Izaiás: 41, 10. — [2]) János: 5, 14.

kább bizom, hogy adsz elegendő erőt és türelmet annak csendes elviselésére. — Ki szól igy közülünk az Istenhez? mi csoda tehát, ha ritkán hallgattatunk meg tőle?

Továbbá, hogy bizodalmunk jól rendezett légyen: kell másodszor: hogy az leginkább és mindenek előtt az örökkétartó javakra célozzon. Kevés dolgot találok az evangeliumban, melyről Krisztus oly bőven s oly világosan szólott volna, mint arról: hogyan kelljen magunkat viselnünk mind az ideigvaló, mind az örökkétartó javakra nézve. — Akarja, hogy ezeket is, amazokat is az Istentől várjuk, de azon különbséggel, hogy előbb lelkünkre ügyeljünk. Ugyanis szent Máténál az Istennek atyai gondviselését, melylyel minden teremtményére kegyesen és bölcsen ügyel, elevenen lerajzolván, beszédét igy fejezi be: „Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát; és mindezek hozzá adatnak nektek“ [1]). Az Isten tehát a mi bizodalmunkban azon rendet kivánja, hogy az örökkétartó javak az első helyet foglalják el.

De vajjon keresztény atyámfia! megtartod-e ezen rendet? mire céloz a te bizodalmad? nemde leginkább a földi szerencsére? Egészségedről, házi szükségeidről eleget beszélsz az Istennek, de lelked szükségeiről nem tudsz neki mondani semmit? Nincsenek-e gonosz kivánságaid, melyek ellen kellene tusakodnod, s melyeket Isten segítsége nélkül nem lehet meggyőznöd? nem forogsz-e semmi lelki veszedelemben, melyben Isten nélkül el kell veszned? Nincsen-e semmi homályosság értelmedben, gyarlóság akaratodban, mely miatt el kell esned, ha az Isten kegyelme nem támogatja gyöngeségedet? semmi bün sem nyomja-e lelkedet? semmi rosz szokás sem tart-e fogva? Ah! ha az efféle dolgokról nem gondolkodol: miképen csodálkozhatol, hogy az Isten az ideigvaló javakkal meg nem jutalmazza a te bizodalmadat, mikor te az örökké tartandókra nézve egészen megfeledkezel róla?

Végre, hogy bizodalmunk jól rendezett legyen, kell, hogy az ember magától az Istentől mindent ne várjon, hanem akaratját az ő szent akaratjával egyesítvén maga is a dologhoz lásson, s céljának elérésére törekedjék. — Távulról sem

[1]) Máté: 6, 33.

akarja az Isten kegyelme által a mi hanyagságunkat emelni. Hogy a nap melegében a növény kellőleg kifejlődjék, s virágot vagy gyümölcsöt hozzon, kell, hogy legyen benne is életerő, mely a nap melegét fölfogván, azt mintegy földolgozza: ugy kell a kereszténynek is az Isten segedelmével közremunkálnia, ha akarja, hogy az abba vetett bizodalom ne legyen hiúságos. Azért ne várd Istentől örök üdvösségedet a nélkül, hogy te is azon iparkodnál; ne bizzál annyira ő benne, hogy majd nyujt oly segedelmet, mely által feslett indulataidat s bünös vágyaidat legyőzzed a nélkül, hogy te magad is rajtok erőszakot tenni ne törekednél; ne reméld, hogy az Isten téged majd az ő választottai közé fog számlálni a nélkül, hogy magad a bünösök számából kiállani igyekeznél? Szerelmesim! az ilyetén bizodalom hiúságos bizodalom. Az Isteni kegyelem magában gyümölcstelen, ha csak magunk is alkalmatos eszközökhez nem nyulunk, magunkon erőszakot nem teszünk, s az akadályokat az utból el nem takarítjuk. Szintén igy vagyon a dolog az ideigtartó javakra nézve is. Vajjon igaz lehet-e Istenben való bizodalmad, ha magad részéről azt nem teszed, a mit világi gyarapodásodra okosan tenned kell? Az Isten téged k. a.! csak gondviselésének közönséges utján akar vezetni; ez pedig a munka, az igyekezet, a fáradság. Dolgozzál, igyekezzél, tedd magadat ügyessé alkalmatossá, s azután bizzál az Isten segitségében. Míg ezt nem cselekszed, bizodalmaddal az Istentől csak csodát kivánsz; mire pedig alig vagy érdemes. — De bizodalmunknak nemcsak jól rendezettnek, hanem erősnek és ingathatlannak is kell lennie.

II.

Akármely épület szilárdsága legtöbbet függ a talpkőtől; ha ez erős, erős amaz is: ellenben ha az alap ingadozik, leroskad az épület is. A kereszténynek bizodalma a végetlenül jó, hatalmas, bölcs, hű és változhatatlan Istenen épül; már pedig lehet-e ennél erősebb talpkövet csak gondolni is? Ha egyszer ezen talpkövön van épitve a keresztény bizodalma: azt semmi viszontagságok szélvészei meg nem ingathatják. Vegyék bár őt körül mindenünnét szerencsétlenségek; zúduljanak ellene bármily dühös fergetegek: azoknak sanyaru szo-

rongatásai között is mindenkor bátran biztathatja magát a profétával, mondván: „Bizzál én lelkem az Istenben“ [1]).

Ugy vagyon: ám mitől féljek én, miért merüljek vigasztalhatatlan szomoruságba, ha bizom, hogy az Isten mellettem van? Az a bölcs Isten, ki mindeneket legbölcsebb végekből öröktől fogva elrendel, és mindeneket mérték s rend szerint igazgat, ki az én utaimat atyai gondviselésének bölcs törvényei szerint intézi, s azokban engem biztosan vezet; — az a hatalmas Isten, ki erejének semmi ellent nem állhat, kinek ezer módja van segítésemre, noha én azokat se nem tudom, se nem tudhatom, ki érettem, ha szükséges volna, legnagyobb csodákat könnyen tehetne; — az a jó Isten, ki engem végetlenül szeret, ki életemnek minden szempillantásában hozzám való szeretetének új jeleit mutatja; az a hű Isten, ki nekem segítséget igért, s bizonyos vagyok benne, hogy azt nekem meg is fogja adni; — az a változhatatlan Isten, ki végzésében örökké állhatatos marad?

Azt mondod ugyan keresztény atyámfia, hogy bizol az Istenben; de tetteid ellenkezőt mutatnak. Ám ha bizol az Istenben, miért remegsz a legkisebb szerencsétlenségnek csak puszta árnyékára is? miért esel kétségbe, midőn látod, hogy haszontalanok azok a módok, melyek által föltett célodat el akarod érni? miért zúgolódol a gondviselés ellen, mintha rád nem is ügyelne, ha az isteni segedelem olykor egykevéssé késik? mondd, hogyan férhet meg ezen magadviselete az Istennek bölcseségével, hatalmával és hűségével? Tehát vagy nem bizol voltaképen az Istenben, vagy legalább nem erős, nem ingathatatlan bizodalmad. Benne csak annyira bizol mintegy gyarló emberben, ki olykor tehetetlensége miatt nem segíthet rajtad, olykor meg változékonysága miatt nem akar segíteni.

De honnét tudhatjuk, kérded, hogy erős-e bizodalmunk? Onnét, ha látjuk, hogy akármiképen bánjék velünk az Isten, akármily hosszu ideig sanyargasson: mégis bizunk benne; ha látjuk, hogy földi szerencsénknek egész épülete egyszerre leroskad, hogy inségeink, szerencsétlenségeink s sanyaru szenvedéseink időről időre huzamosan s állandóan terjednek:

[1]) Zsolt 42, 6.

s mindezek mellett is szivünket fölemeljük és az Istenhez ragaszkodunk; ha noha sujtogat: mégis hozzá folyamodunk, és rá mint egyetlen istápunkra támaszkodunk. Ez az ingathatatlan bizodalom. Jóbot gyermekeinek és minden vagyonának hirtelen elvesztése miatt mély szivbeli fájdalom fogá el; testét nagy kinok marczongolák: ő mégis Istenben bizott, felesége és barátjai kifakadásainak ellenére. Tobiás megvakult, és vakságában igen elszegényedett; felesége gúnyolá isteni félelmét: ő mégis bizott Istenében. Ilyen az ingathatatlan bizodalom.

Vagy talán ez sok volna? De midőn már mindenünk elveszettnek lenni látszik; midőn bajunk s rosz állapotunk orvosolhatatlan: kibe másba vessük reménységünket s bizodalmunkat? Vagy meg vagyon-e olykor kötve hatalma mint az embereké, hogy rajtunk ne segíthessen? Oh, mindenkor elég hatalmas ő, szerelmesim! a mi bontakozott állapotunkat jóvá változtatni, s atyai jósága kész is azt megtenni: csak erős s tántoríthatatlan bizodalommal viseltessünk hozzá.

* * *

Hogy tehát az Istenben való bizodalmunk helyes s keresztényi legyen: annak jól rendezettnek és ingathatlannak kell lennie. — Forduljanak bár ellenünk a viszontagságok zajos szélvészei; időről időre szorongassanak bár a szenvedések és háboruságok: de ha Istenben helyezett bizodalmunk jól rendezett és tántoríthatatlan leend, bátran biztathatjuk magunkat mindenkor a profétával mondván: „Az Ur igazgat engem, és semminek hijával nem leszek“ [1]). Bocsátkozzunk tehát teljes bizodalommal minden ügyeinkben szerelmesim! az ő atyai gondviselésének kegyes karjai közé; mert csak egyedül azokon nyughatunk mi meg bátran. Minden emberi kar csupán töredékeny nádszál, mely minden ellenkező bármily csendes szellőre már ingadozik. Minden világi hatalom ereje alatt tehetetlen gyöngeség rejtekezik. Csak az Istenbe vetett erős bizodalom emel minket a viszontagságok fölé, és segít minket az ideig- s örökkévaló boldogságra. Amen.

[1]) Zsolt. 22, 1.

Gyertyaszentelő Boldog-asszony ünnepére.

Liturgikus beszéd.

Szent Lukács: 2, 22—52.

Keresztény atyámfiai! Isteni törvény vala a zsidóknál, hogy minden anya egy fiunak születése után negyven napig, leánynak születése után pedig nyolczvan napig honn tartózkodván, ezen napok eltelte után menjen a templomba, s áldozatul ajánljon föl az Urnak egy bárányt és egy galambot, vagy, ha szegény volt, két galambot. A bárányt vagy az egyik galambot az Ur szolgája leölé égő áldozatul, hogy az Istennek az emberek fölötti főuraságát megmutassa, és hogy az anyának szerencsés szüléseért neki hálát adjon; a galambot pedig engesztelésül az anya büneiért áldozá föl az Urnak [1]). A zsidóknak azon fölül még azon isteni parancsolatjok is volt, hogy annak hálás emlékezetére, miszerint Egyptusboli kiköltözésökkor első szülötteik életben megtartattak, midőn ellenben az egyptusiakéi mind megölettek, minden első szülött fimagzatjokat az Urnak áldozzák azaz szenteljék föl. Minthogy pedig Lévi nemzetségének maradékai valának különösen az Ur szolgálatjára rendelve: a többi nemzetségnek első szülötteit bizonyos mennyiségü pénzen kelle megváltania [2]).

E két parancsolat lebegett a szűz Anya szemei előtt, midőn isteni kisdedével karjain megjelent a templomban, nem mintha ennek akármelyike is rá nézve kötelező lett volna; mert a Magasságbeli erejének megárnyékozása által foganván tiszta volt, és kisdede öröktől fogva az Atya Istennek lévén egyszülötte, őt az Urnak fölszentelni

[1]) III. Mózes: 12. — [2]) II. Mózes: 12, 2, 13.

nem kelle: hanem mivel vallásos áhítata nem engedé, hogy, mintha a törvény megvetője volna, másoknak, kik az angyal köszöntéséről mitsem hallottak, természetfölötti foganásáról mitsem tudtak, a botránkozásra okot adjon. Azután isteni malaszttal eltelt anyai szivének lehetetlen vala ez alkalmat is meg nem ragadnia, hogy istenes érzelmeit az Ur előtt kiöntse. Ájtatos megindulással zengé ő a Mindenhatónak dicséretét már akkor, midőn még kebele alatt hordozá a Szentlélektől fogantatott isteni magzatot: oh, mily vallásbuzgó elérzékenyülés foghatá el a szűz Anya szivét, midőn eme magzattal karjain az Ur oltára előtt állott?! Ha valaha, e perczben szive áradozó tenger volt, melyen a hálaadás, imádás és anyai öröm mélységes érzelmei vallásos hevültséggel hullámzottak: „Oh ég és föld Ura Istene! rebeghették szűz ajkai, Te adád nekem Szentlelked erejének megárnyékozása által a kisdedet; itt vagyok most vele szent oltárod előtt; viraszsz fölötte atyai szemeddel. Oltalmazd őt; hiszen ő a te egyszülötted, a te adományod az emberi-nem váltságára. Oh! hadd nyiljék meg annak általa hozzád az ut. Őt áldozom föl neked; ennél becsesebb szentebb áldozatot nem adhatok. Áldassál érette örökön örökké.“

Ime, ezen szent történetnek, t. i. a szűz Anya beavattatásának és a kisded Jézus bemutattatásának emlékezetét üli ma az egyház; szeretettel intvén titeket leginkább ker. anyák, hogy kisdedeitekkel hasonlót cselekedjetek. — Minden adományért az Istent illeti a dicséret és hálaadás: melyik szülő mulaszthaná el tehát ezt akkor, midőn őt gyermekkel ajándékozza meg? És ki őrzi, ki védi a kisdedet, ha nem Annak szeme és karja, kié az erő és a hatalom? E kettős czélból jöjjön tehát a szűz Anya példája szerint minden anya a szülés után bizonyos időre a templomba kisdedével: először t. i., hogy hálát adjon az Istennek a szerencsés szülésért és a gyermekért; másodszor, hogy azt az Istennek fölajánlván, oltalmát rá kikérje.

Volna, sőt lehetne-e k. a.! anya, ki beavattatását elmulasztaná, vagy azt csak szokásból, minden vallásos megindulás, elérzékenyülés nélkül végezné? Oh anya! szülési fájdalmaid elmultak; és most mily nagy a te örömed? kinek köszönjed ezt? Azután mennyi a testi veszedelem, melynek gyer-

meked, élte első perczétől, ki van téve? egy hidegebb szellőcske, egy véletlen elesés: — és te már csak halálhideg ajkait csókolhatod! hogyne kérnéd tehát rá az Ur oltalmát, mely alatt egyedül biztos szived eme kincsének kedves birtoka? És mennyi még a lelki veszély, mely gyermekedet érheti? S kitől várhatod, hogy lelkét a bün meg ne vesztegesse, ha nem az Istentől? a nehéz nevelési ügyben lehet-e kivüle másra támaszkodnod? Ajánld, oh ajánld föl tehát a legszentebb érzelmekben olvadozó anyai szivvel kisdededet atyai gondviselésébe. Hadd virraszszon fölötte akkor is, mikor te akár testileg akár lelkileg szunyadozol. Csak az ő védelmének paizsa alatt nevekedhetik kisdeded oly fiuvá vagy leánynyá, kiben neki majd kedve telik, és neked örömed, mely öreg napjaidnak terheit könnyítendi, keserüségeit megédesítendi, és még halálórádat is nyugodttá teendi.

A zsidó anyák, törvényök szerint, mint már fölebb említém, ha fiut szültek, negyven nap, ha leányt, még csak nyolczvan nap eltelte után avattathatták be magukat. A keresztény anyáknak nincs ugyan a napok száma meghatározva, melyek elmultával e szent kötelességöket teljesitsék; mindazáltal a józan okosság parancsolja, hogy csak akkor teljesitsék azt, midőn a szülés fájdalmai által elgyöngített egészségök tökéletesen helyre áll. Nem egy anya dönté már magát veszedelmes betegségbe, sőt a halálba is az által, hogy a kellő idő előtt még megroncsolt egészséggel jött kisdedével a beavatásra. Az egészségre való vigyázás minden anyának, általában minden embernek szintoly kötelessége, mint az Isten imádása és a hálaadás. Ebből az is világos, hogy mily szeretetlenül cselekszenek azon férjek, rokonok és házi cselédek, kik a gyermek-ágyas asszonyra, kivált a sürgetősb mezei munka idejében, egyre dörögnek, morognak, és kergetik az ágyból. Ha valahol, bizonyosan itt gyöngéd kimélést parancsol Krisztus hitének szelid szelleme. Mit használna, ha a gyermek-ágyas asszony a kellő idő előtt fölkelvén fekvőhelyéből magát beavattatná és a dologhoz látna: ha ez által amugy is gyönge egészségét még jobban, vagy talán végképen is megrontván, minden dologra magát tehetetlenné tenné? nyerne-e ez által a gazdaság? A férj és rokonok szeretete azt

kívánja, hogy ily esetben ők kettőztessék szorgalmukat, ez által pótolván azt, a mit az anya elmulaszt.

Még azt is meg kell említenem, hogy valóban szép és dicsérendő az, miként az anyák az ágyhetek elmulta után mindenek előtt a templomba iparkodnak kisdedeikkel, hogy ott az Urnak a hálaadás adóját lefizessék, és áldását kikérjék; hanem azért mégis babonaság ám azt hinni, hogy a jégeső elveri a határt, ha a gyermek-ágyas asszony beavattatása előtt holmi kisebb dolgokat, teszem varrást, a házban végez, a melyeket t. i. egészségének veszélyeztetése nélkül végezhet. Mikép hozhatna a gyermek-ágyas asszonynak ily ártatlan foglalatossága oly nagy csapást a határra?

A beavatás, mint tudjátok igy megy véghez: az anya megjelenik kisdedével karjain a templom ajtaja előtt vagy a sekrestyében, égő gyertyát tartva kezében. — Ezt alázatosságának jeleül teszi, mintegy nem bátorkodván, ámbár az neki nincsen megtiltva, a templomba egyenesen bemenni; és mintegy könyörögvén, hogy az Ur szolgája őt ismét a keresztény közönségbe visszavezesse. Az égő gyertya pedig kezében őt arra figyelmezteti, hogy mind rá mind kisdedére nézve csak Jézus Krisztus az igaz világosság, és hogy az ő Jézusbani hite is mindig ugy világoskodjék, és szeretete az Isten és gyermeke iránt ugy égjen szüntelen, mint a kezében égő gyertya. — Az egyház szolgája a beavatandó asszony fölött e helyzetében elimádkozza a CXXII. zsoltárt egy „miatyánkat," és még más két imádságot; azután oda nyujtja neki a stolának végét és bevezeti a templomba az Ur oltára elé; ezzel mintegy példázván, hogy a beavatandó asszony csakugyan megtisztulva ismét a keresztény közönségbe föl van véve. — Az Ur oltára előtt elolvassa az Ur szolgája sz. Lukácsnak a Boldogasszony beavattatásáról szóló evangeliumot, mi alatt az anya kisdedével karjain az oltár zsámolyánál térdeire borulva imádkozik; imádkozik, elmélkedve az Isten nagy jóságáról, melynél fogva neki a szerencsés szülést megadta, és gondolkodva kisdede jövendőjéről, hogy ugyan mi lesz belőle, és azért kisdedét az Ur oltalmába ajánlva és könyörögve, hogy mennyei kegyelmével őt istápolja, miszerint kisdedét istenesen fölnevelhesse stb. — Találkozik oly istenlelkü anya

is, ki midőn az Ur oltára elé vezettetik, leteszi arra kisdedét, mintha az Ur karjaiba tenné le, és zsámolyánál térdeire borulva, mély gondolatokba merülve imádkozik. Oh! igen, jámbor anya! igen, az Ur karjaiban van biztosságban a te gyermeked; ott nem férhet hozzá semmi ártalom; ott van védve minden lelki és testi veszedelem ellen. Ha az Ur van mellette, ki lehet ellene? Azért csak imádkozzál, és imádkozzál, hogy az Ur védje és oltalmazza őt! — Ezek utána meghinti az Ur szolgája az anyát szentelt vizzel mondván: „Békesség és a mindenható Atyának, Fiunak és Szentléleknek áldása szálljon rád és maradjon veled mindig. Amen," miszerint vevén az Isten oltalmát, jámbor eltökélését végre hajthassa.

E mai nap az anyaszentegyház még egy különös szertartást végez, t. i. megszenteli a gyertyákat; a miért is ezen ünnep „Gyertyaszentelő Boldog-asszszony ünnepének" neveztetik. — Az anyaszentegyház keletkezte óta az isteni szolgálat alatt égő gyertyákat használ; és pedig már eleinte is, midőn az üldözés miatt éjjel vagy sötét barlangokban kénytelenítetett azt végezni, nem egyedül szükségből, hogy lásson, hanem már akkor is azért, hogy az égő gyertyák világa által az isteni tisztelet fényét emelje és hiveit azon nagy igazságokra szüntelen emlékeztesse, melyeknek igen megfelelő jelképe az oltárokon égő gyertya világ: hogy t. i. Jézus tanítása által a világ világossága mint sz. János mondja, mely megvilágosít minden e világra jövő embert; hogy valamint a gyertya világa nemcsak világít, hanem föllobogva melegít is: ugy Krisztus hite is minket az igaz munkás szeretetre föl is melegítsen. — Minthogy pedig az anyaszentegyház mindent, mit az isteni szolgálat alatt használ, különös megszentelés által a világi dolgoktól elkülönít: szenteli meg a gyertyákat is; és pedig mai napazért, minthogy először jelenvén meg ma Jézus a templomban, a Szentlélektől megvilágosított öreg Simeontól világosságnak mondatott; és tart a megszentelt égő gyertyákkal, osztva azokból a hiveknek is, körmenetet a templomban, vagy a templom körül. Minek ez az eredete: a pogányok t. i. e hó elején némely bálvány isten tiszteletére igen nagy feslettség közt fáklás körmenetet tartottak; az

anyaszentegyház részint, hogy a pogányokból lett keresztényeket e gonosz fáklya-ünneptől elvonja, részint, hogy a pogányokat is jobban magához édesítse: szinte rendelt az V. század vége felé e napra körmenetet, melyen a hivek égő gyertyákat hordozva kezeikben, ájtatos énekek és imádságok közt dicsérték az Istent. — Azok, kik ezen körmenet alatt égő gyertyát hozdoznak kezökben, példázzák az öreg Simeont, ki a gyermek Jézust a templomban ölébe vette; az égő gyertyának világa jelenti Jézus tanításának világát, melyet Simeon imádságában magasztalt; lángja pedig azon szeretetet, melytől Simeon égett.

Midőn tehát te ker. atyámfia! látod, mint szentelik, és azután mint gyujtják meg a megszentelt gyertyákat: gondolj Jézusra, mint ki a világ világossága. Eljöve, hogy lelkedet természetfölötti tüzzel fölgyujtsa. „Tüzet jöttem bocsátani a világra, mondja sz. Lukácsnál, és mely igen kivánom, hogy immár fölgyuladjon“ [1]! a szeretetnek tüze az, melytől szivednek lángolnia és mely által minden szennytől megtisztulnia kell. — Midőn látod, mint égnek a meggyujtott gyertyák: gondold meg, hogy Krisztus hite az igaz világosság, mely nélkül sötétség van az elmében, sötétség a szivben; és adj hálát neki, hogy te ezen világosságra meghivattál. — Midőn az égő gyertyát az Isten szolgájának kezében látod és látod mint nyujtja azt át a hivek kezébe: jusson eszedbe azon két égő gyertya, melynek egyikét életed első napján tartád kezedben, a másikát pedig életed utolsó napján fogod kezedbe venni, — keresztség- és halálgyertyád. Amazt azon szavak közt vevéd kezedbe: „Vedd az égő lámpát;“ ez pedig kezedbe fog adatni; mert akkor már eljövendett az óra, melyben szólíttatol: „Talpra, a vőlegény jön; menj eléje.“ Tartsd fönn hitednek világát; tápláld az erénynek, tisztítsd a bünbánatnak cselekedeteivel, hogy az égő gyertya haldokló kezedben vigasztalásodra legyen. — Midőn látod, mint hordozzák a jámborok kezökben ünnepélyes körmenetben az égő gyertyát: jusson eszedbe az öreg Simeon, ki ma a kisded Jézust ölébe vette, mintha te is őt hordoznád öledben, és emlékezzél meg arról,

[1]) Luk. 12, 49.

hogy neked mindig az igazságnak, a hitnek, az erénynek világosságában kell járnod, és világítanod a jámborság és isteni félelem fényével. Jusson eszedbe azon megmagyarázhatatlan öröm és fényteljes körmenet, melyet az Isten választottai fognak tartani, ha majd az Ur meghivására: „Jöjjetek Atyámnak áldottai!“ eléje mennek és vele együtt bemennek az örök dicsőségbe. Nem fognak ők égő gyertyákat kezökben vinni, hanem önmaguk fognak fényleni, miként az Ur mondja: „Az igazak fényleni fognak mint a nap.“

Szokásban van itt-ott a kereszténveknél, hogy azon napon maguk is viaszgyertyát szenteltetnek, hogy legyen házukban szentelt gyertya, melyet azután néha, kivált égi háborukor, meggyujtanak. Tévelygés volna azt hinni, hogy az ily meggyujtott gyertya az égi háborut elszélyeszti, épen ugy mint tévelygés azt hinni, hogy a harangszó teszi meg azt; hanem valamint a harangszó által figyelmeztetvén a hivek a közelgő veszélyre, arra intetnek, hogy az Istennek könyörögjenek a veszedelem elhárításaért: ugy az ilyenkor meggyujtott szentelt gyertyával sem akar mást a hivek jámborsága, mint az Isten segedelmébe való hitet fölébreszteni, és ez által azt bizodalmas imádságra serkenteni.

Ennyit ker. atyámfiai! a mai ünnepről. Szolgáljon ez is szent szertartásaival lelki épülésünkre; nevelje bennünk a hitet és szeretetet, hogy annak világánál mindig az Ur utjain járván, ennek tüzénél pedig minden jóra fölmelegülvén örökké boldogok legyünk. Amen.

Vizkereszt után V. vasárnapra.

Homilia.

Szent Máté: 13, 24—30.

A kiesen fekvő Galilea tartomány legszebb vidékéhez, Genezáreth tavához kövessetek engem lélekben keresztény atyámfiai! hogy az imént leirt szent evangelium szavait kellőképen megérthessétek. — Krisztus urunknak legkedvesebb tartózkodási helye volt e földön Genezáreth tó környéke, s annak városai. Kafarnaum, Tiberiás, Bethsaida, Chorozaim mind meg annyi drága emlékeztető jelek Krisztus urunk isteni szeretetére, bölcseségére, mindenhatóságára; ezen városokból, s ezen tónál választá első apostolait; e nagy tó háborgó hullámai csendesülének le mindenható parancsára; e tón szakadozék Péter hálója a sikeretlen halászat után Krisztus parancsára a sok haltól; e tó partján vendégelt meg 5000 embert csodálatosan; e tó hullámain haladott isteni erővel tanítványainak elébe; e tón tartotta föl Pétert a hit ereje, és hogy hosszas ne legyek, e tó partján rendelé Pétert, a szeretet hármas vallomása után, egyházának fejévé. Mily nagyszerü emlék köt minket tehát Genezáreth tavához! — Szent Máté 13-ik fejezete, melyből az evangeliumi szakaszt leolvastuk, szintén Genezáreth tavához utal minket. Jézus egy napon e kies tó partján üle, s lelkében nagy isteni gondolatok fordultak meg, midőn elmélyedéséből őt sok nép gyülekezete fölveré, kik részint azért ostromlák őt, hogy csodákat miveljen, részint, hogy beszéljen nekik valamit; mert hiszen a jámbornak valamint mindig, ugy ekkor is kellemes volt az élet sok hazugsága közt a tiszta igazságot hallani. Hogy tehát ezen jámbor lelkeket oktassa, de azoknak gonosz szán-

dékát is meghiúsítsa, kik e sereg közé azért vegyültek, hogy Jézust beszédében megfogják: hajóba ülvén a tóra ereszkedék, s megnyitá hasonlatosságokban isteni ajkait a parton várakozó nép előtt. Hasonlatosságokban kezde beszéleni pedig azért, mivel e mód legczélszerübb vala a hivekre nézve, kik Isten kegyelme által segíttetve, föllelék annak értelmét; s mivel a példabeszéd megérthetésében némi fáradsággal kelle kutatniok, s ha annak értelmét föllelék, jobban megmaradt lelkökben az abból kivont igazság: míg ellenben a hitetlenek a képes előadás miatt föl nem fogván a tanítmány értelmét, nem gúnyolhatták vala őt. A hajócskából tehát négy hasonlatosságot monda a népnek, s ezek közül három az általa alapítandó egyházról szóla, s melyeknek egyike az imént elolvasott evangelium vala. E példabeszédeket elvégezvén Jézus, elbocsáttá a seregeket, miként e fejezet 36-ik versében olvassuk, s visszatére szállására. Tanítványai szintén vele mentek; de el volt még lelkök előtt zárva e példabeszéd értelme; az alapítandó egyház nagyszerü eszméjét még fölfogni képtelenek voltak, s azért kérék vala Jézust: magyarázná meg nekik a szántóföld konkolyáról mondott hasonlatosságot, a mit Jézus meg is tön nekik.

Ker. atyámfiai! vegyük mi is szemügyre Üdvözítőnk magyarázata szerint e példabeszédet, és fordítsuk lelki hasznunkra. — Figyelmezzetek.

* * *

„Hasonló lőn mennyeknek országa amaz emberhez, aki jó magot vetett földébe; midőn pedig az emberek aludnának, eljöve ellensége, s fölül konkolyt vete a búza közé, s elmene." E szavakat ekkép magyarázá meg Jézus: „a ki jó magot vet, az az ember fia, a szántóföld a világ, a jó mag az ország fiai, a konkoly a gonosznak fiai, az ellenség, ki azt veté, az ördög."

Urunk Üdvözítőnk mennyei Atyjának örök végzése szerint elhagyva mennyei lakát sz. Pál mondása szerint szolgaalakot ölte magára, emberré, hozzánk hasonlóvá leve, s eljött e földre fölkeresni s üdvözíteni azt, a mi elveszett volt; ő tehát méltán mondhatá magát testi születése után ember fiának. És

a magot, melyet hinte, azaz mennyből hozott, egyedüli üdvözítő tanítását szintén méltán mondhatta jónak; mert hiszen jó volt az, jobb mint minden tanítás, melyet a világ hallott; fölülhaladta az tisztaságára, magasztosságára és a szivekrei befolyására nézve mind a profétáknak tanításait, melyek ugy is csak Krisztusra vonatkozólag birtak kellő értelemmel, s a jövendőbelieknek árnyai valának, mind pedig az ó-világ bölcseinek tudományát, mely Istentől elszakadva értelmetlen zavarékká aljasult. Krisztus urunk az igaz Isten utjait igazságban tanítá, miként azt ellenei is megismerék benne, s tőle tudjuk a módot, mint kelljen Istent lélekben és igazságban imádni. — Az tehát, mit Krisztus mennyei bölcseséggel tanított, valóban jó mag vala; s mivel Krisztus a jó magot nemcsak egyes emberek, tartományok vagy országok javára jöve hinteni: méltán mondhatá, hogy a szántóföld, melybe tanítása magvait hinteni jöve, az egész világ.

A világ azonban kétféle: van külső világ, a teremtett dolgoknak tarka összege, a magasban ragyogó nap és csillagoktól le a kis virágig, az égbe meredő hegyektől le a tengerekig. E nagy mindenség a kül világ, a testnek világa, melyhez öt érzékeink kötnek, s melyhez szivünk oly annyira tapad; ez azon világ, melynek göröngyeire hulla alá az ős bün után Ádám könye, mely fönntartja földi életünket, melyből vétettünk, s melynek porába visszatérendünk, ha szólani fog a halál sirharangja.

S ezen világot érti talán Üdvözítőnk, midőn a mennyei hit magvainak elvetéséről szól? oh nem! a mag, melyről szól, szellemi mag, tehát szükséges, hogy a világ is, melybe azt veti, szintén szellemi legyen. Van ugyanis a testi világon kivül szellemi világ is, s ez a benső világ, a lélek világa, mely a kül világ nagyságának daczára tágasb s nagyobbszerü amannál; mert nincs határa vágyainak, nincs határa törekvéseinek; mely véghetetlen mint az Isten, kinek képmására készült; melynek szük e nagy mindenség; melynek székhelye a parányi szív, mely nyughatatlan s kielégíthetlen mindaddig, míg sz. Ágoston szavai szerint meg nem pihen teremtő Istenében! — S a lélek ezen világa, mely az embernek szivében terjed el, azon világ, melybe Üdvözítőnk

a hit jó magvait hinti; ez azon szántóföld, melyet malasztjával eláraszt s termékenyít; ez azon szellemi világ, melynek fölkeresésére szálla le mennyei trónjáról, melyért annyit szenvede, melyért éltét oda adá, melyet az örökös átok súlya alól isteni erővel és szeretettel kiragadott, vérével megváltott, megszentelt s lakásul választott.

Azért lelkünk ezen világát, az isteni malasztnak ezen szántóföldét egész erőnkkel kell ápolnunk, egész figyelemmel óvnunk; mert valamint Jézus egyházát, mely a hivőkből van egybe alkotva, szüntelenül ostromolja a sötétségnek fejedelme, már szakadások már eretnekségek támasztása által: ugy ostromolja lelkünket már kisértetek már csalfa ámítások által ugy, hogy méltán ránk illenek szent Péternek ama szavai, melyekben int, hogy „vigyázzunk, mert a mi ellenségünk, az ördög, mint az ordító oroszlán körüljár, keresvén, kit nyelhessen el“ [1]). Legyen mindig kezeinkben a mi lelkünk a zsoltáros szavai szerint, azaz vigyázzunk rá, soha el ne feledkezzünk róla; mert midőn meg sem gondolnók, kár, megtéríthetlen kár esik abban. „A mi egész életünk egy kisértet e földön, ugy mond sz. Ágoston; az isteni malaszt pedig, mely bennünket fönntart, olyan mint a világ, melyet az ember szabad ég alatt kezében tart; oltalmazni kell azt kezünkkel a szél ellen, habár a láng éget is; mert egy kis szórakozás és vigyázatlanság: s elaludt lelkünk fényes világa, s erőt vesznek e kisértetek.“ „Hármas ugyanis, sz. Bernárd szerint, lelkünknek ellensége, ki hatalmas és gonosz: a test, a gonosz lélek, és a külvilág; ezek szüntelenül iparkodnak eloltani lelkünk világát, befújván szivünket rosz vágyakkal, tilos indulatokkal, s oly rögtön zavarván meg minket, hogy alig tudjuk hol állunk, hova törekszünk.“

Ezen tilos vágyak, ezen rosz indulatok azon konkoly, melyet a mai példabeszéd szerint a lelkek ellensége a sátán el szokott hinteni szivünkbe, midőn alszunk. Hogyan? hát midőn ily veszély fenyegeti az emberek lelkét, még aludni is tudunk? Oh Istenem! ha vagyonunk veszélyben forog, mit nem követünk el, hogy azt elhárítsuk? ha egy kedvesünk beteg, nem gondolunk ágya mellett az álomra; a földi

[1]) Péter: 5, 8.

haszon elűzi pilláink nehézségét: s csak ha lelkünket, ezen hasonlíthatlanul drágább kincset fenyegeti veszély, alszunk, álmodunk! Már ha az álom mindig a halálnak képe: ugy a lélek veszedelme közti könnyelmü álom valóságos halál. Oh! miért nem tartjuk tehát kezeinkben lelkünket? miért nem szemeink előtt Krisztus ama szavait: „Ébren legyetek és imádkozzatok, hogy kisértetbe ne vigyen benneteket a lélek?“ „Íme a kisértő, kiről Jézus szól, itt van, körülvesz, és bennünk lakik; itt van ő, s szünetlenül fondorkodik, csalékonyan beszél, mesterségesen susog, ámítva csal meg; fölzaklatja lelkünkben a szenvedélyt, gyújtja a gonosz gondolatokat, hadat indít lelkünkben, gyülölséget ápol, mértékletlenségre késztet, fölizgatja a testi vágyat, bünreszolgáló alkalmat készít, s nem szünik ezer módon zaklatni a hányatott emberi szivet. Saját kezünkkel ver meg. Ő miveli, hogy a test, mely lelkünknek segítségére adatott, ennek romlására s gyalázatjára tör.“ Igy szent Bernárd. — És mégis, oh fájdalom! hányan vannak, kik ennek daczára gyöngék, ingadozók? s hányan, kik alusznak? Ne aludjunk, oh, ne aludjunk mint egyebek, fölkiált ide alkalmazhatón szent Pál: hanem „éberek és józanok legyünk; a kik alusznak, éjjel alusznak, mi pedig a napnak fiai lévén józanok legyünk, s öltözzünk föl a hitnek és szeretetnek mellvasába, és sisak gyanánt az üdvösségnek reménységébe; mert nem rendelt minket az Isten kárhozatra, hanem az üdvösségnek elvételére a mi urunk Jézus Krisztus által“ [1])?

Mai példabeszédünkben tovább azt olvassuk: „mikor fölnevekedett a fű, és gyümölcsöt hozott, akkor megtetszék a konkoly is; azért járulván a cselédes emberhez szolgái mondának: nemde jó magot vetettél földedbe, honnét van tehát rajta a konkoly? s monda nekik: ellenséges ember cselekedte azt.“ E szavakat nem magyarázta meg Krisztus urunk tanítványainak; hanem ezek értelmezésünk szellemében azt jelentik, hogy ha az ember a világ zaja, a test kivánságai s az ördög cselszövényei közt nem vigyázva lelkére álomba merül, s az alatt elhintetnek lelkébe a min-

[1]) Tess. 5, 3.

dennapi élet bünös benyomásai, a vétkes érzelmek: ezek nem mutatkoznak azonnal, hanem követve a természetes növekedés rendjét, lassan ugyan, de annál hathatósban növekednek észrevétlenül a lélekben megmaradt erkölcsök között, melyeken mindinkább fölülemelkednek, míg végre elölik a lélek szentebb érzelmeit. „Az ember előbb tulajdon rendetlen kivánságától elvonatik, és megcsalatik; azután a rosz kivánság, mely észrevétlenül merült föl egy vigyázatlan pillanatban, megfoganza a bünt; ezen bün csak hamar elkövettetik, s nemzi a halált" mondja sz. Jakab [1]). — De e szavakat Krisztus urunk külső egyházára is lehet alkalmazni, hol naponkint hirdetik annak szolgái az örök igazság legszentebb igéit, elvetik a hivek közé a legjobb magot: s mégis annyi a száma a konkolynak, azaz a hitetlen gonosz életü embereknek, annyi a száma az eretnekeknek és szakadároknak, a rosz katholikusoknak, kik az eretnekektől s hitetlenektől csak annyiban különböznek, sz. Ágoston szavai szerint, hogy „míg az eretnekek a nekik kinálkozó igaz hit daczára hamisat hisznek, a rosz katholikusok igaz hittel birván, nem élnek ugy mint hisznek, hitök a cselekedet hiányában holt." — S ezt a gonosz lélek cselekszi; ez a sötétség fejedelmének diadalma a világosság fiai fölött; ez bünös álmunk, hitbeli közönbösségünk szüleménye.

Azonban, bármikép értelmezzük e szavakat: én ezeknek a leggyakorlatibb értelmezést akarom adni, s a szülőkhez, tanítókhoz, mindazokhoz akarok szólani e helynél, kiknek kezére gyermekek nevelése vagyon bizva. — Kedves atyámfiai! keresztény szülők! hányszor történik az meg az életben, hogy gyermeketek, melyhez élte első s még ártatlan korában annyi reményt köttötetek, melyet oly szorgalommal ápoltatok, melynek az elkényeztetésig kedveztetek, mely szemetek pillája, lelketek öröme volt: kifejlett korában ott áll bojtorjányként mint a konkoly, mely nemcsak maga nem hajt hasznot, hanem elöl, megmérgez mindent maga körül? Fölsohajtotok ilyenkor szivetek legkinosb keservében: Uram Istenem! hisz oly jó, oly szelid volt e gyermek, oly gonddal ápoltuk; hogy lett ily vásottá? Engedjétek meg, hogy erre én felel-

[1]) Jakab: 1, 14.

hessek. Ezt az ellenség cselekedte; s bámuljatok a mennyit akartok, ha nyiltan kimondom: ezen ellenség tinmagatok voltatok. Fájhat, az igaz, e mondatom az ily szülőknek; de Isten előtt nem hazudom. Igaz: ők, az ily szülők gyermekeiknek ellenségei; mert míg a testre s a világ igényeire ügyeltenek; míg egész lélekkel azon fáradoztak, hogy ügyes- haszonvehető- s kedvessé legyen gyermekök: a világ bünös gőzétől elmámorodva mély álomban voltak a fölött, mi történik e gyermek lelkével, melybe a világ tele marokkal vetette be a bün konkolyát, a hitetlenséget. És oh! a gyermeki kebel fogékony, fölötte fogékony kebel, mely buján termi meg a konkoly gyümölcsét, melyet azután kiirtani a sokszoros isteni kegyelem sem bir; s melyet ha szülői a rosz lélek befolyásától idején korán megőrzendették volna: öregségöknek istápja- s örömévé, a mennyországnak pedig szép és erénygazdag növényévé válhattak volna!

Végül olvastuk az evangeliumban, miként a szolgák, kiknek gondatlansága által hinté el az ellenség a konkolyt, nagy hévvel és készséggel ajánlkozának annak kiirtására; de a cselédes ember megparancsolá, hogy hagyják azt az aratás idejeig, nehogy idő előtt a konkolylyal a jó búzát is kiirtsák; akkor pedig a konkolyt meg fogja égettetni, a jó búzát pedig csürébe hordatni. — Ezt igy fejté meg az ur Jézus: az aratás a világ vége, az aratók az angyalok; valamint azért a konkoly egybegyűjtetik és tüzben elégettetik: akkép fog történni a világ végén; az ember fia elküldi angyalait és mind kiszedik országából a botránkoztatókat s azokat, kik hamisságot cselekedtek, és tüzes kemenczébe vetik őket, ott lészen sirás és fogak csikorgatása; az igazak pedig fénylenek mint a nap, atyjok országában.

Ha a nagy világban körültekintvén látjuk, mily boldog sokszor a gonosz, s mint tenyészik gondtalanul, mint szija ki a jámboroknak életnedvét vad konkolyként, míg az alatt annyi jámbor lélek csak teng s küzd keserves életével: fölsohajtunk: ur Isten! miként egyez ez meg a te igazságoddal? miért engeded ezt? S valóban fájdalmasan esik az az ügyefogyott jámbornak, hogy a gonosz nála szinre gazdagabb, boldogabb. Hogy lehet tehát ez? emelkedjünk csak

ki k. a.! egy kissé emberi rövidlátásunkból, s látni fogjuk, hogy igen bölcsen van az elrendezve, hogy az Isten se a bünt erőszakkal nem irtja ki kebelünkben, mit ha tenne, szabadságunkat s tetteink érdemét semmisítené meg; se pedig a gonoszt ki nem szólítja idő előtt. Nem tekintve azt, hogy nem mind az, ki emberi itéletnél fogva gonosznak látszik, Isten előtt is szükségképen gonosz; Isten előtt, kinél nincs személyválogatás, kinek itéletébe be nem foly a szeretet vagy gyülölet részrehajló szenvedélye, miként az az emberek itéletében többé kevésbbé megtörténni szokott, nem tekintve mondom ezt: a jók között élő gonoszak azoknak sokszoros hasznára lehetnek. Mert a gonoszak a jóknak próbakövei; gonoszak nélkül a jók nem leendenének tökéletesek, és sok erkölcsük nem jöhetne gyakorlatba, nem a szelidség, nem a kibékülés, nem a türelem, nagylelküség, megbocsátás, ellenség szeretete: mely erkölcsök mégis a keresztény tökéletességnek tetőpontjai, s melyek annál nagyobb érdemüek, minél méltatlanabb és gonoszabb embertársunk irányában gyakoroltatnak. Avagy mi által oly szép, oly kellemes a nap, az igazságnak eme jelképe, ha nem az árnyék által, melyet e föld tárgyaiba ütközve sugaraival vet? s mi érdemünk volna, ha mindig jóktól környezve magunk is jók volnánk? Noé a megromlott korszakban el nem vesztve jámborságát; az egyiptusi Jósef a legveszedelmesebb kisértet közt megőrizve tisztaságát; Tobiás az istentelenek közt megtartva igaz hitét, lettenek nagyokká, annál nagyobbakká, minél kisértőbb volt a körülmény, melyben éltenek. — Irva van Izaiás profétánál, hogy „a zaklatás ad értelmet," s Üdvözítőnk mondja: „A kit az atya szeret, azt megfeddi." Isten mindenható kezében a gonoszak a vessző, melylyel fenyít mindannyiszor, valahányszor feledjük, hogy nincs e földön maradandó városunk, hanem hogy van egy jobb hazánk; ha feledjük, hogy a mulandó gyönyöröket és kincseket csak a pogányok keresik, míg nekünk mennyei kincsek után kell törnünk. Türelem azért, türelem! Ha minden oldalról körülvesznek olyanok, kiknek sz. Pál szerint torkuk kinyilt koporsó, kiknek nyelve álnokságot szól, kiknek ajka alatt leggonoszabb méreg rejtezik, kiknek szája rakva átokkal és keserüséggel, kiknek kezeik gyorsak a vérontásra, kiknek

romlás és nyomoruság van utaikon, s kik a béke utját nem ismerik, kiknek Isten iránti tisztelet, félelem nem forog szemeik előtt: türelem! a növény, melyet a mennyei Atya nem ültetett, ki fog száradni magától; a tévelyek s hamis vélemények, melyek zaklatták lelkünket, el fognak mulni, mint elvesztek annyi hamis tanítmányok már; a hitetlenek, kik gyötrelmünkre vannak, a gonoszak, kik szomorítják szivünket, az istentelenek, kik botránkoztatnak bennünket, meg fognak halni: mert el van határozva, hogy minden embernek egyszer meg kell halnia, az után pedig az itélet, az aratásnak ezen nagy napja, melyen menni fognak a jók az örök életbe, a gonoszak pedig az örök kárhozatra. Addig tehát türelem, míg e nagy nap elérkezik, s ne botránkozzunk meg Istennek bölcs terveiben, ki a világ alkotását ugy rendezte, hogy abban rosz jóval keverve legyen. Ő tudott a tengereknek parancsolni, ő meg tudta az elveszett emberi nemet csodásan menteni: meg fogja tudni szabadítani hű szolgáit is, kik benne biznak, a gonoszak kezéből!

* * *

Ime, k. a.! mennyi tanulság ez egy példabeszédből! Fordítsuk azt hasznunkra. Ápoljuk a lelkünkbe keresztségünktől fogva annyiszor vetett isteni malasztnak magvait. Éber figyelemmel legyünk lelkünk üdve fölött; hiszen nincs drágább kincsünk. Ne álmodozzunk a világban és a világról, nehogy a bün meggyökerezzék szivünkben; és ha már a világ, test s rosz lélek befolyása alatt csirázni látjuk ott a bün konkolyát: ne várjuk, hogy az Ur angyalai irtsák azokat ki ama rettenetes napon, a végitélet napján, hanem irtsuk azt mi magunk ki idején korán a bünbánat szentségében, hogy igy a mennyei dicsőség csürébe bevétessünk. Amen.

Vizkereszt után VI. vasárnapra.

Homilia.

Szent Máté: 13, 31—35.

Jézus folytatja tanítását az Isten országáról hasonlatosságokban. Isten országát ő ma előbb a mustármaghoz hasonlítja, azután a kovászhoz. A mustármagról való hasonlatosság által példázza Jézus egyházának csekély elejét és külső széles elterjedését; a kovászról való hasonlatosság által pedig annak belső erejét és hatását a lélekre.

Jézus egyháza kezdetben csakugyan mustármag volt. Alig állott az néhány tanítványból; de csak hamar, a legvéresebb üldözések daczára, annyira elterjedt, hogy már a harmadik században teljes igazsággal mondhatták a pogányoknak a keresztények: „mindeneteket betöltöttük, — csak templomaitokat hagyjuk meg nektek;“ és most már csakugyan a világ minden nemzetsége annak védszárnyai alatt keresi és találja föl boldogságát.

Ma azonban csak a kovászról való hasonlatosságot akarom elmélkedésünk tárgyává tenni, bővebben megvizsgálván épületes tanulságunkra a kovász által példázott isten-országnak belső erejét. — Figyelmezzetek.

* * *

„Hasonló mennyeknek országa a kovászhoz, melyet vevén a sütőasszony, elegyít három mérő lisztbe, míg mind megposhad.“ A ko-

vásznak az a tulajdonsága, hogy a lisztet, mely közé kevertetik, dagadásba hozza, s ennek egészen más természeti minőséget szerez, mint előbb vala. Lássuk, mennyiben lehet Isten országát a kovászhoz hasonlítni.

A mennyeknek országa alatt, melyet Üdvözítőnk a kovászhoz hasonlíta, érti ő, mint már fölebb mondám, az egyházat, vagy a mi mindegy, mind azon kegyelmet és igazságot, melyet ő mennyből hozott. A három véka liszt alatt pedig, melybe a kovász vegyíttetik, érti az egész emberiséget, vagy inkább ennek erkölcsi tehetségeit, a lelket, akaratot és a kedélyt. Ennél fogva annak, a mit Jézus kegyelem- és igazságban mennyből hozott, *át meg át kell hatnia az ember lelkületét*, mint a kovász áthatja a lisztet, és azt *egészen megváltoztatnia, szellemileg egészen átalakítania*, miként azt a kovász teszi a liszttel. Azért k. a.! ne ugy vedd az evangeliumot, mintha ez nem volna egyéb száraz tanításnál, vagy holmi ámbár épületes történetek holt betühalmazánál; mert az evangeliumnak belső isteni ereje van. Hasonló az a kovászhoz, mely a hol csak liszttel vegyül poshaszt és dagaszt; vagy hasonlít még inkább a naphoz, mely ha följön, világít és melegít. Ilyennek bizonyult ez be eleitől fogva, midőn átváltoztató erejét a világgal megismerteté. Nem tudjátok-e, ki volt az evangeliumi bünös nő? és mégis nézzétek csak, hogy villanyozza őt föl az Isten kegyelme Jézus által; hogy jön büneit siratva hozzá, bánatos könyekkel öntözi lábait, s a mint azelőtt bünt bünre tetézett, ugy majd elolvad Jézus kimondhatatlan szerelmétől. — Kicsodák voltak a vámszedők? s mégis az isteni kegyelem s igazság Jézus által fölrázza őket; oda gyűlnek mind, leborulnak előtte, s készek visszaadni bő mértékkel, a mit csak embertársaiktól valaha csaltak, s még ezenfölül elosztják vagyonuk felét a szegényeknek. — Vagy, ki volt Saul? S mégis az Isten kegyelme s igazsága egyszülött fiában lesújtja őt; s tüstént megváltozik minden. S annyira munkálkodik benne az evangelium kegyereje, hogy sem éjjele sem nappala, egyre Jézusért működik, kerüljön az bár szabadságába, becsületébe, életébe.

Az evangeliumot Isten látta el ily mindeneket átható s mintegy újjáteremtő kovász-erővel. Ennélfogva, ha az emberi

lélek hasonló a liszthez, mely közé a kovász elegyíttetik: az evangelium erejével bensőképen oly változáson kell átmennie, hogy önmagában forrásnak indulva, egészen új természetet öltsön magára. — Két mód van, mely által az evangeliumi kovász eme belső forrongást és átváltozást eszközli. Az első ama csendes, midőn az a lelket már a gyermek kortól fogva elfoglalja, és észrevehetlenül napról napra jobban megszenteli, ugy hogy az ifju ember naponkint nevekedik nemcsak a korban, hanem kedvességben is mind az Isten mind az emberek előtt. A másik azon hatalmas és megrendítő, midőn az evangelium igazsága és kegyelme az embert, miután nyugalmát részint bünben, részint a világnak egyéb hiúságaiban elvesztegette, s az Isten igéjével keveset vagy épen mitsem gondolt, hatalommal megragadja, s szivében érzékeny fájdalmat, égő kivánságot és hathatós küzdelmeket támaszt. — Hadd kérdezzelek jámbor atyámfia! e két mód közül melyik hatott rád? Boldog vagy, ha gyermekségedtől folyvást Isten fiának érdemére törekedtél! De még ugy is boldognak mondlak, ha tévedések s érzéki harczok közt nevelkedvén föl, később a hit, bünbánat s szeretetnek hatása térített meg! Azonban, — gondolkozzál csak, — te se Isten kegyelme által fölébresztett gyermek erényekkel, sem későbbi megjobbulással nem dicsekedhetel. Vétkeztél; de a bünbánat s töredelem fájdalma sohasem gerjesztett benned erős szeretetet s eltökélést a jóra. Jaj atyámfia! lám még a te szivedben nem lett élesztő kovászszá az evangelium, s az Isten igéjének ereje hatásnélküli nálad!

Hogyan? isteni erejü az evangelium; és mégis annyi számtalannál nincs hatása! Igen; mert annyi számtalan azt be nem fogadja. A nap is örök erejü világosság, ámbár a száraz odvas fát s a levágott ágat többé ki nem virágoztatja. Az evangeliumot kovász gyanánt kell befogadni, hogy hatása legyen. — De mit tesz az Isten igéjét kovász gyanánt magunkba venni? — Sokan gyermekségöktől fogva tanulják az evangeliumi igazságokat, s az isteni szolgálaton is rendesen megjelennek; életök, hogy ugy mondjam, feddhetetlen, mert se az Isten keze nem látszik rájok nehezedni, se a közvélemény felölök roszul hangzani: vajjon az ily keresztények nem igazi hü ragaszkodással vannak-e az evangelium iránt? Nem

akarunk e fölött határozni; hanem azt mégis ki mondjuk, hogy az evangeliumot befogadni egészen mást tesz, mint sok ezeren vélik. — Krisztus urunk szavai szerint az evangelium kovász; annak tehát oly lényegesen kell egyesülnie a lélekkel, mint kovásznak a liszttel; oly egész odaengedéssel kell a léleknek, akaratnak és szivnek azt bevennie, és azzal összeforrnia, mint a puha liszt beveszi a kovászt és azzal összeforr. — A ki az evangelium tanait megtanulja, s azokat igazaknak tartja: azzal még nem tanusítja egyszersmind, hogy azokat be is fogadja, mint liszt a kovászt; mert itt leginkább önzetlen tisztelet, benső igaz hit kivántatik, mely meg is tartsa a bevett erőt, s igazságának szivében oly áhítattal hódoljon, mintha magát a legfőbb jóságu Istent szemlélné. — Az evangelium történetét Krisztus urunk csodatételeiben s kinszenvedésében tudni, azoknak épületes voltát elismerni hasonlóképen jó: hanem még ezt nem tekinthetjük a kovász befogadásának. Csak, ha Jézus váltságmunkájának szellemébe behatunk, s ama nagy szeretetnek föláldozását fölfogjuk, melyet ő az által tanusított, hogy kiürítvén mennyei dicsőségét, emberi alakot vett magára, és e földön járva s szolgálva hintegeté az evangelium áldásait, sőt a legszörnyűbb kinokat s halált is kiállotta értünk; csak ha mind ebbe hivő lélekkel magunkat mintegy beleérezzük, ugy hogy a szeretet erőt vegyen rajtunk, mindaddig nyugtot nem hagyva, míg az Isten és bün iránti közönyösségből ki nem bontakozunk, s visszonszeretetre gerjedvén, buzgó hévvel föl nem sohajtunk: „Uram! mittevő legyek? csak akkor mondhatjuk, hogy az evangeliumi kovászt, ugy mint lelkünk átalakulására lényegesen megkivántatik, magunkba vettük! — Mi jobb, mint az isteni szolgálatban, főleg az oltáriszentségben gyakorta részt venni? Mégis, ha csak szokásból és külsőleg járulunk e szentséghez: az ebben elrejtett isteni malaszt erejével nem egyesülünk, mint liszt a kovászszal. A ki igy cselekszik, az örökké hideg marad. Hogy az oltáriszentség vétele által átváltozzunk: lélekben Jézus Krisztus előtt kell állanunk, és őt a hitnek szemeivel jelenlenni látnunk; látnunk kell őt a keresztfán érettünk szenvedni és meghalni, s mély bánatra, bizodalomra és viszonszeretetre gerjednünk. Ugy kell őt lélekben képzelnünk, mintha épen ránk vetné nyájas-

édes tekintetét, mintha épen megáldana, mintha épen megölelne és megcsókolna minket, mintha épen belénk lehelné szent lelkét mondván: „Gyermekem vagy te; én és az Atya hozzád akarunk jönni, s szállást venni szivedben. Föl kell neki ajánlani szivünket, azt vele egyesíteni oly bensőleg, oly osztatlanul, oly melegen, a mint azt hozzánki betérésének és velünki egyesülésének természete megkivánja. Látnunk kell őt lelki szemeinkkel, miként támasztja föl épen egyik kezével a halottakat, a másikkal pedig miként osztogatja az az örökélet kenyerét az oltáriszentségben, mondván: „Én vagyok a föltámadás és az élet. A ki én belőlem eszik, meg nem hal; s ha meg is hal, örökké él. Mert föltámasztom őt az utolsó napon.“ Ennyit tesz Jézust magunkhoz venni az oltáriszentségben, hogy velünk egyesüljön, mint liszttel a kovász. — Nem kevésbbé hasznos ránk nézve, ha a nagyobb erkölcsi botlásoktól tartózkodunk, s ez által az evangelium üdvös szabályainak engedelmeskedünk. De ezen szabályokat szivünk életébe mint kovászt a liszt közé fölvenni, és engedni, hogy azt átforrják, áthassák, egészen más valami. Nemde, mi közönségesen (nézzük csak magunkat jól körül) se hidegek se melegek nem vagyunk? Nyilvános és vakmerő bántalmakkal nem illetjük ugyan az Istent: igéjét azonban sokszor saját érzékeink hiúsága szerint csürjük csavarjuk, a mint csak lehet. Vagy a törvény parancsai közül nem csupán azokat teljesítjük-e, melyeknek megtartását leginkább szükségesnek tartjuk arra, hogy a pokoltól menekedjünk? a mi pedig nem tetszik egyenesen halálos bünnek, vajjon aggódik-e valaki miatta? Mit használ k. a.! ha talán kerüljük is a bünt, s jó cselekedeteket gyakorlunk: de ha a vétek csiráit nem írtogatjuk, s nem birjuk a jócselekvés szellemét? mit használ, ha önmagunkat meg is tagadjuk, és szenvedünk, de minden lelki öröm, keresztény komolyság, s jobbra törekvés nélkül?! Az evangeliumot és szabályait kelesztő kovász gyanánt fölfogni annyit tesz: mint az Istent teljes szivünkből, lelkünkből és minden erőnkből szeretni és félni egyszülött fiában; annyit tesz: mint ezen szerető félelemben mást nem akarni, nem tudni, hanem csak, hogy legyen az ő akaratja. Igy lévén föllelkesülve, ne csak ezt, vagy amazt kerüljük, hanem egyszóval mindent, a mi a

szeretettel ellenkezik; ne csak ezt vagy amazt cselekedjük, hanem mindent megtegyünk, a mit akar és parancsol; nemcsak a halálos, de a bocsánandó büntől is őrizkedjünk, sőt minden olyastól, mi az Istenre nézve bántalom, minmagunkra nézve pedig tökéletlenség csak lehetne is; annyit tesz: mint nem csak magát a gonosz cselekedetet elhagyni, hanem a gonosz kívánságot is; annyit tesz: mint nemcsak a gonosznak helyet nem adni szivünkben, hanem azt annyira megszentelni, hogy abban egyedül csak Isten lakozzék; annyit tesz: mint nem félelem- vagy kényszerüségből engedelmeskedni Isten akaratjának, hanem kész örömmel, — eltelve az Isten iránti szeretetnek erejével Krisztus Jézusban. Igen, annyit tesz, az evangeliumot és parancsait mint kovászt fölfogni.

Uram s én Istenem! most érzem igazán, hogy a te szent evangeliumod még távul van tőlem; Oh nem hatott még lelkembe, hogy ott új életerőt fejleszszen. Engedd kérlek, hogy azt tökéletesen fölfoghassam; hadd legyen az nekem életbölcseségem s örömem, hogy már ne én éljek, hanem Jézus Krisztus szent lelke bennem!

Minden forrás mozgást, s nyugtalanságot szül. Az igazság kovásza is nagy szorultságot, nehéz harczot és fájdalmat okoz. Kedves k. a.! ha szivedben is ily harcz kezdődik eltitkolhatlanul, midőn például a halál félelme vesz körül, s erkölcsi állapotod fölött megrémülsz; ha a kevélység és nagyravágyás nem biztat többé, s könnyelmüséged megtörik, és önkénytelen is reszketsz vagy sirva fakadsz: jele, hogy forrongás kezdődik benned. De meg ne ijedj; a kezdődő nyugtalanság elől el ne fuss; ellene ne szegülj; oh, mert sokan szeretik ezt kerülni és megszöknek előle! Valamint a forró must kitúrja magából a salakot és megtisztul; ugy a lélek is forrongáson megy keresztül. Meg lehet, egész lényedet átjárja az éles fájdalom, míg szived kihányja mélyéből a sok mindenféle gazt; de ez nem lehet máskép, ha undokság az, a mi lerakodott a fenékre. Légy magad is hű segítségére az Isten kegyelmének, hogy kitakarodván lelkedből a mi nem oda való, mint a kiforrt s megtisztult bor az eladásra, te is méltónak találtassál Isten előtt a bocsánatra. Minden forrongásnak meg van a maga ideje s folyama: ugy azon forongásnak is, melyet az evangeliumi kovász idéz

elő különösen a bünös lelkében. Ez is időt kiván. Ha teszem valaki már buzgón imádkozhatik: törödelmes bánatra, erős fogadásra tökélheti magát: még ez nem maga a kelesztő pezsgés a lélekben, mely által meg kell tisztulnia; ez még csak a kezdet. Azért nem kell mindjárt mindent abban hagyni s megelégedni, mintha már minden rendén volna, ha szemedben a bánat könye fölfakadt, szived visszatérő nyugalmában az erős fogadás vigasztalását érzed; mert még ez mind semmi. A bünt megismerni, törödelmesen megbánni, szivünkben iránta mély utálalot gerjeszteni, a rosz szokásokon győzedelmet venni, érzelemben és cselekedetben megjobbulni: ez mind nem lehet egy szerencsés fordulatnak, vagy órának műve, sem egy hétnek vagy hónapnak eredménye. Ily életbevágó átalakulás megérlelésére huzamosb idő kivántatik.

Azt is hozzá kell továbbá tennünk, hogy ezen átváltozási időszakot nem lehet csak ugy könnyedén félbenszakasztani. Közönséges dolgoknál minél rövidebb ideig tart a forrás ideje, annál jobb; ellenben minél több akadályra talál, és föltartóztatik, annál roszabb. Épen igy van ez a lélekben is. Minél hathatósb egy részről a kegyelem munkája bennünk, s minél feszültebb és állandóbb más részről akaratunknak ehhez való csatlakozása: annál gyorsabb s örvendetesb a lelki átalakulás kimenetele; ellenkezőleg minél lanyhább az ember buzgósága, minél többször és könnyebben esik vissza a megutált bünbe: annál bizonyosabb a vétek teljes győzedelme. A kegyelem háttérbe szorul, mintha a lélek fölvillanyozására mi sem történt volna; minden a régi kerékvágásban marad. Sőt még gonoszabbá lesz az ember állapota; mert a jóra fölserkent, de állhatatlan lélek ereje ezen sikeretlen megerőltetés által csak lanyhábbá lett. Igen k. a.! a ki valaha az ur Jézus édességét megízlelte, és őt csak ingadozva követi, és végre ismét tőle egészen eltávozik: sokkal aggasztóbb helyzetbe jut a világon, mint az, ki az evangelium átsavanyító erejét még sohasem érezte.

Mikor a kovász megéleszti a lisztet, ennek egyszersmind oly erőt kölcsönöz, hogy nálánál nagyobb mennyiséget is dagadásba hozhat. Ugyanez történik az emberi lélekkel is. Ha az evangelium kegyerejétől át van hatva, maga is mint-

egy kovászszá válik, mely körüle erkölcsi forrásba hozza a világot. És igy nemcsak az evangelium kovász, hanem minden keresztény lélek, melyet annak szelleme áthatott és megszentelt. Az Isten szerelmétől lángadozó ajkakról lehangzanak az örökélet igéi, nem mint üres szavak, hanem mint a meggyőződés kifolyásai, hitre és engedelmességre ragadva azokat, kik hallják. A jámborok cselekedeteiben valamely vonzó és buzdító erő van. A szellem, mely őket lelkesíti, nem marad önmagában elzárva; hanem kihat, rokon lelkeket keres, és jó tulajdonait azokba is átplántálja. Üdv azon lelki pásztorok- és tanítóknak, kik eleven kovász lévén lelkületöket azon ezerekbe átöntik, kiket az Isten rájok bizott. Üdv azon atyáknak és anyáknak, kik eleven kovász lévén kisdedeik szivét áthatják a hit és szeretet lelkületével, mely bennük vagyon! Üdv mindazoknak, kiket az evangelium forrássá tett, melyből az örökélet üdve tanításuk és jó példájok által egyre a világba kiárad! De jaj és örök gyalázat még azoknak is, kik magúk is átsavanyítatlanok lévén semmi éltető s átalakító erővel nem birnak Krisztus Jézus országának gyarapítására. Holtak ezek; és a halálnak dögletessétévő erejével birnak.

* * *

Oh uram! a te igéd lélek és élet. Engedd, hogy az mibennünk is lélek és élet legyen. Őrizz meg azon nagy veszélytől, hogy az életnek csak neve legyen rajtunk, lélekben pedig holtak legyünk. Engedd, hogy Szentlelked malasztja által újraszülessünk. Amen.

Septuagesima-vasárnapra.

Homilia.

Szent Máté: 20, 1—16.

Jézus, a végetlen isteni bölcseség, belátván s tudván, hogy a homálylepte emberi értelem fölvilágosítására, s mennyből aláhozott religiója boldogító igazságainak ismeretére, és titkainak némi fölfogására legalkalmasabb eszközül használhatók a példabeszédek; belátván s tudván, hogy a sziv jó hajlamainak megnyerésére és kellő elérzékenyítésére a példabeszédben előadott igazságok legbiztosabban hatnak; belátván s tudván még azt is, hogy az üdvös, de a külérzékeknek nem hizelgő tárgyak irányában a daczos akaratot megtörni és jóra hajtani legjobban sikerül alkalmas példázatok által: ómaga is isteni tanainak előadása alkalmával példabeszédekben szólott, és többnyire meg is magyarázta azokat hallgatóinak kivánatára. Igy a többek között, midőn Bethániában a Jordánon túl a tenger partján letelepedett apostolokat és nép-sokaságot a tenger tükréről egy hajócskából tanította, a magvetőről, a konkolyról, a mustármagról és kovászról fölhozott példabeszédekben szólt hozzájok; s miután azok értelmét, főleg a magvetőről mondott hasonlatosságait, fölfogni az apostolok sem valának képesek: kérésökre igen szépen s világosan meg is magyarázta azt nekik [1]).

Igy a mai szent evangeliumban is példabeszédben szól apostolainak, mennyek országát egy cselédes emberhez hason-

[1]) Máté: 13, 24—42.

lítván, ki korán reggel kiméne a piaczra miveseket fogadni szőlőjébe. — Tegyük üdvös tanulságunkra ezen példabeszédet mai elmélkedésünk tárgyává. — Figyelmezzetek.

* * *

Jézus minden egyes példabeszédének, és igy a mai evangeliumban fölhozottnak is nemcsak betű szerinti, de titkos értelme is van. Tudni kell hát mindenek előtt: mi értetik a mennyország alatt? ki legyen a szőlő-birtokos, s kik a szőlőmivesek lelki értelemben? hogy igy a titok fátyola alatt lévő dolgokat megismerhessük és magunkat azokhoz alkalmazhassuk.

A mennyország alatt érti Jézus anyaszentegyházát, vagy a mi ugyanaz, mindazon kegyelmeket és igazságokat, melyeket ő az égből aláhozott, és anyaszentegyházába letett, hogy a hivők azokat ott fölkeresvén, föltalálván és magukra alkalmazván, szentekké és boldogokká legyenek. Ilykép az anyaszentegyház valóban mennyország; mert valamint az égnek dicső lakói — a szentek — szinről szinre látván az Istent kimagyarázhatlan örömmel telnek el, és benne végnélkül gyönyörködvén kimondhatatlanul boldogok: ugy az anyaszentegyház jámbor hivei is, itt a földön őt az eleven hit által lelki szemeikkel mindenkor és mindenütt látván, minden ohajtásuk és törekvésök végczéljaul őt tűzvén ki, szolgálatában a mennyei lakók boldogságát érzik. — Oh! legyünk, csak igaz keresztények, keresztények nemcsak névvel, hanem tettel is: Krisztus egyháza nekünk mennyország lesz.

És kicsoda hát azon szőlős gazda, kihez Jézus mennyek országát hasonlítja, ki öt ízben ment ki a piaczra miveseket fogadni szőlőjébe? — Ez maga a végetlen irgalmu örök Isten, ki nemcsak szőlős gazdának nevezi magát Izaiás prophétánál [1]), hanem szőlőtőnek is sz. Jánosnál, mondván: „Én vagyok a szőlőtő“ [2]), ő lévén az, ki halhatatlan lelkünkre, mint az örökélet édes gyümölcsét termő szőlőjére, gondot viselvén, azt kegyelmével ápolja, atyailag gazdagítja, és örökre boldogítni akarja. És mégis hányszor kénytelen ellene méltó panaszra fakadni, hogy az örökélet boldogító

[1]) Izaiás: 5, 2. — [2]) Ján. 15, 1.

gyümölcse helyett a kárhozat fanyar gyümölcsét termi, a test gyönyöreiben és a világ hiúságaiban találván minden megelégedését s boldogságát? — És ime! ezen szőlős gazda öt ízben ment ki a piaczra miveseket fogadni szőlőjébe. Igen, öt ízben: először jókor reggel, később déltájban, délben, délután, és az est közeledtével, oly szándékkal, hogy az ott találandó hivalkodókat meghíja és elküldje munkára szőlőjébe, illő bért igérvén nekik. Gyakorolja ezt mai nap is folytonosan a kegyes mennyei szőlős gazda. Az élet minden szakában sürgetve szólít, nyájasan hí, és biztatva késztet szőlőjének — halhatatlan lelkünknek — szorgalmas és üdvös megmunkálására, mivelésére, a keresztény erkölcsök folytonos és állandó gyakorlata által. Igen, hí mindenkit mindjárt a gyermekkorban, a józan ész fejlődésének első szakában, melyben a gyermekember magát és tehetségeit ismerni kezdi, s midőn az indulatok is fölébredvén kebelében csatába kell bonyolódnia, ha szándékosan veszni nem akar. Hí pedig a józan ész fejlődő világa mellett a hit utasítása és az illetők czélszerü vallásos oktatása által, melynek első és leghathatósabb mesterei a szülők, kiken csüggnek a gyermekek szemei, kiknek ajkairól édesen hallgatják az igéket, s kiknek oktatásai legfoganatosabbak a gyönge kebelben. Azért nektek szól itt mindenek előtt a leczke, atyák és anyák! titeket illet leginkább közremunkálni, hogy gyermekeitek szivébe idején korán becsepegtessétek a jó erkölcsök szeretetét, mindenkor szemelőtt tartván azon igazságot, hogy a mely uton kezd járni a gyermek értelmi fejlődésekor, ritkán lép le arról egész életében. „Nem is alábbvaló kötelessége a szülőknek magzataik szellemi mivelése, mint a test táplálása:“ mondja szent Bernárd atya [1]). — Szerencsés szülött az, kinek szellemi mivelését az anyagi háttérbe nem szorítja!

Hí a kegyes jó Isten mindenkit az ifjuság korában. Hasonló ez a szépen viruló kellemes tavaszhoz, mely kedvesen mosolyog felénk, s melynek szép napjait gyönyörrel szokjuk élvezni. Kellemes az ifjuság kora; mert annak eljöttével eltünnek a gyermeki-kor játékai; mintegy újvilágba lép akkor az ifju ember, és ismeretei naponkint

[1]) Super Cantic.

nevekedvén, nagyobb világot készül magának teremteni. De az ész fejlődésével szive is tágul s feszíti azt fokonkint az indulatok és kivánságok több és újabb neme; ugyanazért a komolyabb gondolkozást igénylő munkálatok inye ellen lévén, többnyire az enyelgések kedves terén szeret mulatni. Innét van, hogy igen sokan találtatnak, kiknek ifju korukban a komolyabb tanulmányok unalmasak, vallásos mivelődésre törekedni nem igen jut eszökbe, és lelkök üdvét elhenyélve munkátlan tunyaságban és hivalkodva futják le ifjuságuk napjait, és ha valamely munka érdekli is őket, csak olyan az, mely az anyagi jólétre mulhatatlanul megkivántatik. Szerencsétlenek! ki óv meg titeket szellemi hivalkodástok káros következményeitől? Ki hí és szólít föl az üdvös munkálkodásra? A mennyei szőlős gazda, a végetlen kegyességü ur Isten, ki a déltájban hivalkodva állókat is, — a szellemi miveltségre nem törekedő ifjakat is — kegyesen hija, s jutalom igérettel küldi szőlőjének — halhatatlan lelköknek — mivelésére. Igen, hija őket belső ösztönzéseivel, melyekkel föleleveníti egykor máskor kebelökben az öntudat szunyadozó férgét, hogy ifjusági gondatlanságukért vádolja, hiúságukért kárhoztassa, és ezek szomoru következményeivel fenyegesse őket. Hija az erkölcsösök jeles példái által, hogy azok személyében s önmaguk erkölcsi viseletökben megismervén a nagy különbséget, azok példáit követni igyekezzenek, és halhatatlan lelkök üdve biztosítását legfőbb kötelességöknek ismerjék és tartsák. Hija a külső csapások által, melyeknek különböző nemeivel, minők a betegség, kárvallás, becsület-vesztés stb. sujtja őket egykor máskor, hogy azok terhe alatt fölemelvén fejöket megismerjék, hogy az ég alatt minden csak hiúság és a lélek gyötrelme, és hogy legjobb az Urat félni és a lélek üdvét biztosítni [1]). De nemcsak hija, hanem küldi is őket szőlője szellemi mivelésére, biztatván őket igazságos jutalommal, mondván: „Menjetek ti is szőlőmbe, és ami igaz leszen megadom nektek.“ Szerencsések azok, kik kegyes hivására füleiket megátalkodottan be nem zárják és küldésére elindulván szorgalommal munkálkodnak szőlőjében ifju korukban is.

[1]) Predik: 1, 14.

Hí a kegyes jó Isten mindenkit az férfi-korban. Ez a megállapodásnak kora, melyben a ifjusági-kort átlépvén, a komoly munkákra legalkalmasabb az ember. Valamint t. i. a nyár érleli meg a tavaszszal mutatkozó gyümölcsöket, és teszi azokat ízletesekké és használatra alkalmasakká: ugy az élet nyara, a férfi-kor az, melyben a higadt gondolkodás által az ifjuság szélsőségein túlemelkedve az ember, legalkalmasabb a szellemi miveltség fokozatos haladására, az állapoti kötelességek teljesítése és a keresztény erények gyakorlata által. Igen, túlesvén már ekkor az ifjukor képzelődésein és nagy részben hiúságain, érezni kezdi állapoti kötelességeinek nagyságát, és ösztönt nyer azok hű teljesítésére. Ekkor azok körében találja megelégedését, és azoknak kiván élni, kik legközelebbről érdeklik őt; ekkor övéinek boldogítását tűzi ki főgondjaul; ekkor, ha jó keresztény, jó példaadó kiván lenni mindenkor s mindenütt, főleg övéi előtt azon igyekszik, hogy az erény utján ugy fényeskedjék, miként látván jeles tetteit, azok követésére ösztönöztessenek, és dicsőítsék az Atyát, ki mennyekben van [1]). A szivnek ily érzelmei, az akaratnak ily törekvése a kegyes jó Istennek nem mindannyi hívása és ösztönzése-e a szellemi miveltségre, melytől függ a lélek üdve? Vajha senki se restelne el indulni és szorgalmasan munkálódni.

Hí a kegyes jó Isten mindenkit a megaggott korban is. Olyan az élet ezen kora, mint az őszi szak a természetre nézve, mely előkészíti ezt a következő tél zordonságára. Valamint t. i. az ősz beköszöntésével rövidülnek a napok, hosszabbodnak az éjek, és a nap égető heve fokonkint gyöngülvén a hűves napok beköszöntenek, a derek forrázólag hatnak a növényekre, és hallgatva is hirdetik a természet közel halálát, fölhiván az emberek gondoskodását a télre, nehogy megfogyatkozzanak akkor a szükséges eledelekben, midőn a föld nem adandja gyümölcsét: ugy az aggott kor is nem más, mint az ember életének ősze, melyben a test elevensége fogyton fogy, az arcz redőkbe vonul, a hajszálak fejérednek, a lélek napról napra csügged; s mindezek intve emlékeztetik a halandót, hogy közel a tél, az élet azon szaka, mely a sír

[1]) Máté : 5, 16.

fagyos mélyére szólítja öt. És ha akkor lelke megilletődik, nem annyira a jelen élet elhagyása mint a jövendő sorsa miatt; ha egy titkos szózat azt sugja füleibe, hogy közel a számadás nagy napja, mely rá várakozik; hogy szigoru és részrehajlatlan leend a számvevő, kinek minden tetteiről számot adni köteles lészen; hogy nagy lesz jutalma, ha hűn sáfárkodott, de borzasztó büntetése, ha hanyagul és hivalkodva végzé kötelességeit: oh! meg ne keményítse ezekre szivét, be ne zárja füleit, hanem hitesse el magával, hogy azok a mennyei szőlős gazda hivásai a szellemi munkára, a halhatatlan lélek üdvének folytonos kieszközlésére; mely annál szükségesebb, minél közelebb az est, — a halál órája, melynek bekövetkezése minden további munkálkodásnak örökre véget vet.

Hí a kegyes jó Isten mindenkit az élet végén, a halál beköszöntésével is. — Keserü ugyan a halál emléke a gonoszban megátalkodott bünösnek mindenkor; mert habár az erkölcsi jók iránt érzéketlenné vált is szive, de azért rágódik annak tövén szüntelen egy nyugtalanító féreg, mely a lelkiismeret, bizonyságot tévén a kárhoztatásról, és kegyetlen dolgokat hirdetvén fejére megátalkodottságáért [1]). De főleg az élet vég perczeiben válik keserüvé annak emléke; mert megemlékezvén akkor a bünös egész élete vétkeiről, Isten megbántásairól, kinos aggodalom fogja el egész valóját, és kétségbeesve mondja magában: „Jaj nekem, mert fájdalmam örökkévaló, és csapásom nem akar meggyógyulni“ [2]). Pedig, ha e kinos perczeket üdvére fölhasználni tudná, valamint szive nyugalmát, ugy a kegyes és irgalmas Isten megengesztelését eszközölhetné. Igen, eszközölhetné szive nyugalmát: megemlékezvén, hogy Jézus a bünösöket jött keresni, kiket kegyesen hí magához mondván: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik bünökkel terhelve vagytok, és én megnyugtatlak titeket“ [3]); — hogy a megtérő bünösöket atyailag fogadja és öleli, mint a jó atya hazatért tékozló fiát, nem tekintvén hogy későn tér vissza hazájába, hanem csak azon örvendvén hogy viszatér [4]);

[1]) Bölcses. 11, 10. — [2]) Jerem. 15, 18. — [3]) Máté: 11, 28. — [4]) Luk. 15, 20.

hogy a későn megtérőknek is megadja az érdemlett jutalmat, pedig bőmértékben, mint az evangeliumi szőlős gazda a bért azoknak, kik későn mentek a munkára. — Eszközölhetné a megengesztelést is: megemlékezvén azon kegyes igéretről, melyet tett az Ur, profétája által mondván: „A mely órában megtér a bünös, és penitentziát tart, minden büne elengedtetik neki“ [1]); és a megtért lator példájáról, ki noha élte vég perczeiben, de megtörődött szivvel kiáltott föl Jézushoz: „Uram! emlékezzél meg rólam, midőn országodba jutsz“ [2]), mégis azonnal hallani érdemes lett: „Még ma velem leszsz a paradicsomban.“ És mindezek a jó és kegyes Istennek nem annyi biztos meghivásai-e arra: hogy ha későn is, csak készséggel munkálja a bünös lelke üdvösségét? — De keserü a halál emléke a jámbor erkölcsüeknek is, nem ugyan azért, mivel a világot elhagyni kénytelenítetvén annak javait nem élvezhetik, miután egész éltökben azokhoz szivöket rendetlenül ugy sem ragasztották; nem is azért, mintha az Isten végetlen irgalmában erős bizodalmuk megfogyatkoznék: hanem azért, mert nem bizonyosak abban, ugy működtek-e éltökben az erényesség utján, hogy a kivánt mértéket megütötték; és aggódnak a fölött, vajjon az Isten szeretetére, vagy gyülöletére lettek-e érdemesek? És mi oszlatja el kétkedésöket? mi könnyíti aggodalmukat? Az Istenben eleven hit, melynek „mértéke szerint fizet mindenkinek az Ur“ [3]), és a mely „megtisztítja a lelket a bünöktől“ [4]); a rendíthetlen erős remény, „mely a szorongatások napjaiban erősítő balzsamul szolgál“ [5]), és megszabadítja a lelket az örökhaláltól; a forró szeretet, melynek tüzét a halál sem képes eloltani, hanem mely őt a siron túl is követi a szeretet dicső honába. Ezen három isteni erény, a hit, remény és szeretet hát azok, melyek föleleventése által hija a jó Isten a jámbor erkölcsüeket üdvök hathatós eszközlésére éltök vég perczeiben is. Boldogok, kik a kegyes jó Isten e hivását megértik, arra egész készséggel hajolnak, és lelkök üdvét akkor is munkálni el nem mulasztják!

És ime, valamint minden hű munkásnak, bármely idő-

[1]) Ezek. 18, 21 - 22. — [2]) Luk. 23, 42 – 43. — [3]) I. Kir. 26, 23. — [4]) Nahum. 1, 7. — [5]) Példabesz. 15, 27.

szakban fogott a munkához, hű és szorgalmas munkájáért kellő bért igért az evangeliumi szőlős gazda mondván: a mi igaz lesz megadom nektek: ugy a kegyes jó Isten is bő jutalom igéretével hí mindenkit a szellemi munkára, az erkölcsök gyakorlatára az élet minden szakában. S minő jutalom igéretével a tökéletesnek, mely hiányt nem szenved; az elfogyhatatlannak, az öröknek, melynek megbecsülhetetlen voltát igy irja le sz. Gergely pápa: „Ha megfontoljuk, mily nagyok és bőségesek azon javak, melyek jutalomul igértetnek mennyekben: ezek irányában elaljasulnak mindazok, mik a földön gyönyörködtetnek, s melyek amazokhoz mérve csak nyomasztó terheknek tekintendők; sőt maga az élet is, számos fogyatkozásai és enyészete miatt nem egyéb, mint hosszas haldoklás. Azon örömeket pedig, melyek odafönn mennyek országában léteznek, nincs értelem, mely kellőleg megfoghassa, nincs nyelv, mely kibeszélhesse; mert az élő Istent szinről szinre látni, az angyali karokkal egyesülni, a dicsőült szentekkel trónja előtt állni, őbenne örvendeni, neki szolgálni, a halál félelmétől szabadnak lenni, és elenyészhetlen örömekkel töltözni: a képzelhető jutalmak legnagyobbika. De ezen nagy jutalomra csak nagy munka által lehet szert tenni. Azért igen jelesen mondja sz. Pál apostol, hogy csak „az koronáztatik meg, ki törvényszerüleg és férfiasan küzd. Azért gyönyörködtesse lelkünket az igért jutalom nagy volta, és el ne rettentsen attól a munka küzdelme“ [1]).

És ime, leáldozván a láthatárról a nap, és félbehagyván munkájokat a szőlőmivesek, megjelentek a szőlős gazda előtt, hogy munkájok érdemlett bérét elvegyék, és vevének mindnyájan egyenlően egyegy pénzt. Igenis egyenlően egyegy pénzt, jelentvén ez által Krisztus Jézus, hogy a megtérés és üdvösség keresésére folytatott munka minden időben kedves és jutalomra méltó a Mindenható előtt, és a legkisebb fáradságu munkát is kész a legnagyobb jutalomra érdemesítni azon végetlen szereteténél fogva, melylyel mindenkinek öröküdvét atyailag ohajtja. De fájdalom! el lehet itt is mondani, a mit mondott Krisztus Jézus a példa-

[1]) Homil. 27. in evangel.

beszéd kifejezésével, hogy sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak. Sokan vannak, kik a szellemi működésre, a halhatatlan lélek üdvének keresésére hivatalosak; mert az emberek mindnyájan a végre teremtettek, hogy üdvözüljenek, de kevesek azok, kik rendeltetésöknek kellően megfelelvén, a talán megkezdett jó munkában állhatatosan mindvégig megmaradnának. Pedig csak az üdvözül, ki a jóban mindvégig állhatatosan megmarad“ [1]; mert valaki „kezét az ekére tévén hátranéz, nem alkalmas az Isten országára“ [2]. „Hasztalan munka a jót csak megkezdeni, ha idő előtt megszüntetik, s mindvégig nem folytattatik; és jutalomra szintugy nem érdemes mint az, ki a kitűzött czél felé el kezd ugyan futni, de később ellankadván megállapodik és a czél felé csak távolról néz,“ mondja sz. Gergely pápa [3].

* * *

Kérünk hát végetlen irgalmu Isten: nyujtsd nekünk szent malasztodat, hogy éltünk minden szakában megismervén atyai kegyes hivásodat a szellemi munkára, lelkünk üdve eszközlésére, füleinket be ne dugjuk, szivünket meg ne keményítsük, hanem éltünk minden szakában hiven munkálkodván, a szorgalmas munkások bérére, az örökélet boldogító jutalmára érdemesekké váljunk, és azt megnyerjük. Amen.

Sexagesima-vasárnapra.

Homilia.

Sz. Lukács: 8, 4—15.

A jelen evangeliumi szent szakaszt édes Üdvözítőnk maga fejtette meg. „Kiméne — ugymond ő a néphez — a magvető elvetni magvát.“ — „A mag az Isten igéje.“ — S most mi történt az elvetett maggal, vagyis az Isten igéjével?

I. „És midőn szórná a magot, némely ugyan az utra esék s eltapodtaték, és az égi madarak megevék azt.“ — „A kiknél az utfélre esik, — ugymond — azok: kik hallgatják az Isten igéjét, azután eljő az ördög és kiveszi az igét szivökből; hogy hivén ne üdvözüljenek.“ — Igy vesz el némelyeknél Üdvözítőnk saját bizonyítása szerint az örökélet igéje nemcsak minden gyümölcs nélkül, hanem be sem fogadtatva. Hallgatják ugyan; mert a szent szöveg szerint tömérdek nép gyűlt Jézus köré, s még a városokból is sietének hozzá: épen ugy, mint napjainkban is ünnep- s vasárnapokon mindenki törekszik a templomba, hallani az Isten igéjét. De mi haszna, ha ugy van sokaknál, mintha nem is hallanák? Hasonlók az ilyenek az eljárt s vándorok lábai alatt megkeményedett országuthoz, hol az elesett búzaszem, a helyett hogy gyökeret verne, kiméletlenül eltapostatik.

S kik azok, kiknél az Isten igéje meg nem foganzik, szivök az eljárt utfélhez lévén hasonló? — A kik valamely bünös szenvedély rabságában minden szellemi jóra fogékony-

talanok lettek. Ilyenek, kik az anyagi érdekek hajhászásában, a földi javak keresésében annyira elmerülvék, hogy még vágyuk sincs azok után, mik a lelket közelebbről érdeklik. Ilyenek hallják az igét, de minden nemesb eltökélés nélkül; nem egyéb tehát az náluk utfélre esett magnál. — Ezek sorozatába tartoznak továbbá azok, kiknek szive minden órán ezernyi benyomásoknak megnyílik, s kik csupán azoknak hódolnak, a mik az élet piaczán szemeik előtt kecsegtetve merülnek föl. Minden embert szemügyre vesznek, és kit sem bocsátnak tovább ócsárlás nélkül; minden ruhát megvizsgálnak embertársaikon, s kancsal szemmel gúnyt űznek belőlök. Náluk a szomszéd kéményfüstje is belső jelentőséggel bir; nincs ablak, melyen be ne pislognának, s nem történik a helységben semmi családi háborodás, mit ők azonnal dobra ne ütnének. Szivök üres a ledérségben, s minduntalan csak a szórakozás, kéjelem és társaság után áhítoznak. Az ily, haszontalan képekkel, érzelmekkel eltelt szív elparlagulásában mihez hasonlít jobban, mint eljárt országuthoz? Hogyan lehetne itt csak föl is tenni egy benső életet teremtő fogékonyságot az Isten igéjének hallgatásában? Mi haszna, ha meg is jelennek ily szőrü emberek az isteni szolgálatokon, s hallják is a hitbeli oktatásokat, de ezeknek velejét nem értik!? Ők itt is csak a maguk nótáját fújják, csak látni s látszatni akarnak, vagy ha épen tetszvágyukat valami le nem köti, s szomszédaikkal nem fecseghetnek, az ájtatosság óráit szépen átszunyadják. Mi természetesebb tehát, mint hogy ily kopár szivekre kevés hatása van az Isten igéjének.

Vagy ha talán némelyeknél eltévedve meg is foganzik egy két mag mint az utfélre esett búzaszem, mely nemcsak gyökeret ver, hanem csírát is hajt: mit használ, ha eljönnek a levegő madarai s föleszik? De kit ért Krisztus Urunk ezek alatt? Érti az ördögöt és az ő szolgáit, kik az ember szivéből kiszedegetik az üdvösség jó magvát. Hogy történik ez? Ugy, ha az ember az erkölcsi jóságra serkentő Isten igéje előtt szabadkozván, büneit mentegeti. Már azután mindegy akár az ördög sugja, akár mi magunk keressünk ily mentségeket. Igy például, ha a szüzesség dicső becséről s örök jutalmáról van szó: hány ad ennek kellő hitelt? nem mondják-e sokan: hiszen csak nem járhat örökké az ifjuság

mint a remete szemlesütve, mintha az orravére folynék; hát minek teremtett mindent a jó Isten, ha nem lehetne élvezni? eh, mindeniknek meg van a maga gyarlósága. — Vagy midőn hallják, hogy mindenben igazságosan járjunk el, keresvén mindenek előtt Isten országát: hisznek-e az Isten igéjének? Ez már a világ folyása, azt mondják; az embernek élnie csak kell; hova lenne a család és a gyermekek, ha mindent oly szorosan vennénk? S ugyan ki fürkészné azt mindig, hogy ebben van-e a csalás, vagy abban? Halljuk tehát az örökélet igéit, de nem hiszünk azoknak; s hogy magunkat mégis némikép biztosítni látszassunk: azt hitetjük el szivünkkel, miszerint nem is ugy van az mind, a mikép a hitszónok mondja, hanem talán ugy, a mint vagy az ördög sugdossa, vagy saját önzésünk ámít. Igy lesz az ember lelkiismeretének elaltatása által önmagának csábítója. Hiában állítja elénk az Isten igéje az örök büntető igazságot, a földi élet rövidségét, s a halál órájának bizonytalanságát: az ember közönségesen azzal hitegeti magát, hogy az Isten irgalmas, kegyelmes; mikép bánhatnék tehát ily keményen a gyarló emberrel? lesz még idő a jobbulásra, hiszen csak nem dőlök ki oly hamar az élők sorából, és — végre no, — az ördög sem olyan fekete, a minőnek festik! Mondja már most valaki, hogy van hitele köztünk az Isten igéjének, mikor magunkat igy akarjuk megnyugtatni. — Mit mondjunk továbbá a megátalkodásról és kétségbeesésről, melyben ismét csak az ördög incselkedéseit látjuk. Hogy itt is mindegy, akár a gonosz lélek műve legyen az bennünk, akár tulajdon szivünkből hajtson ki, igen világos; mert elég, ha az ember vagy egyikkel, vagy másikkal gonoszul szövetkezik. Nemde azt hallod az Isten szájából: „Míg időd van, meg ne keményedjék a te szived.“ Elfeledkezhetik-e vajjon az anya csecsemőjéről: elfeledkezhetik-e az Isten terólad? sőt inkább nem akarja-e ő, hogy a bünös meg ne haljon, de megtérvén éljen? nem akarja-e ő, hogy a bün, ha még oly halálos is, a penitentzia könyeiben megtisztuljon? — Ámde a megátalkodás mindezzel mit sem törődik. Annak mindegy, erre vagy arra: ő is csak oda megy, ugy mond, a hová sok ezeren; a halál ugy is mindennek vége. A kétségbeesés hasonlóképen megvet mindent. Legyek, ugy mond, a mint

vagyok: ugy sem lesz már ez másképp. Félre minden vénaszszonyi szenteskedéssel! számomra többé nincs kegyelem. Vagy megjobbulni? hogyan? föláldozzam-e becsületem, vagyonom, hivatalom, jóllétem, családi boldogságom? hogy lehetne ez? — Ime k. a.! igy vesz el az Isten igéjének magva az utfélre esve azoknál, kik már nemcsak hallani nem akarnak róla, de — s ez a legfájdalmasabb — nem is mernek. —

Azért ker. lélek! vedd szemügyre: mikép fészkeli be magát az ördög saját szived önzésébe, s mikép vesz körül ezer cseleivel. Büneidet először csak gyarlóságnak, később már eszélyességnek, azután szemességnek s uralkodó közös szokásnak nevezi, stb. igy igazolván azokat könnyenhivő lelked előtt. Ha pedig a bünök kötelékeivel körülhálózott, már nem menteget többé, hanem avval hiteget, hogy még elég időd van a penitentziára. És végre, ha a vétek már annyira erőt vett rajtad, hogy elég gyáva lettél benne egészen elmerülni s megátalkodni: akkor kevélységeddel bátorít, vagy elcsüggedéssel fenyeget, s a kegyelemnek még reményét is kitépi szivedből, midőn észreveszi, hogy már imádkozni is képtelen vagy. Ime ker. lélek! igy hull az Isten igéje utfélre, igy ragadozzák el a madarak!

Azt mondtuk fölebb, hogy az ördög nincs maga, hanem szolgái is vannak. Kik azok? — Azon elvetemedettek, atyámfiai! kiknek ugy látszik érdekökben áll, hogy a hit és Isten igéje föl ne virágozzék; azért működnek örökké ellene. Majd hitetlen könyveket csempésznek a hivők közé, melyekben az igazság elferdíttetik, s nevetséges oktalanság gyanánt állíttatik elő; majd élőszóval hintenek rosz elveket, s törekszenek az erkölcsi jót aláásni; majd ismét a hittanítókat támadják meg, becsmérelvén őket. Könnyü nekik, ugy mondanak a hamis próféták, az Istenbe vetett bizodalomról, s gondnélküli életről beszélni — biztos jövedelem mellett. Könnyü nekik az önmegtagadás- és mértékletességről szónokolni; holott ezekben ők sem igen túlzók! Szerintök nagyon forró a pokol, ők maguk még sem igen rettegnek tőle! És ha mégis ezeknek nyomán valaki a bünös alkalom megszüntetésére eltökéli magát s jobbulni készül: mit mondanak neki? — Eh — mit? — ezek csak a régi barátok elvei! a világ másképen áll már. Azután, ki prédikál ilyest? túlélt

szük gondolkozásu emberek, kiknél az ütér szokott adni hangnyomatot! Van-e csak egy világi bölcs is, van-e csak egy előitéleteken fölemelkedett ember is, ki ezekre valamit adna? Hát mi jobb, elnyomni-e magunkban a természet ösztöneit, vagy ezek szerint élni? — Ily viszonyok közt állunk k. a.! minden részről. A világ el van árasztva hitetlenekkel, kiknél nagy érdem a hasonszőrü emberek pártját szaporítni, hogy megnyugodjanak. Azért nem kimélnek ők semmi erőt a hit lerontására, hanem egyre küzdenek okkal, gúnynyal, ha valaki közülök meg akar térni. Istenem! hány könnyelmü ifju élet hervad igy el örökre a hitetlenség mételyében! A „mit sem hinni“ a fölvilágosultság fénymázával bevonva közös hangulattá válik a korcs unokák szivében, kik apáik s őseik hitét őrülten megtagadják; s erre még kegyetlenül kevélyek is!

Keresztény atyámfia! szállj most már magadba és vizsgáld meg: vajjon a miben abban nem hasonlítasz-e te is azokhoz, kiknél az Isten igéje utfélre esik? kérdezd csak önmagadtól: van-e hajlamod az igazságra, s ohajtod-e azt? szivedre veszed-e, ha olykor hallasz róla; vagy te is, mint annyian, csak szokásból jársz a templomba, hogy a világ balúl ne vélekedjék felőled? — vizsgáld meg csak, nem szoktál-e unatkozni az Isten igéjének hallgatásában? nem nyugtalanítnak-e akkor is hiú gondolatok? szemeid nem tétovázznak-e? nem ülsz-e ott lelketlenül; vagy az időt nem fecsérled-e szomszédoddali hasztalan beszédben? — Felelj atyámfia! felelj; mert csak igy mutatod meg, szived a termékeny jó földhöz hasonlít-e inkább, mint az eltaposott kopár utfélhez, melyen semmi sem terem. — Oh, hányszor veszed észre magadban, hogy talán mi sem unalmasabb előtted, mint épen egy épületes könyv olvasása, vagy a prédikátzio! Ha pedig még őszintébb akarsz lenni: azt is meg kell vallanod, hogy sokszor eltitkolhatlanul is rosz kedvet okoznak ezek. Igen, mert egészen más ügyek bilincselik le figyelmedet, más érdekek foglalják el lelkedet, s naponkinti tevékenységednek egészen más a rugója. Ne mentegesd magadat kérlek. Mi haszna, hogy van emberbaráti szereteted, s hevűl lelked a szent ügyért? mind az, a mi szóra nyitja ajkadat, nem egyéb üres hangnál, s érzelmeid érzékiségednek hiú játékai;

az igazság pedig csak az: hogy szived hasonló az eltaposott kopár utfélhez; mert a minek lelked előtt örökbecsünek kellene lennie, arra meg nem indulsz; a ki pedig az Istent s az ő országát nem keresi, az élőhalott.

Ezek után vizsgáld meg még bővebben: vajjon az ördög, vagy az ő szolgái, avagy a te saját elvakító szenvedélyed, ker. felebarátom! nem szedegetik-e koronkint szivedből az üdvösség magvát, hogy ne higyj? — Ugy-e még most megdobban szived egy-egy anyai vagy atyai szép intésre való visszagondolásra, mit négy szem közt vevél? ugy-e érzed az Isten igéjének malasztját? ugy-e fölbuzdul lelkiismereted, s szived könnyelmüsége háttérbe szorul, ha hinni akarsz? Hanem azonnal ott terem az ördög, — a te büntársad; fölhevül a szenvedély, hogy újra elcsábítson; jönnek a kölcsönös mentekezések, szépítés, gúny, rágalom, élcz, ámítás; mind föltámad védelmedre. Vigyázz atyámfia! vigyázz, önmagad ne légy hited gyilkosa.

Mi szükségesb, keresztények! mint mindezekről értesülni s ellenök fölfegyverkezni! Ah, ily szabadelmü csábítók mily könnyen vonnak bünhálójokba; s ha czélt értek, nem ismernek többé. Vigasztalás után epedsz? ilyet ők nem adhatnak; halálos ágyra kerülsz? futnak tőled; mert nem nézhetik a haldoklót. Kérded, az elvakító szenvedélyből mi lesz? tekintsd a telhetlen birvágy, haszonlelés s hitetlenség rabjait körülötted: mi lesz azokból? meglehet, hogy mindig tudnak önmentségökre fölhozni valamit azt; de mégis szomoru az ő végök: igy minden vak szenvedélynek. Tudd meg tehát, hogy a bün előbb utóbb elhagy. És te csak akkor fogsz majd az igazságnak önmagad fölötti gyötrő iszonnyal hinni, mikor leesik szemeidről a hályog; mert az a büntető igazság lesz.

Ébredj tehát szerelmes atyámfia! az örökélet igéi szólnak hozzád. Gondold meg, hányszor méne már ki a magvető elvetni magvát, s a mag nálad mindannyiszor utfélre esék! Támad-e még számodra magvető, ki vissza ne vonja majd áldásos jobbját oly szántóföldtől, mely egészen terméketlennek bizonyult be. A jó barát, kinek feddő példázatait elutasítád magadtól, visszavonul; a szép intésekben kifogyhatlan jó anya elhallgat durvaságodra, s a föltünő hidegséged által

megsértett atya fájó szivvel vesz a tévelygőtől búcsut. Ily elfajult szivben a Szentlélek malasztja sem munkálkodik többé. Ugy-e mily borzasztó az, ha a magvető kezét visszavonja! — Hála Istennek, ha még ennyire nem vagy! Rettegj a hitetlenek szánandó sorsától.

Vagy talán a vetésre mindig alkalmas az idő? ha be nem vette szived annak idején a jó magot: tavaszod, nyarad, s őszöd elmultával micsoda reményeid lehetnek? Ha a vetés ideje lejárt, a tél köszönt be fagyos hidegével, s ez — életednek tele. Alkalmas-e a tél a gyümölcsözésre?

Hátra van még, hogy egykevéssé a mag fölött is elmélkedjünk, melynek termékeny földévé kell lenned. Milyen mag az? az Isten ismerete-, félelme-, s szeretetének magva az; a lelki öröm s Istenbe helyezett remény boldogságának magva, melyből a felebaráti szeretet, méltányosság, jóakarat, kölcsönös segedelem, családi és hazafiui jóllét, vigasz, és hűség szeplőtelen érzelmei sarjadoznak. A te szived k. a.! a szántóföld, melybe Isten igéjének magva elhintetik. Csak tőled függ, hogy gyümölcsöt hozzon az örökéletre.

II. „Némely a kősziklára esék, mondja tovább a példabeszéd, és kikelvén elszárada, mert nem vala nedvessége.“ — Mit igy magyaráz meg az Üdvözítő: „A kiknél a kősziklára esik, azok: kik midőn halljják, örömmel fogadják az igét; de gyökerök nem lévén csak ideiglen hisznek, és a kisértetnek idején elszakadnak.“ — Nézzük meg közelebbről, kikre illik ez? Azokra, kik mindenre könnyen föllelkesednek, minden külbefolyásnak engednek; hanem ép ezen hevökben a vétkes ingereknek is helyt adnak. Náluk a föld fölülete jó, könnyen szivökre lehet beszélni, s nemes érzelmekre képesek: de alább már kőszikla van; s igy a mag mélyebb gyökeret nem verhetvén, azaz belülről táplálékot nem nyervén, csak hamar elszárad. A mint jöttek egymás után a szivreható benyomások, ép oly könnyen el is párolognak. Ha pedig áldozat-készség igényeltetik: a minő volt a láng, közönségesen olyan az eredmény. Hallják például a tékozló fiu vagy a büneit sirató Magdolna történetét: ők is elérzekenyülnek; azonban minden komolyabb elhatározás nélkül, mely által az ige foganatot nyerne. Mert alig

hogy vége az ájtatosságnak, már is vigság forog eszökben, s ismét csak henye dobzódásba merülnek. Hallják tovább a szűz Mária életéből ama csendes szelid szeretetnek föláldozását, mely őt szent türelmében mindenek fölé emelvén, neme példányképévé magasítá. A szó megteszi hatását; de már az uton haragra lobbannak, mert egy valaki elég tisztességesen nem köszöntötte őket. Alig érnek haza, már is csattog a ház a békétlen kifakadásoktól; még a nap nem is alkonyodik, s a mindenféle zúgolódásnak vége hossza nincs a családi körben.

Mit mondjunk mindezekre? — Csak azt, hogy jó termékeny föld kell a magnak. Mert ha bir is valaki természeti lágysággal; mit ér, ha az eltökélésnek nincs tartós alapja? a föld szinén csak rövid életü növények virulhatnak: az Isten igéjének magva ellenben mély érzelmü becsületes szivet kiván.

Meg ne csaljanak titeket k. a.! ama részvétkönyek, melyek néha embertársaitok sorsa fölött szemeitekbe lopóznak; sem a sziv-gerjedelmek, melyeket valami jó tett idéz elő; még a gyónásban kimondott erős fogadáson sem igen lehet építni. Szeretnétek hinni, hogy jó szivetek van; de csalatkoztok: mert az mind nem egyéb változó kedélyhangulatnál. A könyhullatás még koránsem biztos jele a megjobbulásnak. Föllobanhat valakiben az eltökélett jóakarat, el ragadhat titeket az egyházi szép ének, megindulást gerjeszhet szivetekben a sokaságnak Isten iránti hálaadó buzgalma a templomban a nélkül, hogy mindezeknek komolyabb eredménye lenne. Kopogtasson azonban az Isten szegénye ajtótoknál, vagy szólítson föl embertársaitok sorsa kölcsönös részvétre: roszul érzitek magatokat, s kimért hideg kifejezésekkel mentekeztek. Ime, ama szántóföldnek csak fölepe jó, alább pedig kemény kősziklás. Azért meg ne csalatkozzatok, midőn azt nevezitek jónak, a mi tulajdonkép nem az. Gyümölcseiről ismerhetni azt meg.

Mit tegyünk tehát? kérditek. Készítsetek az üdvösség magvának termékeny jó földet, hol ne csak megfoganjék, de nőjön, és gyümölcsöt is hozzon az örökéletre. Mit kelljen pedig érteni a jó föld alatt, azonnal kifejtjük. Ez ugyanis a léleknek eltökélett igaz akaratja. Mert az akarat is kétféle. Az egyiknek alapja csupa érzékiség s változé-

kony mint a test. Ilyen akaratjok van mindazoknak, kikről előbb szó volt. Van ugyan bennök pillanatnyi eltökélés a jóra, csakhogy ebben kevés a köszönet; mert a kedélyhangulat változásával az istenes föltételek is elenyésznek. Ettől ilyformán keveset várhatni. A másik akarat korántsem függ a testi hajlamoktól, hanem egyedül magából fejleszti ki, s szilárdítja meg az erkölcsi jónak csiráit a nélkül, hogy alábbszállna buzgalmában. A ki ily eltökélett igaz akarattal bir, annak szive az Isten igéjének magja alá való termékeny föld, melyben gyökeret ver, s ki nem szárad! Az ily akarat gyümölcsei örökké tartanak, mint a lélek halhatatlansága, melyből életereje fejlődik. K. a.! ha megvizsgáljátok magatokat, meg kell vallanotok, hogy még eltökélett igaz akarat sincs bennetek, mely önmagától határozná el a jónak cselekvését s a rosznak elkerülését. Mindenek előtt tehát erre tegyetek szert, hogy mentek lévén az érzéki befolyás hatalmától, számíthassatok a veszély idején önállóságtokra.

III. „És némely a tövisek közé esék, melyek együtt fölnevekedvén, a tövisek elfojtják azt.“ — „Ez azokat jelenti, kik halljják, de a kiknél midőn folytatják életöket, a világi gondok, gazdagság és gyönyörüségek azt megfojtják, és azért gyümölcsöt nem hoz.“ — Egy ideig tehát csak nevekszik, de csak egy ideig. Azonban mi haszna, ha meg nem érik; hanem a tövisek — az élet szerfölötti gondjai, gyönyörei s gazdagságai — vele nevekedvén, elhatalmaznak fölötte és megfojtják? Szóljunk a tárgyhoz közelebb.

Az Isten igéje meghallgattatván, kikelt a jó mag, de az élet gondjai megfojtják azt. Hogy érti ezt Jézus a mi Üdvözítőnk? Itt leginkább azon szivnyugtalanító kérdések értetnek, melyek az élet föntartására vonatkoznak: mit eszünk, mit iszunk, mivel takarózunk? hogyan megy a mesterség? mint szolgál a szerencse? stb. Ezek azok, melyek akadályozzák a magunkba-szállást. — Bezzeg, ha nem teljesednek kivánságaink, ha el nem sülnek vállalataink: hullhat az Isten igéjének magva közénk; tövisek közé hull az, melyek örökre elnyomják. Mennyiben igaz ez mind, lássuk egy fiatal há-

zaspár példájában. Ifjuságuk jámbor és istenfélő tulajdonságaival keltek ők egybe, keresztény érzelmekben gazdagon; hanem alig kelnek maguk szárnyára, a családi élet kezelése körül már is tömérdek gond nyugtalanítja őket. Hamar szeretnének meg is gazdagodni; azért búra fekszenek, búra kelnek. Már nem érnek rá a templomba járni, mint addig; napi gondjaikban elmerülve minduntalan azon törik fejöket, miből hogy lehetne valamit összekaparni. Vajjon lelkiismeretes-e mindenben eljárásuk? vagy csupán szóval győzik, alattomban pedig felebarátaik kárára dolgoznak? már ez nem igen aggasztja őket, csak az üzlet jól menjen. Ha aztán az Isten áldása valahogy nem akar velük együtt munkálni a kitűzött czélra; van a zúgolódásnak és egymásközti zsörtölődésnek kelete! Mások előmenetelének irigylése, a házasélet terheinek megutálása, napi renden vannak; s igy teszik oktalan gondokkal maguknak keserűvé az életet. Egykor ők is hittek; de a szivökben lappangó vétkes hajlamokra nem ügyelvén elsülyedének. Igy fosztják meg a tövisek az örökélet magvát. Helytelen aggodalmaik közt át meg átvillannak ugyan emlékezetök homályán az irás szavai: „ne legyetek szorgalmatosak, mit egyetek mit igyatok, és hogy ruházkodjatok: nem tudjátok-e, hogy a ti mennyei Atyátoknak van arra gondja, mi szükséges nektek! — ha táplálja a levegő szárnyasait, ékesíti a mezők liliomait: mennyivel inkább titeket;“ ha tudják is hogy nem használ az embernek semmit, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja; és hogy az Isten országa nem a mulandók bőségében áll: mi haszna, ha épen ezek fojtatnak meg a tövisektől, az élet fölösleges gondjaitól. Eleinte mindenki azt gondolja: hiszen csak nem hagyhatom a magamét; de ez rövid ideig tart. A földiek szeretetét minden nyereséges óra szaporítja. Itt nem igen van megállapodás mindaddig, míg az egész élet Isten országának keresése s az örökkévaló kincsek gyüjtése nélkül a világi gondok tövisei közt föl nem bomlik.— És igy van ez minden osztályban. Az iparosnak, a kereskedőnek sem éjjele sem nappala; s miért nyugtalankodnak? veszendő kincsekért. A hitnek kevés becse van. Az emberek egymásnak sem hisznek; hit és bizalom nélkül tehát hogyan lehetne valakinek Istenben megnyugvó benső hitélete?? —

„Ez azokat jelenti, mondja Krisztus Urunk, kik hallják ugyan az igét; de midőn folytatják életöket, a gyönyörüségek megfojtják azt.“ — Vajjon micsodák azok? A gyönyörüség k. a.! közönségesen kétféle: az egyik a lelket, vagyis az önszeretetet, a másik pedig az érzékiséget, a testet csiklandozza. Mind a kettő hasonlít a tövisekhez, melyek a közükbe esett magot elnyomják. Világosítsuk ezt föl egy hajadonnak példájával. Gyermek-leányka korában ott állt ő mint erény lilioma tiszta szivü társnéi között, ártatlanul és szeliden, az isteni félelemnek gazdagságával szerény kebelében; és boldog volt, mert az Istent szerette egyedül. Nevekszik azonban az évek száma, föltünedeznek mulékony bájai, s velük egyetemben a nemi hiúság is. Már ékes öltözet pompázik rajta, s dicsértetik. Összeméri magát másokkal, s azoknál tetszetesbnek véli szépségét, ruházatát. Szivesen oda áll a tükör elé, mert külsőjének már önmaga is hizeleg; s minél vonzóbbá fejlődik, annál jobban gyülekezik körüle a csapodárok serege, kik nem szünnek magasztalni szépségét; de gyülnek dagadó szivének bajai is. Ő mindazáltal bálványimádóvá lesz, szép magát állítván hamis istenének. A tömjénfüst elkábítja a szerencsétlent, s lelkét a nagyravágyás foglalja el. Igy nézzük őt. Hol a szelid alázatosságnak egyszerü kifejezése? hol vannak az Istenben megnyugvó boldogság becses érzelmei? az igének magjával mind — mind — elfojtaték. Még jól el sem foglalta az önzés átka, a czifraságvágy: s már vége gyermeki igénytelenségének. A szent és feddhetlen szeretet, az öröm, az imádság — mind — búcsut vevének; a szende magábavonultság nincs többé. De lehet-e ez másképp? nem zár-e ki az önző tetszvágy minden erkölcsi jót szivünkből? vagy szerethetjük-e az Istent, mint legfőbb jót, míg önmagunkat rendetlenül szeretni meg nem szününk? Imádkozni és a világ kedvét keresni, szemérmesnek lenni s a nyilvánosságot vadászni: két ellenkező dolog. Igaz tehát, sajnosan igaz, hogy a bukást mindig nagyravágyás előzi meg. Ha, az első buja pillantásnál mindjárt a dolognak szomoru végére gondoltunk volna; ha, mikor az Imádságban lanyhábbak kezdtünk lenni, észreveszszük vala, hogy a világ gyönyörei csak ártatlanságunk, becsületünk véres árán vásárolhatók

meg: bizonyosan nem jöttünk volna ennyire. A mint a lelki vétkes gyönyörüségek, ugy az érzéki kicsapongások is azonnal megölik az Isten igéjének magvát. Igy a fajtalanság megveti a keresztfáról hozzá lehangzó önmegtagadásnak szózatát; imádság, böjtölés, alamizsnálkodás előtte kevés értékkel birnak; a tiszta erkölcsiség követelése túlszigorrá, a mértékletesség törvényei öngyötrelmekké válnak a tisztátalan lelkek előtt. A nemes érzés, becsületes szeretet elfajul; hit, remény, hűség megvesztegettetik: a jó mag tövisek közt hal el.

Mit mondjunk ezek után a gazdagságról, melyet Üdvözítőnk szintugy a jó mag tövisének nevez. Hogy értsük ezt? — Annyit bizonyosan tudunk, hogy „porból lettünk, s porrá leszünk.“ A mindennapi tapasztalás arról győz meg, hogy az ember s egész élete hasonló a fűnek virágához, mely tegnap még virult, s ma már hervadtan áll. Igen, de a gazdagok!? kik előtt mindenki bókot hajt, övék levén mindenütt a szónak hatalma, és a kiknek parancsára százankint állnak elő az emberek: hát ily gazdag ember ne felejtse-e el, midőn szolgák, kegyenczek, udvari hizelgők övezik dicskörrel, hogy ő is csak por? Hihetőleg elfelejti, mert gazdag s hatalmas. De az Isten ígéje igy szólítja meg őtet: „Ti mindnyájan, kik gazdagok vagytok jó cselekedetek nélkül, sirjatok és jajgassatok; mert minden gazdagság mint a füst és pára, minden pompa a molyok martaléka, — arany és ezüst is megvásik.“ Semmi ellen sem lehet világosabb okokkal vívni, mint épen a gazdagság ellen. Nem látjuk-e, hogy hurczoltatik el összegyüjtött kincseitől a fösvény? s legfölebb is egy gyász ravatal jut neki cserébe mindezekért. Hja! de nehéz ám, főkép a gazdagságnak közepette ily érzülettel lenni, ugy-e? Legyetek csak ti is gazdagok; bővelkedjetek csak mindennel egész a fényűzésig,—mondják; s álljon telve előttetek folyvást az örömélvezet pohara: majd ti is máskép beszéltek. Mintha bizony, a gazdagok már biztosítva lennének a fájdalmak és betegségek ellen! mintha a legnagyobb bőség is el nem változhatnék éhséggé! Mi haszna; ők mégis a mammonnak élnek, s ha az örök sötétség és fogak csikorgatása vár is rájok: nem tesznek máskép, mert gazdagok. Azt mondja tovább az irás: „alamizsnálkodjatok, s az

igazságtalanság mammonjából csináljatok barátokat, hogy befogadjanak titeket az ő örökkévaló házaikba.“ Már kérdem, ki ne cserélné föl a mulandókat az örökkétartó kincsekkel? Igen, ha az arany ezüst nem csillogna; ha a gabnacsűrt üresen is nézhetnők; ha kincsek nélkül ellehetnénk, s birtokaink nagy kiterjedése nem volna annyira gyönyörüséges! Lehettek eleve bármily szép czélok a földi javakhoz kötve: nem csoda, ha ezek mind feledésbe mennek; mert a kiknek lelke telhetetlen, azok általában véve gazdagok. — Nemde az is Krisztus szava, hogy „szeresd az Istent mint legfőbb jót teljes lelkedből.“ Hogy is lehetne ez különben, ha ő a világ teremtője, Urunk, s mennyei szent Atyánk! Ugy van; de itt egy gazdag, ki javait saját ügyessége s szorgalma által szerezte; ki nem köszön senkinek semmit, ki nem szorul senkire: mióta bőségben él, Istenre sincs gondja. Ellenben megadja mindenkinek a mi őt illeti, munkával lát el sokakat, nem marad adósa senkinek: ki mit követelhet tőle? Csak szeretet nincs benne, s hogy evvel nem bővelkedik, nem tehet róla, mert — gazdag [1]).

Ime ker. a.! igy jár az Isten igéje közöttünk, ha róla megfeledkezünk. A mit gyermek-korunkban oly tisztán hittünk, ifjuságunkban híven megőrzöttünk, s talán még a férfikorban se mondtunk le róla végkép: a megszaporodott földi javak s gyönyörüségek közt hogy kiszáradt! A mi egykor oly szent és boldogító volt, hogy elfogyatkozott! Vajjon az igazság változott-e meg? oh nem; mi öltözénk más emberbe, minket vetköztetett ki a bün régi szép erényeinkből, a mi hitünk pártolt el az igazságtól. A tövisek nőttek velünk, s ezek nyomták el az üdvösség jó magvát szivünkben!

Mily máskép volt még ez akkor, míg gyermeki szelid kedélylyel örömest imádkozgatánk: „Hiszek egy Istenben, mindenható atyában, mennynek s földnek teremtőjében; és a Jézus Krisztusban, ő egy fiában mi urunkban?“ Mily máskép volt még ez akkor, míg ájtatosan hittük, hogy „boldogok a lelki szegények, mert övék mennyeknek országa; boldogok a szelidek, mert ők bírják a földet; boldogok a tisztaszivüek, mert ők látják az Istent“? stb. Hogy megválto-

([1]) Máté: 19, 23.

zott a világ! Ezek most nagyrészt elavult s megszokott köznapi beszédek már; de boldogabbak-e az emberek? jobb-e a mostani a régi állapotnál? ne hidd, oh ne hidd! A lélek mindig a régi elvesztett boldogság után sohajtozik. Vissza tehát! mert „bizony mondom nektek, ha csak meg nem tértek, s a kisded gyermekekhez hasonlókká nem váltok: be nem mentek mennyeknek országába“ [1]).

IV. „És némely jó földbe esék; és százanyi gyümölcsöt hoza.“ — „A jó földbe vetett magon azok értetnek, kik tiszta és jó szivben a hallott igét megtartják és gyümölcsöt teremnek béketürés által.“ Végezzük be elmélkedésünket. Kiket értett itt az isteni magvető Krisztus Jézus, ha nem azokat, a kik semmi alkalmat el nem mulasztanak, csak hogy az Isten igéjét hallhassák, s önmaguk és felebarátaik hasznára fordíthassák; kik nem elégszenek meg azzal, hogy annak idején a templomban megjelenhessenek, hanem égő vágygyal ohajtoznak az igazság kútfejéhez, s ott egész lélekkel engedik magukat át Isten szent igéje hatalmának, mindent saját körülményeikre magyarázván, mindenből épületes tanulságot merítvén. Ezeknek szive lesz ama termékeny föld; mely százszorossá érleli a jó magot; mert ők nemcsak hallják az igét, de meg is tartják. — Itt a gyümölcshozó magnak háromféle ellenségéről kell röviden megemlékeznünk. Első mindjárt maga a bün, mint főcsábító; második az ember természetével azonos feledékenység; és harmadik a henye kéjsovárgás. Ezek ellen ugy biztosíthatjuk magunkat, ha p. o. a bün ingerei arra csábítnak, hogy ne sokat adjunk a papok szavára, mert ők maguk sem igen hiszik, a mit beszélnek: mindenek előtt eszünkbe juttatjuk a szent irás ezen szavait: „Nekem szolgálnak, a kik Mózes székében ülnek; kövessetek tehát mindeneket, a mikre tanítanak, cselekedeteik szerint pedig ne tegyetek.“ — A hit alapelveit elhomályosítja a feledékenység is. Ez ellen a hallott s fölfogott igének gyakori visszagondolásában kell óvszert keresnünk, hogy a kisértet idején el ne fogyatkozzunk. Mi lenne belő-

[1]) Máté: 18, 3.

lünk, ha a Szentlélek erősítő malasztjával nem erősbülnénk, s a szentségek gyakori magunkhozvételével nem táplálkoznánk! Mi tartaná föl bennünk a hitet, mi buzdítana Isten iránti szeretetre, ha Isten igéjével, ezen örökéletre tápláló lelki eledellel nem élnénk? Mi szorítaná ki elménkből a sok világi haszontalan gondolatot, ha ily üdvös hatások elől zárva maradna szivünk? Istenem! nem kellene-e oktalan állatok módjára tengő növényi életet vinnünk, minden, Istenre s emberi méltóságunkra emlékeztető szellemi foglalkozás, imádság és jó cselekedetek nélkül! De hányan veszik ezt igazán szivökre? — Kevesen vannak a választottak.

Már pedig Üdvözítőnk szerint is csak azok szivét lehet valódi jó földnek tekinteni, mely bő gyümölcsöt terem, a kik állhatatosak a hitben. De hogy terem a sziv bő gyümölcsöt? ha szent és ájtatos érzelmekben gazdag, s felebaráti szeretettől lángol. Ilyen szivben lakozik a jóra eltökélett igaz akarat, mit gyümölcseiről ismerhetünk meg. S csak is ott örvend az Isten igéje dús tenyészetnek, a hol a jó cselekedetek sem hibáznak.

A milyen a mag, olyan a gyümölcs, mely belőle fölvirágzik. A mag pedig az Isten igéje, ugy mond Krisztus — a mai evangeliumban. Ha ez kegyelem által az ember szivében megérik: bölcseség, szeretet, igazság lesz a jó mag foganatjának áldása. Nézzünk meg csak egy Isten szive szerinti nemes kebelü emberbarátot, kinek egész életét Isten igéjének magva virágoztatja: mily szelid ő tekintetében, mily barátságos viselete, mennyi szeretet s áldozat-készség sugárzik szemeiből, egész lényén mennyi részrehajlatlan jó akarat ömlik el vigasztalólag! Hogy jönnek mennek hozzá jótanácsért, hogy keresik barátságát, s hányat ereszt el magától bajaiban megenyhülve! Még azok is, kik ellehetnének egyébként nélküle, közelébe sietnek. Ilyen csak egy jó magból nőtt s egészséges nedvvel táplálkozó árnyékos fa lehet, melynek enyhadó hűsét mindnyájan keressük.

Ah! de ily jeles gyümölcsöt csak a béketürés teremhet. Nem lesz mindjárt százszorossá a mag. A szántóföldön is először csak fű látszik, azután bujik a toklász, míg végre sárga kalászokban rengedez a vetés, melyen, mint tudjuk, szél, zivatar, hőség szokott keresztül vonulni. A lélek Isten

kegyelme általi megszentülésének időre és kitartásra van szüksége. Ki ne tudná, mennyi akadályt gördít az élet a jó mag növekvésének eléje? Az állhatatosság azonban nem ismer akadályt, s rendeltetése magas czéljának mindvégig hive marad. Ha olykor meg is botlik a göröngyökben, fölkel ismét; ha csüggedez is bátorsága, de azért el nem vesz; ha kaczérkodik is vele bizonyos ideig a lelkesedés, s nem akar az örök elveknek t. i. Jézus édes igájának meghajolni: tudni fogja, hogy ezek az erkölcsi kitartásnak csak üdvös próbái. Ha küzd is az apostol szerint ellenségeivel, s arczulcsapásokat kell is szenvednie: azt mondja magában: „elég nekem az Isten kegyelme.“ A várakozás nem igen untatja; annál lankadatlanabb buzgalommal tör előre, s gyümölcsözteti a jó magot béketürésben. — Ezt pedig nemcsak saját körében eszközli, hanem felebarátjainak is jó példát ad, és se a hanyagok, se a késedelmes hitüek balitéletei vissza nem riasztják, hanem mindennek mindene akar lenni, ösztönözve, javítva. Csak is igy gyümölcsözik a jó mag béketürésben. Semmisem természetesb, mint ily rögös pályán ellenszegüléssel, rágalommal találkozni; Krisztus urunkat is ördöngösnek, lázítónak mondák ellenségei. Mind hiában, a jónak s igaznak győznie kell. Ha az égből kivánnak is jelt küldetésünk bebizonyítására: meg ne ijedjünk; a kevélység tüze legelőször saját rabját égeti meg. Azért tehát csak gyümölcsözzünk béketürésben! Maga ezen istenes erény első gyümölcse a jó magnak, és elsőszülöttje a szeretetnek. A hol béketürés nincs, szeretet sincs, mely az ige gyümölcsöztetésére közremunkálna

Én uram és én Istenem! ha ezek után már most meggondolom, hány ezerszer hintetted el örök igédnek jó magvát szivembe? és ha kérdést intézek magamhoz: mily sors érte azt? minő gyümölcsöket hozott az örökéletre? nem vagyok képes felelni Uram! Csak annyit tudok, hogy haszontalan szolga voltam, mert a magot nem hagyám eljutni czéljához. Az élet gondjai elvonák szivemet tőled, s világ fiává lettem a gyönyörüségek által; a gazdagságokban elkevélyedtem; elszakadtam az igazság forrásától, s szivemben meghalt a szeretet. És ha most valami jót teszek is, mi az mind ahhoz mérve, a mit tehettem, vagy tennem kellett

volna! oh, ezen kevésnek érdeméből is mennyit levon az önérdek s dicsvágyó elbizakodás! Uram, uram! legőszintébb lesz feleletem, ha leborulok előtted, s a publikánussal mellemet verve fölkiáltok: „Légy irgalmas nekem szegény bünösnek!“

Mielőtt bezárnók elmélkedésünket a mai napra, térjünk még néhány pillantással vissza az evangelium elejére. — „Egybegyülekezvén tehát fölötte sok nép, és városiak is megjelenvén nála, mondá e hasonlatosságot: kimene a magvető elvetni magvát.“ Ő maga (Krisztus) vala a magvető, föld az összegyülekezett nép, s a mag a sereghez intézett példabeszéd. Most is összetódul leginkább ünnep- s vasárnapokon a hivő nép, hogy hallja az Isten igéjét. Vajjon ki az, a ki elhinti szivökbe az üdvösség magvát? A lelkipásztor az, atyámfiai! ki hiveinek élőszóval hirdeti az örökélet igéit. Boldog az a pap, ki fölfogván hivatása fontosságát, jó magot hint a szivekbe! Mert tagadhatlan, vannak könnyelmü magvetők is, kiket se a szántóföld, se a mag, se az aratás nem aggaszt; de van elég üres, foganatlan mag is. Azért, kik irott betűvel akarnak tanítani, nem kevésbbé boldogok, ha egészséges jó magot szórnak el. — De vajjon nem magvetők-e egyszersmind a családapák önkörükben s az anyák a kisdedek között, a tanítók az iskolában, az előljárók községeiknél és minden keresztény, valahányszor csak alkalma van jó és okos szót mondani? oh boldogok ezek mindnyájan, ha a vetésnek való földet el nem hanyagolják! Mindenek fölött pedig a családapák, anyák és iskolatanítók!

Jóllehet pedig nem egyenlő a föld, sőt igen is különböző, és a magnak is egy része utfélre esik, másik a kősziklára, míg egynémely a tövisek közé: azért meg ne szünjél hirdetni az örökélet igéjét. Oh ne mondd, hogy nincs haszna, hogy el vagyok fáradva, s minden ugy van a mint régen volt. Én azt mondom: nem. Mert „némely jó földbe esék, és százannyi gyümölcsöt hoza“ [1]). Azt nem tudhatni, hol találsz jó földre; nem tudhatod, hol vannak a szivek épen az Isten igéjének befogadására; és nem tud-

[1]) Lukács: 8, 8.

hatod, vajjon, a ki ma nem szivesen hallgat, esztendő mulva nem fog-e figyelmes lenni; vagy ha egyszer megfogant, később azonban elszáradt a mag: nem hajthat-e az ki új életre? Te csak annyit tudsz, hogy az Isten magvetőnek rendelt. Hints tehát jó és rosz időben egyaránt, plántálj és öntözz. A többi ugy is az Istené! Ő az, bizzál benne, ki nevekedést ád az elvetett magnak. Amen.

Quinquagesima-vasárnapra.

Ime, az emberfia a pogányok kezébe adatik, és megcsúfoltatik, és gyalázattal illettetik, és megpökdöstetik, és minekutána megostorozták, megölik őtet; de harmad napon föltámad. Ők azonban ezekből semmit sem értének. — Luk. 18, 32 — 34.

Midőn urunk Jézus a mai evangelium szerint fölméne Jerusálembe a husvét ünnepére, oly élénk szinekkel festé a felőle megjövendölt szenvedésnek nemeit, hogy azt mindenki megértheté; és átláthatá, hogy itt az idő, melyben a próféták jövendöléseinek az emberfiáról be kell teljesedniök. De az apostolok, kik a Jézus által fölállítandó földi hatalmas országról s az abban nyerendő fényes állásról, kitüntetésekről ábrándoztak, ezekből mit sem értének, és e beszéd elrejtett titok vala előttök.

Nem igy van-e ez k. a.! most is sok kereszténynél? — Az egyház ugyanis mit sem tud a farsangról; s azért harmadfél héttel hamvazó szerda előtt az ur Jézus keserves kinszenvedéséről figyelmes elmélkedésekre készül. Már septuagesima-vasárnapon, mely hamvazó szerda előtti harmadik, a bünbánatos viola szint ölti föl; az isteni szolgálatban elhagyatja a vig alleluja éneklést; a papi zsolosmás imádságokban első atyáink szomoru esetéről és a rettentő vizözönről szóló szentirási czikkeket olvastatja; a szent misét Dávid kesergő zsoltárával kezdi. A vasárnapoki tanításokban mindnyájunknak Isten általi meghivását az üdvösség munkájára; az Isten igéjének a földi hiúságok után indult lenge hivek lelkébeni különböző sorsát, isteni Üdvözítőnknek leendő

meggyaláztatását, erőszakos halálát tárgyazó evangeliumi czikkeket olvastatja, hogy ezek által a hiveket csendes magukviseletére birja, és a negyvennapi szent böjt méltó s üdvösséges eltöltésére készítgesse.

Azonban, hányan vannak, kik mindezekből mit sem értenek? vagy ha értenek is valamit, azt szivökre nem veszik; hanem a féktelen mulatságoknak indulva éjt napot egygyé tesznek, hogy a hiúságos örömeknek, kedvtöltéseknek áldozhassanak? — E három nap az egyház hű fiaitól azt kivánja, hogy huzamosb ájtatoskodás, az ur Jézus szenvedéseiről mélyebb elmélkedés, és üdvösséges testi sanyargatás által a magukban tapasztalt hibák kiirtására, a jó erkölcsök gyakorlására serkenjenek. Mire nézve sok helyen az imádandó oltáriszentség e napokban nyilvános imádásra kitétetik; s a midőn a világ fiait mulatságra: az egyház ájtatosságra hija föl hiveit. E három napon, melyeket az elfajult világ lelke a puhaság, mértékletlenség, tobzódás napjaivá változtatott, tünik ki leginkább, kik a keresztény anyaszentegyháznak valódi, — és kik csak a puszta nevet viselő, bárányborbe öltözött korcs fiai?

Ne vélje senki, hogy én általában minden vigságot kárhoztatok; hogy az illedelmes, tisztességes, mértékletes, józan, minden isteni, egyházi és polgári törvények sérelme, egészségünk, vagyonunk rontása, hivatalos foglalatosságunk elhanyagolása nélküli vigabb, barátságos összejöveteleket, mulatságokat véteknek kiáltom ki; nem: *én csak a farsangi mulatságokkali visszaéléseket kárhoztatom, és az ezekből eredő testi s lelki veszélyektől akarom hiveimet mai beszédem által megóvni.* — Mire segítsen bennünket a mai evangeliumi vakon könyörülő s azt megvilágositó ur Jézusnak hathatós kegyelme! Figyelmezzetek.

* * *

Bármit mondjon is a világ: az egyház, mint Jézusnak hű jegyese, el nem távozhatik, az evangelium zsinórmértékétől; a mi abban taníttatik azt sürgetni, a mi kárhoztatik, azt tiltani köteles. — Isten az ő adományait azért adta, hogy

mi azokkal éljünk, s illendően hasznukat vegyük. Lám Üdvözítőnk is többször megjelent a vendégségekben; sőt a kánai menyegzőn a vizet csodálatosan borrá változtatta; szent Pál apostol pedig a hiveket igy szólítja: „Örüljetek az Urban mindig, ismét mondom örüljetek; a ti tisztességes magatokviselete nyilvános legyen minden embernél“ [1]). Legyen azért az esztendőnek bármely részében, kivéve a tiltott napokat, véteknek nem tulajdonítja az egyház, ha némelykor az atyafiak, jó barátok, ismerősök viszonyos szeretetök bebizonyítására mértékletes lakozásra összejönnek; ha ilyenkor a házi gazda jobb étkekkel kedveskedik vendégeinek; ha ily szives lakozás után tisztességesen együtt mulatnak s vigadnak. De midőn a drága idő, melynek minden perczeit hasznosan kellene eltölteni, nem napokig, de hetekig mértékletlenségnek szenteltetik; s a botránkoztató dőzsölések, az éjjeli rendnek és csendnek zavarásával és számtalan jobb érzésüek háborgatásával üzetnek: hol van azon józan gondolkozásu és érzésü ember, ki ezt helybenhagyni bátorkodnék? Midőn az ily féktelen társalgásu emberek kábultsági mámorukból kiábrándulnak, maguk is nevetséggel emlékeznek vissza könnyelmüségökre. Méltán int tehát az igazságnak lelke: „Vigyázzatok magatokra, hogy el ne nehezedjék szivetek a mértékletlenségnek és részegségnek miatta“ [2]). „Vessük el a sötétségnek cselekedeteit, és öltözzünk föl a világosság fegyverébe; mint nappal tisztességesen járjunk, nem mértékletlenséget és részegséget üzvén. Vigyázva járjatok, nem mint esztelenek, hanem mint bölcsek“ [3]). Az egyház is mai napon Krisztus kinszenvedését azért terjeszti elő hiveinek, hogy csendes elvonultságra birja őket. De a világ lelke ellene mond az evangeliumnak, s azt kiáltja: „most nem a szomorkodásnak, hanem a vigalomnak az ideje;“ és ha találkozik a világban egy jobb érzésü, higadt gondolkozásu, ki a mámoros világ visszaéléseit kárhoztatni meri, s föltárja az ezekből eredő vétkes veszélyeket: az azonnal az emberi társaságot gyülölőnek neveztetik; mások vig kedvét

[1]) Filip. 4, 2. — [2]) Luk. 21, 34. — [3]) Rom. 13.

zavaró, durva, a világban nem forgott képmutatónak kiáltatik. — Ne üzzük mi ker. a.! a megromlott világ szellemét, hanem tartsunk a józan világgal, melyhez igy szól sz. Pál: „Örüljetek az Urban mindig, ismét mondom, örüljetek; a ti tisztességes magatokviselete nyilván legyen minden embereknél;“ s kiáltsunk az evangeliumi vakkal világosító kegyelemért: „Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam“ [1])!

A történetirók könyveiből tudjuk, hogy a divatozó huzamos farsangi rendetlenségek a pogányoktól vették eredetöket. — Mind a görög mind a romai pogányoknál több napig tartattak az ugy nevezett Bachus boristennek ünnepei; honnét mai nap is a farsangi napok latin nyelven Bachus ünnepeinek neveztetnek. A nevezett pogányoknál ezen Bachus hamisisten örömnapjaiban, a zabolátlan pajkosság kötelességnek, a szemtelenség ájtatosságnak, a részegség illendőségnek, a fajtalanság, vásottság vallásos cselekedeteknek tekinttettek. Férfiak és asszonyok egyaránt elfeledkezvén a józan ész által kiszabott illendőség határairól, ocsmány énekek és kiáltások közt, mint észnélküli szerencsétlenek, éjjel és nappal az utczákon föl s alá ugrándoztak hamis istenök tiszteletére. E rendetlenséget maguk a józanabban gondolkodó pogányok is alávaló elvetemültségnek ismervén, Livius jegyzése szerint Róma fölépítésének 567. esztendejében a romai tanács e rendetlenségi ünnepeket megtiltani szent kötelességének tartá. És ime, a keresztények közt sokan most is követik a pogányok nyomdokait! Nem ugy tekintik-e ők e farsangi időt, mint melyben minden tartózkodás nélkül szabad üzni mindent, mit máskor becsületes emberek társaságában az eszelősökön kivül senki sem merészelne cselekedni? És azok, kik a régi pogányokkal ily szorosan kezet fognak; kik épen ezen esztelenségnek, mértékletlenségnek, melyet a romai pogány tanács tilalmazott, tágas mezőt engednek: megérdemlik-e a keresztény nevet? vagy szabad-e a kereszténynek valamikor nem keresztény módon élnie? „Hogyan lehet, ezek sz. Pálnak szavai; hogyan lehet egy társaságban igazság a hamissággal, avagy miben

[1]) Lukács: 18, 38.

osztozó társa a keresztény a hitetlennek? avvagy összeillik-e az Isten temploma a bálványképekkel?“ [1]).

Szerelmesim! a keresztségben nyert isteni kegyelem által a keresztény a teljes sz. Háromság egy Istennek templomává, lakhelyévé lesz, és dicsőítésére szenteltetik föl; az oltáriszentségnek vétele által pedig valóságosan az Istent fogadja lelkébe: de megférhet-e az igaz Istennek imádásával a pogány Bachusnak förtelmes szolgálatja? És ha a keresztény mégis zabolátlan testi kívánságainak s tisztátalan gyönyöreinek hódol, s azokban részt venni nem átall, melyeket egykor a pogányok Bachus ünnepeiben elkövettek: a pogányok sorába áll, a keresztény névről cselekedetei által lemond, s az Isten egyéb kegyelmeire méltatlanná teszi magát.

„Vigadjunk, most annak az ideje! Nem lehet mindig okosnak, józannak, komolynak, ájtatos gondolatokba merültnek lenni. Majd bekövetkeznek a böjti napok, majd akkor ájtatoskodunk, és a kálvária-hegyen Jézus szenvedéseiről eleget elmélkedhetünk.“ — Igy okoskodik sok könnyelmü keresztény. De nem nagy becstelenítése-e a katholika egyháznak s vallásnak, azt vélni, hogy bármint kivetközött is valaki farsangon át keresztény erkölcséből, azt hamvazó szerdán köpenyeg gyanánt ismét magára veheti? hogy bár zavaros, álmos fővel, a mértékletlen táncz- evés- s ivástól elerőtlenedett testtel, festlettséggel eltelt szivvel, számos elkövetett vétekre szomoruan visszaemlékeztető lelkiismerettel jelenik is meg a templomban csak hamut hintsen fejére a pap, s mondja hozzá e szavakat: „Emlékezzél meg ember; mert por vagy s porrá leszesz“: azonnal az egyház hivei közé tartozik? Mintha a jó kereszténynek nem kellene naponkint megemlékeznie arról, hogy halandó, hogy minden e világon hiúság, mulandó; hogy e világ egyedül az érdemszerzés, küzdelem, szenvedés helye; hogy nem itt, hanem a jövendőben kell teljes boldogságot reményleni; hogy esztelenség portestünknek a lélek kárával oly igen hizelegni, kedvezni, egyedül annak szolgálni, annyival is inkább, mert senki sem tudja, mely pillanatban szólítta-

[1]) II. Kor. 6, 15.

tik lelke az igazbiró itélő széke elé; s az egyház e szertartást épen a böjtöt kezdő szerdán nem azért gyakorolja, mintha az azt megelőző heteken halandóságunk elfeledését, s délczeg indulataink szabad csapongását helybenhagyná. Mily igen kapnak a rosz, erkölcstelen katholikusoknak ily gyalázatos vélekedésén a különvallásu atyafiak, hogy e könnyelmüséget magára az egyházra kenhessék s kisebbithessék!

A kereszténység első zsengéjében Jézus hű tanítványai s követői az ily kicsapongásokról mit sem tudtak; sőt ha valaki elfeledkezett volna magáról, az ugy tekintetett, mint a kereszténység szégyenfoltja. A kereszténynek egész élete vigság. Nem keresi ő a farsangi, nem a böjti napokat, hanem mindennap vidámítja őt jó érzése, örvendezteti a hit kegyelme, örül mindennap a jövendő örökéletnek. Ily tekintetből a kereszténynek mindennap öröm, vigság napja van. Avagy a farsangi napok szabadalmat adnak-e oly örömekre, vigságokra, melyek szent hitünk gyalázatjára, az emberiség lealjasítására s Isten megbántására szolgálnak? hát a rendetlenség, a feslettség, mértékletlenség nem illetlen és kárhozatos-e farsangon ugy mint egyébkor? Igen, az Istennek olyan napja az egyik mint a másik; Isten előtt egyik napról ugy fogunk számolni mint a másikról. A farsangi napokban szintugy kisérnek minket Isten szemei, mint egyébkor. Vagy mondjon valaki időt, melyben Isten törvényei nem kötéleznek, melyen Isten iránti viszonyaink megszünnek, melyben szivünk vágyait szabadon követhetjük? — Ne mondja azt senki: hogy szükséges az embernek a szórakozás; hiszen ugy is eleget összehuzza magát, fáradozik, dolgozik egész éven át, és kevés örömet élvez. Mert azt szórakozásnak mondani nem lehet, mi a test egészségét megrontja; sőt több napon át alkalmatlanná teszi a munkára. Hány keresztényt döntenek a mai rendetlenségek betegágyba? és hány ártatlan házi családnak sajtolják ki könyeit? Ezt én szórakozásnak nem, de rendetlenségnek igenis nevezhetem. — Helyeselhető-e, következetes-e: egész éven át keresztény módon élni, s a vigalom napjaiban szent hitét lábbal tapodni? Minthogy egyébkor Istennek eleget szolgált valaki, a vétektől eleget oltalmazta magát; e napokban Isten

iránti hűségét megszegje? Minthogy egész éven át eleget dolgozott valaki, most fáradságának gyümölcsét egyszerre letépje? Hányan nem áldozzák föl e napokban néhány óra gyönyörének azt, mit éven át a fonnyasztó hőség, vagy dermesztő hideg, éhség, szomjuság, izzadság, fáradság közt nehezen kaparítottak össze? És mi marad részökre más, mint a sziv nyugtalansága s a lelkiismeret mardosó férge?

Az ily tényeknél k. a.! hol van a keresztény okosság, a religio szelleme? hol azon óvatosság, melylyel a kereszténynek élnie kell az erkölcsi veszélyekre nézve? Nincs-e amugy is elég bánni való gyarlósági botlásunk, miért szaporítjuk azokat újabb könnyelmüséggel? Nem azért helyeztettünk e világba, hogy csak együnk, igyunk, a testi gyönyöröket vadászszuk; ez a barmok életmódja. A mi rendeltetésünk Istent imádni, s törvényeinek engedelmeskedvén, ez élet után nyerendő örök boldogságra magunkat érdemesíteni. Illik-e az okos értelemmel fölruházott emberhez olyan mulatság, mely az egészséget rontja; a testi erőt, melyet sokkal hasznosabban lehetne használni, vesztegeti; a másra szükséges költségeket elragadja; sőt a hivatási foglalkozásokra alkalmatlanná, vagy legalább kedvetlenné teszi az embert; betegségeket nem ritkán okoz, s igy az életet rövidíti; elménket ábrándos képzeményekkel tölti el; a bünre alkalmat nyujt, mely Isten bántása, a józanabbak botránkoztatása nélkül ritkán történik meg? Titeket szólítlak itt keresztény atyák, anyák, és mindnyájan, kiknek gondviselésére mások vannak bizva, és kérlek, tartózkodjatok tinmagatok honn; a mértékletességben, józanságban mutassatok jó példát a gondviseléstek alá bizottaknak, sőt hathatós parancsolatok által tartsátok meg őket az üdvözítő hitnek ösvényén.

* * *

Jézus Dávidnak fia, könyörülj rajtunk! — Nyisd meg a megvakult tobzódók szemeit, hogy viseletök rutságát, illetlenségét, utálatosságát látván, attól eliszonyodjanak, s azokról örökre lemondjanak. — Én a mit szólottam, kötelességem szerint szólottam; és igy lelkiismeretemet megnyugtattam.

Jertek keresztény lelkek! itt az Isten szine előtt tegyünk fogadást, hogy minden botránkoztatást kerülni fogunk, s a miket ma hallottunk, azokat teljesíteni is fogjuk, s az itt jelen nem lévőket is arra buzdítandjuk. Vajha minden rendetlenkedő tobzódó elismerné vakságát, s hozzád, áldott Jézus! világosító kegyelemért kiáltana, hogy rajtuk is teljesedjék az, mi az evangeliumi vakkal történt, ki általad szemeinek világosságát megnyervén, azonnal követ vala téged, dicsőítvén az Istent. Az egész nép pedig, mely a történetnek szemtanúja vala, dicséretet ada Istennek. Ámen.

Esketési szent beszédek.

I.*)

Voltak idők, midőn e földön a szülők nem tudtak áldást gyermekeik házasságára; — mert nem volt még szentség a házasság; sőt házasság sem volt a férj és nő számára. Mai napig vannak számtalan, más tekintetben polgáriasodott, népek a földön, kiknél mindazáltal a nő rabszolgáló gyanánt vásároltatik, — és akként tartatik — vagy adatik el, — a mint a férfi kénye kedve tartja. Keljetek át a Dunán hazánk határszélein, — és szemtanúi lesztek szavaimnak! Sőt vannak oly szerencsétlen embertársaink is az új világrészek ős vadonjaiban, kiknek, mert Istenről mit sem tudnak, a házas családi életről, az apai, anyai kötelességekről több fogalmuk nincsen, mint az őket környező vad állatoknak. Mily sanyarú, mily borzasztó lehet ott az anyáknak, mily kegyetlen, mily égbe-kiáltó a gyermekeknek sorsa!! — Ám a hol nincs Isten, ott ember sincs. Azt akarom mondani: a hol az ember nem ismeri az Istent, ott magát sem ismeri; a hol nem hisz Istenben, ott magában sem hiszen mint Isten képmásában, — hanem csak az állatot látja magában, és lesülyed a baromig, sőt még a baromnál is alább; mert az elbarmult ember roszabb a baromnál, roszabb azért, mert a barom természete szerint barom: az ember ellenben természete, rendeltetése, méltósága ellenére baromítja el magát, a helyett hogy az Isten képmását, mely lelkében rejlik, önmagában kifejlesztené, öröktől való kútfejéhez visszatükröztetné, miszerint egykor Teremtője ismét ráismerve, azt sajátjának

*) Makón 1856-ki october 7-kén.

elvállalja, — örök boldogságába befogadja. — Az ember borzasztó állat Isten nélkül.

Mily boldogok vagytok tehát keresztény jegyesek — (házastársak)! — hogy nem azon sötét őskorban, — nem ama félemberek hazájában, — nem az ős vadonok rengetegeiben lettetek napvilágra! Kinek kegyelme ez? nem ti érdemlettétek meg ezt, senki sem érdemli közülünk, — merő Isten kegyelme ez; — azért hála, gyermeki buzgó, forró hála és imádás fogja el mindenek előtt egész lelketeket, midőn ezen sz. oltár elé áldásért járultok azon sz. frigy számára, mely ha lelkeiteket, — nem mondom sziveiteket, — hisz a szív is csak testi részünk, — össze nem köti : sziveiteket, testeteket sem fogja összetarthatni.

Gyermeki hála és ragaszkodás fogja el sziveteket Krisztus anyaszentegyháza iránt, mely valamint a bölcsőben már karjára vett, és lelkeiteket mindeddig anyai gonddal ápolta: úgy sírig, sőt a siron túlig kisérend s itt áldást kér, sőt oszt, — mert bir az égből —, azon frigyetekre, mely a siron túl sem fog végkép lelkeitek közt megszakadni.

Az Isten rendelete ez. Ő adja az áldást, melyet az anyaszentegyház kiszolgáltat. Az első ember-párra önmaga mondotta teremtői áldását, hogy szaporodjanak, nevekedjenek; önmaga bízta meg öröktől való Egyszülöttje által az egyházat, hogy ezen áldást a világ végeig áraszsza ki mindazokra, kik a szent keresztség ajtaján az Isten országába keresztény polgárokul, azaz Isten fiaiul befogadtattak.

Az ur Jézus t. i. a házassági frigyet szentségi méltóságra emelte, eredeti fölbonthatlanságába visszahelyezte, malasztot rendelt és hagyott hátra azon kötés megszentelésére, melynek czélja az ő egyházának számára istenfiakat szaporítani, nevelni, képezni. — Méltán mondja tehát sz. Pál ap. hogy ez nagy szentség Krisztusban és az egyházban; méltán inti a férjeket, hogy úgy szeressék hites-társaikat, mikép Krisztus szerette egyházát; — mert valóban nagy föladat istenfiakat nevelni; — nagy áldozat, nem kisebb méltóság Krisztus képében, azaz, ugy szeretni egymást, mint Krisztus szerette egyházát, — ki életét, mindenét adta érette. Nagy — nagy dolog; — mert nagy szentség a keresztény házasság, — mely által az Isten a gyermekek ártatlan lelkeiben mind-

annyi saját képmását a házasok kezébe adja, a szülők gondjára bízza !

Nem elég tehát a házasság frigyének szentül tartására sem az egymás iránti, sem a gyermekek iránti merő érzéki szerelem; hanem a halhatatlan lélek örök üdvösségére kell a házastársi szintén, mint a szülői szeretetnek vonatkoznia, és végsőleg irányulnia; mert Krisztus urunk valamint szóval mondá, hogy mit sem használ ha lelkünk kárával az egész világot is megnyerjük : úgy tettel is nem földi javainkra, mulandó jó voltunkra, hanem örök üdvösségünkre irányozta hozzánk való szeretetét; nem mulandó földi, hanem mennyei örök boldogságunkért halt meg a keresztfán; nem mintha földi jólétünket ellenezte, tilalmazta volna, hanem mert lelkünk örök boldogságát sokkal előbbre valónak tartotta. — Én sem akarom azt mondani, hogy a házasságbeli szerelem tilos vagy bűnös, — sőt inkább szükséges és üdvös; de igen is mondanom kell, hogy a merő házasságbeli szerelem a házasság boldogságára elégtelen, sőt káros, ha mellette a lélek üdvössége veszendőbe megy. — Keressétek tehát lelkeiteknek egymáshozi szeretetét, és a szív szerelme nem fog hiányozni; de igen könnyen, hamar meg fog hülni a szív szerelme, ha a lélek szeretete azt szítani nem fogja.

Mind ebben jó példával előre menni a férj kötelessége. Caput mulieris: ő a családfő, — a ház ura, — nem zsarnoka, — hanem feje és ura. A főben legyen ész, belátás, megfontolás; — az urban legyen szív: akkor, de csak akkor nem lesz zsarnok a férj, hanem család-atya, ki észszel tud rendelkezni, szívvel tud, ha kell, parancsolni. Sok felelősség van e két szóban: családfő, — ház ura; de könnyen elviselhető, ha mindkettő a családatyában egygyé olvad.

Nem kevesbbé fontos a hites félnek, — és még fontosabb az anyának hivatása. A minő a háziasszony, olyan az egész ház; — a minő az anya, olyanok a gyermekek, — olyan az egész család, sőt mondhatni rendszerint olyan a férj is. — Ámde a női tisztesség, — a hitesi hűség, — a férj iránti engedékeny alárendeltség, a házi takarékosság, az anyai gondosság, és az ezekből eredő házassági boldogság napjainkban, — fájdalom! — mindinkább ritkuló tünemény kezd lenni. Távul legyen tőlem, hogy e panasz rátok szóljon; — de tő-

letek is, hogy valaha e sorba jöjjetek. Azt akarom én csak mondani, hogy roszabb a rosz asszony — rosz anya, mint a rosz férj: — valamint megfordítva jobb a jó asszony — jó anya, — mint a jó férj; mert az asszonyról van megirva, hogy ha rosz, még a jó férjet is elrontja, — mulieres apostatare faciunt sapientes; — holott a jó asszony a rosz férjet is rendre hozza. Az asszony a háznak szíve, lelke, őrangyala. És ez az, a mi a nő hivatását oly fontossá teszi a házasságban.

Ne mondjátok: merő kötelesség! felelősség!! komoly e szózat ezen örömnapunkra! — mert ám komoly a lépés is, melyre szól e szózat, és mindenesetre jobb és biztosabb a jól meggondolt, mint a meggondolatlan öröm. Nem mostoha azért az egyház, ha komolyan szól az Isten oltáránál. A jó anya minden veszélyre eleve figyelmezteti még tapasztalatlan gyermekét. — És ha komoly szava van az egyháznak e komoly pillanatban hozzátok: — van imádsága is értetek, van áldása is számotokra; — az anyai áldás pedig vajmi hathatós, kivált ha maga az Isten megbizásából adatik! Ilyen pedig az egyház áldása, hathatós, mint a Mindenható, kinek nevében adatik; — de még is, — ezt jól jegyezzétek meg, — csak azoknak szolgál, kik azt szivökbe fogadják, megőrzik és gyümölcsöztetik. Ám lepereg a kemény szikláról az eső, mely a jó földből bő gyümölcsöt termeszt; valamint kárba megy a jó mag, mely szántatlan földbe vettetik, vagy az útfélre hull. — Szivetek földjére legyen tehát fő gondotok, ha az egyház áldásának termékenyítő erejét magatokon tapasztalni kivánjátok. Valamint sem az eső, sem a föld *külön válva* jó gyümölcsöt nem teremthetnek: ugy az egyház áldása nélkületek, — vele való közremunkálástok nélkül — nem fogja boldogítni házasságtokat. Nem elég csak elfogadnotok az egyház áldását; — hanem szükség, hogy azt be is fogadjátok szívetekbe, hogy lelketekre vegyétek, hogy ott fölmunkáljátok, fölhasználjátok, valamint a föld a rá hulló esőt befogadja, és megpuhúlva feltágítja a kicsirázásra és gyökerezésre kemény rétegeit. Igy munkálja fel a szőlővessző is a nedvet, mely bele a tőből felszivárog, miként ezt az evangeliumban olvassuk

Ámde, valamint a gyökérnek a földben, a szőlővessőnek a tövön kell maradnia, hogy gyümölcsözhessék: úgy

nektek is fő gondotok legyen, hogy a hit gyökerét a bünös vágyak szivetekből föl ne ássák, és a szenvedélyek a nap hevének ki ne tegyék. Ám, az egyház áldása nem viaskodik veletek, hanem megfordítva nektek kell vele összefogva viaskodnotok tinmagatok ellen.

A hit gyökere és rajta lélek-üdvünk csak az egyház földjében tenyészhetik. — A mi szőlőtövünk maga Krisztus. Termékeny szőlővessző ezen tövön csak a jó keresztény, az ő egyházának hű fia és leánya lehet, ki nem kerüli az Úr házát, — hallgat az Úr szavára, — gyakran meg keresi az Úr asztalát; de annál gondosabban kerüli a rosz világot és annak bünös élvezeteit. Ime ebben rejlik a boldog házasságnak minden titka. — Ám mutassatok egy pár jó keresztényt, kik boldogtalan házaspárok, habár nem is usznak földi boldogságban; — és megfordítva mutassatok egy pár rosz keresztényt — kik boldog házaspárok, habár semmiben sem szenvednek hiányt, miben a világ boldogságát találja. Ez legyen kulcsa házasságtok boldogságának, ez iránytüje minden ideig és örökké tartandó boldogságtoknak.

Még egy szót apai anyai kötelességeitekről. Fontoljátok meg, mennyibe vette maga az Isten szülői kötelességeiteket. A tiz-parancsolatban önmaga után az Istennek nyomban rátok volt gondja, hogy nemzendő gyermekeitek tiszteljenek. — „Tiszteljed", — igy szól a 4-ik parancsolat, mely első az Isten iránti parancsolatok után. — Isten után tehát a szülők az elsők a földön, kiket maga az Isten tisztelni parancsolt. Valóban nagy méltóság! — de nagy a felelősség is, mely vele jár. Az Isten t. i. azért sorozott benneteket közvetlen maga után; mert ő is atyánk- és anyánkul szent Fia szentséges vérén szerzett egyházát adta; — és mert ti vagytok e tekintetben mintegy földi megbizottjai, képviselői, kiknek szülői gondjára saját képmásait bizza a tőletek származandó gyermekekben. Nagy kincs az Isten képmása; — nagy gond az Isten képmását ápolni, nevelni, kiképezni; nagy felelősség róla egykor számolni; — nagy — nagy föladat jó atyának — jó anyának, jó szülőknek lenni! És pedig nemcsak azért nagy és fontos a szülői föladat, mert Istené a képmás, mely a szülőkre gyermekeik lelkében bizatik; de azért is, mert mindnyájunké azon képmás, és mindnyájunknak jo-

gunk van elvárni, hogy minden szülő a családnak jó apákat, jó anyákat, — a hazának jó hazafiakat, az országnak hű polgárokat, a királynak engedelmes alattvalókat, és a mi fő: az anyaszentegyháznak jó kereszténeket, — az Isten országának istenes istenfiakat képezzen és — hagyjon maga után. A köz jó, a haza, az ország, a király, az egyház, — az Isten, — mindnyájan rátok fordítják szemeiket, és tőletek várnak jobb nemzedéket az emberiségnek, jobb jövendőt a hazának és egyháznak. Méltán ismételhetem tehát: hogy nagy és fontos, — fölötte nagy a szülők föladata és felelőssége Isten és ember előtt.

Ha pedig tudni kivánjátok mit tevők legyetek, hogy ezen kötelességeiteknek megfelelhessetek? megmondom. Igen kevésből áll az egész: higyjetek magatokban, azaz higyjétek, hogy Istent képviselitek a családban; higyjetek gyermekeitekben, azaz higyjétek erősen, hogy gyermekeitek lelkeiben az Isten valóságos képmásai vannak kezeitekre bizva. Ezen kettős hit mindenkor útba fog igazítani szülői kötelességeitek iránt, de erőt is fog adni azok lélekismeretes teljesítésére.

De még egy kérdést sejtek lelketekben: mikép fogunk ezen hitben tántoríthatlanul megmaradni? Erre is tudok jó tanácsot. A hit, — ezen hit is — Isten ajándéka: — ugy fogjátok tehát ezen ajándékot megtartani, ha egyrészről minden veszélytől félteni, óvni fogjátok azt, másrészről pedig szüntelen — naponkint — kérni fogjátok az Istent, hogy ne engedje kárát vallanotok. Az Isten adta, az Isten őrzi meg a hitnek ajándékát az ember szivében. Imádság tehát, — buzgó — fogyhatatlan mindennapi imádság a hit ajándékaért: ez az egyetlen utmód ama hitnek folytonos megtartására, élesztésére, öregbítésére.

Hogy pedig ezen imádságtokat el ne hanyagoljátok, állítsatok oltárt házatokban; egy szent keresztet, egy Máriaképet válaszszatok e czélra, mely mindennap figyelmeztessen ezen kötelességtekre, és mely előtt születendő gyermekeiteket is imádkoztassátok, hogy meg ne szünjetek hinni az ő lelkeikben mint Isten képmásaiban. Igy el nem hagy titeket Isten; — csak igy, — az Isten nevében állítom, — lesz boldog házasságtok. Amen.

II.

Szeretett hiveim, új házaspár! Ti most az oltár előtt házasságra lépvén, azt cselekedtétek, mit az Isten rendelt. Igen, a házasságot az Isten rendelte. A mindenható Teremtő maga kötötte össze az első házaspárt; és midőn a férjet az asszonynak fejévé, az asszonyt pedig a férjnek segítő társává rendelte, rájok adta az áldást mondván: „Nevekedjetek, szaporodjatok és töltsétek be magzatjaitokkal az egész föld szinét;“ s az ekkép megáldott házaspárnak a gyönyörüség és boldogság paradicsomát adta lakhelyül.

Nincs abban kétség szeretett hiveim! hogy leendő házasságtokban ti is a megelégedés, örömek és boldogság paradicsomát igértétek magatoknak, gondolatotok édesen ömledező merengéseiben elandalodva. Azonban kedveseim! tudnatok kell, hogy nincs ott mindenütt paradicsom, hol házasság vagyon; nem élnek mindnyájan paradicsomi boldogságban, kik házasságban élnek! És ennek oka nem az Isten, hanem maguk a házasok. Az Isten által összekötött házaspár boldog volt mindaddig, — és csak is addig, — míg egymás között egyetértettek az Isten parancsolatinak teljesítésében; de mihelyt a vétekben értettek egyet, azon pillanatban megszünt a paradicsomi boldogság! Egyébiránt valamint az első házaspárnak, ugy nektek is legnagyobb részt saját akaratotokon áll, hogy házasságtok boldog, és ti a házaséletben boldogok legyetek. Ha ti egyetértők lesztek a keresztény erényes életnek ösvényéni vándorlástokban; ha szivetek és akaratotok mindenkor egybehangzik azokban, mik közös jóllétetek és hasznotok eszközlését érdeklik; s ha e mellett el nem feledkeztek soha, — kivált az élet viszontagságai között, — azon szent és nagyszerü esküről, melylyel most nemcsak számos tanu jelenlétében, hanem az élő Istenre és annak minden dicsőült szenteire egymás iránt holtig tartó szeretetet és hűséget fogadtatok, és ezen fogadást sértetlenül megtartjátok: megtettétek akkor nagy részben azt, mi a házasságot boldoggá teheti. Ezen keresztényi szeretet és ingathatatlan hűség vezeti azután a férjet ugy, miszerint mindenben lehetőleg előrelátó és eszélyes tapintata, mindenre kiterjedő szemes gondoskodása és serény tevékenysége, nem pedig kiméletlen zaklatása által mutassa meg, hogy az asszonynak

feje tud lenni; kit mivel az ur Isten sem tett a férfinak lábává, hanem segítő társává, sziv- és észgyőző szavakkal igyekszik az egyenes utba visszatéríteni a netalán hibázót és eltévedtet. Az ilyen bánásmód mellett hasonlókép a nő is nemcsak kedves kötelességének, hanem szinte dicsőségének fogja ismerni és tartani, hogy szerencsés lehet egy bölcs férjnek védelme és gondoskodása alatt lenni, és kellő gyöngédséggel parancsoló hatalmának engedelmeskedni.

E szent viszonyos kötelességekre emlékeztetik a házasokat egyebek között a gyűrük. Ezek lánczot jelentenek, de arany lánczot, a szeretetnek lánczát, mely szeretetnek szintugy nem szabad soha megszakadni, miként a gyűrüknek sehol sincs végök. A gyűrük elcseréltetnek a jegyesek között: mi azokat arra emlékezteti, hogy a házaséletnek mind terheit mind örömeit oly hiven megoszszák egymás között, mintha a gyűrükkel egyszersmind szivet és akaratot is cseréltek volna egymással.— A házasok még jobb kezöket is adják egymásnak, és a pap az ilykép egymásba kulcsolt kezeket összeköti a stolával, áldást adva rájok. Ez azt jelenti, hogy a házasok a szeretet által egygyéforrván, karöltve, egymástól soha el nem szakadva járjanak azon ösvényen, melyet az Ur nekik kijelölt.

Midőn a végnélkül bölcs Teremtő az első házaspárra ezen áldást mondotta: „Nevekedjetek, szaporodjatok, és a ti maradékitok töltsék be az egész föld szinét," ezen szavakkal kijelentette a házasságnak egyik legfőbb czélját is. Kétségkivül ez áldással nem csupán az volt a legszentebb Világalkotónak szándéka, hogy Ádám maradékai csak a föld szinét töltsék be; hanem hogy azokkal a mennyország boldog lakosinak száma is szaporodjék. Ugyanezen kettős czélja van jelenleg is a keresztények házasságának. Hogy pedig a házasság ezen szent czélját elérhesse, szükséges hogy a szülők mind példaadással, mind szóbeli oktatásukkal ugy igyekezzenek magzatjaikat nevelni, miszerint azok idővel mind a polgári társulatnak ügyes, munkás és hűséges tagjai, mind az egyháznak erényes gyermekei legyenek; a midőn azután az igy jól nevelt magzatok valamint ez életben örömükre és hasznukra vannak szülőiknek: ugy ezek mennyben is bőséges jutalmát veendik a nevelésre fordított fáradozásaiknak. Mit hogy a házasság szerzője, a mindenható ur Isten megengedjen nektek, még egyszer kérem szent fölségét, hogy a mely házasságra én, az Urnak méltatlan szolgája áldást mondottam, legyen az megáldva az egekben is. Amen.

III.

Az ember szive elrendeli az utat; de az ur Isten igazgatja lépéseit. — Példabeszéd. 15, 9.

Tisztelt jegyespár! Mily édesen megnyugtató a ker. hitnek azon alaptana, hogy minden, mi az ég alatt történik és létezik, az isteni gondviselés imádandó műve. Az ő tudta és akaratja szerint rezeg a parányi falevél szintugy, mint megrázkodnak sarkaikban a világ óriási birodalmai. Minden lét és enyészet kezdete és vége az Isten. Az ő mindenható és bölcs végzése szerint zöldül ki és virágzik tavaszkor az egész természet, érik nyáron gyümölcsének áldása, hervad őszkor az élet mezeje, és temetkezik télen halál álmába tápláló anyánk — a föld.

Vajjon kevesb gondja volna Istennek a szellem mozgalmaira, mintsem e rideg anyagi világ váltakozásaira? Oh nem! hiszen Isten tulajdon lényegéből lehelé a szellemet az első ember merev alkotmányába, s az által ön isteni képére teremté, s a világ minden egyéb lényének urává és királyává tevé őt. Azért a szellem, — az isteni szeretetnek e legremekebb magzatja, az isteni tökélynek e földi szikrája és viszfénye, — az isteni gondoskodás kitünő kegyelése alatt áll!

Szabad akarattal ékesíté föl az embert, (ez által is némi csillámot juttatván mindenhatóságából e különben oly gyarló porfiának), hogy Isten után ő legyen mintegy második teremtője helyzetének tulajdon szabad akaratával, s ugy haladjon és törekedjék, mintha minden csak az ő tehetségétől függne, de ha már a czélnál van, a gondviselés kegyelmének köszönje a boldog sikert; ömaga pedig élvezze azon édes lelki örömet, hogy a mennyei vezérkart őszinte meggyőződésből, szabad akarattal, és pedig saját üdvére követte, holott szabadon ellene szegülhetett volna. Ki az isteni gondviselés csillaga előtt szemet húny, s önhitten önnön szabad akaratját követi: pályája végén tövis, szirt és feneketlen örvény lesz gőgös törekvésének jutalma. S a czélnál czéltévesztve áll a föllázadt bünfi, ki Isten ölelő szeretetét vakmerően lábbal tapodá. Előttünk Salamon rettentő példája!

Az isteni gondviselésnek ezer módja van örök czéljaira legalkalmasb eszközöket választani. Már követül használ bizonyos embereket, már fölriasztja lelkiismeretünket, már csapást bocsát ránk, már bizonyos reményeinkben hirtelen megcsalatkoztat bennünket, és ki tudná

az életnek mind ama legapróbb tüneményeit és körülményeit fölidézni, melyek az érzékeny halandó szivét, mintegy öntudatlanul, megilletik. Boldog, ki ez égi szózatot megérti és föleszmél!

Miként lehet az, hogy az isteni gondviselés vezérli az embert, és ő mégis szabad akarattal működik? E két főtényezőnek a világon, oly titokszerü osztályozását, gyönge eszemmel szavakba foglalni nem tudom; és mert azt mégis világos eredményeiben mindennap szemlélem: leborulok Isten mélységes bölcsesége előtt, imádom és csodálom azt!

Nyilvánvaló ezekből, hogy minden tett, mely emberi befolyás alatt áll, kettős jelleget visel homlokán: az isteni és emberi erő bélyegét.

T. jegyespár! Midőn az isteni gondviselés titkát ily ker. bölcsészi szempontból vítatom: csak az a szándékom, hogy önöket figyelmeztessem, miszerint önöket is csak ezen gondviselés vezérelte ide — az oltár zsámolyához. Miként? Az rejtély a mi szemeink előtt, de önök szivei azt megfejthetik maguknak, vagy legalább megközelítőleg sejthetik. S bizonyára elég nyomos okot lelnek föl benne, hogy alázattal imádják az Urat, ki lelkeiket malasztjának varázserejével összefüzé! Hogyis hagyhatta volna önöket mennyei Atyjok gyámoltalanul a nélkül, hogy keblökbe egy jótékony fénysugárt ne lövelt volna most, e legfontosb pillanatban, mely nemcsak jelen mulékony életök, hanem egész örökkévalóságuk fölött döntőleg határoz!? S e meggyőződés, hogy Isten volt vezérök választásukban, egészen más szinben tünteti föl önök előtt házassági frigyöket: tudniillik nem a véletlen, nem a szem pajzánsága, nem indulat vagy számítási terv ténykedtek önök elhatározásában, hanem Isten akaratja s önkénytes meghódolás önök részéről annak sz. végzései előtt, váltig belátván, hogy egyesülésükkel a házasság magasztos czéljait bizton fogják elérni.

Legyenek szentül meggyőződve, hogy a Magasságbeli ezen, az ő nevében történt eltökélésöket hathatós malasztjával istápolni is fogja. A házasság a legsúlyosb iskola a föld szinén. Minél magasabb és fontosabb czélja, minél sokszorosbak és csalékonyabbak eszközei, minél finomabbak és érzékenyebbek belső viszonyainak szálai: annál több ellenséges elem törekszik dúlni szentélyében; némely órákban az erkölcsi és anyagi csapások egész tábora ront rá, mint egykor Jóbra, annyira, hogy a csüggeteg kislelkünek esze eláll, szive megfásul. Itt egyedül az erkölcsi világ négy szelleme ója meg a házassági frigy épségét: az Ur félelme, a ker. szeretet, a ker. okosság, s a

ker. béketürés; de csak ugy, ha mind a négynek az Isten malasztja adja meg az életerőt.

A mely hajlékban e négy mennyei nemtő megszáll, ott az apa és anya szive oltár, melyen naponkint emelkedik az égbe a hálaimák illatja; ott a házastársak egymás szemeiből lesik ki egymás akaratját, s már a szó előtt teljesítik azt; a megütközés parányidad szálkáját is, még mielőtt a másiknak szeme fényét sértené, eltávolítják az utból; a gyarlóság naponkinti nyilatkozatai előtt szemet fület zárnak; minden szó, mielőtt az ajakról lehangzanék, a szeretet és okosság szellemében fürdik meg; ott a szeszélyt csak hirből ismerik; egyiknek akaratja, ha még oly helyesnek tetszenék is, nem szab zsarnokul irányt a másiknak, hanem kölcsönös engedékenységgel önkint egy közös gondolatban simulnak össze; ott a gyermeket se nem kényeztetik, se nem zsarolják, hanem már zsenge korában szivébe lehelik a vallás szikráját; önmegtagadás-, engedelmesség-, foglalkozásra s erkölcsös ker. életre minden szeretettel ugyan, de egész komolysággal is, szóval de főleg példával vezérlik és szoktatják; és midőn nyavalya ágyhoz lánczolja az egyiket, akkor részvétre nyilik a másiknak gyöngéd kebele, önfeláldozással vigasztalva, ápolva mint védangyal szenvedő társát; s végre, midőn a nyomor sötét felhőt von a család egére, ker. béketüréssel vértezik föl mellöket, Isten végtelen irgalmába vetvén reményök horgonyát!

Mindezt pedig eszközlé a házasság négy sarkalatos erénye: az Ur félelme, a szeretet, okosság és béketürés, melyek az erkölcs és ideigvaló boldogság tüzhelyévé varázsolák a családi életet. Nélkülök az a bün tanyájává, a test és lélek földi poklává fajult volna el.

Valóban nagy önmegtagadás és lelkierő kivántatik arra, hogy akármely házastársak is ép lábbal fussák meg sulyos pályájokat. Azért is az Isten végtelen jóvolta segélyére siet a gyarló házasoknak, és kiönti rájok a házasság szentsége által megszentelő malasztját, hogy a jót elméjökkel mindenkor beláthassák, s a mit beláttak, azt szilárd akarattal végbevinni is birják.

Isten tudniillik nem türheté azt, hogy a házasság legfontosb intézete csak amolyan kalmári szerződés maradjon, melynél fogva a férj és nő csupa állati ösztönből egy időre kölcsönös együttélésre lekötik magukat; ha pedig az indulatok már kitombolták magukat, az arcz rózsái elhervadván, a pénz pedig szétporlódván, az erősebb a gyöngébbet mint elhasznált és megunt eszközt félre dobhassa, és kaczér szemeivel újra más kertben kereshessen magának fris és illatos

virágot. Hiszen mi lesz ekkor a megvetett és elűzött társból? mi a szép ártatlan gyermekekből? hová tünnek a családok erkölcsei, a lelki élet erényei? — Valóban az olyan házasság nem egyéb, mint a legaljasb állati ösztönök gyalázatos műhelye! És erre akarták a XIX. század némely korcs bölcsészei tántorítani az emberi-nemet. Hogy ezen elfajulás ne történhessék, Isten a házasságot szentségi méltóságra emelte, hogy malasztja által megszentelje a jegyeseket, általuk az ő nemzendő magzatjaikat, az ezekből keletkező családokat, községeket, országokat, szóval az egész emberi társadalmat. Hogy igy a házasság necsak emberszaporító, hanem egyszersmind erkölcs-nemesítő intézet is legyen; s az ember necsak mint élvező önhaszonleső állat sürögjön a föld szinén, hanem legyen egyszersmind az anyaszentegyháznak fölavatott tagja, a Szentléleknek élő temploma és a mennyországnak kijelölt örököse.

Az Isten, mondám, a házasságot szentségi méltóságra emelte: malasztját adta rá, hogy az az emberi féktelen indulatok kicsapongása által le ne alacsonyíttassék; hogy az Isten képének viselésére méltatott ember már születése által kiemeltessék az állatok sorából; hogy nevelése által fölemeltessék a lelki méltóság azon fokára, mely őt megilleti.

Önökhez fordulok most, Isten kegyelmének ez órában választott edényei, t. jegyespár! Jó csillaguk ide vezérelte önöket a malasztok kútforrásához, hogy a mi után lelkök epedve szomjazik, az Isten segítő és megszentelő malasztját valólag elnyerjék hosszu és nehéz utjokra. E malaszt megszenteli önök belső gerjedelmeit, hogy ha azokban csak egy ízecske is tisztátalan, testi volna még, az porrá égjen e malaszt tüzében, és szeplőtlen legyen önök szeretete, mint a liliom; mert csak ilyen kedves Istennél, csak ilyen szeretet lesz szilárd és kitartó, melyet jövendő sorsuk bármily viharos viszályai sem lesznek képesek meghűteni.

Megszenteli önök szivét, hogy abban naponkint tiszta lángban lobogjon hálaimájok Isten iránt, már csak azért is mindenelőtt, hogy önöket annyi millió lélek közt egymásnak eljegyezteté, életfájokat országa kertjébe átülteté, hogy abból magának talán századokra kiható kedves csemetéket neveljen. Legyenek önök fölséges Atyjoknak mindenkor hit, remény és szeretet által szolgáló gyermekei, a kath. anyaszentegyháznak szóval és példában engedelmes tagjai; rövidleg, necsak jó emberek, hanem jó igaz keresztények is éltök minden helyzetében: — s földi pályájok főhivatását, mely a lelki nemesbülés- és megszentülésben áll, híven betöltötték.

Megszenteli önök legbensőbb vágyát, hogy (ha az ő bölcs szándékával megegyezik), egykor képmásukat üdvözölhessék szerette magzatjaikban; kiket ugy fognak buzogni nevelés és képezés által az erkölcsi méltóság kellő fokára emelni, hogy becsület, szorgalom és míveltség által a földi, benső vallásosság által pedig a mennyei ország kincseivé váljanak.

Bocsánat, hogy ez órában, melyet a világ tündéri fénykörben ábrázol magának, én nem érzelgőleg, nem édelgőleg szóltam önökhez; mert éltök legkomolyabb pillanatát komoly szózattal gondolám csak méltán megünnepelhetni. Mindezzel pedig csak egy becsületes követ akartam vinni önök boldogsága épületéhez, s ha ugy tetszik, egy csillagot tűzni ez épület homlokára, melynek talpkövét e díszes nászsereg jelenlétében letenni ohajtják.

Élteti keblemet az édes remény, hogy azon jeles szellemi tulajdonoknál és erényeknél fogva, melyek önök lelkeikben mint drága ékkövek fénylenek, Isten segítő malasztja mellett a legboldogabb házasságnak vetik meg alapját e pillanatban, melyben az anyaszentegyház édes reményei és önök hő vágyai, hitten hiszem, mindnyájunk közörömére váltig teljesedni fognak.

Mi mindnyájan, kiket őszinte tisztelet és rokonérzelem vonzott e nászünnepre, lelkünk lelkében örvendünk, hogy oly párt vezettünk ma a családok koszorújába, melyen a megritkult magyar jellem erkölcsi vonásai mind visszatükröződni fognak. Szerény körük egy kies kert leszen, melyben a magyar családi erények dúsan tenyészni és virágozni fognak.

Nyugodjék is azért, — ohajtjuk, kivánjuk mindnyájan, — érdemes családi körükön az Isten áldása. Legyen annak védszelleme az Ur félelme, melegítő tüze a szeretet, világosító napfénye a bölcseség, végre enyhítő balzsama a béketürés. S akkor élvezni fogják a házi boldogság két legizletesb gyümölcsét: a szivnyugalmát és megelégedését.

Isten, ki kezdte, vezérelje önök szándékát, hogy valamint e nap legszebb reményeik keltének napja volt: ugy a majd bekövetkezendő válás nagy napja, minden hő vágyuk teljesültének napja legyen. Amen.

Imádságok.

Imádság az esketés előtt. Ur Isten, az emberi-nem legkegyesebb alkotója! porba hullva oltárod zsámolyánál esdeklünk ezen jegyesekért, kik szent Fiad Jézus Krisztus utmutatása szerint, szivben és lélekben egyesülve, áldásodat kérik azon szövetségre, melyet Te, midőn az emberi nemet alkotád, megáldottál, és melyet szent Fiad Jezus Krisztus szentségi méltóságra emelt. Részesitsd őket a házasság szentségének malasztjaiban, hogy a hűséget, szeretetet és segitséget, melyet egymásnak esküdni készülnek, örökké megtartván, keresztény vallásossággal, istenes példaadással és kölcsönös jóra való serkentéssel mind lelki üdvöket, mind testi jóllétöket eszközölhessék, a mi urunk Jézus Krisztus által. Amen.

Imádság az esketés után. Jóság és irgalom Istene! ki az embert önképedre alkotván, oldala mellé asszonyt rendeltél állandó segédül, öröm- és bajtársul ez élet különböző viszonyai közt, és ugyanazért az asszonyt a férfiu testéből alkottad, hogy, kiket szent akaratod ily szorosan összekapcsolt, soha egymástól el ne váljanak; oh áldás és béke Istene! ki a házasságnak szövetségét titokteljes áldással megszentelted, hogy az mint mása Krisztus az anyaszentegyházzali titkos szövetségének, a malasztnak állapotja legyen, melyben a férfiu és asszony a te rendelésed szerint üdvösségöket munkálják: nézz kegyesen ezen házasokra, kiket Jézus rendelése szerint az anyaszentegyház nevében összekapcsoltunk és megáldottunk. Áraszd el őket áldásod bőségével, s engedd, hogy áldásod malasztjaiban részesülvén jámbor, szeplőtlen, Jézus tanítása szerinti életet éljenek; ősi szent vallásukat tisztán és híven megőrizzék; a tévedések rohamai ellen védelmezzék; tanításait, szertartásait tiszteletben tartva, soha el ne hanyagolják. — Fűzd őket, oh szeretet Istene! mindig szorosabban össze az igaz szeretetben, és add, hogy soha meg ne feledkezzenek azon igéretekről, melyeket ma egymásnak tettek. A férj legyen feleségének hű társa, szeretetteljes vezetője, gondviselője és tanácsadója; a nő pedig legyen a szent asszonyok követője; legyen férjének szeretetreméltó mint Rachel, okos mint Rebeka, hitteljesen bizzék az Urban mint Sára, hű és tiszta mint Susanna. — Terjeszd ki föléjök, oh mennyei Atya! szent Fiad szelid szellemét, hogy minden léptökön a kölcsönös bizalom, az őszinte szeretet, a hű ragaszkodás, a zavartalan házi béke, a megelégedés, a lelki és testi épség hervadhatatlan rózsái nyiljanak. Szerencsés sikerrel koronázd minden törekvésöket. Oltalmazd őket mindentől, mi jólétöket zavarhatná. Ha pedig a te bölcs végzésed házas-éltökre szenvedéseket küldene: könnyítsd nekik ez élet keserüségeit leginkább az által, hogy szivökbe iránt bizodalmat gerjesztesz. Minden viszontagságukban lássák át, hogy azoknak, kik Istent igazán szeretik, minden jóra fordul. Karöltve, egymást segítve és gyermekeiket istenesen nevelve, haladjanak az erénynek szent Fiad által kimért ösvényén. Könnyítsék egymásnak ez élet terheit viselni, örömeit istenesen élvezni. — Oh Isten! oltalmad alá ajánljuk ezen házasokat. Engedd, hogy rád függesztett szemekkel, tántoríthatatlan hűségben és szeretetben töltvén napjaikat, kivánt öregséget és gyermekeikben örömet érjenek; s szüntelen áldva és dicsőítve szent nevedet, édes öveikkel együtt egykor üdvözüljenek, a mi urunk Jézus Krisztus által. Amen.

Az Atyának † és Fiunak † és Szentlélek ur Istennek † áldása jöjjön rátok, és legyen veletek földi zarándokságtok végeig. Amen. *)

*) A jegyesek és az egész násznép nagy lelki épülésére fog szolgálni, ha az esketö pap ezen vagy más hasonló imádságokat az oltár zsámolyánál a jegyesek fölött elmond. Szerk.

Az Ur imádsága

hat kateketikai beszédben **kérésenkint** megmagyarázva.

I.

Ti azért igy imádkozzatok: Mi Atyánk! ki vagy a mennyekben, szenteltessék a te neved. — Luk. 11, 2.

Mikor a gyermek valamiben szükséget vagy hiányt szenved, alázatos kéréssel járul szülőjéhez; hálát s köszönetet rebeg, midőn kérése teljesíttetik; szivből könyörög bocsánatért, ha megbántotta; nála keres menedéket, ha baj, veszély éri. A természet oltotta e kegyeletet szivébe; az tanítja őtet kérni, és mintegy kényszeríti kérésének előterjesztésére. A mi a gyermek szülője irányában, ugyanaz az ember az Isten, a mi közös atyánk irányában. Az embernek is épen ugy mint a gyermeknek igen sok szüksége van, melyet ő maga ki nem elégíthet. Ezt csak a mindenek Ura teheti. Hogy tehát az ő segítségét kikérje, gyöngeségének érzése kényszeríti és bizalma bátorítja. Igen, a gyarló ember fohászkodik Istenéhez szükségeiben, könyörög önmagáért, könyörög néha másokért is; s az Isten tapasztalt kegyessége és jósága hálára gerjeszti kebelét. Midőn az ember ily gondolattal elméjében és ily érzéssel szivében Istenhez fölemelkedik, i m á d k o z i k; mert az imádság elménknek és szivünknek Istenhez való fölemelése. Az imádság által erősbül hitünk, éled reményünk, és kell-e mondanom, miszerint a keresztény szeretet is az imádságból veszi tüzének egész melegét? Ez tölti meg a lelket az alázatosság érzetével, ez egyesíti Istenével, és buzdítja szent és jámbor életre.

Üdvözítőnk jól ismervén az embernek e természeti hajlamát, inté s tanitá az imádságra szeretett tanítványait. Az ő tanítása nélkül imádkozni sem tudnánk. Tudatlanságunkon segített Jézus, midőn

tanítványait és bennük minket ama fölséges imádságra a „Mi atyánk"-ra tanított. Miért is ezen imádság Ur imádságának neveztetik; mert azt t. i. a mi Urunk és Üdvözítőnk maga tanította. Kevés szóból áll ezen imádság, mégis magában foglalja mind azt, a miért imádkoznunk kell. Hogy azt mindenki közületek jól értse: következő hat tanításban bővebben megismertetem veletek, kérésenkint magyarázván meg azt.

* * *

Egykor szeretett Jézusunk magát valamely magányos helyre vette, hogy imádságát végezze. Midőn megszünék imádkozni, kéré egyik tanítványai közül: „Uram taníts minket imádkozni, a mint János is megtanítá tanítványait." Erre Jézus igy szólott: „Midőn imádkoztok, ezeket mondjátok: Mi Atyánk! ki vagy a mennyekben; szenteltessék a te neved; jöjjön el a te országod; legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma. És bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek; és ne vigy minket a kisértetbe; de szabadíts meg a gonosztól [1]). — Igy szól az Ur imádsága. — Áll az egy bevezetésből és hét kérésből.

Mi Atyánk! ki vagy a mennyekben.

Ezen néhány szó szolgál bevezetésül a következő könyörgésre. Az Istennek gyermeki szivből fakadt bizalmas megszólítása ez, mely az ő atyai szeretetén és jóságán alapulván teszi, hogy oly bizodalom- és reményteljesen folyamodjunk hozzá, mint folyamodik a gyermek az ő atyjához. És valóban, mi is kivántatik más a mi bizodalmunk fölélesztésére és megszilárdítására azon gondolatnál és meggyőződésnél: Isten a mi atyánk?

„Mi Atyánk!" Az Istent azért nevezzük atyának, mert ő teremtett, ő táplál, ő tart fönn minket; és mert gyermekeivé fogadott Jézus Krisztus által. „Ő minket akaratjának tetszése szerint fiaivá fogadott," mondja sz. Pál apostol [2]). De ha ő atyánk, nem kell-e nekünk, mint gyermekeinek, őt szeretnünk és neki engedelmeskednünk? Ő szent atya, akaratja tehát, hogy mi gyermekei is szentek legyünk. Hogyan telhetnék neki kedve oly gyermekekben, kik vele ellenkeznek, kik nyomdokain nem járnak? Bizodalom-

[1]) Luk. 11, és Máté: 6. — [2]) Máté: 10, 30. Apost. csel. 27.

mal folyamodjunk hozzá bajainkban; hiszen atyánk! az atya pedig nem hagyja el kivált jó fiait. És ha talán véteni találnánk ellene: valljuk meg gyermeki őszinteséggel hibáinkat; és ő ismét kegyelmébe fogad. A büntetések is, melyekkel minket talán sujt, atyai szeretetének kifolyása; a vesszőcsapás alatt is tehát csókoljuk atyai kezét. — Mind erre tanít minket az „atya“ szó, melylyel az Ur imádságát elkezdjük.

De miért nevezzük az Istent „mi Atyánknak“ még akkor is, midőn külön, magányosan mondjuk el az Ur imádságát? Azért, mivel az Isten minden ember atyja, mi tehát mindnyájan gyermekei, és egymás között rokonok vagyunk. Azért a „mi-atyánkot“ imádkozva könyörgünk minden emberért közönségesen mint atyánkfiaiért. S különbözzünk bár egymástól állapotunkra nézve, egymás közt mégis mindannyian Krisztusban atyafiak vagyunk. A jó keresztény embernek, midőn igy imádkozik, eszébe jut, hogy eredetünkre nézve egyenlők vagyunk; hogy ugyanazon porból s agyagból formáltattunk, hogy mezítelenen születvén semmit magunkkal nem hoztunk e világra, és semmi anyagit el sem is viszünk magunkkal. Mezitelenen adnak át majd egykor a föld gyomrának a sir üregében. Ez oknál fogva nem teheti a jó keresztény azt, hogy megutálja vagy megvesse szegényebb sorsu embertársát, hogy érzéketlen legyen a nyomorultak irányában; hiszen mindnyájan atyafiak vagyunk, azon egy Üdvözítőnknek szentséges vére által váltatván meg, a szent keresztségben Isten fiaivá, örököseivé, Krisztus Jézusnak pedig örökös társaivá, egymás közt pedig atyafiakká, testvérekké levén.

„Ki vagy a mennyekben.“ Ámbár mindenütt jelen van az Isten, mint Dávid egyik zsoltárában énekli: „Ha fölmegyek az égbe, Te ott vagy; ha leszálloka pokolba, ime jelen vagy“ [1]); ámbár nincs oly sötétség, oly elrejtett hely avagy magány, hol Isten jelen nem volna: mennyország mégis ama hely, hol különösen lakik. Dicsőségének széke, mint a zsoltáros mondja, mennyben vagyon. Istenségét ott kiváltképen ragyogtatja a dicsőültek serege között.

E szavakkal tehát: „ki vagy a mennyekben,“ arra figyelmeztet minket Jézus, hogy az ég az Istennek kiváltképen lakóhelye lévén, mi arról soha meg ne feledkezzünk, hogy az a mi igaz hazánk is; mert ott van a mi hazánk, hol atyánk vagyon. Mi itt a földön te-

[1]) Máté: 34, 6.

hát csak vándorok, csak jövevények vagyunk, miután a mi atyánk és örökségünk az égben vagyon. A vándor csak hazájába sóvárog; az utjában kinálkozó kellemekhez szivét sohasem köti annyira, hogy hazájáról, ott lakozó atyjáról megfeledkezzék. Melyik jámbor keresztény engedje tehát magát e föld javaitól annyira leláncoltatni, hogy az égieket egészen megvesse, a nagy apostol intésének ellenére, ki világosan parancsolja: „Az oda fönn lévőket keressétek, nem mik a földön vannak? [1]). És mi is minden földi boldogság a mennyeihez képest? „Ehhez képest, mint sz. Bernárd mondja, minden gyönyörüség gyötrelem, minden édesség epe, minden szépség rútság, és valami csak gyönyörködtethet e földön, unatkozás és kedvetlenség, ha e mellé tétetik“ [2]). Azért a jámbor keresztény szünet nélkül mondja a zsoltárossal: „Szivem, testem örömkiáltások közt kivánkozik az élő Istenhez; és boldogok, kik házadban laknak és szüntelen dicsérnek“ [3]).

Ezen szavakkal: „Ki vagy a mennyekben,“ továbbá még arra is oktat minket Jézus, hogy mily lélek-állapottal kell imádkoznunk. Nekünk imádság közben elménket a földről az égbe kell emelnünk; mert valamint illedelmetlen volna, ha jobbra néznénk, midőn az, kivel szólunk, balról áll, vagy lefelé, midőn az fölül áll: ugy szintén illedelmetlen, és az imádságnak igazsága és lelke ellen volna, ha mi annál önkint földi gondokkal foglalatoskodnánk. Mit tenne oly fejedelem, ki megengedné, hogy tőle valami kegyelmet kérjünk, ha mi az alatt, midőn vele beszélünk, lábainkat mosnók, hajunkat fésülnők, ruhánkat tisztítanók, és igy vele beszélvén többet ügyelnénk lábainkra, hajunkra, ruhánkra, mint rá? nemde ez sértő volna, és az ilyen bizonyosan méltatlanná tenné magát arra, hogy meghallgattassék? Ime, szintén ily sértő és büntetésre méltó, ha mi imádság által Istennel beszélve, elménket hozzá föl nem emeljük. Jézus tehát azért emlékeztet minket, hogy az Isten a mennyekben van, hogy imádság közben csak testünket hagyva a földön, lelkünkkel az Istenhez emelkedjünk.

Az előre bocsátott bevezetés után következik a hét kérés, melyet Jézus ugy rendezett, hogy átlássuk, miként kelljen nekünk nemcsak imádságunkat, hanem egész életünket elrendelnünk Az első három kérés a lelki, az örök javakra van irányozva, hogy mi is mindenek előtt azokat keressük. Az első kérés igy szól:

---

[1]) I. Kol. 2, 3. — [2]) Bern. 114 lev. — [3]) Zsolt. 83, 2—5.

Szenteltessék a te neved.

Istent egyedül illeti az imádás, dicséret és dicsőség. Az a mi rendeltetésünk, hogy az Istent megismerjük, neki szolgáljunk és üdvözüljünk. Minthogy mi az Istennek gyermekei vagyunk, semmi sem lehet nekünk becsesebb, mint a mi Atyánknak dicsőítése. Gondolataink-, kivánságaink- és cselekedeteinknek oda kell irányozva lenniök, hogy az Isten dicsőítessék és magasztaltassék. Azért mondja sz. Pál: „Akár csztek, akár isztok, akár más valamit cselekedtek, mindent az Isten dicsőségére cselekedjetek“ [1]).— Az Isten neve alatt értetik itt az ő istensége és isteni tökéletességei, mindenhatósága, igazságossága, jósága és szentsége. Az Isten tökéletességei már magokban is olyanok, hogy azokat nagyobbítani nem lehet. Midőn tehát imádkozunk: „Szenteltessék a te neved,“ nem azt akarjuk azzal mondani, hogy Isten dicsősége nagyobb legyen mint a milyen az már magában; hanem mi azzal azon ohajtást fejezzük ki, hogy az ember az Istent megismerje, tisztelje, szeresse és félje. Ki számíthatná föl azon áldást, mely mindenütt eláradna, ha az Isten neve minden embertől szenteltetnék? azaz, ha az Istent minden ember megismerné, tisztelné, szeretné és félné? ha minden ember ugy tekintené őt, mint a jónak jutalmazóját, és a gonosznak büntetőjét?

Ah! de csak igenis igaz, hogy az Isten neve nem ugy szenteltetik az emberektől, mint szenteltetnie kellene! Mily nagy még mai nap is a pogányok száma, kik a sötétségben és halál árnyékában ülvén őt még nem is ismerik? Mily nagy azoknak száma is, kik ismerik ugyan őt, de törvénye szerint nem élnek? Ezek sorához tartoznak mind a rosz keresztények, a bünösök. Midőn tehát imádkozva mondjuk: „szenteltessék a te neved,“ azt kérjük, hogy azon számtalan szerencsétlen ember, kik a pogányság vastag sötétségében tévelyegnek, az igaz Isten ismeretére vezettessenek; azt kérjük, hogy minden bünös töredelmességre és jámbor szent életre induljon.

Ezen kérés egyszersmind kötelességül teszi nekünk, hogy mi magunk is mindent elkövessünk, miszerint az Isten neve mindenütt dicsőittessék. Mindenek előtt olyanok legyenek saját cselekedeteink, hogy látván azokat az emberek, dicsőítsék az Atyát, ki mennyekben vagyon. Azután semmit el ne mulaszszunk, hogy mások is az Istent megismerjék, tiszteljék, szeressék és féljék. Ti kedves szülők lássatok hozzá,

[1]) I. Kor. 10, 31.

hogy gyermekeitek kellő keresztény oktatást kapván jámborul nevekedjenek; lássatok hozzá ti házigazdák, hogy cselédeitek közt semmi istentelenséget meg ne türjetek; lássatok hozzá ti előljárók, hogy ne legyen senki, ki Isten nevét büntetlenül becstelenítse. Leginkább kerüljétek a káromkodást; mert ezzel leginkább becsteleníttetik az Isten neve. Ez azon utálatos bün, „melynél, mint sz. Hieronymus mondja, nincs iszonyatosabb, melyhez képest minden bün kicsiny. „Azért parancsolja is az Isten, hogy a káromkodó halállal büntettessék. „A ki káromkodik halállal büntettessék, mondja az Ur; kövezze őt agyon az egész gyülekezet, akár legyen az honfi, akár jövevény“ [1]). Sz. Pál az ördögnek adja át a káromkodókat [2]). Kerüljük a hamis esküvést; mert a mellett, hogy ez az Isten mindentudóságának és szentségének valóságos kigúnyolása, egyszersmind büntető igazságának vakmerőn fejünkre való fölhivása. Kerüljünk általában minden bünt, és szolgáljunk az Istennek a szivnek ártatlanságával. Igy szenteltetik az Isten neve.

Fölséges nagy ur Isten! teljes az ég és föld a te dicsőségeddel. Dicsőség neked a magasságban, hol a cherubok, és szeráfok mennyei széked előtt leborulva szüntelen kiáltják: szent, szent, szent vagy seregek ura Istene! Dicsőség neked az ég erősségében, hol a nap, hold, csillagok hirdetik dicsőségedet, magasztalják mindenhatóságodat! Dicsőség neked a földön, hol a bérczek mohos sziklái, az erdők sötét barlangjai, a patakok csergedező folyásai, a mezők liliomai és illatos virágai, a harmat rezgő gyöngyei dicsérik jóvoltodat; hol a szélvészek süvöltése, a villámok mennydörgése, a záporok özönvize, a föld rendülései hirdetik nagy erődet, isteni hatalmadat! Szenteltessék a te neved! magasztaljon Téged, oh végtelen örök valóság! s imádjon minden teremtmény, és a te nagy fölségednek hódolva áldja, dicsérje szent nevedet. Én is, gyarló és esdeklő gyermeked, térdeimre omolva, és porig leborulva áldlak teljes szivemből, imádlak teljes lelkemből. Mondd én lelkem s velem mindnyájan ájtatosan imádkozó keresztények mondjátok: „Mi Atyánk! ki vagy a mennyekben, szenteltessék a te neved most és mind örökön örökké.“ Amen.

[1]) III. Mózes: 24, 16. — [2])I. Tim. 1, 20.

II.

Jöjjön el a te országod; legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is. — Luk. 11, 2.

Igy szól a második és harmadik kérés. Ezekkel is, mint az elsővel lelki örök javakat kérünk Istentől. Lelkünk javai sokkal becsesebbek, hogy sem meg ne érdemelnék, miszerint ismételve érettük könyörögjünk, és könyörgésünket külön nemeire kiterjeszszük. Nem elég csak azt kivánnunk, csak azt kérnünk, hogy az Isten neve szenteltessék; hanem még azért is kell könyörögnünk, hogy ő malasztjával hozzánk jöjjön, és nálunk maradjon; hogy szent akaratjának teljesedése által örök üdvösségünk biztosítva legyen. Azért mondjuk:

Jöjjön el a te országod.

Ezen szavakkal nem földi országot kérünk, hanem az Isten országáért esedezünk. — Tudnatok kell k. a.! hogy az Istennek háromféle országa van. Első az egy, igaz s üdvözítő kath. anyaszentegyház, melyet maga Jézus Krisztus alapított; ő annak láthatatlan feje, pártfogásával igazgatja, s vele marad a világ végeig. Második az isteni kegyelmek és malasztok országa, mely a jámborok lelkében lakik, kikben Isten a hit, remény és szeretet által országol. Harmadik a mennyország, hol Isten az angyalokon s választottakon uralkodik, ő maga lévén azoknak örök s teljes jutalma és boldogsága.

Midőn tehát igy imádkozunk: „Jöjjön el a te országod,“ kérjük az Istent, hogy az igaz anyaszentegyházat mindig jobban és jobban terjeszsze e világon; hogy az igaz hitnek világa hasson el azokhoz is, kik még a tudatlan pogányság sötétségében ülnek, miként kivetkezve tévelyeikből elismerjék az Atyát, és kit ő küldött, fiát Jézus Krisztust, és önmagukon tapasztalják: mily könnyü Jézus terhe, mily kellemes igája; hogy menjen teljesedésbe Jézus szava: „Egyéb juhaim is vannak; azokat is elő kell vezetnem; és lészen egy akol és egy pásztor“ [1]). De minthogy a keresztény nevet viselők közt is vannak, kik Jézus tanítását saját érzelmeik szerint eltorzítják, megtartván abban azt, mi romlottságuknak tetszik, elvetvén mi nem tetszik: kérjük az Istent arra is, hogy ezeknek is nyissa föl szemeiket, miként átlássák, hogy az ösvény, melyen járnak, tévely, mely Krisztustól elvezet; hogy nincs

[1]) János: 10, 16.

más ut hozzá, mint a k. katholika anyaszentegyház; hogy tehát ebbe ismét visszatérjenek, melytől bünös gőggel elszakadtak.

E kérésben még arra is kérjük az Istent, hogy tegye semmivé a bünnek országát és kegyetlen uralmát; hogy irtsa ki belőlünk rendetlen indulatainkat, melyekkel annak gyáva rabjaivá lettünk, és lakjék bennünk megszentelő malasztjával, mely által mindig igazabbak és szentebbek leszünk. Kérjük az Istent, hogy állítsa föl szivünkben a szeretet országát, mely által parancsait legnagyobb hűséggel teljesítsük, életünk zsinórmértékeül tevén azokat. Kérjük, hogy honosuljon meg köztünk az igaz keresztény jámborság, — az alázatosság, mértékletesség, tisztaság, szeretet és békeség. Ezek főjellemvonásai az Isten országa polgárának. Ezek nélkül sohasem fog az ember Isten országához tartozni. És ennél fogva minden kereszténynek nemcsak azon kell lennie, hogy maga mindezen erénynyel tündököljék, hanem hogy másokat is azoknak kellemes járma alá hajtson. Akkor lesz nálunk, akkor lesz köztünk Isten országa, ha külön minden embert ugy mint egész családokat, sőt az egész társadalmat a keresztény jámborság szelleme lengi át. Ah! mily boldogok volnánk, ha Isten országa hozzánk eljönne?

Végre ezen kéréssel: „jöjjön el a te országod," arra kérjük az Istent, hogy adja meg nekünk a mennyországot; hogy halálunk után vezessen be abba minket, hol őmaga leend örök jutalmunk. De ne ellenkezzenek szavainkkal cselekedeteink. Ha csakugyan kivánjuk, hogy jöjjön hozzánk ezen értelemben is Isten országa: ne merüljünk el a földiekbe, mintha örökké itt akarnánk maradni. Nekünk már e földön lelkünkkel az égben kell laknunk, ha halálunk után oda jutni akarunk. És el ne feledjük, hogy a „mennyország erőszakot szenved, és hogy csak az erőszakosak ragadják azt el." A mennyország a kereszténynek az, a mi a borostyán a vitézeknek. De borostyán nincs győzelem nélkül, győzelem nincs viadal nélkül; viaskodnia és győznie kell a vitéznek, hogy borostyánt nyerjen: igy a keresztény is, csak harcz és győzelem által juthat mennyországba. Harczolnia kell a világ és annak csábjai ellen, harczolnia a bün és annak ingerei ellen. Meg kell vetnie mindent, mi lelkét a világhoz kötné, hogy majdan lelke annál könnyebben és biztosabban szálljon az égbe.

Mindenható ur Isten! jöjjön el a te országod. Terjeszd anyaszentegyházadat, az igazság ezen egyedüli országát; oszlaszd szét a pogányság sötétségét boldogító igazságod mennyei fényével; olvaszd föl a hitetlenség keménységét kegyelmed melegével; tartsd meg az

igaz hivőket is a te ismeretedben, hogy napkelettől napnyugotig, déltől éjszakig ne legyen sziv, mely tebenned ne higyjen, ne legyen nyelv, mely téged ne valljon. „Jöjjön el a te országod:“ ez életben csak neked szolgálni, csak téged dicsőíteni terjesztve a hit és erkölcs országát; holtunk után pedig az egekben téged szinről szinre látni, a te nagy fölséged s dicsőséged fényében boldogulni, hozzád mint véghetetlen tökéletességhez örökké közel lenni, a mennyei karok és dicső lelkek körében örvendeni: ez az, a mit ohajtunk.

Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is.

Az ember szabad akarattal bir, melynél fogva vagy jót tehet, vagy roszat. Az akarat ezen szabadságánál fogva tulajdoníttatik neki a jó érdemül, a gonosz vétkül. De igen sajnos, hogy az ember akaratja oly igen gyönge, hogy sokkal könnyebben hajlik a roszra, mint a jóra. Azért istápra van szüksége, mely gyöngeségét támogassa, ingatagságát megszilárdítsa, a jónak cselekvésében rendíthetetlenné tegye. És ime ezen malasztért könyörög a keresztény, midőn imádkozik: „Legyen meg a te akaratod.“ Mintha mondaná: Uram Istenem, jó atyám! adj erőt, hogy mindenkor és mindenben azt kivánjam és cselekedjem, mi neked tetszik; ne ingassa meg akaratomat a bünnek csábja; legyen az erős mint a tengerből fölemelkedett kőszirt, melyet a zajgó hullámok meg nem rendítenek.

Továbbá azt is kérjük ezen kérésben, hogy minden kivánságunk és cselekedetünk czélja legyen az Isten akaratja. Mintha mondanók: nem a mint én akarom, hanem a mint te, uram Istenem! ugy legyen. Igen, a mint ő akarja; mert lehet-e valami boldogítóbb az emberre nézve, mint az ő akaratjának teljesedése? Mi az ő akaratja? Megfelel erre az apostol: „Az Ur akaratja a ti megszenteléstek; az Ur akaratja, hogy ismerjük meg az örök igazságot és a megismert igazság szerint cselekedjük a jót, s ekként szentek legyünk.

De honnét tudhatjuk meg az Isten akaratját? Az ő parancsolatiból, az anyaszentegyház törvényeiből, elöljáróink, és nevelőink rendeléseiből, az isteni tanításokból, lelki atyáink intéseiből, állapotunk kötelességeiből, lelkiismeretünk sugallataiból. Ezeket teljesítvén, az Isten akaratját teljesítjük.

„Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is.“ Mások példáival szokták az emberek

saját hibáikat mentegetni, mondván: ime ők sem jobbak nálunknál, sőt sokkal gonoszabbak. Üdvözítőnk int, hogy ne ezeket tartsuk szemeink előtt, hanem az ég lakóit. Ime mily készséggel teljesítik ezek az ő akaratját? mily szeretettel indulnak parancsai után? örömüket és boldogságukat találják azok teljesítésében. Akár a jámborokhoz akár a gonoszakhoz küldje ő angyalait: azok sietnek, repülő sebességel sietnek akaratját teljesíteni. Igy mi is. Nem is kérdezve, miért akarja ezt vagy azt tőlünk, cselekedjük szent akaratja szerint egyedül azért, mert akaratja.

Az ő akaratján nyugodjunk meg életünk minden viszonyaiban. Még akkor is, midőn egünk beborul, midőn a szenvedések és keserüségek ürömpoharát nyujtja, midőn szükségben, betegségben nyomor gunk, mondjuk: „Legyen meg a te akaratod.“ Ezen megnyugvás az Isten akaratján leghathatósabb ír sebeinkre, legenyhítőbb vigasztalás szomoruságunkban, és legsikeresebb eszköz atyai kegyelmének megnyerésére. Előttünk Jób példája. Mennyi csapás éré egymásután e jámbor férfiut? alig hozák hirül, hogy nagy sereg nyáját elrablották, már ismét új hirnök érkezék, ki jelenté, hogy a leomlott ház gyermekeit a romok közé temeté. De ő mind ezen borzasztó hirekre a legnagyobb béketüréssel azt felelé: „Isten adta, Isten elvette, áldott legyen az Ur neve.“ Még iszonyu fekélyek is elboriták egész testét, ugy hogy kénytelen volt a szeméthalmon vesztegelni. Felesége kifakada ellene, és gúnyolá isteni félelmét. De még sem tört meg Jóbnak az Isten akaratján való megnyugvása, hanem csendes odaengedéssel mondá feleségének: „Ha a jót elvettük az isten kezéből, miért ne vennők el a roszat is; legyen áldott az Ur akaratja.“ Három barátja látván Jóbnak keserves sorsát, a helyett hogy vigasztalásaikkal enyhítették volna fájdalmát, keserü szemrehányásokat tettek neki, azt állítván, hogy neki valamely gonoszt kellett elkövetnie, melyért elérte az Isten büntetése. Jób azonban értésökre adá, hogy a világi szenvedések nem mindig az elkövetett bünök büntetései; vannak az Istennek más céljai is, midőn valakit sanyaru csapásokkal látogat. Ez az oka, hogy néha a leggonoszabb emberek is igen jó szerencsével birnak, a jámborokat pedig egyik szerencsétienség a másik után sujtja. És Jób béketüréssel kiállván Isten eme kemény látogatását, meg is jutalmaztatott: mert szenvedései után még száznegyven évig boldogul élt, mindennel még nagyobb bőségben újra megáldva az Istentől, látta gyermekeinek gyermekeit negyed ízig. — Tanuljátok ezen példás történetből magatokat, bármily szerencsétlenség érjen, mindenkor az Isten akartjára hagyni,

a legsulyosabb csapások között is ahhoz föltekinteni, a ki ezeket rátok méri. Ő a legbölcsebb Ur, mindent a maga nagyobb dicsőségére rendel el, és a mi lelkünk üdvösségére. Látogasson bár az Isten minket szegénységgel vagy betegséggel, mindenekben kiáltsunk föl hozzá: „Atyám! legyen meg a te szent akaratod.“ És lehetnénk-e Jézusnak méltó tanítványai, ha vele igy nem imádkoznánk: „Atyám! ne az én akaratom legyen, hanem a tied?

Mennybeli ur Isten! Legyen meg a te akaratod miképen mennyben, azonképen a földön is. Teljesedjék a te törvényed valamint mennyben a dicsőültek által, ugy a földön is a gyarló emberek által. Nem az indulat zajain, nem a hiúság utjain, hanem a józan ész tanácsain s erkölcsi érzület ösztönein indulva, teljesítse minden ember a te szent akaratodat. Hatalmas Isten! ha földi jókkal áldasz minket: legyen a te akaratod; add kegyelmedet, hogy szükségeinket kielégítvén, a gazdagság bőségével boldogítsuk embertársainkat. Ha inséget, csapásokat határoztál éltünkre: legyen meg a Te akaratod; adjad szent malasztodat, hogy üdvösen szenvedjünk, példásan türjünk. — Ha bölcseséggel, és hatalommal dicsőítesz minket: legyen meg a te akaratod; csak adjad kegyelmedet, hogy szeretettel s jó példával kormányozzuk embertársainkat. Bölcseséged lelke vezéreljen minden utainkban. Ha alattvalók, s tudatlanok sorába rendeltél minket: legyen meg a te akaratod; csak meg ne vond malasztodat, hogy alacsonyságunkkal megelégedve elöljáróink rendeléseit teljesítsük, bölcsek tanácsát kövessük lelkiismeretesen. Ha verejtékkel keresni rendelted mindennapi kenyerünket: legyen meg a te akaratod; csak erősíts malasztoddal, hogy a terhes munka alatt el ne csüggedjünk, mindennapi kenyerünk keresésével Terólad, szent Istenünk! meg ne feledkezzünk. Amen.

III.

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma. — Lukács: 11, 3.

Ezen negyedik kéréssel a kérések új sorozatát kezdjük az Ur imádságában. A három első kérés leginkább az embernek Istenhezi viszonyaira vonatkozik: a következő négy pedig az embernek önmaga és embertársai iránti viszonyaira; azok mintegy magokban foglalják azon föltételeket, melyek alatt az Isten kegyelmében részesülhetünk, ha t. i. az ő nevét dicsőítjük, ha országába bemegyünk, ha akaratját

teljesítjük: ezek pedig testi és lelki szükségeinket terjesztik az Isten elé. A kenyérérti kérés képezi mintegy a hidat az Ur imádságának e második részébe. Mi az égből mintegy leszállunk a földre, az Urnak boldog dicsőségéből a siralom völgyébe, és érezvén hogy a testnek, melyet itt magunkon hordozunk, szintén meg vannak saját szükségei, azoknak kielégítése végett mondjuk:

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.

Mennyire ki nem terjed a mi urunk Istenünk atyai kegyes gondoskodása! Ő a mi Urunk, mi pedig szolgái vagyunk; ő a mi Atyánk, mi pedig fiai vagyunk. Ő szolgáit, fiait fönntartja, eltáplálja. De még ezen is túlterjed atyai gondviselése: nemcsak az ő hű fiait, kik őtet szeretik, nemcsak szolgáit, kik neki hiven szolgálnak; hanem még rosz fiait, hűtlen szolgáit és nyilt ellenségeit is, kiktől naponkint megbántatik, üldöztetik, gyaláztatik, rágalmaztatik, gondosan eltáplálja. Sőt nemcsak az emberek, hanem minden más teremtményének táplálásáról is gondoskodik. A legparányibb féreg is dicsekedhetik gondviselésével. Ő minden állatnak, akár a levegőben repkedjen, akár a tenger nagy mélységében uszkáljon, akár a földszinén vagy annak alatta mozogjon, élelmet, táplálékot ad. — Ezen atyai gondviselésével mindeneket tápláló jó mennyei Atyánkhoz folyamodunk, a hányszor eme szavakat rebegjük: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.“

A kenyér alatt itt nem csupán csak a kenyér értetik, hanem minden, mi a test táplálására és fönntartására szükséges: tehát étel, ital, ruházat, lakás, egészség. Mindezt kérjük ezen kérésben. Ennek következtében azt is kérjük, hogy távoztassa el az Isten tőlünk a drágaságot, éhséget és mindazt, mi ezeket okozhatná, ugymint a kártékony tüzet, vizáradásokat, jégesőt, égiháborut, terméketlenséget, mindenek fölött pedig a bünt, mely miatt közönségesen ily csapásokkal szokta Isten látogatni bünös fiiat s leányait.

Krisztus urunk csak kenyeret tanított kérni, ezzel azt adván értésünkre, hogy Istentől csak azt kérjük, a mi az élet naponkinti fönntartására szükséges. Azért e tekintetben főkép kivánságainkat a legszorosabb korlátok közé kell szorítanunk, és a fölöslegesre sohase ásítoznunk; mert a mi fölösleges, az gyakran lelki veszélyünket is sietteti; a fölösleg neveli kevélységünket, táplálja a tisztátalan gerjedelmeket. Szép példát mutatott ebben Salamon, a legbölcsebb király, ki ekkép

könyörgött Istennek: „Kettőt kérek tőled, ne tagadd meg tőlem, minekelőtte meghaljak.“ A hiúságot és hazugságot távoztasd tőlem, és sem szegénységet, sem gazdagságot ne adj nekem, csak az elégséges élelmet add meg“ [1]).

Midőn Jézus Krisztus minket kenyeret kérni tanított, távulról sem akarta ám, hogy mi a szorgos munkával, melylyel kenyerünket kiérdemeljük, fölhagyjunk. Oh nem! A munka földi rendeltetésünk. Valamint Ádámnak mondatott, hogy arczájának verejtékével eendi kenyerét: ugy nekünk is szól e leczke; nekünk is, hogy kenyerünk legyen, dolgoznunk kell. Koránsem akarja tehát Isten, hogy imádságunk mellett lusták és dologtalanok legyünk. Ez igen világos: lám testünk egész alkotása már magában véve is azt mutatja, hogy mi dologra alkottattunk. Dologtalanságra nem kellene kéz, láb, nem testi erő oly nagy mértékben, minőben azt birjuk. Mire való kezünk, lábunk munkatehetsége? szorgalomra és dologra való az, azért mondja Jób is: „Munkára születik az ember, mint a madár a repülésre.“ Mióta Isten az embert a paradicsomból kiűzte, azóta csak egy falat kenyeret, vagy egy ital vizet sem ihatik a nélkül, hogy azt munkával ne keresse. Azért helyesen mondja sz. Pál is; „Ki nem dolgozik, ne egyék.“ Ha mi tehetségünk szerint iparkodunk, és a mit iparunk által megszerzünk, azt meg is takarítjuk; e mellett pedig imádkozunk és az Istenben bizunk: igy lesz naponkint annyi, a mennyi szükséges. Ellenben a kik tunyák, dologtalanok; kik a szép tavaszi vagy nyári napokon keresztbe font karokkal egész heteken át pihennek, vagy a mértékletlen étel, ital, kártya, torbézolás által az Isten áldását elfecsérlik: csoda-e, ha mindeneikből kivetköztetve szegénységre, koldusbotra jutnak, magukat s övéiket mások irgalmából kényteleníttetvén élelmezni. Ah hány ifjut tudunk, kik takarékos szülőktől sok pénzt, rétet, szántóföldet s szőlőt nyertek örökségül: és még is kevés idő mulva a tékozló fiu példájára koldusbotra jutottak? Miért? Nézzetek magatok körül, és megfelelhettek e kérdésre. Igen helyesen mondja Salamon a példabeszédek könyvében: „A kiaratáskor gyűjt, bölcs ember az; a ki pedig nyárban hortyog, gyalázatot fog vallani“ [2]). Igen szép Salamonnak a hangyáról vett oktatása. „Eredj a hangyához, oh rest! igy szól ő, szemléld, mint iparkodik, és tanulj tőle bölcseséget. Ámbár nincsen vezérlője, sem előljárója, sem fejedelme, mégis nyáron szedeget eledelt, aratás-

[1]) Példabeszéd: 30, 7, 8. — [2]) Példabeszéd: 10, 5.

kor gyűjti be élelmét. Meddig henyélsz még, meddig aluszol, oh rest? mikor kelsz föl álmadból? Egykevéssé aluszol, egykevéssé szunnyadozol, egykevéssé összekulcsolod kezeidet, hogy aludjál. Azalatt rád jön a szegénység, mint gyors zarándok, és az inség mint fegyveres férfiu. Ha pedig iparkodol, forrásként bő lészen aratásod, és a szükölködés messze távozik tőled" [1]). — Imádkozzál tehát és dolgozzál: ugy adja meg neked az Isten a szükséges javakat. Se nem imádkozni, se nem dolgozni, és mégis a mindennapi kenyeret, az Isten áldását várni, annyi, mint Istent kisérteni. Az ilyen megérdemli, hogy éhezzék, szomjuhozzék, fázzék.

Továbbá midőn Jézus igy tanított imádkozni: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma"; arra is tanít minket, hogy a földiekről rendkivül ne aggódjunk, hogy ne törjük magunkat szerfelett azon ma, hogyan élünk holnap; mert az Isten, ki teremtett és rólunk születésünk óta oly csodateljesen gondoskodik, ennekutána sem hagy el bennünket, csak mi ne hagyjuk el őt. Halljátok csak mikép biztat bennünket Krisztus: „Mondom nektek ne legyetek szorgalmatosak életetekről, mit egyetek; sem testetekről, mibe öltözzetek; nem becsesebb-e az élet az eledelnél és a test az öltözetnél? Tekintsétek az égi madarakat, mert nem vetnek, se nem aratnak, se csürekbe nem gyűjtenek: és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat. Nem becsesebbek vagytok-e ti azoknál? És a ruházaton miért aggódtok? nézzétek a mezei liliomokat, mint nevekednek? nem munkálkodnak, se nem fonnak; mondom pedig nektek, hogy Salamon sem volt minden dicsőségében különben fölöltözve, mint egy ezek közül. Ha pedig a mezei füvet, mely ma vagyon, és holnap a kemenczébe vettetik, az Isten igy ruházza, mennyivel inkább titeket, kicsinyhitüek. Ne töprenkedjetek azért mondván: mit fogunk enni vagy mit fogunk inni, vagy mivel fogunk ruházkodni; mert mindezek után a pogányok törekednek, a ti Atyátok pedig tudja, hogy mindezekben szükölködtök. Keressétek azért először az Isten országát és az ő igazságát, és azok mind hozzá adatnak nektek" [2]).

De miért mondjuk mindennapi kenyerünket, és nem: én kenyeremet? Azért, mert mindnyájunknak szükségünk van a kenyérre. Minthogy pedig Isten a mi köz-atyánk, mi pedig fiai s igy egymás között testvérek s atyafiak vagyunk: mi mint testvérek közösen kérjük kenyerünket, habár magányosan imádkozunk is. Néha többet

[1]) Példb. 6. — [2]) Máté. 6.

ad Isten, mint kérünk; ekkor ezen fölöslegesből a szegényeknek is tartozunk juttatni, vagy csak azért is, mert ezen többet e közimádságnak ereje által talán épen szegényebb sorsu testvérünk nyerte meg nekünk. — Mivel pedig az, a mit hamissággal szereznénk, nem volna a miénk: midőn kenyerünket kérjük, azzal azt is kérjük, hogy valamint kenyerünk, ugy egyéb szerzeményeink is igazságos fáradalmaink gyümölcsei legyenek, következőleg hogy a lopás, ragadozás, huzás vonás és más csalárd kereset távul legyen tőlünk.

Mondjuk továbbá: add meg nekünk ma; mert ma élünk, ma tehát kell kenyér; vajjon holnap élünk-e, nincs homlokunkra irva; azért kell-e holnapra élelem, szintén nem tudjuk; azért tehát holnapra nem is kérünk kenyeret, csak mára, azaz napról napra. Majd ha holnap élünk, akkor ismét kérünk holnapra, s igy mindennap, míg élünk. Elég a napi gond, fáradság, törődés, minek gyötörnénk magunkat előre a holnapi gondokkal.

Ezzel azonban nem azt tanítja Jézus, hogy mi könnyelmüen napról napra mindent elköltsünk a mink van; minden ételt italt fölemészszünk, ruhánkat elszaggassuk. Ez nemcsak vétkes könnyelmüség, hanem valósággal halálos bűnü pazarlás volna. Jézus csak a szerfölötti, a szivgyötrő, egészségrontó, lélekepésztő, kétségbeejtő aggodalomtól akar minket megóni; mert ez minden lelki és testi munkára alkalmatlanokká tenne minket.

Mit szóljak a gazdagokról, kiknek nemcsak megvan mindennapi kenyerök, hanem több évre is mindennel bőven el vannak látva? Talán ezek nem is tartoznak imádkozni s kérni a mindennapi kenyeret? Igen, a gazdagok is tartoznak a mindennapi kenyérért imádkozni, jóllehet sokkal többel bővelkednek, mint a mi napi szükségre kivántatik. Mert kitől nyerték ők gazdagságukat mástól, mint az Istentől? „Mid vagyon, kérdi sz. Pál, a mit nem vettél, ha pedig vetted, mit dicsekedel, mintha nem vetted volna?“ Ki tartozik tehát nagyobb hálával, a szegény-e az ő napi száraz kenyereért, melyet csakugyan fáradságos munkája után nyer, vagy pedig ama gazdag, kire minden munka nélkül is ugy száll az áldás, mint az izraelitákra szállt a manna? A gazdagok is tartoznak elismerni, hogy mindenöket az Istentől vették; de azt sem kell ám elfeledniök, hogy Isten egy pillanatban koldusokká teheti őket. A gazdagoknak is tehát elég okuk van a mindennapi kenyérért az Istennek könyörögni. Isten áldása nélkül javaikat meg nem tarthatják. Mily gazdag vala Jób, és nehány nap mulva mily szegénységre jutott? „Ha

az Isten nem őrzi a várost, hasztalan virasztanak, kik azt őrizik" mondja a zsoltáros. Könyörögjenek tehát a gazdagok is, de hálatelt szivvel könyörögjenek, és mellette meg ne feledkezzenek a szegényekről. Az Isten azért adja nekik oly nagy bőségben a mindennapi kenyeret, hogy abból azoknak juttassanak, kiknek nincsen. Ez által teszik magukat arra érdemesekké, hogy még tovább is bővelkedjenek. Sz. Pál azt irja Timotheus tanítványának, hogy arra oktassa a gazdagokat, miként egyebekkel jót tegyenek, a jóságos cselekedetekben gazdagok legyenek, örömest adakozzanak, és közöljék javaikat másokkal, hogy igy kincset gyűjthessenek maguknak az örökéletnek elnyerésére.

Kegyes, és irgalmas Isten! ki jóságod bőségével eltöltöd teremtményeidet, hozzád kiáltunk: Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma. Áldd meg földünket termékenységgel és ohajtott bőséggel, hogy minden ember, az árva és szegény is áldja szent nevedet, magasztalja kegyelmedet. Adj erőt és áldást munkáinkra, hogy lelki és testi haszon nélkül ne dolgozzunk. Add, hogy a jótévőség és hálaadás lelke a szegényt a gazdaggal egyesítse, miként igy biztos legyen mindennapra mindnyájunknak kenyere. Oh Atyánk! mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma; hogy el lévén látva a szükségesekkel annál nyugottabban és biztosabban az égieket kereshessük. Amen.

IV.

És bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk ellenünk vétetteknek. — Máté: 6, 12.

Aranyszáju szent János az imádságot száraz kertben lévő forráshoz hasonlítja; ha ezen forrás vizével a szárazföld nem nedvesíttetik, nem öntöztetik, elhervadnak, kiszáradnak a vetemények: ellenben pedig fölnyulnak, zöldelnek, virágoznak és gyümölcsöznek, ha belőle öntöztetnek, fölfrisíttetnek. És csakugyan az imádság tartja fönn és táplálja a szivben a vallásos érzületet, fejleszti ezt jóra eltökélt akarattá, és teszi gyümölcsözővé a jó cselekedetek gyakorlásában. Imádság nélkül parlag a szív, gyönge az akarat, és nincs erkölcs. Az imádság még megengesztelő erővel is bir. Az imádság veszi ki ugy szólván a vétkeinkkel megbántott Istennek kezéből a mennykövet, és adja abba a napnak jótévő sugarát, éltetve és melegítve a sziveket, áldva és boldogítva mindnyájunkat. De ezen erővel csak ugy bir az

imádság, ha engesztelékeny szivből fakad. Azért tanított is minket Jézus tovább igy imádkozni:

Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek.

Az élelmi segélyezés után tehát bünbocsánatot kérünk, hogy kiket Isten táplál, Istenben éljenek is. Mi mindnyájan bünösök, pedig nagy bünösök vagyunk. Oh, hányszor nem bántjuk meg Isten ő fölségét? Kit nem vádol erről lelkiismerete? Nem mulik el életünk éveiben nap, nem óra, sőt alig percz, melyben cselekedet, szó, vagy legalább is gondolat által jó Atyánk ellen ne vétenénk. „Ha azt mondjuk, igy szól sz. János, hogy nincs vétkünk, minmagunkat csaljuk meg és nincs bennünk igazság“ [1]). Már pedig a bün valamint a legnagyobb gonosz, ugy egyszersmind a legnagyobb szerencsétlenség; mert a bün az Isten véghetetlen fölségének megbántása, ellene valóságos lázadás, mintha a bünös tettel mutatná: nem akarom, hogy az Ur uralkodjék rajtam; és épen e miatt kiesvén a bünös Isten kegyelméből, melyből pedig egyedül származik minden áldás, csapásról csapással sujtatik. Hogy kérésünket az Isten mindig meg nem hallgatja, annak igen gyakran büneink az oka; mert „az Isten a bünösöket meg nem hallgatja.“ A bün veszi ki az Isten kezéből az áldás bőségszarvát, és adja abba a büntető ostort; a bün zárja el a kegyelem országát, és a menny kapuját. Mi természetesebb tehát, mint hogy bünös voltunk érzetében fölkiáltsunk: „Bocsásd meg nekünk, oh jó Isten! a mi vétkeinket? Mintha mondanók: oh isteni nagy Fölség! érezzük bünös voltunkat, érezzük mennyire bántottunk meg téged; érezzük mennyire van terhelve lelkünk; érezzük, miként nem vagyunk méltók fiaidnak hivatni; érezzük, miként méltatlanok vagyunk minden kegyelmedre, de annál méltóbbak büntető kezed sulyára: de bocsáss meg; ne büneink sokaságát, hanem irgalmad nagyságát tekintsd, és a szerint bánjál velünk. Vétkezett Dávid, és te megbocsátál neki; vétkeztek a niniviták, és te megbocsátál nekik: bocsáss meg nekünk is.

És az Isten meg is bocsát; de mily föltétel alatt? Ime csodálatos! ő velünk mintegy szerződésre lép, melyben csak egyedül a mi javunkat tekinti, magáról mintegy egészen megfeledkezve. Ő büneink bocsánatát, melyért könyörgünk, saját kezünkbe tevé le; ő mintegy önmagát adá hatalmunkba; ő megbocsát, csak mi is bocsássunk meg

[1]) I. János: 1, 8.

azoknak, kik minket megbántanak. „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek," ezzel magunk mondjuk ki magunk fölött az itéletet, nyilván bevallván, hogy az Isten se bocsássa meg büneinket, ha mi meg nem bocsátunk megbántóinknak.

Az engesztelékeny szivet Jézus átalában igen gyakran és igen erőteljesen ajánlja. „Megbocsássatok és megbocsáttatik nektek:" mondja sz. Lukácsnál [1]). „Ha az embereknek meg nem bocsáttatok, a ti Atyátok sem bocsátja meg nektek büneiteket," mondja sz. Máténál [2]). Midőn Péter kérdé Jézust, hogy hányszor kell megbocsátani az ellenségnek, hétszer-e? azt felelé Jézus, hogy hetvenhétszer is, azaz mindannyiszor, valahányszor megbánt. És tessék bár ez még oly nehéznek: de épen ez a keresztény lélek ereje és fönsége, hogy meg tud bocsátani ellenségének; mert jótévőiket a pogányok is szeretik, mondja Jézus. És nincsenek-e előttünk a legfönségesebb példák? Ki volt valaha jobban megbántva mint Jézus? És mit tesz a kinok közt? megbocsát ellenségeinek, és könyörög Atyjának, hogy ő is bocsásson meg: „Atyám! bocsáss meg nekik; mert nem tudják mit cselekesznek." Ott van előttünk sz. István is, az első vértanu! Krisztustól tanult szenvedni, Krisztustól tanult meg is bocsátani. Végső imádsága szintolyan volt, mint üdvözítő Mestereé: „Ne tulajdonítsd, oh kegyes Atya! azt nekik vétkül," hogy engem agyonköveznek.

Ennyi világos parancsolat, ily fönséges példák után lehetne-e még a keresztény oly keményszivü, hogy megbántóinak meg nem bocsátana? Közeledhetnék-e imádságával az Urhoz harag- és boszuforraló szivvel? „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek," mondani, és még sem bocsátani meg: nem annyi-e, mint saját fejünkre mondani ki az itéletet? nem annyi-e: én nem bocsátok meg ellenségemnek, te se bocsáss meg nekem uram én Istenem? nem annyi-e: én szivemből gyülölöm ellenségemet; gyülölj te is engemet? én nem akarom ellenségemet látni; te se engedd, hogy lássam országodban szent szinedet? én felebarátomnak kárát, veszedelmét ohajtom; sujts te is engem, állj boszut rajtam, és nem bánom, vess pokolra?! Igy itéli el önmagát a keményszivü, a haragtartó, valahányszor elmondja a „Mi atyánkot." Alamizsnás sz. János egy boszujában megátalkodott fejedelmet engesz-

[1]) Luk. 6, 37. — [2]) Mát. 6, 15.

telékenységre akart birni; de minden kisérlete meghiúsult. Egykor elvezeté őt a templomba, és jelenlétében bemutatá az Urnak a szent mise-áldozatot. Midőn a jámbor püspök a ‚Mi atyánk'-ra jött, oly fönnszóval imádkozott, hogy a fejedelem könnyen megérthette. Ezen szavaknál: „Bocsásd meg a mi vétkeinket," megállt a püspök és hallgatott. A fejedelem azt gondolván, hogy János nem tudja az imádságot folytatni, beleszólott és folytatá helyette: „Miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek." A szent püspök azonnal a fejedelem felé fordult és monda: „Ime mily rettenetes pillanatban, és mit beszélsz az Isten előtt: bocsáss meg, miként én is megbocsátok?!" A fejedelem igen megilletődött szivvel az Urhoz fordulva monda: „Megteendi szolgád azt, mit, Uram! parancsoltál;" és letevé ezen perczben haragját.

Oh k. a.! mily boldogok volnánk, ha imádságunk minket meg nem hazudtolna? ha csakugyan szivből megbocsátanánk megbántóinknak? Ránk nehezedik néha az Ur keze; bármihez fogjunk, semmi sem sikerül; szárazság vagy árvizek pusztítják határainkat; néha meg már egészen megérett vetéseinket veri el a jég; kedveseinket elragadja mellőlünk az öldöklő mirigy: és mind ennek oka a mi büneink. Nem kell-e tehát mindent elkövetnünk, hogy a veszedelem okait — a bünöket — magunktól elhárítsuk? De miképen? ugy, hogy azoknak bocsánatját megnyerjük a kegyelem Atyjától. Miképen nyerhetjük meg pedig azt? ugy, ha mi is megbocsátunk megbántóinknak. Ehhez kapcsolta az Ur büneink megbocsátását és ezzel áldáshozó kegyelmét. — Bocsássunk meg tehát mindenek előtt egymásnak, hogy az ég áldása ismét hozzánk beköszöntsön. Engesztelékeny lélekkel közeledjünk az Ur oltárához, mert a nélkül meg nem hallgat. „Ha ajándékodat az oltárra hozod, és ott emlékezel meg, hogy atyádfiának van valamije ellened, hagyd ott az oltáron ajándékodat, és menj előbb kibékülni atyádfiával, azután jöjj, és mutasd be ajándékodat," mondja Üdvözítőnk. Ezen megbocsátás nélkül imádságunk nem lehet kedves az Ur előtt; ha pedig az nem kedves, nem lehet a kegyelmek és áldások eszközlője. Hogy csakugyan az, ki megbántójának meg nem bocsát, semmi számot sem tarthat Isten segítő kegyelmére, még akkor sem, midőn arra leginkább szüksége volna, mutatja e következő történet: Antiochiában a kereszténység első idejében élt két keresztény, Sapricius és Niceforus. Ezek egymást ugy szerették mint testvérek. Azonban, fájdalom! egy véletlen esemény által a szeretet láncza kettészakadt köztük. De Nicefor nem sokára magába tért; és azért elküldött egyet barátjai közül Sapriciushoz, hogy nevében tőle bocsánatot kérjen; de

ő engesztelhetetlen maradt Elküldött hozzá másodszor, harmadszor; de mind hasztalan: Sapricius nem bocsátott meg. Végre Nicefor maga ment; de ő sem engesztelhető meg szivét. E közben hirtelen üldözés támadt a keresztények ellen, és Sapricius is befogatott, halálra ítéltetett, és már a kinpadra vezettetett. Látván ezt Nicefor, Sapricius lábaihoz borult, és megindult szivvel kért tőle bocsánatot, mondván: „Jézus Krisztus vértanuja, légy könyörületes irántam, én téged megbántottalak; bocsáss meg nekem.“ De Sapriciusban oly mély gyökeret vert volt a boszu, hogy Nicefort maga elől eltaszítá és neki meg nem bocsátott. Oh kemény szív! oh ördögnek, és nem Jézus Krisztusnak tanítványa! oh a pokolnak, nem pedig az égnek vértanuja! Hogyan? te azt hiszed, hogy a halhatatlanság koronáját elnyerheted a nélkül, hogy felebarátodnak megbocsátanál? És valóban; ő elveszté a neki már elkészített martyr-koronát; mert elérvén a vesztőhelyre és látván kinzóit és a kinzó eszközöket, elveszté bátorságát. Isten megvonta tőle az állhatatosság kegyelmét. Ő megtagadta Jézust, és a bálványoknak áldozott. Nicefor pedig fölemelé ekkor szavát, magát hangosan kereszténynek vallá, és hogy mint ilyen a Sapricius elpártolása által megürült vértanui helyet el akarja foglalni. És csakugyan legott megragadák, megkötek és megölék; és ő kapta el az ég koronáját, melyet Sapricius ellenséges és megbocsátani nem akaró szive miatt elvesztett. Ime igy fosztja meg az ellenséges szív az embert a dicsőség koronájától, mert megfosztja az Isten segítő malasztjától, mely nélkül nincs állhatatosság a jóban, nincs győzelem, nincs korona.

Ker. a.! bocsássunk meg tehát egymásnak. A mint mondjuk az imádságban, ugy cselekedjünk is. Szorítsuk még ma mindazokat szivünkhez, és forraszszuk homlokukra a megbocsátás, a kibékülés édes csókját; hadd legyünk ismét egyek szivben és lélekben. Ezen kibékült szív-egység fogja nekünk ismét visszaadni az Isten kegyelmét, és megnyitni az egek csatornáit, hogy a legbővebb mértékben áraszszák ránk mindazon jót, melyre lelkünkben és testünkben szükségünk vagyon.

Szent Isten! irgalmasságnak és szeretetnek Istene! a te országod az egységnek, békének és szeretetnek országa: mi tiszta szivből megbocsátunk mindazoknak, kik ellenünk vétkeztek, vagy talán még vétkezni fognak; csak Te is bocsáss meg nekünk, hogy mindig kegyelmedben legyünk. Amen.

(Folytattatik.)

Hamvazó szerdára.

Oltár-beszéd.

A kereszténység első századaiban csak ugy, mint napjainkban, husvét ünnepét az öntagadás és penitenczia ideje előzte meg. A bünbánat és böjt napjai azonban nem mindenütt voltak ugyanazon számmal. Némely helyeken t. i. negyven, másutt több, egész hetven napig is tartott a szent böjti időszak; sőt különféle helyeken a böjtölést néhány napig félbe is szakaszták, és azután ismét elkezdték. Hogy tehát ezeknél a negyven napi böjt kikerüljön, sokkal előbb, már husvét előtt hetvenedik vagy hatvanadik vagy pedig ötvenedik nappal kezdék el a böjtölést; és innét keletkezett a husvét előtti hetvenedik vagy septuagesima, hatvanadik vagy sexagesima, ötvenedik quinquagesima, végre negyvenedik vagy quadragesima böjti vasárnap. Később egyenlő rendtartás tekintetéből elhatározá az anyaszentegyház, hogy világszerte a penitenciatartásra buzdító böjti napok azon egymód szerint tartassanak; és igy Krisztus urunk negyven napi böjtjének emlékezetére és utánozására negyven nap rendeltetett husvét előtt böjtölésre. A negyven napi böjtöt megelőzni szokott imént említett vasárnapoknak nevei mindazáltal fönnmaradtak; sőt a lelkünk örök üdvösségét annyira szivén viselő anyaszentegyház, jól tudván, miként ezen vasárnapok folyta alatt, nem egyszer minden tekintet nélkül Istenre, mennyországra, pokolra, mértékletességre, szemérmetességre és ártatlanságra farsangi lakmározások, tánczvigalmak tartatnak, hogy szivünket azoktól elvonja, még, hogy a közelgő negyven napi böjtre emlékeztessen és eleve elkészítsen: már azon vasárnapokon az

isteni szolgálat alatt töredelmes penitenciatartásra fölhivó énekeket, zsoltárokat zeng, és az Ur szolgája a pap is bünbánatra figyelmeztető hamvas szinü mise-ruhában jelenik meg a szent oltárnál.

Ama vasárnapok elmultával végre a farsang öröm-ujjongató zaja is elnémul, és csakhamar ránk virad a hamvazó szerda, és azzal a negyven napi szent böjt első napja.

Már az ó-szövetség idejében hamuval hinték meg magukat az emberek, midőn böjtöltek, vagy ha a büneik által megbántott Isten haragját, melynek sulyát különféle csapásokban érezék, megkérlelni akarák; néha meg közönséges szükség idején, máskor pedig fejedelmi parancsolatra is tevék azt. Az oly sokat szenvedett, hanem Isten titkos ugyan, de mindenkor imádandó szent akaratján megnyugovó Jób, a béketürés e példaképe, igy szól a hamvazás értelme- és jelentőségére nézve: „Én enmagamat feddem (büntetem) s porban s hamuban tartok penitenciát.“ A királyi zsoltáros, Dávid, pedig: „A hamut mint a kenyeret eszem vala, és italomat sirással elegyítém.“ Midőn a bün özönébe merült Ninive városában Jónás azt hirdeté, hogy negyven nap mulva elsülyed : az egész nép s annak élén a király fejedelmi biborát levetve szőrzsákba öltözködék, hamuba ült, igy tartván alattvalóival együtt penitenciát. És a szintoly irgalmas mint igazságos Isten a bünbánó városnak megkegyelmezett.

K. a.! a magát oly hamar elbizni szokott embert semmiségére, halandóságára, magábatérésre és alázatosságra igen szivrehatólag emlékezteti a hamvazás, mely nagy jelentőségü cselekvény alkalmával Isten embere, a pap, imigy szól: „Emlékezzél meg ember, hogy por vagy, és porrá lészsz.“ Sőt, hogy ezen hamvazási szertartás még szembetünőbbé tegye mindannak, mi földi, semmiségét, különösen a földi örömek s dicsőség mulékonyságát: anyaszentegyházunk bölcs rendeléséből, a pálma-ágak hiányát pótoló ugyanazon barkák égettettnek hamuvá behamvaztatásunkra, melyekkel az előbbi évben isteni Megváltónknak Jerusálembe történt dicsőséges bevonulását örvendetes ünnepélyességgel ültük; hogy t. i. ekkép megemlékezvén Krisz-

tus urunknak ama fényes bevonulását csakhamar követett kinszenvedésére, lássuk, mily gyorsan váltja föl e világon az örömet a szomoruság, a dicsőséget a megaláztatás, az életet a halál.

Kezdetben csak azok hamvaztattak be, kiknek az anyaszentegyház akkori fegyelmi gyakorlata szerint nyilvános penitenciát kelle tartaniok, s kiknek büntetési idejök e napon vette kezdetét. 1091. évben azonban elhatároztatott, hogy minden keresztény meghamvaztassék; s az által mindegyik szivrehatólag emlékeztessék a halálra, megtérésre és megigazulásra.

K. a.! az anyaszentegyház az imént bekövetkezett szent böjti időszak alatt a Megváltó ur Jézus Krisztus kinpoharával és tövis koszorujával kezében, ismételve a népe romlásán kesergő próféta ama szavait hangoztatja: „Térjetek meg, és tartsatok bünbánatot“ [1])? Miért is nem gondoljuk már egyszer meg, hogy „minden emberi test hasonló a fűhez, és az ember minden dicsősége a fűnek virágához; a fű elszárad, és annak virága lehull“ [2]). Ime most vannak a magábatérés és üdvösség sziv- és észhez szóló napjai. Annak okáért, ha eddigelé ne talán a mulandóságnak, bünnek és világnak robotoltunk volna: oh, szolgáljunk már valahára Istennek, az örökkévalóságnak és erénynek is! Ha eddig tombolva vigadtunk: ideje már, hogy töredelmes lélekkel Megváltónk keresztjéhez boruljunk, és a megtérő Magdolnával mossuk meg könyeinkkel, töröljük föl hajainkkal a szenvedő Jézus lábait. Ha követtük Dávidot a vétkezőt, kövessük a megtérőt is; ha elestünk Péterrel, a gyarló halászszal, keljünk föl vele az erős kőszállal! „Ne késsél megtérni az Urhoz, mondatik a sz. irás isteni könyvében, és ne halogasd napról napra; mert hirtelen eljön az ő haragja, és a boszuállásnak idején elveszt téged.“ Nem, nem tanácsos a végső pillanatra halasztani a megtérés üdvösséges munkáját, mert a mily bizonyos a halál, ép oly bizonytalan órája. Nem hallod-e egyszer másszor, hogy e vagy ama felebarátunk ép erő- és egészségben lenyugodott, s reggelre

[1]) Jerem. 7, 29. — [2]) I. Pét. 1, 24.

már halva találtatott? Azután vajmi ritka eset, hogy az emberek súlyos nyavalyájokban szivből megtérjenek. „Ők a haláltól féltek — mond sz. Ágoston, — de nem a büntől. A bün hagyta el őket, és nem ők a bünt.“ „Egy van csak, igy szól fönntisztelt sz. atya, kiről bizonyosan tudjuk, hogy halála óráján elnyerte a végső kegyelmet: egy, hogy kétségbe ne essünk, egy, hogy ne igen bizakodjunk.“

Többire, ha az mindenkor és minden esetben állana, hogy elég jókor van halálunk óráján is megtérni: ugy bizony a dolognak könnyebb végéhez nyulva méltán azt mondhatnók: kényünk kedvünk szerint töltsük napjainkat; hiszen a jó Isten életünk végső pillanatában is megbocsát, csak bánkodjunk büneink fölött, csak gyónjunk és áldozzunk meg. De ha egész életünket egy óra, egy pillanat alatt is, — halálunk alkalmával t. i. jóvá tehetnők: miként mondhatná akkor Krisztus urunk: „A mennyország erőszakot szenved, és csak is az erőszakosak nyerik el azt?“ hogyan mondhatná: „Sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak.“ Ha bizonyos, hogy halálunk óráján is elnyerjük a végső kegyelmet; ha akkor is megigazulhatunk, megtérhetünk: ugy a dicsőült szentek miért készültek egész életökön át sok böjtölés, imádság, önsanyargatás és sok más jóságos cselekedet gyakorlása által az utolsó órához?... Most is, csak is most az ideje, hogy Istenhez térjünk, nem pedig haldokló ágyunkon, a midőn nincs mindig elegendő időnk, nincs mindig eltökélett erős szándékunk és nincs mindig Istentől kegyelmünk a megtérésre.

Ne halogassuk tehát megtérésünket, nehogy a szintoly sokáig várakozó mint igazságos Isten akkor szólítson ki bennünket, midőn egészen készületlenek vagyunk a nagy utra, az örökkévalóság nagy utjára. Különben is „hiúságok hiúsága és minden csak hiúság az Isten szeretetén és egyedüli szolgálatán kivül“ [1]). „Hiúság veszendő gazdagságot keresni és abban reményt helyezni; hiúság a testi kivánságok után indulni, és arra vágyódni, a miért utóbb az embernek keményen kell bünhödnie; hiúság hosszu életet kivánni, de a jó életmódról keveset gondoskodni; hiúság olyas-

[1]) Préd. 1, 2.

mit szeretni, a mi igen gyorsan elenyészik, s oda nem sietni, hol örökké tartandó öröm létezik“ [1]).

K. a.! a komoly böjti szent idő tehát már beköszöntött, melyre titeket legottan a hamuvali meghintéssel az anyaszentegyház nevében fölavatlak. Oh értsétek meg az anyaszentegyház szavát! Kibontakozva a világ mindennapi zajából és a magábaszállás csendes magányába visszavonulva, iparkodjatok ezen szent böjti napok alatt mintegy közelebb jutni az Istenhez böjtölés és megtérés által. Vagy sohase bontakozzunk-e ki a vétek rablánczaiból? soha se tisztuljunk-e ki a bün maszlagából? Igen, oh igen, k. a.! midőn ma hamut hintve fejünkre, arra gyászt öltünk: öltsünk gyászt lelkünkre is: böjti önmegtagadás közt töredelmesen bánkodjunk bünneinkért, és eltökélett erős szándékkal térjünk vissza ahhoz, kitől eltávoztunk. Oh ur Isten! adj könyeket szemeinknek, fájdalmat szivünknek: hadd sirjunk, hadd szomorkodjunk büneink miatt, hogy megvigasztaltassunk megigazulásunk miatt. Te pedig:

Szűzeknek legdicsőbbike
Szelidség égi tükre!
Oh add, hogy éljünk büntelen
Szeliden és szeplőtelen;
S igy vándorolva jó uton
A mennybe jussunk egykoron. Amen.

[1]) Kempis Tamás: I. k. 1.

I. Böjt-vasárnapra.

Midőn böjtölt volna negyven nap és negyven éjjel, azután megéhezék. — Máté: 4, 2.

Eljöttek a napok, melyeken egy igaz kereszténynek szentebb foglalkozása nem lehet, mint ama fontos történetekről elmélkedni, melyek már a mult vasárnapi evangeliumban Jézus felől megirattak, hogy ő tanítványaival fölmegy Jerusálembe, miszerint beteljesedjenek rajta mindenek, mik megirattak felőle a profétáktál, hogy t. i. „a pogányok kezébe adatik, megcsufoltatik, megpökdöstetik, megostoroztazik, és végre megölik őtet“ [1]). — Igenis, itt vannak a napok, melyek Krisztus kinszenvedésének és az ember megváltásának emlékezetére lévén szentelve, illik, hogy a világ zajos mulatságaitól s lármás örömeitől elvonuljunk, és magunkba szállva szent elmélkedésekkel gyönyörködtessük lelkünket; testünk kicsapongó vágyásiat pedig sanyaru böjtökkel fékezzük.

A hatalmaskodó érzéki vágy és szellemi nagyravágyás: ezek ama veszélyes szirtek, melyek az emberi ártatlanságnak első hajótörését okozták; ezek ama mételyes nyavalyák, melyekben az első bün óta az egész emberiség általában, de korunk kitünőleg sinlődik, s melyeknek orvoslása az alázatos önmegtagadásnak és törvényszerü fegyelemnek gyógyszere nélkül nem sikerülhet.

S ime, ez czélja az egyházi böjt-parancsnak, melytől mostanában, testi kéjelmek után sovárgó korszakunknak el-

[1]) Lukács: 18, 32.

kényeztetett ízlése oly igen idegenkedik. — Vannak azonban sok jóakaratuak is, kiket csak ferde fogalmak és különféle ámító körülmények tartóztatnak vissza ezen, eddiglen általok nem eléggé ismert szent kötelesség teljesítésétől; vagy ha teljesítik is azt, az nem ugy történik és gyakoroltatik, mint kellene. — Ezek oktatására legyen tehát intézve mai beszédem, melyben a böjt hasznáról és a böjtölés módjáról fogok szólani. — Figyelmezzetek.

* * *

Hogy Isten szent akaratja szerint élhessünk és üdvünket eszközölhessük, elmulaszthatlanul szükséges, hogy Isten szent malasztjával együtt munkálkodván, a lélek ellen tusakodó testiséget legyőzni és Isten akaratjának alávetni törekedjünk. E lelki harcznak szükségét és nehézségét a józan tapasztaláson kivül az isteni kinyilatkoztatás is oly nyiltan bizonyítja, hogy azt csak a vakmerő hitetlenség tagadhatja. Hogy pedig ezen erkölcsi harczban a halhatatlan lélek diadala biztosíttassék, mulhatatlanul megkivántatik, hogy szent hitünk védszereivel gondosan fölkészülve, a szüntelen ostromló ellenség ellen csüggedhetlen elszántsággal viaskodjunk, fegyverül használván a bizalmas imádsággal és keresztény szeretet cselekedeteivel párasított önmegtagadásnak gyakorlását, mely szerint magunkat, vagy is érzéki vágyainkat, még a nem tiltott dolgokban is istenes eltökélés szerint gyakran magunk jószántából korlátozni és legyőzni iparkodjunk; hogy igy, az ily önmegtagadási gyakorlás által, részint a vétkes testi gerjedelmek legyőzésére lelki erőt szerezzünk, részint pedig gyarlósági hibáinkért Istennek elégtételt szolgáltassunk.

Az első embernek maga a Teremtő egy kijelelt eledeltőli megtartóztatást tett kötelességévé. És már a pogány vadságban is találunk szigoru életü férfiakra, kik bizonyos időkben az evéstől vagy legalább az étel és ital bizonyos mértékétől magukat megtartóztatták. A böjt, valahányszor istenes végből gyakoroltatik, mint Isten előtt kedves cselekedet dicsértetik és ajánltatik mind az ó- mind az új törvény szent könyveiben. Izrael népének esztendőnkint egyszer az ugy nevezett engesztelés napján, elkövetett vétkeikért Mózes

által böjtöt parancsolt az Isten. Későbbi időkben a zsidók egyházi elöljárói több böjtöt is rendeltek, mint ezt az ó törvénybeli könyvekben olvashatni, melyeket Isten nemcsak meg nem tiltott, hanem még a töredelmes megtéréshez önkint vált böjtöket is kivánt profétái által Izrael népétől. Azért az ó-testamentomban a böjtölés s több más testi sanyargatás közönségesen gyakoroltatott. Ha büneik bocsánatját megnyerni és a megsértett Istent megengesztelni akarták, böjtöltek. Ha szorult állapotjokban az égtől segélyért esdekeltek, böjtöltek. Az isteni irgalom elnyeréseért böjtöltek, s böjtjöket különös ájtatossággal ajánlották föl az Istennek. A szentirásban magasztalt legjelesebb emberek a böjtölésre példát adtak nekünk. Igy Mózes Sinai hegyén negyven nap és negyven éjjel böjtölt, hogy nemzetének Istentől törvényt nyerjen. Illés próféta negyven nap és negyven éjjel Horeb hegyéhez tett utazását böjttel töltötte el, hogy ott az Urnak szavát hallani méltó lehessen. Dávid király többször vallja magáról: „Böjttel sanyargattam lelkemet, térdeim elgyengülének a koplalás miatt“ [1]). Anna próféta asszony mint nyolczvannégy éves özvegy dicsértetik, hogy éjjel és nappal szolgált vala az Istennek böjtölésekkel és könyörgésekkel. Keresztelő sz. Jánosról olvassuk, hogy minden részegítő italtól tartóztatván magát, csak nádmézzel és sáska-hússal élt, mely sanyaru életre vonatkózolag Jézus azt mondá felőle: hogy „nem támadott az asszonyok szülöttei között jelesebb keresztelő Jánosnál“ [2]). De vajjon kell-e a kereszténynek hathatósabb s követésre méltóbb példa, az ur Jézus példájánál, ki sz. Máté szerint minekelőtte tanítói hivatalához kezdett volna, negyven nap és negyven éjjel böjtölt? E példát az igaz keresztények mindenkor lelkiismeretes buzgósággal iparkodtak utánozni; mert tapasztalásból is jól tudták, mily szükséges légyen sz. Pál szerint a testet sanyargatni, hogy a léleknek hatalma alá hódíttassék. Kell, hogy a böjtölés által szánktól valamit elhuzzunk, miszerint igy a kivánságot magunkban megtörvén, a vétkes gondolatok és cselekedetek elkerülésére is erősebbekké, gyorsabbakká váljunk. Mivel pedig a keresztények nagyobb része magára hagyatva, ily kellemetlen kötelesség gyakorlásáról könnyen megfeled-

[1]) Zsolt. 108, 24. — [2]) Máté : 11.

keznék, mások pedig azt tán a túlságig is vinnék, vagy miatta lelki aggodalomba eshetnének: czélirányosnak találta az anyaszentegyház, hogy ezen kötelesség ideje és módja törvényes szabályok által is meghatároztassék. Innét eredtek az egyháznak böjti rendeletei.

Hajdan a böjti fegyelem nagy szigorusággal tartatott meg. Rendesen csak egyszer ettek napjában és pedig este felé; de ekkor is a hevítő és nyalánkságos táplálékoktól gondosan őrizkedének a keresztények. Hallják ezt ama lanyha hivek, kik a böjtöt költségesnek állítják, kövessék keresztény elődeink példáját, s a böjt költséges nem lészen; különben is a lakmározás, ha bár böjti eleséggel történik is, az egyház szellemével soha meg nem egyezik. Az egyház, tekintetbe vévén hiveinek testi és lelki elgyöngülését, ugy is elég kimélettel intézkedik hivei körül; de méltán meg is várhatja tőlük, hogy enyhített kötelességeikben lelkiismeretesebben is járjanak el; mi ha könnyelmüen elmulasztatnék, Isten előtt a számadás annál terhesebb leendene.

Jelenleg tehát a mi országunkban a böjti fegyelem ebből áll: vannak szigorubb böjti napok, melyeken nemcsak a zsiros és hus-eledelektől, hanem az egyszernél többszöri jólakástól is meg kell magunkat tartóztatnunk. Ilyen a negyven napi böjt, hamvazó szerdától husvétig. Ezen böjt Jézus böjtölésének utánzására rendeltetett; és pedig épen husvét előtt azért, hogy általa Üdvözítőnk szenvedésének, halálának és dicső föltámadásának emlékét méltó készülettel ünnepeljük. Továbbá az évnegyedi vagy kántor böjtök, melyek a végett rendeltettek, 1-ör, hogy az évnek négy részében a megbántott Istent közös penitenciatartással megengeszteljük, és a vett jókért buzgó lelkülettel hálát adván, további áldásaért hőbb érzelemmel esedezzünk; 2-or, hogy ezen időben, melyen a papok szentelése szokott történni, egyesült szivvel s lélekkel folyamodjunk Istenhez, miszerint szive szerinti buzgó lelkipásztorokat adjon az egyháznak, kik hiveik lelki üdvét szivökön viseljék. Ugy szintén az eljöveteli vagy is adventi böjtök, melyek készületül szolgálnak Urunk születésének nagy ünnepére, és egyszersmind pótolják ama böjti napokat is, melyek hajdan az eltörlött ünnepek előtt tartatni szoktak. Ezeken kivül némely nagyobb ünne-

peket megelőző napokon, melyek a templomban is előre kihirdettetnek, s a naptárakban kijeleltetnek, p. o. karácson és pünkösd böjtje stb, melyek szintén buzdító készületül szolgálnak a rájok következő ünnepekre. — Ezen időkön kivül pedig pénteken és szombaton egész éven át csak enyhített böjt van; és pedig Krisztus szenvedésének és halálának hetenkinti emlékére pénteken; szombaton pedig leginkább édes hazánkban Szűz Mária Nagy-asszonyunk iránti tiszteletből.

A testi ember, ki magasabb rendeltetését szeme előtt nem tartván, egyedül állati vágyainak él, az egyház eme rendelményét neveti; pedig a keresztény religio erkölcsi tanainál fogva az önmegtagadás iskolája lévén, kereszténynek nem kell, nem szabad testének kedvét keresnie, szája íze szerint élnie; mert Üdvözítőnk a testnek s kivánságainak fékezését, az állati vágyaink fölötti uralkodást parancsolja; s a mely vallás ezt magának elvül ki nem tűzi, az józan vallás nem is lehet. Mire nézve az első hivek a test sanyargatásával mindenkor egybekapcsolták az indulatok és testi kivánságok fékezését is, és nem elégedtek meg egyedül az étel- s italtóli megtartóztatással; hanem egyszersmind a bünös kivánságokat legyőzni, és példás viseletökkel a böjtöt megszentelni, szent kötelességöknek tarták. „Az igaz keresztény, irja alexandriai Kelemen, böjtöl éltében, megtartván magát a fösvénység, bujaságtól, melyekből minden bün származik.“ És Kempis Tamás: „A testi hajlandóságon, az állati vágyakon csak az uralkodhatik könnyebben, ki ura tudott lenni szája ízének.“

Tapasztalván, mily vágygyal ragadtatik az emberiség nagyobb része az ételek s italok után; mily közönséges a velük üzött mértékletlenség; mily nehezen tudnak ennek meg olyannak is ellenállani, kik a miveltség s tudományosság áldásaiban nem csekély részt vettek; tapasztalván, mint lettek az étvágy rabjai oly emberek is, kiket a világ mint nagyokat csodált, s a terített asztal, a teli poharak kicsinyekké törpítették: nem kell-e az egyháznak a böjtről szóló rendelményét hálával fogadni, melylyel tanít e rendetlen vágynak ellenállani? A ki gúnyolja az egyház böjtjeit, vagy azokat kábaságnak állítja: nézzen ama házakba, melyekből a

béke kiköltözött, s a szegénység rongyokban ütötte föl tanyáját; hol a házi gazda heti keresményét éhező nejének és gyermekeinek tele fővel de üres erszényben, tántorgó lábakkal hozza haza, s mámorának maradványait a jövő hét közepeig munka nélkül aluszsza ki. Tekintsen az ily egyházi intézményt gúnyoló az ivóházakba, hol vándorló mesterlegények egész faluk alamizsnáját áldozatul hozzák itassági vágyuknak, míg a ruha rongyokban foszlik le testökről; — nézzen a nyilvános piaczok- és utczákra, melyeket tántorogva barangolnak be az ital szerencsétlen áldozatai, s borba fulladt testeikkel holt tetemekként terítnek be; — nézzen a vad verekedés és istenkáromlás ijesztő jeleneteire: és kénytelen megvallani, hogy igen üdvös a böjt, melylyel Krisztus egyháza a mértékletességre akarja szoktatni hiveit, és megóvni őket a mértékletlen ételből italból származható veszedelmektől és vétkektől. Valóban, ha az egyház böjtöket nem rendelne, a jó kereszténynek önmagának kellene böjtöket rendelnie.

Azt mondja valaki, hogy a böjt ártalmas egészségének. Kába okoskodás ez k. a.! hiszen mi okozza testi nyavalyáink nagyobb részét más, mint az étel- és italbani mértékletlenség? — A mértékletlen lakmározás által többen lettek már a halál áldozataivá, de nem a böjt által; sőt egészségi szempontból igenis hasznos; mert egészségünk helyre állítása végett orvosi rendeletből is böjtölni tartozunk, a megterhelt gyomornak legjobb orvoslása lévén a böjt, a megtartóztatás. Ha pedig valaki igaz okokra nézve egészen nem teljesíthetné az egyházi parancsot: tartozik véghez vinni annyiban, a menynyire testi ereje engedi. Ha valaki nehéz, fáradságos munkái miatt, az egyszerü déli mértékletes étkezéssel be nem elégedhetik: legalább a tilalmas hústól, zsirostól, kábító italoktól tartóztassa magát. Kinek egészsége a húsételt mulhatlan megkivánja: legalább ebéden kivül ne egyék, vagy legalább néhány kedves falatnak föláldozásával is gyakorolja azt; mit ugyan az egészség minden ártalma nélkül akárki is megtehet. Nem oly nehez tehát a böjtnek megtartása, mint gondolnók; csak akaratunk legyen hozzá, és ne engedjük magunkat testünk finnyásságától elaltatni.

Megjegyzendő még itt k. a.! hogy a törvény iránti tisz-

telet azt kívánja, miszerint, a kiknek igazságos okoknál fogva szükséges volna a böjti törvénynek enyhítése, azok okaikat keresztényi lelkülethez illő alázatossággal egyházi elöljáróiknak előterjesztvén, engedelemért folyamodjanak, még pedig nem kis vétek alatt; mert Üdvözítőnk maga mondja: „A ki titeket megvett, engem vet meg“ [1]). De ehhez mindenkor igazságos okok kivántatnak; különben a fölmentés Isten előtt érvénytelen marad. Azonban, ha igazságos okokra nézve a böjti megtartóztatás enyhíttetik is: a lelki kötelességek alól, melyek a böjttel összekötvék, föl nem mentetünk; sőt azokat annál több buzgalommal tartozunk gyakorolni. Különösen az egyház szándéka szerint a bünvágyak legyőzésére kell törekednünk, következőleg istenes eltökéléssel, bünbánó érzettel és az erkölcsi jobbulásnak erős fogadásával kell a böjtöt gyakorolnunk. Törekedjünk Istennel az imádság és más e szándékra irányzott jó cselekedetekkel bensőbben egyesülni. Különösen ajánltatik, hogy a mit magunktól istenes szándékból megvonunk, alamizsnára fordítsuk; a lelki szórakozást okozó mulatságoktól magunkat megtartóztassuk, s legkedvesebb időtöltésünket a templomban, az Isten igéjének hallgatásában és más ájtatoskodásokban, melyeket az egyház ez idő alatt a hivek lelki épülésére a szokottnál többször gyakorol, keressük; jámbor erkölcsi olvasmányokra és ájtatos gyakorlásokra szokottnál több időt fordítsunk; erkölcsi állapotunkat szigorubb vizsgálat alá vegyük; uralkodó hibáink kiirtására szükséges eszközökről és módokról gondoskodjunk; vagyis röviden szólva: a mulandókon fölül emelkedvén, magunk és mások lelki üdve és Isten dicsősége a böjti napokon kitünőbben legyen buzgó szivünknek és igyekezetünknek tárgya.

* * *

Ez az k. a.! mit lelkiismeretesen s teljes meggyőződésem szerint mai napon mondanom kelle. A fájdalom utján ellankadt Jézusnak, ki az utolsó vacsorától fogva éhen és szomjan hurczoltaték ide s tova Jerusálem utczáin, s a ma-

[1]) Lukács. 10, 16.

gas keresztre fölfeszíttetvén, a keserü kinok közt ital után epedett, utolsó itala epével vegyített bor vala. Megízlelte a keserü italt, de nem itta meg, példát adván nekünk a nélkülözésre, nekünk, kik az étel-italbani fényüzést egész a túlságig üzzük. Azért valahányszor a keresztre föltekintünk, el ne feledjük, hogy azon a mértékletesség mestere halt meg; és tiszteljük az önmegtartóztatás, a nélkülözés, a mértékletesség megbecsülhetetlen eszközét, a böjtöt, melyet, ha az egyház nyilt parancsa nem volna is, már mint okos teremtményeknek, kik szájok ízének parancsolni tudnak, szent tiszteletben kellene tartanunk.

A tavasz újultával merre veheti a keresztény séta-utját czélszerübben, mint a kálvária felé, hol Üdvözítőnk szenvedésének sorát hűn ábrázolva látván, a legszentebb érzményekre hevűlhet a fogékony keresztény sziv? Lám az időjárás kedvező; senki sem mondhatja, hogy a kellemetlen idő által gátoltatik. Az Isten napja ragyog, s tüz-sugárival int, hogy tegyünk tavaszi sétát. Menjünk tehát, keresztények! föl a kálvária hegyére, és ott tekintsünk az üdvösség fájára, melyen Üdvözítőnk három egész óráig függvén imigyen szóla: „Szomjuhozom“ [1]; és ne legyünk szánk ízének rabjai, ne legyen nehéz a nélkülözés, a böjt. Üdvözítőnkben az önmegtagadás és megtartóztatás példáját látván, tartóztassuk magunkat minden féktelen vágyaktól, rendetlen indulatoktól; mert a böjt érzéki vágyainknak megtagadása lévén, melylyel a testiségnek indult ember magát zabolán hordozza, biztosabban haladhatunk az örök czél felé. A mértékletlenség gonosz szelleme pedig távol legyen tőlünk; mert ezzel csordultig töltenők Üdvözítőnknek a keserü poharat. — Oh Isten! erősíts bennünket kegyelmeddel. Amen.

[1]) János: 19, 28.

II. Böjt-vasárnapra.

Maga mellé vevén Jézus Pétert és Jakabot s ennek öcscsét Jánost, fölvezeté őket külön egy magas hegyre, és szinében elváltozék előttük. — Máté: 17, 1—2.

Isteni megváltónk néhánynak követői közül egy izben igéretet tett, hogy mielőtt meghalnának látni fogják őt az ő országának dicsőségében [1]). S ugy lőn. Ime, Péter, Jakab és János szemeik láttára Jézus Tábor hegyén a mai szent evangeliumi szakasz tanutétele szerint megdicsőült, szinében csodálatos módon elváltozott, és fénylék arczája mint a nap, ruhái pedig fehérek lőnek mint a hó, és szózat hallatszott az égből, ezt mondván: „Ez az én szerelmes fiam, kiben nekem tökéletesen kedvem telt; őt hallgassátok.“ Mily nagy fontosságu történet ez, és mily hathatós indító okul szolgál ez nekünk, hogy tántoríthatatlanul higyünk megdicsőült isteni tanitónkban; erősen meggyőződjünk magasabb eredetéről és isteni küldetéséről; legkevesebbé se kételkedjünk eleve megjövendölt ismét leendő dicsőségteljes eljöveteléről és örökkévaló dicsőségéről az ő mennyei Atyja oldala mellett! Vajmi alkalmas vala a tanítványokat illetőleg e csoda-történet a végre is, hogy látva isteni mesteröknek előre megjövendölt szenvedését, meg ne botránkozzanak, hitökben ne ingadozzanak, miután egy pillanatra megmutatá nekik ama dicsőséget is, mely szenvedését és kereszthalálát követendi! — Péter, megdicsőült isteni mestere szemléletén elmerengve, mondhatatlanul jól érezé magát; „Uram, — mondá boldog-

[1]) : Máté : 16, 28.

ságtól átédesült hangon,—jó nekünk itt lennünk! ha akarod, készítünk itt három hajlékot, neked egyet, Mózesnek egyet s Illésnek egyet.“ Mennyivel nagyobb öröm, édesebb gyönyörérzet és boldogság állandó birtokába juthatott a dicsőült apostol, miután isteni mesteréhezi hűségeért martyrhalált szenvedvén, nagy lelke fölszállott az égbe! Oh bár a vétkes gyönyöröket egytől egyig föláldozván, ama minden képzeletet fölülmuló s igazán boldogító mennyei örömek után kívánkoznánk szivvel és lélekkel. Hiszen, mi az Istennek mint meg annyi képmásai, valami fönnsőbbért születtünk, mint sem hogy a test és világ rabjai legyünk. Nem tudjuk-e, hogy kik a test szerint élnek hasonlók az oktalan állatokhoz, a tiszta szivüek ellenben Isten angyalaihoz mennyekben?

K. a.! a mi életünk egyetlen czéljának a mennyországnak kellene lennie, távul minden hitvány világi hiúságtól. Ha sokszor föltekintenénk az égre: ugy minden bizonynyal meggyőződnénk szent Ignácz szavainak igazságáról, ki mondotta: „Mily silánynak tetszik nekem a világ, ha az égre tekintek!“ Pedig hogy oda föl tekintsünk, a mai csoda-történet is fölhí bennünket. „Jó nekünk itt lennünk!“ kiálta föl Péter mennyei elragadtatásában. De, hogy is ne volna jó Jézussal lenni, még pedig mennyei dicsőségében? De fájdalom! sokan a helyett, hogy fölnéznének az égre, igenis gyakran csak lenéznek a földre, itt keresvén boldogságukat. Ugy látszik mintha nem is hinnék, hogy e földi élettel még nincs vége mindennek; mintha nem is hinnék, hogy még csak a halállal kezdődik az örökkévalóság. Pedig, oh igen! van örökkévalóság, van lélek-halhatatlanság.

Az ur Jézusnak a dicsőült két ó-szövetségi szent férfiu Mózes és Illés kiséretébeni szinváltozása annak nyilvános tanu-bizonysága, midőn némileg megengedi, hogy az örökkévalóság dicsőségének mintegy szinfala mögé tekintsünk. Legyen annak okáért jelen beszédem tárgya: az örökkévalóság és lélek-halhatatlanság; mihez képest azt mondom:

hogy ha Isten a legtökéletesebb valóság, — miként nincs különben: — ugy kell, hogy legyen örökkévalóság és a lélek a sirontúl is éljen, annál is inkább, mert Jézus az örök-

igazság kétségtelenül tanítja is, hogy van örökkévalóság, és hogy a lélek halhatatlan.— Figyelmezzetek.

* * *

Ha fontolóra veszszük földi létünket, a többek közt két körülállás ötlik szemünkbe; első: hogy az embernek menynyit kell bajlódnia; a második: hogy az ember rövid ideig él. „Az ember rövid ideig élvén, mondja az irás, sok nyomorusággal telik el.“— Itt Isten földi mennyországának— anyaszenyegyházának — ügyében buzgólkodnak ernyedetlen buzgalommal a lelkek hű pásztorai; amott a hazai jólét, ipar és egyáltalában a nemzeti fölvirágzás nagy munkájában fáradoznak némely önzetlen lelkü honfiak; a tudósok nem egyszer éjjeli nyugalmukat is föláldozva, dolgozó asztaluknál viradnak meg; mások pedig szüntelenül csakis ön jobblétök eszközlésében vesződnek; szóval egyesek ugy mint népek s nemzetek megfeszített erővel azon igyekeznek, hogy mind inkább előbbre haladjanak és boldoguljanak. Ámde a nap alatt semmi sem állandó. Minden, mi a világ szinhelyén föltünik, csak is csalóka fény; ma örvendünk életén ennek vagy amannak, holnap már szomorkodunk kora halálán. A mostani nemzedék elmulik, és sietve siet az elhunytak után; népek és nemzetek eltünnek; minmagunk is naponkint tapodjuk az anya-földet, mely nem sokára bennünket tapod le, le a sir-gödörbe. A sors ezen szünet nélküli változásának, az élet és halál ezen egymást váltó jeleneteinek láttára, szükségkép e kérdések merülnek föl elménkben: a halállal vége van-e mindennek? elenyészik-e testünkkel nemesebb részünk a lélek is? vajjon azon dicsőültek, kik ez életet nem czélnak hanem csak föladatnak tartva, testi vágyaikat az önmegtagadás keresztjére feszíték, és mindennemü erényekben tündöklöttek; vajjon továbbá azon világhirü nagy férfiak, kiknek emléke a népek történet könyvében mindenkor él, vagy végre áldott emlékü őseink, nagy atyáink, szülőink, rokonaink, barátaink, kiknek hamvai alattunk nyugosznak, nem lőnek-e egyébbé, könnyed porszemnél, a kavargó szélvihar játék-szerénél? s igy azon kötelékek, melyek bennünket

szeretteinkhez oly édes szorosan fűztenek, a sir szélén végkép elszakadtak-e? szóval: ez élet után van-e más élet? s ha van boldog vagy boldogtalan élet-e az? S e kérdésnél nincs, nem lehet fontosabb egyesekre ugy, mint az egész emberi társadalomra nézve. Oly kérdés ez, melytől, ha az a válasz: van örökkévalóság és a lélek halhatatlan, a társadalom élete, e világ fönnállása; ellenkező esetben pedig annak halála, bukása függ. Ezeket előre bocsátva, közeledjünk fölvett tárgyunkhoz.

Hinni Istenben, de gondviselésében nem, merő esztelenség; királyt gondolnánk akkor alattvalók, urat tekintély, atyát jóság és törvényhozót igazságot szolgáltatni vagy nem tudó vagy nem akaró bölcseség és igazság-szeretet nélkül. Kell tehát, hogy Isten, a legigazságosabb és legbölcsebb való, az emberiséget kormányozza és sorsát intézze. Ámde itt alant az isteni gondviselés titkos szálaira mindenkor és mindenben rá nem találunk, és abbeli hitünkben, csak is az erősíthet meg, ha fölteszszük, hogy ez élet egy jövendővel, egy örökkétartóval szorosan összefügg. Semmi sem világosabb ugyan is, minthogy a végtelenül igazságos Isten nem tekinthet egy-képen a jóra és roszra, az atya-gyilkosra és engedelmes fiura, a lelketlen fösvényre és nagylelkü jótévőire, a vallásos kereszténre és vallástalanra, a test és vér ösztöneinek rabotosára és az azokon uralkodó erényesre. Minden esetre több izben szolgáltat az Isten igazságot már e földön is az igazak bátorítására és a gonoszok rettentésére, és hogy mindnyájan fölismerjük gondviselő kezét atyai áldásában, melylyel a jámbort eltölti, és sulyos csapásaiban, melyekkel a gonoszt látogatja. Igy a többek közt csak nem rég is kézzel fogható módon nyilatkozék az isteni gonviselés. Egy férj t. i. meg akarván nejét mérgezni, távullétében az asztalon gőzölgő levesébe mérget tett, és csakhamar rá bizonyos szin alatt a szomszéd-szobába vonult. A nő bejövén, hozzá akar fogni levese elköltéséhez, de egy pók tányérja szélére ereszkedék, a póktól undorodó legottan fölcserélé tányérját a szomszéd-szobába vonult férjeével, gondolván magában, hogy ez, mivel nem látta a pókot, undor nélkül fogja a levest elkölteni. Nem sokára a visszatért méregkeverő férj nyugottan neki ült levesének, mohón megeszi azt, s néhány óra mulva

iszonyu kinokat szenved, és bevallva bünét szörnyet hal. Oh ne mondjátok hitetlenek, hogy nincs biró a felhők fölött! Van, és áll a villámos ég!

De mind e mellett bizony sok olyast látunk, mik, ha a sirontúl nincs más élet, nincs lélek-halhatatlanság, sehogy sem egyeztethetők meg az isteni gondviseléssel. Vajjon mit bizonyít a mult története, mit e jelenkor mindennapi tapasztalása? Nem-e azt, hogy többször eltapodtatott az igaz, a gonosz ellenben fölemelkedett? nem-e azt, hogy gyakorta elkerülte és elkerüli a gazság a bíróság őrszemét? Ki nem hallott már egyeseket ugy mint egész családokat tönkre jutni a kaján irigység és ármánykodó igazságtalanság keze alatt? hány meg hány mindennemü széptulajdonokkal ékeskedő, szerény önérzetü és azért nem is tolakodó ember elmelőztetik, sanyarog: mialatt a csuszó-mászó hizelgők pártfogoltatnak, és minden ügyeikben boldogulnak? Ilyféle igazságtalanságok láttára egy valaki lelke elkeseredésében fölkiálta: „Vak vagy-e teszent igazság? neked látnod kellene, látnod, mint hevül a gazság az igazság ellen!?“ K. a.! távul legyen tőlünk ily istenkáromlásra fakadni! Hiszen épen azért, mivel gyakortabb látjuk a gonoszság diadalát a jámborságon; épen azért, mivel itt alant a bün nem egyszer erőt vesz az erényen: kell, hogy legyen örökkévalóság, lélek-halhatatlanság, hogy igy a sirontúl mindenki érdemlett jutalmát avvagy büntetését elvegye. Szent Ágoston szerint egyébiránt, „hogy a jó adományok — a mulandók — roszaknak ne tartassanak, adatnak a jóknak is; nehogy pedig legnagyobb jóknak tartassanak, adatnak a gonoszaknak is. Hasonlóul adatnak a roszak — e földi bajok — a jóknak is, hogy megpróbáltassanak; a gonoszoknak is, hogy megbüntettessenek.“ Igen, Isten e földön is megbünteti a gonoszt, hogy gondviselésében ne kételkedjünk. Oh szeretteim! mennyire eloszlik igy a homály, mely az isteni gondviselés utjai fölött borong? Igy tárul föl előttünk az Isten igazságot szolgáltató keze. Ugy van! Isten amott a sirontúl megjutalmazza a jókat és megbünteti a gonoszokat. „Boldog, ki a kisérteteket elszenvedi, mert miután megpróbáltatott, — mondja az irás, — elveszi az élet koronáját, melyet igért az Ur az őtet szeretőknek.“ Nem, nem maradhatnak büntetlenül a gonoszok, nem az igazsággal igazságtalan-

kodók, nem az igazságtalansággal igazságoskodók, nem a vallástalanok erkölcsrontó hada, nem az örvegyek és árvák nyomorgatói. — „Láttam a nap alatt az itélet helyén, — mondja Isten igéje, — istentelenséget és az igazság helyén hamisságot és mondám szivemben: az igazat és istentelent megitéli az Isten, és minden dolognak akkor lészen ideje“ [1]).

De nemcsak Isten végetlen igazsága, hanem határtalan jósága is ugy hozza magával, hogy kell lennie örökkévalóságnak, lélek-halhatatlanságnak. Ha csak egykevéssé is magunkba szállunk, és fontolóra veszszük Istennek bennünk lakozó képét, lelkünket, mely testünktől függetlenül is munkálkodik, p. o. álmunkban, azt tapasztaljuk, miként szüntelenül a jó, igaz és szép, vagyis, a teljes boldogság után sohajtozunk. Ezen az emberrel született vágyat maga a természet mindenható Alkotója oltotta belénk; s innét van, hogy az isteni kinyilatkoztatás termeszetfölötti világa által föl nem világosíttatott pogány népeknek is volt és van legalább sejtelmök az örökkévalóság, a lélek-halhatatlanság felől. Igen, minden ember boldog, a szóteljes értelmében boldog akar lenni. Ugy, de lehetséges-e ez itt alant? Itt bizony teljes boldogságot és bármily tekintetben is tökéletességet hiában ohajtasz. Ime a gazdag, minél többel bir, annál tehetetlenebb, ő a legnagyobb bőség közepett is nélkülöz; s míg az irigy szomszédja zsirján, addig a fösvény önzsiradékán soványkodik. A hivatalbeli mindig magasabb polczra törekszik, és sikerüljön bár a ne tovább tetőpontjára vergődnie, még sem lesz meg elégedve; mert ha más sok egyébtől nem is, de attól mindenesetre félne, hogy hátha alá bukik. Valóban a földi lét bajai és viszontagságai a világ nagyainak büszkén emelkedő palotáiba csak ugy beköszöntenek, mint az ügyefogyott szegények nyomoru hajlékaiba. Avagy ki nem tudja, hogy bölcs Salamon király, uralkodói méltósága magaslatán, dús gazdagságában, fejedelmi fényes udvarában, a még gondolatát is elleső hizelgők környezetében és világhirü gyönyörteljes kertjében is érezte, hogy nincs öröm üröm nélkül, nincs teljes boldogság e földön? Hisz az ő élet-bölcseséggel teljes szavai ezek: „Hiúság, minden hiúság e földön, az Isten

[1]) Eccl 3, 16

szeretetén és az egyedül őt illető szolgálaton kivül.“ Bizonynyal a világ összes javai, szépségei, kényelmei sem képesek bennünket kielégíteni. Azért mondá oly találólag anyaszentegyházunk fényesillaga sz. Ágoston: „Nyughatatlan a mi szivünk, míg tebenned, Isten! meg nem nyugszik.“ Igen, csak is Istenben, amott a sirontúl a boldog örökkévalóságban, a boldogság kútfejének, Istennek szent kebelében találhat és fog is találni nyugvópontra a mi szivünk; ha hogy rá itt e földön érdemet teszünk. Avagy föltehetni-e káromlás nélkül ama végtelenül jó mennyei Atyáról, hogy ő csak azért oltotta volna belénk azon szünet nélküli ohajtást a boldogság után, hogy azzal bennünket nyugtalanítson.

Többire, mind eddig leginkább okoskodás folytán csak azt állítottuk szeretteim! hogy Isten végtelen igazsága és határtalan jósága hozza magával, hogy legyen örökkévalóság, és lélek-halhatatlanság. Jézus azonban az ut, igazság s élet kétségtelenül tanítja is azt. Ő mondá: „Ne féljetek azoktól, kik a testet megölik, mert a lelket meg nem ölhetik.“ Az ő csalhatatlan isteni szózata: „A ki eszi az én testemet, és iszsza az én véremet, örök élete van;“ sőt Jézus halálának végtelen érdemeiért meghalandó testünk is, mely a lélektől elhagyatva porrá lesz, az utolsó napon a lélekkel egyesül, hogy azután vele együtt örökké éljen; s valamint a földön a jóban vagy a roszban társa volt: ugy az örökkévaló boldogságban vagy kárhozatban is örökös osztályosa legyen. „Én vagyok a föltámadás, és élet — igy szól isteni Megváltónk, — a ki énbennem hiszen, ha szintén meghal, mégis él, és én föltámasztom őt az utolsó napon“ [1]). „Mindnyájunknak meg kell jelennünk, mondja sz. Pál, — Krisztus itélőszéke előtt, hogy kiki elvegye a testnek tulajdonait, a mint vagy jót vagy roszat cselekedett.“ Tehát Jézus a csalhatatlan isteni igazság kezeskedik az iránt, hogy van örökkévalóság és lélek-halhatatlanság, a jók örök jutalmára és a gonoszok végnélküli büntetésére. E vigasztaló hit befolyása alatt mondá, lelke jobb sugallatára hallgatva, egy világhirü iró: „Türjetek, oh ti ezerek! türjetek jobb életért; ott hol a csillagok fénylenek vár az Ur türéstekért.“

---

[2]) János: 11, 25.

* * *

Ime szeretteim előadám, hogy Isten igazsága és jósága hozza magával, hogy kell lennie örökkévalóságnak és lélekhalhatatlanságnak; a mint hogy van is; — mert Jézus a csalhatatlan igazság azt kétségtelenül tanítja. Oh ragaszkodjunk k. a.! ezen az emberi életet tápláló reményhez, mely az élet viharaiban meg nem rendül, s a halálon is győzedelmeskedik. Higyjétek el, miként az örökkévalóság, a lélek-halhatatlanság elleni kétségek nem is az észből, hanem a szív romlottságából erednek. Vessetek csak egy futólagos tekintetet a hitetlenek életére, és látni fogjátok, hogy igazam van. A ki nem hisz az örökkövalóságban és a lélek-halhatatságában, nem egyéb pallérozott ember-állatnál. Annakokáért mint mérges kigyó harapásától ugy őrizkedjetek a hitetlenektől. Jézusra a mi isteni tanító mesterünkre hallgassunk, ki földi pályáján tettel mutatta meg, hogy a koporsóban nem hal el végkép az emberi élet. Ő az emberi életkor közepén szállt sírjába; de onnan új életre kelt ki, s előre ment, hogy mennyei Atyjának házában hajlékot készítsen számunkra; ő az életet kűzdés és szenvedés helyének tekintette, s a jutalmat, a kinyugvást amott tűzte ki a jövendő életben; az ó tanítása szerint az élet föladata abban áll, „hogy mindenek előtt Isten országát keressük és az ő igazságát: a többi azután hozzá adatik nekünk.“ Remény tehát az ember élete e földön, biztos és csalhatatlan reménye a jövő boldogéletnek. Ha e reményt nem táplálnók keblünkben, a pusztán legelő baromnak sorsa sokkal irigyelhetőbb volna mint az emberé; akkor az ifju arczán a rózsák egyedül a sír számára virítanának; azon szép tehetségek, melyek kiképezésére egy életkor szorgalma fordíttatott, megsemmisülnének, s a türés alatt megtisztult erkölcs jutalmazatlanul maradna. „Oh hittagadók, az Istenért! ne tegyétek kietlenné az emberi életet, — ugy szól a bizonyos országgyülési gyász ünnepély alkalmával egy hazai lelkes főpap, — s az élet habjain átevezőt ne foszszátok meg a túlpartrai kiszállás reményétől! Mi szüntetné meg fájdalmainkat, ha kedveseinket elragadja a halál oldalunk mellől? a barátságnak és szeretetnek égő sebére mi hintene balzsam cseppeket? az ártatlanul szenve-

dőnek szivét mi edzené állhatatosságra, és ama rongyokkal födött koldust mi békítené ki szomoru sorsával: ha az örökélet felől bizonyos reményünk nem volna?! Hitetlenek mégis mondom, ne duljátok önboldogságtokat, és ne raboljátok el szivünkből azon reményt, hogy a halál után még élet van; és ezen élet a jóknak jutalma leend, a gonoszoknak pedig méltó büntetése! Az ember élete e remény nélkül halál inkább, és nem élet. Nélküle, a ki él, mindennap enyészik; kiben ez él, a sors minden változásaiban egyenesen halad rendeltetésének czélja felé, s a sötétben is van csillaga, mely az élet darabos utján őtet kalauzolja."

Többire, a magyarok Nagyasszonya és szent István első apostoli királyunk közbenjáró esedezésére, Isten szent áldása édes mindnyájunkkal most és halálunk óráján. Amen.

III. Böjt-vasárnapra.

Valaha sötétség voltatok, de most világosság vagytok az Urban. — Efez. 5, 8.

Szent Pál az efezusiakhoz irt levelének ma fölolvasott szakaszában ama nagy város lakóihoz e szavakat intézi: „Valaha sötétség voltatok, de most világosság vagytok az Urban.“ És méltán, mert hiszen a történelemből tanuljuk, mennyire volt Efezusban a bálványimádás és a fajtalanság büne otthonos; de ime, kik a sötétség utjain rohantak, kijózanodtak, midőn sz. Pál a világ Üdvözítőjének nevében közöttük megjelent; hittek Isten tanításának, megkeresztelkedtek s igy újjászületvén új életet éltek az Urban.

Hát mi kik szintén a szent keresztség szentsége által újjászületve, Isten fiaivá lettünk, és hivatva vagyunk egykor azon országnak polgárai lenni, melyben a Szentháromság trónol véghetetlen fényárban, nem feledkezünk-e meg néha magasztos hivatásunkról? nem szerettük-e a sötétséget inkább a világosságnál, az ördög országát Isten országánál, a bünt az erénynyel? A szent böjt e komoly heteiben vessünk mélyebb pillanatot keblünkbe mint egyébkor, hogy lássuk nem rejt-e halálos bünt? És ha súlyos bünnek halálos álmát aludtuk, ébredjünk! ime közelg a viradat, közelg a nap, melyen Urunk meghal, hogy életre támaszsza a lelkileg holtakat! Hozzá siessünk tehát. Csak egy szavába kerül és meggyógyul a mi lelkünk. Siessünk az ő képviselőihez a földön, fölkent papjaihoz, kiknek hatalmat adott mindenkit föloldozni, ki büneit valóban megbánja, azokat töredelmesen meggyónja s azokért eleget tesz! Halljuk meg

a katholika egyháznak a mi édes anyánknak intő szavát, melylyel hiveit kötelezi, hogy husvét táján az oltáriszentségben töredelmes gyónás után részesüljenek. Vagy mi csak folytonosan büneinkben fetrengjünk? azokból sohase bontakozzunk ki? szennyökből soha se tisztuljunk ki? Sőt inkább nem kell-e, hallgatva a lelkünk üdvét annyira szivén hordozó anyaszentegyház szavára, mindazt megtennünk, mit a büneinktőli megszabadulásra, újjászületésünkre, az Istenneli kibékülésre szükségesnek tanít? E böjti szent napokban hangosabban mint máskor kiált felénk az Ur anyaszentegyháza által, híva minket: „Térjetek hozzám teljes szivetekből;“ kiált különösen ma, melyen a husvéti gyónás kezdődik. — Minél fogva én ma a penitenciatartás szentségéről szólók hozzátok. — Figyelmezzetek.

* * *

Azon percz óta, melyben Ádám az első bünt elköveté, fölbomlott ama szép frigy, mely az eget a földdel, a Teremtőt teremtményével, az emberrel, összefűzte. Az ember elszakadva Istentől, minden élet kútfejétől, halál fia lőn testileg és lelkileg; testileg ugyan: hogy visszatérne a porba, melyből vétetett; lelkileg: hogy Istentől eltaszítva, enmagával meghasonlottan boldogtalanul élne örökké minden halálnál keserübb életet. Ily nyomorba sodorta Ádám nemcsak önmagát, hanem az egész emberi nemet, mely tőle származik. És e nyomorból nem vala szabadulás. Az egész emberi nemnek milliói között csak egyetlen egy ember sem találkozott, ki az Ádám büne által tönkre tett emberiséget ismét visszavezethette volna Istenhez, és azt Teremtőjével kibékíthette volna; mert a bün szennye égett minden ember lelkén. Mikép engesztelhette volna meg pedig Istent embertársai vétkeiért az, ki önvétkeiért sem vala képes a megsértett Istenségnek eleget tenni? — E nyomornak közepette könyörült Isten rajtunk, egyszülött Fiát küldé a földre, ki emberré levén, a bünt kivéve, minden gyarlóságunkban osztozott. Jézus Krisztus, mint ember, mennyei Atyja szent akaratjának magát mindenben, egész a kereszt halálaig alávetvén, engedelmessége által Istennek elvesztett kegyelmét újra kiérdemelte, s

újra, még pedig örökre, megkötè Isten és ember között a frigyet, melyet első atyánk büne fölbontott. Valamint pedig Mózes a pusztában sziklából forrást nyitott a vándor izaelitáknak, melylyel szomjokat oltanák, és melyben az ut porától megmosdanának: ugy Jézus Krisztus a keresztviz forrását nyitotta meg mindenkinek, ki test szerint, mint por fia, születve, a testi eredet bünétől megmosdani és lankadt lelkének az erényekre új erőt nyerni akar. A keresztség szentségében megtisztult lelkünk a büntől, s a Szentlélek kegyelme meggyujtá szivünkben az isteni szeretet lángját, — újjászülettünk; és valamint az élő ember jár, kel és dolgozik: ugy mi is lelkileg élni kezdve képesek, lettünk Isten parancsolatjainak utján járni s ez uton eljutni oda, hol örök nyugalom várja az embert és végtelen nyugalom a hű munkást, — a mennybe.

Ha azonban megkereszteltetése után az ember ismét halálos bünbe esnék: nem volna többé számára menekvés, ha Isten az ő kimondhatatlan irgalmában a keresztség után halálosan vétkezett bünösök megmentésére a penitenczia-tartás szentségét nem rendelte volna. S hogy e szentség valóban isteni eredetü, tanuljuk ama nagy fontosságu szavakból, miket Üdvözítönk föltámadása után, megjelenvén apostolainak, mondott: „Vegyétek a Szentlelket: a kiknek büneit megbocsátjátok, meg vannak bocsátva, a kiknek megtartjátok, meg vannak tartva". Kettős hatalommal ruházta föl e szavakkal apostolait az Ur; adott t. i. nekik hatalmat megbocsátani a bünöket és hatalmat megtartani azokat. Hogy Üdvözítönknek apostolait e kettős hatalommal fölruházni hatalmában állott, ki fog azon kétkedni? Hiszen föltámasztván a testileg holtakat bebizonyította, hogy a mennyei Atya kezébe adott minden hatalmat s igy a hatalmat a bünök megbocsátása- és megtartására is, a mint hogy gyakorolta is azt, nem egy bünösnek bocsátván meg vétkét a farizeusok megbotránkozásának és zugolodásának ellenére.

Hogy a penitenciatartás szentségében méltán részesüljünk három főkellékére kell ügyelnünk: a bánat-, gyonás- és elégtételre.

Mihelyt a bün halálát alvó szivben éledni kezd az Isten

iránti szeretet: születik a bánat, vagy is a szivnek azon benső fájdalma, melylyel megutálja az elkövetett bünt, mint Isten bántalmát, és komolyan eltökéli magában, hogy ezentul soha sem követi el azt többé; hanem hogy az isteni parancsolatokat Isten iránti szeretetből teljesíteni fogja. Ha nincs komoly, elhatározott szándékunk megjavítani életünket: képzeljük a szivünkben levő fájdalmas indulatot bármily nagynak, nem valódi, csak látszólagos bánat az. — Hogy bánatunk valódi legyen, ismernünk kell minmagunkat, mi isteni kegyelem nélkül lehetetlen. Azért mindenek előtt a Szentlelket kell segélyül hínunk, hogy kegyelme világánál szivünk mélyében rejtező büneinket fölfedezhessük. Ezután tartós és szigoru birálat alá vessük minden tettünket, szavunkat, szivünk minden gondolatját, kivánságát és minden hajlamát. És ekkor, ha lelkiismeretünk mint tárt könyv fekszik lelki szemeink előtt: hasonlítsuk össze hidegségünket, ellenséges tetteinket Istennek irántunki végtelen kegyességével, és ennek nagyságából tanuljuk Isten iránti hálátlanságunk nagy voltát ismerni. Kinek szive ne induljon bánatra, ha az ártatlan Üdvözítőnek sebeiben saját büneinek müvére ismer?! S ha valóban kimondhatlan szerencsétlenségnek tekintjük az elkövetett halálos bünt: mint ne iparkodnánk minden erőnkből menten maradni tőle ezentúl minden áron?! Ah keresztények! ha igaz, hogy nincs, hogy nem létezhetik bánat önismeret nélkül: mily szomorító akkor azon tapasztalás, hogy sok keresztény járul a sz. gyónáshoz a nélkül, hogy tudná mit tesz lelkiismeretét vizsgálni?! Mint lehet bánatuk, ha nem tudják, min bánkodjanak?! Mint lehet gyónásuk üdvös, ha ennek első kelléke, a bánat, hiányzik?!

A bánattal szorosan összefügg büneink megvallása. Már természetünk hozza magával, ha sulyos gond nyomja szivünket, hogy azt másokkal közleni vágyunk, mely közlés által szintén megkönnyebbülünk. Ép ugy van lelkünkkel is, ha sulyos bünökkel van terhelve; és minél nagyobb bün nehezedik lelkiismeretünkre, annál inkább ösztönöztetünk annak mássali bizalmas közlésére. — A mire már természetes hajlamunk ösztönöz, arra minket Isten parancsa szigorún kötelez. Krisztus urunk mondá apostolainak: „A kiknek büneiket megbocsátjátok, meg vannak bocsát-

va, a kiknek megtartjátok, meg vannak tartva.“ Kérdem miként, vehetnék hasznát az apostolok e kettős hatalomnak, mely e szavakban foglaltatik: t. i. bünök megbocsátás- és megtartására, ha senki sem vallaná meg büneit? Üdvözítőnk maga ugyan nem szorult vallomásunkra, az ő isteni szemei behatottak minden szivbe, födte azt bár koldus mez vagy királyi bibor: hanem apostolai, kiknek minden hatalmát a földön átadá, emberek voltak, kik csak ugy itélhettek mint birók a bünös fölött, ha ez kitárta előttük lelkének állapotját, egyenkint számlálván elő büneit; csak igy rendelhettek alkalmas gyógyszert a lelki sebek behegesztésére, csak igy ingathatták meg a túlbizakodókat, biztathatták a csüggedőket, taníthatták a tudatlanokat, javíthatták meg a tévelygőket. — Minthogy pedig Krisztus egyházát örök időkre alapíta: az apostolok ezen lelki hatalmának, tehát a hivek részéről a gyonási kötelezettségnek is öröknek kell lennie. Es innét van is, hogy a hivek az egyház kezdetétől fogva mindég gyontak; a mint ennek volágos nyomára találunk az apostolok cselekedeteiben, hol az mondatik, hogy „eljövén a hivek megvallák és előbeszélék hibás cselekedeteiket.“ — Ne is mondja senki, miszerint kegyetlenség a bünöstől kivánni, hogy legtitkosabb büneit is, melyeket tán örök fátyollal szeretne takarni, a gyónásba vallja meg. A ki vétkezett, vajjon nem érdemel-e büntetést a legigazságosabb Istentől? Ha Krisztus urunk kinos halála által el is törölte a bünt és örök büntetést: nem méltó-e, hogy a bünös is szenvedjen némileg és alázodjék meg, ember előtt kényszerülvén megvallani azt, mit Isten szemei előtt elkövetni nem rettegett?

És ezzel megérintettem a penitenciatartás szentségének harmadik főkellékét, mely az elégtétel. Ha meggondoljuk azt, hogy a keresztség után elkövetett halálos bün gonoszságra fölülmulja a keresztség előtt elkövetett-bünt; mert a megkeresztelt ember a bün által egyuttal eltékozolja a keresztségbe kapott megszentelő kegyelmet is: ugy természetes, sőt szükséges, hogy a keresztség után elkövetett bün sulyosabban is tapasztalja Istennek büntető jobbját. Míg a keresztség szent vize mind a bünt, mind a bün által érdemlett ideig és örökkétartó büntetést eltörli: a penitenciatartás

szentségében a bün és örök büntetéstől megszabadultunk után fönnmarad még az ideig tartó büntetés, melylyel Isten megsértett igazságának eleget tenni tartozunk. Mert jóllehet Üdzözítőnk eleget tett minden büneinkért; jóllehet az ő halála végetlen becsü s mint ilyen minden bünt és büntetést eltörölni képes, s igy becsben a mi gyarló elégtételünk által nem gyarapodhatik: mégis ha az isteni kinyilatkoztatás nem is tanítaná, puszta természetes érzetünknek föl kellene háborodnia, ha, midőn Istennek Fia, az emberi nem feje a szenvedés tengerét utolsó cseppig kiűrítette: mi bünösök, kikért ama ártatlan bárány vérét ontotta, mitsem szenvednénk vétkeinkért. Nem kell-e ohajtanunk, ha bánatunk nem puszta szó, nem puszta érzelgés, mennyire csekély erőnk engedi, részt venni a büntetésekben, melyek a mi büneinkért zuhogtak le Üdvözítőnk ártatlan vállaira, s melyeket csak azért kelle Isten Fiának viselnie, mert ha mi viselendettük azokat, értéktelen lett volna elégtételünk? — Értéktelen: mert Isten kegyelme nélkül bünös nem is akarhat eleget tenni büneiért; — értéktelen: mert, ha akarhatna is eleget tenni a bünös, elégtétele csekély, semmi volna, összehasonlítva vétkével, melylyel a véghetetlen fölségü nagy Istent merészlette megsérteni. Innét látszik, hogy azon elégtétel, melyet a papnak meghagyásából a szent gyónás után végzünk, foganatját és értékét egyedül Krisztus urunk végtelen becsü elégtételéből meríti, s hogy a mi elégtételünk nem egyéb, mint őszinte bánatunk gyümölcse; mert csak az oly sziv, mely nem szereti Istenét, vonakodhatik ideig tartó büntetéseket elmult bünei megboszulására elválalni. Ha bánatunk valódi, akkor nem fog hiányozni a komoly akarat jövőre sem a halálnál is inkább kerülni a bünt és a bünre vezető alkalmat. — Ki nem tudná azonban, hogy, habár leteszszük is a gyóntatószékben büneinket, a bünre hajlamunkat letenni nem birjuk; sőt mint a bün maradványát, mint alig behegedt helyeit saját kegyetlenségünk által lelkünkön ejtett sebeinknek, megtérésünk után is még soká érezzük, és melyeket, hogy újra bünbe ki ne törjenek, folyvást orvoslanunk kell, miszerint legyőzzük, gyöngítsük és kiirtsuk keblünkből? És ezen orvosszereket, ezen önválalta, vagy a pap által a penitenciatartás szentségében ránk bizott kis ne-

hézséggel járó cselekedeteket, mikkel egyuttal régi büneinket magunkon megboszuljuk, elégtételnek nevezzük. — Mindebből kitetszik, hogy az elégtétel természetes gyümölcse a valódi bánatnak, s igy a bánattal együtt nélkülözhetlen kelléke a penitenciatartás szentségének.

* * *

Ime látjátok keresztény atyámfiai! hogy a bánatban gyökereznek a penitenciatartás egyéb főkellékei, ugymint: a gyónás és az elégtétel is. A bánat alatt pedig nem könyeket értünk, hanem szilárd akaratat soha többé a bünt el nem követni, és minden arra vezető alkalmat gondosan kerülni. Ha tehát valaki, midőn a szent gyonáshoz járul, nem érez szivében fájdalmas indulatot, vagy nem könyezhet: ne ütközzék meg, mert az indulatok és könyek nem állanak mindig lelkünk hatalmában; ámde legyen annál komolyabb és elhatározottabb akaratunk mindent elkövetni ezentúl, hogy halálos bünbe ne essünk. Ily komoly akaratja nincs olyan bünösnek, ki idegen jószág birtokában van, melyet visszaadhatna, vagy ellenségeskedésben él felebarátjával, kit megkérlelhetne a szent gyonás előtt; mert ha bánná a bünt, kitépné kebléből a haragot, visszaadná az idegen jószágot, melyet megtartani ép oly bün, mint elvenni; kibékülne felebarátjával, kinek ha meg nem bocsát, hiában koldul bocsánatot Istennél. A bánatos bünös kitépi lelkéből a halálos bünt, és őszintén megvallja azt a gyóntatószékben és nem zárja el azt keblének fenekére, elhallgatván azt szégyenből, vagy félelemből. A ki halálos bünt a szent gyonásban eltitkol, jele hogy nem tud, nem akar megválni a büntől, mely szivébe fúrta magát, — nincs bánatja. Valódi bánatunk legyen, oh keresztény atyámfiai! ha haszonnal akarunk a penitenciatartás szentségében részesülni; ne rettegjünk vissza egy kis áldozattól, egy kis megszégyenüléstől, melyet büneink megvallása okoz, hanem gondoljunk ama megmérhetlen nagy áldozatra, melyet az Isten Fia érettünk végbevitt, a keresztnek szégyenitő fáján halván meg a bünösökért. — Ha ily módon, méltán fogjuk a penitenciatartás szentségét fölvenni, akkor örvendve fogja az angyalok és szentek serege rólunk énekelhetni: „Valaha sötétség voltatok, de most világosság vagytok.“ Amen.

IV. Böjt-vasárnapra.

Honnét veszünk kenyeret, hogy egyenek ezek? — János: 6, 5.

Ha azon morzsa-hulladékokból, melyek azon öt ezer embernek csodálatos kielégítéséből fönnmaradtak, és melyeket a tanítványok az Ur parancsára fölszedtek, csak egy is hozzánk eljutott volna: csodálkozásunknak mily tiszteletes tárgya volna az? Ime, fölkiáltanánk elragadtatva, a mi Urunk végetlen hatalmának és jóságának mai napig fönnmaradt csodálatos bizonyítmánya! — -- És minden búzakalász, minden darab-kenyér, minden tál-étel nem-e szintén a mi legjobb Istenünk végetlen hatalmának és jóságának bizonyítványa?! -- Az evangeliumi csodálatos kenyér-szaporítás minden évben megújul mezeinken és szántóföldeinken. Vállán viszi ki a földmíves a magot földjére, és tenyeréből veti azt el: midőn abból aratáskor kévékkel rakja meg szekerét, öblös asztagokat emel, vagy tágas csűrét tölti meg; s megtelnek, jóllaknak, a kik csak éheznek: és meg annyi is fönnmarad, a mennyi az új vetésre szükséges. — De a mi szemeinkben a legnagyobb csodák, melyek naponkint történnek, semmi. A mi ma ugy történik mint tegnap, nekünk csak olyasminek látszik, minek meg kell lennie, és azért csak csekély, csak közönséges dolognak. Figyelmünk csak akkor ébred föl, ha ugy szólván a természetben ugrás történik. Ez az oka, hogy ama kenyér-szaporítás, melyet a mai evangeliumban olvasunk, csodálkozással tölt el minket; azon kenyér-szaporítást pedig, mely évenkint a mi szántóföldeinken megújul, figyelemre sem méltatjuk. Holott pedig

ugyanazon mindenható kéz elégíté ki az öt ezer embert a pusztában öt kenyérrel, mely megadja nekünk a mindennapi kenyeret.

Azonban ámbár a jó Isten minden évben, sőt mindennap megnyitja kezét, és betölt áldásával minden állatot: mégis nem egy családatya aggódva kérdi: „Honnét veszünk kenyeret, hogy egyenek ezek," hitvesére, gyermekeire, cselédjeire mutatva? Nincs halandó, kit a gondok, aggodalmak kisebb nagyobb terhe ne nyomna; — csak hogy nem minden gond és aggodalom igaz gond és igaz aggodalom, mert nem alapul valóságos szükségeinken. Sokan aggódnak, gyötrődnek, nem mintha aggódniok kellene; hanem mert aggódni, gyötörtetni akarnak, hasonlók a gyermekekhez, kiknek sokszor esztelen kívánságaik levén, sírnak rínak, ha az atya azokat nem teljesíti, mintha tudja Isten, mily kárt szenvedtek volna.

A gondok és aggodalmak némely nemeit, melyekkel az emberek közönségesen gyötrik magukat, akarom ma fölhozni ugy, hogy egyszersmind megmutassam, melyek azok közül méltók keresztényhez. — Figyelmezzetek.

* * *

1. Mily boldogok volnának az emberek, ha kivánásaikkal csupán csak azon szükségek kielégítésére szorítkoznának, melyek az ember természetében vagy polgári állása viszonyaiban alapulnak! A lélek nyugodalma nem volna száműzve kebelökből; mert az isteni gondviselés akként rendez mindeneket, hogy azon javakkal, melyek természetünk és polgári állásunk viszonyainál fogva nekünk valósággal szükségesek, ne szükölködjünk. De kevesen ismerik a kivánságok azon határait, melyeket nekik a természet és polgári állásuk kijelel. Majdnem minden ember maga fölé emelvén magát, azokra szegezi szemeit, kik méltóságra és gazdagságra nézve fölötte állnak. Ezeknek külső tiszteletével, javaival szeretne ő is birni a nélkül, hogy hivatalukat és az azzal járó kötelességeket elválalni és teljesíteni akarná, vagy csak képes is lenne. A szegény oly életmódot szeretne viselni, mint

a jó módu; a jó módu meg oly költségesen töltözködni, mint a dúsgazdag; a dúsgazdagnak vágyait már a királyi fényüzés sem elégítheti ki. Mi nemcsak táplálatni kivánkozunk, hanem gazdagon vendégeskedni; nemcsak öltözködni, hanem drágán czifrálkodni; nemcsak alkalmasan, hanem fényesen is lakni. Nem azt kérdik napjainkban sokan: „Honnét veszünk kenyeret?“ — mert ezt az Ur ugyis megadta; — hanem honnét vesszünk pénzt a veszélyes kártya-játékra, költséges mulatságra, vétkes dobzodásra? honnét veszszük a drága és czifra ruházatot, az egyik selyemben, a másik bársonyban kivánkozván pompázni? honnét veszszük szobáinknak fényes butorait, márványozott és aranyozott ékszereit? — Ezek, — ezek azon gondok, azon aggodalmak, melyek nem egy kereszténynek szivére kősulylyal nehezednek; melyek nem egy kereszténynek homlokára ránczokat barázdítanak, nem egy családnak egét sötéten elborítják, s több keservet és szivfájdalmat okoznak, mint az igaz nyomor és valóságos szükségesek.

A mily igaz mindez k. a.! oly sajnálatra méltó; sőt valóságos bün. Vagy nem bün-e az embernek önmagát haszontalan aggodalmakkal gyötreni, életét keseríteni és az erény szolgálatára mintegy alkalmatlanná tenni? Az ily lelki aggodalmak és gyötrelmek közt a munka sem esik jól: hogyan legyen tehát kedve arra, mi a testi munkánál még nehezebb t. i. lelkünknek a világbóli kibontakozására és az Istenhezi fölemelésére, midőn az ilyféle vétkes gondok azt mintegy lefelé huzzák és lelánczolják? Az erény gyakorlására is szabad lélek kell: szabad-e az ily aggodalmak által lenyügözött lélek? Azután, az ily aggodalmak tárgyai tartoznak-e valóban az emberi élet boidogságához? vagy, mivel más azokat birja neked is birnod kell azokat? Miért nézesz te akkor, midőn kivánságaid mértékét keresed, mindig csak fölfelé? Nézz csak lefelé, és ezereket fogsz találni, kik az általad annyira ohajtott tiszteletet, méltóságot és földi kincseket nem birják; kik még azon fölül száz meg száz égi és földi adománynyal szükölködnek, melyekkel te el vagy halmozva: és mégis megelégedettek, nyugottak és boldogok! Mily esztelenség tehát oly dolgok miatt gyötörtetni, melyek nélkül el lehetsz? mily esztelenség ily aggodalmakkal még azon javak élveze-

tét is megkeseríteni, melyekkel bővelkedel? Mikép fogsz számot adni az Istennek, kinek legbölcsebb végzései ellen vakmerően kelsz ki, midőn vágyaiddal és aggodalmaiddal polgári állásod és valóságos szükségeid határain túl kalandozol? Halljad csak, mit mond sz. Pál: „Bizonyára nagy kereskedés a jámborság, ha megelégedéssel vagyon összekötve; mert valamint semmit sem hoztunk e világra: ugy bizonyos, hogy nem is vihetünk el abból semmit. Azért eledelünk és ruházatunk lévén, azokkal elégedjünk meg“ [1].

2. Ha valaha igaz ok volt az aggodalomra: volt minden bizonynyal a mai evangeliumban előforduló esetben. Öt ezer ember ki vala téve azon veszélynek, hogy a pusztában éhség által megfogyatkozik. Jézusnak magasztos szivjósága, hogy ezen veszélyből őket kiragadja, táplálni, kielégíteni akarta őket; de semmi eleség sem vala kéznél, és a pusztában sem lehete azt kapni. És azután annyi nép számára! Mily természetes, mily a sulyos körülmények által igazolt kérdés vala tehát ez: „Honnét veszünk kenyeret, hogy egyenek ezek?“

Ugyan ily esetben forognak k. a.! azok, kik az élet fönntartására elkerülhetetlen szükséges javakban hiányt szenvednek, vagy ezen hiánytól méltán félnek. Ily esetben forog a mester-ember, müvész, kereskedő, midőn nehéz idők köszönvén be, a mesterségek, müvészet, ipar és kereskedés hanyatlanak és mintegy heverni kényszeríttetnek. Ily esetben forog az atya, kinek az Isten számos családot adott, de kinek keresetmódja nem elégséges arra, hogy csak a legszükségesebbekkel is, kenyérrel, ruhával azt ellássa. Ily esetben forog mind az, ki keze munkájával tartja fönn magát, midőn őt betegség az ágyhoz szegzi, vagy az emberek bizodalmát, kiktől munkát kapott, — önvétke nélkül, vagy ha önvétke miatt is, az mind egy, — elveszti. Ily esetben forog azon ifju, ki magát a tudományokban vagy valamely mesterségben kiképezé, és valamely nyilvános hivatalnak viselésére, vagy mesterségnek üzésére alkalmassá tevé: midőn hiában jár, fárad hivatal után, hiában jár, fárad oly állás után, melyben megtanult mesterségét üzhetné. Ily

[1] I. Tim. 6, 6–8.

esetben forog azon özvegy, kit férjének — a kenyér-keresőnek — halála neveletlen gyermekeivel a legnagyobb inségbe döntött. Ily esetben forognak az árvák, midőn szülőik sírjánál a könyek árjától meg-megakasztott hangon fölkiáltanak: atyánk és anyánk távozik tőlünk! hová forduljunk? ki segít rajtunk?

Ily és hasonló körülményekben a gondok és aggodalmak elkerülhetetlenek, az epedés, nyughatatlanság, gyötrődés menthető; mert lehetetlen az embernek minden érzésből kivetkezni, lehetetlen megtiltani a sebnek, hogy ne vérezzék. Vagy ki idomítsa arczvonásait mosolyra, midőn feje fölött az ég háborog, és az inség sötét felhői kegyetlen fergeteggé összetolódva villámokat szórnak? — De ezen gondokat és aggodalmakat is mérsékelni kell. Erejöket az Istenbe vetett bizodalom és remény által kell megtörni, ne hogy Isten elleni zúgolodássá és kétségbeeséssé fajuljanak. Gyakran a szükségesek, melyek miatt aggodalom nyomja lelkünket, nem annyira az Isten irántunki jósága hiányának, mint inkább saját hibáinknak, vétkeinknak következményei, a nélkül, hogy mi azokat ismernök, vagy a vétkeink és az azokból származó inségek közti összefüggést átlátnók. Ki vádolja tehát ily esetekben az Istent? Vagy vegye-e el végképen szabadságunkat? Hová lenne akkor az erkölcsi érdem? — Ha pedig szükségeink, inségeink az Istentől küldvék: bizonyosan a legjobb — ámbár előttünk ismeretlen — végzésből küldvék; és nekünk nem marad egyéb hátra, mint az Istennek hatalmas keze alatt magunkát megalázni, és örökvégzéseinek teljesedését béketürelemmel és benne helyezett bizalommal elvárni. És épen azért ne legyen a mi szorgoskodásunk olyan mint a pogányoké, kiknek nincsen semmi reményök! Visszatekintvén lefolyt életünk napjaira, melyekben, oh, mily közel volt hozzánk az Isten épen akkor, midőn tőlünk távul lenni látszott! nyilatkoztassuk ki neki a zsoltárossal utjainkat, panaszoljuk el neki bajainkat, és reméljünk őbenne; mert ő mindent megteend, mert ő segítend rajtunk. Csak az Istenben vetett ezen remény és bizodalom mellett ne fonjunk össze kezeinket mellünkön keresztül, henyén várva az ég áldását; hanem fogjunk a munkához a bajok fölé emelkedett akarattal és

erős karokkal. Reményünk horgonyát az égbe vetve fogjuk meg a dolog végét. Lelkünkkel tehát az Istennél, testünkkel pedig a munkánál: és föl fog derülni egünk!

3. Vannak végre még más gondok és aggodalmak is, — és pedig igaz gondok és aggodalmak, — melyek nyugott és komoly körültekintésből származván, minket hathatósan ösztönöznek, hogy semmit se mulaszszunk el, miszerint szükségeinket födözzük. Honnét veszek kenyeret? kérdezze önmagától az ifju életének legdrágább és rohanó sebességgel tovább iramló éveiben, melyekben azon tudományokat, azon mesterséget kell megtanulnia, melyektől egyedül függ, hogy valaha belőle önmagának, másoknak, a hazának és társadalomnak hasznos férfiu váljék. Honnét veszek kenyeret? mily hivatalra, mily mesterségre, mily polgári állásra leszek alkalmatos? hol nyilik nekem majd mező, melyen ifjuságomban szerzendő vagy már szerzett talentumaimmal uzsoráskodhatom Isten dicsőségére, magam és felebarátjaim javára, a társadalom közboldogságára? És megilletődve ezen gondolat, ezen kérdés által, megilletődve számtalanok sorsa által, kik évről évre keresének és keresnek kenyeret, és még sem kapnak: semmi munkát se kerüljön, semmi fáradtságot, semmi izzadást se kiméljen, az éjeket is napokká tegye, hogy értelmét és szivét kimivelvén, az isteni gondviselésnek különös kegyelmére magát méltóvá tegye. — Honnét veszek kenyeret? kérdezze magától mindenki az erőnek, az egészségnek, a jólétnek napjaiban, azon napokban, melyekben jól mennek dolgai, melyekben az Isten áldása teljes bőségben csak ugy hull rája: honnét veszek kenyeret, ha rosz idők köszöntnek be, ha nyavalya az ágyba vett, ha a támaszra szoruló öregség eljön? És szent aggodalommal eltelve imádkozzék és dolgozzék; dolgozzék még akkor is, ha bár jelenleg minden munka nélkül sem szükölködnék; szabjon határt a fényűzésnek, korlátozza kiadásait, költségeit, mert ezek eltéve majd még jól eshetnek.

De felebarátjainkra vonatkózólag is kérdezze a keresztény szeretet és irgalom: honnét vesznek ezek kenyeret? Honnét vesznek kenyeret? kérdezze a gazdag, kinek szolgái vannak, midőn megérdemlett béröket

különféle ürügy alatt visszatartani készül; honnét vesznek kenyeret? kérdezze, midőn szolgái szolgálatukban elöregedtek, elgyöngültek: és kötelességének tartsa rajtuk segíteni, öreg elgyöngült korukat elviselhetőbbé tenni. — Honnét vesznek kenyeret? kérdezze a társadalom, az állam, midőn a férfiak, kik békében és háboruban neki szolgáltak, kik a tudományokat mivelvén az igazság jótévő fényét benne szétáraszták, és a nevekedő sarjadékban neki új hasznos polgárokat képeztek, midőn mondom e férfiak elhalván, özvegyeket árvákat hagynak hátra: és kegyelje hamvaikat az által, hogy hátrahagyott kedveseikkel érezteti kegyességét. — Honnét vesznek kenyeret? kérdezze végre mindenki, midőn szegényt lát, vagy valakit szegénynek lenni tud: és törjön az éhezőnek kenyeret, nyujtson a szomjuhozónak italt, ruházza a mezítelent, gyógyítsa, ápolja a beteget, enyhítse a nyomort. — — Ezek az emberhez méltó gondok és aggodalmak; gondok, melyek az életet nem teszik keserűvé, hanem inkább édessé, az élet örömeit nem kevesbítik, hanem inkább szaporítják; gondok, melyek a lelket nem nyomják le, hanem inkább fölemelik, a szivet nem szeplősítik, hanem inkább nemesítik; gondok, melyek által az Isten kegyelmét kiérdemeljük.

* * *

Egyébiránt minden reményünket abba helyezvén, kiknek gondja van ránk, bizalommal kiáltsunk föl hozzá mindenkor mint Atyánkhoz: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.“ És ő, ki a mező virágait ruházza, nekünk is gondunkat fogja viselni, hogy ez élet javaival nem ugyan túlbővelkedvén, de nem is szükölködvén, örök üdvösségünkön nyugott lélekkel munkálkodhassunk. Amen.

Gyümölcsoltó boldog Asszony ünnepére.

Üdvözlégy malaszttal teljes, az Ur van te veled, áldott vagy te az asszonyok között! — Luk. 1, 28.

Egykor a virágok között vita támadt, hogy melyik közülök legjelesebb és legszebb. A vita általános volt; különös hévvel folyt azonban az a rózsa és a tulipán között. A rózsa szép alkotásában, égő biborában és kellemes illatjában, a tulipán pedig egyenes növésében és virágjának csillogó szinvegyületében bizakodott. Mindazáltal a tulipán a rózsának a töviseket, a rózsa pedig a tulipánnak az illat-hiányt vetette szemére. A virágoknak általános vitájában csak egy hallgatott: a liliom, mely tiszta fehérségre a havat meghaladja, és nemes illatjával az egész kertet eltölti. És eljöve a kertész. A virágok várták a kertésznek itéletét; és ime kimondá, hogy a szeplőtelen virágu és füszerként illatozó liliomé a diadal; kimondá, hogy a liliom legjelesebb és legszebb.

Igy van az emberek leányaival is ker. atyámfiai! Bár vágynának mindnyájan az Istennek megtetszeni! Mert mit használ nekik a testi szépség, ha a lelket a bünnek tövisei veszik körül? s mit a külső fény, ha a mennyei erénynek illatja hiányzik? — Az emberek leányaiból csak egy tetszett meg főképen az Istennek, a názáreti szűz, kihez az Isten ma küldötte angyalát e mennyei köszöntéssel: „Üdvözlégy malaszttal teljes, az Ur van te veled, áldott vagy te az asszonyok közt," neki minden teremtmény fölött oda itélni az első rangot.

Állapodjunk meg ezen Isten-itélet mellett, és elmélkedjünk ma az angyal köszöntő szavairól: „Üdvözlégy malaszttal teljes, az Ur vagyon te veled, áldott vagy te az asszonyok között." — Ti mindnyájan, kik a mennyei liliomnak odaitélt legfőbb méltóságot tisztelitek, és Máriának, mint a teremtmények legjelesebbikének, hódoltak, figyelmezzetek.

* * *

Bámuljad oh föld! és oh egek! csodálkozzatok. A köszöntés, melylyel az angyal a szüzet üdvözli nem csupán angyali. Az angyal az Istentől küldetett; a köszöntés tehát egyszersmind isteni. Maga a három-személyü egy Isten, ki öröktől fogva az emberi-nem megváltásának kegyelem-müvét elhatározta, az, a ki a szüzet köszönti. — A mennyei Atya az, ki Máriát szólítja: „Üdvözlégy te tökéletes hasonlatosságom és nagy örömöm, kedves leányom Mária! te megőrizted lelkedet a büntől, és az első asszonynak ellenszegülését föltétlen engedelmességeddel eltörölted; üdvözlégy te új anyja az emberi-nemnek, melyre én ezentúl ismét a kegy és irgalom szemeivel letekinthetek!“ — És az Atyától öröktől fogva született Fiu-Isten az, ki Máriához igy szól: „Üdvözlégy édes anyám Mária! te fogadsz engem szeplőtelen szüz méhedbe, te az emberiség megváltására engem a világra hozasz; te első megváltottja nemzetednek, ki az eget a földdel egyesíted, és ki miattam annyi aggságot, gondot, fáradságot és fájdalmat fogsz szenvedni és elviselni!“ — Az Atyától és a Fiutól öröktől származó Szentlélek az, ki mondja: „Üdvözlégy drága jegyesem Mária! te vagy az, kit malasztaimnak összes gazdagságával elárasztottalak ugy, hogy igazán teljes vagy malaszttal; te tisztaságra nézve meghaladod a szenteket, és erkölcseidnek fényében eltörpül az angyalok szeme! A bün távul volt töled mindenkor; távul volt fogantatásodban, távul születésedben, távul marad életedben, távul halálodban; az örökéletnek legtündöklőbb koronája a tiéd!“

És mit mond ez isteni üdvözletre, ez isten-itéletre a mennyei liliom? Alázatában meghajol, és az Isten tetszésének mennyei sugara következőkre fakasztja: „Én az Urnak szolgálója vagyok, legyen nekem a te szent akaratod szerint; ne halmozdd el azonban, oh imádandó Szentháromság! a te alázatos szolgálódat dicsérettel; hanem engedjed kegyesen, hogy a halandó földi, ki köszöntésemben erőt és vigaszt keres, üdvözölhesse Fiadnak anyját. És valóban, mostantól fogva üdvözölni és boldognak fog engem mondani a föld minden nemzetsége!“ Erre a Szentháromságnak legmagasabb fejedelmi székéről a mindenható, „legyen“ ugy mint az valaha

— a világnak alkotásakor — lehangzott. És ime a keresztény egyházak tornyaiban megkondulnak naponkint háromszor, reggel, délben és estve a harangok Máriának üdvözlésére; megkondulnak, hogy a holt ércznek kiáltó torka az érző emberek lelkeit Máriának üdvözlésére ébreszsze. Tagjaid még az ágyban pihennek, és a támadó hajnal alig kezdi kergetni a költöző sötétséget, és a munkának zaja nem járta még be az utakat és a műhelyeket, midőn a reggeli harang kiáltja: „Üdvözlégy Mária malaszttal teljes!“ És Mária hive egyesíti a harang üdvözlésével a magáét, mondván: „Téged üdvözlek Mária! a hajnaló nap első pillanataiban, vezess engem e nap az erénynek utján, és oltalmazz minden bün ellen.“ — És midőn déltáján az egyik munkás az ásót és a kapát, a másik az irótollat leteszi; midőn az iparosak műhelyeiket és a kereskedők boltjaikat odahagyák; a test és lélek kinyugodni sóvárog délelőtti fáradalmaiból: a harang ismét megszólal a mennyei liliomnak üdvözlésére, és a jámbor keresztény a harang nyelvével egyesítvén szavát mondja: „Üdvözlégy Mária, malaszttal teljes! te választottad a legjobb részt; mert mit használ, ha az ember az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja? Ne engedd, hogy mulandó földi kincsekért az örökkévalókat elveszítsük!“ — Eltölti erre az ember Isten iránti bizalommal és becsületes iparkodással a napot; a mindennapi kenyérnek keresése testi és lelki erejének megfeszítését igénybe veszi; az Ur azonban a nap terhének és hevének határt szabott, hogy erőnket meg ne haladja. Az árnyékok nőnek, a nap leáldozik, mennyekből alászáll az álomnak sötét fátyola, éjjeli mécs gyanánt föltünnek a csillagok, a mennyei Atya nyugalomba kivánja ringatni fáradt gyermekeit. Az ünnepélyes esti csend bekövetkezett, és búcsuzó barátként szól az estéli harang: „Üdvözlégy Mária, malaszttal teljes!“ „Üdvözlégy Mária, malaszttal teljes!“ ismétli Mária hive, — és mondja: „Oh Mária! maradj velünk; viraszsz nyughelyünk fölött; ne hagy el minket szükségeinkben, ne hagy el sem most sem halálunk óráján; sőt könyörögj, hogy midőn testünk majd valaha örök nyugalomra megyen, halhatatlan lelkünk sz. Fiad karjaiba eljusson!“

És lehetne-e keresztény, ki Máriát a hajnali, déli és esti

harangszóval, sőt mindenkor és mindenütt ne üdvözölje, — őt, a malaszttal teljest? Mária teljes vala malaszttal; mert ő vala Ádám leányai között azon egyetlen egy, kit az Istennek kegyelme már fogantatásakor körülsugárzott, megóván őt az eredeti szeplőtől, mely Ádám és Éva minden maradékának lelkét beszennyezi; ő vala azon áldott, ki az égnek rá árasztott kegyelmével hiven munkálkodván méltóva lett arra, hogy az Atya Istennek különösen kedvelt leányává, a Fiu-Istennek anyává, a Szentlélek ur Istennek jegyesévé választatott. Ő malaszttal teljes; mert mint leghatalmasabb szószólónénk az Istennél Fia által nekünk most malasztra malasztot osztogat. „Miért üdvözli őt malaszttal teljesnek az angyal? mondja sz. Bernárd, azért, mert megtelvén a Szentlélekkel, a kegyelmek leggazdagabb forrásává lőn.“ Oh! siessünk Máriához, a malaszttal teljeshez; siessünk, miszerint megtanuljuk tőle Isten malasztját kiérdemelni, és azzal hiven gazdálkodni; siessünk Máriához a malaszttal teljeshez, miszerint anyai pártfogásába fogadván minket, szent Fiánál nekünk uj meg uj kgyelmet nyerjen.

„Az Ur van te veled,“ köszönté őt tovább az angyal. Midőn az Ur Izraelnek fiait Egyptomból kiszabadította, mondá: „Én a ti uratok, Istenetek veletek leszek, én vezérleni foglak és ellenciteket legyőzni.“ És az Ur beváltotta isteni szavát. Izraelnek fiai az ellenük támadt idegen nép ellen diadalmaskodtak, és az igéret földét elfoglalták. Oh! kivel az Ur van, ki lehet az ellen? „Én veled vagyok Mária!“ nincs rajtad hatalma a bünnek; te azon győzödelmeskedel; győzödelmeskedel annak szerzőjén, az ördögön, kinek fejét összetöröd.“ És nézzétek, oh nézzétek! mint győzedelmeskedett ő a léleknek mindennemü ellenségén: mint győzedelmeskedett alázatosságával a kevélységen, engedelmességével az ellenszegülésen, önmegtagadásával a mértékletlenségen, ájtatosságával a lélekhidegségen! mint virágzott tisztaságával Ádám leányai közt, mint liliom a tövisek közt! mint nem vala benne semmi makula! mint vala lelke tisztafényü mint a nap és szép mint a hold! Valóban Máriával volt az Ur! — Azonban ha Máriával volt az Ur: Mária is volt az Urral. Mária szülte az Urat az istállóban; ő dajkálta

és szoptatta őt; ő vele futott Egyptomba; ő kereste Jerusálemben; ő nevelte Názáretben; ő osztozott vele minden bajában, mely az Urat tanítói pályáján érte; ő kisérte el a kálvária hegyére; ő a kereszttől nem távozott, és ott a kereszt alatt Jánosnak személyében minket fogadott gyermekeiül. Oh! légy tehát velünk, ugy mint az Ur veled volt. Segíts a nyomorultakon, vigasztaljad a megtérőket, örvendeztesd a siránkozókat, légy oltalma mindnyájunknak, kik ma szent ünnepedet megüljük, és az angyallal szivből mondjuk: „Áldott vagy te az asszonyok között!“

Kicsoda azon asszony, ki ott a paradicsomnak zárt kapujánál mereng? Szeme tele könyekkel, és csüggedő nézéssel tekint a sűrü sötétbe; siránkozó gyermekei környezik, kiket anyjoknak szomorusága aggaszt. „Oh gyermekek! kiált a hölgy égre emelt kézzel és szivrepesztő zokogással, én az Istennek átkát viselem csontjaimban; nyomoruságtoknak én vagyok oka; ti örökké boldogok lehettetek, most bünöm miatt szerencsétlenek és boldogtalanok vagytok; én öltelek meg; én vagyok a legboldogtalanabb az asszonyok között!“ Nem Éva-e ez, az emberek anyja, ki ugy jajgat és a kemény, szivtelen és miatta elátkozott földet áztatja könyeivel, a melyből bojtorján és tüskék sarjadnak! Oh! csak jajgass szerencsétlen anya szomoru eséseden. Veled millió szerencsétlen anya fog siránkozni, és sok ezer év muland el, míg az átkot az áldás fölülmulandja, és hallani fogja egy szüz: „Áldott vagy te az asszonyok között!“

Szomoru emlékezni azon időkre, melyekkel Évának büne, az emberiségnek gyümölcsözött. Évának büne az egész emberi-nemzetet végveszélybe ejtette. Évával sülyedett az asszonyi-, sülyedett a férfi-nem. A hölgyek kivetkezve a szemérmeteségből leplezetlenül áldoztak a testi kéjeknek; ők a férfi-nemnek rabnői lettek. És a férfiak megfeledkezve az egy igaz Istenről és a mennyei hazáról, semmi törvényt nem ismerve, elhomályosítottak mindent, a mi az embert emlékezteti, hogy Istennek hasonlatosságára van alkotva. Sötétség, szivtelenség és bánat vala az ő nyomdokaikon. Azonban le a feledékenység örvényébe e nyomoru időkkel! Az angyalnak köszöntésével beköszöntött a jobb kor hajnala. Az égnek szárnyain megjelent a szüz, kit az égnek összes tábora

üdvözöl: „Áldott vagy te az asszonyok között.“ Az átok, mely a földre sulyosodott, eltünt, és a csapás, mely az asszony- és a férfi-nemet érte, ellett fordítva. Máriában mindnyájan megáldattunk, és a kegyelem, a szeretet és a szabadság törvénye uralkodik azok fölött is, kikre anyjoknak — Évának — átka nehezedett.

De valamint a föld meg van áldva Máriában: ugy ti is terjeszszetek áldást a földön, oh szüzek és hölgyek! Teljesítsétek ugy mint Mária női hivatástokat; gerjeszszetek, tápláljatok és gyámolítsatok közöttünk, a hol csak lehet, igaz keresztény életet: és fölvirad majd nekünk is annyi nyomoruságra a jobb és boldogab idő. Ne keressétek, ugy mint Éva, a paradicsomi boldogságot az ördögi hazugságban, a világnak kábító zajában és a szemfényvesztők karjaiban, hanem ugy mint Mária, az imádság szent fohászaiban, a házias magánynak csendjében és Jézusnak társaságában. — Mi férfiak pedig emlékezzünk meg, hogy a kereszténységnek legjelesebb férfiai Máriának voltak tisztelői. Nekünk magyaroknak elég szent István első magyar királyra emlékeznünk. Ő Máriát választotta védasszonyának, és Magyarországot Máriának ajánlotta ugy, hogy Magyarország, közönségesen „Mária országának“ lőn elnevezve. Azon férfiut, ki Máriának hü tisztelője, ki vallásos, jogszerető, emberséges, és lelkiismeretesen jár el az Istentől rábizott tisztjében, az Isten áldása kiséri minden léptén. — Sírjára az egyház és a hon hervadhatlan koszorut fűz; és neve az örök életnek könyvében tiszta aranyként ragyog.

* * *

Forduljunk tehát mindnyájan, kedveseim! a mennyei liliomhoz, mely a mennyei kertésznek leginkább megtetszett; forduljunk Máriához. Máriának szive érettünk dobog; Máriának ajkai érettünk szólnak; Mária kezeit nyujtja, hogy minket sülyedésünkből kiemeljen. Kicsoda az, a ki e szivet lenézze, ez ajkakat megvesse, e kezeket eltaszítsa? Senki; sőt inkább mindyájan hozzá emeljük szavunkat és szivünket, köszöntvén őt: „Üdvözlégy Mária, malaszttal teljes, Ur vagyon te veled, áldott vagy az asszonyok között!“ Amen.

V. Böjt-vasárnapra.

Ki vádolhat engem közületek a bünről? — Máté: 26, 46.

Melyik az a halandó, ki tiszta öntudattal, elleneit fölhivólag, elmondhatná magáról: „Ki vádolhat engem közületek a bünről?“ Igy csak Isten- ember szólhata, kinek feddhetetlen tiszta életét a bün mocska soha be nem szennyezé, ki minket, e siralom völgyében vándorlokat s tétovázva habozókat, igy szólíta: „Tanuljatok tőlem“ [1]; ki ellen igaz vádakkal ellenei föl nem léphetének, hanem hamis tanubizonyságot keresének ellene [2];— s kiről Pilátus mint biró imigy nyilatkozék: „Én semmi okot sem találok őbenne“ [3]. — De mi, kik bünben fogantattunk és bünben születtünk, s kik ha azt mondjuk, hogy nincs bününk, minmagunkat csaljuk meg, a vétkes öntudatnak keserü érzetében mélyen megalázódva csak azt mondhatjuk: „Én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem!“

Azonban mégis, igen szeretvén magunkat ámítgatni: nagyító üvegen vizsgáljuk jó tetteinket, rosz tetteink fölött pedig szemeinket is behunjuk; meglátjuk más szemében a szálkát, magunkéban pedig még a gerendát sem; jeles tulajdonainkat a csillagokig emeljük, s gyöngéink feledve maradnak; és ha esetlegesen valamely cselekedetünk jó következményeket szült: már azt a jó szándéknak minden szinével mázoljuk, s öncsalodásunkban azt véljük, hogy nemeslelküségünkkel senki meg sem mérközhetik; mert az önszeretet vakokká tesz bennünket. E mellett még környeznek a

---

[1]) Máté. 11 29. — [2]) Máté: 26, 59. — [3]) Ján. 18, 38.

hizelgők seregei; a mézes ajku barátok magasztalják nemeslelküségünket, jámborlelkületünket, erényességünket: és mi balgák, e csillagványt tiszta aranynak tekintjük; a hizelgők mézes szavait, mint első szülőink az álnok kigyó sima szavait, valóságnak, a világ itéletét csalhatatlannak tartjuk, és erősen hiszszük, hogy mi nemcsak végnélkül roszak nem vagyunk, hanem még kérdve fölhíjuk embertársainkat: „Ki vádolhat engem közületek a bünről?“

De keresztény atyámfiai! ne kérdezzük a hozzánk hasonló s könnyen megcsalatható embereket, kik habár a legigazságosabbak, a legőszintebbek is, csak a kül szin szerint itélnek; hanem kérdezzük a mindentudó, a sziv belsejét vizsgáló Istent, ki még az ő választottaiban is talál mocskot. Ne hivatkozzunk-önszeretet szülte és csak képzelt erényességünkre, hanem hivatkozzunk az Ur naplójára, melyben a legtitkosabb gondolatok s érzemények is följegyezvék: tán majd igen is fekete szinben tünendünk elő. Ne áldozzuk föl a belső öntudat sugallatát az öntetszés, a képzemény csalódásának; mert a magának tetszeni vágyó ember sohasem birálja magát ugy, hogy hibáit átlásssa, s magát javítsa; sohasem fogja a valódi erényességet megközelíteni, s magának az örökéletre érdemeket gyüjteni. A keresztény erényesség nem egy két jó cselekedet fölületes gyakorlásában, nem azon farizeusi kérkedésben áll: nem loptam, nem öltem, nem bujálkodtam, s néha még jót is miveltem; hanem azon szives készségben, mely szerint akarjuk és teszszük mindazon jót, melyet Krisztus urunk parancsolt, s mely által az örökéletre érdemet tehetünk.

Mire nézve, hogy erényességünk megbirálásában meg ne csalatkozzunk, s ne tartsuk magunkat tán akkor is erénynyel tündöklőknek, midőn attól legtávolabb állunk: megmondandom mai beszédemben:

mi az erény? és mikor nevezteth etünk erényeseknek?

Szent Isten! Te minden jó sugalmak kutfeje! világositsd meg értelmünket, hogy öncsalódásban ne éljünk; hanem szinezet nélkül lássuk a valót, lássuk, mennyire közelítettük meg az erényességet, melyre minden igaz kereszténynek ernyedetlen igyekezettel kell törekednie Jézusunk ama szavai

szerint: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok is tökéletes“ [1]). — Figyelmezzetek.

* * *

Az emberek közt tán egyet sem találunk, ki erényesnek legalább látszani ne akarna; és mégis ha szigoru birálatot tartunk, teljes értelemben igen kevés embert nevezhetünk erényesnek. Mert valamint az épületnek minden legkisebb részecskéjét kellőképen össze kell illeszteni, s az anyagok tartóságára, tömörségére ügyelni, hogy az az idő viszontagságait több éveken át kiállhassa; s valamint az ember testét, ha csak egy részecskéje is sértve, roncsolva van, teljesen egészségesnek mondani nem lehet: ugy erényes embernek is csak az neveztethetik, ki mindenkor és mindenütt ugy rendezi gondolatjait, akaratját és tetteit, mint azt az erkölcsi törvény megkivánja; ki Isten iránti tiszta szeretetből minden tettét az Isten törvényéhez szabja; kinek minden érzése, vágya, ohajtása, eltökélése öszhangzásban van az örökkévalónak akaratjával. — Nem elég tehát egy két erkölcsös érzet, egy két józan eltökélés vagy tett, az erényes nevezet megérdemlésére; hanem, a ki teljes értelemben erényesnek akar neveztetni, szükséges, hogy legtitkosabb, legelrejtettebb gondolatja is szeplőtelen legyen; mert minden tisztátalan vágy, minden bizalmatlanság az isteni gondviselés iránt, minden könnyelmüség vagy ingatagság a hit dolgában, konkoly a tiszta búza között, ha bár mások előtt rejtve tudjuk is azt tartani. Isten a sziv szándékát birálgatja; ennek kell tehát mindenek előtt feddhetlennek lennie, hogy erényeseknek ismertessünk. Ezt kéri a koronás próféta is, midőn igy kiált Istenhez: „Teremts tiszta szivet belém Isten, és az igaz lelket újítsd meg bennem!“ [2]). — És méltán; mert a ferde gondolatokból származik a rosz akarat, s az erkölcsi világban, hol egy csekély mocsok az egészet beszennyezi, a rosz akarat tett gyanánt rovatik föl. A sziveket vizsgáló örök igazság előtt hasztalan mondod, hogy ezt vagy amazt te nem mivel-

[1]) Máté: 5, 48. — [2]) Zsolt. 50, 11.

ted, ha akaratodban megvolt; mert csak az alkalom, az eszköz hiánya, vagy kedvetlen körülmények közbenjötte miatt nem válhatott akaratod tetté. A konkoly pedig konkoly marad, habár egész földedet el sem is lepte; s a mérges növény szintén mérges marad, ha annak rosz hatását nem tapasztaltad is. Gondolatainknak, vágyainknak, kívánságainknak akaratunknak tehát szeplőteleneknek kell lenniök Isten ama parancsa szerint: „Embertársodnak se házát, se feleségét, se szolgáját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát, se semmi jószágát meg ne kívánjad“ [1]); mely parancscsal egyenesen gondolatainkat, szivünk érzéseit, vágyait szabályozza a Teremtő, s kívánja, hogy azok tiszták, szeplő nélküliek legyenek.

De a gondolatok és akarat feddhetetlensége mellett, szavaink is bünnélküliek legyenek; mert minden ellenséges nyilatkozat felebarátunk ellen, a szeretetlen itélet, a kétes értelmü s a sziv tisztaságát sértő beszédek, minden béketürelmetlen panasz az Isten ellen, a szent dolgok kigúnyolása, konkoly a búza között, és kétessé teszik szivünk egyenességét. — Es méltán; mert tisztelem-e én azt szivemben, kinek megvetése hangzik ajkaimon? Van-e édes érzés azon szivben, melynek ajkai epés szavakat öntenek? Szent-e szivünkben az, miről nyilvánosan szentségtelenül szólunk? A nyelv a sziv érzeményét szokta tolmácsolni. Azért intenek Jób szavai: „Ne szóljanak igaztalanul a mi ajkaink, és ne beszéljen álnokságot a mi nyelvünk“ [2]).

Azonban mit használ, ha gondolataink és szavaink bün nélküliek, de tetteink aljasak? mit használ a jót elismerni, azt magasztos szavakkal dicsőítni, ha cselekedeteink ellenkezőt tanusítanak? Erény, mely elménk határain túl nem terjed, erénynek nem neveztethetik. „Jaj annak, ugy mond szent Gergely, ki kettős uton lépdel, ki ugyan elméjével Istennek, de tetteivel a világnak vágy tetszeni!“ [3]). Az ilyen egy alávaló képmutató, ki a mennyet és poklot egyszerre ki akarja játszani. — Ha tehát az erény puszta szinével nem akarunk megelégedni; ha nem akarunk hasonlítani a dobhoz, mely nagy zajt üt, ámbár belseje üres; vagy az almához, melynek külseje kecsegtető, belül pedig férget rejt: cselekedeteink

[1]) II. Móz. 20, 17. — [2]) Jób: 27, 4. — [3]) In libro mor. 5.

is ugy mint gondolataink és szavaink öszhangzásban legyenek a törvénynyel, és feleljenek meg magasb rendeltetésünknek.

Tetteink pedig ne csak részben, hanem egészen, minden tekintetben egyezzenek meg az erkölcsi törvényekkel; mert nem lehet az jó tett, mely bármily csekélyben is, sérti a törvényt, mely minden részről meg nem érdemli a méltányosságot. Azért az idegen jószág eltulajdonítója, ha bár abból oltárokat épít is, vétkes; mert sértette más tulajdonát. Szintén a hazug, ha bár felebarátja iránti szánakozásból hazudott is, hogy őtet valamely veszélytől megmentse, rosszat mivelt; mert sértette az erkölcsi szabályt, mely tiltja a hazugságot. — Tetteink tehát minden részben egyezzenek meg az erkölcsi törvénynyel, és azt a legcsekélyebben se sértsék meg.

Továbbá, az erkölcsi tény történjék belső öntudattal; mert a tény, melynek belbecse általunk nem tudatik, s csak történetesen megy végbe, erénynek nem neveztethetik. Példaul: egy alamizsnálkodó néhány krajczárt szándékozván a könyörgő szegénynek adni, tévedésből többet ad neki: alamizsnája nem a nagyobb öszveg, hanem csak a szándékolt néhány krajczár után méltányoltathatik; mert mi tudta nélkül csak tévedésből történt, azt szándékos és eltökélett tettnek nevezni nem lehet; különben még az alvónak ábrándos imája is valóságos ima volna, mit ugy hiszem, közülünk senki sem fog vitatni.

Az erényes tettnek szabad akaratból, a sziv ösztönzéséből kell származnia. Elveszti a tett becsét, ha kényszerítésből vagy félelemből származik. Kit bottal kell a jó tettre hajtani, mint az igás állatot ösztökélni: az az erény érdemére számot nem tarthat. A józan sziv sugallatától, és ne a külső ösztönző s csaknem kényszerítő körülményektől indíttassék a keresztény az erényes tettre. Ne hasonlítson az utashoz, ki a koldus-ruhába öltözött rablónak alamizsnát vet, mert az az öldöklő fegyvert mellének szegezte. Nem, az erkölcsi tettet szabadon kell gyakorolni; mert, ha az csak a külső ösztönzésekre történik meg, és nem a sziv sugallatából származik: a szivben már rég erkölcstelen tetté aljasult.

Végre tetteink jó czélból származzanak. Isten akaratja

legyen az iránytű, melyre minden tettünk nézzen. Távul legyen minden más érdek, önhaszon, tetszvágy, becsület-hajhászás, látszani vagy magasztaltatni akarás. Egyedüli rugója tetteinknek a Véghetetlennek tetszése légyen, szent Gergelynek ama mondása szerint: „A mulandókért semmit, az örökkévalóért mindent.“ [7]). Minden ténynek becse a nemes szándéktól függ; e nélkül csak nemtelen aljas tetteket mivelhetünk. Teljesítse valaki kötelességeit bár mily pontosan; járjon el az őtet illetőkben bár mily szorgosan; de ha ezt nem a parancsolatok iránti tiszteletből, nem az Isten iránti vonzalomból miveli, ki az erkölcsi örök törvényeket elénk szabta: tettei a törvény betűivel ugyan megegyeznek, de hiányzik az éltető isteni szeretet s az ily ténynek, semmi becse sincs.— Ója magát valaki a hazugságtól azért, hogy a világ előtt őszintének, igazmondónak látszassék, és nem a Fölségesnek akaratja iránti tiszteletből: az ő igazság-szeretete kárhozatos hiuság leend.— Viraszszon valaki éjjeken át a beteg ágya körül, ápolja őt s igyekezzék mindenkép enyhíteni utolsó kinos perczeit; de csak azért, hogy igy egy gazdag örökséghez jusson: az ily felebaráti szeretet nem tiszta búza; mert azt az önhaszon elkonkolyosítá. — Bőven alamizsnálkodik valaki, azon édes remény fejében, hogy a szegény koldus szives kivánata szerint Isten neki azt ezerszeresen viszszaadja, s meggazdagítsa: az ily adomány nem erény, hanem nyerészkedés; alkuszik ő az Istennel, sokat vár tőle, s keveset kap; a földi jutalomvágy elaszalja a mennyei jutalmat.— Böjtöl és szüntelen imádkozik valaki, azért, hogy jámbornak neveztessék: e jámborság nem jó gyümölcs; mert a dicsvágy megférgesítette azt. — Az erény keresztény atyámfiai! nem falragasz, mely bennünket csak hirbe hozzon; s minél jobbnak látszik valamely tény külsőleg, annál megvetendőbb az a láthatatlan biró előtt, ha annak alapja csak hiuság. Huzza öszsze magát valaki, s igyekezzék minden erejéből jámborul élni; de ha ezt csak azért teszi, hogy azokat, kiket szeret, s kiktől viszont szerettetik, meg ne szomorítsa: az ily jámborság s öszszehuzás nem egyéb mint szivesség, kimélet; de nem erény, melynek rugója az Isten szeretete. — Teljesítem kötelességemet, a jót

[7]) Lib. Mor. 11.

mivelem, a roszat kerülöm, de azon czélból, hogy a közvélemény irányomban ne csökkenjék : az én Istenem a közvélemény, és nem az Isten.—Ha én a világ előtt a becsületesség köntöse alá buvok, hogy azon aljas szándékot, melyet agyamban forralok, könnyebben kivihessem, gonosz czélomat elérhéssem: az én egész becsületességem becstelen gyalázatos csalás, szineskedés, az erénynek legméltatlanabb szentségtelenítése, mit Üdvözítőnk szent Máténál „elvetett képmutatásnak s kigyófajzásnak" nevez [8]). A mit tehát teszünk, tegyük jó szándékból, szent czélból, azért, mert Isten parancsolatja ugy kivánja, s mivel csak igy lehetünk alkalmasok az örök boldogság elnyerésére; különben tetteink nem érdemlik az erénynek szép nevét.

Azonban az erényességre még nem elég, hogy az eddig mondottak szerint egyes tetteink Isten törvényeivel megegyezzenek; öntudatból, szabad akaratból s legjobb szándékból, czélból származzanak: hanem e kellékekkel minden tettünknek birnia kell. Az erény szilárd eltökélés mindenkor, minden körülményekben olyannak lenni, milyennek lenni kell. Az erény lelkületünknek s tetteinknek mindenkori öszhangzása Isten törvényével; s a ki csak egyszer is a törvénytől eltér, erényesnek nem neveztethetik szent Jakab ama mondása szerint : „Ámbár valaki az egész törvényt megtartja, ha csak egy parancsolatot által hág is, mindenik ellen vétkezik" [9]). Mert valamint azon embert, ki különben jámbor, józan életü, egy hibája miatt a gonoszok közé nem sorolhatni: oly kevéssé sorolhatni azt az erényesek közé, ki csak néha, csak elvétve mivel jót; hanem azt, ki Isten iránti hűségét minden alkalommal, minden körülményben, minden időben folytonosan megőrzi, és ezen igyekezetben soha sem tágít. Egyes jó tettek a különben gonosznak életén csak ugy tünnek föl, mint az uj foltok a koldus rongyos öltönyén, melyet azért jónak nem mondhatni; sőt a rajta csüggő foszlányok annál szembetünőbbek.

Ha azért például : egy valaki dicsekednék, hogy ő nem lop, nem öl, nem bujálkodik; de mellette hamiskodik, másokat eláztat, szivében utálja ellenét : lehet-e őt erényesnek

[8]) Máté 28. 30. — [9]) Jak. 2. 10.

mondani? Nem; mert a jónak minden tekintetben jónak kell lennie, és egy hiba homályt von a többire is. — Ha valaki a külső isteni tiszteletre eljárna, az ájtatossági órákat semmiért el nem mulasztaná; de az ádás-vevésben a vigyáztalanokat behálózná; mások csekély botlásait szigoruan megróná; szeszélyessége, konoksága, békétlensége, dühössége által övéinek napjait keserítené: lehet-e őt erényesnek nevezni? Nem; mert ő egyik kötelességének teljesítése által, magát szabadalmazva lenni hiszi a többi áthágásra. — K. a.! mi Isten irányában ne szineskedjünk, és Sirákfia szavai szerint „ne közelítsünk hozzá megosztott, kettős szivvel“ [10]). Ha valaki az adás-vevésben igazságos, övéi iránt nyájas és szelid; de a játék-asztalnál első szerepet visel, és ott egy órában elkoczkázza, mit egész héten nem képes behajtani: lehet-e őt erényesnek nevezni? Nem; mert családjának sóhajtásai, mely általa rövidséget szenved, eléggé jellemzik erkölcstelenségét. — Ha valaki az emberek előtt, kiktől valamit remélhet, jámbor ugyan, de ha ezek figyelmét kikerülheti, enged gyarlóságának: lehet-e őt erényesnek nevezni? Nem; mert az erényesség eltökélett készség mindenkor és mindenütt a jót gyakorolni. — Ha valaki Isten rendeléseit tiszteli, míg napjai jól folynak, de a próba nehézségeit türni nem tudja; vagy, ha tegnap három nyomorgó könyeit letörlötte, de ma tizet irgalmatlanul megkeserített: lehet-e őt erényesnek nevezni? Nem; az ő jósága csak pillanat jósága volt, mit szeszélynek kellene inkább, mint erénynek nevezni. — Ha valaki igyekszik ugyan egy ideig a jámbor nevezetnek megfelelni, de csak hamar ismét ellankadván heve viszszatér a régi szenvedélyek utjára: ez nem erényes ember, ennek csak vére pezsdült föl; az ő egész igyekezete csak egy jobb érzésnek föllobbanása volt, mely azonnal elaludt; csak futó láz volt. A szikra elhamvadt a föllelkesülés ellankadt: s az erénynek vége. Erényes-e azon ember keresztények! ki ugyan minden gonoszt szorgosan kerül; de a jót, melyet tehetsége szerint mivelhetne, elhagyja? Nem; mert semmi jót sem tenni annyi, mint roszat tenni; az alkalom elhanyagolása, mely nemes tettre vezethetne, a nemtelen mulasztás vétkévé válik. Azért mondja szent Jakab:

[10]) Sir. 1. 36.

„Valaki tud jót cselekedni, és nem cselekszik, vétkül tulajdoníttatik neki“ [1]).

* * *

Mind ezekből ugy hiszem megérthettétek ker. atyámfiai! mi az erény, és ki neveztethetik erényesnek? — Lehet-e már oly könnyelmü valaki, hogy minden nemes tett nélkül tapodván az élet utját, még is gond nélkül nézne az Ur napja elé? Nem lehetne-e azt kába embernek nevezni, ki csak a kész boldogságot várná, minden ön-hozzájárulása nélkül? — Erény! mily nagy- és sokat jelentő szó! Feszült erővel, ernyedetlen igyekezettel, folytonos küzdéssel meglehet ugyan közelíteni, de teljesen elérni, alig! És mégis mily könnyen tékozoljuk e magasztos nevet! tékozoljuk azt magunkra s másokra csak szokásból is; pedig a szó teljes értelmében e fölséges nevezet ránk nem illik. Itt a tökéletlenség hazájában az erényt a maga magasságában alig érhetjük utól. Nincs hát egyéb hátra, mint megfeszített igyekezettel oda törekedni, hogy azt minél inkább megközelítsük; és eme törekvésünkben, mely életünknek egyedüli föladata, semmi se gátoljon bennünket. Amen.

[1]) Jak. 4. 17.

Virág-vasárnapra.

Liturgikus oltár-beszéd.

Sz. Máté: 21, 1—9

Zakariás próféta, öt századdal Krisztus előtt, azt jövendölé: „Sion leánya! örülj; örvendezz Jerusálem leánya! ime, királyod jön, neked igaz és üdvözítő! ő szegény, és szamáron ülve jön“ [1]). E jövendölés csakugyan beteljesedett Jézuson. — Közeledvén t. i. az idő, hogy Jézus mint engesztelő áldozat az emberi nemért meghaljon, husvét előtt hat nappal ismét Jerusálem felé vette utját, és elérkezvén Betfagéba az olajfák hegyéhez, mintegy félórányi távolságra Jerusálemtől, elküldé két tanítványát, hogy a kijelelt szamarat hozzák el neki. A két tanítvány ugy cselekedett. Jézus fölült a szamárra és bement Jerusálembe. Tanítványai és igen nagy népsokaság követték. Némelyek ruhájokat teríték utjába, mások pedig az ut mellett álló pálma- és olajfákról ágakat vagdalának le, és részint utjára szórva, részint kezökbe tartva azokat, örömrivalgás közt kisérék be a városba, kiáltozván: „Hosanna Dávid fiának! Áldott, ki az Ur nevében jön! Hosanna a magasságban.“

Ezen ünnepélyes fogadtatás által a nép Jézus iránt valóban királyi tiszteletet tanusított; mert igy vala szokásban hajdan az ellenségen győzedelmeskedő vezéreket, fejedelmeket és királyokat fogadni. Midőn Jehu Izrael királyává fölkenetett, a zsidó főbbek ruháikat teríték lábai alá [2]); midőn Nagy Sándor Jerusálembe bevonult, virágokkal hinték be az utszákat, melyeken keresztül ment [3]); igy nyilatkozik

[1]) Zak. 9. 13. — [2]) IV. Kir. 9. 13. — [3]) Joseph Flav. Antiq. L. XI. c. 8.

még mai nap is itt-ott a jobbágyi tisztelet, midőn a szeretett fejedelem boldogító szivjósággal hivei körébe érkezik. — Király is vala Jézus, csak hogy országa nem a világról való volt; de épen azért annál dicsőbb, annál fönségesebb, mert lelki, mert mennyei, mert örök, mint maga az Isten. A lelkeken jött ő uralkodni; és uralkodik is tanításának igazsága, és szentségeinek malasztja által. És a mennyivel fölebbvaló a lélek a testnél; a mennyivel becsesebb az, mi állandó és örök, annál, a mi mulandó és ideig való; a mennyivel fölségesebb az, a mi isteni, annál, a mi emberi: annyival dicsőbb, annyival fönségesebb az ő uralkodása, az ő királysága e világ minden királyságánál. Oh, mily boldogság ily országnak polgára, ily királynak alattvalója lenni!

Jézus ezen királyi diadalmenetének emlékezetét üli ma az anyaszentegyház; üli pedig pálma- vagy olaj- vagy a hol ezek, mint nálunk, hiányzanak, virágzó fűzágak — barkák — szentelésével és ájtatos körmenettel, a megszentelt ágakat kézben hordozva és szent énekeket zengedezve. A miért is e vasárnap az egyház nyelvén p á l m a-, a mi nyelvünkön pedig v i r á g - v a s á r n a p n a k neveztetik.

A barka-szentelés ily módon megy véghez: mindenek előtt a kar énekli el azon szavakat, melyekkel az örvendező nép Jézust üdvözlé, t. i. „Hosana Dávid fiának! áldott, ki az Ur nevében jön! Hosanna a magasságban.“ Azután egy rövid imádságban kéré a pap az Istent, hogy sokasítsa mibennünk kimondhatatlan malasztjának ajándékait, miszerint, miután megengedé az Ur halála által remélenünk, a mit hiszünk, engedje az ő föltámadása által azt elérnünk, a mi után törekszünk. Ezt követi a szent leczke Mózes II. könyvéből véve, mely arról szól: mint zúgolódtak Izrael fiai, Sin pusztába érkezvén, Mózes és Áron ellen az élelem hiánya miatt, és mint kapták azon biztosítást, hogy az Isten az égből hulló mannával fogja őket táplálni. Ezután olvastatik a nektek imént föl-olvasott, Jézusnak Jerusálembe való dicsőséges bemeneteléről szóló evangelium. — Most a pap a megszentelendő pálma- s olaj-ágak, vagy barkák fölött több imádságot mond el, melyekben kéri az Istent, hogy a kik pálma- s olajágakkal jelennek meg előtte, jó cselekedetekkel is ékeskedve járulhassanak Krisztus elé; hogy, a kik a megszentelt ágakat

hordozandják, áldása erejével minden viszontagság ellen testi és lelki oltalmat nyerjenek; hogy mivel a pálma-ág a halál fölötti győzelemnek, az olajág pedig az irgalom lelki kenetének képe: egykor a halál országán diadalmaskodva, a boldog föltámadásban részesüljenek; hogy áldásával tegye az olaj és egyéb fák ágait a hivek javára gyümölcsösökké; hogy végre a mit ma az ő dicsőitésére a hivek külsőkép mivelnek, azt belső áhítattal is teljesítsék. Ezek után a pap szentelt vizzel meghinti és megfüstöli a barkákat, s egy befejező imában könyörög, hogy valamint egykor a zsidók a Jerusálembe ment Jézus utját zöld ágakkal és ruháikkal teríték be: mi is hitben ugy készítsük az ő utait, miszerint minden botrány elhárítása után a mi műveink az Ur szemei előtt az igazság ágaiban viruljanak föl, s mi méltók lehessünk Jézus nyomdokain járni.*)

Ennek végével a pap a karnak Hosanna éneklése közt kiosztja a megszentelt ágakat, és egy rövid imádság elmondása után ezen szavakkal: „Procedamus in pace," vagy is: „Induljunk békeségben," megindítja a körmenetet. Elől vitetik a kék vagy fekete fátyollal beborított feszület; — ez jelképezi a Jerusálembe menő Jézust; — utánna mennek a hivek barkákkal kezökben; — ezek jelképezik a Jézust kisérő népet. E körmenetben a zászlók nem használtatnak, részint azért, mivel e hét gyászához zászlók, mint a győzedelem örömjelvényei nem illenek; részint azért, mivel a pálma-ágak vagy barkák, mint Jézus a halálon nyert győzedelmének jelképei, a zászlókat eléggé pótolják. Midőn a körmenet visszafelé tér, a templom ajtaja bezáratik, és a künnálló pap a templon ajtaján belül lévő karral fölváltva énekli ezen szép éneknek verseit: „Gloria, laus et honor" vagyis: „Dicsőség, dicséret és tisztelet legyen neked, király Krisztus megváltó." Az ének végével háromszor kopog a pap a feszülettel az ajtón. Erre az megnyilik, és a körmenet bemegy a templomba. A templomajtónak bezárása és a kereszteli kopogtatásra való kinyitása azt jelenti, hogy Ádám vétke által be volt zárva előlünk

*) Ezen szép imádságok szép kivonatát LONOVICS JÓZSEF jeles „Népszerü egyházi Archaeologia"-jából vevé át *a szerző.*

a mennyország, és hogy Jézus nyitotta meg azt nekünk az ő kereszthalála által. A háromszori kopogtatás pedig ábrázolja az emberi nemnek hő vágyát, melylyel megváltása után sovárgott. — Ezek után következik a szent mise, mely alatt Jézus Krisztus kinszenvedésének története olvastatik a pap által, és a hivek nagyobb lelki épülésére énekeltetik a kar által sz. Máté evangelista szerint. —

Ime k. a.! ez a mai szent szertartásoknak magyarázata. Mindenek előtt intlek titeket k. a.! ne vegyetek azokban részt csak testetek jelenlétével, hanem szivetek vallásos buzgalmával. Egyesítsétek imáitokat a barkák szentelésekor az egyház főhászaival, kérve az Istent, hogy adja malasztját, miszerint mindennemü jó cselekedettel ékeskedjetek; hogy minden testi és lelki baj ellen oltalmazzon titeket; hogy áldja meg kerti és mezei munkáitokat, miszerint fáradalmaitok kivánt gyümölcse soha el ne maradjon; hogy támogasson titeket kegyelmével, miszerint a lélek halálán, mely a bün, győzödelmeskedvén, a föltámadásnak örök dicsőségébe eljussatok. — A körmenet alatt azon szent gondolattal foglalatoskodjatok, mintha magát a Jerusálembe menő Jézust kisérnétek, kinek e tiszteletteljes hódolat csak ugy kedves, ha lelketek a jó cselekedetekkel ugy van fölékesítve, mint kezetek a pálmaágakkal. Igen szépen mondja erre vonatkozólag egy szent lelkületü püspök: „A gyermekekkel Jézus elé megyünk, ha ártatlanságunkat megőrizzük; olajágakat hordozunk, ha az irgalmasság, békeszeretet és szelidség cselekedeteit gyakoroljuk; pálma-ágakat viszünk, ha az ördögön és a bünön győzedelmeskedünk; zöld ágakat hordozunk, ha szép erényekkel vagyunk fölékesítve; ruháinkat terítjük utjába, ha a testi vágyakat fékezzük, öltözetünkben a kevélységet és hiúságot kerüljük és utáljuk.“ Jézus a mi királyunk, és ha mi őt mint királyunkat tisztelni akarjuk: tudjátok meg k. a.! hogy csak egyedül ily szent érzelmek, ily erények által tanusíthatjuk iránta engedelmes alattvalói hódolatunkat.

De arra is tanítsanak minket a mai ajtatosság szent szertartásai, hogy mily keveset bizhatunk a világ dicsőitésében. Hosanná-val üdvözli a nép örömrivalgva ma Jézust: alig mulik el nehány nap, és feszítsd meg, feszítsd meg-et kiált kárörvendve ugyanazon nép Jézusra. Lelkiis-

meretünk helybenhagyása és Istennek tetszése legyen az ösztön, mely minket a jóra buzdítson, legyen a jutalom, melyre bizton számítsunk, legyen vigasztalásunk, ha a világtól félreismertetve méltatlanul szenvedünk.

Most már k. a.! végezzük az imént magyaráztam szent szertartásokat az Istenhez fölemelt lélekkel, hogy azokból uj lelki gyarapodást nyervén, hazatértünkben Jézusnak kedvesebbek legyünk, mint voltunk idejöttünkben. Amen.

Pünkösd-hétfőre.

„*Ugy szerette Isten e világot, hogy egyszülött fiát adná, hogy minden, ki benne hiszen, el ne veszszen, hanem örök élete legyen.* — János : 3, 16.

Pünkösd ünnepe az anyaszentegyház születés napja; ez alkalommal szenteltetett meg a Szentlélek által, ki betölté a házat, hol az apostolok, tanítványok és ajtatos nők összegyülekezve valának. Ezen jámbor egyesület volt az első egyház, a zsenge hivek első községe, kik nem sokára ezerekkel megszaporodtak. A Szentlélek mindnyáját, kik e házban valának, megszállotta; de különösen megszállotta vala az apostolokat, kiknek föladatukban állott, az isteni malasztot másokkal is közölni; kik a zsidók- és pogányoknak a szent igét hirdetni, Jézus anyaszentegyházát az egész világon elterjeszteni, és a világ gonosz szelleme ellen küzdeni hivatva valának. S ah! mily foganatos volt a Szentlélék isteni ereje, a különben oly szegény sorsu és jobbadán tanulatlan apostolokban, kik rövid idő alatt Jézus szent hitének és anyaszentegyházának oly sok millio hivőt nyerének, annyi bálvány templomot lerontának, oly sok bünt és tévelyt kiirtának! Ők, kikben a Szentlélek eljötte előtt nem hiányzott a kislelküség, és más nemü gyarlóság, miért isteni mesterök által több izben megis dorgáltatának, — ők, mondom, mily dicsően megvilágíták az evangelium mennyei szövétnekével a bálvány-imádás sötétségében botorkált emberiséget! Vajmi helyesen mondja szent Ágoston : „Nem a szónokok által nyerte meg Isten a halászokat, hanem a halászok által a szónokokat, a halászok által a

tanácsnokokat, a halászok által a császárokat," hogy igy a világ bölcsei és hatalmasai, megszégyeníttessenek, és mindnyájan megismerjék, miszerint az anyaszentegyház nem emberek, hanem Isten műve, kinek imádandó szent végzetei mindenkor az ő dicsőségének nevelésére, és a mi ideig és örökkévaló boldogságunk előmozdítására irányulnak. „Mert szeretet az Isten," igy szól minden, mi a keresztény tanításban, hogy higyük, elénk adatik. A szeretet alkotott minket; csak is azért szólíttattunk Isten által a semmiségből az életbe, hogy neki hiven szolgálván egykoron örök boldogságában részesüljünk. A szeretet váltott meg; mert „Isten annyira szereté a világot, hogy egyszülött fiát adná, hogy minden, ki benne hiszen, el ne veszszen, hanem örök élete legyen." A szeretet szentelt meg; mert e szeretet van elárasztva szivünkben a Szentlélek által, ki pünkösd napján eljött vala, hogy örökre Jézus anyaszentegyházával maradjon, valamint ez isteni szerzőjének igérete szerint vele is van a világ végezteig. Ugy van. A Megváltó nem csak tizennyolcz század előtt élt ugy, hogy azóta eltünt és elenyészett volna, s mi felőle csak történetesen akkép emlékeznénk, mint egy megholt emberről; nem, ő örökké él anyaszentegyházában, mely, mintegy az egész világon elterjedt, maradandó kinyilatkoztatás, szüntelen hallható, változhatlan és ama isteni pártfogás mellett a hit- és erkölcsökre tartozó szükségesekben csalhatatlan és magával mindenkor egyező.

Ámde sokféle vallás társulat van egymás mellett, melynek mindegyike magát tartja Jézus igaz anyaszentegyházának. Melyik tehát a sok közül Jézus igaz anyaszentegyháza? K. a.! Jézus igaz anyaszentegyházának ismertető jegyeit csak is a kath. egyház tudja ön magán fölmutatni, csak is ő mondhatván el magáról: hogy egy, szent, közönséges, és apostoli. Én ez ünnepélyes alkalommal, anyaszentegyházunk születése napján, ez utóbb emlitett ismertető jegyről, mint a melyben a többi is foglaltatik kivánok szólni. Mihez képest azt mondom :

hogy egyedül a kath. anyaszentegyház apostoli, főpásztorainak apostoli következésére és tanítására nézve egyaránt; és azért csakis ez Jézus igaz anyaszentegyháza, melyben

a keresztény hit a maga eredeti tisztaságában föltalálható. — Ez tárgya beszédemnek.

Óh Szentlélek Isten! szállj meg minket is malasztoddal és tedd, hogy a te isteni vezérleted alatt álló kath. anyaszentegyházra fiui kegyelettel hallgassuk, s mindenkor és mindenben az ő tánitását kövessük — Figyelmezzetek.

* * *

Mi katholikusok az anyaszentegyház által ama kincsek birtokába kivánunk jutni, melyeket isteni Megváltónk, élete és halála által az emberi nem üdvére szerzett. Eme kincsek: Krisztus urunknak szó- és önpéldája általi tanítása és a drágalátos halála által megnyitott kegyelem-forrás, a szentségek. Mindkettőhez csak a püspökök apostoli következése által juthatunk. Ugyanis: ha Krisztus Jézus, az Istennek megtestesült fia, szerzője és kutforrása ama kincseknek, melyek birtokába kivánunk jutni: akkor vele, mint kutfővel összeköttetésbe s mintegy személyes érintkezésbe kell jönnünk; ez pedig máskép nem történhetik, mint egy szakadatlanul lefolyó élő láncz által, melynek első szemét ő, az utolsót pedig, mennyiben a püspökéhez csatlakozott nyáj tagjai vagyunk, mi képezzük. Ily összeköttetés nélkül a Krisztus által nyujtott lelki javakhoz épen ugy nem juthatni, mint lehetetlen valamely örökséget, egy időben vagy térben távullévőtől, adományozó kezek segítsége nélkül birtokba venni. Igen, az adományozó kezek és közvetitők, kik által Krisztus Jézussal összeköttetésbe, és ez által az ő szerzette lelki javak birtobába juthatunk, mikép fönnebb érintém, a kath. anyaszentegyház főpásztorai, t. i.: a romai pápa és a vele egységben lévő püspökök, kik az Üdvözítő által közvetlenül rendelt Péternek és az apostoloknak egyedül törvényszerü utódai, és a tőlük átvett keresztény hitnek egyedüli őrei.

Minthogy tiszta szellemek nem vagyunk, hanem emberek, azért Krisztus urunk látható egyházat szerzett, melyben az igaz keresztény hit föllelhető, s e látható egyháznak, látható alapot adott Péterben és utódaiban, a római pápákban,

oly módon, hogy Péter széke mindenkor az ősi apostoli hit-, köz- és egység pontja legyen. „Te Péter (azaz kőszál) vagy, és e kőszálon fogom építeni az én anyaszentegyházamat, — igy szóla az Üdvözitő, — és a pokol kapui erőt nem vesznek rajta; és neked adom a mennyország kulcsait : valamit megkötözsz e földön, meg lészen kötözve mennyben is, és valamit megoldasz e földön, meg lészen oldozva mennyben is.“ Miután pedig az anyaszentegyháznak minden időben, olyannak kell maradnia, a minő alapításakor volt, t. i. egy látható fővel ellátott és minden igaz hivőt együvé tartó testnek : ennélfogva Péter elsőségi hatalmának az ő hivatal-utódaira, a római pápákra is át kellett szállania, miként történetileg bizonyos, hogy át is szállott. Ime, az egész egyház-történet tanuskodik mellette, hogy Péter, midőn a római birodalom fővárosában, Rómában, székhelyét fölállítá, ugyanott egyházat is alapított, és azt az Isten az egész világon elterjedett földi országának anyaegyházává emelte. Miért is a római pápák az egész világ hallattára mindenkor Péter utódaiul, és hatalmának örököseiül akarának tekintetni; miként olyanokul csakugyan el is ismertetének. A többi egyes egyház is vagy Péter vagy a többi vele egységben volt apostol, vagy Péter törvényszerü utódai, a római pápák, vagy más püspökök által alapíttatott, kik ezeket Péter utódaiul és az egyetemes anyaszentegyház főnökeiül tisztelték. S igy minden részletes egyház, mely a római anyaegyházzal és püspökével, a pápával, közönségben van, szintoly apostoli, mint maga a római egyház, melynek mint törzsnek ezek mind megannyi hajtásai, ágai. Az egyes egyházak, — a dolog mibenlétét hiven magyarázólag,— az ágak sokaságához hasonlíthatók, melyek egymáson függnek; és mindannyian véges végtére egy közös törzsben egyesülnek, melylyel együvé nőve, csak is ugyan egy fát képeznek; a legujabb, leggyöngébb és a törzstől legmesszebbre eső ág szintugy a fa kiegészítő része, mint a legidősebb és legerősebb, mely közvetlenül magából a törzsből ered. Ugy van. A kath. anyaszentegyház főpásztorai az apostolok utódai, és hatalmoknak, hivataluknak kizárólagos örökösei. Jelenleg dicsően főpásztorkodó IX-ik Pius pápánk ő szentségétől, egy szakadatlanul lefolyó lánczolat folytán Péterig, — ki ennek első szemét

képezi, — mehetünk vissza. Megtudjuk mutatni, hogy a Krisztus Jézustól rendelt legfőbb egyházi hatalom Péterről Linusra, Linusról Anacletusra, Anacletusról Kelemenre szállott, és ilykép szakadatlan következéssel 19 századon keresztül azon 258 püspökre, kik a római egyházban Péter utódai voltak, azaz: a római pápákra, valamint a többi apostol hatalma is átszállott utódaikra a püspökökre. Jézus Krisztus t. i. apostolainak a Szentlelket adá; kik ismét kezeiket azokra tevék, kik utánok következtek; ezek meg aztán másokat szenteltek föl, s igy ama szent adomány mostani püspökeinkre ment át, kik a fölszentelt papokat, segédeiknek és némikép helyetteseiknek rendelték. Egyházunk főpásztorainak ezen apostoli következése az ő apostoli eredetének bizonyság-levele. „Mi engem az egyházhoz köt, — monda annakokáért szent Ágoston, e hippoi nagy püspök, — az, a püspökök következése Pétertől kezdve azon pápáig, ki ezen apostoli széket jelenleg elfoglalja.“ Tertulian hirneves egyházi iró pedig két századdal sz. Ágoston előtt, kora eretnekeiről szólván, — a napjainkban létező tévhitüekre is alkalmazhatólag, — imigy nyilatkozik: „Ha az apostolokra merészelnek hivatkozni, mintha tanításukat tőlük vették volna, akkor azt feleljük nekik: hogy hát mutassák ki egyházaik eredetét és püspökeik névsorát; mert az ily következés folytából könnyen ki fog derülni, ha vajjon az, ki első püspökjök vala, törvényszerü utóda-e valamely apostolnak, vagy az apostolok által küldött pásztor-e, vagy legalább egyike volt-e azon apostoli férfiaknak, kik az apostolokkal együtt éltek és fönnléteztek; mert ez azon okmány, melyet az apostoli egyházak fölmutatnak. Igy mutat fön Róma egy Kelement, kit Péter helyezett be. Kutassák föl az eretnekek hát, ha ugyan tehetik, pásztoraik ilyetén következését.“ Sz. Irenaeus, ki mindjárt az apostolok utáni időben élt, szintén ily értelemben fejezi ki magát a fönnforgó tárgyban, mondván: „Az eretnekeket könnyü dolog zavarban hoznunk; csak azt kell nekik megmutatnunk, hogy mi módon szállott ránk az apostolok hite és tanítása, t. i. a hagyomány utján; vagyis a római püspökök következése által, kik ezen apostoli egyház székében ültek.“ Ha a törvényszerü főpásztorok ezen szakadatlan leszármazása Pétertől egy sz. Ágostont, Tertuliant, sz. Irenaeust

oly erős ragaszkodásra lelkesíte az anyaszentegyház iránt: mennyiben mélyebben kell annak minket megragadnia látván, hogy ugyanazon apostoli következés 18 századon keresztül napjainkig folytonosan tart, és Péter széke mind maiglan rendületlenül áll! Nem csodálatos-e, hogy egy szegény halász széke, ezen első látszatra oly igénytelen szék, annyi századok forradalmai és világ átalakulási vajudásai közt mai napiglan fönnáll? Mint történheték, hogy az össze omlott római birodalom, és illetőleg az oly annyira elpusztíttatott Róma város romjai magát Péter székét is el nem temették? Mi tartá fönn ezen apostoli széket, ha nem Isten mindenható keze? És mi egyébért tartá fönn, ha nem azért, hogy a világ minden részén és időben élő népek ezen fönséges székben Péter törvényes utódát, a római pápát, szemlélve, ennélfogva is meggyőződjenek arról, miként az egyház, melynek ő feje, a valódilag apostoli egyház, Jézus igaz anyaszentegyháza.

A kath. anyaszentegyház továbbá nem csak főpásztoraink következeti rendét illetőleg, hanem tanítására nézve is apostoli, az apostoloktól átvett hitet a maga eredeti épségében mind maiglan megőrizvén.

Ha vissza tekintünk a történet világánál az elmult időkbe: látni fogjuk, hogy minden században támadtak eretnekségek. Ezek közt nincs csak egyetlen is, mely olyatén hit-ágazatnak nem izent volna hadat, melyet a kath. anyaszentegyház valamint mindenkor, ugy akkorában is vallott és vall maiglan is. Soha sem találkozott még eretnek, ki a kath. anyaszentegyházat hit dolgában ujitáson érte és mondhatta volna: ime mint változtatod tanításodat; hiszen te ma annak ellenkezőjét állítod föl, mit tegnap tanítál. Annakokáért elpártolásuk szépítése végett mindannyian némi helyt nem álló általános mentségekhez kénytelenítteténk folyamodni, vagy a legvégső szükségben azzal jöttek elő, hogy a kath. anyaszentegyház tanítása a vita alá vont pontokra nézve a szentirással ellenkezik. Mintha bizony nem ugyan az a Szentlélek Isten, kinek ihletéséből származott az irott ige, volna örökre a kath. anyaszentegyházzal és benne, mely soha sem is tanít mást, mind a mit mindenkor, mindenütt és mindenek hittek.

Midőn p. o. Kalvin követői, Krisztus urunknak az oltáriszentségbeni valóságos jelenlétét ostromolni kezdék, a kath. anyaszentegyházat e hitnek ős régi birtokában találák ugyan; mindazáltal azt állíták, hogy csak is a negyedik század óta jött forgalomba, a három első században élt kereszténység arról még mit sem tudván. Ők tehát e szerint bevallák, hogy akkorában a kath. anyaszentegyház tizenkét száz évi gyakorlatában vala azon hitnek, hogy Krisztus urunk az oltáriszentségben valóságosan jelen vagyon. És miután az iránt kérdeztetének, hogy mondanák hát meg, ki hozta volt be az anyaszentegyházba e hitágazatot legelsőbben? hol? mikor? és mi módon birta és birhatá rá az egész kereszténységet annak elfogadására a nélkül, hogy csak valaki is ez ujítás ellen szót emelt volna? E kérdések hallatára mélyen hallgatának; minthogy az egyház történet-könyveiben e légből kapott állításuknak legkisebb nyoma sincs. Mi több, az egyház-atyák irataiból napfény világosan be lőn előttük bizonyítva, hogy Krisztus urunknak az imádandó oltáriszentségbeni valóságos jelenlétére vonatkozó hit, az első háromszáz esztendő folytán élt kereszténységnek is köz hite volt. De nem is lehetett volna a negyedik században a szóban lévő hit ágazotot behozni a nélkül, hogy akkorában az anyaszentegyház kebelét marczangoló és ennek minden lépését ellenséges szemmel kisérő eretnekek, manicheusok, ariánusok sat. olyatén ujitás ellen ne tiltakozzanak, hangosan föl ne szólaljanak, és igy az őket kiközösítő anyaszentegyházon magukat meg ne boszulják. Bizonynyal a kedvező alkalmat semmikép sem szalaszták vala el elpártolásuk igazolására, ha csakugyan ama hitczikk az időben állíttatott volna föl. Itt csak ugy közbevetőleg legyen megjegyezve, keresztény atyámfiai! miként az oltáriszentség elemeket — a kenyeret és bort — átváltoztató eme szavak: „Ez az én testem, ez az én vérem“ — magának Jézus Krisztus urunknak az anyaszentegyházban folyvást élő s naponkint megujuló, betű szerint veendő, világos szavai, melyeknek csodálatos erején ép ugy nem kellene nekik kételkedniök, mint a hogy nem kételkednek, okosan nem kételkedhetnek azon, hogy a Teremtő eme mindenható szava: „Legyetek termékenyek és szaporodjatok“ a világ alkotásakor egyszer

kimondva, az emberiséget képessé teszi, gyermekeket nemzeni. Tehát ezen isteni szó is: „Ez az én testem, ez az én vérem“ egyszer kimondva, az áldozatot, illetőleg az oltári szentség titkát, minden oltáron a templomokban, az utolsó vacsorától fogva mostanig, és egészen Krisztus urunk másodszori eljöveteleig, tökéletessé, lehetségessé, igen is hihetővé, sőt bizonyossá teszi.

Midőn az eretnekségek koronkint fölmerülének, tanaikat illetőleg merőben ellenkező volt a tényállás. A kath. anyaszentegyház t. i. legottan, és pedig a világ minden részén azon egy pillanatban, a lehető legnagyobb figyelemgerjesztés- és erélylyel fölemelkedék mindegyik ellen. Rajtéré őket az ujításon; és hangosan tiltakozék, mondván: „A tan, melyet ma hirdetsz, tegnap még hallatlan volt; ez nem az apostolok, nem atyáink hite, nem e hitben nevelteténk föl. Az apostolok idejétől fogva mai napiglan mi az ellenkezőt hiszszük.“ Nem is voltak ők képesek, nem mondom, egy községet, hanem még csak egyetlen egy embert is fölmutatni, ki ujdon uj tanításukat illetőleg erősítette és mondhatta volna: „ime ez ugyanaz, mire engem atyám, és atyámat nagyatyám tanitá.“ Innét van, hogy mindazon számtalan, az apostolok idejétől fogva napjainkig a világra jött eretnekség közt csak egyetlen egy sincs, melynek születési idejét, helyét, szerzőit, miként-történt elterjedését pontosan megnem határozhatnók, valamint azt is, hogy az anyaszentegyház, az apostoli ősi hittel ellenkező tanaikat hol, mikor és mi módon kárhoztatta légyen.

Már most kérdem tőletek k. a.! vajjon lehet-e oly vallástársulat Jézus igaz anyaszentegyháza, melynek bölcsője nem Péter korában készült, mely nem az apostolokkal vette kezdetét, hanem sokkal később keletkezett? Oh szeretteim! ha a kath. egyház kebelébőli kitérés soha eléggé megnem siratható korszaka, a XVI. század, előtt elhunyt ős apáink sirjaikból kikelnének, a kérdésre: melyik a valódilag apostoli anyaszentegyház, Jézus igaz egyháza? minden bizonynyal a kath. anyaszentegyházra mutatnának; mert a mai felekezetek akkorában még nem léteztek. — Többire, midőn a közülünk kivált felekezetek életbe léptek, a római anya-

szentegyház vagy volt apostoli, vagy nem. Ha valódilag apostoli egyház volt : ugy mi alapos oknál fogva pártolának el tőle? Ha pedig akkorában nem volt már valódilag apostoli egyház a római anyaszentegyház: ugy sok század óta nem is létezett apostoli egyház ; és igy Jézus ünnepélyes igéretét megszegve magára hagyta volna anyaszentegyházát, elnézvén, hogy a tévelygés szelleme és a pokol kapui rajta erőt vegyenek. Ámde istenkáromlás nélkül föllehet-e ezt tenni Jézusról, ki hű az ő igéreteiben és hatalmas azoknak teljesítésében? Bizonyára nem. Tehát a kath. egyház soha sem szünt meg Jézus valódilag apostoli anyaszentegyháza lenni; főpásztorai leszármazásának lánczolata Krisztustól, Pétertől és a többi apostoltól soha sem szakadt meg, és az ezektől öröklött hit-hagyományt a Szentlélek ur Isten vezérlete mellett mai napiglan a maga eredeti épségében megőrizé. Anyaszentegyházunk apostoli eredete oly kétségtelen, hogy egykoron még Aurelian pogány császár is ennek alapján mondá ki azon itéletet, mely az egyház-történet könyvében annyira nevezetes. Samosati Pál antiochiai püspök, t. i. Krisztus urunk istenségét tagadó tévtanai miatt, három egyházi gyülekezet által is főpásztori méltóságáról letétetvén, miután se hogysem akart a püspöki palotából kiköltözködni, a nevezett császár elé terjeszteték ezen ügy. És ő parancsot bocsátott közre, mely szerint kinyilatkoztatá, hogy a megürült püspöki méltóságra az emeltessék, kit az olaszországi püspöki kar, de különösen a római pápa kinevezend. Ime k. a.! mint tőn bizonyságot Aurelian pogány császár személyében még a tévely is a kath. anyaszentegyház apostoli eredetének igazsága mellett!

* * *

K. a.! nem dobog e fönnen szivetek, hogy a római apostoli anyaszentegyháznak tagjai vagytok, mely egyedül képes történetei s eseményei gombolyagának kezdet-fonalát az isteni Megváltó által rendelt apostoli fejedelemnek Péternek főegyházához kötni, és főpásztorai szakadatlan sorát tanaival egyetemben az apostoloktól leszármaztatni? Nem dobog-e fönnen szivetek a lélekemelő látványra, hogy a világ min-

den részén elszort részletes egyházak mindannyian annyira egyetértenek a hit- és erkölcsre tartozó szükségesekben, mintha csak egy szivök, egy lelkök volna? Nem kézzelfogható bizonyítéka-e az annak, hogy a római anyaszentegyház csakugyen az apostoloktól átvett ősi szent hitet épen és eredeti tisztaságában megőrizé? Avagy, ha itt vagy amott csak egy hajszálnyira is eltértek volna attól, miként lehetne megmagyarázni e csodálatos egységet? Ah! micsoda minden más egység a kath. egyház egységéhez képest, mely annyi különböző népeket egy hit, egy remény és egy szeretet hazájával fűz össze? Ugyan vettétek-e valaha fontolóra, hogy mily nagy szerencse ezen nagy szentegyházhoz, Jézus apostoli egyházához tartozni, mely 18 század lefolyta után is nemes önérzettel elmondhatja, és csak is ő mondhatja el magáról szent János apostol ezen szavait: „Mi elejétől fogva volt, a mit szemeinkkel láttunk, azt hirdetjük nektek, az örök élet igéjét, mely az Atyánál van, és megjelent nekünk; a mit láttunk és hallottunk, azt hirdetjük, hogy nektek is társaságtok legyen velünk, és a mi társaságunk legyen az ő fiával a Jézus Krisztussal.“ [1]) Mindenre, mi szent és kedves előttetek, kérlek és intlek titeket k. a.! hogy legyetek hűséges fiai és leányai az apostoli egyháznak. Ha hisztek az Isten szavának, kell, hogy az anyaszentegyháznak is higyetek, melynek szavát hallgatni, az Isten parancsolja. „Ki titeket hallgat, mondja isteni Megváltónk, engem hallgat; ki titeket megvet, engem vet meg.“ 2) „Nem lehet annak az Isten atyja, igy szól szent Cyprián, kinek az egyház nem anyja.“ Ne hallgassatok soha az üdvrabló hitlenség apostolaira, hanem Jézus anyaszentegyházára, mely a legtisztább tudománynak, az isteni kinyilatkoztatások egész foglalatjának egyedüli gazdag birtokában van. Az igaz keresztény hit csak is ő benne él és létezik. E hitet a kath. egyház nem egyedül könyvekből meríti, hanem mint Istentől vettet magából adja, és adná, ha könyvek nem léteznének is; nem könyvekből tanít, hanem igen is a könyvek szerint, az Istennek irott igéje szerint; mivel ugyan az a Szentlélek, kinek sugallatából eredt a szentirás, beszél az anyaszentegyház által is. Ah! bármi se vonjon

[1]) I. János: 1, 1—3

el titeket az anyaszentegyház ősi tanitásának és törvényeinek megtartásától! sem a törvénytelen szokás, sem a világnak ellenkező divatja, sem a hitetlenség és engedetlenség jutalmaul tett holmi földi igéretek s örömek. Ha hibát láttok, soha se véljétek, hogy az anyaszentegyház tévelyeg; tévelyegnek azok, — bár mily sorsuak és állásuak legyenek is kölönben, — a kik tanitásaitól eltávoznak. Ti azért maradjatok hivek és engedelmesek iránta. Nélküle igazságot és boldogságot, higyétek el, nem találhattok a földön, nem találhattok a siron túl. Amen.

Pünkösd után III. vasárnapra.

Morgolódnak vala a farizeusok és irástudók mondván : ez a bünösöket magához fogadja, és velük eszik. — Sz. Luk. : 15, 2.

Jézus saját vallomása szerint azért jött e világra, hogy az üdvösség utjára térítse az attól eltévedt emberi nemet, [1]) s megismertetvén vele a mennyei Atyát, [2]) szent akaratjának teljesítésére föléleszsze minden szivben a mennyei tüzet, [3]) hogy igy senki el ne veszszen azok közül, kiket mennyei Atyja rá bizott. [4]) Hivatásának e céljához képest Jézus, nem csak az önkint hozzá folyamodott tudatlanokat vezette az üdvösség utjára; [5]) nem csak a hozzá járult bünösöket fogadta kegyesen; [6]) hanem városról városra járván maga kereste föl azokat, kik a bünnek és kárhozatnak sötétségében és veszedelmében forogtak vala, hogy azokat attól megszabadítsa. [7])

A fölolvasott evangelium is Jézusnak a bünösök iránti kegyességét adja elénk, egyrészről; másrészről pedig, annak megingathatlan buzgalmát, miszerint az irástudók és farizeusok rágalmazása és agyarkodása ellenében védelmezi isteni küldetésének czélját, mely nem vala más, mint a bünösök megtérítése és üdvözítése, s mennyei Atyjának dicsőitése. És ime, épen mikor magas hivatásának körében foglalkozik az isteni tanító és üdvözítő : az irástudók és farizeusok morgo-

---

[1]) Máté : 17, 6. — [2]) János : 17, 6. — [3]) Luk. : 12, 49. — [4]) János : 17, 12. — [5]) Máté : 19, 16. — [6]) Máté : 7, 37.

lódtak ellene, mondja az evangelium; morgolódtak azért, hogy a bünösökkel társalkodott.

K. a.! a mai világ irástudói és nem irástudói, farizeusai és nem farizeusai épen ellenkezőleg cselekesznek. Ezek annak örülnek, ha a kárhozat utján járunk; annak örülnek, ha Jézusnak üdvösségre vezető tanítása letapodtatik; az igaz hit és egyház minden intézményével és törvényével együtt a guny, ócsárlás és megvetés tárgyává tétetik. Ilyenek a jelenkor irástudói és farizeusai, kik a mellett, hogy nem csekély számmal vannak, még halálos méregbe mártott fegyverekkel is élnek. Csakhogy szerencsére azok ellen nekünk is van ellenfegyverünk, mely habár nem mérgezett is, de igen hatékony; csak bátran, annak idejében és czélirányosan használjuk azt: a sikert bizton várhatjuk az Istentől, ugymint kinek ügyét pártfogoljuk és védelmezzük.

Ezen fegyverünk a ker. kath. hit és egyház ellenségei ellen nem más, mint a hitbuzgóság, mely nem csak
legszentebb kötelességünk, hanem
legnagyobb dicsőségünk is; azért
soha abban el ne lankadjunk.
— Elmélkedésünk tárgya. — Figyelmezzetek.

I.

Hitbuzgóságnak általán azon lelki erőt és készséget nevezzük, melynél fogva szivünk az isteni és felebaráti szeretet tiszta tüzétől égvén, minél tökéletesebben kivánunk és igyekszünk Istenünknek szolgálni, mindenkor és mindenben az isteni fölség dicsőségét keresni, terjeszteni, és minden alkalommal az illő legmélyebb tiszteletet mutatni mind az iránt, mi az isteni tisztelethez, a ker. kath. hithez és az egyedül üdvözítő anyaszentegyház tanítmányához, törvényeihez és szent szertartásaihoz tartozik. Különös értelemben pedig és tulajdonkép a hitbuzgóság által értjük itt azon lelki erőt és készséget, midőn szóval és cselekedettel bátran kikelünk és fölállunk az Isten ügyének védelmezésére minden alkalommal, a hol azt ellenségeitől megtámadtatva, veszélyben forogni látjuk. Midőn tehát a ker. kath. hit és egyház igazságai, intézményei, szent gyakorlatai és szertartásai ellen, melyek az isteni tisztelet és a lelkek üdvének előmozdításához tar-

toznak, nem csak az irástudók- és farizeusokhoz hasonló morgolódást hallunk; hanem az efféle legszentebb dolgokat vak szemtelenségek, nevetség, guny, megvetés és csúfság tárgyaiva halljuk és látjuk tétetni, midőn olyankor, — mondom, — fölébred lelkünkben az elszánt készség s rettenthetlen bátorság az Isten, szent hitünk és egyházunk ügyének védelmére, és netalán a botrány és elcsábítás veszedelmében forgó embertársunk lelke üdvének megmentésére: ekkor él szivünkben és csak ekkor leginkább azon dicső erény, melyet hitbuzgóságnak nevezünk.

Megértvén ezekből k. a.! miben áll a keresztény hitbuzgóság, igen könnyü belátni azt is, hogy ezen erény legszentebb kötelességünk. — Ugyan is k. a.! az Isten maga mondja Isaiás próféta által: „Az én dicsőségemre teremtettem az embert;“ [1]) tehát már teremtésünk czéljánál fogva kötelezve vagyuuk az Isten dicsőségére irányozni, és annak védelmére és terjesztésére fordítani minden igyekezetünket és cselekedetünket, ugy annyira, hogy, ha hidegen és egykedvüleg elhallgatjuk az Isten religiója és egyháza ellen szort becstelenítő és piszkolódó beszédeket, egyenesen azon czél ellen vétünk, melyre az Isten által teremtve vagyunk. Vagy ha saját személyünk, avagy szülőink, rokonaink, jó barátaink becstelenítését hallanók: eltürnők-e azt szó nélkül? Bizonyára nem. Vagy ha védelmökre szót nem emelnénk, azt mutatnók, hogy iránluk szivtelenek és hálátlanok vagyunk. Hasonlókép, ha az Istennek, az ő religiójának és egyházának megsértett, gyalázva megtámadt ügyének védelmére föl nem állunk: kétségtelen jelét adjuk, hogy a legszentebb ügy nem fekszik szivünkön. Az ilyen sem hideg sem meleg kereszténye kről azt mondja sz. János, hogy: „utálatosak az Isten előtt és undort okoznak neki.“ [2])

A vétek hasonló a kártékony gyomhoz. Ez nem kivánja tőlünk, hogy ápoljuk; elég ha helyen hagyjuk és nem irtjuk; tenyészik az aztán magától is. Igy ha a ker. hit és egyház ellen intézett vad kitöréseket elhallgatjuk, kivált mikor tehetségünkben áll azokat sikeresen megtorlani: annyi, mintha azokba beleegyeznénk, és gyökeret verve tenyészni és ter-

[1]) Isaiás: 43, 7. — [2]) T. Jel. 3, 15.

jedni engednők. Ez oknál fogva intette sz. Pál az efezusi híveket ekképen: „Öltözzetek föl az Isten fegyverével, hogy az ördög lelkesedésének ellene állhassatok.“ [1])

Oh, k. a.! ha ezen lelki fegyvert nem hsználták volna az igaz hit és egyház védelmére az első keresztények; ha a szent ügy védelmére nemcsak vagyonukat, hanem életöket is föl nem áldozták volna: mivé lett volna Krisztus egyháza és religiója? Azért szent Ágoston a pogányokat akarván az igaz hitre buzdítani, egyebek közt azt mondá nekik: „Nézzétek a kereszténveket, nézzétek köztük a nagy hűséget, szeretetet, egyetértést, béketürést; és látván e szép erényeket, lehetetlen a tiszteletet megtagadnotok azon hittől, mely ily erényes embereket nevel.“

Továbba a hitbuzgóságot parancsolja a felebaráti szeretet is. Valamint, ugyan is, a szeretet törvénye közönséges, sőt Krisztus tanítása szerint legelső és legnagyobb parancsolat: [2]) ugy kinek-kinek keresztényi kötelessége, mindazokat, kik a ker. kath. hitet és egyházat üdvös intézvényei- és szent gyakorlataiban ócsárló beszédeikkel és álokoskodásaikkal marczangolják, tehetsége- és körülményéhez képest megczáfolni, előttük a tiszta mennyei igazságot földeríteni; mind pedig azokat, kik az efféle csábító gunyos beszédek által az istenes élet és üdvösség Krisztus jelölte utján magtántorodhatnának, ész- és szivrehatólag a hallott csábító beszédek ellen oltalmazni, és a keresztény jámborság ösvényén tártoríthatlan álhatatosságra lelkesíteni.

Ezen kötelességet, melynél nagyobb nincs a felebaráti szeretet törvényében, nagyon szivökre kötötte Krisztus tanítványainak, és igy nekünk is, midőn azt mondotta: „Arról ismernek meg benneteket az emberek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek.“ [3]) Már pedig k. a.! annál nagyobb szeretetet nem gyakorolhatunk felebarátaink iránt, mintha igyekszünk őket a kárhozat utjáról az üdvösség ösvényére téríteni.

Végre azt sem lehet elhallgatni, hogy a hitbuzgóságot saját földi hasznunk is ajánlja. Vagy k. a.! lehet-e az nekünk jóakarónk, igaz szivü barátunk, ki az Istennek ellen-

---

[1]) Ef. 6, 11. — [2]) Máté: 22, 2. — [3]) Ján.: 13, 35.

sége? És a ki az élő Istennek, s ki által ő hozzánk szólott, Krisztus Jézusnak tanításait semmibe veszi, abból játékot, csúfot üz : bizhatunk-e abban, hogy rábizott legérdekesebb ügyünket kellő figyelemben tartja? Azért mondja Jézus Sirák fia, hogy „csak az lehet jóbarátunk, kiben isteni félelem van;“ s következéskép ezen tekintetből is érdekünkben áll, hogy tehetségünk szerint az isteni tiszteletet, keresztényi jámborságot és vallásosságot terjeszszük.

II.

De a hitbuzgóság nem csak legszentebb kötelességünk, hanem legnagyobb dicsőségünk is. — Ugyan is, mi mindnyájan Istennek szolgái vagyunk; mert Krisztus az ördög rabságából a maga szent vérével váltott meg bennünket, mint sz. Pál apostol mondja. Mi lehet pedig a szolgának nagyobb dicsősége, mint ha urának védelmére föl áll, annak becsületét védelmezi, és megmentheti ellenségeinek agyarkodásától? Hasonlókép mi is, ha szent hitünket és egyházunkat bár mely részben is ócsároltatni, gyaláztatni, gúnyoltatni halljuk ellenségei által, és velük bátran szembe szállunk : a mi mindenható Urunknak, Teremtőnknek, Istenünknek ügyét párfogoljuk, dicsőségét védelmezzük. Mi lehetne pedig ennél nagyobb dicsőség ránk nézve? Az Isten könyvében, a szentirásban, azt olvassuk, hogy midőn hajdan Mózes, Jozsue és Izrael népének egyéb vezérei azt mondották : ezt és ezt kivánja tőletek Ábrahámnak, Izsáknak, Jákobnak a ti atyáitoknak Istene, minden vonakodás nélkül engedelmeskedett nekik a nép. Mire való nézve aranyszáju sz. János azt jegyzi meg : „Nem azért engedelmeskedett Izrael népe, mintha az Isten több, nagyobb, hatalmasabb lett volna az által, hogy Ábrahám, Izsák és Jákob Istenének neveztetett; hanem mivel szégyenlették volna a zsidók, ha atyjáik hitbuzgóságától elfajultak volna.“ Hát a kereszténységnek első századaiban azon sok ezer meg ezer vértanu, mi által szerzette magának a mennyei és földi dicsőség hervadhatlan koszoruját, mint az által, hogy Krisztus hitének és egyházának igazságát rettenthetlen bátorsággal vallotta, és azt a legirtóztatóbb kinzások állhatatos elszenvedésével is kész volt védelmezni, igen jól tudván és szivén hordozván sz. Pál apostol oktatását, hogy

az üdvösségre kettő szükséges : szivvel hinni, és a hitet szájjal — cselekedettel — megvallani? [1])

De még érdekesebb a hit buzgóságából ránk háromló dicsőség azon tekintetből, hogy mi az Istennek gyermekei vagyunk. [2]) Oh! vajjon a jól nevelt és becsületes szivü gyermek Isten után nem tartja-e szülőit legnagyobb jótévőinek? nem igyekszik-e irántuk minden alkalommal a legőszintébb tiszteletet tanusítani? s nem kész-e mindent elkövetni, hogy szivből szeretett és tisztelt szülőinek veszélyben forgó becsületét, jó hirét, nevét tehetsége szerint védelmezze a megtámadók ellen, és mentse a rágalmazó nyelvek mérges fullánkjaitól? S azután az ekkép bajnokul harczoló derék gyermek nem szerez-e mind önmagának, mind szülőinek becsületet és örömet? Azért mondja bölcs Salamon: „A bölcs fiu örvendezteti atyját,“ [3]) és „örvendez az anya, ki azt szülte.“ [3]) Hasonlókép mi lehetne nekünk nagyobb dicsőségünkre, mintha a mi mennyei Atyánknak és egyedül üdvözítő anyánknak az egyháznak szent ügyét védelmezzük, és a megtámadók vakmerő, pajkos gáncsolódásaikat okkal móddal harczolva megczáfoljuk? Azért könyörgött sz. Dávid is az ur Istennek : „Teljék meg Uram! az én szám dicséreteddel, hogy énekeljem a te dicsőséged- és nagy voltodat [4]); mert te vagy az én szabadulásom és dicsőségem“ [5]).

III.

A hitbuzgóság kötelessége nincs bizonyos osztályra szorítva. A hitbuzgóság az isteni és felebaráti szeretetben alapszik; következőleg, valamint a szeretet törvénye minden emberre kiterjed és meg „nem szünik soha“ [6]): ugy a hitbuzgóságban sem szabad soha senkinek sem lankadni, vagy épen belefáradni, hanem mint az irás mondja : „tusakodnunk kell az igazságért, és halálig érte harczolnunk ugy, hogy lássák; annál kevesebbé legyünk restek a jó cselekedetekben“ [7]).

Ha az igazság, a keresztény igazság mellett harczolni valaha szükséges volt, — fájdalom! de meg kell vallani, — szükséges most. Nem titok k. a.! hogy Krisztus hitének és

[1]) Rom. 10. 10. — [2]) I. Ján. 3, 1. — [3]) Példab. 10, 1. — [4]) Ugy. ott : 23, 25. — [5]) Zsolt. 64, 8. — [6]) I. Kor. 13, 13. — [7]) Eccl. 4, 33.

egyházának keletkezése óta, mindenkor voltak ellenségei, kik ellen harczolnia kelle; de jelenkori harcza a hajdankorinál, habár nem vérzőbb is, de minden bizonynyal fájdalmasabb; fájdalmasabb azért, mert nem pogányok, hanem keresztények, sőt tulajdon kebelében nevelt gyermekei ellen kell a harczot viselnie.

Ugyanis, ki nem látja, mint tapodják lábbal a kath. egyház saját gyermekei — kicsinyek és nagyok — minden tartózkodás nélkül az isteni és egyházi törvényeket? Az ifjaságban nincs szemérem, nincs isteni félelem, nincs tisztelet és engedelmesség a szülők iránt; az éltesebbek és felsőbb ranguak közt hiányzik az ájtatosság, az épületes jó példaadás; sőt vannak, és pedig sokan, kik a kth. hit igazságait, az egyház szertartásait guny tárgyává teszik. Mi annál fájdalmasabb, minthogy nem egy könnyen hallhatni, hogy a nemkatholikus felekezetü valaha gunyolodva vagy csak roszalva is valamit mondana vallása dolgairól, kivált katholikus előtt. Mind ehhez még az is járul, hogy az ily vallástalanságokban még dicsőséget is keresnek, ez által akarván magukat az alsó, a tudatlan néposztálytól megkülönböztetni; mintha bizony más Istene volna a szegénynek más a gazdagnak, más a tudatlannak más a tudósnak, más a szolgának más az urnak. És végre nem a valóságos vallástalanságnak jele-e a magyar népnek, minden osztályán átharapózott, Isten-, Mária-, angyalok-, szentek-káromlási gonosz szokása? — Mit tegyünk? hagyuk e veszedelmes árt tovább meg tovább rohanni a nélkül, hogy meggátolására valamit tennénk? Oh nem! Ásóhoz, kapához nyúl minden kéz, midőn a rohanó árviz elöntéssel fenyegeti a határt: igy kell a dologhoz fognia minden kereszténynek, hogy a vallástalanság tovább terjedését megakadályozza, sőt, hogy azt a szivekből egészén kiirtsa.

Mire való nézve mindenekelőtt a szülők lássanak munkájokhoz, t. i. gyermekeik jó, vallásos neveléséhez. E tárgyról sokat, gen sokat lehetne mondanom; de rövidség okáért csak néhány észrevételre szorítkozom. Vannak t. i. szülők, kik a helyett, hogy magzatjaikat szóval és példával az Ur félelmére, az Isten szeretetre, az ájtatosságra és keresztényi jámborságra szoktatnák és oktatnák, már kicsinységöktől fogva magukra hagyák, hagyva azokat vadon nevekedni, mint az

erdei fát; kik ha talán iskolába küldetnek is, a szülői házban látott, hallott rosz példák lerontják a kevés jót, mi talán az iskolában rájok ragadt. Vannak szülők, kik a helyett, hogy magzatjaikat erkölcsi hibájokért, például káromló szavaikért, kellőleg megfenyítenék, nem csak könnyeden átnézik és elhallgatják — a vétkes pajkos szavakat, hanem még jó izűn meg is nevetik, azt állítván, hogy még nem értik, mit beszélnek. Igen, szerencsétlen szülők! meglehet, hogy nem értik mit beszélnek; de tudnotok kellene az Isten szavát, ki azt mondotta, hogy a mely bün, vétkes szokás, valakinek lelkében meggyökeresedett gyermek korában, éltesebb esztendeiben sem távozik el attól![1]) Sőt vannak szülők, kik a helyett, hogy koronkint üdvös oktatásokat adnának magzatjaiknak, saját fiatalabbkori latorságaikat, pajkosságaikat és kihágásaikat, mint mindannyi jeles és hősi tetteket mulatságul elsorolják a figyelmesen hallgató kisebb-nagyobb magzatok előtt. Szerencsétlen szülők! nem tudjátok-e az isteni mesternek Krisztus Jézusnak szavait, ki azt mondotta: „Jaj annak, ki egyet a kisdedek közül megbotránkoztat! jobb volna annak malomkövet kötni nyakára, és a tenger mélységébe vetni.“[2]) Oh! hát mit érdemel a szülő, ki tulajdon szülöttjét megbotránkoztatja? Ha tehát k. a.! jámborabb, erényesebb ivadékot óhajtunk: a magzatok házi nevelésére fordítsunk nagyobb gondot. Már — ugyszólván — az anyai tejjel csepegtessék és oltsák a szülők magzatjaik szivébe az isteni szeretet- és félelmet; a serdülőkkel igyekezzenek minden alkalommal megismertetni és megkedveltetni Jézus tanítását, az isteni és egyházi parancsolatokat, és mindezeknek hatályos befolyását az ember ideig- és örökkétartó boldogságára.

A szülők után lássanak a dologhoz azok, kiknek kezeiben van a hatalom, vagy kik életkorukra, tudományukra nézve tekintetben és tiszteletben állanak mások előtt, jó példaadással, szóbeli oktatással, a terjedező gonosznak kellő megfenyítésével igyekezvén másokat a vallásosságra ébreszteni, oktatni és vezetni, és megtevén mindent az Isten, vallás, egyház legszentebb ügyének védelmére, a buján tenyésző és terjedő bünnek meggátlására. — De ezek is nem csak hogy

[1]) Példab. 22, 6. — [2]) Luk. 17, 2.

ezt mindig nem teszik, hanem sokaknak botrányos életmódja és példája inkább utat nyit és mutat a vallásbeli szent kötelességek megvetésére és elhanyagolására, s féket nem ismerő elkorcsosodásra, — utat nyit azoknak, kik azt szokják mondani: ha ez és az nem böjtöl, nem gyónik, misét, prédikácziót nem hallgat, miért kellene ezeket nekem cselekednem? ha ennek és annak, ez meg ez szabad, miért nem volna ugyanaz nekem is szabad? Hogy mind ez ekképen van, és roszul van, azt a mindennapi tapasztalás bizonyítja. Ha tehát k. a.! erényesebb népet, engedelmesebb alattvalókat, hűségesebb cselédeket óhajtunk: éledjen föl bennünk a keresztényi hitbuzgóság, és mindeneknek, de kiválólag azoknak, kik példánkra néznek, mutassunk a keresztényi kötelességek teljesítésében jó példát; kik pedig tulajdonkép hatalmunktól függnek, parancsolattal és kellő szigorúsággal is vonjuk el a megkezdett romlottság utjáról, és szorítsuk őket keresztényi kötelességeiknek serény és lelkiismeretes teljesítésére.

Végre minden kivétel nélkül mindenki lásson a dologhoz. Mindenki tegyen meg mindent, a mit csak tehet, az igazságnak és erénynek megkedvelésére, s a tévelynek és bünnek megutálására. Senki se tartozzék azok közé, kik, látván a romlottságnak rohanva terjedő árját, bánkodnak ugyan fölötte, de nem mernek a rosz nyavalyához nyulni; mert attól tartanak, hogy a világ vallástalan emberei által kicsufoltatnak és kinevettetnek mint gyáva ájtatoskodók. Oh ti boldogtalanok! hát inkább kivántok ti a roszaknak tetszeni, mintsem a jámbor istenfélőknek? Tudjátok-e mit mondott a nemzetek apostola sz. Pál? „Ha embereknek tetszeném — igy szól ő, — nem lehetnék Krisztus szolgája.“ [1]) Ehhezképest intette római hiveit, hogy „kiki közülök kedveskedjék felebarátjának a jóban, annak épülésére“ [2]). Azután ne feledjük k. a.! azt se, hogy ha valaki a mi személyünket, becsületünket támadja meg rágalmazó, sértegető beszédeivel: nemde senki személyét nem tekintjük, hanem szinte dühöngve rohanunk a megsértőre; és ha Krisztust ujra fölfeszítve látjuk, ha az Istent és szenteit káromoltatni halljuk: ne legyen-e a szent ügy szükséges védelmére elegendő bátor-

[1]) Gál. 1, 10. — [2]) Rom. 15, 2.

ságunk? — Mások hidegen veszik felebarátjaik bármi irtózatos gonoszságaikat, azt gondolván magukban: lássa a boldogtalan ember, akár mit cselekszik, nekem semmi közöm hozzá, kiki maga helyett felel az Isten itélőszéke előtt. K. a.! ilyen gondolkozás egyenest ellenkezik a hitbuzgóság szent kötelességével és a felebaráti szeretet törvényével. Azt mondod atyámfia: semmi közöd a te hibázó atyádfiához. Hát ha látnád, hogy egészségét vagy életét teszi ki bizonyos veszélynek a te felebarátod, nemde kivánnál rajta segíteni? hát miért nem, midőn lelki veszedelemben látod forogni, holott Krisztus mondása szerint „becsesebb a lélek a testnél.“? Azért intette sz. Pál apostol galatabeli hiveit ekképen: „Atyámfiai, ha köztetek valamely ember bünben találtatik, az olyant oktassátok a szelidség lelkével, viseljétek egymás terhét; ugy teljesítitek be Krisztus törvényét.“ [1])

A hitbuzgóságtól sokakat még az is szokott elidegeníteni, mivel félnek, hogy hitbuzgóságuk által megbántódnának azok, kik igen megérdemelnék különben az intést és komoly megemlékeztetést keresztényi kötelességöknek teljesítésére. — De keresztény atyámfia! magára hagyod-e a testi beteget, ha az vonakodik a te jó tanácsodat elfogadni, vagy a neki nyujtott orvosszert bevenni? Hasonló módon cselekedjél te lelkiképen sinlődő betegeddel. Szólj módjával szivéhez, és mondd el neki azt, mit tulajdon szivedben érzesz; terjeszd eléje botrányos életének szomoru következéseit, és más részről a lelkiismeret boldogító csendességét már itt, és jövőben a mennyei örömeket, melyekre a megtérő bünös bizonyosan számot tarthat.

Megtörténhetik k. a.! hogy az Isten, vallás és egyház ellenségei, kiket a hitbuzgóság malasztjától lelkesíttetve igyekszünk vissza téríteni az istenes élet és üdvösség utjára, melytől eltávoztak, szives hálával karolnak szivökhez bennünket a tőlünk vett lelki jótéteményért, és példás életökkel hőn buzgó állhatatossággal igyekeznek az általuk adott botrányt és lelki romlást jóvá tenni; és igy boldogok ők, mert megtért bünösök; boldogok mi, mert megnyertük az üdvösségnek lelköket. — Vagy k. a.! midőn a világ meg-

[1]) Gal. 6, 1.

romlott emberei, a kath. egyház elfajult gyermekei, szemtelen vakmerőséggel marczangolják, becsmérlik és szemétbe tiporják hitünk és egyházunk szent és üdvhozó titkait és ajtatos gyakorlatait: mi ne akarjuk, ne merészeljük a legszentebb isteni ügyet pártfogolni és védelmezni azok ellenében! Nem tudjuk-e Krisztus mondását: „A ki engem megvall az emberek előtt, én is megvallom őtet a mennyei Atya előtt; a ki pedig az emberek előtt engemet megtagad, én is megtagadom az Atya előtt, ki mennyekben vagyon?“ [1]) Ha az istenteleneket a ker. kath. hit- és egyháztóli idegenség oly rettenthetlen hősökké teszi az Isten, vallás és egyház szidalmazásában: vajjon minket Isten-, vallás- és egyházhozi szeretetünk és ragaszkodásunk nem emelhet-e ellenségünk irányában kellő és a legszentebb ügynek védelmezésében kitartó állhatatos elszántságra? Ha az istenteleneket a féketlen élet gyönyörei képesek annyira megvakítani és elbutítani: vajjon minket az Isten által megigért örökké tartó mennyei örömek ne ébreszszenek-e Istenünk, vallásunk és egyházunk iránt hálás szeretetre, állhatatos buzgalomra és engedelmes hűségre? — „Vigyázzunk tehát, — így int sz. Pál apostol, — vigyázzunk és ébren legyünk; öltözzünk a hitnek és szeretetnek pánczéljába,“ [2]) Vegyük föl az Isten fegyverét, hogy ellenállhassunk a gonosz napokban a világi sötétség és gonoszság vezéreinek.“ [3]) Gyülöljön bár azután bennünket a rosz világ, vessen meg, üldözzön: a Mindenhatónak malasztja által, kinek ügyeért harczolunk, mindeneken győzedelmeskedni fogunk [4]) és reményteljes szivvel mondhatjuk, midőn kimulásunk ideje közelget, szent Pál apostol szavaival: „Jó harczot harczoltam, pályafutásomat elvégeztem, a hitet megtartottam; végezetre eltétetett nekem az igazság koronája melyet meg ad nekem az Ur, az igaz biró.“ [5]) Ezen koronának elnyerésére segítsen egykor mindnyájunkat az Isten kegyelme és irgalma. Amen.

---

[1]) Luk. 12, 8—9. — [2]) I. Tess. 5. — [3]) Efez 6, 11. — [4]) Rom. 3, 21. — [5]) II. Timoth. 4, 7.

A boldogságos Szüz szeplőtelen szent szivének tiszteletére rendezett Május-havi ájtatosság.

Megnyitó beszéd.

Dicsértessék mindörökké az édes Jézus neve és szüz Máriáé. *)

Megnyilt a szép tavasz. Örömmel emelkedik föl a fürge pacsirta a magasba, s bájdala messze-messze széthullámzik a fölviruló tájak fölött, mintha hálaéneket zengedezne annak, ki a magasból terjeszti ki atyai kezét, s betölt mindeneket áldásaival. — Megnyilt a szép tavasz; s a virágok millióinak kecses alakján és ragyogó szinezetén mily édesen nyugszik meg szemünk! mily jól érzi magát szivünk kellemdús illatuknak tengerében!

Mi az, oh keresztények! mi a szép tavaszi napon oly mélyen meghatja lelkünket? Mi volna az egyéb, mint a mennyei Atyának jósága, mely habár az évnek minden szakában, a napnak minden óráján magasan fönnragyog is: mégis kitünőleg szelid, kitünőleg édes hangokban nyilatkozik tavaszszal. — Kiküldi az Ur szeretetének szellemét, s messze-messze szétárasztja áldásait teremtményeinek boldogítására. Oh! ha szivünk is úgy megnyilnék kegyelmének fuvalmára, miként a virágkehely a harmat üdítő nedvének: akkor bizonyára megértenők az Ur szavát, ráismernénk szeretetének szellemére, mely habár minden teremtményt boldogítni akar, mégis különösen az ember az, kit ő keres; s ha megtalálja, azaz, ha az ember ellen nem áll kegyelmének,

*) A társulat üdvözlete.

hanem elfogadja szent vezérletét: eget és földet fölszólit a jó Atya, hogy örüljenek, mert ő megtalálta gyermekét.

Oh igenis! bennünket keres Istennünk, midőn nem csak külsőleg, nem csak földi javunk, földi boldogságunk megalapítására indul ki tavaszkor, hogy termékenyítse földeinket, megrakja fürtökkel szellőinket, zamatos gyümölcscsel kerteinket: hanem midőn leginkább lelkünkre szétárasztja kegyelmét, hogy bőven meghozhassuk a ker. hit, remény és szeretet gyümölcseit.

Emlékezzünk csak vissza, hogy tavaszra esnek legszebb egyházi ünnepeink. Tavaszra esik a husvét, megváltásunk s ujjászületésünk nagy napja. Tavaszra esik az Urnak mennybemenetele, az emberi természet fölmagasztaltatásának nagy ünnepe, mikor urunk Jézus Krisztus Atyjának jobbjára ült, hogy helyet készítsen nekünk az Istenség trónja körül. Tavaszra esik pünkösd ünnepe, a kegyelmek nagy napja, mikoron égi fény világítá meg a föld kerekségét, és rajta az embernek értelmét; mikoron az égi szeretet átkarolta az ember szivét, hogy átváltoztassa azt Isten szive szerint, és az ember viszont szerethesse Istenét. Tavaszra esik az urnap, e diadalmi ünnep, midőn a kereszténynek tántoríthatlan hite nem elégedvén meg a templom szük terével,— mintha szent érzelme meg nem férne benne, — ki-kitör a szabadba, a természet nagy templomába, hogy ég- és földnek hirdesse boldogságát; mert az Ur annyira szeret bennünket, hogy velünk marad a világ végezteig, szent teste- s vérével táplál minket, s megoltalmaz minden szükségben.

Hát nem a tavasz-e az, melyen az Ur különös szeretetét érezteti velünk mind testi- mind lelkiképen? S mi ne gyuljunk-e különösen tavaszkor viszonszeretetre irányában? Ne gyuljunk-e különös szeretetre azon szivek iránt, melyek nekünk Isten szeretetét kiérdemlették és meghozták, s melyek meg nem szünnek azt ujra meghozni számunkra? Jézus és Mária szivét értem, reményünk és vigasztalásunk e két kiapadhatlan forrását.

Oh! a keresztény szivnek jól esik tudnia, hogy nem áll árván az ég alatt; jól esik tudnia, hogy vannak, kikhez lelki és testi szükségben folyamodhatik, s kiktől segélyt nyerhet; jól esik tudnia, hogy jótevői szivesen fogadják a hálát. Oh igen! a keresztény szivnek jól esik maga a hálaérzet is jótevői iránt, s a keresztény sziv mindig tudta, hogy jótevőinek élén Jézus és Mária áll. Azért mindenkor dicsérendő örömmel ragadta meg mindazon ünnepélyeket, melyek neki alkalmat nyujtának hálaérzetének kifejezésére Jézus és Mária szent szive iránt.

Több mint száz éve annak, hogy Romában a kereszténység fővárosában Mária szüz anyánknak tiszteletére a Május-havi ájtatosság keletkezett; s épen azért, mivel oly igen megfelelt a keresztény sziv érzelmeinek, s mivel Istennek különös áldásai kisérték azt: gyorsan szétterjede a keresztény népek közt, és VII-ik Pius b. e. pápa 1816-ik évben helybenhagyá azt; s mindenkinek, ki a boldogságos Szüzet e hónak lefolyta alatt tiszta szivből tisztelni törekszik, minden napra 300 napi búcsut, annak pedig, ki azon fölül a penitenciatartás- és oltáriszentségben méltólag részesül, teljes búcsut engedett, úgy, hogy ez utóbbit elhunyt kedveseire is átruházhatja, ha netán még a tisztító tüzben szenvednének.

Miért e pártolás, miért ez édesgetés római szent atyánk részéről? 1-ör azért; mert Mária, Istennek szent anyja, megérdemli fiui szeretetünket, hálánkat; 2-or, mert e hála és szeretet nyilvánulásai közt a boldogságos Szüznek pártfogása által saját szivünk tisztul és nemesbül; 3-or, mert a nemesbült s megtisztult szivre Istennek kegyelme és áldásai nagyobb mértékben átáradoznak.

Ezekből kitetszik, hogy a májusi ájtatoskodásnak czélja nem lehet csupán valamely imádságoknak hideg elmondása. Oh nem, k. hivek! szivünk mélyére kell annak hatnia, hogy rosz szokásainkból mindinkább kivetkezve, a jó erkölcsiségben nevekedjünk; szivünk mélyére kell hatnia, hogy lelkünket gyakoroljuk mindazon erényekben, melyek számunkra Mária szüz anyánk szeretetét és pártfogását különösen kiérdemelhetik, s szivünket előkészitik mindazon áldásokra, melyeket Jézus szent szivétől megnyerni ohajtunk.

Ezen erények közt méltán magasztaljuk az alázatosságot és béketürést, a tisztaságot és engedelmességet, a keresztény hitet, reményt, az Isten és emberek iránti szeretetet, s a jóban való állhatatosságot, melynek tiszta tükre maga szüz anyánk Máriánk! — E szent erényeiről elmélkedni, az ő dicsőségét zengeni, erényeit gyakorolni hivatvák a keresztény hivek e havi ájtatosság folyama alatt.

E szép ájtatosságra hittunk mi meg benneteket; s Isten megadta nekünk az örömet láthatni, hogy nem voltatok hidegek azon szózat iránt, mely benneteket a bold. Szüznek szárnyai alá gyüjteni törekvék.

Szivemből köszöntlek tehát titeket, oh hivek! e szép, ez áldott koszoruban, mely Jézus és Mária szive körül füződött. Szép e koszoru, mertoly igen keresztényi; áldott e koszoru, mert még sohasem lehete hallani, hogy valaki elhagyatott volna, ki e szent szivek pártfogása alá menekült; szép e koszoru, mert szépségét ama szivektől veszi, melyeket

ékesíteni törekszik. Oh! adja meg nekünk a legszentebb két sziv, hogy e koszorunak ne holt, hanem eleven virágai legyünk; hogy éltünk gyökerei e legszentebb két szivvel egyesülvén, tőlük vegyék az éltető tápszert, mely minket átváltóztasson hervadhatlan virágokká, melyeket a kisértetek heve soha ki ne száríthasson, az indulatok förgetege soha le ne teperhessen, s a rosz példák szörnyü rohama soha el ne sodorhasson; hogy Istenünk védő keze alatt dusan virágozzunk az Ur kertjében, míg meg nem érünk az örök életre.

Szivemből köszöntlek beneteket, oh hivek! e szép, ez áldott koszoruban. Kinyilt a tavasz ujra, vigan dalol a madársereg, messze illatozik a virágok sokasága: illatozzék föl ujra szivünk szent érzelme is. Szenteljük föl e hónapot Mária kegyes szivének, kössük meg a szép erkölcsiség koszoruját, s hozzuk azt Mária szent szivének ajándékul, hogy ő nyujtsa be azt szent Fiának, Istenünknek.

Ámde a szép erkölcsiség országa igen nagy, erény-virágainak sokasága temérdek, lelkünk ereje pedig korlátolt, s nem engedi, hogy egyszerre sikra szálljunk minden gyöngeségünkkel; szintugy lehetetlen az erények sokaságát egyszerre átültetni szivünk kertjébe. Megemlékezvén tehát szent Vazul tanácsáról, [1]) egyenkint akarjuk fölkeresni szivünk gyöngeségeit, hogy leküzdjük azokat, egyenkint akarjuk fölkeresni a lélek ékességeit, a szép erényeket is, hogy megszerezzük azokat. Különösen, ha Isten ugy akarja, ezen Mária szüz anyánknak tiszteletére szánt hónapnak folyama alatt az alázatos és engedelmes, a tiszta szivü és önmagát megtagadó Szüzhez akarunk iskolába menni, hogy gyönyörü oktatása és ragyogó példája által megismerjük az alázatosság és engedelmesség, a tisztaság és önmegtagadás szép erényeit, s mindennapi gyakorlat által megszerezzük azokat ékességül szivünknek. Ezen erény-virágokból füzendünk majd koszorut évi ajándékul Mária szent szivének; s ezen erény-koszoruval Mária pártfogása alatt lépendünk majd Jézus szive elé.

Ti pedig fogadjatok kedvesen bennünket, Jézusunk, egyedüli üdvünk! Máriánk, édes reményünk! Ime összegyülekeztünk szinetek előtt, igaz, hogy gyarlóságokkal terhelten, bünökkel szeplősítve, és épen azért ezer baj, ezer nyomortól látogattatva; de mégis összegyülekeztünk, s hogy összegyülekezhettünk, azt is szent kegyelmeteknek köszönjük. Oh! engedjétek meg, hogy itt szinetek előtt sirathassuk büneinket, vethessük el gyarlóságainkat. Szeressetek minket bár méltat-

[1]) 42-dik levél.

lanokat. Szivetek szent sebéből áradozzék ránk a tisztító tüz, a megszentelő malaszt, s vele mennyei Atyánk szeretete és áldása. Virágkoszorut akarunk hozni ajándékul oltárunkra, összeillesztettet azon erényekből melyeket előbb tőletek ohajtunk megtanulni, tőletek megnyerni, s hatalmas segélytekkel átültetni szivünkbe, hogy ott virágozzanak Isten dicsőségére. Öleljetek föl bennünket azon szeretettel, melyet mi sohasem érdemlünk, de melyet ti oly bőven szoktatok nyujtani az alázatos hivőknek.

I. Elmélkedés az alázatosságról.

Bemutatván magunkat a szent sziveknek, hogy mindjárt első óránkban megkezdjük, ájtatosságunk czéljához képest, az üdvös elmélkedés és szivtisztítás müvét: elvezetlek benneteket, oh keresztény hivek! Máriához, az alázatos szivü Szüzhez.

„Magasztalja én lelkem az Urat, és örvendez az én lelkem az én üdvözítő Istenemben; mert megtekinté az ő szolgáló leányának alázatosságát. Ime, mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzetség“ [1]). Igy kiálta föl a boldogságos Szüz magasztos énekében. Mintha mondaná: azzá, mit rajtam minden nemzedék csodál, miért boldognak hirdet, azzá az alázatosság tett engemet! Nagyok akartok lenni Isten előtt? legyetek alázatos szivüek.

„Isten a kevélyeknek ellenáll; az alázatosaknak pedig kegyelmet ad“ [2]) mondja az irás. Mi ismét annyit tesz: az alázatos Isten kegyével megáldatik, hogy minden jóban Isten és ember előtt; a kevélynek munkáján pedig nincs Isten áldása.

A kevélynek szivén nincs Isten áldása. Nézd csak őt szivének nagyravágyásában, s meglátandod, mily szerencsétlen az ő büne, melyből gyomként sarjadozik a bünök sokasága.

A kevély nem ismeri a törvények szentségét, nem az alázatos engedelmességet; azért rendbontó, izgágaszerző, hajthatatlan. A mily kevéssé ismeri a szelid, alázatos engedelmességet: oly parancsolólag szeret másokon uralkodni; s hogy uralomra vergődjék, hizeleg, igér, hamisan esküszik, vagy fenyegetőzik. Neki minden eszköz jó, csak urrá lehessen általa. Nem törődik, ha ezeren buknak is miatta, ha ezeren kénytelenek siratni nagyravágyásának átkos gyümölcseit.

Tegyük, oh keresztény hivek! hogy valamely város- vagy faluban csupa kevély ember került össze: mi lesz azoknak sorsa? bizo-

[1]) Luk. 1, 46—48, — [2]) I. Péter: 5, 3.

nyára czivakodás, örökös ellenségeskedés, ártani-vágyás, a szelid béke és megelőző szeretet helyett. Hol senki engedelmeskedni, de mindenki parancsolni akar, nem fogják-e ott az emberek magukat fölemészteni?

Tegyük, hogy a házastársak és a család tagjai egytől egyik mind a kevélység rabjai: mily lélek uralkodik az ily család között? bizonyára a gyülölet lelke. Nem láttok ily házban gyöngéd szeretetet, mely a hitestárs gyarlóságait békésen türvén, megédesíti a különben oly nagy bajokkal járó házas életet; nem láttok ily házban szelid gyermeki érzést, mely jókony angyalként enyhíti a szülők bús gondjait. A kevély gyermek már gyönge korában megnyomorgatja jótévőit; ha pedig megnő, kiveti saját szülőit ama küszöbön, melyen őt édes anyja annyi félelem és fájdalom közt hordozá.

A kevély ember önmagának ostora; mert daczára annak, hogy kevély, hogy nagyravágyó, mégis csak gyarló ember, s a világ nem rendezkedik ohajtása szerint. S Isten az ilyennel keményebben érezteti csapásait; ő pedig türni nem tanulván, türni nem tudván, emészti önmagát. Ily embertől elbúcsuzik a béke és boldogság angyala.

Vissza akarjátok azt vinni kebletekbe, vissza családotok, községtek körébe? tanuljatok alázatosságot. E szép erény hamar átváltoztatja az emberi szivet; mert Isten az alázatosnak kegyelmet ad, mondja az irás.

Az alázatos mindenek előtt megemlékezvén gyarlóságairól és büneiről, Isten végtelen irgalmához folyamodik; s hogy Istentől bocsánatot nyerjen, az önmegtagadás és penitenczia útjára tér. Oh! az ily lélek más szemmel nézi a világot, s más nyelven szol, más szivvel sohajtozik, mint a kevély. Én, ki vétkes vagyok Istenemnek szine előtt, ugymond az alázatos szivü, én akarjak-e uralkodni másokon, vagy csak nagyobbnak is látszani másoknál? Én, ki irgalmat várok Istenemtől, én legyek-e irgalmatlan ember társaim iránt? mily kábaság! Én, kinek lelke a rosz szokások járma alatt elrutítva nyög, testemet ékesítsem-e a hiuság sugallata, vagy a csábítás pokoli mesterségének tudománya szerint a szemérem sértéseig? Én ki vétkes vagyok Istenemnek szine előtt, én itéljem-e meg felebarátom gyarlóságait, én borítsam-e homályba másnak hirét, hogy tán magamé annál inkább fényeskedjék? Mily kábaság! Ugyis eljön az itélet napja; mit használ nekem akkor a hamis köntös, az álfény, melylyel ez életben másokat megcsaltam? Én, ki epét nyujtottam Istenemnek büneimben, én vadászszam-e a gyönyöröket étel- és italban s mindennemü érzelgésben?

Ime, így jár az alázatos szivü fokról fokra azon szép léptéken,

mely az alázatosságnak sajátja. Lelkében egymás után ébred a mértékletesség, szerénység, szelidség, irgalom és szeretet, s a lelki erő, mely őt Istenéhez köti, s fönntartja nyomoruságban ugy mint szerencsében, becsültetésében úgy mint üldöztetésében.

„Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szivü“ [1]) mondá az Ur. Tehát nem Krisztus tanítványa, a ki kevély; pedig mily könnyen esik az ember szive áldozatul e bünnek, e bün ezer ágainak!

A Mindenható az alázatos tiszta Szüzet választá ki s emelé egyszülött Fia anyjának méltóságára. Oh keresztények! nagy minden igaz kereszténynek méltósága is; ő is el van választva a Szentlélek templomaul, el van választva Ur Jézus lakhelyeül, hogy szive alázatosságában imádja azt élte minden napjaiban; ő is meg van választva Jézus testvéreül, örökös társaul. Ily méltóságban megállhat-e a keresztény, ha kevély? „Ha az angyaloknak, kik vétkeztek meg nem engedett, hanem őket, a sötétség lánczaival megkötöztetvén, pokolra taszitá, hogy ott az itéletre fogva tarthassanak“ [2]): a kevély keresztény megtarthatná-e Isten szeretetét? bizonyára nem. Ime, láthatjátok, mennyitől foszt meg bennünket a kevélység, midőn szivünket harczra ingerli Isten s ember ellen, sirba temeti méltóságunk- s boldogságunkat.

Oh! mi kedvesen fogadná szüz anyánk Mária, ha szent szivének oltárára legelőször is az alázatosság szép virágát hoznók? melyet azért e szent ájtatosság folyama alatt különös gonddal ápoljunk.

* * *

Ugy legyen, oh keresztények! ápoljuk e szerény, szép virágot, melyre oly szivesen hullatja Isten kegyelmének áldásos harmatját. Ápoljuk e szerény szép virágot, melynek ereje megörzi szivünket a bünök sokaságától, és földisziti azt mindazon erények ragyogó fényével melyeknek az alapja, talpköve. Ápoljuk a szerény szép virágot, mely oly igen illő a keresztény lélekhez. Urunk és Megváltónk is megalázá önmagát, szolgai alakot öltvén; azért az alázatosság Jézushoz tesz hasonlókká bennünket, hogy rajtunk is édesdeden nyugodjék meg a mennyei Atyának szeme, s áldással közeledjék hozzánk hatalmas szent keze. Ápoljuk e szerény szép virágot, Mária szüz nyánknak kedvencz virágát, hogy minket is vele együtt boldogoknak hirdessen minden nemzedék. Sohajtozzuk azért gyakran Mária pártfogása alatt Istenünkhez: hatalmas

[1]) Máté: 11. — [2]) II. Péter 2, 4.

Urunk! ki a kevélyeknek ellenállsz, és az alázatosaknak adod kegyelmedet: távoztass el tőlünk minden nagyravágyást, elbizottságot, s mindennemü kevélységet; add, hogy dicsekvés ne szálljon ajkainkra, hiuság ne borítsa el szivünket; add hogy büneink- és gyarlóságainkról megemlékezvén, soha öntetszőleg magunkat többre ne becsüljük másoknál; ha pedig megaláztatást kellene szenvednünk, bár büntelenül: engedd, hogy megemlékezvén Jézus megaláztatásáról, Mária szüz anyánk fájdalmairól, mi is békésen türjük mindazt, mit ránk mért szent kezed, neved dicsőségére és saját üdvünkre. Amen.

II. Elmélkedés az engedelmességről.

Dicsértessék mind örökké az édes Jézus neve és szüz Máriáé.

Engedelmeskedjetek elöljáróitoknak és függjetek tőlük; mert ők fölvigyáznak a ti lelketekre, mint számadók. — Zsid. 13, 17.

Az ember természeti gyarlóságánál fogva vezérletre szorul, — vezérletre minden tekintetben. Isten megadta neki e vezérletet bölcsen elrendezvén az emberi társaságot, megalapitván egy részről a hatalmat, más részről az engedelmességet. „Nincsen hatalom, hanem csak Istentől,— mondja az apostol; — azért a ki ellenáll a hatalmasságnak, az Isten rendelésének szegezi magát ellen.“ [1]) „Engedelmeskedjetek elöljáróitoknak és függjetek tőlük.“

Valamint a hatalom ugy az engedelmesség is sokféle. Van szülői hatalom, és vele szemközt áll a gyermeki engedelmesség; s boldog azon gyermek, kit szülői az igazság és élet utján vezérlenek, hogy korán szokván az élet ösvényéhez, le ne térjen arról vég leheletig! —

Van világi hatalom, s vele szemközt áll a polgári engedelmesség; s boldog azon nép, melynek fejedelme az Urat féli, mert az igazság utján vezérli népét, béke és áldás virul halmain.

Van vezéri hatalom, és vele szemközt áll a katonai engedelmesség; s boldog azon vitéz, kinek vezére józan, bölcs és éber, mert ily vezér alatt az ellen véletlen nem rohanja meg őt, szemközt majd megmérközik vele.

[1]) Rom. 13, 2.

Van egyházi hatalom, s ezzel szemközt áll a keresztény engedelmesség. Nem hibázom, ha azt állítom, hogy a keresztény engedelmesség alapja és támasza minden más engedelmességnek. Miért? mert a kereszténység megszenteli a hatalmat, melynek eredetét Istenben helyzi, megáldja az engedelmességet, hirdetvén ur Jézus tanát: „Ki titeket hallgat, engem hallgat;“ s kárhoztatja az engedetlenséget ur Jézus szavaival, ki azt mondá: „Ki titeket megvet, engem vet meg.“ A keresztény engedelmesség nem csak alapja és támasza, hanem némikép foglalatja is minden más engedelmességnek. Benne föltalálod először a gyermeki engedalmességet. Avagy nem anyánk-e a szentegyház, mely a keresztség tiszta vizében ujra szült mennyei Atyánknak; mely táplál az életnek igéjével és erősít az üdvösség szentségeivel; mely tanít, nevel és vezérel bennünket a leggondosabb anyaként, hogy biztosítsa jólétünket ide lenn, s mennyei örökségünket oda fönn? A keresztény engedelmességben föltalálod másodszor a polgári engedelmességet. Avagy nem királyunk-e az ur Jézus Krisztus, egyházunk feje és alapítója? Oh! igen is király ő, ki megalapítá mennyeknek országát e földön, meghíván bennünket ez ország kebelébe, hogy részt vehessünk érdemeiben és áldásaiban; ki tudtunkra adta szent törvényeit, melyekben a béke és boldogság csiráját fekteté mindazok számára, kik hiven teljesítik azokat, valamint az apostol is mondá: „Kik e vezérszabály szerint járnak, azokon béke és irgalmasság nyugodjék.“ [1]) A keresztény engedelmességben föltalálod a katonai engedelmességet is. Avagy nem vagyunk-e mi is katonák, fölesketve a kereszt dicső zászlaja alá, s hősökké kenetve a Szentlélek által a szent olajjal, fölvértezve „a hit és szeretet mellvasával, s megóva sisak gyanánt az üdvösség reménysége által,“ [2]) hogy küzdjünk a sátán, a világ és testiség ellen, számot tartva az örök babérra, melyet vezérünk és királyunk Jézus Krisztus tüzend homlokunkra ama nagy napon, mikor diadalmát ülendi minden ellenségei fölött?

Nincs ember, ki vezérletre nem szorulna; nincs is ember, kinek Isten kötelességgé nem tette volna az engedelmességet, tudtára adván mindenkinek, hogy az engedelmesség jobb az áldozatnál. [3]) Azért, ki az Istent szereti, az szereti az engedelmességet is. — Nézzük csak a szüz anyát Máriát: mi szépen tünteti ő ki az engedelmesség

[1]) Gal. 6, 16. — [2]) I. Tess. 5, 8. — [3]) I. Kir. 15, 22.

erényét, mely mintegy czüst szalag füződik éltének csodálatosan szép ösvényén keresztül. Ezen engedelmes Szüzet ohajtom én ma bemutatni lelki szemeiteknek, hogy az engedelmesség ezen tükrében tanuljatok engedelmeskedni.

* * *

Ha Máriának, mind engedelmes Szüznek képét rövid szavakkal akarnám rajzolni, azt mondanám felőle, hogy ő engedelmeskedett először Istennek, midőn az Isten angyala által szólott hozzá, tudatván vele szent akaratját s benne az ő nagyszerü hivatását; mondanám, hogy ő engedelmeskedett másodszor az egyházi törvénynek, melyet Mózes által hirdetett az ur, s mely szerint Mária hiven élt és vándorolt, míg föl nem virult az uj szövetségnek törvénye, az élet és üdvnek uj s egyedüli utja; mondanám, hogy ő engedelmeskedet harmadszor a polgári hatalomnak is mindenben, mi az Isten törvényével nem ellenkezett; engedelmeskedett pedig örömmel, hiven és pontosan, Isten és ember iránti szeretetből, nem tekintve arra, ha örömet vagy fájdalmat hozand-e neki az engedelmesség ösvénye.

Ime, ezek az engedelmes Szüz képének alapvonásai, melyeket ha a körülményeknek igazságos szineivel kiékesítünk : előttünk álland az engedelmes Szüznek csodaszép képe, mely szintoly nagy tiszteletre, mint hű követésre méltó. De lássuk az ékesítő körülményeket.

Mondám először; hogy Mária engedelmeskedett Istennek, midőn az angyal által megtudta az ur akaratját, s saját hivatását. Micsoda hivatás vala ez? kérditek; kérdéstekre én az angyal szavaival felelek : „Ne félj Mária, — igy szólott az égnek küldöttje, — ime, kegyelmet találtál Istennél, méhedben fogadsz és fiat szülsz.“ „A ki tőled születik, – folytatá az angyal, — Isten fiának hivatik, a Főmagosságu fiának, ő megmentendi népét az ő bünétől.“ [1]) Hallván e nagyszerü dolgokat az engedelmes Szüz megnyitá ajkait és mondá : „Ime az Urnak szolgálója! legyen nekem a te igéd szerint.“ [2])

Oh szent Szüz! tudod-e mit vállaltál magadra? ismered a gyermeket, ki anyai gondodra bizatik? kinek szivével összeforrand szived, kinek sorsával összefolyand tensorsod is? A próféta e gyermeket a fájdalom férfiának nevezi, ki miként a juh áldozatra vitetendik, ki át fog adatni a pogány népnek, hogy megcsufoltassék, megostoroztas-

[1]) Luk. I. — [2]) i. h.

sék s megfeszíttessék; tetőtől talpig nem lészen ekkor épség benne! ismered e gyermeket? Oh igen is szüz anya! te tudtad, ki lészen e gyermek, ismerted fájdalmait és kinos halálát; de azért még is elmondád a szent engedelmesség határozott hangján: „Ime az Urnak szolgálója! legyen nekem a te igéd szerint.“

Mária tehát elfogadta a neki Istentől szánt hivatást, sőt magasztalta az Urat e kegyelemért, bár az ut, mely rá és gyermekére várt, a keresztut vala. De nem csak, hogy elfogadta hivatását, ő be is töltötte azt igaz anyai szeretettel ápolván gyermekét, s megóván őt, mennyire tőle tellett, a veszélytől. Télnek idején Egyptomba fut fia üldözői elől, fáradoz és dolgozik szent békeségben és egyetértésben igazlelkü jegyesével, hogy megkeresse a mindennapi kenyeret gyermeke számára, ki emberré lévén, mindenben hasonló lőn hozzánk a bünt kivéve [1]), s midőn átadatott sz. fia a hohérok hatalmába, kisérte őt, — hová? a kereszt alá! Isten ugy akarta, hogy ne csak a fiunak, hanem az anyának szivét is általjárja az éles tőr, s a szent Szüz áldotta Isten akaratát mindenben.

Mondám másodszor, hogy a szent Szüz engedelmeskedett az egyházi törvénynek is. Kérditek tán, hogy mikor? bizonyára egész életében tisztelvén szülőit s teljesítvén a törvény parancsolatait mindenben; az irás azonban különösen kiemeli, hogy Mária, midőn betelének tisztulásának napjai, fölvivé Jézust Jerusálembe, hogy bemutassa őt az Urnak Mózes törvénye ezerint, mely az első szülötteket megváltatni rendelte azon éji csodának emlékezetére, midőn a Mindenható az egyptomiak első szülötteit halállal ragadta el, Izraelnek első szülötteit pedig megkimélte.

Tekintsük itt is közelebbről Mária engedelmességét. Mária megszülte isteni gyermekét szüzeségének és azon imádandó csodának érzetében, melylyel azt a Szentlélektől fogadá; hallá gyermekének szegény bölcsője fölött az angyalok dicsőítő énekét; látá a napkeleti bölcseket leborulva szülöttének lábai előtt kezökben a jelképes arany-, tömjén- és myrrhával; tudta, hogy isteni gyermeke nem homályesitotta be tisztaságát, sőt hogy inkább dicsőítette azt minden emberi képzeletet fölülhaladólag: s még is, hogy betelének tisztulásának napjai, fölvivé Jézust Jerusálembe!

Oh, mily érzettel vitte ez áldott anya gyermekét először be Jerusálem kapuin! Granadai boldog Lajos a szent Szüznek ezen utjáról

[1]) Zsid. IV. 15.

elmélkedvén, igy kiálta föl: „Menj be oh szent Szüz! és vezesd be a a kedves gyermeket a város kapuin; oh kisded Jézus! nézd e nagy várost, ezt dicsőítended te meg hatalmas csodáiddal. E városban viended végh ez a legnagyobb csodát, a világ megváltását. Oh drága kisded! nézd itt a harczmező, melyen leterítended a szörnyü Goliátot öt kővel, szent testednek öt sebével; itt győzended le a halált élted áldozatával, itt tépended szét a bünnek kéziratát a bünnek kiáltott büntetése által. Ah! most még édes anyád karjain vitetel, ámde eljön a nap, melyen magad is föllépendesz vállaidra veendő a rettenetes keresztet, azon átokkal együtt, mely e keresztre sulyosodik. — Nézd ama hegyet ott, ott lészsz te adakozó és elfogadó is egyszersmind, odaadandod éltedet, s elfogandod a győzelmet.“ Imc igy elmélkedék a szent férfiu. És a szent Szüz más érzelmekkel ment volna be a városba s az Urnak templomába? A mennyei Atya neki adá egyszülött fiát, s ő fölviszi egyetlenét Istennek akaratja szerint, mint megváltási dijt az emberiség n gy üdvéért — a templomba, hol igy szóla hozzá a jámbor Simeon: „Ime ez tétetik sokaknak romlására és föltámadására Izraelben, és jelül, melynek ellene mondatik, sőt tenlelkedet is általjárja az éles tőr.“ A szüz anya értette e szavakat, de azért még is engedelmeskedék Istennek; mert szerette Istent, kit szent fia vala megengesztelendő, s mert szerette az emberi nemet, melyet szent fia vala megváltandó; azért fogadta el az éles tőrt, a fájdalmak hétszeres törét, Isten pedig megdicsőítette a tőrnek sebhelyeit s átváltoztatta azokat az örök boldogság tengerévé.

Mondám harmadszor, hogy Mária a világi törvénynek is engedelmeskedett; mert midőn Augustus császár alatt parancsolat adatott, hogy összeirassék a nép: ime Mária is elméne jegyesével együtt, hogy beirassa magát Bethlehemben Dávid városában, mert Dávid királyi vérből származott ő is, igaz szivü jegyese is. Emlékezzetek csak vissza, hogy télnek ideje volt, hogy közel volt szülésének ideje, s ő még is utnak indul, hogy engedelmeskedjék a törvénynek.

Ime, ilyen volt az engedelmes Szüz, ki betöltvén hivatásának kötelességeit, s engedelmeskedvén az egyházi és polgári törvénynek gyönyörü példát nyujtott embertársainak, kerülvén a botránynak még árnyékát is, s keresvén Isten dicsőségét s embertársainak javát.

Tekintsünk most minmagunkra s lássuk mit tanulhatunk az engedelmes Szüztől.

Az emberi társaságban sokféle az állapot, sokféle a tisztség és hi-

vatal. Mindannyi szükséges; mert nélkülök az emberi társaság meg nem állhatna. Mindenhová ember kell S épen itt tetszik ki Istennek imádandó gondviselése, hogy minden állapot, minden tisztség és hivatal számára megteremti a szükséges embereket, ellátván őket kellő tehetségekkel, hogy állásaikat betölthessék. Láttuk, mint készítette el a boldogságos Szüzet bőséges malasztjának árjával ama nagy hivatásra, melyre őt meghítta : igy tesz a mennyei Atya velünk is. — Figyelj tehát, oh ember! oh keresztény! tehetségeidre, és imádkozzál Istenhez világosságért, hogy megismerhesd s megválaszthasd hivatásodat; ha pedig megválasztottad : légy hű szolga, s gazdálkodjál a rád bizott talentummal.

Minden állapotban megtalálod a törvényt, mely szerint élned kell. Micsoda törvényt? kérded tán. Én állapotodnak kötelességeit nevezem törvénynek; ugy tekintsd azokat, mint Istennek közvetlen szavát, melyet hozzád intézett, midőn hivatásodat kijelelte, s melynek engedelmeskedned kell, ha, miként Mária, a hűség jutalmát elérni akarod.

Valamint tehát minden embernek kijutott saját hivatása, ugy kijutott a kötelesség is, melyért számot adand egykor Istennek. Számot adand a király szintugy, mint a polgár, az előljáró szintugy, mint az alattvaló, a szülő szintugy mint a gyermek.

Bárhol állsz : szeresd állásodat, s szorgosan körültekintvén tanuld ki, mint teljesítheted hivatásodat legjobban Isten dicsőségére, magad s mások üdvére. Ne tekints semmit csekélységnek, hogy megvessed azt. Ne rettegj vissza a nehézségtől se; el ne csüggedj, ha munkád nem mindjárt termi meg az ohajtott gyümölcsöt, vagy ha szegénység vagy szenvedés kisér hivatásod pályáján. Mária állandó volt mint végig. Az igaz végre is megtalálja jutalmát. „Ah! de házasságra léptem mondod, nőm vagy férjem hűtlen vagy pazarló, beteg vagy ügyetlen, állapotom kiállhatlan!“ Nagy bajok, az igaz; de te azért ne feledkezzél meg a nagy esküről, melyet az Ur szine előtt mondottál, légy hű mind halálig, türelmes és takarékos, imádkozzál hitestársadért s gyermekeidért, s javítsd őket mint birod : győzelmed el nem marad, végtére is igaz marad, „boldogok, kik szenvednek az igazságért, mert ők megvigasztaltatnak.“[1])

Hosszu lennék, ha minden állapotu embernek különösen kiakarnám jelelni teendőit; kijeleli azokat ugy is szent egélyünk; én tehát

[1]) Máté : 5.

a vallás gyönyörü oktatásaira utallak benneteket. Halgassátok az egyház szavát, és cselekedjetek szerinte.

Ezen általános intés mellett meg nem állhatom, hogy különösen ne szóljak hozzátok, ok keresztény anyák! Az engedelmes Szüznek gyönyörü példája kényszerít, hogy szóljak hozzátok. Ime, Mária a törvények parancsolatja szerint fölviszi Jézust a templomba és bemutatja őt az Urnak: hát nektek oh anyák! máshová volna-e szabad vinni gyermekeiteket? Isten kezetekre bizta gyermekeitek sorsát, az egyház kezetekbe adta a stolát, s ez által rátok ruházta a nagy hatalmat és kötelességet, hogy isteni félelemben oktassátok s őrizzétek meg gyermekeiteket. Az Uré ők; hadd ismerjék meg tehát őt oly korán, a mint csak lehetséges. Lessétek meg azért az első pillanatot, mikor a kisdednek értelme ébredez, és irányozzátok figyelmét azon nagy ur Istenre kiben élünk és mozgunk; ismertessétek meg vele azon atyai kezet, mely oly hatalmas s még is oly kegyes, mely büntetni tud, de áldani is örökre; ismertessétek meg vele az ur Jézust a kisdedek barátját, ki megparancsolta, hogy vezessétek hozzá a kisdedeket; mondjátok el nekik, mily nagyon szerette Jézus édes anyját, s mint engedelmeskedett szülőinek; ismertessétek meg velök korán Jézus szent vallását hogy gyermekségök óta szokjanak az Ur édes igájához, s viselhessék azt tántoríthatlan hittel, gyermekileg bizalmas reménnyel és égő szeretettel. „Jó a férfiunak, — mondja a próféta, — ha ifiuságától fogva viseli az igát.“ [1]) A gyermekkor ama aranykor, melyben a hitnek magva a szivbe vetendő; mert az ember jobbára csak azzá lesz, mivé gyermek korában neveltetett. Oh anyák! ajándékozzátok meg gyermekeiteket Jézus hitével: s megnyitottátok szá-, mukra a boldogság kiapadhatlan forrását! — Ismertessétek meg továbbá kisdedeitekkel ur Jézus jegyesét is, az anyaszentegyházat mindnyájunk édes anyját, mely rólunk gondoskodik a bölcsőtől fogva a sírig, sőt a sirnak határain tul is az örökkévalóságban; ismertessétek meg velük az egyház parancsolatait, s oltsátok szivökbe törvényeinek szeretetét, hogy engedelmeskedjenek azoknak édes örömmel, szent meggyőződéssel. Az anya sokra viheti gyermekét; vagy lehetséges-e, hogy a gyermek ne fogadja el szavadat, oh anya! midőn lelked teljes érzetével a meggyőződés szent hangján szólsz hozzá mondván: „Szivem gyermekem! szenteld meg az urnak napjait, míg élni fogsz-e földön, mert, oh fiam! átkozott, ki az Istennek hanyagul szolgál; a zsidó és pogány

[1]) Jerem. siralm 3, 27.

megüli szent napjait: ne légy alábbvaló a zsidó- és pogánynál. A mint tiszteled az ur Istent, ugy fog ő is téged látogatni gyermekem. Engedelmeskedjél az egyház törvényeinek is, mint Mária, az Istennek anyja; tartsd meg azért az egyház böjtjeit, és imádkozzál sokat és szivesen; az imádság és böjt azon két szárny, mely fölemel Istenhez, azon két paizs, mely megvédi erényedet, boldogságodat. Egy szent férfiu (granadai Lajos) igy ir ezekről „A böjt megtöri a testiséget, az ima fölemeli a szellemet; a böjt megszenteli a testet, az ima szent gerjedelmekkel tölti el a szivet; a böjt kigyógyitja a lelket büneitől, az ima kiékesiti azt erényekkel; a böjt által legyőzi az ember a sötétség angyalát, az ima által kiérdemli a Magasságbelinek kegyelmét.“ Szeresd azért, oh fiam! a böjtöt és imát, mind a kettőt együtt; magányosan meg nem állhat egyik sem. Büneidet meggyónni el ne mulaszd. Az Isten igéjét pedig ugy fogadd, mint lelked táplálékát, nélküle meg nem élhetsz. Ah! mit mondjak az oltári-szentségről? oh gyermekem! az élő Istenhez közelitesz ott; ne menj oda, hanem csak tiszta szivvel, szent áhitattal, égő szeretettel. Tiszteld atyádat s meg ne szomorítsd az én szivemet, édes anyádnak szivét; add meg mindenkinek a mivel tartozol „a kinek adóval, adót, a kinek vámmal, vámot, a kinek félelemmel, félelmet, a kinek tisztelettel, tiszteletet.“ [1])

Nem gyönyörü tüneméuy-e a keresztény anya, midőn igy oktatja gyermekét?! A gyermek angyala is örül az elvetett jó és áldott magnak, melyet ő megörzend majd, hogy gyümölcsözzék az örökéletre.

Hajh! de mit ér a szó eleven példa nélkül? — A szót a levegőhez hasonlitom, a példát az éltető napsugárhoz, mindkettő szükséges, hogy a növény gyümölcsözzék. Azért, mit szentnek mondtál gyermeked előtt, oh anya! szenteld meg azt; mit jónak, kövesd azt; mit veszélyesnek, kerüld azt; mit gyalázatosnak festettél, utáld azt! A szülő élete a gyermek zsinormértéke. Cselekedeteidet előbb utánozza, mint megérti szavadat. Légy tehát magad is engedelmes, oh szülő! tisztelvén Isten és az egyház parancsolatait, s gyermeked is olyan lesz.

Az Istennek szent anyja engedelmeskedett a polgári törvénynek is; s Isten nyilván kijelentette akaratját, hogy mi is emgedelmeskedjünk. S ez a mi javunkra van. Mivé is válnék az emberi élet, ha minden ember saját feje szerint járna, megvetvén a törvényt s embertársának jogait? A keresztény kerüli a zugolódást, a botrányos lázadást,

[1]) Rom. 13, 7.

tudván hogy az elöljáróktól szintugy megkérendi a számot az Ur, mint az alattvalótól. Minthogy azonban az engedelmesség alapja az Isten akaratában fekszik: nem lehet, nem szabad engedelmeskednünk Istennek megbántására; az apostolok meghaltak inkább, semhogy elállottak volna az evángélium hirdetésétől, melyet Jézus megparancsolt; a vértanuk ezerei inkább megégettették magokat, semhogy a hamis isteneknek bálványoztak volna, mit Isten megtiltott. De ha törvényes a világi parancs, nem szabad ellenállanunk.

* * *

Engedelmeskedjünk tehát mindnyájan, oh hivek! minden rendü törvényeinknek. Az engedelmességben föltalálandjuk üdvünket. „Ha megakarod tartani a törvényeket: megtartanak azok tégedet,“ [1]) mondja az irás, az az: engedelmesség az élet, engedetlenség a halál. — Avagy mi hozta első szülőinkre s általuk mi ránk a nyomorok tengerét? mi változtatta siralomvölgyévé a földtekét? nemde az engedetlenség! Oh e bün megtartotta természetét s megtartandja mind végig; mert szent az Isten és szent az ő törvénye; szent az Isten és állandó igéretének teljesitésében, szent az Isten, igaz és rettenetes boszujában!

Mi hozta meg ismét az emberi nemnek az Isten szeretetét és az életet? nemde az engedelmesség, melylyel az Istennek egyszülött fia és szüz anyja Mária hódoltak Isten akaratjának? Ha meg akarod tartani a törvényeket, megtartanak azok tégedet; azért „boldog azon ember, ki Isten törvényeiben leli örömét, és azokról elmélkedik éjjel és nappal; hasonló ő a vizmentében ültetett fához, mely idejében megadja gyümölcsét, melynek levele meg nem hervad, és mindenben, a mit cselekszik, szerencsés. [2])“ Igy énekel Dávid a koronás próféta, ki szivének mélyéből megvallá az Urnak szine előtt, hogy jobb az Ur szájának törvénye, sok ezer nyomat aranynál és ezüstnél; [3]) miért? mert nincsen arany és nincsen kincs, mely fölérne a lelkiismeret nyugalmával; nincsen arany és nincsen kincs, mely fölérne az Ur szeretetével és irgalmával; pedig ez csak azokra szál, kik követik az ő törvényét: „Hitre térvén, igy ir sz. Pál a zsidókhoz [4]) „nem járultatok szembetünő hegyhez, ha-

[1]) Sirák 15, 16. — [2]) Zsolt. 1, 1. — [3]) Zsolt. 118 — [4]) Zsid. 12.

nem — — Istenhez és az uj szövetség közbenjárójához Jézushoz; — meglássátok azért, hogy meg ne vesssétek a hozzátok szólót, kinek szava megreszkedtette a földet. Minekutána a megmozdíthatlan országnak beirására fölvétettünk : tartsuk meg a kegyelmet, mely által háladatossággal, félelemmel és vallásos tisztelettel szolgáljunk Istennek.“ Kik e vezérszabályt követik, azokon béke nyugodjék és irgalom. Amen.

III. Elmélkedés a tisztaságról.

Dicsértessék mind örökké az édes Jézus neve és szüz Máriáé.

Oh, mily szép a szüzesség a tiszta erkölcsel! mert halhatatlan annak emlékezete, mivel mind Istennél mind embereknél ismeretes; a jelenlevöt követik, az eltávozót kivánják, ő pedig örökké koszoruzva diadalmaskodik. — Bölcs. 4, 1.

Szent Szüz, a tisztaságnak ragyogó tüköre! hozzád folyamodom: ihlesd föl keblemet, tisztítsd meg ajkaimat ma, midőn azon erényről készülök szólani, mely szivednek fő ékessége s Istennek édes gyönyöre. Szólni készülök a tisztaságról, de félek, hogy nem oly tiszta érzetem, mely fölbirná fogni ez angyali erénynek egész valóját; félek, hogy nem oly tiszták ajkaim, melyek méltólag kitudnák tüntetni annak szépségét méltóságát és dicsőségét. Tisztítsd meg érzetem, tisztítsd meg ajkaim is szüzeknek szent szüze Mária!

Mi a tisztaság? megkisértem annak képét elétek tüntetni. Midőn az égről végképen eltünt a komor felkők sokasága, s a napnak fénysugarai szabadon és korlátlanul áradoznak szét a föld lakóira, azt szoktuk mondani, hogy az ég tiszta; igy, midőn a csergedező patak vize kavicsos medrében minden iszapos földrészektől megszabadul, hogy tükrében fölismerhetni a csillagok tiszta képét, s kivehetni fenekének ezer tárgyait, azt mondjuk, hogy tiszta a patak vize mint a kristály; s midőn a tüznek lángja hófehér, s kormos füst nem szegzi széleit, a láng tüzét is tisztának mondjuk, mely szintoly kedves, mint a csermely tiszta vize vagy az égnek szende kékje és millio csillagainak reszkető sugárzása.

Hát az emberről, vajjon mikor mondhatjuk, hogy tiszta? talán ha ruhája tiszta? A tiszta ruha, igaz, hogy szép dolog, de a tiszta ruháju ember még nem tiszta ember; e tisztaság ugyan is nem a testre vonatkozik, hanem a lélekre, az embernek nemesebb részére, mely

Isten képére teremtett. Az ember tiszta, oh keresztények! ha elméje tiszta, s mint a tiszta ég ment a gonosz gondolatok és szennyes képzelgések sötét felhőitől, hogy az Istenség tiszta fénye szabadon és korlátlanul eljuthasson körébe, fölébresztvén és nevelvén benne a keresztény hit, remény és szeretet gyönyörü növényeit; az ember tiszta, ha szivének tüze tiszta, s miként a tiszta láng ment a gonosz vágyak kormos füstjétől ugy égvén, mint az isteni szeretet szent tüze, mely éltet és boldogít végtelenül; az ember tiszta, ha éltének folyama tiszta fölszinétől a fenékig, mint a bérczek hüs forrása, tiszta a tettetés álfényétől szintugy, mint a gonosz cselekedetek undorító iszapjától, hiven visszatükrözvén a szentek erényeit és az égnek szende nyugalmát. Ilyen a tiszta ember.

Az ily értelemben vett tisztaság minden erényre vonatkozik, és nincs bün, mely e tisztasággal megférne. E tisztaság az erények összege, az élet szentsége. Van azonban az erények közt egy, melyet különösen tisztaságnak nevezünk, mintha az erények erénye volna, vagy legalább is különös viszonyban állana az élet szentségével. Ezen erény szép mint a harmat gyöngye, kedves mint a rózsa illatja, gyöngéd mint a liliom zománcza, s kegyes mint a tükör fénye! Ismeritek ezen erényt? Hogy ne ismernétek, oh keresztények! hiszen megtestesülve áll előttünk a szüzek szent Szüzének képében. Emeljük csak föl hozzá lelki szemeinket s bizonyára megismerendjük 1-ör a tisztaságnak lényegét, 2-or a tisztaságnak szépségét, 3-or annak érdemét és jutalmát, valamint 4-er azon módokat is, melyekkel e drága erény fönntartható.

* * *

Miben áll a tisztaságnak lényege? Áll azon lelki erőben, melynél fogva a testi gyönyörök rendetlen élvezetét és vágyait teljesen elkerüljük. Az emberi sziv Isten szeretetére teremtetett. A legfőbb törvény, mely e sziv számárá hozatott, igy hangzik: „Szeresd uradat Istenedet mindenek fölött.“ E törvény szerint az embernek Istenen kivül egyebet nem volna szabad szeretnie mint azt, mit Isten kedveért szeretnie lehet; ámde a paradicsomi büneset óta épen e szeretetben tévedett el az emberi sziv annyira, hogy a szeretet oltárára, a letaszított Teremtő helyére a teremtményt állította s melléje szivének romlott vágyait; e vágyak közt ismét azokat helyezte legfőbb helyre, melyek a testiségre ingerlenek, ugyannyira, hogy

miattuk elárulja hitét, megtagadja Istenét. — E rendetlen vágyak fékezése a tisztaságnak föladata.

A tisztaság, valamint az emberek állapota is, két nemre osztható. Az emberek ugyan is vagy házasságban élnek, vagy azon kivül. A tisztaság törvénye mind a két résznek szól; de különböző értelemben. Azért mondhatjuk, hogy a tisztaság is kétfele. A házas emberek tisztán élnek, ha a házassági eskü szerint egymáshoz hűk maradnak, és kölcsönös jogaikkal a szentség értelmében észszerüleg élnek. — A nemházas emberektől a tisztaság törvénye azt követeli, hogy Isten iránti szeretetből mindent elkerüljenek, mi a testi gyönyörök köréhez tartozik, legyen bár az csak gondolat is. Ki a tisztaságot ez utóbbi értelemben egész életén át hiven megőrizte, annak erényét szüzeségnek mondjuk.

Ily erénynyel birt Mária a szüzek királynéja. Istennek különös malasztjából eredendő bün nélkül fogantatván, szivében a gonosz vágyak csirája soha föl nem ébredett, szivének szeretete soha el nem tévedett; azért Isten vala mindenkor szeretetének legfőbb tárgya, kinek dicsőségére áldozta ő föl lelkének minden gondolatát, szivének minden vágyát, eltének minden mozzanatát. Önkint fölajánlván Istennek élte szüzies tisztaságát, örömét csak abban lelte, mi Istennek tetszett, s bús szivvel bánkódott minden fölött, mi Isten törvényével ellenkezett. Mária szivének szentsége szerint oly messze állott minden tisztátalanságtól, minden gyarlóságtól, mint a napsugár a sötétségtől. „Mint liliom a tövisek közt, olyan az én barátném a leányok közt“[1]) „Ő előre viszi a szüzeségnek zászlaját,“ mondja sz. Ambrus, követésre intvén az ember fiait.

De vajjon követheti-e őt a földnek gyermeke, a bünben fogantatott, bünben született gyarló ember? Hitünk és annyi szüzek példája mutatja, hogy a kereszténynek lehetséges követni a szent Szüzet angyali tisztaságának pályáján; mert habár eredendő bünben fogantatánk, Isten elveszi e bünt lelkünktől a keresztség szent vizében; s habár a rosz kivánság szivünkben ül, Isten szent malasztját önté belénk, megszentelvén és fölfegyverezvén lelkünket, hogy a rosz kivánsággal megküzdhessünk. A bünrevaló inger, mely természetünk sajátja még nem bün, sőt inkább érdem forrásává változik azok számára, kik azt erélyesen leküzdik; az ur Jézus pedig megparancsolta, hogy küzdjük le, mondván: „Én pedig mondom nektek, hogy a ki a nőszé-

[1]) Ének. 2, 2.

mélyt megkivánás végett szemléli, már szivében paráználkodott;“ [1]) apostola által pedig hirdeti, hogy a paráznák mennyek országát birni nem fogják, [2]) hogy azért a tisztátalanság ne is neveztessék köztünk, mint szentekhez illik. [3]).

Tiltatik tehát minden tisztátalan gondolat, szó, kivánság és cselekedet; nem tiltatnék pedig, ha lehetetlenség volna kerülni azokat. Ki Isten kegyelmével elkerüli, az szenny nélkül él. A szüz lélek azonban nem csak hogy kerüli azt, mi tiltva van; hanem az ellenkezőt teszi gyakorolván magát a szent elmélkedések s beszédek-, az égi kivánságok- és jámbor cselekedetekben; s mind ezt Isten iránti szeretetből, kinek fölajánlja lelke- s testének egész valóját, követvén a szüzek szent Szüzét, mint a sasfi anyjának fönséges röptét; azért föl is tünik lelkes testének egész valóján e szép erény, mely joggal angyali erénynek neveztetik.

Ezekből érthető másodszor: a tisztaságnak szépsége. Szép a tiszta élet a házasság szent körében. E kört kerthez hasonlítom, hol a rendíthetlen hüség erős támasza mellett a tiszta szeretet rózsája virágzik, s az egyetértés, mint a tavasz ibolyája, kedvesen illatozik; hol nem sötétlik a botránynak árnyéka, s a rosz példának gondatlanul elszórt kövei nem sértik lábodat; hol két szív és két lélek egygyé olvadva békében vándorol az Istennek dicsőségére s az emberiség javára. Szép a tisztaság a házasság szent körében; de szebb a szüzies tiszta nemzedékben. „A férjnél levő asszony, mondja az apostol, világi gonddal is nyomatik, és férjének tetszeni igyekszik, a férj nélkül való azokról gondoskodik, melyek az Urat illetik, és főképen azon igyekszik, hogy mind testében mind lelkében szent legyen.“ [1]) Az ur pedig a szüzekhez közelebb áll, s bőséges malasztja gazdagabban körülfogja őket; azért, ki a szüzi tisztaságot szeretettel ápolja, az más bünöknek sem esik martalékul, annak lelke szent, Istennek hiven megőrzött képmása, szive a Szentlélek kedves hajléka, Istennek ékes temploma; e dicső templomból soha ki nem fogy az ima illata, sem az erény virágok hervadatlan koszorúja. Közelíts a fehér liliomhoz: nemde gyöngéden meghajlott termetén, virágjának tiszta fehérségén örömmel nyukszik meg szemed, s szived fölidül kedves illatának légkörében? ámde nézd az ártatlan tiszta szüzet, szemében az

[1]) Máté: 5, 28. — [2]) I. Kor. 6, 10. — [3]) Efez. 5, 3.

őszinteség tiszta fényével, arczán a szemérem gyengéd pirjával, egész valóján az alázatosság és szelidség bájas alakjával, s mondd meg, ha szebb-e e szüznél a fehér liliom? ha megnyilnak ajkai: erényes szavain szived fölvidul; ha dalol: ezüst hangja égieket zeng, s lelkedet Istenhez emeli; ha imádkozik: áhítatra ragadja szellemedet; angyal ő ártatlanságra, angyal jótékonyságra nézve, de rettenthetlen hős a kisértő kigyónak ellenében. Oh, mi szép lehet a lélek, mely ily gyönyörü müvekben nyilatkozik! mily erős a sziv, mely tiszteletet ví ki magának mindenütt, s dicsőséget arat Isten és ember előtt! Nem csoda; ki Jézusért él, legyőzi önmagát, s ki önmagán diadalmaskodik, az nem fél az egész világtól, mert erősebb a világnál, s megveti a halált, mert a halálnál is hatalmasabb! Ah! de mi e rajz azon gyönyörü példákhoz képest, melyeket a szentek nyujtanak, kik ez életben eljegyezték vala magukat Istennek s ő egyszülött Fiának, önkint kerülvén az élet örömeit s szivesen viselvén a keresztnek fájdalmait; megvetvén a hatalmat és gazdagságot, s önkint választván az engedelmességet és szegénységet; föláldozván az életet s inkább választván a halált, csakhogy égi jegyesökhez hivek maradjanak? „Én eljöttem megvallani szerelmemet," mondá sz. Ágneshez a pogány kérő. — Sz. Ágnes felelé. „Én már elvagyok jegyezve. Jegyesemet szüz anya szülte, szépségét nap és hold csodálják." „De én elhalmozlak kincsekkel," folytatá a kérő „Ah az én jegyesem sokkal nagyobb kincseket igér nekem, hahogy hive maradok; s miért ne maradnék? ő engem szeret, s hűségének zálogyürüjével megajándékozott. Az ő szeretete szüz, szerelme tiszta, s jegyesei szüzeségi koszorujokat soha sem teszik le." — Ágnes tömlöczbe vettetik. A kérő volt az, ki dühében föladta őt, hogy keresztény. A tömlöczben még egyszer megjelenik kérője. „Még egyszer ugymond, ajánlom kezemet, és ezzel életedet." „Mondám, felelé Ágnes, hogy én már elvagyok jegyezve uram és megváltóm Jézus Krisztusnak, kihez örökké hű maradok." Ágnes pallosra itéltetik; s ő elfogadja az itéletet. Ime a szent, a szelid, alázatos, jótékony szüz, az angyali tisztaságu Ágnes meghal isteni jegyeséért! — Oh! hány ily lélek környezi a szüzeknek szent Szüzét hófehérben követvén a Bárányt, a hová mégyen? Nézd „mily szép a szüzeség a tiszta erkölcsesel! halhatatlan annak emlékezete, mivel mind Istennél mind embereknél ismeretes." Oh! nézd a szüzek e szép seregét; s ha lelked eltelt tisztelet- és bámulattal, és ha szivedben föllobogott az angyali erény szeretete: akkor tekintsd és sirasd meg a tisztátalan buja szivek örök gyalázatát. Oh! nézd, hogy tapad lelkök a

a bünnek szennyes járma alatt a földi kéjekhez; ők nem ismerik az ártatlan szivek édes szabadságát, nem a tiszta lelkek szabad röptét sem az égi tájak bájait; ők a pornak rabjai; porhoz tapad gondolatuk, sárban vájkál képzőletök, a tiszta szeretet szent tüze nem lobog oltárukon, helyette a bünös vágyak égető lángja perzsel s pusztít valójokon! Oh jaj! az Istenségnek ékes képe elhamvasztva, keresztényi méltóságuk legyalázva, elárulva a hitnek szent keresztje, összezuzva a szebb reménynek erős horgonya! Életök a hiuság és kevélység, önzés és irigység, álnokság és hazugság, hamis eskü és szentségtörés borzasztó szinhelye; — a kisértő kigyóval szemközt együtt sziszegnek, mint hű munka-társai a lelkek gyilkolásában. Minő állapot?! „A tekintet- és tisztességben álló ember nem értette állapotát, mondja az irás, azért ugy élt, mint az oktalan barmok, és hozzájok hasonlóvá lőn.“[1]) „Ki a kevélységnek megadja magát, mond sz. Bernárd, az vétkezik, mint az angyalok vétkeztek; ki a fösvénységnek rabjává lesz, vétkezik mint egy ember; de ki a test kivánságainak enged, ugy vétkezik mint állat, s elveszti halhatatlan lelkének azon diszét, azon világosságát, mely őt az oktalan állattól megkülönbözteti.“ „A tisztátalanok helye lesz a mocsárban, mely tüzzel és kénkővel ég, mely a második halál.“[2]) Ah minő állapot!

De fordítsuk el e boldogtalan képtől szemeinket, s nézzük inkább harmadszor a tiszta lelkeknek nagy érdemét és még annál nagyobb jutalmát. De hogy emeljem ki a tisztaság nagy érdemét? Tegyük, hogy házad posványos telken áll, a posványból kiemelkedő gőzök megmérgezik légkörödet, házad már is a nyavalyák székhelyévé vált; erőtlen tested nem birja a munkát, a munkátlanság inséget szült, s te nyomor és inségek közepett családostul boldogtalan vagy: mondd meg, csekélyre becsülend-e annak érdemét, ki kiszárítaná környékedet, s megtisztítván légkörödet elűzné házadtól a nyavalyák gyötrelmeit, erőt öntene izmaidba, bőséget élelmi táradba, békét és boldogságot szivedbe? Oh! s ha ki még gyönyörü kertté varázsolná át telkedet, mint köszönnéd meg fáradozásait? Ugy de az emberi természet is valóságos posvány, ha magára hagyatik; gonosz vágyainak gőze elöli a testet és lelket, s pusztít körüskörül: kisebb volna-e annak érdeme, ki az emberi szív gonosz vágyait megtörvén nem csak a test, hanem a lélek életét, erejét és boldogságát is biztosítaná? Bizonyára nem. A

[1]) Zsolt. 48, 20. — [2]) Titk. lát. 21, 8.

lélek több mint a test, s nagyobb annak érdeme, ki a lelket menti meg a kárhozattól, mint ki a testet kiragadja az inség torkából; nagyobb annak érdeme, ki a lelket ékesíti föl az erények gyöngyeivel, mint ki a posványt kertté varázsolja át.

A tisztaság a gyöngyök legszebbike! „Mivel hogy a szüzeséget szeretted: az Ur keze megerősített téged és azért áldott lészsz mindörökké,“ [1]) igy szólt a főpap Judithoz. Nemde Józsefet a tiszta ifjut is fölmagasztalta az ur keze, mert kész volt tömlöczbe menni inkább, hogysem megsérteni lelke tisztaságát! S ki mondhatná meg, mennyire becsüli Jézus az Isten fia az angyali tisztaságot? Anyjául szüzet választott; Jánost a szüz tanítványt saját szivén nyugosztalta; ah! s hogy dicsőítette meg mindazon szüz lelkeket, melyek neki ajándékozták szivöket? „Boldogok a tiszta szivüek, mondá ő maga, mert ők látni fogják az Istent.“ [2]) Hol és mikor? bizonyára már ide lenn a hitnek világában, s talán szinről szinre is! Olvasd csak, oh keresztény! a szüzek életét, s meglátandod: hányszor nyilatkozék a szüzek isteni jegyese választottainak, kik sz. Ágnesként megizlelték ajkainak tiszta mézét s szüz közelléténck végtelen boldogságát; olvasd a szüzek életét s meglátandod: mint őrzé meg jegyeseit mintegy áthatlan paizs a kisértetnek óráján, mint dicsőítette meg őket az üldözés véres napjaiban, átváltoztatván az üldöző láng természetét, hogy harmatként enyhité a szüzek tagjait, vagy meggyógyitván sebeiket, vagy dicső fénynyel körülfolyatván sz. tetemeiket. A tiszta szivüek látják az Istent ez életben s érzik annak boldogító jelenlétét azon szivnyugalomban, melyet mások nem érznek, s azon malasztban, mely nekik minden baj- és nyomorban erőt hoz, és vigasztalást; de látni fogják Istent ott is, hol rájok várakozik a tisztaság bére, a liliom-koszoru és a fehér mez, és az Isten bárányának szeretete, kit ők követnek, bárhová menend. Oh, mennyit veszt el, ki elveszti tisztaságát! Pedig „minden harczok közt, melyeket földi pályán kon bajnokul kell kivínunk, hogy a hervadatlan koszorura méltóknak találtassunk, az a legnehezebbik, melyben tisztátalan kivánságainkat kell legyőznünk; legnehezebb pedig azért, mert szüntelen megujul, s mert, habár mindennap kell vivnunk, csak ritkán diadalmaskodunk,“ mondja sz. Ágoston. Mit e szent férfiu mond, komoly igazság. Nézzük tehát körül magunkat, hogy föltalálhassuk.

---

[1]) Judit: 15, 11. — [2]) Máté: 5, 8.

Negyedszer a fegyvereket, vagy is azon eszközöket, melyekkel tisztaságunkat megőrizhetjük.

Mária szentséges szive társulatának tagjai megáldott érmét viselnek szivök fölött. Ez érmének egyik felén a bün nélkül fogantatott Szüznek képe látható a kegyelem sugaraival, másik oldalán a csillagkoszoru közt magasra emelve szemlélhető a szent kereszt, alatta Mária nevének kezdő betüje, ez alatt két sziv, Jézusé, a tövis koszoruval ékesített, és Máriáé a törrel átszurt sziv. E jelképek gyönyörüen ábrázolják a fönntartandó tisztaság eszközeit.

Az Istennek kegyelméből bün nélkül fogantatott Szüznek képe azt mondja, hogy csak Isten kegyelme az, mely megőrzi s fönntartja tisztaságunkat. „Megértvén, hogy másképen magamon erőt nem vehetek, ha csak az Isten nem segít, az Urhoz járulván előtte könyörgék“ [1]) mondja a bölcs Salamon. „Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kisértetbe ne essetek“ [2]) mondja az Üdvözítő maga. Tehát az ima a tiszta léleknek fő paizsa; mert lekönyörgi az Istennek védő malasztját. S Isten, kit sem hallgat meg szivesebben, mint a tisztaságért imádkozót; a szent szüz kit sem vesz szivesebben pártfogása alá, mint a tisztaságot keresőt. Az imán kivül bő és biztos kegyelem-forrást nyitnak még számunkra a szentségek: a penitenciatartás elmossa lelkünk foltjait, az oltáriszentség megvédi azt az ujabb foltoktól; ott a bánat tisztító tüze, itt az erősek kenyere és a bor, mely szüzeket nemz! Meritsünk tehát e forrásból, oh hivek! merítsünk minél többször erőt és tiszta életet.

Az erkölsi társaságot megörző eszközök második jelképe a kereszt, mely arra int bennünket, hogy testünket s szivünket minden vágyaival együtt a keresztre feszítsük. „Ilyenek Krisztus igaz hivei, mondja szent Pál, mert azok a testet megfeszítették az ő indulataival s kivánságaival együtt.“ [3]) „Ki Krisztusnak sanyargatását nem hordozza testén, abban Jézus élete nem fog nyilvánulni.“ [4]) Miben állhat e sanyargatás? böjtben, mértékletes életben s egyéb büntetésekben, melyeket Jézus kedveért magunkra szabunk. „Én verem az én testemet, mondja sz. Pál, és szolgaság alá vetem.“ [5]) Ah! s minő sanyargatások alá vetették önmagukat Istennek kedves szentei, kiket Isten megdicsőített, mert fölkeresték az égető fájdalmat.

[1]) Bölcs. 8, 21.—[2]) Máté: 26, 41.—[3]) Gal. 5, 24.—[4]) II. Kor. 4, 10.—[5]) I. Kor. 9, 27.

hogy elkerülhessék a vészhozó örömöket? A szentek élete előttünk: kövessük a szép példát! Kinek-kinek szive és gyontató atyja kijelelendik mindenkinek az alkalmas gyógyszert; annyi bizonyos, hogy minden csekély önmegtagadás megtermi édes gyümölcsét. Kicsinyben készülünk a nagyhoz. Önkint világos, hogy a tiszta sziv nem keresi föl a gyászos emlékü alkalmakat, melyek a tisztaságot veszélyeztetik, mert fölingerlik a bünös vágyakat s elriasztván az örző angyalt, a szegény lelket a csábító kigyónak martalékul vetik. Ki a veszélyt szereti, bele vész. Kerüld az alkalmat.

Az érmén látható harmadszor a két legszentebb, legtisztább sziv a fájdalom koszorujával és tőrével. A szeretet hozta meg nekik e fájdalmat, azon szeretet, melylyel minket szerettek. Szeressük mi is e sziveket, teljesítvén azt, mit e szivek tőlünk kivánnak. E szivek azért szenvedtek, hogy mi kibontakozva a bünnek karjai közül szentül élhessünk, s most azt kivánják, hogy használjuk föl ezen isteni ajándékot, és szentül éljünk, mint ők éltek. Oh! e két sziv méltó arra, hogy szüntelen szemünk előtt lebegjen, miszerint bennük mintegy tükörben naponkint vizsgáljuk saját szivünket! „Legyen előttetek mintegy képben ábrázolva a boldogságos Szüznek szeplőtelensége és élete, melyben miként a tükörben visszasugárzik a szüzeségnek képe és az erénynek mintája“ mondja sz. Ambrus. „Legyetek Istennek követői, mint szerelmes fiak, és járjatok szeretetben miként Krisztus is szeretett bennünket; — — minden tisztátalanság ne is neveztessék köztetek, mint szentekhez illik“ [1]) mondja sz. Pál.

* * *

Ime! keresztények előttünk az Istennek képe Jézus Krisztusban, a boldogságos Szüz s a szenteknek példája; emlékezzünk meg a nagy hivatásról, melyre elválasztatánk, a nagy méltóságról, melyre emelteténk, a dicső jutalomról, mely a tiszta szivüek felé mosolyg, — — de az irtoztató örvényről is, mely a tisztátalanok léptei előtt tátong.

Te pedig szüz anya Mária! légy áldott örökre. Kértünk, és megengedted ismernünk a tisztaság valóját, kitüntetnünk szépségét és méltóságát; ujonan kérünk: könyörögd le számunkra Istennek szent malasztját, hogy megőrizvén lelkünk- s testünkben a tisztaság szép erényét, érdemeseknek találtassunk az isteni bárány szeretetére most és mindörökké. Amen.

[1]) Efez. 5, 2.

IV. Elmélkedés az önmegtagadásról.

Dicsértessék mindörökké az édes Jézus neve és szüz Máriáé.

Ki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye föl keresztjét, és kövessen engem. Máté : 16, 24.

Az emberi élet szorongatások, fájdalmak és szenvedések hosszu fonala! Az ujonan született gyermek sirással üdvözli anyját, ki őt fájdalmak közt szüli; az ifju veszélyek közt nevekszik; bú és gond őszítik meg a férfi hajszálait, s végre is fájdalmak közt adja vissza lelkét a Teremtőnek! „Az aszszonytól született ember rövid életü és sok nyomoruságokkal telik be. Olyan, mint a virág, mely kinyilván leszakasztatik; fut, mint az árnyék, és soha egyenlő állapotban nem marad;“ igy szól az irás. [1])

Nincs kor, nincs nem, nincs állapot, mely ne nyögne a földi bajok terhe alatt. Igaz, hogy a bajok nem egyenlők; de az is igaz, hogy a király sokszor mélyebben szenved bibor trónján, mint a szegény koldus a szalma födél alatt. Mindenki tudja és érzi a maga baját, s bár sokszor elviselhetetlennek tetszik saját állapotunk : még is meglehet, hogy ugyan akkor tán még boldogoknak is mondanok magunkat mások irányában, ha közelebb láthatnók szomoru sorsukat.

Miután tehát minden halandónak kiméretett a szenvedés pohara, hogy azt kiürítse ide lenn : méltán kérdhetjük, ki a bölcs? Feleletül nyerjük : az, ki terheit könnyükké, s szenvedéseit gyümölcsözőkké tudja tenni, hogy egykoron édes örömmé változzanak át. —

E bölcseségnek biztos kulcsát minden keresztény birhatja, ki Üdvözítőjének hü követője. „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok, s én megnyugtatlak titeket,“ igy szól Üdvözítőnk. [2])

Mily édesen vigasztalólag hangzik e szózat annak ajkairól, kinek a tenger és szélvész engedelmeskedének, ki azt mondá a bizalmasan könyörgő vaknak : „Lásd a te hited megszabadított téged,“ [3]) és a vak látott; s ki megérinté a holt ifju koporsóját, s a ki halva volt, fölült.

Üdvözítőnk meg akart nyugtatni bennünket, s ő meg is tud nyug-

[1]) Jób : 14, 1, 2. — [2]) Máté : 11. — [3]) Luk. 12, 31.

tatni bennünket; de hogyan? talán a terhet veendi le vállainkról? vagy kizárandja körünkből a szenvedések árját?

Vannak szenvedések, melyek sorsunkhoz kötvék, s melyektől meg nem szabadulhatunk; mert emberek vagyunk, Ádámnak gyarló maradékai. E szenvedésektől nem akar, nem fog teljesen fölszabadítni bennünket Üdvezítőnk; de hiszen e terhek és szenvedések nem boldogtalanítják azokat, kik bölcsen türni tanultak. Mért? mert e terheket és szenvedéseket megszentelte Üdvözítőnk az által, hogy ő is eltürte mindazokat; eltürte és szenvedte pedig azért, hogy szenvedései által megengesztelje mennyei Atyánkat. Tehát a szenvedés kedves is lehet Isten előtt, ha ugy viseljük, mint Jézus víselé; pedig mi kedves Isten előtt, nem lehet boldogtalanságunk forrása.

De vannak más terhek és szenvedések, melyek annak daczára, hogy nekünk fájnak, még sem kedvesek Isten előtt; mert vétkesek az elviselés módja szerint. — Gyarló tudniillik minden ember, s szive a rosz kivánság- s testiségtől zaklattatik. Jaj! hol ezek korlátlan uralomra vergődtek; mert ott az önokozta szenvedéseknek nincs vége sem vigasztalása. Ily szenvedések nem bántották Üdvözítőnket. Ezeket, kell, hogy kikerüljük. Kikerülhetjük pedig annak utmutatása szerint, ki megveté a keresztény élet bölcseségének alapját.

Miben áll a keresztény élet bölcsesége? E bölcsesége kevés szóval kifejezhető: „Ki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye vállaira keresztjét és kövessen engem.“ [1])

Ime, a keresztény bölcseségnek alapja. Boldog azon élet, mely ez alapon nyugszik. Ez élet boldogságát megfogjuk érteni, ha fölfogtuk a keresztény bölcseség alapjának — az önmegtagadásnak — értelmét. Azért választám ma elmélkedésünk tárgyává a keresztény önmegtagadást, s azt mondom: a keresztény önmegtagadásban fekszik éltünk boldogságának csirája, tényezője. — Lebegjen e szent órában Jézus szelleme fölöttünk, hogy megérthessük vigaszteljes szent szavát. Figyelmezzetek.

* * *

Boldog életnek joggal csak azt mondhatjuk, mely az embert biztos viszi végczélja, rendeltetése felé; vezessen bár virágos mezőkön vagy puszta sivatagon, ringasson csendes folyam szelid habjain, vagy

[1]) Máté 16, 24.

a háborgó tenger tátongó örvénye fölött, mintegy: boldog csak ugy lesz, ha általa oda érkezünk, hová hivattatánk. Hová hivattattunk? Istenhez, ama boldogabb hazába, hol a szenvedés könyeit letörlendi az isteni kéz; hol nem lészen többé gyász se halál; ama boldogabb hazába, hol Isten lesz a mi Istenünk, ama hajlékba, hol velünk fog lakni örökké. [1])

De hogy ott egyesülhessünk Istenünkkel, kell, hogy egyesüljünk már itt, zarándoklásunk helyén, hová küldettünk kiérdemleni az örök életet. Istennel pedig egyesülni annyit tesz, mint megtagadni önmagát, és Isten szent akaratján megnyugodni, Isten akaratja szerint élni. „Ki én utánam akar jönni, mondja az ur Jézus, tagadja meg önmagát, vegye föl keresztjét és kövessen engem?“ „Én vagyok az ut, az igazság és az élet.“

Ime keresztények! ő, ki mennyei Atyjának akaratját teljesítette mindenben, ő int és hí bennünket, hogy kövessük őt! A szörnyü kinszenvedésnek előestéjén, mikoron az olajfák hegyén vállaira vevé az összes emberiség büneit, s e bünök terhe alatt földre borult az igazságos Isten szine előtt, hogy megkérlelje őt; mikor látván a bünöknek sokaságát és az iszonyu kint, melyet Isten e bünökért rá mért, vérrel verejtékezett a kinok előérzete miatt: ime akkor az önmegtagadás, az önfeláldozás legszentebb érzetében kiálta mennyei Atyjához: „Nem miként én akarom, ugy legyen, hanem mint te, oh Atyám! S ő, ki értünk ürítette ki utolsó cseppig a keserüség poharát, ő kiáltoz felénk: „Ki utánam akar jönni tagadja meg önmagát, vegye föl keresztjét, és kövessen engem.“

Gondoljátok-e k. a.! hogy ő, ki üdvünket oly drágán vásárolta meg, oly igen szivünkre kötötte volna az önmegtagadást, ha ezen önmegtagadásban boldogságunk csirája nem rejtőznék? bizonyára nem! Tehát az önmegtagadás az üdvösségnek föltéte és záloga, az erények talpköve.

Avagy nevezzetek nekem csak egy erényt, melynek nem az önmegtagadás volna alapja? Az alázatos nem ismeri saját érdemeit kicsinynek tartja önmagát Isten és ember előtt, az az: megtagadja önmagát. A szelid szivü, a békeszerető vissza nyomja saját kebelének ébredező haragját, s nagy lelküen türi mások bántalmait, az az: megtagadja önmagát. A tisztaszivü féken tartja érzékeit, sanyargatja roszra hajló testét, hogy fölül ne kerekedjék rosz hajlamaival s ne verje rabbilincsekbe a halhatatlan lelket, azaz: ő megtagadja önmagát. A mér

[1]) Titk. 1. 21.

tökletes leigázza vétkesen tulzó vágyait, a megengedett örömektől is tartózkodik, sőt még gondolatait is féken tartja, az az: megtagadja önmagát. S igy megy ez folyton folyvást; azért joggal fölkiálthatunk: oh szent önmegtagadás! te a szentek iskolája, a földi boldogságnak és az örök üdvnek záloga vagy; hol te állsz őrt, oda be nem tör a kereszténytelen boszu és miveletlen káromlások tengere; hol te vezérled a gyeplőt, ott a sziv le nem tér a méltatlan kéjek mocsárába, hogy baromma aljasitsa az embert. Oh szent önmegtagadás! te a vad tigrisből szelid galambot, a tékozló fiuból szeretetre méltó tiszta gyermeket képezesz; hatalmad elől fut a tisztátalan lélek, s Istennek szent lelke követi nyomdokaidat, hogy áldást, békét és boldogságot áraszszon a szivekre, melyeknek te vagy ékessége!

Értjük-e már most annak okát, miért kötötte drága Üdvözítőnk oly annyira szivünkre az önmegtagadást? Igen is; mert egyedül általa lehetünk kedvesek Isten előtt, minthogy nélküle lehetetlen az erényes élet, nélküle nincs számunkra üdv, sem az üdvnek reménye, minthogy z a szentek iskolája.

Avagy nézzétek a szeplőtlen szüz Anyának életét: mily uton emelkedett ő a nagy méltóságra, mely angyaloknak nem adatott? Igaz, hogy az alázatosság az, mit benne magasztal a keresztények sokasága; de az alázatosság nem lehetséges önmegtagadás nélkül. Avagy nézzétek a szent Szüzet, mint fogadá az angyalnak izenetét: „Ime az Urnak szolgálója, mondá, legyen nekem a te igéd szerint.“ [1]) Nem annyit tesznek e szavak: nem miként én akarom ugy legyen, hanem miként te oh Atyám! Jól tudta a szent Szüz, mit fogad el, midőn az Isten akaratján megnyugodott; ismerte ő a leendő Üdvözítőnek fájdalmait, kinos halálát, miként azt a szent látnokok megjövendölték vala; de ő még is elmondá: „Legyen nekem a te igéd szerint.“ Ez önmegtagadás csakugyan kimondhatatlan fájdalmakat hozott az ő szivére, szintugy miként szerelmes fiának életére; ámde e fájdalom nem boldogtalanitá őt, mert tövisei közé a mennyei vigasztalás balzsama vegyült. Jézus és Mária legszentebb szive kimondhatlanokat türt Istenért és az emberi nemért; de az Isten akaratja szerint türt; a kimondhatatlan fájdalmak még kimondhatatlanabb dicsőséget hozának az ártatlan sziveknek, sőt nem csak ő nekik, hanem mindazoknak, kik példájokat követik.

Oh szeretett testvéreim! ha éltünk folyamára tekintünk: vajjon elmondhatjuk-e mi is magunkról, hogy Jézus és Mária példájára az

[1]) Luk. 1, 38.

önmegtagadás utján járánk? hogy tehát felénk is mosolyg ama kimondhatlan boldogság, mely őket jutalmazza?

Oh hivek! ama rokonszenv és részvét, melylyel ti a Jézus és Mária szent szivének tiszteletére rendezett ünnepelyt fogadtátok, keblembe oly bizalmat támasztottak, mely nekem szüntelen azt sugja: szólj e szivekhez, s fedezd föl nekik a mély sebet, mely őket gyötri. E szivek Jézus és Mária szent szive körül egy koszoruba fonódva, megértendik szavadat, elfogadandják tanácsodat. Én tehát szólok, a bizalom és testvéri szeretet hangján és elpanaszlom, hogy az önmegtagadás nem honol köztetek; helyét egyik neme a kereszténytelen indulatoskodásnak váltotta föl, ama türelmetlenség, mely Jézus és Mária szent utjától annyira távul van, mint föld az égtől.

E türelmetlenség és indulatoskodás szörnyü bünre vezérelte a magyar népet, melynek puszta említésére is, oh higyétek el keresztények! jéghideg borzalom futja végig a jámbor érzésü szivet. A magyar nép káromkodó néppé vált; ég és föld annak ismeri, mert apraja, nagya káromkodik, — káromkodik éktelenül, borzasztóan. S ha hérdem: keresztény társam, édes vérem, miért káromkodol? azt feleled: „Mikor az embert elfutja a méreg! Te tehát mentségül hozod föl azt, mi a bünnek forrása, a bünnek szülő anyja? Mily szörnyü méreg lehet az, mely, hogy megboszulhassa magát, egyenest az ördöggel szövetkezik, hogy vele vitesse marháját, embertársát, saját édes gyermekét? Mily méreg lehet az, mely Isten ellen szórja az átkot, s az Istennek szentjeit becsteleníti? Mily méreg lehet az, mely az Isten anyját, az égnek tiszta liliomját, a szüzeknek szent Szüzét a legparáznább kifejezéssel sérteni nem irtózik? Mily méreg lehet az, mely az Isten és ember iránti szeretetet lábbal taposván, nem mondom pogánynyá, hanem vad őrjöngővé teszi az embert, hogy becstelenséggel illessen mindent, a mi szent, átkozza és rongálja embertársait? Mily méreg lehet az, mely megfeledkezvén az ur Jézus rettenetes fenyegetőzéseiről, botránkoztatja a kisdedeket, kiknek gyönge szivébe előbb ülteti át a káromkodás szörnyü mételyét, mint az Istennek szent nevét? Csoda-e azután, hogy nemzedékről nemzedékre mind inkább lábra kap e siralmas szokás? De mily szörnyü méreg az, mely az embert annyira elvakitja, hogy a boldogtalan önmagán kegyetlenkedik? Avagy azt hiszed, oh keresztény! hogy büntetlenül sértegetheted a szeretet törvényét, a kereszténység ezen alapparancsát: „Szeresd Istenedet mindenekfölött, s felbarátodat mint tenmagadat? hiszed-e, hogy büntetlenül botránkoztathatod az aprókat, büntetlenül

saját gyermekedet? De bizony, ha egymást átkozzátok, átok lesz sorsotok, s a káromlások vad nyilai közt fölnevelt gyermeked nem leend vigasztaló angyalod öregséged napjaiban. A büntetés itt is, mint mindenütt, a bünnel karöltve jár. Oh, mennyi áldástól fosztja meg a káromkodó nép önmagát!

Nézd csak a jóravaló keresztény házat, melynek lakóit nem szennyezi a káromló szó; nézd csak, hogy honol szeretet és béke közöttük. A jó Isten számos áldásaival édesíté meg éltök napjait, s ők a jókat hálával fogadták Isten kezéből, s lemondván a fölöslegről, megosztak kenyeröket a szegény éhezővel; mert megtanultak uralkodni magukon. A végtelen böleseségü Isten, kinek utai megfoghatatlanok, érzékeny csapásokat külde rájok; s ők tudván, hogy az arany a tüzben, az erény a szenvedésekben próbáltatik, tudván, hogy a kereszt is Isten ajándéka, s hogy kimondhatatlan örömet szerez azoknak kik Jézussal békén viselik, tudván, hogy a békésen türt szenvedések árán szereztetik meg az örök boldogság, mindezeket tudván: a szenvedéseket is hálával fogadták Isten kezéből. Az idő eljárt, a jó apa megöregedett, lábai inognak testének terhe alatt; de lelke ép, ép az ő fia is testben és lélekben, ki szeretettel megkinálja az öreget erős karjával, hogy elvezesse őt az Isten házába. A jó anyának is letüntek napjai, keze reszket, szeme káprázik; de hiszen ép, jól nevelt leánya, ki anyjának keze, szeme s éltének őrző angyala; hajdan az anya tanítá őt az Ur igéretére; most a leányzó olvassa előtte az égnek közelgő örömeit; most együtt zengik az Ur és a szüz Anya dicséretét. Oh, mi édes lesz nekünk egykoron találkozni és megpihenni Jézusnak szent szivén!

Ah, mennyire más világ tünik föl a káromkodó családnak tüzhelyén! Őket is megáldá egykor Isten javaival; de ők nem ismervén az önmegtagadást, visszaéltek azokkal lelki testi romlásukra. Őket is meglátogatta Isten az élet csapásaival; de nem ismervén az önmegtagadást se a kereszt szeretetét, zugolódva fogadták azokat, s káromló szavaik elrémíték az Isten angyalait. Az idő eljárt. Az apa immár életunt, zugolódik Isten, ember ellen. Nem csoda; az Ur nem ad neki erősítő vigasztalást. Mért is? talán átkaiért, melyekkel Teremtőjét illette? A fiu szitkozódik, hogy még mindig tartani kénytelen atyját, kitől a falat kenyeret is irigyli. A jó emberek kerülik őt; mert nincs irtózatosabb az ősz hajnal, mely alul most is a káromlások büzhödt füstje szállong ég felé. Istenem! egyik lába sirban s a másikkal még is tombol az ellen, ki talán még ez órában kiszólítandja őt e világból rettenetes itélő széke elé! Hát az öreg anya mily sorsnak örül hoszu élete hosszu

szenvedései és fáradalmai után? Mennyországot vásárolhatott volna magának az anyai szenvedések drága árán; de nem ismervén az önmegtagadás szép erényét, minden fáradalmával és szenvedésével ugy járt, mint ki szélvészben port halmoz rakásra, vagy szitában vizet mer. A nagy munkának jó gyümölcse elfolyt s maradt a remény nélküli állapot! Ki vigasztalja meg őt? gyermekeit nem arra nevelte. Istenhez nem meri fölemelni szemeit, ki mindezeket megjövendölte neki, de kinek szeretve intő szavaival nem törődött! Istenem, mily nép egy házban! mily jelen, s milyen lesz a jövő, mely rájok várakozik!

Ime az indulatoskodás s türelmetlenség káromló lelket szül, a káromló lélek pedig mennyi szent törvényt ront, mennyi kötelességet mulaszt, mennyi átkot terjeszt maga körül. S ki veszi ezt szivre? vagy kiszámíthatja ki a kőnek utját, melyet a magas oromról lehengerítettél? hol áll az meg, vagy mit rombol utjában? Oh! könnyü a rosz magot elvetni, de ki gyomlálandja ki egykor az ezerszeresen kikelt gyomot?

Kifogyhatatlan lennék, ha mind azon bünök lajstromát kivánnám föltárni, melyek a türelmetlenségből folynak, s az életboldogságot rongálják. Mindezektől megszabadulsz, ha az önmegtagadás iskolájában türni tanultál Jézusoddal.

Jézusod egész szivet ohajt tőled, nem felet, és semmi esetre sem engedi meg, hogy tőle elpártolj. Bal sorsodban vagy jó szerencsédben melletted kiván lenni, s részt venni sorsodban: kegyetlen te! el fogod e őt üzni magadtól ezentul is, mint tevéd ezelőtt? Vele örülni s vele szenvedni tudni, az a keresztény bölcseség; de e bölcseséget tanulni kell annak iskolájában, ki urunk és mesterünk. „Tagadd megmagadat, vedd válladra keresztedet és kövess engem:“ ez isteni Mesterünk jelszava. E jelszót vésd mélyen szivedbe s tartsd mindenkor szemed előtt. Ha az idő nem kedvez, ha marhád vagy eszközöd nem jár akaratod szerint: jusson eszedbe e jelszó s mondd: oh Istenem! hányszor tértem én el az igaz ösvényről, s te nem átkoztál el mindjárt, hát átkozódjam-e, ha nem jár minden szegény bünös akaratom szerint?! Ha az emberek bántanak: jusson eszedbe, hányszor bántottad Istent és az embereket; azért türd most békével, sőt örülj, hogy szenvedhetsz büneidért, s hidd el, édes vigasztalás töltendi el szivedet. Ha gyermekedben egyik vagy másik rosz tulajdon mutatkozik: jusson eszedbe, hogy angyalnak és bölcsnek ki sem születik; angyalt és bölcset képezni kell, mi főkép a szülők kötelessége. Gyomlálgasd a rosz hajlamokat, a gyermekedre itt-ott ragadt rosz erkölcsöt,

de mindig apai, anyai méltósággal, hasonlóan ama jó pásztorhoz, ki oda hagyván mennyei dicsőségét kint, halált jött szenvedni e földre, hogy minket eltért juhokat igaz utra tereljen. Ha testedet fájdalom gyötri, lelkedet bu és szenvedés éri : zárd bajaidat Jézus szivébe, s tudd meg, hogy veled viseli szenvedésedet, és te kibirod; mert csak annyit hágy rajtad, a mennyit elbirsz; ezt is azért, hogy keresztedet viselve, az ő utján eljuthass az ő dicsőségébe.

Egy másik magasztos gondolat is van a szenvedésekhez kötve: ha szabad, ha kell másokért imádkoznunk, szabad másokért szenvednünk is. A mennyei Atya, ki ránk küldi a szenvedések napjait, bizonyára szivesen fogadja, ha szent fiához hasonlóan békével türt bajainkat nem csak magunkért, hanem másokért is fölajánljuk. Hol is van az a sziv, mely Jézusát szereti, s látja a szörnyü bántalmakat, melyekkel szent szive sértegettetik, és nem volna kész szenvedni e drága szivnek megengesztelésére és embertársainak üdvére.

Ha éltedben öröm kinálkozik : szokjál hozzá, Jézus kedvcért valamit megtagadni magadtól. Nagy ezen önmegtagadásnak haszna; mert hozzá szokván akkor is tudunk uralkodni magunkon, mikor ránk tör a kisértetek szomoru órája.

* * *

Ime, ez az ur Jézus gyermekeinek bölcsesége. Boldog, a ki megérti azt; de szerinte élni senki sem fog, hanem csak az, kit az ur Jézus megsegít, „Nélkülem semmi jót sem tehettek, mondá az Ur, én vagyok a szőlőtő, ti pedig a vesszők.“ Az ur Jézus azonban megsegíti azt, ki hozzá folyamodik. Oh keresztények, szeretett testvéreim! kérjük tehát őt egy sziv- és lélekkel : gyulaszsza föl bennünk bölcseségének szent világát, hogy lássuk az utat, mely a béke révpartjához vezet; adja meg az önmegtagadás szeretetét, hogy vissza ne ijedjünk a szenvedéstől, ha tőle üdvünk függ. Kérjük az Urat egy sziv- és egy lélekkel, Mária szüz anyánk is velünk esedezendik, hogy vegye el népünktől az indulatoskodás, türelmetlenség és káromkodás rosz szellemét; engedje meg, hogy keresztények legyünk szivvel lélekkel. Amen

Zárszó.

Dicsértessék mind örökké az édes Jézus neve és szüz Máriáé.

„Végre ajánlak titeket, atyámfiai, az Istennek, és az ő igéje által kijelentett kegyelmének, ki hatalmas az elkezdetteket tökéletesen fölépíteni, és nektek örökséget adni minden megszenteltekkel együtt. — Apost. cselek. 20, 32.

Keresztény atyámfiai! Letünt a szép Május. Eltünte élénken emlékeztet bennünket arra, hogy az idő röpül, s vele az ember élete!

E letünt szép hónapot Mária szüz anyánk különös tiszteletére szenteltük. Lenne bár egész életünk ily kifejezése Mária tiszteletének, mint e hó vala!

Letünt a szép Május, s csak emléke lebeg még lelkünk előtt mint egy szép kép, melynek gyönyörü alakjai nem akarnak távozni szemünktől, s mint a gyönyörü zene, melynek bájoló hangjai még mindig csengnek füleinkben, bár a zene rég elhallgatott. Ne is feledkezzünk meg róla soha, sem a kegyelmekről, melyekben Isten részesített, sem a tanításokról, melyeket tettünk. „A ki kitartó mind végig az koronáztatik meg“ mondja az Ur. [1])

Rövid foglalatját kellene adnom a nyert kegyelmeknek, hallott tanításoknak és tett fogadásoknak, hogy bucsuzván tőletek emléket adjak szivetoknek. Ámde a nyert kegyelmeket ki ismeri mind? Mindenkinek szive bőven szól arról, a mit érez, s az Istennek kegyelme, ha a szivbe száll, nem hallgat némán. Adja is Isten, érezze mindegyikünk bőven és szüntelen a Szentlélek e jelenlétét s örüljön Isten ajándékainak szüntelen, „ki hatalmas az elkezdetteket tökéletesen fölépiteni.“ Búcsuzván tőletek szent Pál szavaival kérlek benneteket, hogy „Istennek kegyelmét hiában ne vegyétek.“ [2])

A hallott tanításoknak foglalatját adjam-e tehát emlékül szivetoknek? Emlékeztek-e még, mi czélt tüztünk ki a Május havi elmélkedéseknek? Nemde Mária erényeiről elmélkedtünk, hogy megismervén azoknak szépségét s Isten előtti érdemét, megszeressük azokat és átültetven szivünkbe fölékesítsük velük az Isten templomát, mely mi vagyuk. Jól ismervén azonban az emberi erő korlátoltságát, s tudván, hogy az uj épületnek fölrakása annál hosszabb

[1]) Máté: 24, 13. — [2]) II. Kor. 6, 1.

időt igényel, minél egyszerübb s minél ékesebb az, tudván, hogy az elvetett mag nem egy nap alatt nő terebélyes fává virágot hozván és éltető gyümölcsöket: nem akartuk egyszerre elétek állítani Mária szent szivének összes gazdagságát, erényeinek teljes koszorúját, hanem csak néhány virágot e koszoruból, fölkérvén benneteket, hogy hétről hétre egy-egy erényben gyakoroljátok magatokat, leküzdvén a vele ellenkező bünöket, hajlamokat, megrögzött rosz szokásokat. Elérkezvén immár a hónak vége megujítjuk kérésünket, hogy mit ezen hó alatt megkezdtetek, folytassátok az egész év alatt. Oh! ha minden évben néhány erényt sajátunkká tennénk: mily hamar ujulna meg szivünk élete? ha minden Május hóban csak egy lépéssel is közelednénk Mária szive szentségéhez: ő bizonyára fölölelne minket anyai szeretetében, hogy fölajánljon minket Istennek, ‚ki elég hatalmas az elkezdetteket tökéletesen fölépíteni!' Vegyétek tehát szivesen az emléket, melyet ez évre nyujtani szándékozom, midőn elmélkedéseink rövid foglalatjával megajándékozlak benneteket.

Először láttuk Mária mély alázatosságát, mely oly kimondhatatlan nagy dicsőségre emelte őt. S Mária édes anyailag szólt szivünkhez mondván: „Ne legyetek kevélyek gyermekeim! sem lelki sem testi tehetségeitekben, melyeket Istentől nyertetek. Hiuság, mások lenézése ne szennyezze be sziveteket; Isten csak az alázatos szivüeket méltatja malasztjára; e malaszt nélkül pedig ki sem lehet méltó polgára Jézus országának, ki sem is tarthat számot ez országnak nagy örökségére. Az alázatosság az alap, melyen egyedül állhat a keresztény; ha ezen alap eltünik lábai alól, a mélységbe bukik, mint a kevély angyalok, kik ördögökké változtak. Ne legyetek kevélyek gyermekeim!"

Láttuk másodszor Máriának engedelmességét Isten, az egyházi és világi hatalom törvénye iránt. S Mária ismét anyai szeretettel szólt hozzánk, mondván: „Oh gyermekeim! ki az engedelmességet nem ismeri, Isten barátságát nem birhatja. Szeressétek azért a hivatást, melybe Isten helyzett, s teljesítsétek erőtök szerint hivatástok kötelességeit, mert csak ekkor lesztek engedelmesek Isten akaratjának. Tiszteljétek a törvényeket is, melyek alá Isten állított benneteket; az egyházi és polgári törvények egyaránt Isten akaratjából származnak, s ha nekik Isten kedveért engedelmeskedtek: áldást hoznak éltetekre még akkor is, ha emberi belátástok mást mondana. Ki Istenben bizik, nem vall szégyent örökre!"

Láttuk Mária angyali tisztaságát, mely miként a napnak

fénye világít és melegít is egyszersmind. Oh! ki ne érezné a tisztátalan szivnek undok voltát Mária szüz szivének tekintete előtt? „Boldogok a tiszta szivüek mondá az Ur, mert ők látni fogják az Istent!“ Megértettétek e szavakat, midőn a tiszta szivnek jutalmáról elmélkedtünk? A tiszta szivhez közel áll az Ur, mondók; sőt vele van az Ur, vele az Urnak szent malasztja, hogy megáldja őt élő hittel. A tiszta szivü ember e tántoríthatlan hitnek világában mindenütt látja Istenét, benne remél, őt szereti, szereti pedig mindenek fölött, s kivüle mit sem szeret egyebet, mint mit Isten kedveért szeretnie kell és szabad. De a tisztátalan sziv elpártol Istenétől, el Isten szeretetétől; azért hasonlóvá válik a gonosz lelkekhez, kiknek nincsen boldogító hitök, sem vigasztaló reményök; kiknek öröme csak az undok bün és a csábítás. Azért a tisztátalan sziv nem látja az Istent. Ez a büntetés, mely már ide lenn kezdődik; jaj mi lesz még ezentul?!

Oh keresztények! Mária szüz anyánk tiszta liliomot nyujt mindnyájunknak: fogadjuk azt el szent szivétől. Fogadjátok azt el ti gyermekek, s ültessétek át szivetekbe, hogy nevekedjék veletek együtt Isten és az emberek örömére. Fogadjátok el ti ifjak és hajadonok, s tüzzétek azt kebletekre, hadd álljon ott őrző angyalként. Boldogok ti, ha megőrzitek e tiszta liliomot; benne fekszik elrejtve becsületetek, méltóságtok, jelen s jövő boldogságtok! Őrizzétek meg, s ne feledkezzetek meg arról, hogy e liliom kényes; elhervad az, ha ott terem szemeteken a léder tekintet, ha ott terem ajkaitokon a tisztálan szó, vagy ha szivetekben a gonosz vágy erőt nyer és vészes hatalmat. Őrizzétek meg a tiszta liliomot! A mely szivek egymásnak szánvák, föltalálják azok egymást; mert Isten vezérli az ő választottait, Isten mondom és a boldogságos Szüz. Vészes azon életboldogság, mely bün utján kerestetik, bün árán szereztetik. Ugy hiszem, értetek engem, oh ifjak és hajadonok! — — Őrizzétek meg a tiszta liliomot.

Őrizzétek meg azt ti is, házas társak! Azon rettenetes eskü szent és szigoru megtartása által, melyet az Ur oltáránál elmondtatok, örök hűségben, kölcsönös megbecsülésben és önzőtlen tiszta szeretetben mind halálig.

Őrizzük meg a tiszta liliomot mindnyájan, kik Mária szeretetét ohajtjuk. Keressük az élet örömeit ott, hol Mária kereste és föltalálta. Örült ő Isten és különös szent Fia dicsőségének, dicséretének, embertársai jámborságának, üdvének s boldogságának, örült ő minden teremtménynek, mely Istep kezéből jöve. Oh! mennyi az ártatlan szivnek

öröme? oly édes és megnyugtató, minőt a tisztátalan sziv soha sem képes élvezni sem megérteni!

De ne higyük, hogy csak örömre számithatunk ide lenn. — Láttátok Mária fájdalmait? ama végtelen fájdalmakat, melyeket a hálás keresztény érzület azon tőrrel szeret kifejezni, melyet az öreg Simeon a Szüz szivének megjövendölt. Ha e szent szivet annyi és oly mély fájdalom érte: mi bünösök mentek akarnánk-e lenni azoktól? Mentek ugyan nem leszünk, oh keresztények! bár hol állunk is, nem is függnek azok tőlünk; de igen is tőlünk függ, hogy azok áldássá vagy átokká váljanak. Láttátok Máriát a tiszta szüzet, mily hősies lélekkel türte ő Istenért és embertársai üdveért, midőn a bünösök ezerei föllázadtak Isten és szent Fia ellen; midőn kinozták, midőn keresztre feszítették egyetlenét; midőn gyülölettel üldöztek egyházát és büntették tanitványait. Mária türt és imádkozott, valamint szent Fia megparancsolá nekünk, mondván: „Imádkozzatok azokért, kik üldöznek és rágalmaznak titeket.“ [1]) Az isteni parancs s annyi szentek példája türelemre int. — Kérdezlek tehát, szabad-e a kereszténynek türelmetlenkedni, türelmetlenségében zugolódni? szabad-e a kereszténynek átkozódni? Oh szeretett hazámfiai, ha az Istennek szent anyja, ha István nagy királyunk és az Urnak minden szentei letekintnek onnét az egekből hazánk szép határaira: nem kényteleníttetnek-e busan fölkiáltani: boldog Isten! mi lett ez emberekből, kik keresztényeknek nevezik magokat, de az Üdvözitőnek szent keresztjét békén viselni nem tudják, nem akarják; kik keresztényeknek nevezik magukat, de a kereszten függőnek szerelmi szózatával nem törődnek, fenyegetőzéseire nem hallgatnak; kik keresztényeknek nevezik magokat, de az ördöggel szövetkeznek jó és rosz kedvökben egyaránt, saját maguk és mások végromlására; kik keresztényeknek nevezik magukat, de a kereszten értök meghalt Istenembert gyalázattal illetik, káromolják; — kik — óh! de nem folytatom tovább; a szent Szüznek szeretetére kérlek benneteket, legyetek keresztények legalább ti, kik az ő szivének védelmét kéritek. „Ki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát vegye föl keresztjét és kövessen engem“ igy szól az Üdvözítő [2]) Mária szüz anyánk pedig édes anyai szóval hí bennünket mondván: „Kövessetek engem, ki Fiam keresztjét szivesen tevém vállaimra. Ki Fiamat, ki engemet követni nem akar, pártfogásomra nem érdemes. Akarjátok-e Mária pártfogását megtartani? ugy forduljatok

[1]) Máté: 5, 44. — [2]) Máté: 16, 24.

hozzá minden bajotok- és minden szükségtekben. Vagy van-e nyomor, van-e szomoruság e földön, van-e szükség vagy félelem, melyben Mária nem hozott volna segélyt azok számára, kik élő hittel kérték pártfogását? Elhagyatva sirsz? lám sz. Erzsébet a kedves honleány, mindenkitől elhagyatva e földön a boldogságos Szüzhez folyamodott, és meghallgattaték. Beteg vagy? szent Bernárd, neri szent Fülöp sulyos betegségökből fölgyógyultak, midőn a szent Szüz pártfogását kérték. Gyermeked bünben tévedez? szent Peregrina a szent Szüznek ajánlá föl bünben tévedező magzatát, s kiragadva látta őt a bünnek karjai közül. Pusztító nyavalya közelg? ime sz. Gergely pápa a pestist is megszüntetve látta, midőn ünnepélyes körmenettel a szent Szüznek segítségét kérte. Ime a szentek élete mily gyönyörü példákat mutat föl arról, miként tudta a szent Szüz megjutalmazni azon bizalmat, melyet a jámbor sziv az ő anyai szivében helyzett. Oh! be más haszna lesz munkádnak, más sikere egész életednek, ha magadat s minden munkádat a szent Szüznek pártfogásába ajánlod, ha azután bár mi bajnál hozzá sietsz vigasztalásért! Igen is hozzá, és nem a bünnek gyalázatos szerzőjéhez, hogy mindinkább elmerülj a nyomor és szerencsétlenség tengerébe!

A szent Szüznek szeretetére kérlek benneteket: fogadjátok meg itt szent szine előtt, hogy ezentul kerülni fogjátok a káromlások, szitkozódások utálatos bünét, mely beszennyezi magyar hazánk földét, s fenyítő zivatarral vonja be már ugy is komor ugy is bús egét; mely botránkoztat uton utfélen, otthonn a családi élet szentségét rongálván, künn nemzetünk s egyházunk becsületét beszennyezvén.

A szent Szüznek szeretetére kérlek benneteket, mutassátok meg, hogy nem kő a ti szivetek; mutassátok meg, hogy fog rajtatok a szó, és a szentek gyönyörü példája. Oh! ha e Május havi ajtatosságot azon kereszténylleg hős tettel zárnátok be, hogy a szent Szüz kedveért elvetnétek örökre e gyászos szokást: ő bizonyára fölölelne benneteket és ápolna anyai szeretetével.

Ah! de mit tegyünk azokkal, kik nem jelentek meg az Isten anyjának tiszteletére? kik nem vettek részt imáinkban? kik nem hallották a szeretetnek intő s buzdító szavait? Őket is kiragadva szeretnők látni büneikből s részesítve az áldások teljében. Imádkozzunk érettük. Ha majdan künn az életben találkoztok velük, mondjátok el nekik, mit kötöttünk szivetekre, s mutassátok meg, hogy nem hiában szóltunk szivetekhez. Az ima és a jó példa soha sem hibázzák el a hatást, s ha megtéríthetjük embertársunkat: az égnek angyalai is örvendendnek

boldogító munkánk édes gyümölcsén; Isten pedig azt mondá: „Ki megtéríti a bünöst tévelygésének utjáról, megmenti annak lelkét a haláltól, és sok vétkeit elfedezi.“[1]) Végre szent Pállal, „ajánlak titeket az Istennek és az ő igéje által kijelentett kegyelmének, ki hatalmas a megkezdetteket tökéletesen fölépíteni és nektek örökséget adni minden megszenteltekkel együtt.“

Te pedig, oh kegyes szüz anya Mária! fogadd szivesen gyarló tiszteletünk szegény adóját. Jól érezzük mi azt, hogy nem volt olyan, minőt te oh legszentebb Szüz! megérdemlettél. Oh! bár csak olyan lett volna, minőt mi erőnk szerint megadhattunk volna; de gyarlók voltunk itt is, mint mindenütt. Virágkoszorut akartunk letenni oltárodra összefüzve az alázatosság, engedelmesség, tisztaság és önmegtagadás erényvirágokból; ah, mennyi a hézag benne! pótolja e hézagokat szerető anyai szived. Igaz, hogy sok pótolni valód lesz; de te kegyes vagy és anyánk. Fogadd tehát szivesen e koszorut, s add oda érte szeretetedet, ój meg bennünket a gonosztól, gyulaszd föl szivünkben szent Fiadnak szeretetét, nyerd meg számunkra az ő isteni kegyelmét; s mi boldogok leszünk. Fogadd el a neked szánt koszorut, s add oda érte áldásodat, mely kikisérjen bennünket éltünk s hivatásunk körébe. Áldd meg a kisdedeket, kik nem értik még, mily veszélyek környezik üdvöket, hallgasd meg a hozzád sohajtozó anyák kérelmeit. Áldd meg az ifjuság korát, s kijelelvén nekik a a boldogságnak biztos utját, tartsd meg őket ez igaz uton. Áldd meg az apák és anyák törekvéseit; szivök bús, gonddal telt és félelemmel. Te oh Anya! ismered e gondokat, bút és félelmet; enyhitsd azokat mindenkoron. Áldd meg a népek biráit, hogy igazságot tegyenek, áldd meg a népek fejedelmeit, hogy bölcseséggel békeségben kormányozzanak. Áldd meg népednek lelki vezéreit, hogy annak üdvét keressék és létesitsék ernyedetlen buzgalommal, önfeláldozó szeretettel. Mindezeket általad reméljük Istenünktől szent Fiadtól, kit áldunk és dicsérünk az Atyával és Szentlélekkel mind örökön. Amen.

---

[1]) Jakab. 5, 20.

A szüzek zászlójának fölszentelésekor. *)

Dicsértessék mindörökké az édes Jézus neve és Szüz Máriáé.

Szüzeknek szent szüze! könyörögj érettünk. — Lor. L.

E szép hónap lefolyta alatt egyik szép ünnep a másikat követi. Mária szüz anyánkat illetik ez ünnepélyek, s a buzgó keresztény édes örömmel nézi, mint nevekszik ezen ünnepélyek disze évről évre; örül pedig azért, mert ezen Mária szüz anyánknak szánt tisztelettel Isten dicsőíttetik, s mert érzi, hogy ezen ünnepélyek által mindinkább nevekszik a hivek vallásos buzgalma, erkölcsi tisztasága, keresztény méltósága.

Soha sem adunk ugyanis Istennek semmit, mit ő bőven meg nem fizetne; s bár nem adhatunk neki egyebet, mint mit tőle nyerénk, ő még is ez adományokért is számos áldásaival áld meg bennünket. A vallásos ünnepélyek is csak Istennek ajándékai; hiszen nem tarthatnók meg azokat, ha Isten nem adná meg a hozzá szükséges hitet, buzgalmat és áldozati készséget; s mégis ugyan ezen ünnepélyek Isten kegyelméből jótékony harmat gyanánt visszahatnak ránk, nevelvén jámborságunkat, erkölcsi tisztaságunkat. Azért örül a keresztény sziv az ünnepélyek gyarapodásán; mert bennük az Isten irántunki szeretetének élő bizonyságát látja.

Ez öröm mindig édes ugyan, de különösen édes volt az ezen évben, mikoron régi hitünk és meggyőződésünk köz-keresztény hitté és meggyőződéssé emeltetett, mikoron egy sziv és egy lélekkel mondhatjuk: „Szeplő nélkül fogantatott királyné! könyörögj érettünk.

Egy hete mult, hogy kisded varosunk szüzei nemes vetélkedéssel s hozzájok illő buzgalommal hófehér ruhában, a tisztaság e jelmezében, sereglettek össze a szüzek királynéja körül, megkoszoruzván kegyes képét s magasztalván angyali erényét, mely megalapítá örök dicsőségét; egy hete mult, hogy megfontátok a mindig zöld és sokat jelentő koszorut, s zengedeztétek a dicső éneket: s ime a szüzek királynéja már is uj örömmel, uj ünnepélylyel lep meg benneteket. Zászlótok fölszentelve, társnétok kezében van! Örüljetek! Ez öröm

*) Némi vonatkozással Mária szeplőtelen fogantatásának dogmájára.

szentelje ünneppé számatokra e napot. Mi is megosztjuk veletek ez örömet s megüljük veletek ez ünnepélyt, mely habár közvetlenül csak titeket illet, szüzek! kik e zászló alatt álltok, még sem hágy az érintetlenül közülünk senkit. Hiszen ifiuból lesz az öreg, szüzből az anya. Minő az ifiu olyan lesz az öreg is, s a szüz csak folytatja szive erényét, bárhová ültesse is őt Istennek szent keze.

Örüljetek; mert van okotok örülni. Hogy azonban örömötök teljes, ünnepélytek örök legyen, elmondom, mit szól hozzátok e zászló a szüzek királynéjának nevében, hogy megértvén e szózatot és hiven követvén azt, ünnepélytek szent érzete soha meg ne zavarodjék.

Mit szól tehát hozzátok e zászló? Oly sokat, oh szüzek! hogy gyarló ajkaim ki nem fejezhetik eléggé; elmondom még is, miként azt a szüz anya esedezésére Istenem elmondanom engedi. Figyelmezzetek.

* * *

Zászló alá gyülekezni régi szokás. Szoktak pedig egy zászló alá gyülni azok, kiket egy szív, egy érzelem ugyan azon szent czél felé vezérel. Zászló lobogása alatt száll harczra a vitéz hadsereg, utra kel a zarándokok ájtatos társasága, mindenütt a zászló az utmutató, irányt adó és lelkesítő.

A keresztény egyház nem csak helyeslé e szép szokást, hanem magasabb, szebb, szentebb értelmet is kölcsönöz neki. Az egyház megáldja, felszenteli e zászlókat. Mit jelent ez egyebet, minthogy az egyház Isten és a védszentek ótalmába ajánlja nem a zászlót, hanem azokat, kik e zászló körül összegyülekeztek keresztény szeretet- és egyességben. Az egyház fölszenteli a zászlót, hogy helyeselje a czélt, melyre egyesültek gyermekei, s hogy buzdítsa őket a szent czél felé. Azért illő, hogy az ő buzdító szaváról megemlékezzék minden, ki a zászló alatt áll, valahányszor vigan lobog szeme előtt. A zászló tehát nem hiuság, hanem egyházunk szózata, mely habár mindig gyöngéd és szivreható, bár kihez legyen intézve, de még is különösen gyöngéd és szivreható, midőn a szüzekhez szól, kiket oly igen szivén hordoz a jó anya.

Mint szól tehát hozzátok egyházunk e zászló által?

Tekintsetek e zászlóra, és érteni fogjátok azt. Hófehér, hasonló a tiszta liliomhoz, fölösleges pompa és szinvegyület nélkül is oly szép,

mert tiszta. Ilyen a szüz. Szép a szüz, ha tiszta külsőképen; de ezerszer szebb, ha tiszta szive és lelke szerint.

Az egyház a zászlónak keresztanyát választat annak jeleül, hogy senkit sem akar árván, senkit elhagyatva látni. A keresztanya feltüzte zászlótokra a hófehér szalagot: ez által leköté sziveteket, eljegyezvén benneteket, míg Isten ugy akarja, azoknak, kiket e zászlón ábrázolva láttok, a szeplő nélkül fogantatott Szüznek és sz. Erzsébetnek magyar hazánk dicső leányának! Mindkettő méltó szivetekre, méltó, hogy csillagaitokul válaszszátok és fényök után járjatok.

Mily fényt áraszt éltetek palyájára a boldogságos Szüz, s miben utánozzátok őt, ti szüzek, különösen: azt egyszerü, de mélyen megható szavakban rajzolja a lóretomi litánia, midőn az Isten anyját ily czimekkel illeti s diszíti: „Szüzeknek sz. Szüze, nagy okosságu Szüz, tisztelendő Szüz, dicsérendő Szüz, nagyhatalmu Szüz, kegyes és irgalmas Szüz, hűséggel teljes Szüz, szüzek királynéja! A hány szó, annyi ékes beszéd, értsétek meg ezeket.

Szüzeknek sz. Szüze! azaz, első a szüzek között; mert nincs az ember szülöttei közt, ki tisztaságban vele mérközhetnék. Létének első pillanatától a Szentlélek arája, az Isten temploma, tisztább a nap sugaránál, szendébb a hold fényénél; ilyen a szüzeknek sz. Szüze. Első a szüzek között; mert első ismerte meg a szüzies tiszta élet nagy értékét; mert első ajánlotta azt Istenének, s megtartá igéretét örökön. Ilyen a szüzeknek sz. Szüze. Vajjon, ki nézheti őt, s ne szeresse meg őt? ki közeledhetnék hozzá, és ne szeresse meg az angyali tiszta erényt, mely Isten anyjává tette a szüzeknek sz. Szüzét. „Szeressetek engem, mondja hozzátok a szüzeknek sz. Szüze; szeretni fogtok pedig engemet, ha szeretitek a szüzies tisztaságot, mely legnagyobb kincsetek, legfőbb ékességtek.“

Nagy okosságu Szüz! mondja tovább a litánia, kiakarván fejezni és dicsérni Máriában azon erényt, melyet Üdvözítőnk az öt okos szüzben dicsért, kik olajt vivének lámpájokban. Ők bölcsen cselekvének megtevén azt, mi őket czélhoz vezeté, a mennyei vőlegényhez. Mindenek közt legbölcsebbnek hirdettetik Mária. Ámde a szent irás az Isten félelmét mondja a bölcseség kezdetének [1]); ha pedig az ur félelme a bölcseség kezdete: akkor a bölcsesség tetőpontja az Isten törvényének megtartása vagy is Isten szeretete [2]). Mária a legbölcsebb szüz telje-

[1]) Zsolt. 110. — [2]) Rom. 13, 10.

síté az Ur törvényét mindenben, s most dicsőség és tisztelettel koronázottan kiált felétek:„Az Ur félelme a valódi bölcseség, és a rosznak kerülése valódi értelem! Féljétek oh szüzek! az Urat mindenkor és mindenütt ama gyöngéd, szeretetteljes félelemmel, mely irtózik az Isten megbántásától, mert ő a legnagyobb szeretetre méltó; féljétek az Urat ama kitartó önfeláldozó félelemmel, mely le tud mondani a kéjés örömről, mely Istennek nem tetszik, mely türni tud és dolgozni ott és ugy, a hol és a mint Istennek tetszik.“ Minden ügyetekben Máriától kérjetek tanácsot. A legbölcsebb Szüznek tánácsát pedig ugy fogjátok követni, ha ugy cselekeztek, miként ő cselekedett.

Tisztelendő Szüz! Tiszteletre méltó nem csak azért, mert egek királynéja, Istennek szent anyja, a keresztények segítsége; nem csak azért, mert a szép erkölcsiség ragyogó csillaga: hanem és különösen azért, mert szüzies tiszta tekintete tiszteletre gerjeszt mindenkit. „Kövessetek engem, igy szól hozzátok a tisztelendő Szüz, övezzétek körül magatokat a szemérem szent övével; fegyverkezzetek föl az erkölcsi szigor sz. paizsával; törjön meg e szigor paizsán a bünnek léder tekintete, s szemérmetek sz. fénye tiszteletre gerjeszszen mindenkit, ki rátok emeli szemét. Oh! nem tiszteletre méltó szüz, ki szemét fölfegyverzi a bünnek ingerére, s megtöri a szemérem szent korlátját, mely megőrzé szive tisztaságát.“ Igy szól hoztok a tisztelendő szüz.

Dicsérendő Szüz! „Mert megtekintette az Ur az ő szolgáló leányának alázatosságát: ime ezentul boldognak fog engem hirdetni minden nemzetség.“ [1]) „Áldott vagy te az asszonyok között“ — mondá Erzsébet. „Áldott a méhe, mely téged hordozott,“ mondá az evangeliumi asszony. „Boldog vagy te, és minden dicséretre méltó, — mondja az egyház a szüz Anyához,— mert tőled született az igazságnak napja Krisztus Jézus a mi Istenünk!“ Máriát dicsérni kész ime minden hű kereszténynek szive s ajka. Miért? alázatosságaért, mely ez erényeknek talpköve és támasza. Nem a testnek szépsége, nem a müveltség vagy ügyesség az, mely oly nagy dicséretre méltó, hanem a lélek alázatossága és erényessége. Ha Isten szépséget adott: áldd azért őt, de ne kevélykedjél abban, mit tőled elvehet minden pillanatban; ha ügyességgel birsz: használd föl azt Isten dicsőségére, magad és mások boldogságára, de ne kevélykedjél benne, s roszra ne használd föl azt, mi javadra adatott; emlékezzél meg az Ur szaváról: „Kinek

[1]) Luk. 1.

több adatott, több kéretik tőle.“ [1]) Legyetek tehát alázatosak, igy szól hozzátok a dicsérendő Szüz.

Nagy hatalmu Szüz! Ki hallotta valaha, hogy valaki gyámolatlanul magára hagyatott volna, ki az ő pártfogásaért esedezett, ki hozzá folyamodott? S ki azon ember, ki a nagy hatalmu Szüznek segitségére ne szorulna? Rá szorulunk mindnyájan, de különösen ti oh szüzek! A leányzó ezer veszély közt áll, ezer remény, ezer félelem tölti el kebelét. Korán fölébred szivében a jövőnek aggodalma, s aggodalmai vele nevekszenek s kisérik őt, hová csak néz. „Aggódtok gyermekeim! igy szól hozzátok a hatalmas szüz; míg szárnyaim alatt lesztek, ne féljetek! Isten megadandja nekem mind azt, miért esedezem. Azért míg én szeretlek, ne féljetek; szeretni foglak pedig bennetek, míg bennem biztok és engem szerettek; szeretni foglak, míg hiven jártok az erények tiszta utján. Tegyétek ezt s ne féljetek.“ Igy szól hozzátok a nagy hatalmu, a kegyes és irgalmas Szüz. Kegyes és irgalmas ő mindnyájunk iránt; mert mindnyájunknak anyja ki mindnyájunkat szeret, titeket azonban különösen szeret, oh szüzek! kik mint szüzek oly közel álltok hozzá; titeket különösen szeret, mert mint szüzek különösen rá szorultok az ő szent szeretetére. Érdemeljétek meg azt, és érezni fogjátok azt. Igy szól hozzátok a kegyes és irgalmas Szüz.

Hűséges Szüz! Oh mi sokat mond e két szó! hű mind halálig Istenéhez, hű gondolatai-, ohajtásai- és cselekedetciben, hű, jó és bal szerencséjében, hű és erős a kisértetek óráján, hű mind halálig! Oh! ez élet ugy is csak egy nap, hamar elröpül mint az álom. Avagy kérdezd az őszbe borult főt, ha sokáig vándorolt-e a sirig? S azt fogja felelni: oh nem leányom! éltem hamar elröpült; ugy tetszik, hogy tegnap még ifiu valék, s ma már törve éltem ereje, elhervadva arczám rózsái; éltem hamar röpült. Tanulj tehát, oh leány! hűnek lenni e rövid élet alatt, tanuld meg azt a hűséges Szüztől. Légy hű Isten törvényéhez állandóan, törhetlenül, ugy fogsz lehetni csak hű az emberekhez, hű ahhoz, kihez egykor élted üdve kötve leend. Hűséged szerint fog egykor áldani az Ur, hűséged szerint megóvni a hűséges Szüz. Légy hű mind halálig.

Szüzeknek királynéja! Igen; mert ő a szüzeknek sz. szüze, mert ő nyujtotta be először a szép és kedves ajándékot Istennek; azért királynévá tette őt Isten a szüzek fölött, s oltalma alá helyzé a szivek tisztaságát. Habár tehát minden erényért hozzá folyamodhatunk: kü-

[1]) Luk. 12, 48.

lönösen a szivnek tisztasága az, melyet oly szivesen nyujt, mert ő a szüzek királynéja. Fussatok tehát oltalma alá, oh szüzek! tekintsétek meg gyakran méltóságát s a ragyogó koronát, mely a szüzek királynéjának homlokát diszesíti, hogy megszeressétek azt. Könyörögjetek hozzá minden bajban, de különösen a kisértetnek bús napján; ez ima nélkül meg nem állhat szivetek szép erénye. Emeljetek tehát oltárt szivetekben, állítsátok föl benne a szüzek királynéjának sz. képét, melyet nézve buzdulni, mely előtt imádkozva erősödni fogtok; tüzzétek e képet jelképen kebletekre, s vigyétek el magatokkal, hová csak éltetek folyama visz. Ha ő szivesen van köztetek, köztetek lesz sz. Fia is, a szüzeknek jegyesse, életben és halálban. E jegyeshez hűk lehettek mindenkor, mint szüzek, vagy, ha Isten ugy akarja, mint nők, s legyetek meggyőződve, hogy hűségtek föl lesz jegyezve az élet könyvében. Igy szól hozzátok a szüzek királynéja.

A másik szent, kit ma védszentül nyertetek, sz. Erzsébet, II. Endre magyar király szülötte, tehát édes magyar hazánk dicső leánya. Erszénynyel kézben festi őt a jámbor hit, gyöngéd szeretete, kifogyhatlan irgalma és bámulandó jótékonysága miatt, melylyel a szegények és ügyefogyottak iránt viselteték.

Élete, bár király leány vala, küzdés volt és fájdalom; de minden küzdése és fájdalma közt soha sem szünt meg Istent szeretni, s embertársainak irányában jótékony angyalként működni! Az imát szerette, s a keresztény, ki őt imádkozni látta, örömkönyekre fakadt, s példáján mély áhítatra gyulladt. A herczegi ruhát fölvevé ugyan testére, de fájdalommal és kénytelenségből, s ha a feszület előtt imádkozék, letette fejéről a herczegi koronát. „Üdvözítőm homlokán tövis koszoru, igy szokta mondani, s az enyémen gyémánttal ékes arany korona legyen!?“ Legékesebb palástját is a szegénynek nyakába veté, hogy befödje mezítelenségét.

Ennyi szép erényben tündöklő jó szivét számtalan baj és szomoruság érte. Megfoghatatlanok az Istennek utai! Ő tudja miért engedé e tiszta szivet rágalmaztatni és üldöztetni már gyönge korában. Isten és a boldogságos Szüz után férjét szerette mindenek fölött; de Isten férjétől is elválasztá őt, kit a pogányok ellen vitt harczból halva hoztak hazájába! Csak Isten és a boldogságos Szüz őrzék meg őt, hogy szive meg nem repedt. E csapás után rokonaitól üldöztetve, mindenétől megfosztva bujdosni kényszerült s alattvalóinál keresni menhelyet. De a hősies sziv mind ezen nyomorokban hű maradt Istenéhez mind halálig. Isten vissza adta ugyan neki igazságos vagyonát; de ő ezentul csak Istennek akart szolgálni és kedveért a szenvedő emberiségnek.

Éltének legnagyobb öröme volt, ha enyhíthette a szegények és nyomorultak fájdalmait, s Isten végtére megadá neki ez örömet teljesen osztatlanul. Minden vagyonát a szegényekre fordítá; sőt ezzel be nem elégedvén, irgalmas apáczaként ápolta a betegeket; hiszen mint szenvedő maga is legjobban értette a szenvedők jajszavát, s kimondhatatlan, mily önfeláldozással ápolta őket végleheletig.

De Isten meg is dicsőítette őt számos csodával, melyet általa mivelt. Ime e gyöngéd szeretetü, alázatos szivü, feddhetetlen erkölcsü nőt, e hősies erényü szenvedőt nyertétek ma védszentül, oh szüzek!

Minden magyar sziv büszke lehetne e csillagra, mely oly fényesen ragyogott hazánk határain tul; de a büszkeség nem keresztény erény. Szeressük őt; szeressétek őt ti szüzek, magyar leányok, utánozván őt szerénységében, alázatosságában, egyszerüségében, Isten törvénye iránti engedelmességében, mély és gyöngéd ájtatosságában; utánozzátok nemes szivét a szenvedésben tanusított türelemben, a szegények iránti irgalomban: ugy méltók lesztek hozzá, és ő védszárnyai alá veend benneteket.

* * *

Ime, mily sokat mond hozzátok az egyház zászlótok által a szüzek királynéjának nevében. Emlékezzetek meg e szózatról, s ujítsátok meg e frigyet védszenteitekkel, valahányszor kifejlődik előttetek e szép zászló. Emlékezzetek meg, hogy e zászló alatt egyesülve ugyan azon szent czél felé haladtok. Legyetek azért testvérek egymás között!

Távul minden irigység- vagy ellenségeskedéstől örüljetek egymás szerencséjén, boldogságán; buzdítsátok egymást minden szentre és jóra; imádkozzatok egymásért s őrizzétek meg egymást. Távul minden aljasságtól, örömeitek és mulatságaitok a szüzek méltóságaihoz illők, egész valótok keresztény legyen.

„Oh, mily szép a szüzesség a tiszta erkölcscsel! mert halhatlan annak emlékezete; mivel mind Istennél mind embereknél ismeretes,“ [1]) igy szól az irás. Őrizzétek meg e szépséget: ugy lészen öröme rajtatok a szüzek királynéjának, s Erzsébet magyar hazánk dicső leányának; ugy lészen öröme rajtatok a szentegyháznak és ur Jézusnak, ki bizonyára megadandja tiszta erkölcstöknek édes bérét. Amen.

[1]) Bölcs. 4, 1.

Templomi katekesisek.

Bevezetés.

Jöjjetek fiaim! hallgassatok engem : Isten félelmére megtanítlak titeket. — Zsolt. 33, 12.

Üdvözöttek legyetek Jézus Krisztusban, kedves fiaim és leányaim! kik oly szép számmal ezen délutáni isteni tanításra e szent helyen összegyülekeztetek. Szemeitekből látom, mint ég kebeletekben a vágy : a keresztény katholika vallás hit- és erkölcs-igazságait, minél jobban és alaposabban megtanulni. Oh! higyétek el, enné! üdvösebbet nem kivánhattok, nem tehettek. Mert ámbár ti a keresztény katholika vallás hit- és erkölcs-igazságait az iskolában tanultátok; de azért távulról se hitessétek el magatokkal, hogy, mivel néhány esztendeig az iskolába jártatok, — talán mindegyikről közületek ezt sem lehet mondani, — már mindent jól tudtok, mi az üdvösségre szükséges. Míg az ember kisded, anyja csak tejjel táplálja; és a mint a korban halad a gyermek, ugy nyujt neki erősebb meg erősebb ételeket, hogy egészséges, erős emberré fölnevelje : ugy ti is mint iskolába járó gyermekek az anyaszentegyháznak csak gyönge kisdedei lévén, a keresztény katholika religio hit- és erkölcs-igazságainak csak tejével tápláltattatok. Most, midőn már a korban és okosságban előhaladván, a nehezebb igazságokat is könnyebben megfogjátok, most kell nektek is mind azt bővebben megtanulnotok, mit tudnotok elkerülhetetlenül szükséges, hogy jámbor és istenfélő keresztények legyetek és egykor üdvözüljetek. A mint a korban haladtok, ugy kell haladnotok a kath. hittudományban, és ez által a keresztény jámborságban is. Mert, lám, mindegyik közületek iparkodik a maga dolgában napról napra ügyesebb lenni, az egyik valamely mesterségben, a másik a mezei munkában, a leány meg

a varrásban, főzésben és kenyérsütésben: ugy szintén oda kell törekednetek, hogy abban is, a mi a lélekre vonatkozik, — a hit igazságainak ismeretében, és ezáltal a jámborságban, erényességben is napról napra gyarapodjatok. Ez pedig csak ugy fog megtörténni, ha ezen délutáni isteni tanításokra is szorgalmatosan eljártok. Egész héten át küönféle házi és mezei munkával lévén elfoglalva, sem időtök sem módotok arra, hogy hitünk igazságait tanulmányozzátok. A házi és mezei munkától csak vasár- és ünnepnap pihentek meg, Isten rendeléséből leginkább azért, hogy nyilvános ájtatossággal neki szolgáljatok, és azokat, mik lelketek üdvösségére szükségesek, bővebben megismerni tanuljátok. Ugy-e, kedves fiaim és leányaim! már láttatok szép kertet, melyben szebbnél szebb virágok, jobbnál jobb gyümölcsfák gyönyörködtetik az embert? Mit gondoltok: mikép lett a kert ily széppé és gyümölcshozóvá? Ugy-e, gazdájának gondos mivelése, szorgalma, fáradsága által? Elmétek és szivetek is kert, melynek legszebb virága az isteni igazságok, és legáldásosabb gyümölcse a keresztény jámborság. Ezekkel pedig szintén csak ugy fog elmétek és szivetek ékeskedni, ha mind a kettőt kellő szorgalommal mivelitek. Kérditek: hogyan? Csak ugy, kedves fiaim és leányaim! ha ezen délutáni isteni tanításokra is szorgalmatosan eljártok, azokat figyelmetesen hallgatjátok, a hallott tanulságokat elmétekbe és szivetekbe befogadjátok, és azok szerint cselekesztek. Azért szólítlak is a zsoltárossal: „Jöjjetek fiaim és leányaim! hallgassatok engem: Isten félelmére megtanítlak titeket.

Föl is teszem rólatok, hogy ti ezentúl is minden vasár- és ünnepnap ezen isteni tanításokra szorgalmatosan megfogtok jelenni. De hogy is ne? Ha valaki nektek megigérné, hogy megtanít titeket, miként kelljen valamely nagy, ámbár könnyen elveszthető kincsre szert tenni, ugy-e szivesen járnátok tanítására és figyelmesen hallgatnátok azt? mennyivel szivesebben kell tehát oly tanításokra járnotok, és mennyivel figyelmesebben azokat hallgatnotok, melyekben titeket oly kincs gyüjtésére tanítanak, melyet se a móly meg nem emészt, se a féreg meg nem rág, se a tolvajok ki nem ásnak és el nem lopnak; melylyel a legszegényebb ember is dúsgazdag, és mely nélkül a dúsgazdag is koldus? Ezen kincs: az Isten akaratjának, vagy a mi mindegy, szent hitünk igazságainak ismerete, és az ezen ismeretből származó isteni félelem, jámborság, erényesség, és az ettől el nem maradható örök boldogság: „Jöjjetek tehát fiaim és leányaim! hallgassatok engem: Isten félelmére megtanítlak titeket;“

jöjjetek: ti itt sok jót és üdvöst fogtak tanulni; ti itt megfogjátok tanulni az „egy szükségest," mely földi és égi boldogságtokat megalapítja.

De ti se maradjatok el ezen délutáni isteni tanításokból, ti, az ifju- és leánykorból már kinőttek, keresztény férfiak és asszonyok! ti se tisztes öregek! mert azokból ti is sok üdvöst tanulhattak. Senki sem oly jártas közületek a keresztény kath. hit- és erkölcs-tudományban, és senki sem haladt már annyira a jóban, hogy a tanítás, intés és buzdítás rá nézve fölösleges volna. Oh! még a legtanultabb és legjámborabb kereszténynek is szüksége van arra. Az olyan szántóföldet, melyet nem mivelnek, elfogja a gyom és bojtorján: az értelem is megfeledkezik a bár már egyszer tudott hit- és erkölcs-igazságokról, ha azokra ismételve nem emlékeztetik; a sziv is elhidegül, megfásul keresztény kötelességei iránt, ha azokra ismételve nem buzdíttatik. — Valamint tehát az ifjak- és leányoknak: ugy mindnyájatoknak lelki java kivánja, kedves hiveim! hogy ezen délutáni isteni tanításokra szorgalmatosan eljárjatok. Kövessétek loyolai sz. Ignácz példáját, ki, ámbár ifju korában elég oktatást nyert a keresztény hit- és erkölcs-tudományban: mégsem szégyenlett, mint harmincz éves férfiu Barcelona városában az isteni tanításokon megjelenni, noha igen előkelő szülőktől származott, és a hadi seregben is kitünő hivatalt viselt. Csak is igy lett ő oly szentté, kit mai nap is bámulunk. „Jöjjetek tehát ti is mindnyájan kedves hiveim! és hallgassatok engem: Isten félelmére megtanítlak titeket.

Minthogy pedig minden jó adomány Istentől jön: kérjük a Szentlélek ur Istent, hogy szent malasztjával világositsa meg értelmünket és gyulaszsza föl szivünket, miszerint ezen délutáni isteni tanítások által a keresztény kath. hit- és erkölcs-igazságaiban az Isten akaratját minél tökéletesebben, megismerjük és megismervén minél buzgóbban teljesitsük.

Itt a lelki-tanitó térdeire borulva elmond valamely alkalmas imádságot; vagy énekben hija segitségül a Szentlelket a hivek ájtatos serege.

I.

A keresztvetésről.

Isten segedelmével kedves fiaim és leányaim! most már lássunk a dologhoz.

Minthogy minden k. katholikus ember nem csak imádságát, ha-

nem minden fontos munkáját a keresztvetéssel kezdi és végzi: kezdjük el mi tanításainkat a keresztvetésről való oktatással.

Miképen vet magára a k. kath. ember keresztet? Igy-e: jobb kezét homlokára tévén mondja: „Az Atyának; azután mellére: és Fiunak; végre a bal-vállról a jobb-vállra vivén át kezét, mondja: és Szentlélek Istennek nevében. Amen.“ — Miképen is vett magára az ember keresztet? te N. fiam. — Jól van. És ezen keresztvetés-módot híjuk nagy vagy latin keresztnek. — Van még egy más keresztvetés-mód is: t. i. az ember hüvely-kujjával keresztet csinál homlokára és mondja: „Az Atyának; azután ugyan azon ujjával keresztet csinál szájára, és mondja: és Fiunak; végre mellére csinál keresztet, és mondja: és Szentlélek Istennek nevében. Amen.“ Ezen keresztvetés-módot kis keresztnek nevezzük. Még német keresztnek is nevezzük, mert azzal leginkább német ajku kath. atyánkfiai élnek.

Ugy-e most már szeretnétek tudni, kedves gyermekeim! miért és mikor jött szokásba a kereszténynél a keresztvetés? — Megmondom, csak vigyázzatok.

Mondd meg te N. fiam: hol váltott meg minket Jézus? „A keresztfán.“ — Igen, Jézus a keresztfán váltott meg minket. Azért a keresztények eleitől fogva a keresztet mindig ugy tekinték mint a megváltás jelképét, mint jelkékét mindazon lelki javaknak, melyekbe Jézus minket a megváltás által részesített. E gondolatban vagy szóban: „kereszt,“ összepontosíták a keresztény hivek eleitől fogva mind azt, a mi nagy, fönséges és üdvözítő van a keresztény hitben. Az apostolok nem ismertek nagyobb dicsőséget Jézus keresztjénél; gondolatuk, kivánságuk, törekvésök csak a „megfeszítettre“ vala irányozva. Ugyan igy éreztek és cselekedtek a jámbor keresztények minden időben.

Most már mondjátok meg nekem, kedves gyermekeim! nem fekszik-e az ember természetében, hogy érzelmeit külső jelek által nyilvánítsa? Ugy-e? igen. Az öröm nevetésre, a szomoruság sirásra fakaszt minket; ha valamin megijedünk vagy csodálkozunk, össze csapjuk kezeinket; ha valakit tisztelni akarunk, leveszszük kalapunkat, és meg is hajtjuk magunkat. Ha már a kereszttel, mint a megváltás jelképével oly szoros kapcsolatban volt mindig a kereszténynek egész hitélete: mi vala természetesebb, minthogy ezen belső hitélet külsőkép is nyilatkozzék az által, hogy a keresztet lerajzolák, lefesték, kifaragák

mintegy birni és látni akarván belső vallásosságuknak tárgyát? mi vala természetesebb, minthogy a keresztények a kereszt jelét mintegy magukon is viselni akarván, annak jelével, magukat Kristusnak fölavatták, fölszentelték, az az: hogy magukra keresztet vetettek? Lám tehát a keresztvetés magából a keresztény hitéletből fejlődött ki, mint csira a magból, mint hajtás a gyökérből, mint láng a tüzből. Azért Tertullián egyházíró, a második században a keresztvetésről mint már szokásban lévő szent dologról beszél, melynek eredetére az akkori keresztények már nem is emlékeztek. Halljátok csak szavait; ő azt mondja: „Mi a szent kereszt jelével megjegyezzük homlokunkat, midőn a házba be- vagy abból kimegyünk; midőn fölöltözködünk vagy levetkezünk; midőn mosdunk vagy az asztalhoz ülünk, midőn világot gyujtunk; midőn leülünk vagy lefekszünk, vagy akármily dologhoz fogunk." Lássátok ennyire volt szokásban a keresztényeknél már a második században a keresztvetés. Mindenhez, a mit tettek, keresztvetéssel fogtak. De halljátok még, mit mond még tovább ugyan azon egyházíró „Kérdezitek, igy szól ő, kitől vettük e vagy ama szent szokást? A szent könyvekben semmi törvényt sem találunk, mely minket arra kötelezne. A hagyománynak köszönik azok létöket; a gyakorlat megerősíté azokat, és a hivek jámborsága fönntartá napjainkig." [1] Most jól figyeljetek kedves gyermekeim! Tertullian a keresztvetést is azon szent gyakorlatok egyikének mondja, mely a hagyományból származott. És mit ért ő a hagyomány alatt? Oly tanítást ért, mely az apostoloktól szóbeli oktatás utján a későbbi időkre átszármazott. Ilykép tehát Tertállian szerint a keresztvetés is maguktól az apostoloktól származik.

Már most tehát tudjátok, hogy miért és mikor jött szokásba a keresztvetés. Megmondom még egyszer, csak vigyázzatok. A keresztvetés magából a keresztény hitéletből fejlődött ki, és a második században már oly általános szent gyakorlattá volt válva, hogy eredete sokkal korábbi, bizonyosan az apostoli időkből való.

És mindig ilyen volt-e a keresztvetés módja, mint a milyen az most? A keresztények az első századokban csak homlokukat jelelték meg a kereszttel. Világosan bizonyítja ezt Tertulliánon kivül, kinek szavait már fölebb hallottátok, aranyszáju sz. János is, ki igy szól: „Anyák! tanítsátok meg gyermekeiteket homlokukat a kereszttel megjelelni; és midőn ők magukon még nem képesek ezt tenni, ti vonjátok rá-

[1]) Tert. cor. mil. c. 3.

jok a kereszt jelét."[1]) De csakhamar szokásba jött a homlokot, a szájt és a mellet kereszttel megjelelni.[2]) Ezen keresztvetés-módból fejlett ki azután azon méltóságos szokás : a keresztvetésnél jobb kézzel a homlokot, a mellet és a két vállat, és igy a kereszt alakját észrevehetőbben előállítani. — Ebből látjátok kedves gyermekeim! hogy a keresztvetés módja némi változásokon ment ugyan keresztül; de lényegére nézve mindig meg volt a kereszténveknél.

De lássuk most már : mily jelentősége van a keresztvetésnek? — Ne véljétek ám, kedves gyermekeim! hogy a keresztvetés üres szokás, mely semmit sem jelent, mely minket semmire sem figyelmeztet. Oh! nem; mert a keresztvetés által 1-ör már saját alakjánál fogva, melyben azt csináljuk, nyilvánosan valljuk, hogy a keresztre feszíttetett Jézus Krisztusban hiszünk, Jézus Krisztusban remélünk, Jézus Krisztust mint üdvösségünknek a keresztfán szerzőjét és végczélját szeretjük. Azért a keresztvetés eleitől fogva, mindig oly jelnek tekintetett, mely által a keresztény a pogánytól megkülönböztetett. Nem egy keresztényre a keresztvetésről ismertek rá a pogányok, és hurczolák a kinpadra. A keresztvetés által, megujítjuk elménkben és szivünkben Jézus kereszthalálának emlékét, és áldásait mintegy magunkra kivánjuk alkalmazni. — A keresztet „az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevében" vetjük magunkra; azért 2-or a keresztvetés által különösen valljuk a Szentháromságot. Még emlékeztek a katekismusból azon kérdésre: „Mi által vallja a k. kath. ember a Szentháromságot?" Tudnál-e erre felelni te N. kedves leányom? „Tudnék : A keresztvetés által, midőn annak alkalmával a három isteni személy közül mindegyikét megnevezi." Jol van. — 3-or a keresztvetés által azt is jelentjük, hogy mi mindent az Istennel, mindent az Istenért, mindent egyszülött fia Jézus Krisztusért, általa és a Szentlélek malasztja által akarunk cselekedni. A keresztvetés által mintegy megvalljuk saját gyöngeségünket, saját tehetlenségünket, és fölfohászkodunk a három személyü egy Istenhez segedelemért. A keresztvetés által mintegy fölszenteljük magunkat a Szentháromságnak. — Maga a keresztvetés módja is igen tanulságos. Midőn keresztet vetünk, jobb kezünket először homlokunkra teszszük. Ez minket arra figyelmeztet, hogy a keresztre feszíttetett Jézus Krisztus hitét ne szégyeneljük, hogy készek legyünk azt az egész világ előtt nyilvánosan megvallani, megemlékezvén Jézus Krisztus ezen szavaira : „A ki

[1]) Hom. 12. in ep. I. ad Cor. — [2]) Hier. ep. 108.

engem megvall az emberek előtt, azt én is megvallom Atyám előtt, ki mennyben vagyon."— A homlokról leviszszük kezünket mellünkre. Ezzel azt mutatjuk, hogy a Jézusbani hit és iránta szeretet csakugyan szivünkben lakik; hogy mindazt, a mit Jézusra nézve szájjal vallunk, szivvel is hiszszük.— A mellről átviszszük kezünket a bal-vállra, onnét pedig a jobb-vállra, mondván: és Szentlélek Istennek nevében, hogy a Szentlélek ur Isten a bal, azaz: a rosz utról, — a tévelygésből, a bünből — át vigyen a jó utra — az igazságra, az erényre. —

Lássátok kedves fiaim és leányaim! ily régi, ily sokat jelentő, ily szent valami az egyházban a keresztvetés. Ne szégyeneljünk tehát az imádság, a munka előtt és után magunkra keresztet vetni. Hitét szégyenlené az, ki magára keresztet vetni szégyenlene. Minden foglalatosságunkat, sőt még vigalmainkat is a keresztvetéssel kezdjük és végezzük; foglalatosságaink áldásosabbak, vigalmaink bünnélküliek lesznek, ha azokra a keresztvetés által mintegy fölavatjuk magunkat. Cselekedjünk sz. Cyrill tanácsa szerint, ki azt mondja: „Jegyezzétek meg magatokat e jellel, t. i. a keresztjellel, ha esztek vagy isztok, ültök vagy feküdtök, fölkeltek, beszéltek, jártok, szóval minden foglalatosságnál."[1]) És a keresztet mindig illendően, méltóságosan és ájtatosan vessétek magatokra; ezt kivánja a keresztvetésnek nagy jelentősége. Azért igen roszul cselekszenek, kik csak amugy elhamarkodva hányják magukra a keresztet. A mi szent, azt szentül kell végeznünk.

Ti pedig, édes szülők, leginkábbb anyák, már jókor tanítsátok meg gyermekeiteket a keresztet magukra vetni; fogjátok meg kezecskéiket, és ugy vettessetek velük keresztet, hogy jó korán megtanulják magukat a Szentháromságnak fölszentelni, és mindent az Atya Istennek, ki minket teremtett, a Fiu Istennek Jézusnak, ki minket megváltott és a Szentlélek Istennek nevében és dicsőségére cselekedni.

Rövidbe foglalom mindazt, a mit ma hallottatok, hogy annál jobban elmétekben megtartsátok. A mai oktatásban azt tanultátok, hogy a keresztvetés magából a keresztény hitéletből fejlődött ki, és hogy azért már a II-ik században annyira szokásban volt, miszerint az akkori keresztények a keresztvetésnek eredetére nem is emlékeztek; miből azt kell következtetni, hogy a keresztvetés az apostolok idejéből származott. — Továbbá még ma azt is tanultátok, hogy először csak a homlokot, később azután a szájt és mellet is megjelelték kereszttel a ke-

[1]) 4. Katek.

resztények; utóbb azután jött szokásba azon mód, melylyel mi magunkra a keresztet vetjük. — Még azt is hallottátok ma, hogy a keresztvetés által vallomást teszünk hitünkről; hogy az szüntelen arra figyelmeztet minket, miszerint keresztény hitünket nyilván vallani ne szégyeneljük, hogy mindent a Szentháromság nevében és az ő dicsőségére cselekedjünk, és magunkat neki egészen fölszenteljük. — Lám, ily sok üdvöst tanultatok ma. Adja Isten, hogy ti mind ezt elmétekbe jól megtartsátok, és a szerint cselekedjetek. Amen.

Miképen veti magára a k. kath. ember a keresztet? Ezt nagy vagy latin keresztnek mondjuk; hát kis keresztet tudnál-e magadra vetni? Mikép és mikor jött szokásba a keresztvetés? Milyen volt eleinte a keresztvetés, és milyenné lett később? Mit vallunk a keresztvetés által 1-ör? mit vallunk 2-or? mit jelentünk általa 3-or? Mit jelentünk azzal, hogy mi a keresztvetésnél kezünket homlokunkra mellünkre, azután a bal-vállról a jobb-vállra teszszük? s. a. t.

Nagy-boldog Asszony napjára.

Egy a szükséges. Mária legjobb részt választott, mely el nem vétetik tőle. — Luk : 10, 42.

Keresvén Jézus az elveszettet, járván falvakon és városokon, Márta is azon szerencséseknek vala egyike, kikhez ő betérni kegyeskedett. S főkép az által kiváná magas vendége iránti figyelmét tanusítani, hogy az illő elfogadás készületeivel szerfölött elfoglalva, Jézus szavain csüggő Mária nővérét is segítségül akará szólíttatni. A mennyei tanító pedig mint mindenkor ugy ez alkalommal is lelki oktatásra vezetvén a beszéd fonalát, nem kárhoztatja ugyan Márta szorgoskodását, de inkább helyesli Mária tettét, ki az Ur lábainál ülve az élet igéivel táplálkozott. „Egy a szükséges," ugymond az Üdvözítő. Mit világi aggodalom előteremthet, vagy fönntarthat, az mulandó; de Isten igéjének hallgatása, ezen igének befogadása, cselekedetekben nyilvánítása, a közéletben testesülése oly szükséges, hogy lelki tekintetben csak egyedül szükséges; oly legjobb rész, melynek birtokától földi kényszer meg nem foszthat. „Mária legjobb részt választott, mely el nem vétetik tőle."

És Nagyasszonyunk napján olvassa az egyház ezen evangeliumi szakaszt, részint, hogy értésünkre adja, miszerint Jézus anyjának életében is mindenkor a legjobb rész választása tünik ki; részint azért, mert e nap az, melyen Mária halandóságából kivetkezve a halhatatlan örömöknek osztályosa lett.

Eljön mindegyikünknek az óra, mely a halhatatlanság

téreire szállít. S az emberek kimeríthetlenek ugyan a hizelgésben, midőn az élőnek szemébe szólanak; de a bármennyire dicsértnek halalát szabadíték-levél gyanánt tekintik a holtnak fülébe nem hatható ítélet-hozásra. Akkor tartózkodás nélkül tekintenek végig az elhunytnak életpályája felett, s a benne lelt jót forrásaihoz visszavezetik, felfödözött hibáit kimélet nélkül birálgatják. Vajmi tanácsos tehát az önzésnek ezen korában, midőn alig van más verseny, mint a haszonkeresésben másokat megelőzni, e kérdést felállítani: mi az a szükséges egy, melyet megszerezni nem eléggé siethetünk!? vajmi tanácsos most, midőn mindenki a szerzettet biztosítani vágyik, ezen szükséges egynek választását Mária példájából megtanulni! — Legyen tehát:

mi a szükséges egy? első,

mikép választá azt Mária? második része elmélkedésünknek. — Beszédem sikerét az Istentől és azon kedvezéstől várom, melylyel azt fogadni fogjátok. Figyelmezzetek.

I.

Jézus, ki egyebet nem tanított, egyebet szivén nem viselt, mint az emberi-nem üdvét, midőn az „egy szükségesről" szóla, kétségen kivül mást mint üdvösségeset nem is érthetett. S ekkép igen sok fekszik abban, hogy azt az „egy szükségeset", melyet ő Mártának javasolt, melyet Mária már megválasztott, voltakép ismerjük; mert bizonyos, hogy az ember azután fárad, arra törekszik leginkább, mit szükségesnek vél. S ha vallási tekintetben szükségesnek olyasmit tart, a mi nem az, akkor üres árnyék után kapkod, s a végczélnál a jutalom édessége helyett csalódás epeszti. Ezen egyetlen szükségesnek valódi ismerete nélkül hasonlít az ember azon vándorhoz, ki bizonytalan czél felé halad, nem ismerve a helyet melyre szemeit és lépteit irányozza. S valóban sokan vannak, kik főbb teendőiket, vagy az egyedül szükségeset, nem ismerik, legalább életökből az tünik ki, mintha nem ismernék, s a földi lét után ilyen sírirás jellemzené őket leghívebben: „A világon voltak, de nem tudták, minek." Mi

tehát az a fő, az a legjobb, mely után törekednünk kell? mi az az „egyedül szükséges?“

„Örökölj, vagy szerezz birtokot, vergődjél föl a hivatalok díszpolczain, s akkor gondtalan kényelemmel élvezheted a világ örömeit;“ — igy szól az egyik. Ennek tehát az érzékiség kéje a végczél, a fő jó, az egyedül szükséges. S a hogy érez, ugy tesz. Elméjének minden számítása, tehetségeinek minden működése azt keresi: dús asztalt nyavalyák nélkül, földi létet munka nélkül, testi kéjelgést háborítás nélkül. Ezekben rajong sovár képzete; ezeken túl kivánni valót nem ismer, legfölebb, — bár az ifju erő ne hanyatlanék a vénségben, bár a halált nevéről se ismerné. — Se ész, se törvények nem tiltják ugyan, miszerint a tisztesség korlátai között megadassék a testnek, mi a testé; de lehet-e józan észszel egyedül szükségesnek állítani azt, mi mulandó mint egy hajnali édes álom, mi után a szív, üresen hagyatva, eped? lehet-e az végczél, mit, midőn elérünk, már el is vesztettünk? lehet-e a „szükséges egy“ az, mi bőven izlelve boldogtalanná tesz? minek ritka lehet részese oly mértékben, mint akarná, senki addig, meddig ohajtaná, s mitől későn korán, ha előbb nem, a halál perczeiben meg kell válnia? Oh! a szivnek azon tömérdek fogyatkozásai, melyeket a földi javak ki nem pótolnak; a büszkeségnek azon fölfelé törekvése, mely a hivatalok lépcsőin, sőt legnagyobb fokán sem talál megnyugvást; az a keserűség, mely a gyönyörnek fenékeig ürített kelyhében minden csalogató édességet megmérgez: — ezek eléggé tanúsítják, hogy az „egyedül szükséges“ valami elvehetőben, elveszthetőben, mulandóban nem fekszik, ugy nem, mint a tavaszszal kifejlett természetnek bája nem néhány virágszálban, mely a leszakító kezek között elhervad. Azért oktat az emberi sziv legtitkosb redőinek pontos ismerője, boldogságunknak nagy tanítója Jézus, hogy ne higyük megelégedésünk alapjának azon kincseket, melyeket rozsda és féreg is megemészthetnek, a tolvaj keze is elrabolhat. [1])

„Tanulj, mivelődjél, gazdagodjál ismeretekben; s minél tovább mégy ezekben, annál boldogabb lészsz, s igy annál bizonyosabban birtokában az „egyedül szükségesnek;“ mert

[1]) Máté: 6. 19.

tudomány a léleknek étke;“ — igy szól a másik. S vannak is, kik nappá teszik az éjt, hogy elméjök a tudományok tára legyen; vannak, kik megszerzett tudományaikban elbizottak, s vélik, miszerint embert nevelni csak annyit tesz, mint őtet sokféle tanokban oktatni. Ugy tekintik a főt, mint édes, a szivet, mint mostoha gyermeket. Amazért mindent, ezért mit sem tesznek. Pedig a jó sziv, nem a jó fej az égnek kedvencze. — S erről szólott volna-e, mint „szükséges egyről,‘ a bölcs Jézus Márta előtt? Lehetetlen! A tudományos ismeretek hasznosak ugyan; ezek a léleknek mintegy szemei; ezek világítanak nekünk az élet homályos utján: — de birhatja-e őket mindenki? S ha ki birja: nem élhet-e velök vissza, nem fordíthatja-e azokat embertársának kárára? Oh! mivelt ész gonosz szív mellett az emberi társaságnak siralmas sebe. És Jézus boldogoknak mondá tanítványait, nem midőn tudni fogják, mit ő tanított, hanem mikor azt cselekedettel be fogják teljesíteni.

A fő jó tehát, a „szükséges egy“ az erény, vagy az észszel fölruházott, az Isten képére teremtett embernek elszánt törekvése, a kötelességet megismerni, s a szerint cselekedni. S épen, mivel kötelességünk körét csak a vallás meríti ki, ne higye senki, hogy benső vallásosság nélkül erényes lehessen. Vallás nélkül a jó tett csillogó, de belsőleg becstelen ércz, nedv nélkül szűkölködő plánta, mely a kisértetek égető hevénél hamar kiszárad. Vallásos erény az, mely az embert nemesíti, Isten előtt kedvessé teszi, Isten fiainak méltóságára emeli, neki kedély-nyugalmat és megelégedést szerez, s tőle el nem vétethetik soha; sőt — minek érdemétől a halál sem foszthatja meg. Nincs állapot, mely őt ennél előbbvaló gonddal tetézhesse; nincs égvonal, mely ez „egyedül szükséges“-nek keresésétől fölmenthesse. Ifju- és öregnek, hatalmas- és szegénynek nincs ennél tökéletesb élet-szabálya: „Félj Istentől, távozzál a gonosztól, cselekedjél jót.“ Sez értelemben mondhatá csak Üdvözítőnk Máriáról, hogy ő a legjobb részt választotta, hogy az „egyedül szükséges-“et tette halandó testbeni vándorlásának czéljává. Ám bátran visszatekinthetünk életére, s látni fogjuk, hogyan kereste, látni fogjuk, hogy meg is találta azon legjobb részt, mely tőle soha el nem vétetik. Erről a második részben.

II.

Ha ugy állnék is itt, mintha egy keresztény felekezethez sem tartoznám, s itéletemet kellene kimondanom azon nő fölött, kit a kereszténység legnagyobb része nemcsak Megváltójának szüz anyjaként, hanem egyszersmind erény-tükör gyanánt tisztel, a kereszténység pedig egy elszakadozó kisebb része nem tisztel: annyit minden esetre meg kellene vallanom, miszerint Máriában egy oly nőt bámulok, kit tisztelői az egekig magasztalnak, s kiben nem tisztelői semminemü gáncsot sem birnak találni. S, mi figyelemre különösen méltó, a ker. vallásnak szent könyvei nem ömledeznek Mária dicséretében, mert királyi vérből származott, hiszen ezt a gonoszságba sülyedt Jezabelről is mondhaták; — nem emlegetik őt deli alakjáról, mert a bölcs szemeiben csekélység a külső lárva, midőn a belső szépségnek megbecsülhetlen kincse forog kérdésben; — nincs szó öltözékeinek piperéiről, mert akkor még talán nem is volt oly oktalan a világ, hogy a ruhának változatosságában érdemet keresett volna; — nem magasztalják társalgási ügyességét, mert a tapasztalás akkor is belátta, hogy kevés mocsoktalan öröm várakozik a jövendő társra, hol a kora években nagyobb a társalgás ügyessége, mint az isteni félelem alázatossága. — Ilyekről hallgatnak szent könyveink. — Hanem a hitelesség keresetlen szavaival tökélyeit, erényeit adják át nekünk, az utókornak. Hogy is ne? Mások egyes erényekben tündöklöttek: ő mindenekben; elvérzett Ábel a testvérgyilkos kezei alatt: s tudjuk, mi az ártatlanság; minden elmélkedésében Istennel társalgott Hénoch: s tudjuk, mi a szent; készséges szófogadással vezeté Ábrahám édes gyermekét áldozatul: s tudjuk, mi az engedelmesség; alázatos odaengedéssel viselé Jób a rá mért csapásokat: s tudjuk, mi a béketürés. Nézzük Máriát názáreti magányában a mennyei követséget elfogadni; nézzük egyetlen szülötteért aggódva bujdokolni; nézzük megtört lélekkel a haldokló Isten-ember keresztje alatt: s tudjuk, mi a tökéletes erény, mi az erények öszvege.

Nem szükség említenem gyermek-éveit. Hallgathatok én is, a hol hallgat az irás; de ügyes a következtetés, hogy ki Isten anyjául angyali követség által választatni méltó vala, annak gyönge kora csak olyan lehetett, mely Isten tetszését megnyerte, és az emberek tiszteletét érdemlette. Hol a gyümölcs ép és kellemes, biztosan tudhatod, hogy a binbón nem fészkele féreg; hol a serdülő évek mocsoktalan köszöntenek be, nincs mit kételkedni, miszerint a nevelés alapját jámborság és isteni félelem tették.

Nazareti elvonultságában első találkozása volt Máriának Isten angyalával. S mily igéző ártatlanságot tanusít viselete! Megdöbben, mert idegen látásához nem szokva, foglalkozásának körén túl csak ájtosságban tölté idejét; kételkedik, nem annak mindenhatóságán, kinél jól tudta, hogy mi sem lehetetlen, hanem csak azon, hogy ő, az igénytelen, ily magas elismerésben részesülhessen. Szerényen illatozik a berek ibolyája, nem is remélve minő kezek nyulnak le feléje. De lelkének tisztaságában megnyugodva nem soká kételkedik Mária, hanem vallásos kebellel, hitteljes alávetéssel rebegi a Magasságbelinek akaratjára hagyatkozását: „Ime az Urnak szolgálója, legyen nekem a te igéd szerint.“ Ime a tiszta jámborság, ime a vallásos alázatosság, mely nélkül Mária nem lett volna méltó a neki jutott hasonlíthatlan kitüntetésre. Mert valóban vallásos jámborság nélkül mindenkiben ugyan, de különösen a nőben minden erény semmi más, mint hiúság, minden miveltség csak külső faragvány, s az egész lényeg összekuszált ellenmondás.

Ugy van. A vallástalan nő zavart okozó visszás hang a teremtésben, élő gyalázatja az Isten szent nevének. A férfi, ha az égi igazságokat nem mindig ugyan azon készséggel fogadja be, vagy azokról egyszer-másszor, velejökbe nem hatva, kétkedik, csak egyébiránt vakmerő istentagadó, botor vallásgúnyoló ne legyen, még szánakozást érdemel; mert szerencsétlen értelmi fölfogását, ha nem is lehet menteni, de sajátságos, sokszor kedvetlen helyzetéből könnyü magyarázni. Ő, hogy szükségeit födözze, szakadatlan fáradozik; ő, hogy terheit kevesítse, néha kellemetlen surlódásokba sodortatik; ezek olyanok, melyeknek közepette csendes kétkedéssel, vagy keserü kifakadással ostromolja a mennyei gond-

viselést, s nehezteléséuek felhője eltakarja boszús szemei elől a boldogító vallásnak vigasztaló csillagait. Azután kérdés: istenfélő anya adott-e valaha lelkületének irányt? talált-e később jámbor élettársat, ki szertekalandozó eszméit fölfelé terelje? Szánandó tehát bizonyosan; de mind e mellet vannak esetek, midőn becsülésemet tőle meg nem vonhatom; vannak esetek, midőn elnézve gyönge oldalain, bizalmamra nem méltatlan, s becsületére nyugottan hagyatkozhatom. Hanem egy nő, ki nem tudja, hogy a vallás az ő lelkének lelke; hogy vallás nélkül az emberiségnek legszentebb érzései csak álmak, a teremtett mindenség csak érzék-csalódás, maga az élet ámítás: — az ily nő érthetetlen, félelmes szörnyeteg az Istentől megállapított rendben. Magdolna földig borulva, Jézus lábait könyeivel öntözve, siratta életének vigyáztalan perczeit: s feje fölött az ég és föld megbocsátása nyugszik; mert bünbánata is vallásosságából eredett, — ő imádkozott. Azon nő ellenben, ki épen nem, vagy csak külszinből imádkozik; az, ki az evangelium szellemében erőt nem merít, ki boldogságának kútforrását nem romlatlanságában keresi, hanem azon gúnykedélylyel vizsgálja, kutatja, birálja a lelki, melylyel a világi, ügyeket, szük értelméhez méri az örökkévalónak intézeteit, kebelének illetődése nélkül lép a szent helyre, s onnét istenes föltételek nélkül távozik, s ezen fagyos, kétszinü okoskodásában elfeledi Istenét, Megváltóját: ... oh! az ily nő képes lesz megfeledkezni, képes lesz még hamarább megfeledkezni tulajdon gyermekéről, leghűbb barátjáról, legszentebb kötelességéről. Nincs neki mit hinni. Valósággal maga sem hisz magának. Az ily nő gondolkozásának nincs alapja. Ő igazán sehol sem otthonos; az ég neki magas, a föld alacsony, egyikbe sem való. A helyesen nevelt keresztény nő soha sem fogja feledni, mikép Gábor arkangyal égi küldetésének azon okát adá Mária előtt: mert Mária kedvet talált az Istennél; a vallásosan nevelt keresztény nő érteni fogja, mikép e boldogító drága kedvet ő is csak őszinte ájtatosságával lelheti fel. A vélemények rideg térein nyugtalan ide s tova hányattatott nő vissza fog sohajtani egykor, — csak késő ne legyen, — a vallásosság szende karjaiba; mert be kell látnia, hogy ott van, csak a vallásosságban van, a nőnek életereje, becsülete, jutalomkoronája. —

De Máriának erényeire vissza kell térnem, nehogy az ő életéből folyó tanulság bősége időm- és tehetségemet kimerítse. Kérdezzük meg minden század tapasztalásait, vizsgáljuk jelenkorunknak erkölcsi gyöngéit: egyiránt meggyőződünk, miszerint az ember dicsekvő, hiú, büszke. Csak néhány év előtt minő nagy előnyt tudtak helyezni abban, ha valaki bársony pólyákba takartatott? minő számításra méltattatott az ősi származás? Most — érdemlett semmiségökbe hullván ezek, — a kinek erszénye duzzadt, föl van fúva kebele is; a tanult megvető mosolylyal fordul el a tudatlantól; — csak a bölcs marad következetes, és a legnagyobb hirü bölcsnek, a hajdani Salamonnak, soha meg nem czáfolható szellemében kiált föl: „Hiuságok hiusága, és minden hiuság!“ Ámde nézzük az isteni bölcseség szeretetét, ünnepélyünk tárgyát, a boldogságos Szüzet. Királyi vér ivadéka lévén, soha ezzel nem dicsekedett. Mély hódolatot nyilvánítnak előtte az angyalkövet szavai, és ő — megijed. Fiának beszédein áhítattal csüngenek a seregek; csoda-tetteiért álmélkodásban némul el hálaérzetök, de a mely néha-néha kitörvén, ragadni akarják őt és királylyá tenni; léptei előtt ágak- és ruhákkal takarják el az utat, egeket ver a magasztaló örvendezés hosannája: — hol az anya, ki jászolban szült gyermekét igy látván dicsőíttetni, igen-igen megbocsátható anyai örömében el ne bizta volna magát? Mária nem, — ő nem dicsekszik. Vagy igen, dicsekszik egyszer: „Magasztalja — ugymond — az én lelkem az Urat, és örvendezett lelkem üdvözítő Istenemben.“ Dicsekszik tehát, de nemde a dicsekvésnek szokatlan hangja ez közöttünk? És miért dicsekszik? „Mert figyelemre vette az Ur szolgálójának alázatosságát, s mostantól fogva boldognak mond engem minden nemzetség.“ Igen is, szent Szüz! boldog vagy te; igen is, boldogságosnak nevez téged minden ajak, minden nemzet, minden század, sőt boldog nem csak te vagy, hanem minden, ki rangjának dicsőségét leereszkedésben, gazdagságának áldásait alamizsnában, születésének fényét alázatosságban, müveltségének előnyeit az evangelium hitére fogva vitt értelemben keresi.

Mit szóljak a felől, hogy az alig 12 éves Jézust a templomban tudósok közt ülve három napi keresés után föltа-

lálván, szeliden tudatá vele a szülői sajnálkozást? Más a szemrehányásoknak özönét szórta volna gyermekére; más hosszú feddéssel okoskodott volna az elmaradás helytelensége fölött; pedig sokszor abban rejlik legnagyobb bölcseség, nem igen bölcsnek akarni lenni. Vegyük hát észre, kivált most, midőn országok és népek kormányzata kevés évek alatt sok változást ért; midőn akarat és akarat, nézet és nézet, kivánat és kivánat annyira elütnek egymástól, vegyük észre, hogy másnak gyönge oldala iránt kimélettel viseltetni Nagyasszonyunk szelid példája is int. Nem szeretnéd, hogy kárhoztassék a te véleményed: te is türd el, bocsásd meg te is másét. „Boldogok a szelidek; mert ők birják a földet.“

Lássuk végre Máriát büntelen fiának keresztje alatt! Ott az anya, ki magát boldognak jövendölé, kit mások is boldognak mondának szülötte miatt, most leirhatlan gyötrelemmel látja magán beteljesedni Simeon jövendöléseit, hogy épen ezen egyetlene miatt lelkét a fájdalomnak tőre járja által. Ő az Isten választottjának, az emberektől vártnak és áldottnak irigylett anyja Galilea térein, most hirtelen a gyülöltnek, az elárultnak, az ezen kinok közt epedőnek sajnálatos anyja lett. Az állhatatlan sorsnak rémítő változása! Vajjon ő, a gyönge keblü nő, elviselheti-e? Igen, az anyai szeretet edzi éberségét; ez vezeti keresztül a zajongó néptömegen, a fegyveres őrökön, a vérszomjas bérszolgákon, a nem sokára megtörténendő kivégeztetésnek borzalmas készületein; ezen anyai szeretet sietteti, neki oda kell jutnia, hozzá. Nem retteg, nem ismer félelmet, előre tör. Ah! talán reménye van, szivének gyümölcsét fölmentve, megkegyelmezve karjai közé zárhatni? Nem, nem a remény; hatalmasabb ösztön gyorsítja haladását, az anyaságnak ama végehetetlen érzeménye, mely a magzatot fenyegető veszélyben nem ügyel égre, nem a földre. Meg nem bir válni szenvedő fiától, s ezt, kit minden elhagyott, ki vonaglásainak kínjaiban fölkiáltott: „Én Istenem, én Istenem miért hagytál el engem?“ ezt Mária, az anya el nem hagyá. Vele szenved, vele érzi a szilaj gúnynak élét, vele vérzik a töviskorona alatt. És szótalan szenved; elfojtja önkeserüségének kitöréseit, nehogy a kereszten epével itatottnak keserü-

ségeit nevelje. A kereszten vérben ázik a fiui áldozat: a kereszt alatt leverve, zúzottan nyögdel az anyai szeretet. Ámde a gyalázatfához szegezettnek meg nem törik a haláltusában szeme világa, míg ennyi erényt e földön is egy isteni tekintettel nem jutalmaz. Azért Máriát a barátságnak, önlelkét pedig Atyjának ajánlja; és csak akkor szünik meg lélekzeni. Most, csak most fakadnak már a tördelt jajokban fuldokló anyának zokogásai; most omlik csak már visszatartott könyeinek zápora; mert mi fiának kínjait kettőztetheté, az anya siralmait nem hallja tobbé, — ő kiszenvedett.

És honnét e lelki nagyság a megpróbáltatás súlyos perczeiben? Ama legjobb résztől, ama „szükséges egytől“ melyet Mária választott, s mely tőle az életnek semminémü viszonyaiban el nem vétetett, — a vallásos erénytől. Ez tehette csak a gyönge nőt erőssé, az ingadozót állandóvá, a félénket elszánttá. Ettől lelkesítve végezhette csak a legnehezebbet könnyen; fogadhatta a legkeserübbet édesen, türhette a legszomorubbat szivesen. Az ily kebel magasztos áldásainak nincs a földön tere, nincs jutalma. S azért ugyan ezen vallásos erény helyezte őt azon mennyei örömökbe, melyek neki a nélkülözött földi örömöket dúsan kipótolják; ez szerezte iránta ama bizalmat, melylyel pártfogását hiszszük és kérjük; azon tiszteletet, mely a katholikus névvel egykoru, s ennek fönnmaradásaig nem is fog elenyészni soha. S ám Mária tiszteletének konok ellenei vessenek számot önmagukkal: miként felelnek meg a tiszteletlenségért a jó anya irányában, midőn a fiut imádandónak elismerik, holott már földikép is az illendőségnek elvitázhatlan kivánata az, hogy a jeles magzatért, még a homályban maradt szülő is, tiszteletben részesüljön.

* * *

Mi pedig magyar keresztények, Máriának őseinkről ránk maradt tiszteletére különösen is kötelezetünk. Ki pogány eleinket a keresztény népek sorába emelte, első királyunk sz. István, az e hazát épen a mai napon, térdre hullva, Máriának, mint a nemzet pártfogóul választott Nagyasszonyának oltalmába ajánlotta. És a magyar, társulatokba

gyülve, zengé Mária zsolozsmáit; harczaiban Mária zászlói alatt vívott diadalokat; békében Máriának templomokat, oltárokat emelt; és volt e honnak neve Máriaország, és volt jólét, volt nemzeti fény, volt jámbor erkölcs, megvolt a „szükséges egy.“

És most? — — De ne merüljetek föl bennem szomoru képek a lelki örvendezésnek e napján; némuljon el ajkaimon minden panasz itt, hol épen Mária tiszteletének ujabb tanusítványa emeli az ünnep dicsőségét. Értem a kijavított oltárképet, mely oly kellemesen hat a belépőre. Jól esik a szent képen ájtatosan merengő szemnek visszaidézve látni a hajdani kép szín-elevenségét; jól a Mária iránt buzgó kebelnek érzeni itt, hogy e város lakóiban a hit-elevenség ki nem halt. Köszönet, elismerés nektek ájtatos lelkek, kik mihelyt ez ügy megpendíttetett egy vallásos lelkületü urhölgy által, buzogva siettetek az evangeliumi hűségesek példájára, gíráitokat a vallás tárházába tenni. Gyümölcsözni fognak azok ott, s ez áldozat nevetekkel együtt föl lesz irva az élet könyvében. Ha dicséretes a képre fordított gond: érdemesebb és dicséretesb lesz annak ernyedetlen és helyes tisztelete, kit a kép ábrázol. Ha dicséretes dolog szorgalom- és áldozattal fönntartott, javított, alkotott szent tárgyakat adni át a maradéknak: dicséretesb lesz gondoskodni, hogy vallásos erkölcsösségben serdüljön az utánunk jövő nemzedék. Azért a házi ájtatosság komoly óráiban ti magatok értesítsétek azokat, kiket nevelnetek kell, jótéteménytek indokai és czéljai felől. Mondhatjátok: „Gyermekem, amaz oltárképhez az én filléreim is járultak, hogy könyörülve tekintsen rám a bünösök oltalma; ne feledd ezt, s kettőztetett bizalommal üdvözöld e képben Nagyasszonyunkat, hogy a kegyes és irgalmas Szüz egész a sírig édes anyaként pártfogoljon.“ — Mondhatjátok ezt dicsekvés nélkül; s igy fog sarjadozni a gyönge szivekben a hajdani hitélet, és lesz e hon neve ismét Máriaország, és lesz jólét, lesz nemzeti fény, lesz jámbor erkölcs, meglesz a „szükséges egy.“ Amen.

Pünkösd után XI. vasárnapra.

És mindjárt megnyilának fülei, és megoldaték nyelvének kötele, és helyesen szól vala. — Márk: 7, 35.

Midőn Krisztus urunk a fölolvasott evangelium előadása szerint isteni hatalmával a süketnémát hallóvá és tökéletesen beszélővé tette, megtiltotta a csodagyógyitáson jelenlévőknek, hogy a látott csodát senkinek se mondják meg; azonban a vett jótéteményért oly nagy volt bennök a háladatosság, hogy Jézus tilalmának ellenére is nyilván hirdetnék azt mindeneknek.

Hogy Jézus a süketnéma iránt mutatott jótéteményét hiresztelni megtiltotta, annak közvetlen oka az volt, nehogy ezen csoda-jótétemény hire elterjedvén, a zsidók földi királynak kiáltsák ki őt, s ez által a romaiakat maguk ellen fölingerelvén, zavart okozzanak és bajt az egész zsidó nemzetnek. A másik erkölcs-tanulságos oka pedig ezen tilalomnak az volt, hogy értésünkre adja isteni tanítónk, mikép se nem jó, se nem tanácsos mindenkor másokkal tudatni azt, a mit az ember bizonyosan tud is; hanem hogy óvakodva meg kell előbb tekintenünk minden körülményt és megfontolnunk, mi jobb a körülményekhez képest: szólani-e vagy hallgatni.

A szemek és fülek a mi testünkön mindannyi csatornák, mellyeken a külvilágból mind a jó mind a rosz be szokott folyni a mi szivünkbe; a száj ellenben azon ajtó, melyen a jót és roszat, mely szivünkben találtatik, kibocsát-

juk. [1]) Már a vég nélkül bölcs Teremtő, ki elegendő ok nélkül semmit sem cselekszik, két szemet és két fület adott az embernek, szájt pedig csak egyet, értésünkre akarván már ez által is adni, hogy látnunk és hallanunk lehet ugyan sokat; de beszélnünk sokkal kevesebbet. A látás, hallás szándékos akaratunk nélkül is megtörténik; de nyelvünket a szabad akaratnak kell megeresztenie a szólásra, és a helyesen ítélő észnek vezetnie a beszédben. A látás és hallás által elkövetett bünök bünök ugyan, de melyek csak minmagunknak ártanak; de a nyelv bünei mind ránk mind másokra nézve kártékonyok.

A nyelv által elkövettetni szokott vétkek sokasága megszámlálhatatlan; én még is csak azon két rendbeli hibáját kivánom ma veletek megismertetni és megutáltatni, melyek mindennapiak ugyan az emberek között, és még is kevesen ismerik, és még kevesebben tartják azokat vétkeknek; t. i. vétkezünk nyelvünkkel, ha

1-ször akkor szólunk, mikor jobb volna hallgatnunk;

2-szor vétkezünk nyelvünk által, ha akkor hallgatunk, mikor szólanunk kellene. — Mindenik rész megérdemli a figyelmet. — Figyelmezzetek.

I.

Hogy a nyelv igen sikos szokott lenni sokaknál, ezt ugyan eléggé mutatja a mindennapi tapasztalás; de az még is álmélkodásra méltó, mit a sz. könyv mond, hogy „a nyelv által többen vesznek el, mint fegyver által.“ [2]) Ugyanis, a nyelv oly gonosz és nyughatatlan tag, hogy sz. Jakab apostol mondása szerint, könnyebb a legszilajabb lovat zabolán tartani, vagy a hajót nyilt tengeren kormányozni, mint a nyelvet féken tartani és megszelidíteni. [3]) Mi sok lelki s testi károkat okoz naponkint a fondorkodók, rágalmazók, hamisan esküvők, istenkáromlók nyelve, nem szándékom most elsorolni; csak azok hibáját említem, kik akkor és ott szólnak, a hol jobb volna nem szólani semmit, hanem hallgatni.

[1]) Máté: 15, 18. — [2]) Sirák: 28, 22. — [3]) Jak. 3, 3.

Ilyen eset az, midőn a patvarkodó és pörlekedő nyelvek megtámadnak bennünket a nélkül, hogy okot adtunk rá. Vannak ugyanis emberek, ugy nevezett hásártos emberek, kiknek azon szerencsétlen rosz természetök van, miszerint keresve keresik az alkalmat és okot, melynél fogva belénk veszhessenek; és hogy annál inkább czélt érhessenek, megválasztva keresnek olyan szavakat, melyek minél mélyebben sértsenek, s minél érzékenyebben hassanak szivünkre, hogy ekképen fölboszantsanak, s minket is olyan szavakra fakaszszanak, melyeknél fogva belénk kötelőzhessenek. — Már k. a! hogy ilyen esetben jobb hallgatni mint szólani, ez oly bizonyos, miként bizonyosan tudjuk, hogy az égő tüzet el nem oltjuk az által, ha fát rakunk rá. Csak hogy a hallgatás nem az elfojtott boszuból, hanem a bün eltávolításának és a békeségnek keresztény szeretetéből származzék, miként sz. Dávid mondja magáról, hogy „őrizetet vetett szájának, és megnémult se jót se rosszat nem szólván, midőn a gonoszok megtámadták őtet; mert bizton remélte az Istentől, hogy megszabadítja őtet ellenségeinek nyelvétől.“ [1])

Ha pedig mégis szólani akarnánk, szükséges, hogy óvakodva, nyugott lelkülettel, kegyes engesztelő szép szóval tegyünk próbát. A szent könyv ugyanis azt mondja, hogy „a szép szó, az édes ige jó barátokat szerez és az ellenséget megengeszteli.“ [2]) Ily kegyes, ily szelid módon szólott isteni mesterünk, midőn a főpap pitvarában egy elvetemedett szolga arczul csapá őtet: „Ha rosszul szólottam, tégy róla bizonyságot.“ [3]) Ha azonban a szép szóval czélt nem érünk, a patvarkodó nyelvektől megszabadulni legbiztosabb mód az, melyet isteni mesterünk példája mutat. Ugyanis, miután se csendes hallgatása, se kegyes szép szavai le nem csendesíthették fölbőszült ellenségeit, hanem még inkább ellene zúdulva megakarták kövezni, elrejté magát és kiméne a templomból. [4]) Oh mi dicső, mi követésre méltó példa és bölcsen választott tapintat! Ha ezt tartanók mindenkor elöttünk k. a! mi sok kellemetlenségnek és lélekkárhozkodásnak lehetne elejét vennünk! Sok bajtól megmenekednének a cselédek és általán az alattvalók, de kiválólag a házasság-

[1]) Zsolt. 38. — [2]) Sirák 6, 5. — [3]) Ján. 18, 23. — [4]) Ján. 8, 59.

ban élő asszonyok, ha Jézus példája szerint ők is vagy hallgatnának, vagy ha kegyes igék és szép szavak nem használnak, mint Jézus, elrejtenék magukat, és eltávoznának megháborodott vagy talán a boritaltól fölhevült férjeik elől; vajmi sok zaklatástól, durva meghurczolástól és veréstől menthetnék meg magukat! Mi is teszi a házasok életét legtöbbször keserüvé, a békeséget mi zavarja meg legtöbbször, mint az, ha a házastársak nem akarnak egymásnak engedni, nem tudnak, nem akarnak hallgatni? A közmondás is azt tartja, hogy nincs az a szépen összerakott edény, mely néha meg nem zörrennék: ugy nincs oly szerencsés házaspár, mely között egyszer másszor akaratlanul is háboruság ne adná elő magát; már ha azután ide járul még az a szerencsétlenség is, hogy a garázdalkodó férjet hasonló garázdálkodással és nyelves csatázásával akarja elnyomni a nő: kinek tulajdoníthatja másnak, mint saját sikos nyelvének, ha őtet valami baj éri, ha a folbőszült férj kezének sulyát vele érezteti? Igazán mondja tehát az ismeretes közmondás, hogy „az asszonyt legtöbbször a maga nyelve veri meg.“ Nem volna-e tehát jobb, ideig óráig türni, hallgatni és a zörgölődő férjnek szemei elől távozni, és mikor annak elméje és szive lecsendesedett, vagy mámorából foljózanodott, akkor a gyöngéd szeretetnek és őszinte bizodalomnak szavaival visszaemlékeztetni elkövetett méltatlankodásaira, és szenvedett keserüségét és zaklattatását oly szívreható szavakkal előadni, melyek képesek legyenek a legdurvább és vadabb férjnek is szivét meglágyitani?

Továbbá azok közé, kiknek jobb volna hallgatni mint szólani, azokat kell sorozni, kik ugy cselekesznek mint Jób patriárkának egyik jó barátja Elifáz. Ez is meglátogatta a sokféle nyomorral sujtott szent férfiut, hogy azt szenvedéseiben vigasztalja; azonban a részvevő sajnálkozás és enyhítés helyett faggató éles szavakkal és gyanusításokkal keserítette inkább őtet annyira, hogy majdnem békétlenségre és Isten elleni zugolódásra fakasztotta. És a megnyomorodott szenvedő Jóbnak ezen említett barátjához hasonló jó barátok nem találtatnak-e jelenleg is a keresztények között? Sőt talán többen is, mint sem gondolnók; kik midőn tudják, hogy egyik vagy másik felebarátjok szégyen vagy kárvallás által szivében le van verve, vagy betegség által ágyba dönt-

ve, meglátogatják őket a barátság szine alatt; de beszédöket addig forgatják, míg a keresztény vigasztalás helyett titkon rég forralt boszújokat teljes mértékben ki nem öntik a magával jótehetetlen szenvedőre, különféle vádak- és szemrehányásokkal terhelvén őtet, és valóságos pokoli kárörömmel tapsolván meg a rajta esett szégyent vagy kárvallást. Nem volna-e jobb és kereszténviebb bánásmód, ez ilyeneknek hallgatni, és a talán vétkes felebarátjokkal teendő számvetést alkalmatosabb időre halasztani? — De hitessék el magukkal, hogy a fizetés napja rájok is be fog következni. [1])

Azoknak is jobb volna hallgatni, kik az uton utfélen hallott hireket összeszedik, tovább viszik, és még derekasan megtoldva ott beszélik el, hol az élet csendességét megzavarják, villongásokat, egyenetlenkedéseket okoznak. Oh! hányszor forgatják föl ilyen hirharangok a rokonok köz' fönnállott szép egyetértést? Hányszor gerjesztenek bizodalmatlanságot a legszorosabban összehangzó szivek között? Hányszor hintik el a példás hüséggel és szeretettel együtt élő házasok között nem csak a békétlenség konkolyát, hanem a méltatlan gyanakodások átokhozó és talán holtig füstölgő üszkét? Nem volna-e jobb az efféléknek hallgatni, és az Isten könyvének eme tanácsát követni: „Ha valamit hallál felebarátod ellen, vidd magaddal a koporsóba; hidd el meg nem repeszt téged.“ [2]) Ha a házi asszony kedveli a hireket, midőn a hirharang megjelenik nála, talpán legyen a házigazda is; mert ingyen nem harangoznak ám házánál!

De az említett hirhordók azzal szokják nyelveskedésöket menteni, hogy az általok tovább terjesztett hir igaz; az igazmondás pedig nem emberszólás. — Az igaz, hogy a közmondás igy hangzik; de azt szeretném tőled ker. atyámfia! tudni, hogy a szent irásnak melyik lapján olvastad azt? Vegyed csak k. aty.! magadat például. Ha te köztudomás szerint valósággal álnok, kártévő ember volnál, és egy bizonyos helyen néhányan ezen ismeretes hibáidért rostálgatnának téged, és te észrevétlenül kihallgatnád őket: nem igen hiszem, hogy közbevágva azt mondanád: igaz biz az mind; az

[1]) Máté: 7, 2. — [2]) Sirák: 19, 10.

igaz mondás pedig nem emberszólás! Ime tehát vétkezhetik az ember igazmondás által is, ha az igazság nem olyan tulajdonságu, hogy azt mindenkinek szükséges volna tudni. Azért a sz. könyv arra int bennünket, hogy zárjuk be füleinket, és ne hallgassuk a gonosz nyelvet; szánkra pedig lakatot vessünk, és minden szót fontra tegyünk, mert a fondorló nyelv átkozott, mely sok békeségben lévőt megháborít. [1]) Ellenben, ki száját őrzi, lelkét, életét oltalmazza, a példabeszédek szent könyve szerint. [2])

II.

Igaz, hogy század részét sem említettem meg azoknak, kik nyelvökkel az által vétkeznek, mivel akkor szólnak, mikor jobb volna hallgatni; de hogy a másik rendbeli nyelvbünösöket is megismerjük, szükséges megtekintenünk, kik legyenek azok, kik az által vétkeznek, mivel akkor hallgatnak, mikor kötelességök volna szólani. A keresztény hivek maguk látják, mikép itt is az efféle bünösöknek megszámlálhatlan sokasága áll elöttünk. Elég lesz csak néhány jelentékenyebb példákra szorítkozni.

Legelső helyen kell említenem általán az előljárókat és kiválólag a birákat, kiknek oh! be sok özvegy, árva s egyéb gyámoltalan keservesen megsiratja naponkint azon nyelvbüneit, hogy akkor hallgatnak, midőn szólaniok kellene! Mert sz. Pál apostol szavai szerint az ur Isten azért adta a birák kezébe a kardot, hogy azzal védelmezzék az igazat és sujtsák a bünöst, [3]) és kemény büntetés alatt tiltja a biráknak az Isten, különbséget és válogatást tenni az itéletben a szegény vagy gazdag rokon vagy idegen között. [4]) És mégis mi történik? Látja a biró, és jól tudja, hogy az, ki elötte áll, vétkes; ugy de jó barát, rokon vagy különben hatalmas, és az igazság serpenyüjébe jókora nyomatéku ajándékot vetett, és — a vétkes szerencsésen elkerülte az Isten által a biró kezébe adott kard csapását; mert a birónak épen akkor torokfájása lévén, kénytelen volt hallgatni. Tudniillik k. a! a hajdankor nagy hirü szónokáról Demos-

[1]) Ugy. ott. 28. — [2]) Péld.. 13, 3. — [3]) Rom. 13, 4. — [4]) III Móz. 19, 15. Péld. 24, 23. Bölcs. 6, 7.

thenesről és társáról Demadesről azt olvassuk, hogy a pörlekedő felek által nagy ajándékokkal meglévén vesztegetve, midőn a tanácsban megjelentek, kendőkkel burkolták be torkukat s hallgattak, azt állitván, hogy torkuk fáj. [1]) Oh k. a! hány előljárónak, hány birónak, hánynak a tanácsban nem fáj ekképen torka jelen korunkban is! Ugyanis, mit a sz. könyv mond, azt saját szemeinkkel látjuk a legbotrányosabb változatosságokban, hogy a hol az igazságnak volna helye, oda a hamisság fészkelte be magát [2]), és pedig oly általánosan, hogy e tárgy felől szót sem lehet tenni a nélkül, hogy valamely biró — vagy előljáróféle ember saját személyét szándékosan érintetni ne gondolja, vagy a hallgatók kezében egy egy csomag példa készen nem állana, mely a hamisan hozott itéleteknek bebizonyítását fölvilágositathatná.

Hajdan az ur Isten maga átkot mondott a személyválogató és hamis bíróra; és az egész nép kiáltotta: „Amen," átkozott legyen a személyválogató és hamis biró. [3]) Ellenben a részrehajlatlan és igazságos biró, ki megtudja gondolni, hogy ő a szent könyv szerint az Isten itélő-székében ül, és az Isten nevében tesz itéletet [4]), mindazoknak disze és boldogsága, kik hatalma körébe tartoznak, és ugy becsülik őtet, mint az isteni gondviselésnek közkedvességü ajándékát.

Sz. Pál apostol a keresztény cselédtartókat azon igen fontos oknál fogva, mert az Isten előtt számot adnak cselédeik lelkéről is, inti, hogy azokra lelkiképen is gondot viseljenek, [5]) és a ki ezen kötelességének eleget nem tesz, „az megtagadta a hitet, és alábbvaló a hitetlennél." [6]) Oh keresztény cselédtartók! van-e gondotok ezen keresztény szent kötelességtek teljesítésére? nem teszitek-e Isten előtt számadástokat sulyossá, és hiteteket nem tagadjátok-e meg az által, hogy hallgattok mikor szólanotok kellene? Hallgattok, midőn alattvalóitoknak majd ocsmány és botrányos beszédeiket, majd borzasztó szitkaikat, átkaikat halljátok! Midőn tapasztaljátok, hogy azok járatlanok a ker. kath. hit igazságainak ismeretében, vagy hanyagok keresztény kötelességeiknek teljesitésében. — Ti mind ezt behunyt szemmel nézitek, és minden feddő vagy roszaló szó nélkül

[1]) Gellius lib. 12, c. 9. — [2]) Préd. 3, 16. — [3]) V. Móz. 27, 19. — [4]) I. Kron. 29, 23. II. Kron. 19, 6. — [5]) Zsid. 13, 17. — [6]) I. Tim. 5, 8.

elhallgatjátok! Nemde, ha cseléded ügyetlen, ha kárt tesz, ha kötelességét hanyagul teszi, el nem nézed azt neki, se szó nélkül el nem hallgatod? Emelj tehát szót akkor is keresztény gazda, midőn látod, hogy cselédednek erkölcsi állapota és lelkének üdvössége veszedelemben forog; mert sz. Pál apostol szerint, az Isten előtt számot kell egykor adnod cselédeidnek lelkéről. Jelöld meg magadnak aranyszáju sz. Jánosnak eme arany és ide illő szavait: „A bér, melyet cselédednek fizetsz, annak megérdemlett jutalma azon szolgálatért, melyet neked tesz; de hogy cseléded a maga szabadságát is eladta neked, ezért nem elegendő a csekély bér, hanem azért nagyobbszerü jutalmat érdemel tőled: légy t. i. őrzőangyala, és vigyázz lelkére későn korán."

Továbbá egy megszámlálhatlan, minden nemből, korból és állapotbeliből álló nagy sereget látunk még magunk előtt, kik az által vétkeznek, mivel hallgatnak akkor, mikor kötelességök volna szólani. Értem pedig itt különösen azokat, kik midőn hallanak beszédeket, melyek a keresztény ájtatos és erényes életet nevetségessé teszik; hallanak beszédeket, melyek az egyházi ájtatos szertartásokat és szent gyakorlatokat a tudatlanság és babona koholmányai közé taszítják; és hallanak beszédeket, melyek szintén magukat az egy igaz üdvözítő isteni hit igazságait és titkait is mint elavult kelméket halomra szórják, kik midőn hallanak efféle beszédeket, és — — hallgatnak, — hallgatnak; mert kialudt szivökben is a hitbuzgóság szent tüze, és vagy szégyelnek vagy félnek a megsértett szent ügynek védelmére szót emelni. De hallják az ekképen megnémultak Jézus szavait, hallják és irtózzanak. „A ki rólam és tanításomról vallást tenni szégyenel, azt az emberfia is szégyeleni fogja, midőn Atyjának és az angyaloknak dicsőségében eljövend." [1]) A félénkeket pedig ekkép bátoritja „Ne féljetek azoktól, kik megölik a testet, a lelket pedig nem ölhetik meg; hanem attól féljetek, ki a lelket is a testtel együtt a gehennára vetheti." [2]) Oh k. a! ha az efféle nyelvbünösök mind a gehenna tüzére kerülnek, ki fog attól megmeneked-

[1]) Luk. 9, 26. — Máté: 10, 28.

ni!? Nézzük csak akár az együtt mulatókat, akár a künn vagy benn együtt dolgozókat, — mi beszédjök tárgya? nem-e legtöbbnyire olyan, mi a jó erkölcsöket sérti, vagy az egyház és isteni hit imádandó titkai között turkálódik? Bizonyos pedig, hogy valamint tolvaj nem volna, ha orgazda nem találkoznék: ugy erkölcs, egyház, vallás, istenbecstelenítő beszédek sem történnének, ha nem találkoznának, kik azokat örömest hallgatják! — Különben, az magában is értetik, hogy az efféle botrányos beszédeket nem mindenkor és nem mindenkinek áll hatalmában megróni és nyiltan roszalni. Tegyen kiki annyit, mennyit eszélyes, szelid, megnyerő módon tehet, és megfelelt keresztény kötelességének. Ha épen nem jöhet szóhoz, egy s más jel által, főkép eltávozása által tudassa, hogy az istentelen beszédet szivéből, lelkéből roszalja és kárhoztatja.

Végre, kik az által vétkeznek, mivel hallgatnak akkor, mikor kötelességök volna szólani, még a keresztény szülőket kell említeni. K. a! a nevelés-tudománynak nincs egy ágazata, de nincs egy szava, mely ellen majd egyik, majd másik szülő ne vétkeznék. Én mindent ezen néhány szóba foglalok össze: ne hallgasson a szülő akkor, mikor szólania kell! Bármily kicsiny legyen is a gyermek, és kicsiny a rosz, a mit cselekedett; de soha szó nélkül ne hagyja azt. Miként minden bün és minden erkölcs csekélységen kezdődik: ugy a magzatokat kicsinységökben kell kezdeni kicsinységeken a jóhoz szoktatni, és a roszat, a kötelesség elmulasztását vagy megszegését soha a legkisebb csekélységben sem kell elnézni. A mit a kisded talán csak mások példája után cselekszik minden öntudat nélkül, az a szülők által elnézve és elhallgatva, lassankint bünné vagy szintén szokássá vastagszik; azért mondja a szent könyv, hogy a mely erkölcsöket — jókat vagy roszakat — valaki gyermekkorában megszokott, éltesebb korában is megtartja azokat. „Az ifju megszokott utjától, ha megvénül, sem távozik el.“ [1])

De azt feleli egyik másik szülő: eleget intem a jóra, feddem, dorgálom s büntetem a roszért; de mind hasztalan. Szerencsétlen szülő! nem szégyenled e megvallani, hogy az

[1]) Péld. 22, 6.

intés és feddés már hasztalan; hiszen ezzel magadat vádolod, nem gyermekeidet? Ám ha az Isten könyve szerint kicsinykorukban hozzá szoktattad volna azokat az engedelmességhez, és az erényes élet jármának hordozásához, [1]) meghajolnának azok szivesen a szülői édes szózatra. De még más baj is lappang itt ker. szülők! Ugyanis, hogy ne említsem a lélek- és erényrongáló példákat, melyeket a magzatok szülőiktől látnak s hallanak; hogy elhallgassam azon lelketlen szülők gonoszságát, kik büntársokul is beavatják saját gyermekeiket: csak azt az egyet akarom kiemelni, hogy számtalan eset és példa van arra, hogy az apa az anya ellen, vagy a nő férje ellen kémekül használja föl saját magzatait, kicsinyeket, nagyokat, a mint az átokteljes czél hozza magával. Oh szerencsétlen magzat! Oh szerencsétlen szülő! Ime miként váltok ti kölcsönösen egymás veszedelmének és kárhozatának iszonyu eszközeivé! Fojtsátok el tehát a roszat keletkezésében; a szülő ne hallgasson akkor, midőn szólania kell magzatainak akár oktatására, akár feddésére; a magzat ellenben tanuljon meg minél korábban hallgatni és engedelmeskedni a szülői szóra oly őszinte készséggel, mint Isten szavára.

* * *

Megismerkedtünk k. a! egy sereg nyelvbünnel, melyek többnyire olyanok, melyeket a közéletben nem igen szokás tekintetbe venni, noha nagyon is gyakorlott szokás azokat elkövetni. Sz. Jakab apostol mondja: „A ki beszédében nem hibázik, az már tökéletes férfiu, ki egész testét is zabolán tarthatja.“ [2]) Ugy fogunk pedig legbizonyosabban elkerülni beszédünkben minden botlást, hibát, ha a Szentlélek intése szerint mindenkor előre meggondoljuk, vajjon szólani vagy hallgatni legyen-e hasznosabb? [3]) és ha ekkor is fontra teszszük szavainkat; [4]) mi által azután nem csak nyelvünket a büntől, hanem lelkünket is meg fogjuk őrizni a kárhozattól. [5]) Amen.

[1]) Sirák : 3, 27. — [2]) Jak. 3, 2. — [3]) Préd. 3, 7. — [4]) Sirák: 28, 29. — [5] Péld. 13, 3.

Szent István király ünnepére.

Az ő polgárai gyülölik vala őtet, mondván: nem akarjuk ezt rajtunk uralkodni. — Luk. 19, 14.

Anyaszentegyházunk azért választá a mai ünnepre, — az Árpád népének ujjászületésére emlékeztető jelen nemzeti ünnepre, — az imént fölolvasott szent evangelium példa-beszédét, mert első apostoli szent királyunk, kinek dicső emlékét hálatelt kebellel üljük, viszontagságteljes élete hasonló azon főnemeséhez, kinek uralmát pártütő szolgái, távullétét fölhasználva, erővel leakarák rázni magukról. Ugyanis alig lépett szent István, hallhatatlan emlékü nemzeti királyunk, azon eltökélett szándékkal Magyarország kormányára, hogy boldogult édes atya megkezdett müvét végrehajtva, szive szerette magyarjait a k. kath. egyház üdvözítő kebelébe térítse, azonnal ujabb lángra gyuladt a már egy izben nyilatkozott ingerültség. Kupa somogyi vezér, dicsőült királyunk vérrokona t. i. maga köré gyüjtvén a kath. hitet elfogadni vonakodó elégületlenek táborát, szembeszállt fejedelmi rokonával. A csata heves, a diadal sokáig bizonytalan volt; de végre mégis a harcz elött Istennek fogadást tévő szent király lőn a győztes, s benne és általa édes hazánkban is az igaz hit szent ügye diadalmaskodék. Idő folytával látván első apostoli királyunk a térítés gyors haladását, II-ik Sylvestert, az azon idő szerinti szentséges római pápát, küldöttei által hivő hódolattal arra kéré, hogy megtért magyarjait a kereszténység sorába irja, az általa kinevezett püspököket és

más egyéb intézkedéseit apostoli teljhatalmánál fogva utólagosan megerősítse, és neki, a királyi czimet fölvenni eltökélett fejedelemnek, koronát küldeni kegyeskedjék. Sylvester a magyar nemzet megtérítésén szivből örvendve, nem csak kifejezett kivánatainak tett eleget, hanem jövőre is őt és utódait többnemü egyházi előjogokkal is fölruházá. Ezóta sok jó, sok rosz váltá föl egymást a magyarnak nemzeti életében; de azért sz. Istvánnak áldásteljes emléke mindekkorig fönnmaradt, és a hála szent érzeteit iránta a magyarnak szivéből a századok folyama ki nem törölheté. Üdvözlégy magyarok tündöklő csillaga! ki voltál valaha országunk boldogitó átalakítója! üdvözlégy dicsőült szent királyunk! ki világrettegtető őseinket az igaz hit mennyei világosságára hozád, és áldott törvényeiddel dicsővé, boldoggá tevéd a magyart. Nem, nem; — soha sem ismeri igazán urát Istenét a magyar; nincs neve, nincs országa a földön, ha sz. István első apostoli királyunk az ur Jézus Krisztus keresztjével kezében vér- és ragadományszomjas világkalandor őseinket meg nem szelidítette, polgárosította, az europai keresztény nemzet-családba nem igtatta és képessé nem tette volna az előbbre haladott népekkel lépést tartani, és ha a keresztény hit világa mellett őket az előitéletek, a pogány vallás tévelyei és büneinek nyomasztó igája alól meg nem szabadítja vala. És a nagy ur Isten hű szolgája fáradalmaira, miként az eredmény tanusítá, áldást, neki pedig örök jutalmat adott mennyben, és halhatatlan érdemeinek emlék-oszlopa, az általa behozott keresz. hit és egyedüli őre a kath. anyaszeutegyház, melynek dönthetetlen sziklájára telepité országát, maiglan is fönnáll: habár, fájdalom! az idők és századok mentében sokan kitérének is üdvözítő kebeléből, az ősi szent hitet egy ujabbkorival cserélvén föl. — Ah, mily nagy változás, mindenféle vallás! Pedig mind hiában! Krisztus Jézus csak is egyféle hitet adhatott, miként adott is, a világ elé követésül.

De mind ennek ellenére, kik a hitlenség apostolainak vásári munkáin kapnak, részint ugy vélekednek, hogy higyjen mindenki, a mit akar, csak becsületes ember legyen; részint meg egész önhittséggel azt mondják, hogy a vallás csak is a népnek való. Ugyan nézzünk k. a! a sz. István első

apostoli királyunk által behozott igaz hit és józan ész világánál ezen otromba állításnak szemébe, és lássuk:

ha vajjon mindegy-e, bármely vallást kövessen valaki, csak becsületes ember legyen;

és igaz-e, hogy a vallás csak is a köznépnek való? — Ez beszédemnek tárgya.

Nagyasszonyunk b. szüz Mária, és sz. István első apostoli királyunk! esedezzetek érettünk, hogy az igaz keresztény hit csalhatlan tanítójához, az igazság oszlopához, a kath. egyházhoz — szivvel lélekkel ragaszkodjunk. — Figyelmezzetek.

I.

A vallási közönyösség, mely szerint mindegy bármi vallást kövessen valaki, csak becsületes ember legyen, könnyelmü elárulása a legszentebb és legfontosabb isteni igazságoknak, és otromba megtagadása a való és igaz után fürkészkedő józan észnek. „Ugy alkotá Isten az ember természetét, mondja Lactantius negyedik századbeli egyházi iró, hogy szüntelen az igazság után kivánkozzék; és azért kellemesebb táplálékot nem ismer, mint az igazság ismeretét.“ Már pedig minden igazságok élén az igaz vallás tündöklik, mely azon módot jelöli ki elöttünk, minélfogva Istennel, az igazság és boldogság kutfejével, egyesülhetünk, és egykoron szent szine látására juthatunk. Az Isten szent szerelmeért! ép az igaz vallás volna-e hát az, melynek keresésével, miután minden vallásfelekezet annak birtokával dicsekszik, legkevésbbé sem kellene törődnünk? Avagy a vallási közönyösség nem ide irányul-e, minden vallást egyaránt jónak állitván? Nem valami fölösleges és haszontalan dolog-e e szerint az igazság lelkiismeretes keresése? — Vagy talán azzal kivánják a vallási közönyösséget a világ fiai igazolni, hogy a főbb és legszükségesebb pontokra nézve ugyis minden vallás egymással megegyezik? Micsoda? Hát valami jelentéktelen különbség-e, ha a zsidó Krisztus Jézust nép-csábítónak — Isten bocsásson meg e kifejezésért, — káromolja; a török őt Mohamed- a hazug profétának utána helyezi; a valódi keresztény meg mint igaz Isten elött neki térdet hajt, míg ellenben az önmagával eltelt névszerinti keresztény, benne

csak is egy nagy embert, a nazareti bölcset szemléli? Ugyan mit mondanátok k. a.! azon emberről, ki mindennemü bankjegyeket valódiak- és jóknak mondana, és azért az igazakat a hamisaktól, az utánzottaktól meg sem akarná különböztetni? Nemde azt, hogy bizony botorul cselekszik. Pedig még ennél is esztelenebb az, ki minden vallást egyaránt jónak és az üdvösség elnyerhetésére nézve elégségesnek hisz, megsemmisítve minden igazság és tévely, erény és bün, szép és rút közti különbséget, mintha az igazság a hamissággal azon egy társulatba és Krisztus Jézus az ördöggel szövetségbe léphetne. — „Csak ne legyetek oly szük-keblüek, mondják bizonyos részről. Bármily lényeges különbség legyen is a keresztény és a Krisztus Jézust igaz Istenül el nem fogadó felekezetek közt; de az már még is csak mindegy, akármely keresztény vallást kövessen az ember, miután mindannyian a dolog velejére nézve egyet értenek.“ K. a.! csak egy a Krisztus Jézus; ezen Krisztus csak is egyetlen egy keresztény vallást, egy eldarabolhatatlan igazságot taníthatott. Ezt a legelfogultabbnak is meg kell vallania, ha tekintetbe veszi isteni Megváltónk mindazon példabeszédeit, melyek a világ összes nemzeteit egyítendő anyaszentegyház alakját, egy család, egy akol, egy ország, s több ilyes egyhitüséget kifejező képek burkolata alatt rajzolgatják. Az isteni mester tanítványai is csak egyféle keresztény vallást hirdettek, s emlékül fönnhagyott irataikban is egyfélét vallanak; komolyan intvén a hiveket, hogy állandók maradjanak a tőlök átvett hittanok megtartásában, s ujítást, szakadást hit dolgában, még ha mennyei angyal inditványozná is azt, tenni ne merészeljenek, tudván hogy mikre általok taníttattak, isteni és igy változhatlan igazságok; s hogy „Jézus Krisztus a mint tegnap és ma, ugy mind örökké is ugyanaz marad.“ [1]) Tehát alkalmazzák magukat Krisztus religiojának hittanaihoz, nem pedig ezeket idomítsák saját egyéni belátásukhoz, miként az elvált felekezetekbeli keresztények tesznek, egyedüli hitszabályukat, a szentirást, kiki közülök szabadon magyarázhatván, ámbár meg más részről megfoghatatlan következetlenséggel katekismusaikban, vallás-

[1]) Zsidók: 13, 8.

tételi könyveikben és zsinataikban határozzák meg a hitágazatokat. „Miért állítjátok föl a szentirást egyedüli hitszabályul, — kérdi annak okáért egy tudós férfiu, — s kiáltjátok a háztetőkről, hogy nincs e földön a szentirásnak csalhatatlan magyarázója: míg követőiteket e vagy ama hitágazattal, melyet a bibliából meritettnek mondatok, terhelitek? Miért higyek én egy titkot előbb mint a másikat? Miért nem vethetném én el mind annyit? A katholikusok következetesen cselekesznek; ők azt mondják, hogy Jézus Krisztus maga az igazság, gyámolítja csalhatlanná tett annyaszentegyházát; hinni kell tehát a mit tanit, s elvetni a mit elvett.“ Igen a katholikus azt hiszi, hogy maga az Isten rendelt egy élő tekintélyt, mely az ő mennyei kinyilatkoztatásainak — a szentirás- és hagyománynak — igaz értelmére tanít, mely azt megállapítja, s minden a hit- és erkölcsöket illetőkben támadt kérdést csalhatatlan végzésével eldönt, ne hogy a hivek a tanítás minden szelétől ide s tova vittessenek a tévelygésbe keríteni törekvő emberek gonoszsága által. Mely élő és csalhatatlan tekintélyt csak is azon egyházban találhatni föl, mely Krisztus urunk által Péterre, mint az egész egyház fejére építtetvén, mindenkor saját törvényes pásztorokkal van ellátva. Az isteni kinyilatkoztatást, — sz. irást és hagyományt — tehát szükség ugyanazon értelemben venni, melyet a kath. anyaszentegyház tartott és tart, melynek egyedül mondá az Üdvözítő: „Ime én veletek vagyok a világ végezeteig.“ Mintha mondotta volna: ha én, ki valóságos igazság, ut és élet lévén, veletek vagyok, t. i. a Péterrel egyesült apostolokkal és ezek törvényszerü utódaival, a római pápával és püspökökkel, — oktatván minden nemzetet, és mindenkor, egy napi félbeszakasztás nélkül, veletek vagyok: ti soha tévedést nem taníthattok, és a népek soha ki nem vonhatják magukat oktatástok tekintélye alól; a ki pedig magát ez alól kivonja, kegyelmemet veszti el, és kárhoztatásomra teszi magát érdemessé, mert „a ki titeket meg vett, engem vett meg;“ és, „a ki nem hiszen, elkárhozik.“ — Ki nem látja csak ezekből is, mily lényeges különbség van a tekintély isteni elvén alapuló kath. anyaszentegyház tanítása, és a szent irás szabad magyarázatát mindenkinek megengedő ker. felekezetbeliek vallástana

közt? és igy mondhatni-e okosan, hogy csak csekélyes, mert külsőséges, tehát közönyös dolgokra nézve térünk el egymástól? Vajjon az is csak merő figyelmet sem érdemlő különbség-e, ha mi katholikusok az oltári szentségben urunkat Istenünket, Krisztus Jézust, valóságosan jelen lenni hiszszük és valljuk: mialatt ők az egészben, csak is az ő halálának jelképét, emlékeztetőjét látják? A magyar nemzetet keresztény hitre térített első apostoli királyunk, sz. István, a hit buzgalmát elfojtó vallási közönyösségnek oly nagy ellene volt, hogy minden a kath. szent hittől eltért embert, méltatlannak ítélne arra, hogy az „egyházfiának" neveztessék. [1]) Ő mit sem tudott — a legujabb időkben rátukmált — az olyfele független nemzeti egyházról. „Az Ur mondá Péternek, — igy szóla — kit az anyaszentegyház őreül és tanitójaul rendelt: Te Péter vagy, és e kőszálra építem föl anyaszentegyházamat." [2]) Hiszen tudva lévő dolog, hogy mennyire ragaszkodott ő a hitegység központjához, Rómához és a kereszténység fejéhez, a szentséges római pápához. Szivrehatólag inté szent István, kora ifjuságában atyai oldala mellől az élet és halál ura által magához szólított fiát, szent Imre herczeget is, hogy a kath. és apostoli szent hitet mindenkép megőrizni igyekezzék, mint mely nélkül kereszténynek nem mondathatik és az egyház fiának. [3])

De mintha hallanám mondatni: mirevaló az a rajongó túlbuzgóság? hogy ki van és ki nincs az igaz hiten, hiszen ez ugyis csak mellékes, ellenben az erkölcs a fődolog. — Hogy hogy, a hit valami olyatén ép nem lényeges kellék-e arra nézve, hogy erkölcsös emberek legyünk és üdvözöljünk? K. a! sz. Pál merőben ellenkező értelemben nyilatkozik mondván: „Hit nélkül lehetetlen tetszeni az Istennek." Minő hitet ért itt az apostol, nem nehéz kitalálni. Hiszen sz. Pál csak is az egy igaz Krisztus-vallást hirdeté: „Mi Krisztust ugymond, a megfeszítettet hirdetjük," [4]) hogy megigazuljunk a Krisztus Jézusban való hit által." Isteni megváltónk is elég világosan kijelenté, mily lényeges föltétel a hit az örök üdvösségre nézve midőn tanitványait elküldvén az egész világra,

[1]) Steph. Decr. L. 1. c. 1. §. 1. — [2]) Decr. L. 1. c. 2. §. 2. — [3]) Decr. L. 1. c. 1. §. 1. — [4]) I. Kor. 1, 23.

meg hagyá nekik, hogy mindazt hirdessék minden teremtménynek, miket tőle hallottak, semmi különbséget sem tévén a hit- és erkölcstan-ágazatok közt; azután pedig hozzá tevé: „A ki hiszen üdvözül, és a ki nem hiszen elkárhozik.“ [1]) Hogy miként volna és lehetne tehát a hit csak olyatén mellékes, az erkölcs ellenben a fődolog? Avagy a hitágazatok, melyeken a kereszténység nyugszik, nem teszik-e alapját az erkölcstannak? Ha ezen alap földöntetik, nem kell-e halomra dőlnie az erkölcsiségnek is? Oh szeretteim! egy, a hit iránt közönyös, ugy nevezett becsületes ember erkölcsiségére semmit se adjatok. Higyétek el, miszerint az erkölcs az ilyennél minden perczben eladó; mert az Istent csak is kedves énjében imádja, felebarátját pedig minden alkalommal, ha biztosan teheti, rászedi. Ugyan mutassatok nekem embert, ki hit nélkül oly hiven tudná szeretni az erkölcsi jót, hogy kisértet idején is, midőn a büntetés és rajtérés minden félelme nélkül bátran elkövetheti az önérdekének kedvező bünt, és midőn e világ tilos örömei oly édes nyájasan mosolyognak szemei közé, ki mondám ily esetben is inkább nyulna az erkölcs töviseihez, mint az önhaszon ingyen gyümölcseihez és a gyönyör rózsáihoz? Oh! azok a hit nélküli erény- szájhősök alig ha tudnának önmagukon ugy uralkodni, és az ellenök vétetteknek szívből megbocsátani, mint hitbuzgó sz. Istvánunk, ki midőn egy alkalommal az összeesküvő főurak egyike a dicsőült alvó király ágyához közeledtében gyilkos szándéka undokságától vissza borzadva, az ellene emelt öldöklő fegyvert remegő kezéből kiejtené, és a fegyver-zörejre fölébredt fejedelemnek bünbánatos kebellel mindent megvallana, neki nagylelküen megkegyelmezett. A ellenség-szeretet ily zamatos gyümölcsei bizonynyal nem a hitlenség és vallási közönyösség jégvermében teremnek!

De lássuk most k. a! ha vajjon igaz-e, hogy a vallás csak is a köznépnek való?

[1]) Mark. 16, 16.

II.

Ki életbölcseségre, helyes világnézetekre akar szert tenni, az a könyvek könyvét, a szentirást, ne mellőzze. S ime a mindennapi tapasztalást igazolva, egyenesen kimondja, hogy az ugy nevezett müvelteknek és tehetősbeknek nagyobb szükségök van a vallás segedelmére. mint sem a köznépnek; mert azoknál sokkal nagyobb lévén a függetlenség- és gyönyörvágy, a gazdagság- vagy tudomány-gőg, annál több bünre vezető alkalmaknak és késérteteknek vannak kitéve. „Jaj a gazdagoknak — mondja világ isteni mestere, — mert nehéz nekik bemenni mennyek országába.“ [1]) „Jaj nektek irástudók és pharizeusok, igy szól ugyan azon isteni törvényhozónk, mert nem mentek mennynek országába.“ [2]) Ezek pedig a zsidó nemzet tudósai voltak, de a legelső kellék a hit világának elfogadására, az alázatosság hiányzott bennök, tudományuk nagyravágyásuk eszköze volt. Azért áldotta az Üdvözítő mennyei Atyját, hogy irgalmasságának müveit kinyilatkoztatta a kisdedeknek és együgyüeknek, s őket a bölcsek és világtudósok elé helyezte kik magukat arra méltatlanokká tették. [3]) Nem mondja-e sz. Pál is, hogy ezek az Üdvözítő tanában nem láttak egyebet mint bolondságot, és hogy a világnak a kereszt általi megváltása végett szükség volt a bölcsek bölcseségét, a tudósok tudományát lerontani, [4]) mivel hogy ez is a bálványozás mellett a kereszténységgel harczra kelni nem pironkodott. Valóban az elbizakodásra különben is annyira hajlandó miveltebbeknek és gazdagoknak, nehogy minden korláton keresztül törjenek, nagyobb szükségök van a vallás üdvös zabolájára mint sem a köznépnek. A jólét és kényelmes élet ösvénye a kisértet töviseivel van megrakva. Nem hiában mondja tehát sz. Pál apostol, hogy „a kik meggazdagodni akarnak, kisértetbe s az ördög törébe és sok haszontalan s ártalmas kivánságokba esnek, melyek az embereket halálos veszedelembe merítik.“ [5]) Mert „min-

[1]) Luk. 6, 24. — [2]) Máté: 23. — [3]) Máté: 11, 25. — [4]) I. Kor. 1, 18, 31. — [5]) I. Tim. 6, 9.

den gonoszságnak gyökere, igy szól folytatólag a nemzetek tanitója, a pénz szeretete, melyet némelyek megkivánván, eltévelyedttek a hittől, és sok fájdalmas gonddal szegezék magukat által.“ [1]) Annál nagyobb érdem tehát azon ritka, jeles és szent emberekre nézve, kik a méltóság- és gazdagsággal járó kisérteteknek, mint p. o. a többek közül, szent István király, keresztény önmegtagadással ellenállva, a földi javakat egyedül jóságos cselekedetekre, nem pedig saját mulandó örömélvezetekre fordíták. A gondviselés örök végzése szerint t. i. a gazdagnak javai azért adattak, hogy elegendően orvosolják azon egyenlőtlenséget, mely ő és a szegény közt van; azért parancsolja annyira isteni hitünk a gazdagnak, hogy vágyait mérsékelje, javait üdvösen használja, a fölösleget a szegényeknek osztogassa. Szabadítsátok föl a vagyonost a vallásnak uralma alól, és nem lesz csak egyetlen egy is, ki fukarságának vagy pazarságának határt szabva, csak egy darabka kenyeret is nyujtana az éhezőnek. Hitbuzgó első apostoli szent királyunk Isten földi adományaival, az ő szent vallásának utmutatása szerint, sáfárkodék. Az adakozás fővonás nagyszerü fejedelmi jellemében. Ő nem csak itt alapított annyi püspökséget, káptalant és monostort, és érezteté a keresztény felebaráti szeretet jótéteményeit minden ügyefogyottal, de különösen a kórházakban nyavalyáskodó magyarjaival, ezeknek lábait is, ismeretlennek átöltözve, nem egyszer megmosván és sajátkezüleg alamizsnálkodván; hanem még Romában, Ravennában, Jerusalemben, Konstantinápolyban is a zarándokoknak szállodákat állíttatott, hogy t. i. igy lelki épülés mellett magyarjai zarándokságaikban maguknak a keresztény külföldön hasznos ismereteket gyüjtsenek. Mely sok számtalan jótéteményének megörökösitéseül, a jótetteket és szent életet sokszor már e földön is kitüntetni szokott isteni jóság, szent királyunk jobb kezét, mely ma Buda ős várában ünnepélyes fénynyel körülhordoztatik, mind maiglan sértetlen épségben megőrizé. — Tehát a vallás nem csak a népnek való, hanem, — miként látók, — még szükségesebb az előkelőkre

[1]) U. o.

nézve, kik a közsorsu emberektől megkülönböztető valami kiváltságos természettel különben sem birnak.

Többire igazat szólva, mivé lenne a társadalom, ha azok, kik a nép fölött állnak, elvetnék a hitnek annyira szükséges zaboláját? Akkor azon egyenlőtlenségek, melyek már a természetnél fogva egyik és másik közt oly szembetünők, elviselhetetlenekké válnának, és rettenetes zavarokat, gyógyíthatatlan inségeket idéznének elő. Ha a vallás védangyala elhagyja a nép osztályát: nem találja többé a Krisztus Jézus által tanusított önföláldozásban, a keresztény békeketürésben szenvedései ellensulyát, enyhítő gyógyszerét; és miután minden áron megakar válni a szegénység nyomoraitól, a jólétnek örvendők tulajdonjoga nem egyéb többé elötte értelem nélküli üres szónál, és a bün, a vagyonosok megrablása nem egyéb szerinte, mint a saját jobblétére vezérlő eszközök egyik legkönnyebbike. Irtsátok ki őrjöngő emberiség-boldogítók a vallást a társadalom fölső és alsó osztályaiból, és mily eredményre jutandatok? Megfosztjátok az előkelőket a lázadás elleni biztosítéktól, az alsóbbakat pedig az igazságtalan elnyomás elleni védpajzstól. Az engedelmességnek oka megszünik, a legerősebbnek ököljoga uralomra vergődik. Hogyan? mondja majd az, kinek engedelmeskedni kellene annak, a ki parancsol, mi se egyikünk se másikunk Istennek, kitől jő minden hatalom, nem engedelmeskedünk, s te azt akarod, hogy néked hódoljak? Miért volnál te gazdag, és én szegény? Határozzátok el magatokat: vagy meg kell osztanotok velünk javaitokat, vagy azokat harczban védnetek ellenünk! — Azért távul legyen ajkainktól és gondolatainktól e pogány káromlás, az emberi társadalmat alapjából fölforgató eme káromlás: „kell vallás, a nép számára.“ Kell bizz az minden embernek, szegénynek, gazdagnak, tudós és tudatlannak, hogy vigasztaljon a szerencsétlenségben, alázatossá és alamizsnálkodóvá tegyen a boldog állapotban, s a biztos remény zálogát nyujtsa a boldog örökkévalóságra.

* * *

K. a.! a mondottakat jól fontolóra véve, mint mérges kigyók harapásától, ugy őrizkedjetek mind azoktól, kik vallási közönyösségök és egyéb istentelen elveik által oly vészterhes magvakat szórnak embertársaik közé. Ők mind azt, mit az emberiség nagyra becsül, lábbal tapodva, a szerencsétlenek elől a kétségbeeséstől megvédő szent vallás vigasztalásait elrabolni, az előkelők- és tehetősbbeket pedig a leghatalmasabb és üdvösebb fék alól fölszabadítani, hogy annál bizonyosabban tönkre jussanak, nem iszonyodnak; ők az emberi kebel mélyéből a lelkiismeret furdalásait és az erkölcs reményeit minden áron kitépni igyekeznek; és mégis elég arczátlanok azzal kérkedni, hogy ők a világ boldogitói. Mindenre mi szent elöttetek, kérlek k. a.! és intlek titeket, miszerint a hitlenség apostolait ne ereszszétek szivetek templomába; mert oltáráról a szentséget, mely a hit, ellopják, ékszerét, mely a vallásosság, elrabolják, és földult kebletek ürességét a hitkételyek és vallástalanság mardosó férgeivel rakják meg. És mivel igazság és tévely közt nincs, nem lehet kiegyenlitő közép ut, annál fogva más vallásu keresztény atyánkfiait, mint ugyanazon egy mennyei Atyának és édes magyar hazánknak fiait szivből szeressük és tettleg is szeretetünket iránt tanusitsuk ugyan; mindazáltal a mi szent hitünket egyedül igaznak vallani, és mindenkor és mindenben szerinte is cselekedni senki kedveért meg ne szünjünk. A vallási közönyösség, mely által a vallásilag különszakadtakat némelyek egyesíthetni remélik, az emberiség, a haza javát elő nem mozdítja soha de soha; mert kik a lelkiekben, a hit dolgában közönyösek, hidegek a földiekben, a közjó ügyében még hidegebbekké válnak. Hiszen Isten nélkül nincs hit, hit nélkül pedig nincs hűség; tehát haza iránti hüség, honboldogság sincs. E kettő: hit és hüség, oly elválaszthatatlan egymástól, hogy az ó-világ egyik népe — a romai — ugyanazon egy szót „hit“ használta a két fogalom kifejezésére. Tehát:

Hitednek rendületlenül
Légy hive, oh magyar!
Bölcsődtől fogva sirodig
Szent kegygyel ez takar. *)

*) Daniss Zsigmond.

Ez azon hit, melyet első apostoli szent királyunk annyi áldozat- és fáradsággal a magyar földön meghonosított; ez, melyhez minden szent nevet két évezred csatolt. Üdv és hála neked nemzetünk fényesillaga, dicsőséges sz. István első apostoli királyunk, azon apostoli buzgalmadért, melynek köszönhetjük az igaz hit legdrágább ajándékát! S mivel az uralkodók és népek mindenható Uránál hatalmas vagy: légy előtte közbejárónk, hogy e honfiainak kicsinye nagya egyiránt dicső nyomdokaidba lépvén, mind annyian azon általad plántált ősi szent hit mellett buzogjunk szóval, tettel, melyért a félholdat törték egykoron Hunyadynak karjai. — Nagyasszonyunk Mária! tégy minket leghathatósabb pártfogásod által méltókká, hogy első apostoli szent királyunk földi hazájára, a te kedves Magyarországodra, Isten szent áldását leesdhessük, és ez élet után az ő szent szine látására eljuthassunk.

Légy hive rendületlenül
Hitednek oh magyar!
Ez éltetőd, s ha élni szünsz,
Üdvével ez takar. * Amen.

*) Ugy. az.

Pünkösd után XII. vasárnapra.

Mester! mit kell cselekednem, hogy az örök életet birjam? — Luk. 10, 26.

A kérdés, melyet a fölolvasott evangelium szerint egy törvénytudó farizeus Krisztus urunknak tett, igen nagy és valósággal életbe, az örök életbe vágó kérdés: „Mester! mit kell cselekednem, hogy az örök életet birjam?“ Nincs kétség benne k. a.! hogy a ki lelkének boldogságát kívánja, átlátja bizonynyal azt is, mikép nincs, nem lehet ember előtt ennél érdekesebb kérdés: mit kell cselekednem, életemet mikép kell intéznem, hogy egykor a mennyei boldogságba juthassak? Jól értette azt a törvénytudó, hogy ő se tudománya, se kincsei és gazdagsága által nem lehet boldog, ha csak egyszersmind az örök élet megnyerhetésének módját is meg nem tanulja Krisztustól, a ki nyilván megmondotta, hogy habár az egész világot magáévá tehetné is az ember, mit sem használna neki, ha mellette lelkének kárát vallaná. [1])

E nagy jelentőségü kérdésre mit felelt tehát Krisztus a törvénytudónak? Talán, hogy oszsza el a szegényekre mindenét, költözzék ki az emberek társaságából, és vonuljon a rengetegek magány barlangjaiba? Oh nem! A végnélkül bölcs és kegyes tanító azt adta feleletül, mit minden ember, gazdag és szegény, tanult és tanulatlan, egyiránt mindenkor

[1]) Máté: 16, 26.

teljesíthet. „Szeressed a te uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből; felebarátodat pedig szeressed mint tenmagadat. Ha ezt cselekszed, örökké élsz.“ [1])

K. a! mit a kérdezkedő törvénytudónak felelt Krisztus, azt nekünk is felelte. Az örök életre vezető ut ránk nézve sem más, mint a szeretetnek két törvénye és azoknak cselekedettel végrehajtott teljesítése. Ugyanis az Isten atyánk — mindnyájunk atyja — lévén, csak szeretetet követel tőlünk; mivel pedig egymás között Krisztus által mindnyájan atyafiak vagyunk, legillőbb, hogy ez atyafiságban hasonlókép a szeretet törvényének édes köteléke szorítson és tartson össze bennünket. Ehhez képest a mai oktatásnak tárgya is legyen a szeretetnek két törvénye:

1-ör az isteni,

2-or a felebaráti szeretetnek törvénye. — Figyelmezzetek.

I.

Ha az örök életre be akarunk menni, azt mondja Krisztus, a mi isteni tanítónk, csak a szeretetnek két törvényét szükséges megtartanunk; mivel, mint ő mondja, e két törvény mindent magában foglal, mit az Isten Mózes és a próféták által kinyilatkoztatott és tanított; [2]) következőleg, ha a szeretetnek két törvényét megtartjuk, bizonyosan az Isten többi parancsolatainak teljesítését sem fogjuk elmulasztani. Azért mondja sz. Pál apostol: „A törvénynek teljes volta a szeretet.“ [3]) Mivel pedig Krisztus azoknak, kik az ő parancsolatait teljesítik, nyilván azt igérte, hogy bizton számot tarthatnak mennyeknek országára: [4]) legkevésbbé sem lehet abban kétségünk, hogy ha a szeretetnek törvényeit megtartjuk, megnyilnak egykor a mennyeknek kapui, és befogadnak bennünket az örök élet örömeibe. [5])

Már k. a.! ha ez igy van, a mint hogy nincs is különben; ha az örök életre csak igy mehetünk be, ha a szeretet törvényeit megtartjuk: vajjon lehet-e arról csak kérdés is:

[1]) Luk. 10, 26, 27. — [2]) Máté: 22, 40. — [3]) Rom. 13, 10. — [4]) Máté: 7, 21. — [5]) Máté: 21, 23.

tartozunk-e az Istent szeretni? Ám ezt oly kedves és mulhatlan kötelességünknek kell ismernünk, valamint Krisztus mondása szerint legfőbb kötelességünk lelkünk üdvét keresnünk; [1]) mert a sz. könyv valamint világosan mondja: „A kiben nincs szeretet, az a halálban marad:“ [2]) ugy az üdvösségre sem tarthatunk különben számot, ha csak érette sz. Pál apostol példája szerint egész életünk folytán szüntelen nem harczolunk, [3]) és a szeretetben végig állhatatosok nem leszünk [4]).

Sőt k. a.! miután a kinyilatkoztatás az Istent ugy ismerteti meg velünk, mint legtökéletesebb jót, kiben mérték nélkül föltaláltatik minden, a mit az emberi szív óhajt, becsül, szeret, tisztel: nem azt kell keresnünk, kötelesek vagyunk-e az Istent szeretni; hanem örülnünk, magunkat boldogoknak — végnélkül boldogoknak — kell tartanunk, hogy a menny s föld mindenható Teremtője és Ura nem csak megengedi, hanem parancsolja is, és pedig az örök kárhozat büntetése alatt, hogy őt szeressük. [5]) Vagy szivünknek nem velünk született hajlama-e az, hogy az iránt, kiben hatalmat s jótékonyságot tudunk, a tisztelet, engedelmesség és szeretet érzelmeivel ellenállhatlanul érezzük magunkat vonzódni? Mivel tehát az Isten az, kiben élünk, mozgunk, és vagyunk; [6]) mivel sem lelkünkre nézve nincs semmink, mi nem volna az ő adománya; [7]) s mivel ő annyira szeretett minket akkor, mikor még ellenségei voltunk, hogy sz. fiát a legkinosabb halálra adta érettünk: [8]) ha mégis mindezek ellenére nem szeretnők őtet, mit várhatnánk egyebet, mint a mit sz. Pál apostol a korintusiaknak mond: „Ki nem szereti a mi urunk Jézus Krisztust, átkozott legyen!“ [9])

Ha tovább lelkünk üdvössége a szeretet törvényének teljesítésétől függ: önkint következik, hogy azt is kell tudnunk, mi legyen és miben álljon a szeretet, az Isten szeretése? Az Isten szeretése igaz, hogy nem zárja ki a lelki örömet s a szívnek azon kellemes érzelmeit, melyeket majd az erényes szép tettek, majd az isteni fölség nyilvános dicsőítése

[1]) Luk. 10, 42. — [2]) Ján. 15, 6. — [3]) Apost. cs. 17, 28. — [4]) I. Kor. 4, 7. — [5]) Rom. 5, 10. — Ján 3, 16. — [6]) I. Kor. 16, 22. —

szokott ébreszteni; de ne gondoljuk azért még is, hogy ez már tiszta és tökéletes isteni szeretet volna, ha egyszer másszor holmi gerjedező érzelmekre és pillanatnyi olvadozásokra lágyul szivünk: mivel például egy fenyegető nagy kárvallástól megmenekedtünk, vagy váratlanul nagy szerencséhez jutottunk; mert meglehet, hogy ily esetben sz. Dávid szerint nem is az Istent magát, hanem tulajdonkép csak az ő adományát szeretjük. [1]) Az Isten szeretése — a szónak legsajátabb értelme szerint — az Isten parancsolatainak teljesítésében áll. Ezt igy tanultuk és tudjuk, nem mástól, hanem Krisztustól a mi isteni tanítónktól, ki világosan igy szólott: „A ki az én parancsolataimat tudja és megtartja azokat, az szeret engemet.“ [2]) És csak is ezen értelembe vett szeretet az, melyhez Jézus lelkünk üdvösségét, a mennyei boldogságot, kötötte mondván: „Nem minden, ki mondja nekem: uram, uram! megyen be mennyeknek országába; hanem ki Atyám akaratját cselekszi, ki mennyekben vagyon, az megyen be mennyeknek országába.“ [3]) Ehhezképest mondja sz. Jeromos. „Ha az Istent igazán szeretjük, csak azt kell akarnunk és cselekednünk, mit ő akar.“

Mi végre módját illeti, mi szerint szeretetünket Isten iránt bebizonyítani tartozunk, elég világosan elénk adja isteni tanítónk a fölolvasott evangeliumban, midőn azt mondja: „Szeressed a te uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből.“

Teljes szívből akkor szeretjük az Istent, ha szivünket egészen az ur Istennek ajánljuk föl, és nem osztjuk meg azt az Isten és világ között. Két urnak ugyanis, ha valahol és valamiben nem lehet szolgálni, bizonyára legkevesebbé lehet a szeretetben. Egy szivünk van, s azt vagy egészen az Istennek kell adnunk, vagy a kárhozat veszedelmére hagynunk. Ha tehát az Istent teljes szívből kivánjuk szeretni, mindenkor és mindenben azt kell óhajtanunk, keresnünk és cselekednünk, mi az Isten akaratjával és parancsolataival megegyezik, és szivünkből mindent kizárnunk, megvetnünk

[1]) Zsolt. 48, 19. — [2]) Ján. 14, 21. — [3]) Máté: 7, 21.

és távoztatnunk, mi annak tanításával és törvényével ellenkezik, és teljes készséggel mindentől, mi elöttünk kedves, még életünktől is inkább megválnunk, mintsem az Istent vétkes cselekedetünkkel megbántani [1]). „Teljes szívből szeretjük tehát az Istent, ugymond sz. Cyprian midőn őt szeretjük mint atyánkat, és féljük mint Istenünket.“ [2])

Mikor szeretjük az Istent teljes lelkünkből? Sz. Pál apostol meg tanít minket arra, midőn azt mondja: „Akár élünk, akár meghalunk, az Uré vagyunk; azért senki közülünk magának ne éljen, hanem az Urnak.“ [3]) Ezen igékkel azt jelenti az apostol, hogy miután a végnélkül bölcs Teremtő a mi lelkünket megajándékozta okos észszel; s miután ezen okos észszel az Istent, a mi mindenható urunknak, legkegyesebb jótevőknek, legszentebb törvényszerzőnknek ismerjük: egyszersmind azt is meg kell ismernünk, hogy iránta mint teremtőnk és atyánk iránt a függésnek, mint jótévőnk iránt a háladatosságnak, mint törvényszerzőnk iránt az engedelmességnek adójával tartozunk; „mely adót mint sz. Ágoston megjegyzi, nem erszényünkből, hanem szivünkből kell lefizetnünk; azért gazdag és szegény egyiránt könnyen megadhatja.“

Végre midőn, azt mondja az evangelium, hogy az Istent minden erőnkből szeressük, arra kötelez minket arany-száju sz. János szerint, hogy „az Istent ugy szeressük, mint Istent, ugy tiszteljük mint Istent, ugy szolgáljunk neki mint Istennek. Ennél kevesebbet nem kivánhat tőlünk, kevesebbel meg nem elégedhetik. Ha egy földi király azt kivánja tőlünk, hogy ugy szolgáljunk neki mint királynak: nem követelheti-e az Isten, hogy őt ugy szeressük mint Istent, azaz: mindenek fölött; mert ő azért Isten, mivel minden teremtménynél fölebb való.“ Hogy tehát a sz. atyának említettem szavai szerint az Istent minden erőnkből szeressük, nem csak az szükséges, hogy minden lelki és testi tehetségünket az Isten dicsőítésére fordítsuk; hogy parancsolatait őszinte gyermeki szeretetből teljesítsük, s szent akaratján és végzésein a viszontagságok között is nem csak megnyugodjunk, sőt háladatos szívvel is vegyük látogatásait:

[1]) Luk. 14, 26. — [2]) De or. Dom. c. 11. — [3]) Rom. 14, 1.

hanem szükséges, hogy valamint maga az isteni fölség, ugy a mi szeretetünk vég- és határnélküli legyen iránta. Mivel pedig ez tehetségünkben nem áll, ugy lesz némiképp szeretetünk mégis végnélküli, ha sz. Péter apostol szavai szerint „az isteni malasztban, a mi urunk Jézus Krisztus ismeretében és ekkép az isteni szeretetben növekedni igyekszünk szünet nélkül.“ [1])

Ezeket megértvén az isteni szeretetről, talán nem ártana k. a! egy kis rövid számadást tartani magunkkal a fölött, ha volt-e eddig, s van-e jelenleg bennünk isteni szeretet, olyan szeretet, a milyennek annak lennie kell? A számvételt azonban inkább mások szavaival mintsem magaméival kivánom intézni. Sz. Ágoston püspök hasonlókép az isteni szeretetről oktatván egykor hiveit, igy szólítá meg őket: „Feleljen nekem, atyámfiai! a ti szivetek, mert a ti szátok vallomásában nem bizom, tudván, hogy a felől, mi az Isten szeretetét illeti, csak a szív szólhat igazat. Szóljon tehát a ti szivetek. Ha az Isten most látszatóképen azt igérné nektek: én gazdagokká, hatalmasokká s mindenkép megelégedettekké teszlek benneteket, és ezen földi boldogság örökké tart; de soha be nem fogtok menni azon mennyei dicsőségbe, melyet azok számára készítettem, kik engem szeretnek: feleljen a ti szivetek, hozzá állanátok-e ez igérethez? Ha igen, ugy csalhatatlan jelét adnátok, hogy az Istent szeretni még nem is kezdettétek.“ [2]) Ah k. a.! ha a nevezett sz. püspök mi hozzánk intézne hasonló kérdést, vajjon, mit felelne arra a mi szivünk? Hát ha még maga Krisztus, a gondolatainkat látó Krisztus, kérdezne bennünket, mint Péter apostolt: „Péter, szeretsz-e engem?“ mernénk-e oly bátran felelni, mint Péter felelt: „Uram te tudod, hogy szeretlek téged?“ [3]) Mondjuk mi k. a.! szóval: uram Istenem! te tudod, hogy szeretlek téged; de cselekedeteink nem bizonyítanak-e ellenkezőt felőlünk? Mondjuk mi szóval, hogy szeretjük az Istent; de talán csak akkor tud szivünk is valamit ezen szeretetről, midőn áldását érezzük az égből ránk hullani. De hát a viszontagságok közt megmutattuk-e magunk viseletével, hogy mint sz. Pál apostolt, ugy minket

[1]) II. Péter 3, 18. — [2]) Com. in Psal. 30. — [3]) Ján. 21. 17.

sem választhat el az Isten szeretetétől sem háboruság és szorongatás, sem éhség vagy más szükség, sem élet sem halál? [1]) K. a.! minél gyakrabban s minél nagyobb figyelemmel teszünk magunknak ilyen- és hasonló kérdéseket az isteni szeretet felől, annál tökéletesebb lesz az szivünkben, annál tevékenyebb életünkben, s igy annál méltóbb arra, hogy általa bejussunk az örök életbe. — De szükséges, hogy vele egybekapcsoljuk a felebaráti szeretetet is.

II.

Isteni tanítónk Krisztus az isteni szeretettel egybekapcsolta a felebaráti szeretetet is, és pedig oly elválaszthatlanul, hogy a fölolvasott evangeliumban csak azoknak igér örök életet, kik a szeretetnek e két törvényét megtartják. K. a.! mióta ezen két törvény az Isten szájából kijött, alig volt több szó valaha a felebaráti szeretetről, mint épen ebben a felebaráti szeretet cselekedeteiben nagyon megfogyatkozott korszakban. Széltében az általános ember-szeretetet harsogtatják bizonyos szájhősök, és a szenvedő emberiség iránti részvétel vérszinü éles szónoklatokban ajánltatik és szorgoltatik főkép azok által, kik e szent czélra csak mások erszényét szeretik igénybe venni. Nagyon szép és dicséretes tulajdonság az ember-szeretés; de különbözik attól mégis a keresztény felebaráti szeretet. Amaz csupán ösztönszerü természeti hajlam, melyet a pogányok is gyakoroltak ott, hol az önhaszon kivánta, mondja isteni tanítónk. [2]) A keresztény felebaráti szeretetnek általánosnak, nem önhaszon keresőnek [3]) és szentnek kell lennie, melynek az Isten előtt is érdeme vagyon. [4]) A keresztény azért szereti felebarátját, mert az Isten parancsolja, miként a szeretetnek buzgó apostola mondja: „Parancsolatunk van az Istentől, hogy a ki az Istent szereti, felebarátját is szeresse,“ [5]) Sz. Bernárd pedig azt mondja: „Felebarátunk személyében szeretjük az Istent, Istenben pedig felebarátunkat.“

És csak is ezen felebaráti szeretet tesz minket méltókká

[1]) Rom. 8, 35. — [2]) Máté: 5, 46. — [3]) I. Kor. 13, 5. — [4]) I. Ján. 4, 16, 18 — [5]) I. Ján. 4, 21.

az Isten országára. Krisztus azt elválaszthatlanul összekapcsolta az isteni szeretettel, midőn mondotta: „Szeressed a te uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből. Ez a legelső és legnagyobb parancsolat. Ehhez pedig hasonló a második: szeressed felebarátodat, mint tenmagadat. Ha ezt cselekszed, örökké élsz.“ [1]) E szent igék igen világosan értésünkre adják, hogy a szeretetnek e két törvényét megtartanunk valamint mulhatlanul szükséges az üdvösségre, ugy egyiket a másik nélkül lehetetlen teljesítenünk: „Ha ki azt mondja szeretem az Istent és felebarátját gyülöli, hazug az; mert a ki nem szereti felebarátját, kit lát, mi módon szerethetné az Istent, kit nem lát.“ [2]) „Csak ugy tökéletes bennünk az Isten szeretete, ha egymást szeretjük; [3]) és „erről ismernek meg bennünket az emberek, azt mondja Krisztus, hogy az ő tanítványai vagyunk, ha egymást szeretjük.“ [4])

De e mellett Krisztus, ki maga a tiszta és legtökéletesebb szeretet,“ [5]) a felebaráti szeretetet összekapcsolta az önszeretettel is mondván: „Szeressed felebarátodat, mint tenmagadat.“ Ezt két oknál fogva tette. Ugyanis, hogy annál foganatosabban szivünkre kösse a felebaráti szeretetet, azt azon okra nézve is ajánlotta, mivel az az önszeretetnek is nagyon érdekében áll. Vannak t. i. emberek, kik a felebaráti szeretetről igy gondolkoznak: „én szeretem minden felebarátomat, mert az Isten parancsolja, roszat, kárt se nem kivánok se nem teszek neki; de nem is várok tőle semmit, hanem viszont ő se kivánjon tőlem semmit, s igy békében ellehetünk egymás nélkül.“ Már a ki ekképen gondolkozik k. a.! annak nem csak keresztény felebaráti szeretete nincs; de önmaga érdekét illetőleg is hiányzik nála az eszélyes gondoskodás és előrelátás. Nem áll az ugyanis mi rajtunk, rászorulunk-e vagy nem felebarátunk segítségére; sőt igen könnyen megtörténhetik, hogy a veszedelem és szükség épen ott nyom meg bennünket, hol az Isten után csak egyedül azon felebarátunk segíthet rajtunk, kiről épen előbb mondottuk, hogy nem kivánunk tőle semmit. Ime nem böl-

[1]) Luk. 10, 27. — [2]) I. Ján. 4, 20. — [3]) Ugy. ott. — [4]) Ján. 13, 35. — [5]) Ján. 4, 16.

csen, nem kegyesen gondolkodik-e tehát rólunk a mi mennyei Atyánk, midőn a felebaráti szeretetet kötelességgé teszi mindnyájunknak, és azt az önszeretettel egybekapcsolja?!

A másik ok, mire nézve Krisztus a felebaráti szeretetet az önszeretettel összekapcsolta, az, hogy ennélfogva annál könnyebben és bizonyosabban tudhassuk, mit parancsol vagy mit tilt a felebaráti szeretet törvénye az élet különféle viszonyaiban. Ugyanis, csak saját szivünket és lelkiismeretünket kérdezzük részrehajlatlan szigorral, elhibázhatlanul be fogjuk látni: mit kell, és mit nem kell, mit nem szabad felebarátunk irányában cselekednünk. A mit józan észszel és igazságosan másoktól kivánhatunk, hasonló körülményben ugyanazt kell nekünk is cselekednünk felebarátunk irányában; a mit pedig nem akarunk, hogy velünk cselekedjenek, mi se tegyük azt soha velök Ez Krisztusnak a mi isteni tanítónknak is utmutatása, ki az önszeretettel összekapcsolt felebaráti szeretet törvényeit szintén ezen szavakkal magyarázta meg és fejtette ki világosabban. [1])

Jézusnak ezen fölvilágosító szavai értésünkre adják tovább azt is, hogy valamint az isteni, ugy a felebaráti szeretet is nem üres szóból áll, hanem cselekedetekkel szükséges azt megmutatni; annál is inkább, mivel Krisztus a felebaráti szeretetet az önszeretetre építette, és azt mondotta, hogy ugy szeressük felebarátunkat, mint minmagunkat. Már pedig minmagunkat csakugyan nem szóval szeretjük, hanem cselekedetekkel igyekszünk boldogságunkat, jólétünket, hasznunkat keresni és gyarapítani; cselekedetekkel igyekszünk a szükségben és veszedelemben magunkon segíteni, és a fenyegető kárvallást eltávolítani. Ehhezképest sz. János intése szerint: „mi se szeressünk szóval és nyelvvel; hanem cselekedettel és igazsággal.“ [2]) A minő felebarátunknak szüksége, ahhoz alkalmazzuk a segedelmet. Az erkölcsi és lelki szükségben nyujtsunk erkölcsi és lelki segedelmet [3]); a testi viszontagságokban testi segedelmet, miként Krisztus urunk is nyilván mondotta, hogy az éhezőknek ételt, a szomjuzóknak italt nyujtsunk, a mezíteleneket ruházzuk. [4]) E mellett sz. Pál apostol részletesen is

[1]) Máté: 7, 12. — [2]) I. Ján. 3, 18. — [3]) I. Kor. 3, 13. — [4]) Máté: 25, 35.

leirja, milyennek kell lennie a felebaráti szeretetnek, és mitől őrizkednie: „A szeretet türő, kegyes; a szeretet nem irigykedik, nem cselekszik gonoszul, föl nem fuvalkodik. Nem keresi a maga hasznát; nem gerjed haragra, nem gyanakodó, nem örvendez a hamisságon, örvendez pedig az igazságon. Mindent eltür, mindent hiszen, mindent remél, mindent elszenved.“ [1]) Oh k. a.! ha itt is egy kis rövid számadásra vonnók magunkat: vajjon a felebaráti szeretetnek az apostol által elsorolt tulajdonságai közül hányat vallhatnánk jó lelkismerettel magunkénak? Azonban e számadást végezze kiki önmagával, hogy a hiányt pótolva, gyarapodjék a szeretetben. [2])

De halljuk! Jézus a szeretetnek mestere, végre mi által ébreszt még bennünket a felebaráti szeretetre? Az által k. a.! hogy azt összekapcsolja a maga szentséges példájával: „Uj parancsolatot adtam nektek, hogy szeressétek egymást, a mint én szerettelek titeket.“ [3]) A szeretet parancsolatát ujnak nevezi Krisztus; mert az ó törvényben az mondatott: „Szeressed atyádfiát, és gyülöld ellenségedet.“ [4]) Jézus pedig ellenségeit is szerette, és szeretni parancsolta. [5]) Oh! kisérjük csak őt lelki szemeinkkel a bethlehemi istállótól a kálváriaig, és megértjük, miként szeretett ő minket, és meg fogunk győződni, hogy mikép az ő fájdalmai, [6]) ugy szeretete is hasonlíthatlan és határ nélkül nagy volt. Vagy nem azt mondotta-e maga a kegyes Megváltó: „Nagyobb szeretete annál senkinek sincsen, mint ha lelkét adja valaki — ha meghal — barátjaért?“ [7]) És ime, ő szeretett és meghalt érettünk mint ellenségeiért, hogy minket barátjaivá tegyen; szeretett mint boldogtalanokat, hogy bennünket boldogítson; szeretett mint bünösöket, hogy a büntől és kárhozattól megváltson és üdvözítsen [8]). És az ő egész élete mi volt, mik voltak az ő csodatételei, mint a testi és lelki szükségben szenvedő emberek iránti jótékony szeretetnek folytonos gyakorlása? Mely jótékony szeretetnek minden müvét egyenkint az evangeliu-

[1]) I. Kor. 13, 4. — [2]) II. Tess. 1, 3. — [3]) Ján. 23, 34. — [4]) Máté: 5, 40. — [5]) Ugy. ott. 5, 44. — [6]) Jerem. sir. 1, 10. — [7]) Ján. 15, 13. — [8]) Rom. 5, 8. —

mokban sem lehetvén elsorolni [1]), sz. Márk evangelista ezen általános kifejezéssel jelenti azokat: „Mindeneket jól cselekedett. [2])

És Jézus a nagy jótévő megszámlálhatatlan jótéteményeiért az emberektől jutalmat nem csak nem várt és nem vett; hanem a legembertelenebb hálátlansággal, a legsértőbb méltatlanságokkal és becstelenítő gyanusításokkal terhelték őtet; például: hogy az ördögöket Belzebubnak az ördögök fejedelmének erejével üzi ki az emberekből. [3]) De ő nem szünt meg a könyörületességnek, az irgalmasságnak és jótékony szeretetnek cselekedeteit gyakorolni, hanem sz. János szerint „a kiket szeretett, végig szerette azokat.“ [4])

Ime K. a.! előttünk áll a példa, — Jézus példája, — mely szerint kell, hogy mi is szeressük felebarátainkat. Ő szerette a bünösöket. „Oh, ha Jézus csak azokat szerette volna — ezt jegyzé meg sz. Ágoston — ha Jézus csak azokat szerette volna, kiket arra méltóknak látott, mivé lettél volna atyámfia?! Mit láthatott ő tebenned, a mi őt tehozzád vonta volna? Nem ő alázta-e meg magát? Nem ő keresett-e téged előbb? Nemde elfeledkezett ő arról is, mi tebenned utálatra és megvetésre méltó volt? És te — megutálod azt felebarátodban, mit Jézus az egész bünös emberi nemnek megbocsátott?“ — Gyülölhetjük tehát K. a.! embertársainkban az erkölcstelenséget és bünt; kivánhatjuk, hogy az ur Isten zabolázza őket, és mind másoknak oktató példájára, mind saját életök megjobbítására bünhődjenek; de azoknak személyét nem csak gyülölnünk nem szabad, hanem keresztény felebaráti szeretettel szeretnünk kell, szeretnünk kell azokban a Krisztus drága szent vérével megváltott lelket; szeretnünk kell bennök a mennyei boldogság örökösét; szeretnünk kell az Istent ő bennök, és őket Istenért. Sz. Ágoston is ily formán szólott mondván: „A bünöst, a mennyire bünös, nem szerethetjük; de a mennyire ember, tartozunk őt Istenért szeretni.“

Krisztus szerette az ő ellenségeit. Ha mi csak jó barátainkat és jótévőinket szeretjük, ugy a mi szeretetünk Krisztus

[1]) Ján. 20, 30. — [2]) Mark. 7, 37. — [3]) Máté: 9, 34. — [4]) Ján. 13, 1. —

mondása szerint semmivel se különb a farizeusok és pogányokénál. [1]) Hogy tehát a mennyei Atyának méltó gyermekei lehessünk, Krisztus parancsolata szerint szeretnünk kell ellenségeinket is, és jót tennünk azokkal, kik minket gyülölnek. [2])

Krisztus a maga jótéteményeiért nem várt jutalmat, nem is vett az emberektől; hanem a mennyei Atyától [3]). Ha mi azért teszünk jót felebarátunkkal, hogy tőlök jutalmat, fizetést vegyünk: ekkor nem felebarátunkat szeretjük, nem annak hasznát keressük, hanem saját nyereségünket; ez által pedig elvesztettük Isten előtt jutalmunkat. [4]) Valamint tehát felebarátunkat szeretni parancsolja: ugy szeretetünk jutalmát is csak ő tőle várjuk, ki meg is igérte, hogy ha csak egy ital hideg vizet adunk is felebarátunknak, meglészen azért mennyekben jutalmunk. [5]) Azért mondotta bölcs Salamon is, hogy „Istennek ad kölcsön, ki a szegényen könyörül; Isten az ő jutalmát megfizeti neki.“ [6]) Mire helyesen jegyzi meg sz. Bernárd, hogy „a szeretet üres nem maradhat, noha nem keresi a jutalmat, hanem megérdemli.“ [7])

* *
* *

Ime, mily boldogok vagyunk mi k. a.! kiknek Krisztus ily könnyü utat jelölt ki az örök üdvösségre: a szeretetnek két törvényét! Gondoljunk csak rá, mennyit tűr, szenved, későn korán fáradozik az ember a földi javakért, melyeket sem megszerezni nincs mindenkor tehetségében, sem állandóan birtokában megtartani. Hát a haza javáért és a hősi koszorúval dicsőítendő hirnevért nem tartja-e a vitéz dicsőségnek életét a csatamezőn föláldozni? És mi a bizonyosan megnyerhető és örökön örökké tartandó mennyei boldogságért ne igyekezzünk, ne serénykedjünk-e a szeretetnek két törvényét teljesíteni, habár egyszer s máskor talán sulyosan esik is? A szeretetnek Istene, ki a hajdankori kereszténveket a szeretetben annyira egyetértőkké tette, mintha

[1]) Máté: 5, 20. — [2]) Máté: 5, 44. — [3]) Ján. 17, 1. — [4]) Máté: 5, 46. — [5]) Máté: 10, 42. — [6]) Péld. 19, 17. — [7]) De dil. deo.

csak egy szív és egy lélek élt volna bennök; [1]) a szeretetnek Istene, ki a legirtóztatóbb kinok között is állhatatosokká tette a mártirokat, — ezen szeretet Istene megsegít minket is szent malasztjával, hogy annak segedelmével, mint sz. Dávid mondja, gyorsan és örömmel járjunk szent törvényeinek utjain [2]), s igy eljuthassunk egykor oda, hol az Isten maga vég- és mértéknélküli jutalma azoknak, kik a szeretetnek két törvényét teljesítették.

[1]) Apost. cs. 3, 23. — [2]) Zsolt. 118.

Pünkösd után XIII. vasárnapra.

Menjetek el, mutassátok meg magatokat a papoknak. — Sz. Luk. 17, 14.

A poklosság ragályos nyavalya volt; és azért, kik abban szenvedtek, az ó törvény értelme szerint, el voltak különítve az egészséges emberekkeli közlekedéstől mindaddig, míg a nyavalyából ki nem tisztultak. Arról pedig: vajjon kitisztult-e a beteg ezen nyavalyájából vagy nem, a papok tettek vizsgálatot és itéletet. Ezen okból küldötte Krisztus urunk is a fölolvasott evangeliumban említett poklosokat a papokhoz: „Menjetek, mutassátok meg magatokat a papoknak.“

Vagyon k. a! mai napig is az emberek között a poklosságnak egy szerencsétlen neme, mely hasonlókép ragadványos, és mely az embert nem az egészségesekkeli közlekedésből, hanem a mennyország lakosainak társaságából rekeszti ki. És ez nem egyéb, mint a bün. Jézus azonban ki nemcsak a testi nyavalyásokat gyógyította meg, hanem a lelki betegeket is megvigasztalta, büneiknek megbocsátásával, az ő nagy irgalmassága szerint rólunk is gondoskodott, miszerint lelki poklosságunkból kitisztulhassunk. Az ó törvényben a papok a testi poklosságot nem gyógyították, hanem csak bizonyságot tettek, hogy a poklos megtisztult. Az uj törvényben Krisztusnak rendeléséből és fölhatalmazásából a papok nem csak itéletet hoznak a lelki poklosságról, hanem abból ki is gyógyítják a bünösöket a penitenciatartás szentségében.

Noha sz. Dávid szerint az Istennek irgalmasságát eléggé hirdeti annak minden cselekedete; [1]) de a bünök bocsánatjára rendelt gyónás mégis kiválóan ismerteti meg a bünösök iránti nagy könyörületességét és jóságát. Ugyanis, ő a büntetést, örök kárhozatot érdemlő bünösöket nem csak nem bünteti tüstint, hanem atyai szeretettel és kegyességgel édesgeti inkább, hogy térjenek hozzá, miszerint megterhelt lelkök nyugalmát és könnyebbülését nála föltalálják. És az emberi gyarlóságot ismerő irgalmas ur Isten mi könnyü módot rendelt, hogy vele kibékelhessünk, töle bünbocsánatot és lelkünknek nyugalmát itt, jövendőben üdvösséget nyerhessünk! Ugyanis e végre nem kiván tölünk egyebet Sz. Ágoston szerint, mint azt „hogy valljuk magukat azoknak lenni a mik vagyunk, hogy azokká lehessünk, a mik nem vagyunk;“ valljuk meg a sz. gyónásban, hogy bünösök vagyunk, hogy ez által bünösök lenni megszünjünk.

A szent atyának ezen szavai nyomán, Isten sz. nevének dicsőítésére és lelkünk hasznára értsük meg, hogy a gyónas:

1-ör szükséges a bünbocsánat megnyerésére;

2-or. hasznos az élet megjobbítására. — Figyelmezzetek.

I.

Hogy a bün által megbántódik az Isten, és hogy ő mint végnélkül szent és igazságos azt utálja és megbünteti, ez oly régi igazság, mint mily régi első szülőinknek vétkök miatti kiüzetése a paradicsomból. De szintén ily régi és vigasztaló igazság, már a paradicsomban kijelentetett igazság az is, hogy a bün által megbántott Istent meg lehet de meg is kell a bünösnek engesztelni, s töle bünbocsánatot nyerni, ha azon czélhoz akar jutni, melyre teremtetett, de a melyre magát bünei által méltatlanná tette. [1])

Már k. a! kétségbe vonhatlan az, hogy az ur Isten csak maga tudja, mi módon akar a bünössel kibékülni, és

[1]) Zsolt. 23, 5. — [1]) Luk. 13, 3.

minő föltétel alatt akarja őt bünbocsánattal megvigasztalni. Ő pedig e végre a gyónást — általán a penitenczia-tartás szentségét — rendelte mint egyetlen rendszerinti eszközt. Ezen szentség azon áldásos kutforrás, melyről már Isaiás próféta jövendölte, hogy „a bünösök örömmel merítenek abból vizeket,“ [1]) vagy is azon szentséges vérnek és viznek érdemeit, mely a kegyes Megváltónak imádandó oldalából folyt a keresztfán vétkeink lemosására; ki sz. Pál szerint „ártatlan lévén, önmagát áldozta föl az Istennek a mi büneink váltságaért.“ [2]) Ezen kinszenvedése és halála által szerzett érdemeiben pedig csak a szentségek által, és jelesül a penitenciatartás szentsége és ebben a gyónás által akart Krisztus minket részesíteni, miként sz. János apostol ezen szavai tanusítják: „Krisztus Jézusnak vére megtisztít minket minden büntől; mert ő hű, ha megvalljuk minden büniinket, megbocsátja azokat, és megtisztít minden hamisságtól“ [3])

Krisztus Jézus ugyanis dicsőséges föltámadása után megjelenvén az együtt lévő apostoloknak, s hogy annál bizonyosabban ráismerjenek, megmutatván nekik szentséges sebeinek helyeit, igy szólott hozzájok: „Békeség nektek! A mint engem elküldött az Atya, én is elküldlek titeket.“ Ezek után rájok lehelt, és mondá nekik: „Vegyétek a szentlelket: a kiknek megbocsátjátok büneiket — meg lesznek bocsátva — mennyekben is, és a kiknek megtartjátok, meg lesznek tartva, — mennyekben is;“ [4]) Ha Krisztus valaha világosan szólott az apostolokhoz, szólott ezen szavai által, melyeknél fogva hatalmat adott nekik a bünöknek föloldására vagy megkötésére, és pedig oly bizonyos foganattal, milyennel Krisztus maga megbocsátotta a bünöket azoknak, kiket e kegyelemre méltóknak talált. — Már hogy ezen szavak magukban foglalják a bünök megvallásának, — a gyónásnak — kötelességét, az fölötte világos; mert miként tudhatták meg volna az apostolok, kiknek kelljen a bünöket megbocsátani vagy megtartani, ha csak a bünösök büneiket elöttök föl nem födözték? hiszen ők nem voltak mindentudók, ők a sziv rétélyébe be nem láttak. Vagy talán

[1]) Is. 12. 3. — [2]) Zsid. 9, 13–15. II. Kor. 5, 19. — [3]) I. Ján. 1. 1–9. — Máté: 18, 28.

egyedül az apostolok önkényes tetszésétől függött volna a bünök megbocsátása vagy megtartása minden előleges vizsgálat nélkül: ki érdemes, vagy ki nem érdemes arra? Föltehetni- e Jézus bölcseségéről ily törvényt? — És csak ugyan már az apostolok idejében a szent gyónásnak nyomaira akadunk. Igy sz. Jakab apostol, miután a betegeknek az utolsókenetet ajánlotta, azt mondja: „Valljátok meg egymásnak büneiteket.“ [1]) Hasonlólag ir sz. János is, mint már fölebb is említettem: „Hogyha büneinket megvalljuk, t. i. Jézus helyetteseinek, kiknek ő hatalmat adott a bünök megbocsátására vagy fönntartására, hű és igazságos (Jézus), hogy megbocsássa a mi vétkeinket.“ [2]) Az apostolok cselekedeteiben pedig világosan olvassuk, hogy „a hivek közül sokan megjelenének megvallván és előbeszélvén hibás cselekedeteiket.“ [3])

Minthogy pedig Jézus azt akarta, hogy az ő anyaszentegyháza a világ végeig ugy maradjon, mint ő rendelte: a bünbocsátó hatalomnak is abban a világ végeig fönn kell maradnia; következőleg e hatalomnak az apostoloktól az ő utódaikra át kelle szállania. Már pedig, ha Jézus rendeléséből a bünbocsátó hatalom az anyaszentegyházban a világ végeig fönnmarad: más részről a bünmegvallási — a gyónási — kötelezettségnek is fönn kell maradnia a világ végeig, az az: Jézus rendelése szerint a gyónás a világ végeig szükséges a bünbocsánat megnyerésére. A mint csak ugyan az egyház-atyák az apostolok idejétől fogva azt arra szükségesnek is tartották. „Nekünk azt meg kell vallanunk, a mit elkövettünk, mondja Origenes, habár titkon szegtük is meg a törvényt, vagy habár csak szóval vagy gondolattal vétkeztünk is. Ha mi minmagunkat vádoljuk, meghiusítjuk a sátán törekvéseit.“ — „Ha valamit az emberek előtt eltitkolhatunk, eltitkolhatjuk-e az Isten előtt? mondja Tertullian. Jobb-e hallgatni, és örökre elveszni, mint megvallani és föloldatni?“ — „Kedves testvéreim! irja sz. Cyprian, gyónja meg mindegyik vétkeit, míg életben van; míg gyonása elfogadtathatik; míg a paptól adott bün-

[1]) Jak. 5, 16. — [2]) I. Ján. 1, 9. — [3]) Ap. cs. 19, 18.

bocsánat az Istennek kedves.“ Ugyan ezt tanítja a többi egyház-atya is, midőn azon bünösök örök kárhozatáról beszél, kik az alázatosság és bánat hiányából vétkeiket meg nem vallják.

Bár mily világos mind ebből, hogy Jézus rendelése szerint a bünbocsánatra szükséges a gyónás; mégis vannak keresztények, kik ez isteni jótékny és áldásos intézményt megvetvén, különféle kifogásokat tesznek ellene. Azt mondják ezek egyebek közt: „Az kegyetlen kötelesség és a lelkiismeret kinzása, hogy a bünös egy magához hasonló ember előtt felfödözze titkos büneit!“ — Igaz atyámfia! hogy a gyónás olyan orvosszer, mely némi keserüséggel van vegyítve; de a beteg elveti-e a keserü gyógyszert, mely által fölgyógyulását reméli? Hát ha Krisztus még sulyosabb módot rendelt volna? ahhoz is csak hozzá kellene nyulni, vagy büneinkben bennveszni. Egyébiránt atyámfia! ha te például nyilván és mindenek tudtára istenkáromló, ragadozó, rosz életü s. t. vagy: mikép mondhatod, hogy titkos vétkeidet kell felfödöznöd? Halljad mit mond sz. Ágoston „Oh! miért átallod bünös a te büneidet az Isten előtt megvallani — a gyóntatószékben, — ki oly jó és kegyes azokhoz, kik töredelmes szivvel meggyónják büneiket? Nem jobb-e ha őt megvallásod által arra birod, hogy megkegyelmezzen, mintsem ha titkolódásod által büntető igazságát magadra vonod?“

Egy másik hálátlan bünös azt mondja: „Én magam is elég okos vagyok, nem szorulok a pap tanácsára; többet tudok, mint némely pap.“ — Ez igaz lehet, bünös atyámfia! de Krisztus nem tett ám különbséget a tudósok és nemtudósok között; ő csak egyféle módot rendelt a bünbocsánat megnyerésére általán minden bünösök számára. Hát világi dolgaidban nem fogadod-e el akárkitől is a hasznos tanácsot? Épen azért tehát, mivel okos vagy, nem kell a jó tanácsot a lelki dolgokban is megvetned.

Végre, hogy egyebeket ne említsek, vannak bünösök, kik magukat mindenek fölött legbölcsebbeknek tartván, azt mondják: „Én az Istennek gyónom!“ — Ezen bölcsekre illik ám, mit sz. Pál apostol mondott, hogy „elenyésznek gondolatjokban, és meghomályosodott eszte-

len szivök.“ [1]) Ugyan mit gyónnátok ti bölcsek az Istennek, ki elött mindenek nyitva és tudva vannak, [2]) és ki ismeri az emberek minden cselekedetét? [3]) Krisztus az apostolokra bizta a bünbocsátó hatalmat; azért mondja sz. Jakab hogy az arra rendelte embereknek gyónjuk meg büneinket, nem az Istennek. [4]) Egyébiránt az Istennek gyónunk akkor is, midőn a paphoz gyónunk, mert az Isten személyét viseli a gyóntató székben.

A bünbocsánaton kivül, melyet a szent gyónás által nyerünk, van annak még egy megbecsülhetetlen másik nagy haszna is, az t. i. hogy a gyónás egyszersmind legfoganatosabb eszköz az élet megjobbítására; miről a második részben.

II.

Azt mondja sz. Bernárd: „Hogy az nem igaz penitenczia-tartó, hanem a szent gyónásból játékot és csufot üző, a ki ismét cselekszi azt, a mit meggyónt. Az igaz penitenczia abban áll, hogy büneinket igaz szivből megsirassuk, és többé ne cselekedjük azt, mit meg kellene siratnunk.“ Tudjuk a bünbánó Dávidról is, hogy az Istentől nem csak bünbocsánatot kért; hanem azért is könyörgött neki, hogy tiszta szivet és igaz lelket teremtsen ő benne. [5]) És nem azt fogadja-e minden bünös a gyóntató székben, hogy életét meg fogja jobbítani, és készebb lesz meghalni, mint az Istent többé megbántani? Oh! de meddig tart e sokat jelentő fogadás? Nemde többnyire csak addig, míg alkalom nem ajánlkozik a bünre? Pedig mit ér a gyónás életjobbítás nélkül? Azt mondja az apostol, hogy „a kik eltávoztak a világ fertelmességeitől, és azokra ismét visszatértek, jobb lett volna meg nem ismérni az igazság utját, hogysem a megismerés után eltávozni a nekik adott szent parancsolatoktól.“ [6])

De azt mondja a mai világ fölvilágosodott embere: „Arravaló a gyónás, hogy büneinktől föloldoztassunk. A pap nem lát be szivembe, ha tehát mondom elötte: szánom, bá-

[1]) Rom. 1, 21. — [2]) Zsid. 4, 10. — [3]) Sirák: 15, 20. — [4]) Jak. 5, 16. — [5]) Zsol. 50. — [6]) II. Pét. 1, 20.

nom büneimet, igérem életem jobbítását, ő azt elhiszi, s keresztet vetvén rám utnak ereszt, és én bátran vétkezhetem ujra; mert ily könnyü móddal ismét szert tehetek a bünbocsánatra.“ — Bönös atyámfia! ki ily helytelenül gondolkozol a gyónásról, azt mondom neked egy régi tudós tanítónak szavaival: „Hitesd el tökéletesen magaddal, hogy mikor a gyóntató atya rád keresztet vet a gyóntatószékben, és azt mondja: én tégedet föloldozlak minden bünödtől, akkor Krisztus azt mondja mennyekben: én megkötöm a te büneidet és elkárhoztatlak.“ Ugyanis, igaz ugyan az, hogy Krisztus a végre rendelte a gyónást, hogy abban bünbocsánatot nyerjen a bünös; de csak olyan bünös ám, ki gyarlóságához képest az isteni malaszt segedelmével teljes igyekezetét arra fordítja, hogy büneinek kötelékeiből egészen és végképen kibontakozván, életét megjobbítsa. A mely bünös pedig az említett mód szerint gondolkozik a gyónásról, lehet-e róla mondani, hogy elszánt akaratja vagyon büneit elhagyni és életét megjobbítani? Különben habár az igy gondolkozó bünös nyert volna is a gyónásban bünbocsánatot, csak annyit használ az neki életjobbítás nélkül, mint mikor az orvos begyógyította sebünket, és mi azt ismét fölszaggatjuk. Azért a szent könyv azokat a bünösöket, kik a gyónás után visszavetemednek régi vétkeikre, azokhoz hasonlítja, kik miután sárba heveredvén berutították magukat, tisztára mosódnak, de a mosódás után megint vissza mennek a sárfertőbe.

Hogy a gyónás foganatos, legfoganatosabb eszköz légyen az élet megjobbítására, ezt, ugy látszik, bővebb mutogatással nem is szükséges támogatni; miután a bünös azért és azon szándékkal megy gyónni, hogy a gyónás után megjobbítsa életét, a mire fogadással is kötelezi magát. Már maga a becsületesség is azt hozza magával, hogy, ha csak embertársunknak teszünk fogadást, adott szavunknak urai legyünk: mennyivel inkább kell, hogy Istennek tett fogadásunkat megtartsuk, miután attól függ üdvösségünk? Már ezen szempontból is a gyónásnak üdvösen kell hatnia életünk jobbítására. Azután a helyesen végzett gyónás megszerezvén a bünök bocsánatát, visszanyeri a bünösnek az Isten megszentelő malasztját; ennek segedelmével pedig hiven együtt munkálódva, megtehet mindent, mi az élet megjob-

bítására szükséges, mint ezt Sz. Pál apostol bizonyítja. [1]) Hathatósan segítik e munkában a bünöst a gyóntató atyától hallott oktatások, intések és üdvös tanácsok is, melyekre a szivében megilletődött bünös visszaemlékezvén a kisértetek idején, azokban nem csekély erőt és okot talál, mely őtet a botlástól megója. Vagy k. a.! nemde a szokásos bünös is, és a ki a gonoszságok mélyére sülyedt, a gyónás után mégis egy ideig visszatartóztatja magát a vétektől? És miért? egyik legfoganatosabb oka az, mert még emlékezetében vannak és füleiben hangzanak a gyóntató atya szavai. Hát az a gondolati jaj: majd ismét meg kell gyónnom, és a gyóntató atya előtt pironkodnom, nem lehet-e igen is szivrázó, és nem vonja-e a bünöst vissza gonosz szándékának végrehajtásától? Nem tapasztaljuk-e k. a.! szivfájdalommal, mikép az imádságnak, az egyházi szent és üdvös szertartásoknak, s általán a keresztény erényességnek gyakorlásában napról napra hidegszik és hanyatlik a buzgóság, a bün pedig terjed mindenütt, és áradatként özönlenek annak minden néven nevezhető irtózatosságai? És ennek hol kell keresni, hol lehet föltalálni kutforrását? Nem másutt bizonyára, mint a gyónás elhanyaglásában, vagy annak tökéletlen teljesítésében.

De mintha látnám némely és pedig nem rosz keresztény gondolatját. Ők azt gondolják és mondják is: „Igen jó volna az, ha teljesíthetné az ember, mit a pap mond. Oh, be boldogok volnánk, ha a gyónás után sohase vetemednénk vissza a régi roszra! De hiában! gyarló az ember.“ K. a.! nem is mondotta azt soha egy pap se, hogy nem gyarló az ember; azt sem mondotta, hogy a ki gyarlóságból ismét bünbe esik, annak állapota volna olyan nagyon veszedelmes. Ilyen veszedelem csak a megátolkodott bünösöket fenyegeti. A gyarló bünösök iránt igen is nagy kegyességet ajánlott édes Üdvözítőnk az apostoloknak, jelesül midőn Péternek azt mondotta: „Nem hétszer, hanem ha hetvenhétszer vétkezik is ellened atyádfia, mindanyiszor megbocsáss neki.“ [2]) Egyébiránt k. a.! épen azért, mivel gyarló az ember, szükséges minél gyakrabban azon mennyei kutforráshoz járulnunk, melyből

[1]) Filip. 4, 13. — [2]) Máté: 18, 21—22.

isteni malasztot meríthetünk gyarlóságunknak megerősítésére.

* * *

Oh, k. a.! bárcsak mi volnánk oly gyorsak és készek büneinkből kitisztulni és Istenünkhez visszatérni, mint ő kész nekünk megbocsátani! bár csak mi folyamodnánk az Istenhez oly bizodalmas szivvel a szent malaszt segedelmeért, mint ő kész nekünk segedelmét nyujtani! Halljuk még egyszer, minő kegyességgel édesget minket magához: „Keressétek az urat, míg megtaláltatik, hijátok őt segitségül, mig közel vagyon; hagyja el az istentelen az ő istentelenségét, és térjen az urhoz, és megkönyörül rajta, mert ő igen kész a megbocsátásra.“ [1]) Adjunk tehát buzgó szivvel hálát a minden vigasztalás és irgalmasság Istenének, ki midőn büneinkért megbüntethetett volna bennünket, ily könnyü módot rendelt a sz. gyónás által, megbántott Fölségének megengesztelésére; és miután sz. Pál szavai szerint, az ő sz. fiában, Jézus Krisztusban, olyan főpapot rendelt nekünk, ki a mi erőtlenségünkön szánakodni tud és akar: járuljunk a kegyelemnek királyi székéhez bizodalommal, hogy irgalmasságot nyerjünk, és kegyelmet találjunk nála itt, jövendőben pedig örök életet, Amen. [2])

[1]) Is. 55, 5—7. — [2]) Zsid. 4, 15.

Pünkösd után XIV. vasárnapra.

Elmélkedés. *)

Máté: 6, 24—33.

A fölolvasott evangeliumi szakasz egy része azon nevezetes tanításnak, melyet Jézus a hegyen tanitványai környezetében nagy nép-sokaságnak tartott. — Minden hosszasb bevezetés nélkül, mindjárt mintegy megfogva a dolog végét, elmélkedjünk annak tartalmáról, hogy megtanuljuk mindenek elött az Isten országát és igazságát keresni.

1. „Senki két urnak nem szolgálhat, mondja a mai evangeliumban Krisztus urunk; mert vagy az egyiket gyülöli, a másikat szereti; vagy az egyiknek engedelmeskedik, s a másikat megveti.“ — Vajjon kit ért Jézus ezen két ur alatt, kiknek egyszerre szolgálni lehetetlen? Az Istent és a világot. — S valóban lehetetlen mind a kettőnek egyszerre szolgálni? Igen lehetetlen; mert valakinek szolgálni annyit tesz, mint valaki akaratjának nem csak egész készséggel hódolni, hanem annak egyuttal szivünket minden tehetségével együtt fölajánlani. Tehetjük-e pedig azt az Istennek és még a világnak is egyszersmind? Szolgálhatunk-e Krisztusnak szegénység- és alázatosságban a nélkül, hogy a világ hiuságainak ellen ne mondjunk? Föláldozhatjuk-e életünket a Szentléleknek tisztaságban, ha csak a világnak minden fajtalanságát megnem tagadjuk? Mind a kettő egyszerre lehetetlen; vagy

* Hirscher után.

az Istennek engedelmeskedünk és a világot megvetjük; vagy az Istent gyülöljük, a világot pedig szeretjük. Két urnak senki sem szolgálhat.

Mégis azt tapasztaljuk, hogy mi sem gyakoribb a világon, mint az abbani örökös mesterkedés, hogy a világnak is bőven kijusson a magaé, meg az Istennel se szakadjon meg a barátság. — — Igy sokan vannak, kiknek legfőbb törekvése, a világ elismerését és tiszteletét maguknak kivíni. Ezek tehát a világnak szolgálnak; de egyuttal az Istentől sem akarnának elpártolni. E végből minden nagyobb botránytól tartózkodnak, magukat le nem iszszák, nem lopnak, nem házasságtörők stb. Vajjon nem ügyes összeegyeztetése-e ez a világi szolgálatnak az isteni szolgálattal? — Bizony nem; mert az ilyenek szive egész szerelmével csak a világé. A mit tesznek is olykor az Istenért, azt nem érette teszik, nem tiszta szivból, nem jó kedvvel. Mindez nálok a félelem és számítás dolga. Csak ne tartanának attól, hogy a bármily titkos lopás vagy házasságtörés napfényre hozathatván, becsületökben a világ előtt nagy csorbát ejt: bizony nem igen hagynák érintetlen az idegen jószágot, nem igen fékeznék érzéki vágyaikat. Belsőkép tehát csak a világnak szolgálnak; a mit az Istennek adnak, az csak kényszer. — — Mások ismét azt tartják, hogyha egyben, a mire teszem természetök gyarlóságánál fogva leghajlóbb, és a mit ők gyönge oldaluknak neveznek, nem szolgálnak is az Istennek ugymint kellene, ezt nekik az Ur nem veszi rosz néven. Nem nézünk-e mi is át, — azt mondják, — szolgáinknak egy hibát, főkép ha ezt egyéb jósággal pótolják? No már nem egyeztetik-e ezek össze eszélyesen az isteni szolgálatot a világi szolgálattal, midőn a világnak csak egyben szolgálnak, mind a többiben pedig az Istennek? — Oh! ezek is igen csalatkoznak. Mert kinek szolgálnak ezek tulajdonképen? Annak az egynek, szenvedélyöknek t. i. melyet gyönge oldalnak neveznek. Ezé az ő szivök, ezé ők maguk. Abban, a mi őket nem igen érdekli, a mi nekik semmi áldozatba sem kerül, az Istennek szolgálnak; abban ellenben, hol az Istennek való szolgálat önmegtagadásba és önföláldozásba kerülne, a világnak szolgálnak. Ez már csak ugyan annyit tesz, mint egyedül a világnak szolgálni, egyedül a világé lenni. Minden t. i. az Iste-

né lehet, csak nem a sziv és annak kincse. — — Vannak továbbá olyak is, kik ugy hiszik az isteni és a világi szolgálatot legjobban egyesíthetni, hogy dics-, pénz-, és testvágyaiknak minden ellenállás nélkül eleget tesznek; de mellette a külső isteni tiszteletből sem hanyagolnak el semmit. Igy példaul: elvégzik ők a mindennapi imádságot, az Isten házában rendesen megjelennek, és arra övéiket is kötelezik; megtartanak minden jámbor szokást és gyakorlatot. Ezek hat nap egészen a világé és a világ gondjaié, hetedik nap pedig az Istené. Igy szolgálnak ők mint vélik a világnak, de egyszersmind az Istennek is. — Mily nagy csalódás! Már ugyan ki lenne elég dőre hinni, hogy az Istennek szolgálni annyit tesz, mint csupán csak holmi külső figyelmet mutatni iránta! Vagy az Atya mint teremtő, a Fiu mint megváltó, a Szentlélek mint megszentelő teremtményétől, gyermekétől, megváltottjától és megszenteltjétől nem követel-e többet puszta külsőségnél vagy képmutató ajkmozgatásnál? Oh, nem ugy! A Teremtő magát a teremtményt, az atya a gyermeket, a Megváltó vérének drága árán szerzett tulajdonát követeli vissza és pedig egészen minden tartalék nélkül, tehát a szivet, a lelket, az egész embert megoszthatlanul.

Mi következik ebből? az k. a! hogy a kettő között választanunk kell: vagy az Istenhez kell lelkünk teljes erejével ragaszkodnunk, vagy ő róla lemondanunk. Itt közép ut nincs. Két urnak senki sem szolgálhat. Rajta tehát keresztény atyámfia! szakaszd el szivedet a világtól és mind attól, a mi abban van. Minden gyönyörét, hiúságát ugy irtsd ki belőle, hogy abban az Isten akaratján kivül misem lakjék többé, és hogy mitől se félj, mint csak a büntől. El lévén tökélve a jóra, akaratod egész eltökélésével, bizd magadat az Isten bölcs rendelkezésére. Valahára ugy is határoznod kell. Itt nem lehet arról szó: ki legyen méltóbb föltétlen szolgálatodra, Isten-e vagy a világ? Ez nem jöhet kérdésbe. Hanem csak azt akarom megmondani, hogy mily szánandó s nyomorult állapot az, midőn az ember örökké csak haboz és ingadoz, örökké csak akar az Istennek szolgálni: és szivében a világ; akar, de soha sem tesz. Mennyivel szerencsésb az, ki az evangelium szerint elég bátorságot érez magában szemétől és kezétől is, azaz, még attól is, mi neki kedvesebb, in-

kább megválni, ha lelke kárára van, mint Isten akaratjával ellenkezni! Ne tétovázzál tehát, ne késsél; csapj föl az Ur szolgálatjára, lelked egész erejével kötelezd le neki magadat örökre.

De van-e k. atyámfia! igazán eltökélett szándékod arra? Félek, hogy nincsen. Nincsen; mert te csak a pillanat embere vagy. A mint az idő hozza magával, majd víg, majd szomoru vagy; most csendes magadviseletü vagy, majd ismét kicsapongó, most jámbor, majd ismét világi. Az, a mit olykor véletlenül jóra törekvő indulattal véghez viszesz, nem a te müved; az csak egy szerencsés körülmény befolyásának eredménye. Te magad a körüled hizelgő perczek bábjátéka vagy a nélkül, hogy Istenhez vonzó teljes odaengedéssel dicsekedhetnél. Ez igy nem maradhat; hanem edzjed meg akaratodat, hogy azon jót, melylyel az értelem megkinálja, tüstint fölkarolja és végrehajtsa. Ne a világ, hanem Isten uralkodjék azon; és kerüljön bármily harczba ezen uralomnak megalapítása, mindaddig ne tágíts, míg az megnem történik. A kevélységet törje még az alázatosság, a bujaságot a tisztaság, a mértékletlenséget az önmegtagadás, a jóra valórestséget a munkakedv. Mindez mibe kerül? eltökélett igaz akaratba, mely parancsolni tudjon és engedelmeskedni.

2. „Senki két urnak nem szolgálhat.“ Ezen általános igazságot Jézus a mai evangeliumban különösen a földi javakra alkalmazza mondván: „Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak“ — azaz, a világi javaknak. Miért nem használta itt Üdvözítőnk, példaul az élet kevélységét, vagy a mi még idevágóbb, a bujaságot? Miért nem mondta teszem: „Senki sem szolgálhat egyszerre az Istennek, meg a testi kivánságoknak.“ Azért a többi közt; mert épen a földi javak akadályozzák leginkább, miszerint a sziv magát egészen át engedje az Istennek; és mivel mégis mind e mellettt a földi javak szeretete az Isten szeretetével igen összeférhetőnek tartatik. A bujálkodásba, mértékletlenségbe, vagy akár mily más bünbe sülyedt szerencsétlen könnyebben átlátja önviseletének bünös voltát és az Istennek szeretetéveli megférthetetlenségét, mint a földi javak keresésében elmerült. Az élet fönntartására szükséges aggodalmakat, vajjon, ki is tartsa véteknek? Innét van, hogy a kik egyéb

lelki rabságtól megszabadultak is, a világi gondokban még folyvást elmerülvék; innét van, hogy még a legjámborabb sziv fenekén is le van ülepedve bizonyos kisebb nagyobb mérvü pérczbálványozás söpreje, mely akadályára szokott lenni az isteni szeretet tökéletes tisztulásának. Ez az oka, hogy sokan észrevétlenül és öntudatlanul egészen elmerülnek a fölösleges mulandók utáni vagyak salakjában. A földiesség könnyen tulnyomává lesz az emberben; ez pedig akadályozza a léleknek Istenhez való fölemelkedését.

De miként is történik az, hogy az ember a földiességbe oly észrevétlenül egészen elmerül? Csak ugy k. a.! hogy az embernek korán kell kezdeni szorgoskodni, aggódni; szorgoskodik, aggódik évek hoszszu során keresztül: és igy mi természetesebb, mint hogy végre is a földi gondokban és törekedésben majd egészen elveszszen? És ha talán valaki bőségre jutott, miután az csak fáradság és izzadság gyümölcse: természetes, hogy a sziv rajta csügg. Azután a bőség száz meg száz kényelmet szerez, hogy ne szeresse tehát azt az ember? A ki pedig szükölködő állapotu lévén a mindennapi kenyérkereséssel vesződik, az a gondokból soha ki sem bontakozik: mi csoda, ha ez is egészen elföldiesedik? A bőség tehát épen ugy mint a szükölködés a földi javak iránti szeretetet táplálván, az emberi szivet azokhoz egészen lelánczolja, egészen elföldiesíti. És ezen elföldiesedésből vajmi nehéz a lelket megszabadítani! Annál nehezebb, minél nehezebb annak vagy csak az isteni szolgálattali megférhetetlenségét is átlátni. Hiszen a földijavakat hajházva, az ember csak azon töri fejét és azt teszi, a mit az egész világ tesz, és a mit a mindennapi kenyérérti küzdésében tennie kell; mi ellenkezik ebben az Istennel? sőt nincs- s száz meg száz szépítő ok, melyekkel az önhaszon-keresést sőt még felebarátunk rászedését is mentegethetni véljük? — Igy élünk, igy szolgálunk a mammonnak; és nem találunk benne semmi megróni valót, semmit, mi ellenkeznék azon kötelességünkkel, melynél fogva egyedül az Istennek tartozunk szolgálni, annyival kevesbbé, minthogy mellette némileg csak ugyan az Istennek szolgálunk is, adván neki néha néha egy kis imádságot; és nem is gyanítjuk, hogy az Istennek még mást is lehet, mást kell is adni, t. i. a világ gyönyör-élvezeteitől

és gondjaitól ment szivet is, hogy egyedül az ily önátadás azon igaz szolgálat, melylyel Istennek tartozunk is és mely neki kedves.

A mint van a dolog a földi javak megszerzésével: ugy áll az azok kezelésével is. Itt csak az emberre ismerünk. Itt is csak a mammonnak szolgál ő a nélkül, hogy vélné, miszerint ő az Isten ellen vétkezik, sőt azt hiheti el magával, hogy az Istennek szolgál. Rútul fukar; de mi által vétkezik ő ebben az Isten ellen? Hiszen, nem lopok, gondolja magában, senkit meg nem csalok; pénzemet ugyan nem hányom ki, mert elvem a takarékosság. A csőcselék meg sem érdemli. Majd én még a tunyaságot legyezem, és heréket táplálok. Kaparj kurta. — Azután a jövendő bizonytalan; az okosság és kötelesség parancsolja, hogy arra tekintettel legyünk. — És ha ad is valamit, ah! mily fukarul ad? de az ő szemeiben ez nemeslelkü, gazdag adomány; ő magának jótévőnek látszik. — Míg tehát ő igy egyik oldalról azt teszi, mi neki igaznak látszik, a másik oldalról sem mulasztja el azt, a mivel hiszi, hogy Istennek tartozik; szent könyveket olvas, rendesen eljár a templomba, otthon is imádkozik, és föltünő szigorral böjtöl, nem vevén észre, hogy nem önmegtagadásból hanem fösvénységből böjtöl. Mi hiba van tehát bennem, kérdi ő, nem szolgálok-e az Istennek? — Ennélfogva nincs igazság, melyet hangosabban kellene az emberek füleibe kiáltani mint ez: senki sem szolgálhat Istennek és egyszersmind a mammonnak.“

3. Az elmondottak szükségkép azon kérdésre vezetnek: mit kell tennünk, hogy ezen a mi szivünkben uralkodó földiességet észre vegyük? és miként győzhetjük azt le? — kipuhatolhatjuk talán szorgos lelkiismeret vizsgálás által? vagy legyőzhetjük-e azt szilárd akarat-megfeszités által? Sem az egyik, sem a másik elégséges. A bennünk uralkodó földiességnek öntudatára csak ugy jutunk, és azt kebelünkben csak ugy győzzük le, ha elég bátorságunk van hinni, hogy azoknak kik mindenek elött Isten országát keresik, minden egyéb megadatik. Mihelyt t. i. mi ezt komolyan és elevenen hiszszük: félretesszük az életgondokat és aggodalmokat, mert hiszen az Isten

gondoskodik, és fölemelvén szivünket a földről, fölszenteljük életünket az Istennek és felebarátainknak. Ha pedig ezen hitben és reményben az életgondokat és aggodalmakat leteszszük; ha kivánásainkkal csak a mindennapi kenyérre szorítkozván magunkat az Istenre bizzuk; még több, ha mi csak arról aggódunk, hogy az Isten országát és az ő igazságát keressük: akkor átfogjuk látni, mily kishitüek, telhetetlenek valánk eddig, szégyenleni fogjuk magunkat és eddigi minviseletünket kárhoztatni. Nincs tehát más mód, a földiekbe mélyen elmerült gondok terhétől megszabadulni, mint helyt adni szivünkben a mai evangelium ezen szavainak: „Keressétek először Isten országát és igazságat: a többi mind hozzá adatik nektek.“ Ezen hitben elég bátorságunk lesz minden gondot félre téve, csak egyet akarni, és pedig kizárólag akarni, t. i. az Istent, akaratját és országát; ezen hitben a föld és gondjai fölé emelve fogjuk magunkat érzeni, nem fogunk mást akarni, mint a mindennapi kenyeret, és bizodalomteljes nyugalommal fogjuk azt, mint nekünk szánt jutalékot, tőle várni.

Igen azon hit, hogy a mi egyedüli föladatunk, Isten országát föltétlenül keresni és hogy a többi mind mint jutalék hozzá adatik, az az egy, mi minket a szivünkben uralkodó földiesség létéről meggyőzhet és attól megszabadíthat. De mi vezet minket ezen hitre, és mi erősít meg abban? — Mindenek előtt a látható természetnek szemlélése. Erre utal minket Krisztus is. Ez mutassa meg nekünk mennyire van okunk minden bizodalmunkat az Istenbe helyezni, és szabad lélekkel csak arról gondolkodni, mi neki kedves. „Tekintsétek, ugymond, az égi madarakat, mert nem vetnek, se nem aratnak, se csűrekbe nem gyűjtenek: és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat. Nem becsesebbek vagytok-e ti azoknál? És a ruházaton mit aggódtok? Nézzétek a mezei liliomokat, mint növedeknek; nem munkálkodnak, se nem fonnak. Mondom pedig nektek, hogy Salamon minden dicsőségében nem volt különben fölöltözve, mint ezek közül egy. Ha pedig a mezei füvet, mondja tovább Jézus, mely ma vagyon, és holnap a kemenczébe vettetik, az Isten igy ruházza: menyivel inkább titeket kincsinyhitüek?“ Kinek szive ne induljon bizodalomra az imádandó isteni gondviselés iránt,

mely mindenre oly csodateljesen kiterjed? Mi gyöngébb, mi gondtalanabb mint a madár vagy mezei liliom? és mégis mint táplálja mint ruházza azokat a Mindenható: mennyivel inkább kell tehát gondjának lennie az emberre, kit maga képére teremtett, hogy valaha üdvözüljön?! —

De nem csak a természet, hanem a józan ész is eléggé bizonyítja az ideiglenes szerfölötti gondok haszontalanságát, midőn bennünket folyvást magasb czélok felé ösztönöz. E józan itéletre hivatkozik Krisztus urunk is, midőn mondja: „Nem becsesebb-e az élet az eledelnél? és a test az öltözetnél? Mintha mondaná: vajjon az, a ki nekünk életet adott, czél és annak elérésére szolgáló eszközök nélkül adta-e azt? vagy a ki az ember testét alkotá, megfeledkezhetett-e ama szükségletekről, melyek a test fönntartásának lényeges kellékei? Csinált-e valaha valaki valamit — azon czélból, hogy annak rendeltetése ne legyen egyéb, mint elveszni, megsemmisülni? Nem volna-e igen különös, ha az Isten életet adott volna, tehát valami nagyot s lényegest, a mi pedig mellékes t. i. az élelem, azt megtagadta volna? Már csak ez is mily meggyőző, mily szivreható! — De leginkább a kereszténységnek tanítása erősít meg minket azon hitben, hogy nekünk egyedül az Isten országát kell keresnünk, a többit pedig gond nélkül átengedhetjük az Istennek; mert miután tudjuk, hogy az Isten egyetlen fiának sem engedett meg, hanem azt végetlen kegyelemből oda adta érettünk: mint tagadhatná ő meg tölünk az élelmet, ruházatot, vagy más ilymit? És ha Isten a mi számunkra az égben egy végetlen örökséget készített: nem fogja-e földi létünket oltalmazni, és nem fog-e az örök hazábai utunk fölött virasztani? Nekünk tehát csak arra lehet gondunk, hogy az Istennek a nekünk ajándékozott egyszülöttét el ne veszítsük, és a számunkra eltett örök örökséget mindig szemmel tartsuk: a többi ne igen aggaszszon minket, el ne tántorítson, vagy be ne hálozzon; az Isten majd gondoskodik arról. A ki egyetlen fiát oda adá érettünk, a földi életnek szükséges javait sem fogja tölünk megvonni; és a ki minket vándorokká tett e földön, és a vándorbotot kezünkbe adta, a szükséges uti költségről és szállásról is fog gondoskodni. Keressük tehát mi csak mindenek előtt Isten országát és igazságát; a többi

megadatik nekünk. Mindazáltal félre ne magyarázza senki Krisztus tanítását. Midőn azt tanítja, hogy föltétlenül keressük Isten országát és igazságát, kárhoztat ugyan minden aggasztó földi gondot, de nem kárhoztatja a földi javak megszerzésében és megtartásában a szorgalmat, fáradtságot, munkát, vigyázatot és okosságot; sőt ellenkezőleg követeli azokat. Az Isten országának és igazságnak kereséséhez tartozik t. i. az is, hogy az éhezőknek ételt adjunk, a szomjuhozóknak italt, a mezíteleneket ruházzuk, hogy minmagunkat és édes mieinket becsületesen eltartsuk, senkinek minhibánkból terhére ne essünk, adósságokba ne bonyolodjunk, gyermekeinknek allapotukhoz illő nevelést és kellő ellátást adjunk, a közjónak előmozdítására fellérünkkel járuljunk. s. a. t. Mint lehetne, mint akarnók mi mindezt szorgalom, fáradtság, gond, a háztartásbani takarékosság és a kiadásokbani körültekintés nélkül elérni? Gondoskodjál tehát is gazdálkodjál, és légy takarékos; csakhogy szivedet oda ne adjad, hanem mindezt ugy tegyed, hogy az Istent és üdvödet szemed elől el ne téveszszed. Nem is az által különbözik a keresztény a nem-kereszténytől, hogy az egyik aggódik, teremt, szerez és takarékos, a másik pedig nem; hanem az által, hogy az első mind azt a szeretet szellemében, — az Isten dicsőségére és felebarátja javára teszi; a másik pedig haszonkeresésből, a mammonnak és saját pénzvágyának szolgálatában. Nem is az által különbözik a keresztény a nem-kereszténytől, hogy az egyik szegénységében gyötri magát, és álmatlanságban tölti éjeit, a másik pedig könnyelmüen kezeit ölébe teszi, és jó kedvvel várja, hogy hozzon neki valaki élelmet és ruházatot; nem; hanem az által, hogy a nem-keresztény gyötrődik, reszket és kétségbeesik; a keresztény pedig megtévén a magáét a többire nézve nyugott, és Istenbeni bizodalmát semmi körülményben sem veszti el. Hiszen még az ég madarai is, melyek se nem vetnek, se nem aratnak, se nem gyüjtenek, és általában gond nélkül vannak, egy helyről a másikra röpülnek, hogy eledelöket fölkeressék, melyet az Isten számukra elkészitett, és hiában várakoznának ők dalolva a faágon, hogy eledelök hozzájok eljöjjön. Ugy tesz a keresztény is. Nem aggasztja és szorongatja magát; de e mellett mégis hiven fölhasználja gyarapodására mind azon eszközöket, melyeket az

Isten kezébe adott. És ha már nincs eszköz, melyhez nyuljon, hogy magának a szükségeseket megszerezze, igénybe veszi a keresztény szivek jótékonyságát. Talán azon étel, melylyel Isten őt táplálni akarja, jótévő szomszédjának kezében van; és ha nincs az elsőnek kezében, bizonyosan ott van a másodiknak vagy a harmadiknak kezében. Menjen tehát oda, és keresse ott; menjen oda, és könyörögjön. A kérés a részére fönnmaradt kenyérszerzési mód; és a kérés mellett még az önmegalázás. Ezt is használja föl. Az Isten őt szegénynyé tette. Miért? azt csak az Isten maga tudja. Talán alázatosságát, hitét, az Isten akaratjába való átengedését akarja próbára tenni és gyakorolni; tehát alázza meg magát, legyen hitében állhatatos, vesse magát alá Isten akaratjának, más szavakkal: keresse mindenek előtt Isten országát és igazságát azon módon, a mint azt helyezete magával hozza. Ez az ő dolga. A többi majd megadatik neki, és nem fog hiányzani azon kéz, mely őt éteti, itatja és ruházza.

Az aggasztó és szivgyötrő életgondok ellen még azt is fölhozza az Üdvözítő, hogy mi az ily gondokkal semmit sem nyerünk. „Kicsoda adhat tünődése által termetéhez egy könyöknyit?“ mondja Jézus. Mily gyönge az ember? Mit tehet ő minden aggadalmával és töprenkedésével? Azért, miért emésztené föl magát hasztalan tünődésben? Forduljon inkább ahhoz, kinél van a hatalom, erő és irgalom; őt hija segítségül, ő benne helyezze bizalmat.

És mily sok roszra visz bennünket a világi féktelen kincsvágy! — Ebből származik a hitbeli közönyösség, mely az Isten igéjét föl sem veszi, Jézus Krisztus kinszenvedése s halála érdemeinek elhanyaglása, a bünökbeni megátalkodás, szeretetlenség, zsarnokság, harag, bosszúállás, házasságtörés, gyülölség, ellenségeskedés, gyilkosság, végső penitenciátlanság, boldogtalan halál; egyszóval, mindennemü rosz. Ez keményíti meg a sziveket; ez teszi azokat terméketlen ugarrá, melyben annyi gaz verődik föl idővel; ez teszi a világot kietlenné, pusztává, latrok barlangjává. — E legfőbb rosztól ments meg minket Jézus! Amen.

Kisasszony napjára. *)

Nox praecessit, dies autem appropinguavit.
Az éj elmult, a nap pedig elközelgett. Rom. 13, 13.

Sem a müvészet, sem a természet, de maga az Isten sem viszi véghez nagy müvét egyszerre, hanem lépésről lépésre haladnak előre. A müvész előbb rajzol, aztán fest; csak miután tervezett, épít; s minden remek-müvet számos kisérlet előz meg. A természet hasonlókép cselekszik; mert munkálkodása néha begyakorlásnak látszik valamely mű tökéletes előállítására. De a mi legcsodálatosabb, maga az Isten is követi ez eljárást, s leginkább mutatta meg azt a megtestesülés titkában, mely az ő bölcseségének csodája, hatalmának legfölségesebb nyilatkozata. „Még az eget földet is megmozdítom" [1]) mondja, hogy végre hajtsa legkitünőbb munkáját; azért ez egyre fölkiálthatunk a profétával: „Uram ez a te alkotmányod." [2]) Ámbár pedig ezen műnek csak az idők teljén kellett megjelennie [3]), mégis már a világ teremtésénél kezdé ő azt meg. A természeti és irott törvény, a szertartások, a papi rend és a próféták serege nem valának egyebek, mint — egy régi bölcs szavai szerint: — „Krisztus kisérletei." [4]) E nagy munkát csak sok ó-szövetségi jelleg és előkép után, melyek előkészületül szolgáltak, hozta létre. Miután pedig megjött az idő, és a megtestesülés boldog óra-

*) Bossuet után.
[1]) Adhuc modicum, et commovebo coelum et terram. — Agg. 2, 7.
[2]) Domine, opus tuum. Hab. 3, 2.
[3]) In medio annorum vivifica illud. Hab. 3, 2.
[4]) Christi rudimenta.

ja közeledett, — alkotta szüz Máriát, kiben, hogy Jézust minél természethűbben elénk állítsa, mint a készületek legkitünőbbikében minden szépet, minden erkölcsi jelességet egyesített. —

Tertullián azt mondja, hogy azért alkotá Isten az első embert sárból oly gonddal és müvészettel, mivel ő benne az ő neméből születendő Krisztusnak mintegy tervrajzát akarta adni. De ha Tertullian szerint az Isten az első Ádám teremtésénél arra gondolt, hogy abban a másodiknak tervpéldányát készítse; ha ő tekintettel Jézusra a Megváltóra, első atyánkat azért alkotta oly nagy gonddal, mivel az ő fiának az idők és nemzedékek hoszú sora után tőle kellendett származnia: nincs-e nagyobb okom ma, midőn a boldogságos szüz Máriát, ki őt kebelében hordozandja, születni látjuk, azt következtetni, hogy az Isten, midőn ezen mennyei kisdedet alkotta, Jézusra gondolt és érette működött? „Christus cogitabatur.“ [1]) Ne csodálkozzatok tehát, hogy Isten oly nagy gonddal alkotá őt, és annyi kegyelmekkel léte első pillanatától fogva elárasztá. Mind ezt Krisztusért tevé. Hogy fiához méltóvá tegye, csak nem hozzá hasonlóvá kelle őt tennie. Mária erkölcsi jelességeire nézve Krisztusnak mintegy tervrajza vala. Azért alkalmazom szüz Mária születésére az apostol e szép szavait: „Az éj elmult, elközelgett a nap. [2]) Igen k. a.! itt a nap; és ha nem is ragyog még a nap, Mária születésében mégis annak lenyomatát látjuk.

Hármat bámulok az Üdvözítőben: bünmentességét, kegyelem- bőségét, s irántunk kifogyhatlan szeretetét. Ez a mi napunknak három sugara, melylyel minden sötétségünket elüzi. Hogy Krisztus urunk a büntől minket megtisztítson, ártatlannak kelle lennie; hogy szegényekből gazdagokká tegyen, kegyelmekben kelle bővelkednie; hogy bajainkból kigyógyítson, égnie kelle irántunki szeretetben. — E három jeles tulajdonság az Üdvözítőnek oszthatlan jegyei; ezen és isteni természetü vonásairól ismerhetjük meg őt. Minthogy pedig Isten ezen csodálandó példány szerint alkotta szüz Máriát, látjuk benne ezeknek kifolyását. Örüljünk

[1]) Christus cogitabatur homo futurus. — Tert. De resurr. carnis n. 6.
[2]) Nox praecessit, dies autem appropinguavit. — Rom. 13. 13.

tehát k. a.! s kiáltsunk föl az apostollal: „Elmult az éj, elközelgett a nap.“ Igen, elközelgett a boldog, szép, régóta megigért dicsőséges nap; eljött: oszlik a sötétség, és élvezünk már némi világosságot. Kezdődik már Krisztus napja; mert mint előbb mondtuk, ámbár nem látjuk a napot magát, előre szemléljük mégis legtündöklöbb sugarait szüz Mária születésében; s ezen sugarak a bünmentesség, kegyelem-bőség, a bünösök általán az emberek iránti páratlan szeretet. Ime ezekkel küldi szüz Máriát az Isten fia. Tökéletes erejök Jézusban alapszik ugyan, s ama napnak, mely egész természetünket megvilágosítja Jézus a kútfeje; ámde a hasadó bájkorány — szüz Mária születése — is örömre derít. — Ezen szent és üdvös örvendezésre jelen elmélkedésemmel fölhílak.

I.

Az evangeliumban semmi sem oly megindító, mint azon édes és szeretetteljes bánásmód, melyben az Isten kibékült ellenei, a megtért bünösök, részesülnek. Oly s annyi szeretettel fogadja őket, miszerint a sértetlenül maradt ártatlanságnak, — Istenem! engedd kimondanom, — csak nem oka volna panaszkodni vagy legalább féltékenynyé lenni. Oly édesdeden bánik velök, hogy a vétkes ember, midőn bánkodnia kellene, utoljára nem talál okot, miért bánkódjék. — Ha egy juha elvál tőle, a többi hűn maradt iránt sokkal csekélyebb szeretettel látszik viseltetni mint az egy eltévelyedett iránt [1]) mondja Tertullián. Irgalma gyöngédebb a meglelt tékozló, mint az el nem tántorodott idősebb fia iránt.

Ha ez igy van atyámfiai! ugy látszik, azt kellene mondanunk, hogy a bánkodó bünösök előbbre valók az igazaknál, kik soha sem vétkeztek, s hogy a megőrzött ártatlanságnál fölebb áll a helyrehozott igazság. Pedig ez még sincs ugy; mert ha az ártatlanságnak egyéb előnyeit elhallgatnók is: nem elég már az magasztalására, hogy Krisztus urunk is az ártatlanságot választotta? Ne higyétek tehát atyámfiai! hogy a gyöngédség indulatai, melyeket a bánkodó

[1]) Grex, una charior non erat. — Tert. De poenit. nro 8.

iránt érez, fölebb emelnék a bünöst azoknál, kiknek ártatlansága soha bün által be nem mocskíttatott. Az egészség édesebb ugyan a kiállott betegség után, ám de azt meg sem becsüljük többre a folytonos jólétnél. — Igaz, hogy rögtöni öröm fogja el szivünket, ha egy téli napon, zordon időjárás után váratlan kellemmel fölidül a föld szine; ám de mégis jobban szeretjük az állandóan derült jótevő nyárszakot. Épen igy, — ha szabad az Üdvözítő érzelmeiről ugy beszélnünk mint az emberekéről, — épen igy tesz Jézus Krisztus: — azért nyájaskodik a megtért bünösökkel, mert azok ujdon nyereményei; mindamellett az igazakat, kik mindig barátai voltak, sokkal nagyobb hévvel szereti. Az egész ekkép fejthető meg: Jézusnak isteni természete szerint, vagyis mint Isten fiának, más érzelmei vannak, más érzelmei mint testté lett Igének és megváltónak. E külömböztetés föltárja elöttünk a titkot.

Ámbár a valódi szentség Jézus Krisztus, gyönyörködik benne, midőn a megtért bünöst lábainál látja: mégis sokkal bensőbb szeretettel viseltetik a soha el nem tévelyedett ártatlanok iránt, őszintébb bizalommal ajándékozza meg őket; mert ezek közelebb állnak hozzá, és szentségét tökéletesebben utánozzák. Ezek Jézusnak isteni természete szerint való érzelmei. De ő, midőn irántunki szeretetből megváltónk lett, még más érzelmeket is fölvett. Ugyanis az irgalmas Megváltó vétkeseket jött keresni; vágya tehát bünösök után viszi, mert csak azokért küldetett.

Ő maga ekképen fejezi ki küldöttsége czélját: „Nem jöttem — ugymond — híni az igazakat, hanem a bünösöket;“ [1]) azaz: igaz, hogy amazok inkább becsülendők s barátságomra méltobbak, de nem küldettem hozzájok. Mivel Üdvözítő vagyok, azokat kell keresnem, a kik elvesztek; mint orvos, azok után járok, a kik betegek; mert Megváltó vagyok, a foglyokat kell kiváltanom; mivel tehát ő miattok jöttem e világra, azért kedvelem oly annyira társaságukat. Mint Isten fiához közeledhetnek hozzá az angyalok, kik mindig igazak maradtak; de ő nála mint Üdvözítőnél elsőbbséggel birnak a bünösök. Az orvos mint ember

[1]) Máté: 9, 13.

szivesen társalog az egészségesekkel, de azért a legnagyobb készséggel nyujt segédkezet a betegnek: ép ugy Krisztus urunk is, ezen szeretetteljes orvosunk, mint Isten fia bizonyára jobban kedveli az ártatlanokat, de mint Üdvözítő inkább fölkeresi a bünösöket.

Ha már igaz, hogy annyira szereti Krisztus urunk az ártatlanságot: ugyan lehetséges-e, hogy hát e földön ne találja meg azt? Tudom, hogy a tökéletesség legnagyobb fokát önmagában birja; de hát ne legyen neki azon gyönyörüsége se, hogy olyasmit lásson, mi hozzá hasonló, vagy a mi némikép megközelíti tisztaságát? Hogyan? az Igaz, az Ártatlan örökké csak bünösök közt legyen, azon öröm nélkül, hogy csak egy tiszta lélekre is találjon? — És mondjátok meg: ki légyen e tiszta lélek? Más nem, mint édes anyja. — Igen atyámfia! ha ezen nagy irgalmu Üdvözítőnknek, ki minden bününket magára válalta, s egész életén át bünösök után járt, és ment fölkeresni őket Palaestina minden zugában, az egész világon merő bünös jött szeme elé: akkor legalább házi népe közt, önlakában találja föl azt, min szeme gyönyörködjék, találja meg a soha be nem fertőzött szentség állandó szépségét.

Hogy Üdvözítőnk nem csak meg nem veti a bünöst, hanem még szent országa legszebb hivatalaira is méltatja őket, — igy egész nyájának vezetését egy Péterre bizta, ki őt megtagadta; evangelistáinak feje vámszedő volt; hirdetőinek elseje sz. Pál elseje volt üldözőinek is, — ez onnét van, hogy amazokat mások számára választotta; Máriát pedig önmagának, hogy igy amazok annál nagyobb sikerrel hirdethessék irgalmát, és a bünök bocsánatját. Mert ki gerjesztheti hamarább bizalomra a bün által tönkre tett lelkeket, ki prédikálhatja nagyobb sikerrel az Isten irgalmát, mint az, ki magán tapasztalta az irgalmasság nagyvoltát? ki mondhatja nagyobb eredménynyel: „Krisztus e világra jött a bünösöket üdvözíteni“ mint sz. Pál, ki hozzá adhatta: „S azoknak elseje én vagyok?“ [1]) Mintha a bünöst, kit megnyerni ohajt, emigy bátorítaná: ne rettegj, ismerem én azon orvos ügyességét, kihez vezetlek: „A ki engem meggyógyí-

[1]) Quorum primus ego sum. — I. Tim. 1, 15.

tott, az külde hozzád, hogy mondjam meg, mily könnyen gyógyított, mily nyájas vala, és hogy hason szerencséről biztosítsalak.“ [1]) Van-e ennél czélszerübb mód bátorságot önteni a betegbe, felvidítani a lehangolt, kétségbeesett szivet? Véghetlen bölcseségü volt tehát azon határozat, miszerint az Isten irgalma azok által hirdettessék, kik azt a legnagyobb mértékben tapasztalták. Nyilván tanítja ezt szent Pál: „Azért nyertem irgalmasságot, hogy rajtam mutatná meg Krisztus Jézus teljes béketürését, azok tanítására, kik hiendők valának.“ [2]) Ime látjátok, ez oknál fogva bizza bünösökre az Isten országának legszebb hivatalait: „a bünösök oktatására.“

De ha ugy bánt azokkal, kiket mások végett teremtett, koránsem tett igy ama kedves teremtménynyel, azon rendkivüli egyetlen teremtménynyel, kit önmagának azért alkotott, hogy édes anyja legyen. Apostolait azzal látta el, mi az emberek üdvére szükséges volt; édes anyját pedig mindazzal, mi őt magát elégítené ki tökéletesen, s igy nem kételkedhetünk, hogy Máriát ártatlannak lenni akarta. Egyetlene ő az egyetlennek.

De ime én már születésénél látom koronája zománczaként tündökleni szent fején Jézus ártatlanságát. Jöjjetek tehát s dicsőítsük ama sugárt, melyet szent fia édes anyjára leküld. Elmult az éj, közelg a nap, mely Jézus megjelenésével csakhamar ránk virad. Oh boldog fellegtelen nap! mikor jösz már fényre deríteni a világot? Atyámfiai! örüljünk, már közelg, hajnalát ime látjuk sz. Mária születésében. „Megszületvén a sz. Szüz, fakadni kezdett hajnalunk,“ [3]) mondja damiani Péter. — Ezek után fogtok-e csodálkozni, ha mondom, hogy szüz Mária élte első pilianatától bünnélkül volt? Hiszen, ha Jézus Krisztus ama napjának oly tündöklőn fényesnek kelle lennie: nem illett-e, hogy kezdete is szép legyen? s hogy verőfényes napot derült reggel ellőzzön meg? Igazán mondja ama szent atyja: „Szüz Mária megkezdvén ama

[1]) Qui curavit me, misit me ad te, et dixit mihi: Illi desperanti vade et dic, quid habuisti, quid in te sanavi. — S. Aug. Sermone 176 n. 4.

[2]) Ad informationem eorum, qui credituri sunt. — I. Tim. 1, 16.

[3]) Nata virgine surrexit aurora. Sermone 40 in assumptione b. Mariae V.

dicső napot, születése által derültté tette reggelét.“ [1]) Örömmel gyüljünk tehát össze megülni ama nagy nap kezdetét. Józan észt megszégyenítő hibás vélemény volna az, miszerint, ha sz. Máriát megkülömböztetni akarjuk Jézustól, elkellene tőle venni az ártatlanságot és sz. Fiának adni; hiszen ha a déli napot megakarjuk különböztetni a reggeltől, épen nem kell ezt zivatarral megereszteni vagy felhővel beborítani egét; elég ha a sugarak gyöngébbek, a világosság kevésbé tündöklő: hasonlag, ha sz. Máriát akarjuk megkülönböztetni Jézustól, nem szükséges külömböztető jelül a bünt venni föl, elég ha ártatlansága, Jézusével összehasonlítva, halvány sugárként ömlik szét. Jézus ártatlansága ugyanis jogot, szüz Máriáé kiváltságot; Jézusé természetszerinti, szüz Máriáé kegyelmi adomány; Jézusban dicsőítjük forrását, szüz Máriában kifolyását. — Az ártatlanság közönségesen megfeddi a gonosznak életét, s merő jelenléte kifejezi kárhozatát; mi azonban atyámfiai! örüljünk, mert miután szüz Mária tisztasága kifolyása Jézus ártatlanságának, miután ez büneink eltörlése végett jött e világra: amaz, mert kifolyása emennek, csak büneink bocsánatát fogja eszközölni. — Elmélkedjünk tehát ártatlanságáról, s szeplőtelen tisztaságának nézésében tisztuljunk büneinktől. Erről a második részben.

II.

Szüz Mária ártatlanságát védeni épen nem nehéz; mert gondoljuk el csak egy Isten-anya méltóságát s ebből önkint következik, hogy szüz Máriának szeplőtelenek kelle lennie. Ámde midőn arról van szó, hogy a malasztok ezen teljessége részletesen előtüntessük: az ilyetén gondolatokban zavarba jön az ész s nem tudja, hogy hova irányozza fő figyelmét. Mi sem fogjuk tehát szüz Mária tökélyeit egyenkint vázolni, ez annyi volna, mint feneketlen örvényt mérni akarni; elégedjünk meg azzal, ha eredetök forrásáról bőségökre vonhatunk következtetést.

[1]) Maria, veri praevia luminis nativitate sua mane clarissimum serenavit. — U. o.

A nagy szent Tamás tanítja, *) hogy szüz Máriának szoros egyesülése Jézussal volt kegyelemteljességének kútforrása. Minden malasztnak, mely az embert csak diszíti, kútforrása Jézussali egyesülése. Ezen egyesülés szent közlekedést nyitott az ég és föld között, mely végtelenül gazdagokká tette az embereket. — „Krisztus urunk elvette tőlünk a háladatlan föld gyümölcsét, a nyomort, a gyarlóságot, halandóságot, s odaadta saját örökségét, az égi hazában termett

*) A nagy sz. Tamás tanítja, hogy ha akarjuk tudni, szüz Mária mily nagy mértékben vette Istennek magasztos kegyelmeit, csak Jézussali szövetségét és legszorosabb egyesülését kell szemügyre vennünk, s ekkor könnyen átláthatjuk, hogy azokat ember meg nem határozhatja. Elbeszéljem-e atyámfiai! a természet azon fortélyát, mely szerint a gyermeket ugy tudja az anyához füzni, s benne való megtestesülése által csaknem egy személylyé tenni, hogy a táplálék és életerő ugyanazon csatornákon terjedjen szét bennök? — Az anyávali egyesülést szét nem tépi a gyermek, ha világra jön; mert összefüző kötelékről ez időre is gondoskodott a természet, ez pedig a szeretet és gyöngédség indulata. Ekkor az anya már nem szive alatt, hanem szivében hordja gyermekét, ha szenved az, óp ugy érzi az anya azt belsejében, mint mielőtt elvált volna tőle. De vegyük figyelembe azon egyességet, mely Mária és Jézus között különösen létezik; gondoljuk el, hogy Jézusnak atyja nem volt, következőleg szüz Mária egyedüli forrása vala vérének, kezdete életének: miokért szeretete- és gyöngédségének hihetetlen nagyságával, — melyet az emberek fiai az apa és anya közt megosztanak, — Jézus egyedül szüz Máriát halmozá el; és viszont azon tevékeny szeretet és élénk vonzalom, melylyel mindkét szülőink felruházvák a természettől, szüz Máriában magában összpontosultak.

Ha azt felelitek, hogy ezen egyesség csupán a testre vonatkozik, s csak a vér nyomán szövődik át: késztettek, hogy egy bámulandó igazságot adjak elő. Ezen igazság, atyámfia-e következő: Jézus iránt unki szeretetből fölvette a testet, és isteni táplálékul azért adja oda nekünk, mert véghetetlen égedelemmel minél szorosabban kiván szellemileg egyesülni velünk. Titokteljes asztal! imádandó szent lakoma, fölhílak a védelmezem igazság tanujaul. Beszéljetek ti sz. oltárok, ti tisztelendő oltárok, melyek, mellesleg mondva, csak nem rég oly kevés becsülésben részesültetek, nem azért panaszkodom, hogy diszeitektől megfosztottan álltok itt, ez nem sokára helyre fog hozatni, s e magasztos épület látásán, — mely halhatatlan emléke lesz királyainknak — örülni fog egész Francziaország. Oh Uram! Lajos királyunk jámborsága, kit fölénk rendeltél, nem fog szentélyedről megfeledkezni. De azon sajnálkozom, hogy kevéssé vagytok tisztelve, mert a kik e kápolnába jönnek, közönséges helynek tekintik azt. Jönnek mennek anélkül, hogy imádnák az Istent. Azt mondják: „Jézus nem lakik itt;" de mégis lejön bizonyos időben. Illic per certa momenta Christi corpus et sanguis habitabant. A király trónját távollétében is tisztelik, mert fölségével megtölt minden helyet, melyen megfordul. A másodrendü fölség kiváltsága jobban megtartatik, mint a legnagyobb fölségé! Ime itt van Jézus Krisztus trónja, csak az egyet kérem (hivatalom hozza magával, hogy követeljem) akár jöttök, akár mentek, el ne mulaszszátok az Istent csak egy pillanatig legalább térden állva imádni.

De igen eltértem. — Tárgyamhoz sietek. Azt akartam bebizonyítani, hogy midőn Jézus Krisztus hozzánk jön, leginkább a lélek az, mit keres. Okfőül fölhoztam az oltári-szentséget.

ártatlanságot, békét, halhatatlanságot.“ [1]) Ez az oka, hogy sz. Pál biztosít, miszerint többé szegények nem lehetünk, mert Krisztus urunk nálunk van: „Az, ki fiát adta oda nekünk, mit tagadhatna el tőlünk. Ő benne nem adta oda mindenét?“ [2]) Minthogy eme bámulandó jósága által javainak legnagyobbikát adta oda: kegyessége tárházának e nyilásán hogy ne omoljék a többi adomány is ?

Ha Jézussali egyesülésünk által oly jelentékeny javakban részesültünk: akkor, oh emberi ész! némulj el, s ne kisértsd meg Mária előnyeit magyarázni; mert ha már az is oly megmérhetlen nyeremény, hogy Jézust kaptuk Üdvözítőül: mit gondoljunk szüz Máriáról, kinek őt az öröklétü Atya nem valami közönséges módon adta oda, hanem mint tulajdonát, mint fiát, mint egyetlen fiát, ki hogy ne kényszerüljön megosztani szivét, hogy egyedül csak anyjáért égjen, nem is akarta hogy e világon atyja legyen. Mi hasonlít eme egyesüléshez? És ne gondoljátok, hogy Mária csak testileg volt egyesülve Jézussal. Igaz, ezt lehetne gondolni, miután csak testére nézve volt anyja; de csak hamar megváltozik véleményünk, ha arra a különbségre figyelünk, mely Mária és más anyák között létezik. Szüz Mária sz. fiát előbb lelkébe fogadta, azután méhébe. Nem a természet alkotta szüz Máriában az isteni gyermeket, hanem ő azt hite, engedelmessége által fogadta. Ezen folytonos tanítása a szent atyáknak a szentirás egyik helyén alapszik. Midőn Erzsébet alázattal jött köszönteni Máriát [3]) mint Isten anyját, fölmagasztosulva igy szólt: „Boldog vagy, aki hittél,“ mintha mondta volna: igaz te anya vagy, de hited volt az, mely gyümölcsözővé tett. Innét a sz. atyák azt következtetik, mindnyájan egy szóval állitják, hogy szüz Mária előbb lelkében foganta az Üdvözítőt azután méhében. [4]) A szent anyáról tehát ne itéljetek ugy, mint a többiről.

Tudom atyámfiai! hogy az anyák gyermekeikkel szel-

[1]) Sz. Ágoston. In Psal. CXLVIII nro 8 t 4 colum. 1677.
[2]) Rom. 8, 52: „Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit.“
[3]) Unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? — Luc. 1, 43.
[4]) Prius concepit mente quam corpore. — S. Aug. Sem. CCXV: n. 4. — S. Leo in nat. Dni. Serm. 1.

lemileg is egyesülnek; mert ki ne tapasztalta volna, hogy azokat lelkök mélyén hordják? Csakhogy azt mondom: ezen egyesülés a testen kezdődik, s először a vérben alapíttatik meg; ellenben szüz Máriában az első benyomás a szivben történt, sz. fiával való egyesülése a lélekben kezdődött, mert hite által foganta őt. Ha tudni akarjátok atyámfiai! mily szorossá szövődött ezen egyesülés, megitélhetitek a testi egyesülés arányából. —

Krisztus urunk csak azért egyesül velünk testileg, hogy velevaló szellemi egyesülésünk annál szorosabb legyen. Midőn közeledtek ez isteni asztalhoz; midőn saját sz. teste s vérében látjátok hozzátok jönni Jézust; midőn az eledelül nyujtatik nektek: gondoltátok-e valaha, hogy egyedül testetek végett jött le hozzátok? Isten ments! hogy ezt gondoltátok légyen, hogy testileg fogadtátok volna, midőn lelketeket jött keresni. A kik igy áldoztak, s Jézus testét vévén, vele szellemileg nem egyesültek, azók urunk szándékát meghiusítják, szeretetét megsértik, vagyis sz. Cyprián szavaival élve, „erőszakot követnek el Jézus sz. testén és vérén.“ [1]) De vajjon minő erőszak ez?! — Oh szent és kegyeletes keresztény lelkek! ha élveztétek ezen imádandó titokban Jézus édességét, ti fogjátok tudni, minő azon erőszak. Jézus szivöket kereste, ők pedig megtartották a testben, melyen csak átmenni akart. Midőn szüzien a lélekben akart egyesülni, meggátolták, s igy kényszerítették, hogy kegyelmeinek rohanó árját, melylyel lelköket akarta elözönleni, visszatartsa. Mi csoda, ha az igy méltatlanul megbántott Üdvözítő szeretete harag- és boszonkodássá változik, s elleneit a helyett, hogy üdvösségre vezetné, kárhozatukba engedi veszni!?

Isteni Szüz! ha ez igy van, oly magasztos eszmém támad felöled, hogy azt nem csak ki nem mondhatom, hanem enmagamnak sem birom megmagyarázni; mert Jézussali egyesülésed midőn fogantad őt, olyan, hogy szorosabbat gondolni sem lehet. Ha a szellemi egyesülés nem volna egy arányu a testivel: akkor Jézus szeretete czélt nem ért volna, sőt erőszakot szenved vala; tehát hogy neki elégtétessék, szellemileg oly annyira kell vala egyesülnöd vele, a mily

[1]) Lib. de lapsis.

szorosan egyesülél a test és vér kötelékei által. S mivel ezen egyesülés a malaszt által történik: mit gondoljunk, mit mondjunk, mily magasságra emelkedjünk, hogy nagyságod iránt igaztalanok ne legyünk!? Ha mindent összehalmozunk a teremtményekben, vajjon az mind elérné-e tökélyeidet? — Csoportosuljunk tehát édes testvéreim! s dicsőítsük a megszületett Máriában a malasztok teljességét. Az Isten fiának anyja iránti szeretetét ne határozzuk meg mi. Szokjunk hozzá, hogy ama vonzalom nagyságát ne mérjük egy teremtmény igényeiről, hanem inkább sz. fia méltóságáról. Anyát teremtvén önmagának, ezen méltóság tökélyességét nem lehet sokalni. Ha azon isteni méltóságról eszmélünk, melyre hivatva volt, könnyen meggyőződhetünk, hogy azt születésénél kezdeni nem vala korán. Ámde szemünk eleget időzött már e nagyszerü titkok szemlélésénél. Elvakítva ez isteni fénytől, kényszerülök lesütni szemeimet, hogy túlfeszített érzékeim, melyekkel oly hosszan néztem nagysága magasságát, fölüdüljenek. Most már atyámfiai! elmélkedjünk anyai szeretetéről, mely oly közelről édekel; s evvel bevégzem beszédemet.

III.

Isten öröktől fogva elhatározván sz. fiát nekünk Mária által adni, a szent anyával nem mint egyszerü eszközzel bánt, hanem azt kivánta, hogy ő e nagyszerü tényben akaratának teljes elhatározásával munkálkodjék. Ez akként történt, hogy elküldé angyalát, ki a megtestesülés titkát, mely után ég és föld annyi századon át áhítozott, szüz Máriának bejelentse; ezen nagy mű tehát mind addig elmaradt, míg Mária bele nem egyezett. Ő tehát az egész természetet sőt magát az Istent is függőben tartotta, annyira vala szükséges, hogy Mária is kivánja az emberek üdvét; s az örök Atya akará, hogy sz. anyánk, szeretete által közre munkáljon arra, miszerint a világ Üdvözítőt nyerjen.

Már most, ha az isteni bölcseség egyszer elhatározta, hogy Mária által kapjuk az Üdvözítőt, ezen végzés többé nem változhatik; és igy, — ha anyai szeretete annyira közremunkált üdvünkre a megtestesülés titkában, mily általá-

nos kútfeje ő a malasztoknak és igy megigázulásunknak; s akkor a kegyelem működéseiben is közre fog munkálni, miután ezek amannak csak kifolyásai.

Jézus Krisztus kegyelmeinek müködése háromféle: az Isten előbb meghí, azután eszközli megigazulásunkat, végre ő ad állandóságot. A hivatás az első lépés, megigazulásunk a haladás, állandóságunk koronázza pályánkat. Azt tudjátok, hogy e három állapot előidézésére Isten segélyére van szükségünk; én azonban a szentirás nyomán azt akarom bebizonyítani, hogy az isteni malaszt e háromféle működésében isteni Anyánknak is nagy része vagyon, mi világosan van elmondva a szentirásban.

A mi a hivatást illeti, figyeljetek, mi történt ker. sz. Jánossal, ki anyja méhében a meghivott bünös jelképe. János sötétségben van; ott vagytok ti is bünösök, se nem lát, se nem hall, s Jézus a nélkül, hogy gondolná, hozzá jön, szivéhez beszél, fölkölti álmából, magához huzza a szendergő s csak előbb érzéketlen szivet: ép ugy bánik az Isten az életre meghivott bünössel. Gondoltatok-e arra, midőn nyugtalanítani jött? Elrejtkeztetek: ő meglátott; kerültétek: ő föltalált; szivetekhez beszélt, magához hivott, midőn ti nem gondoltatok vele. De ezen Jézus Krisztus maga mutatja meg sz. Jánosban, hogy szüz Mária vele e nagy munkában közremunkál. Mi az oka, hogy Jézus Jánoshoz közeledett? nem-e Mária szeretete? és ha Jézus Jánosra hatással volt, az csak szüz Mária szavai által történt. János történetében tehát azt veszszük észre, hogy Mária azoknak anyja, kiket Urunk meghí. — Lássuk azokat, kiknek megigazulását eszközli.

Én a kánai menyegzőn látom őket a meghivott apostolok személyében. Az isteni iró ekképen szól: „Ezt cselekedte Jézus a csodatételeknek kezdetén, és kijelenté dicsőségét; a tanitványok pedig hivének ő benne.“ [1]) Minthogy tudjuk, hogy ezen csodát Jézus Krisztus szüz Mária kérésére cselekedte: láthatni ebből, mily nagy része vagyon megigazulásunkban az isteni Szüznek. Vajjon czél nélkül történt- e az, hogy Jézus Krisztus, ki mindeneket kiszámítva alkotott, első csodáját nem más-

[1]) Et crediderunt in eum discipuli ejus. János: 2, 11.

kép, hanem csak anyja kedveért cselekedte? Ki nem fogja csodálni, hogy Mária csak ezen egybe, a melynek oly nagyszerü megigazulás volt következménye, avatkozott? Esetleg történt-e ez, vagy pedig azért, hogy a Szentlélek értésünkre adja, miszerint — sz. Ágoston szavaival élve — „Mária fejedelmünknek test szerinti anyja, tagjainak, hogy lelki születésökön közreműködjék, szellemi anyja lön?“ [1])

Hanem atyámfiai! nem elég, hogy születésökön együttmunkált; szüz Mária állhatatosakká is teszi az Isten gyermekeit. Én atyámfiai! a kalvárián látom őket előjönni, s élőkön sz. Jánost, Üdvözítőnk édes tanítványát, s mert Jézusát egész a keresztig követte, az állhatatosság jelképét. Ő az, ki tántoríthatlanul a keresztet el nem hagyta, ki kész volt rajta hősileg meghalni. S ime Jézus Krisztus kinek adja őt?! Édes anyjának e szavakkal: „Asszony, ime a te fiad!“ [2]) — Atyámfiai! kik tudjátok, mily titokteljes a szentirás, e három példából megtanulhattátok, hogy Mária szeretete a malasztok működésének általános eszköze.

És most örüljünk atyámfiai! hogy pártfogónk megszületett. „Elmult az éj,“ igen elmult minden félelmei- s borzalmaival, elmult ijesztő reménytelenségével. S „elközelgett a nap,“ vele föltünt a remény. Mária pártfogása ama napnak legragyogóbb sugara. Ő jön tehát most a mi segélyünkre. Nem tudom ugyan, nem könyörög-e már zokogó kérelmeivel érettünk bünösökért; hanem azt tudom, hogy hathatósabb védelmezőt nem kaphattunk volna. Kérjük tehát sz. Bernárddal a boldog Anyát, hogy sz. Fiának szivéhez beszéljen. [3]) Bizonyára édes Anyánk! csak téged illet, hogy sz. Fiad szivéhez beszélj. Te ott hű szószólóra, a gyermeki szeretetre találsz, mely elő fog törni az anyai szeretet elfogadására, s megelőzi kivánatait. Hiszen, ha te szólsz hozzá, ellenállhat-e? — „Szeretete könyörög érettünk, unszolja saját természete, hogy segítsen rajtunk. Könnyen kihallgat az, kit a szeretet legyőzött.“ [4]) Mert Mária mindig megnyert

[1]) Carne mater capitis nostri, spiritu mater membrorum ejus. — De s. Virg. n. 6.

[2]) Ecce filius tuus. Joan.: 19, 26.

[3]) Loquatur ad cor Domini nostri Jesu Christi. — Serm. Panegyr. ad B. M. V. Op. Bern. tom. II. col. 690.

[4]) Affectus ipse pro te orat, natura ipsa tibi postulat. Cito annuunt, qui suc ipsi amore superantur. — Salv. epist. 4.

szivhez, sz. Fia szivéhez beszél; azért nyer meg mindent a mit kér. Boruljunk le tehát s kérjük, hogy érettünk is eredménynyel könyörögjön sz. Fiánál. Loquatur ad cor.

De atyámfiai! mit esdjen ki nekünk? Mit akarunk közbenjárása által megnyerni? Mit? haboztok talán? A szeretet e helye nem sugalja-e, hogy a szeretetbeni erősbülés kegyelmeit kérjük. Szeretetet, igen, szeretett jó Anyánk! mi szeretetet kérünk; ha szeretetünk nem lesz, mit használ Mária nevét kiáltani; szeretetet Isten és felebarátunk iránt, s leginkább tevékeny, áldozó szeretetet nyomorgó embertársaink iránt. Édes Anyánk! ki annyira szerettél bennünket, adjad, hogy gyermekeid is szeressék egymást. Oh! mert mióta oda vetteténk a bün martalékának, ezer annyi nyomor vetekedve gyötri romlandó testünket.

Gondold meg oh ember! mily kevés vagy, mily keveset érsz; ismerd meg azon bajok sorát, melyek fenyegetik gyarlóságodat. Ha még meg nem rohantak, szánakozzál a nyomorultakon. Ha elbizakodtan, magad és azok között különbséget merészelsz tenni: gondold meg, hogy ugyanazon anyagból vagy s velök egy eredetü, ugyanazon sárból alkottatál; tiszteld bennök az annyira sanyargatott emberi természetet; alázattal imádd a kart, mely megkimélt, s az Az iránti szeretetből, ki megbocsátott, könyörülj azon, kin megmegnehezült keze. — Atyámfia! e gondolattal távozzál innét. Ne lépj ki a nélkül, hogy fogadást nem tettél volna: jóttenni felebarátoddal. Ne mondd, hogy azokról amugy is van gondoskodva; léha azon szeretet, mely másokra szokott támaszkodni. Oh, mennyi nyomorult igényli szeretetedet! Ha ezt, mint remélem, atyámfia! megteszed, akkor kivánom, hogy Jézus nevében naponkint nevekedjél a szeretetben, hogy ne légy sem kőszivü a nyomorultak, sem irigy a gazdagok iránt, hogy ne birj sem ellenséggel, ki hidegséged által földühödnék, sem oly baráttal, ki hizelgéssel megrontana. Vajha oly haszonnal gyakorolnád a felebaráti szeretetet, hogy annak legmagasb fokára föllépj; s a ki e számkivetésben a világ rohamai ellen megvédett, a jövendő életben megkoronázzon. Amen.

Szüz Mária nevének ünnepére.

A szüznek neve vala Mária. — Luk. 1, 27.

Jézus neve után, melynek említésére minden térd meg hajlik az égen, földön és a pokolban, nincs a nap alatt magasztosabb név, mint Jézus sz. anyjának neve: ‚Mária.' Ezen név: Mária a sz. Atyáktól ugy értelmeztetvén, mint minden szép erénynek tengere, mint mindnyájoknak vezércsillaga, kik ez élet tengerén az örök üdv felé haladnak, — e szent név mondom, mindazon dicséret- és tisztelet- neveket magában zárja, melyekkel ősidőktől fogva a kereszténység a boldogságos Szüzet az ő imáiban, főkép a lóretomi litániában ékítette. Különösen e mai napon a kath. egyház időt nyit az Istenneli kibékülésre, az erkölcsi jobbulásra, szivnyugalomra és minden bününk büntetésének el engedésére, minden lelki és testi kegyelem elnyerésére; — szóval, az egyház időt nyit a teljes búcsura, melynek eszközlő ereje és élesztő gyupontja Máriának sz. neve legyen. Ma tehát azon számos czimek közül a sz. Szüz ugy tünik föl, mint az isteni malasztnak anyja, anyja a lelki megujulásnak és Istenneli kibékülésnek, anyja a jámbor életnek. „Én nálam van, ugymond ő az istenihlette bölcsnek ajkai által, én nálam van minden kegyelem, nálam van az életnek és erénynek minden reménye." [1] — Vizsgáljuk tehát Mária sz. nevének épen e mai napra illő két hatását: t. i. mikép lesz ő reménye, 1-ör minden életnek, 2-or az erénynek? — Figyelmezzetek.

[1]) Sirák: 24, 25.

I.

Mária az élet reménye. — Ki e világnak világossága és élete? ki ébreszti a halál árnyékában ülő emberiséget uj életre? ki világosította föl mint egy második teremtő megtestesülésének titka által a sötét emberi észt? ki hozta helyre romlott szivünket és akaratunkat? szóval: ki a szabadító, megváltó? ki az uj élet szerzője? Ez nem más, mint Jézus. Igen, de kitől származott ezen tiszta, éltető világosság? kire alapítá az emberiség ebbeli reményét? Ez nem más, mint Mária, a malaszttal teljes.

Már pedig az ezüst tiszta csermely csak kristály-forrából serkedezhet: az ártatlan, büntelen fiu csak egy szeplőtlen anyától születhetett; mert a mint az, mi testből születik, testi: ugy a mi lélekből, az az tiszta, szeplőtelen anyától születik, csak az lehet tiszta, szellemi. — Igy tehát a vétek és a pokol erejének a fiu hatalma által már az anyában meg kellett törnie; az emberi természet tisztulásának és a vétek átka alóli fölszabadulásának már Máriában kelle kezdődnie, a megváltás korányának ő benne, ezen szép hajnali csillagban föl pirulnia, hogy szent Ágoston szerint, „a mint Éva a vételnek, ugy Mária az érdemnek szerzője lenne. Éva ölve ártott, Mária éltelve használt; az meg sebesített, emez meggyógyított.“ [1]) „Nem csoda tehát, ha az Ur e világot meg váltandó, működését Máriánál kezdette, hogy a ki által mindnyájoknak üdv készült, ugyan ő első szedné az üdvösség gyümölcsét a zálogról.“ [2])

Igy már most megfoghatjuk, miért tartatik Mária a kath. hitben az élet anyjának; miért rajzoltatik, ugy mint Krisztus, „az örök élet osztojának“: — „qui me elucidant, vitam aeternam habebunt;“ „vitam datam per virginem; gentes redemtae plaudite.“ Látjuk, miért tartatik Mária az „ég ajtajának, „a menny kulcsosnőjének:“ „intrent ut astra flebiles Coeli, recludis cardines;“ — miért tiszteltetik oly asszonynak, kinek kezében az üdv és élet állanak, végnélküli

[1]) Auctrix peccati Eva, auctrix meriti Maria; Eva occidendo obfuit: Maria vivificando profuit; illa percussit, ista sanavit. — Serm. de assumpt. —
[2]) Amb. sup. Luc.

öröm és dicső örökkévalóság: „in cujus manu salus et vita consistunt, laetitia sempiterna et aeternitas gloriosa.“ [1]) T. i. Mária nem az ő tulajdon emberi ereje által képes ezeket eszközleni, hanem Jézussal-az Isten-emberreli természetes összeköttetése által, miszerint az anyát a fiutól az emberi üdv munkájában alig lehet elválasztani. „Virgo gaude, quod de fraude demorum nos liberas, dum in vera et sincera carne Deum generas.“ [2])

De Mária nem csak sz. Fiávali természetes szövetsége, hanem hatalmas szószólása által is az uj életnek és megtérésnek reménye. Mária ugyan a kereszténvli vágban mindenkor bünösök oltalmának tiszteltetett; de az Isten anyjának ezen kegyelme a keresztények öntudatában soha sem ébredt föl élénkebben, mint épen a legujabb időkben. Bizonyítja ezt Mária szeplőtlen szivének tiszteletére és a bünösök megtérésére czélzó egylet keletkezésének története. Igen is van számos példa részint irásban, részint sokak ájtatos emlékében föl jegyezve, melyek a sz. Szüz hatalmas szószólásának csoda-erejet a bünösök megtérésében tanusítják; és pedig nem csak a szegény tudatlan nép, de a tudós és legmiveltebb osztály köréből is. Igy van korunk- és birodalmunknak egy jeles történésze (Hurter); ha kérdjük: mi határozta őtet végképen arra, hogy elöbbi eretnek vallását el hagyva a kath. egyház kebelébe térjen? Ő maga feleli és elbeszéli, miszerint a bold. Szüznek közbenjáró hatalma igen nagy részben működött megtérésében. [3]) Volt a kath. hitnek egy nagy védője (O' Connell) egy eretnek tartományban (Angolhonban); ha kérdjük: mi segítette elő működésének sikerét? mi világosította föl a kath. hit elleni balitéleteket? mi lágyította azon eretnek nemzetnek szivkeménységét — atyánkfiai iránt? mi segítette elő a katholikusok felszabadulásának ügyét? Olvassuk, hogy maga a nagy védő ezt mind a boldogságos Szüz közbenjárásának tulajdonította, kit ő minden jeles szonoklata után a gyülésháznak egy szögletében olvasót imádkozva szokott tisztelni. [4])

[1]) Off. Rak. Zagr. 1798. p. 148.
[2]) U. o. p. 157.
[3]) Annales de Philosophie chretienne. n. 59. 1844 p. 342, 243, 247.
[4]) Gyászbeszéd O'Conell fölött P. Ventura Joachim. l. 50, 11.

Ne engedjük tehát, keresztények! kebelünkből tünni Mária szeplőtlen nevének tiszteletét; ime, ez az uj életnek, az Istenneli kibékülésnek eszköze. Igyekezzünk naponkint egy üdvözlettel vagy Mária sz. nevéhez intézett ájtatos fohásszal, nevezetesebb ünnepein végzendő gyónás- és áldozással, mind magunk mind mások megtéréséhez járulni, és igy azon szeplőtlen szivegyesületnek buzgó tagjaivá lenni. Igy leszünk részesek a mai búcsuban, igy az uj lelki életben, melynek Mária reménycsillaga.

II.

Mária nem csak a megtérésnek, de az uj lelki életnek utján gyakorlandó jámbor, keresztény erényeknek is fő reménye. —

A bold. Szüz egyszer ugy tünik föl, mint egy szőllőtő, mely jó illatu gyümölcsöket terem, „a becsületnek és jó névnek gyümölcseit“ az apostol intése szerint, „a jókról gondoskodván nem csak az Isten, hanem az emberek előtt is;“ [1]) egy szőllőtő, melynek „virágai a tisztességnek és becsületességnek növényei.“ Mily sokat mondó szavak ezek! Az említett apostol inti a hiveket, hogy egymást tisztelettel előzzék meg. [2]) Mily jó és szép dolog a tisztesség és becsületesség a keresztények közt! Mily hasznos volna, ha a hivek egymással érintkezésben a tisztesség és becsület határain soha tul nem lépnének; ha a köz-életforgalomban a becsületes szóhűség divatoznék; ha a szükölködők iránti segélyezésben a nemtelen haszonvágy helyett az őszinte nemes keblüség uralkodnék; ha a köteles közterhek viselésében, a közjóra szánt áldozatok tételében a hamis és irigy fösvénység a becsületes jámbor polgárérzetnek helyt engedne! Oh, akkor volnánk mi az Isten anyjának szőllőtőjén a legillatosabb vesszők! akkor volnánk a malasztteljes Mária név alatt rejlő szép erényeknek áldott örökösei!

Másszor ismét ugy tünik föl a szeretetre méltó sz. Szüz előttünk, mint egy gyöngéd anya, ki gyermekeit maga körül össze gyüjtvén a mai sz. leczke szavaival szólítja: „Én vagyok

[1]) Providentes bona non solum coram Deo sed etiam coram hominibus.
[2]) Honore invicem praevenientes.

ugymond, anyja a szép szeretetnek, és a félelemnek, és az isméretnek, és a szent reménynek.“ Mily nehéz a választás! A nyelv száradna ki előbb, mint sem ennyi szép tulajdonok tengerét képes volna kimerítni! Anyja, szülője a legszebb, leg szüzebb szeretetnek! Ah! soha sem fakadt még egy emberi kebelben oly szende érzelem, mint Máriának szerelme volt az ő sz. Fiához, az ő Istenéhez, az ő Jegyeséhez, az ő szülőihez! Ő az első, ki oly hatalmasan szeretett szenvedély nélkül; ő anyja a tiszta szeretetnek. Halljátok ezt, ti szülők, ti jegyesek, ti gyermekek! Pillantsatok föl a tiszta szeretetnek anyjához, és iparkodjatok Isten malasztjával tehetségtek szerint hasonlókká lenni. Higyétek, hogy a tiszta szeretetnek gyümölcse édesebb a méznél, és birtoka kedvesebb minden testi gyönyör édességénél!

„Anyja a félelemnek:“ az isteni félelemnek, az Istenbeni megnyugvásnak, odaengedésnek, jámborságnak! Mily szép, mily boldog, ki a szüz Anyának e gyönyörü erényeit szivvel megérti! — „Anyja az isméretnek,“ — a bölcseségnek, miszerint az egy szükségeset keressük, a mi az örök üdvre vezet. — „Anyja a szent reménynek,“ az örök élet reményének, a hol Isten minden könyet letöröl a választottak szeméről; hol a szüz Anya az ő sz. Fiával, a boldogokkal és minden tevékeny tisztelőjével kiván egyesülni. Ily erények anyja és reménye a sz. Szüz.

Már most mikép édesget ő bennünket a követésre? Mint a madár fiait: „Jöjjetek“ ugymond ő, — térjetek át hozzám mindnyájan, kik utánam vágytok; — kik igazán szerettek és tiszteltek engem, „jertek, és teljetek be az én gyümölcseimmel;“ izleljétek meg az erények gyümölcseit, szokjatok csak egyszer azokhoz, és fogjátok érezni, mily édes az Ur az ötet keresőknek, és mily keserüek a világnak mulandó örömei; mert irva van, hogy „sok békéje van a te törvényed szeretőinek és nincs botrányuk,“ nem történik zavar, és háborítás rajtok! Ime, igy kell szólnotok nektek is ker. szülők gyermekeitekhez; igy kell őket az örök üdv ösvényére vezetnetek: akkor fogtok ti is, mint a mennyei anya, Mária, az életnek és erénynek erős alapja, minden reménye lenni.

* * *

Mi kell még több ennél, hogy a mai ünnep tárgyának, Mária sz. nevének fönségét dicsőítsük? Ezen név, egy fejedelmi, de elszegényült nemzedék leányának neve, ezen név czimere, paizsa, reménye a megtérésnek, ujjászületésnek; ezen név, vezér-csillagunk és erősitőnk a legszebb erényeknek, az örök üdvnek pályáján. A Mária név tehát valódi gyupontja a kegyelem napjainak, melyeket a kath. egyház a mai ünnep nyolczadában nyit hiveinek! Használjátok tehát keresztények! e szent név malasztjait. — Halljátok még egyszer a titeket szerető mennyei anyának hangját: „Kedves gyermekeim! boldogok, kik az én utaimat megőrzik:.... a ki engem megtalál, az életet talál, és üdvöt nyer az Urtól!“ Amen.

Pünkösd után XV. vasárnapra. I.

Ime, egy halott viteték vala ki, anyjának egyetlen egy fia.
Luk. 7, 12.

„Hiuságok hiusága és minden hiuság!“ [1]) mondja a királyok legbölcsebbike: és az emberek nagy része munkálkodik, izzad, küszködik, hogy kincset gyüjthessen hogy fénypolczokra juthasson. „Minden test, mint a széna, és miden dicsősége mint a mezei virág“ [2]) mondja a próféta: és az emberek nagyobb része mégis szerfölött kedvez testének, tulságosan vadászsza a gyönyöröket, a legdrágább áron, igen gyakran lelkének vesztével is, megvásárolja a kéjélvezeteket. „El vagyon végezve, hogy minden ember egyszer meghaljon, azután pedig megitéltessék“ [3]) mondja a nemzetek apostola: és az emberek legnagyobb része ugy él, mintha e föld volna örök hazája; ugy él, mintha halált sohasem látna, s vétkezik, mintha soha se kellene itélő birája az Isten előtt megjelennie; pedig a mai evangelium is mit tanusít egyebet, mint hogy a halál előtt nincs se kor, se rang, se vagyon különbség.

Ime a szerény Naim város utczáin lassu léptekkel egy koporsó vitetik a kapu felé, nagy tömeg kiséri azt komolyan, hallgatagon; s egy anya, egy özvegy az, ki a gyászmenet élén nem annyira megy, mint ingadozik, — igen fájdal-

---

[1]) Pred. 1, 2. — [2]) Is. 40, 6. — [3]) Zsid. 9, 27.

mának ön-sulya alatt ingadozik, — mert ama koporsóban egyetlen egy fia vitetik a temetőbe; egyik köny a másikat nyomja sebbé sirt szemében; e könyek folyását vigasztaló szó nem képes megcsillapitani. De ki is vigasztalhatná a fájdalom alatt görnyedező özvegyet, midőn az ő egyetlen egygyes mindene, szivének öröme, öregségének gyámola a sirba vitetik ?

De nem több-e a lélek a testnél? S hány bünös vagyon, ki lelkének, egyetlen egygye- és mindenének halálán ugy könyezne, mint könyezett, oly fájdalmat érezne, minőt érzett az evangeliumi özvegy egyetlen magzata testi halálán? — Nem több-e a lélek a testnél? S hány bünös vagyon, ki átlátni igyekeznék lelki halálának félelmes és borzalmas voltát, mint átlátta az evangeliumi özvegy, fia testi halála után hátra lévő nehány életnapjának kopár örömtelenségét? Hány bünös vagyon, ki lelki halálának félelmes és borzalmas voltát átlátván, ezt megkönyezné s másitani igyekeznék? Pedig ha a multat tekinti valóban félelmes s borzalmas az ő állapota; a mult ugyan is mondja a bünösnek: te nagyot, te kipótolhatlant vesztettél bünöd által. És ez legyen mai beszédem tárgya.

Irgalmasság Istene! ki nem akarod a bünös halálát, hanem, hogy megtérjen és üdvözüljön, add sz. malasztod fényét, hogy büneink okozta szomoru multunkról ugy elmélkedhessünk, miszerint veszteségünk nagy voltát átlátván, téged, ki minden jó adomány s minden tökéletes ajándék adója vagy, ismét buzgón keressünk! — Ti pedig k. a.! figyeljetek.

* * *

A mult mondja a bünösnek: te nagyot, te kipótolhatlant vesztettél bünöd által!

„Atyám! oh atyám! áldj meg engem is; vagy nem tartottál föl számomra semmi áldást?“[1]) — Igy sóhajtott könyek közt a szerencsétlen Ezsau, Izsák patriárka elsőszülött fia. Ez fiatal korában könnyelmü lé-

[1]) I. Móz.: 27, 34—36.

vén, s nem tudván legyőzni rendetlen vágyáit, elsőszülötti jogait ifjabb testvérének Jákobnak eladá; és igy majd nem az egész atyai vagyonról s az Istennek amaz igéretéről, hogy nemzetségéből fog a Megváltó születni, esküvel lemondott. És minő áron adta el elsőszülötti jogát? maga s nemzetségének legszebb reményeit? Nyomoru eledelért, egy tál-lencseért! — Azért az Isten is megengedé, hogy midőn Izsáknak végnapjai bekövetkezének, ez nem az öregebb, hanem ifjabb fiára adná atyai áldását. Ekkor nyiltak meg a szerencsétlen fiu szemei; ekkor sietett atyjához, s jajgatva, esdekelve, sirva mondá: „Atyám! áldj meg engem is; vagy nem tartottál föl számomra semmi áldást?“ — De már kesö volt. „Én testvéredet áldottam meg, igy szólt hozzá az atya, és ő áldott leend, őt tettem uraddá, s téged szolgaul neki alárendeltelek.“ Oh! ez még jobban keseríté őtet; még inkább báná, hogy egykor oly esztelenül oly könnyelmüleg cselekedett. Jajgatott, könyörgött atyja halálos ágyánál mondván: „Atyám! oh atyám! áldj meg engem is; vagy nem tartottál föl számomra semmi áldást?“ — De már késő volt. A halál örök álma megtöré az atyai szemeket; az atyai kezeket pedig, melyek áldást osztva emelkedtek föl, a halál jéghidege megdermeszté. — Lássátok k. a.! igy kesergé a szerencsétlen fiu a multat, könyelmüségének napjait; s nem ok nélkül, mert nagyot, kipótolhatatlant vesztett.

Mondd meg oh bünös! mit tékozlottál, mit vesztettél te el büneid által? Nézz a multba, tekints élted legszebb napjaira; nézz vissza gyermek-korodra, ifju éveidre, melyekben az örömök, a remények ugy környeztek, mint a tavaszt a virágok környezik és diszítik; tekints vissza a multba, melyben szived nem ismeré, nem érzé a gyötrő kint, a sorvasztó aggodalmat, a lankasztó nyugtalanságot; melyben szived nem ismeré, nem érzé a lelkiismeret ama gyötrelmeit, melyek több embernek szivét tüzes nyil gyanánt sebzik és szaggatják: nemde akkor még volt sok örömöd, vérmes reményed, szép kilátásod? Igen, és épen ezek voltak legfontosabb és legboldogitóbb javaid. Mert, ugy hiszem tudjátok k. a.! hogy azok, kik a szent keresztségben viz és a Szent-Lélek által ujjászületnek, nem csak kitisztulnak minden bünükből, hanem Isten fiaivá, mennyország örököseivé, a dicsőült

szentek polgártársaivá, az Isten nagy családjának tagjaivá lesznek; [1]) és kik a szent keresztségben nyert ártatlanságukat e földi pályán megőrzik, bizonyosak lehetnek a felől, hogy földi zarándokságuk után fölvétetnek az örök hazába, hol nem leend már a viszontagságok változatossága, hol nem folynak már a könyek, se sohajok nem hallatnak, vagy rövideden: ő biztosan számíthat az örök boldogságra. És lehet-e ennél valami drágább? Vagy mi az, mi minket itt e siralomnak völgyében vigasztal? mi az, mi erőt s bátorságot ád? mi az, mi szomoruságainkban is enyhít? mi semmisíti meg a halál félelmét annyira, hogy azzal bátran szembe száljunk? Nem egyéb, mint ama biztos remény, hogy túl a siron, az örök haza küszöbén, letévén szenvedéseink terheit örökre, Atyánk házában élvezzük ama boldogságot, melyet se szem nem látott, se fül nem hallott, sem emberi elme ki nem gondolt. [2])

Lásd oh ember! azt, mi legnagyobb, mi itt és a siron túl egyedül örök becsü; mi gyermekséged disze, ifjuságod ékessége volt; mi egyedül képes a könyeket felszárítani, a földi nyomor terhét könnyíteni, s még a halál óráját is édessé tenni, lásd: azt, oh! azt vesztetted el, midőn halálos bünbe estél; könnyelmüséged és vakságod által, nem csak földi örökséged- és reményeidet, de mennyei osztály-részedet is elveszítéd; azt a részt veszítéd el, melyet isteni Megváltód vérével és halálával szerzett meg te neked; és oda adád azt, eltékozlád azt, elfecsérléd azt egy tál lencseért, egy ostoba gyönyörért, egy marok földért, egy csillogó ércz-darabért. Mily veszteség!

Tekints vissza oh ember! élted szebb napjaira, azon napokra, melyeken nyugott lelkiismérettel jártál Istened előtt; midőn állapotod és hivatásod körében istenfélő szivvel jót munkáltál; midőn Istened imádásától, szülőid s jótévőid iránti hálaadatosság- és engedelmességtől, gyermekeid ideiglen s örökké tartó boldogságának előmozdításától nem riasztott visza se a véres veriték, se az erőt kimerítő munka. Vagy talán azzal vigasztalod magadat, hogy hosszasb ideig voltál jámbor, s többször tettél jót, mint roszat, vagy hogy legalább is

[1]) Conc. Trid. De eximiis bapt. fruct. — [2]) I Kor. 2, 9.

annyi jót miveltél mint roszat? Ha megőrizted is a parancsot 30 vagy 70 esztendeig, de ha ma vagy tegnap halálos bünt követve el, azt áthágtad: minden előbbi érdemed meghiusult; mert „ámbár valaki az egész törvényt megtartja, ha csak egy parancsolatot áthág, mindenik ellen vétkezik," [1]) mondja az apostol. Ugy jártál mint ama fa, mely számos éven át jó, izletes és sok gyümölcsöt hozott, de végre megrothadva gyökereiben, megpudvásodva belsejében, vagy pedig a villámtól lesujtva, gyümölcs-hozásra képtelenné lett, s most mint ilyen kivágatik, és tüzre vettetik.

Vagy mondd meg: hány esztendeje annak, hogy a bünnek szolgálsz? Talán ezen szolgálatban őszültél meg? Ki fogja neked a bünre fordított időt visszahozni? Oh az visszahozhatatlan! Sird ki bár szemeidet, de vissza nem fogod hozni élted elfolyt napjait. Ha a föld királyai mind összeállnak; ha minden kincsöket egy halomba rakva az elmult időt akarnák visszavásárolni: nem; egy perczét sem vásárolhatnák vissza. Mily veszteség! — Fölkiálthatsz Ezekiás királylyal: „Gondolkodtam minden esztendőmről lelkem keserüségében!" [2]) —

Gondolj Istened intéseire, gondolj feddéseire, gondolj az egyház áldásaira, gondolj szülőid aggodalmai- és fáradalmaira, kik talán már régen a földben aluszszák a halál álmát; gondolj szeretetökre, gondolj ama reményekre, melyek valósulását te tőled s te általad várták: lásd, ez mind, mind el vagyon veszve; s te játszád, te pazarlád ezt el könnyelmüen. — Isten hozzátok, igy kiáltasz föl az elveszett fiuval, Isten hozzátok ifjuságom boldog napjai! — Oh! mily boldog valék az atyai házban szülőim szárnya alatt! — Igen, ekkor még nem téptem le az ártatlanság, a becsület koszorúját fejemről, s édes reménynyel eltelve tekinthettem föl Istenemhez, mennyei Atyámhoz; de most már mindennek vége! Isten hozzád hamvadó atyám! Isten hozzád szeretett anyám! ti javamat akortátok; ti már bementetek az örök dicsöség édes honába; de én? — én onnét kivagyok zárva! én boldogtalan önmagamat zártam ki büneim által! — nem foglak már ti-

[1]) Jakab. 2, 10. — [2]) Is. 38, 15.

teket soha, soha még a siron túl se látni! „Belátom gonoszságomat, és bünöm elöttem van mindenkor;“ [1]) én nyomorult! én esztelen! nagyot pazarlottam, kipótolhatlant vesztettem el! —

Jöjjetek ide ti lelketlenek, ti, kik e bünösnek lelkét meggyilkoltátok; jöjjetek ide ti lelketlenek, ti, kik trágár beszédeitekkel e szerencsétlen erényét ingadozóvá tettétek; ti, kik azon ifjut, vagy ama leányzót hizelgő kigyó beszédeitekkel az ivó asztalhoz, vagy a táncz-terembe vezettétek; kik az éji öszejöveteleket, az erény eme tátongó sirjait készítettétek számukra; kik annyira vittétek, hogy a boldogtalan ifju, a tévutra vezetett leányzó Jézus szent keresztjét lábbal tapodja, kigúnyolja szülőit, s elszórja az erény és remény koszoruját: — halljátok, mint kiáltanak hozzátok a fájdalom és kétségbeesés szivrepesztő hangján: adjátok vissza ártatlanságomat, adjátok vissza becsületemet és szivem édes nyugalmát; adjátok vissza, melyeket engem megcsalva tőlem elraboltatok; halljátok, az általatok szerencsétlenekké lettek, mint kiáltják szivszakadva és kétségbeeséssel küzdve: oh jól tudom, hogy ott fönn van egy igazán szerető atya, van egy igazán szép haza, de jaj nekem! nincs többé atyám, nincs többé ott fönn hazám! —

Hogyan is tarthatnám ama végtelen Szentséget atyámnak, ki határtalan irgalma szerint, a szent keresztségben fiává, mennyország örökösévé fogadott, ki az ártatlanság hattyu-köntösébe öltöztetve engem, az ártatlan bárány menyegzőjére meghivott? hogyan tarthatnám atyámnak őtet én, ki róla, jó tételeményeiről és parancsairól megfeledkezve, bünt bünre halmoztam, az ő elleneinek táborába szegődtem? hiszen ő maga mondja: „A gonoszok elvesznek, és az Ur ellenségei — elfogyatkozván mint a füst elenyésznek.“ [2]) — Multamat tekintve, hogyan számíthatnék én a mennyországra s a mennyei Atyától szerető gyermekei számára szerzett boldogságra; hiszen ő maga mondja a Zsoltáros által: „Távul a gonoszoktól az üdvösség; mert az Ur törvényeire nem ügyelnek?“ [3]) Hogyan jelenhetném meg a bárány örök menyegzőjén; hiszen

[1]) Zsolt. 50, 5. — [2]) Zsolt. 36, 20. — [3]) 118, 155.

az Ur kimondá: „Nem fog házamban lakni, ki álnokul cselekszik, a hazugnak szemeim elött maradása nem lészen. Naponkint, minél elöbb kipusztitom a föld minden roszát; kifogyasztok — minden gonosztévőt? [1]) Oh én boldogtalan! mindent elvesztettem! —

* * *

Ime, k. a.! ily borzasztó a bünös állapota, ha a multra gondol; mert ez fönnhangon kiáltja: te Istenedet, ennek atyai áldását, — te az eget — s ezzel mindent, — te nagyot, te kipótolhatlant vesztettél. —

K. a.! gondolkozzunk tehát minden esztendőnkről lelkünk keserüségében; nyomozzuk ki, és vizsgáljuk meg utainkat; térjünk vissza az Urhoz, [2]) ki maga mondja: Én hozzám fogadlak titeket, és leszek nektek atyátok, és ti lesztek nekem fiaim és leányaim. [3]) — Serkenj föl tehát, ki a multban bünöknek élve elhagyád Istenedet, eljátszád, eltékozlád ennek atyai áldását, sőt mennyei osztály-részedet is elfecsérelve, megöléd lelkedet, — serkenj föl, és az igazi bánat és megtérés utján keresd föl azt, ki a naimi ifjut föltámasztva anyjának visszaadta; serkenj föl, ki alszol, és kelj föl a halálból, és megvilágosit téged is Krisztus. [4]) „Hagyja el utját az istentelen, és gondolatait a gonosz férfiu, és térjen az Urhoz, ki könyörül rajta, s a mi Istenünkhöz, ki igen kész a megbocsátásra. [5]) Amen.

---

[1]) 100, 7—8. — [2]) Jerem. kes. 3, 40. — [3]) II. Kor. 6, 18. — [4]) Efez. 5, 14. — [5]) Is. 55, 7.

Pünkösd után XV. vasárnapra. II.

Kit mikor látott az ur Jézus, megkönyörülvén rajta, mondá neki: ne sirj. — Luk. 7, 14.

Ez életnek mind javait és szükségeit, mind örömeit és keserveit a bölcs isteni gondviselés igen különféle mértékben osztja ki az emberek között. Vannak emberek, kik a föld javaival nagyon is bővelkednek majd minden fáradságuk nélkül; és vannak, kik keserves veritékü fáradozásuk mellett is a legaggasztóbb sanyaruságban tengetik életöket. Vannak emberek, kik ez életnek minden örömében, kényök szerint válogatva, vigan uszkálnak; és vannak, kik az élet keserüségeiben épen oly mélyen elmerülve sinlődnek. Van azonban k. a.! mégis ez életben valami, mi egyiránt közös minden emberrel; sőt mi egyenlőkké tesz mindnyájunkat. — És ez nem más, mint a halál.

Hogy a halál egyenlőkké tesz mindnyájunkat, ez olyan igazság, melyet megtámadni és tagadni nem mert még soha senki. Egyiránt hiszi és vallja azt a keresztény és pogány, hogy a ki született, annak meg is kell halnia. [1]) A fejedelmi fényes korona szintugy porba hull mint a koldus bot, és a dúsgazdagnak csontjait csak a föltámadás nagy napja választja és különíti el a szegény Lázáréitól. Ezt adja értésünkre Krisztus a mi isteni tanítónk is a fölolvasott evangeliumban, midőn a fia halálán kesergő anyának azt mondotta: „Ne sirj;“ mert ezen egy pár szóval arra emlékeztette a siránkozó anyát, hogy fiával az történt, minek egyszer min-

[1]) Sirák. 40, 11.

den emberrel meg kell történnie, minek pedig meg kell történie szükségképen, azon a siránkozás nem segít, változást nem tehet.

Azonban k. a.! noha az egyenlőséget nem csak egyes emberek, hanem egész nemzetek is oly igen ádázva keresik: mégis ritka ember az, ki idegen nem volna sőt nem irtóznék azon egyenlőségtől, melybe a halál helyezi az embereket; és noha jól tudjuk, hogy senki az élők közül el nem kerülheti a halált: mégis előle elrejteni kivánjunk magunkat, és irtózva kerüljük annak még emlékezetét is.

Már k. a.! ha a halál elkerülhetetlen, és mégis annyira fél az ember tőle: igen érdekünkben áll megtudni ezen félelemnek okát, és egyszersmind azt is, mikép lehetne magunkat előre bátorságba tenni ezen félelem ellen. Értsük meg tehát:

1-ör e félelemnek okait;

2-or e félelem elleni biztosítás módját. — A tárgy egyiránt érdekelvén mindnyájunkat, megérdemli a figyelmes hallgatást.

I.

Sok minden van ez életben elöttünk és közöttünk, mitől méltán lehet félnünk; azonban félelmünkön majd egy majd más módon igyekszünk tágítani, kiválóan azon kecsegtető reménynyel, hogy talán a fenyegető veszély még sem fog bennünket érni. A haláltóli félelemre nézve a talánban hiában keresünk enyhülést. Hogy egyszer minden embernek meg kell halnia, ezt nem csak sz. Pál apostol szavaiból, [1]) hanem saját tapasztalásunkból is tudjuk; mert látjuk, mikép válogatás nélkül fiatalok és korosok, koldusok és fejedelmek közül egyiránt szedi martalékait a halál.

Ha a halált csak ugy tekintjük általán mint a lélek elválását a testtől: kisebb nagyobb mértékben minden ember fél attól, kinek szive és elméje ép és rendes állapotban van; mert ilyen állapotban mindenki természeti ösztönénél fogva szereti életét; és azért ugyanez ösztönnél fogva az életet és

[1]) Zsid 9, 27.

halált egybehasonlítva olyan különbséget lát köztök, minőt a lét és nemlét között talál; a nem-léttől, a megsemmisedéstől pedig irtózik még a vallástalan is épen azért, mert vallástalan, és nincs mivel az élet után sovárgó szivét megnyugtassa.

Hogy a természet ösztönénél fogva mindenki fél a haláltól, ennek természetes okát abban találjuk, mivel a test és lélek oly igen szorosan egyesülve lévén, igen hozzá is szoknak egymáshoz; minél fogva az egymástóli elválástól oly annyira irtóznak, hogy a legsanyarubb viszontagságok között is nem csak egymástól megválni nem kivánnak, de a megválásnak gondolatától is visszaborzadnak; sőt látjuk, hogy az életszeretet meg van az oktalan állatokban is, és a legparányibb féreg is igyekszik a veszélytől életét megmenteni. Ezek szerint a haláltóli félelem az embernek állani természetében lévén gyökerezve, igen nagy hibát követténk el, ha valamely embertársunknak erkölcsi állapotát abból itélnők rosznak, mivel a lhaláltól fél.

Ha pedig a halá félelme azon okból ered, mivel sz. Pál apostol szavai szerint, véletlenül lep meg bennünket, mikor nem is gondolnók: [1]) már ekkor a haláltóli félelem erkölcsi tekintetben jelenik meg; mert ezen okból azok félnek leginkább a haláltól, kik sem hideg sem meleg keresztények; kik szeretnének két urnak szolgálni; és kik azon sopánkodnak, hogy csak egyszer lehet meghalni, és mondják: csak lehetne legalább kétszer meghalni, mivel majd helyre hoznók másodszor, mi elsőször hiányosan történt! — Hiábanvaló sopánkodás atyámfiai! tudjátok sz. Pál szavaiból: „Isten által el vagyon végezve, hogy az embernek egyszer meg kell halnia.“ [2]) Hiábanvaló önbiztatás! tudjátok ti azt jó formán, mit kellene helyre hoznotok, jóvá tennetek a másodszori meghaláskor: tehát tegyétek azt elsőszöri meghalástok előtt, és épen azért tegyétek, mert csak egyszer lehet meghalni, és mert ennek is bizonytalan az ideje. Tegyétek azt most, mit akkor fognátok cselekedni, ha halálatok idejét bizonyosan tudnátok előre. Erre int mindnyájunkat Krisztus a mi isteni tanítónk is eme szent szavaival: „A mely órában nem

[1]) II Tess. 5, 2. — [2]) Zsid. 9, 27.

vélitek, eljön az ember fia; azért vigyázzatok.“ [1])

De a halál félelme még borzasztóbb alakban jelenik meg azok előtt, kik arra gondolnak, — és talán másra semmire, — hogy a halál megfosztja őket a dicsőségtől, melyben állottak a világ előtt, a javaktól, melyeket oly sok gonddal és nyugtalansággal gyüjtöttek, és melyek birtoklása mellett oly édes kényelmesen éltek; és megfosztja rokonaiktól, jó barátaiktól és mindentől, mi az életben nekik hasznos és kedves volt. — Igaz, ha e sokféle veszteségeit tekinti a világ embere, nem csodálhatni, ha Sirák szavaival igy kiált föl: „Oh halál, mily keserü a te emlékezeted;“ [2]) mert, a mint sz. Gergely pápa igen bölcsen megjegyezte, „a mihez szeretettel ragaszkodunk, attól fájdalom nélkül meg nem válhatunk.“ Innét van, hogy a szükölködő szegény könnyebben itt hagyja a világot mint a gazdag. — Azonban tekintsük csak meg: ugyan megérdemli-e tehát a világ és annak javai, hogy érettök valaki annyira nyugtalanítsa szivét, annyira ragaszkodjék azokhoz, annyira irtózzék azoktól a halál által megválni? Oh! higyétek el, ezt nem érdemli meg tőletek a világ és annak javai. Nincs az embernek hüségtelenebb és veszedelmesebb barátja, mint épen a világ. Ez hogy magához hódítsa a vigyáztalan sziveket, csak mind olyasmiket mutogat nekik, mik ezeknek tetszenek, a kellemetleneket gondosan elrejtvén előttök, és még az efféle álnokság mellett is csak addig kedvez, mig hasznunkat veheti a maga czéljaira; ha megszüntünk neki hasznosak lenni, megvet bennünket, eltaszít magától, és minden rimánkodásunk és ragaszkodásunk ellenére visszaveszi tőlünk javait, mikor neki tetszik. Különben is k. a.! mit féljünk a haláltól azért, hogy megfoszt bennünket földi javainktól? Hiszen ezekre a javakra csak addig van szükségünk, míg élünk; holtunk után valamint szükségünk nem leend azokra, ugy legkevesebbet sem vihetünk el azokból a más világra; mert oda csak a mi jó vagy rosz cselekedeteink kisérnek bennünket, azt mondja az Isten könyve. [3]) Már k. a.! ha most, midőn nem tudjuk halálunk idejét, mégis annyira ragaszkodunk a világ javaihoz:

[1]) Luk. 13, 40. — [2]) Sir. 41, 1. — [3]) Jel. 14, 13.

oh! mi történnék akkor, ha bizonyosak volnánk elválásunk órájáról? Gondolkoznánk-e időközben igen sokat az Istenről, lelkünkről, a jövendő örökkévalóságról? Az istenes életre, vagy a penitenciatartásra nagyobb gondot és buzgalmat fordítanánk-e mint most? Oh ne higyük ezt egy könnyen magunknak se! Ott a Noé korszakabeli emberek példája, tudták ezek az Istentől magától, hogy elveszti az egész világot, ha meg nem jobbítják életöket: és megjobbultak-e? Istenhez tértek-e? Senki, egy lélek se Noén és háznépén kivül. [1]) Igen bölcsen és a mi javunkra rendelte az ur Isten azt, hogy halálunk idejét előre nem tudjuk; mert, a mint sz. Ágoston megjegyzé, „azért akarta az ur Isten, hogy bizontalan legyen elöttünk halálunk ideje, hogy azt mindenkor készen várjuk.“ „Mert, — hozzáadja sz. Gergely pápa, — ki a penitenciatartó bünösnek bünbocsánatot igért, a holnapi napot nem igérte meg.“

De hátra vannak még azok, kik az eddig említettek és mindazok fölött, kiket említeni lehetne, legnagyobb félelemmel és rettegéssel néznek a halálnak eléje. Ilyenek azok, kik azt mondják: meghalni legkevesebb volna elöttünk; de nekünk bünösöknek az Isten itélőszéke elött számadásra is megjelenni! — oh mi lehet e gondolatnál szivrázóbb, rettentőbb a szegény bünösre nézve!? Hát még a kimondott itélet után ránk következő sorsunk bizonytalansága! Oh halál, hogy ne volna még a te emlékezeted is nem csak keserü, hanem irtóztatóbb mindennél, a mi csak ember elött irtóztató lehet!? Igy azok, kik vétkekkel érzik lelköket terhelve lenni. — Igaz k. a.! a szent könyv is azt mondja: „Rettenetes az élő Isten kezébe kerülni; [2]) de ebből nem az következik, hogy a haláltól oly szerfölötti mértékben irtózzunk; mert a félelem és rettegés se a halált el nem távolítja, se az itélőbirót meg nem kérleli: hanem az következik, hogy a bünt távoztassuk; mert valamint a halált, ugy a rákövetkező itéletet is csak a bün teheti igazán félelmessé. Mi azt illeti, hogy nem tudja a bünös mi leend sorsa az itélet után: erre azt felelem ismét a szent könyv szavaival, hogy „nem tudja ugyan az ember, vajjon az Isten elött szeretetre

[1]) I Móz. 7. — [2]) Zsid. 10, 31.

vagy gyülöletre legyen e méltó;“ [1]) mindazáltal teljes és bizonyos reményünk lehet, hogy ha mi gyarlóságunkhoz képest az isteni malaszt segedelmével megteszünk mindent, mit kereszténvi kötelességünk kiván, kegyes és boldogító itéletet várhatunk az irgalmas Istentől, „ki nem akarja a bünös ember halálát, hanem hogy megtérjen és üdvözüljön.“ [2]) És ezen most említettem szent könyv igéi jó formán értésünkre adják általán azt is: mi módon tehetjük magunkat bátorságba a halál félelme ellen. Mit bővebben értsünk meg a beszéd második részéből.

II.

Vannak emberek — mind a két nembeliek között, — kiket a halál félelme nem csak rettegtet, de szintén kinoz és gyötör is annyira, hogy magányosan lévén, kivált sötét helyen, oly mozzanat vagy zörej, minő egy falevélé, a halál hideg veritékét képes homlokukra idézni. Igen méltó tehát az efféle szerencsétleneket megszánni és velök megismertetni azt, hogy mikép tehessék magukat bátorságba a halál félelme ellen. Miként a halál félelme különféle okokból származik: ugy különböznek az ellenfegyverek is.

Ha a halál félelme onnét ered, mivel a test és lélek igen összeszokván, nehezökre esik egymástól megválni: ebből az a legegyenesebb következtetés, hogy szokjunk hozzá a halálhoz is, azonnal megszünik az előttünk félelmes lenni. Hogy pedig hozzá szokhassunk, természetesen meg kell vele jól és helyesen ismerkednünk; mit pedig az által eszközölhetünk, ha gyakran, sőt szüntelen elöttünk tartjuk a halál emlékezetét. Nem csak mint keresztények, de mint okosaknak lenni kellő emberek is nagyon hibáznak tehát, kik a halál félelmétől az által akarnak menekedni, hogy nem csak szándékosan nem gondolkoznak soha a halálról, hanem kerülnek mindent, mi őket arra megemlékeztethetné; holott ha ellenségünket ismerjük, bátrabban szállunk vele szembe, és tudjuk, minő fegyverekkel kell magunkat ellátnunk. Különben

[1]) Pred. 9, 1—34. — [2]) Ezek. 33, 11.

hiában igyekszik az ember kerülni a halál emlékezetét; minden lépten nyomon más más jeleit kell látnunk az enyészetnek, még pedig minmagunkon is. Vagy midőn szemeink homályosodni, hallásunk nehezedni, hajunk fehéredni és hullani, tagjaink remegni kezdenek, s. a. t. mik ezek egyebek, mint a közeledő halál jelei, melyek Isaiás próféta szavaival intenek bennünket: „Rendeld el házadat, mert meghalsz?“ [1]) Azután, ha elválik is a lélek a testtől, és ez férgek eledelévé leend is: van-e ezért okunk a haláltól félni, holott isteni hitünkben oly tökéletesen megnyugtató reményt találunk, midőn arról tesz bizonyosokká bennünket, hogy „a lelket nem illeti a halál gyötrelme;“ [2]) mert „az örökké fog élni, annak jutalma az urnál?“ [3]) A porrá enyészett test jövendő sorsa iránt is azzal vigasztal bennünket sz. Pál apostol, hogy „a rothadandónak rothadatlanságba kell öltöznie, és a halandónak halhatatlanságba.“ [4]) A test és lélek nem csak egyesülni fognak tehát ismét, hanem igy egyesülve az Istent is szinről szinre látni az ő országában. [5]) És ezek az Isten szavain alapult igéretek nem nyujtanak-e nekünk elegendő bátorságot a halál félelme ellen? Sz. Pál apostol is azt ajánlotta hiveinek, hogy az élet viszontagságai között és a halál félelme ellen a leendő föltámadás reményével vigasztalják egymást. [6])

Nem különben a józanész és az isteni religio teljesen megnyugtató bátorságot nyujtanak azoknak is, kik azért nézik a halált annyira félelmesnek, mivel bizonytalan, mikor kell megválniok a világtól. — Igaz, hogy ez bizonytalan, és a halál eljövetelének idejét nem csak késleltetni nincs hatalmunkban bármi rövid ideig is, hanem, mint sz. Ágoston megjegyezte, magok az orvosszerek vetnek gyakran véget az ember életének; de épen azért, hogy ily bizonytalan a földi élet, és még a mellett oly sokféle viszontagság, nyomor és kellemetlenség is kiséri azt: méltó-e, okosság-e mégis annyira hozzá ragaszkodni, és tőle oly nehezen megválni? Valóban maga a szent könyv elszámlálván a sokféle bajt és igát, melyeket Ádám minden maradékának kell hordoznia születése

[1]) Is. 38, 1. — [2]) Bölcs. 3, 1. — [3]) U. o. 5, 16. — [4]) II. Kor. 15, 5. — [5]) Jak. 19, 25. — [6]) I. Tess. 4, 12—17.

napjától egész halála óráig, azt mondja: „Jobb meghalni mint szegénységben, nyomoruságban élni.“ [1]) Egyébiránt mikép lehessen e tekintetben magunkat bátorságba helyezni a halál félelme ellen, Krisztus a mi isteni mesterünk meg tanít minket arra, midőn azt mondja: „Mivel nem tudjátok, mely órában jön el az ember fia, azért vigyázzatok, — mindenkor készen legyetek.“ Ehhezképest mondja sz. Hilárius is: „A halál idejének bizonytalansága kényszerít bennünket, hogy annak eljövetelét mindenkor figyelmes gonddal várjuk készen.“

A kik végre azért félnek és idegenek a haláltól, mivel az megfosztja őket javaiktól és kedveseiktől: azoknak az Isten könyve bőséges kárpótlást igér, és ez által a halál félelme ellen teljes bátorságot nyujt, midőn azt mondja, hogy minden, ki elhagyja házát és egyéb jószágát, száz annyit nyer, és még örök életet is. [3]) Hátrahagyott rokonaink, jó barátaink és egyéb szeretetteink helyét pedig, — azt igéri az Isten könyve, — nem csak az angyalok, pátriárkák és apostolok fogják pótolni; hanem látni fogjuk az Istent is szinről szinre, [4]) „ki által hivatva vagyunk mi urunk Jézus Krisztus társaságába.“ [5]) És mindezek fölött arról is bizonyosokká tészen bennünket, hogy szeretteinket, kiktől a halál elválasztott, ismét megfogjuk látni, és velök az Isten előtt együtt lenni. [6])

És ezek k. a.! a józan ész és az isteni religió által ajánlott biztos módok és elvek, melyek minket a halál félelme ellen teljes bátorságba helyeznek. Azonban valamint a legfoganatosabb testi gyógyszer csak ugy használhat, ha a beteg azokkal kellő módon él: ugy a fölemlített lelki fegyverek a halál félelme ellen akkor védenek bennünket sikeresen, ha azokat kellő módon hasznunkra fordítjuk. Az pedig csak ugy fog megtörténhetni, ha a halálról gyakran megemlékezünk; mert ezt cselekedvén, el fogunk előre a halálhoz jól készülni, ekkor pedig teljes bátorságba leszünk helyezve a halál félelme ellen; sőt miként a munkás örömmel várja az estvéli nyugalmat és megszolgált napi bért: ugy mi is szent Pál

[1]) Sirák. 40, 1. — [2]) Luk. 12, 40. — [3]) Máté; 19, 21. — [4]) I. Ján. 3, 2. — [5]) I. Kor. 1, 9. — [6]) I. Tess. 4, 16.

példája szerint örömmel és édes reménynyel nézünk a halál elé, ugymint a mely oda kisér bennünket, hol megtartott hitünknek és jól végzett harczunknak jutalmát veendjük. [1]) Ehhez képest mondja sz. Gergely pápa is: „Ki elkészülten várja a halált, serényen nyit annak ajtót, mikor kopogtat; mert örvendezve reméli, hogy a jutalom ideje is eljött.“

Már a mi illeti a halálhoz való elkészülést, olyan halálhoz, melytől félni se nem lehet, se nem kell: ezen elkészülés kétféle módon történhetik. Egyik mód az, ha lelkünket állhatatosan megőrizzük minden nagyobb büntől; mert azt mondja sz. Ambrus: „Nincs okunk a haláltól félni, ha életünk folytán semmi olyast nem cselekedtünk, miért félnünk kellene.“ A halálhoz való elkészülésnek másik módja pedig abban áll, hogy büneinkből tisztuljunk ki az igaz töredelmes penitenciatartás által halogatás nélkül minél előbb; „mert ha akkor akarsz megtérni, mikor már tehetetlen vagy vétkezni, akkor a vétek hagyott el téged, és nem te a vétket,“ mondja sz. Ágoston. Hogy pedig e két mód közül akár az egyiken, akár a másikon előre elkészüljünk a halálhoz, erre leghathatóbban ébreszt bennünket az, ha a halálról minél gyakrabban emlékezünk; mert az Isten könyve mondja: „Minden cselekedeteidben emlékezzél meg utolsó dolgaidról, ekkor nem fogsz soha vétkezni.“ [2]) Sz. Ágoston is azt mondja, hogy „semmi oly hathatósan nem tartóztatja az embert vissza a büntől, mintha gyakran megemlékezik a halálról.“

De hasznos sőt szükséges a bünösnek is a halálról megemlékezni, ha a halálhoz ugy kiván elkészülni, hogy midőn az véget vet a földi életnek, megnyissa egyszersmind elötte kapuit a halhatatlan mennyei dicsőségnek. Ugyanis, miért irtózik a bünös annyira a haláltól? Azért kétségkivül leginkább, mivel tudja, hogy az számadásra viszi őtet az Isten itélőszéke elé, ki a szerint itél mindenkit, a mint jó vagy rosz cselekedeteivel érdemli. Már hogy ezen rettenetes itéleten szerencsésen essék át a bünös, mulhatlanul szükséges, hogy az itélőbirónak könyörületességére itt ez életben igyekezzék magát teljes tehetsége szerint méltóvá tenni; mert

[1]) II. Tim. 4, 7. — [2]) Sirák. 7, 40.

ott — az Isten itélőszéke előtt, — ott nincs már helye és ideje az irgalmasságnak, hanem csak az igazságosságnak! [1]) És arra, hogy a bünös az itélőbiró irgalmasságára igyekezzék idejében magát méltóvá tenni, ismét csak a halálróli gyakor megemlékezés ébresztheti legfoganatossabban, midőn eszébe hozza egy részről, hogy a halál bizonyos, de bizonytalan az ideje; más részről, hogy a minő állapotben az itélőbiró előtt a lélek megjelenik, a szerint fog az megitéltetni. Mit ha a bünös komolyan meggondol, lehetséges-e hogy az igaz töredelmes penitenciatartás és életének megjobbítása által ne igyekezzék az Isten irgalmasságára magát méltóvá tenni, ha csak készakarva elkárhozni nem akar?

* * *

K. a.! mit a mindenható Teremtő Ádám atyánknak mondott: „Por vagy, és ismét porrá leszsz, [2]) azt mindnyájunknak mondotta; azért a halált hiában kerüljük, mert azt testünkben hordozzuk. De ok nélkül irtózunk is attól; mert mit a halál által veszthetünk, azt mérték nélküli bőségben nyerendjük vissza az Isten országában, csak életünket ugy igyekezzünk intézni, hogy vagy állhatatosan megőrizvén lelkünket minden nagyobb vétektől, vagy a töredelmes penitenciatartás által ki tisztulván büneinkből, méltókká tegyük magunkat az itélőbiró irgalmasságára. Ha ezt cselekszük, nem csak irtózni nem fogunk a haláltól, bármikor szólítson is bennünket; hanem nyugott és reményteljes szivvel mondhatja sz. Pál apostol szavaival mindenki közülünk. „Jó harczot harczoltam, pályámat végeztem, a hitet megtartottam: végre eltétetett nekem az igazságnak koronája, melyet megad nekem az igaz biró.“ [3]) Mire segéljen mindnyájunkat az élet s halál Ura. Amen.

[1]) Sz. Bernárd. — [2]) Jer. 3, 19. — [3]) II. Tim. 4, 7.

Pünkösd után XVI. vasárnapra.

Szabad-e szombaton gyógyítani. — Luk. 14, 3.

„Meggyógyíttatik a vizkóros, kinek testében a fölösleges nedv nehezíté a lélek működését, s eloltá buzgalmának lángját. Azután taníttatik az alázatosság, midőn a menyegzői vendégségben az első hely utáni vágyakodás megrovatik.“ [1]) Igy ismét igazolá Üdvözítőnk, két rendbeli testi és lelki betegséget gyógyítva, azt, mit róla oly jellemzőleg irt szent Lukács: hogy „körül járt, jót tévén.“ [2])

Nyomtátok-e már a kinok nyoszolyáját? égett-e már tagjaitokban a fájdalom emésztő tüze? megtört-e már életerőtök a nyavalya terhe alatt? voltatok-e már betegek? Ha voltatok, akkor fölfoghatjátok némileg a vizkórossal éreztetett jótétemény nagyságát. — De mi a testi betegség a lelkihez mérve? mi az árnyék a valósághoz hasonlítva? — Mit ront, mit emészt meg a testi nyavalya? — a különben is romlandó és por-létre itélt testet. Mit ront, mit juttat tönkre a lelki betegség, a bün? — a halhatatlan s örök boldogságra alkotott lelket.

Emberi vakság megfoghatatlan nagysága! Nem több-e a testnél az Isten képére és hasonlatosságára teremtett lélek? És mégis az emberek nagy része lelkének betegségét föl sem veszi, kizáró szorgalommal testét ápolja, ennek gyógyitásán szorgoskodik, elhanyagolva lelki baját. Ója magát a testileg

[1]) Ambros: libr. VII. in Lucae cap. XIV. — [2]) Apost. Csel. 10, 38.

beteg még a szellőtől is: de ha bünbeteg lelkében dühöng bár a zivatar, ezt figyelemre sem méltatja; tartóztatja magát a testileg beteg kedvencz étkeitől: de a lelkileg beteg eszi és iszsza a bünt, nem gondolva a nyavalya sulyosbulásával; három négy órai távulságra lóvesztiben futnak testi orvos és gyógyszerekért: de a lelki orvoshoz, ki talán tőszomszédban, vagy talán egy két dobásnyira lakik, ritkán vagy csak akkor mennek, — vajha akkor is szivesen és gyorsan mennének! — midőn már a test megszakad a nyavalya sulya alatt; vajha akkor is Istent kisértve ne mondanák a zsidókkal: „Szabad-e szombaton gyógyítani?“ szabad-e lelki-atyát híni? nem fog-e megijedni s igy nyavalyája nem sulyosbodik-e? —

Nem akarom én ezzel a beteg testi ápolását kárhoztatni, mert tudom az Ur e parancsát: „Tiszteld az orvost, mert szükséged van rá, Isten rendelé őtet is; [1]) tudom továbbá: „A Fölséges teremté a gyógyszereket, és az okos nem iszonyodik azoktól;“ [2]) de csak arra akarlak titeket figyelmeztetni, hogy ha a romlandó test bajaiban annyit képes tenni és tesz is az ember: mennyit kell akkor tennie a halhatatlan lélek betegségeinek leküzdése- és elhárításaért? Ha oly gyorsak s oly fáradthatatlanok vagyunk azért, hogy testi nyavalyáink terhétől meneküljünk: mennyivel gyorsabbak és fáradthatatlanabbaknak kell lennünk, hogy lelki terheinktől — büneinktől — szabadulhassunk?!

Borzasztó a lelki beteg — a bünös — állapota, ha a multra gondol, mert a mult eszébe juttatja veszteségének nagyságát s kipótolhatatlanságát; de a jelen az ő helyzetét mégborzasztóbbá teszi szüntelen kiáltván:

a te lelkedet nagy teher nyomja.

Ezt fogom én is mai beszédemben bebizonyítani. —

Bünösök ótalma, Nagy-asszonyunk! kérj szent fiadtól erőt gyönge nyelvemnek, hogy a bünösök jelen állapotát kellőleg kimutatván, őket lelki betegségök tüstinti orvoslására birhassam. — Ti pedig k. a.! figyelmezzetek.

[1]) Sirák. 38, 1. — [2]) U. o. 4.

* * *

Atyám! vétkeztem az ég ellen és te ellened; már többé nem vagyok méltó fiadnak hivattatni! [1]) Igy sóhajtott egykor a tékozló fiu. — E szerencsétlen fiu, szemtelen vakmerőséggel kikérve atyjától egész örökségét, eltávozott idegen tartományokba szerencséjét próbálni. Eljátszá, eldobzodá, elette, itta, bujálkodta örökségét; s végre rongyokba öltözve sertéseket volt kénytelen őrizni, s ezek eledelével megelégedni; ekkor felnyiltak szemei, s óriási nagyságában látá a nyomort, melybe tulajdon esztelensége miatt esett. A lelkiismeret mondá neki: ugy kell neked, méltán koplalsz. Ekkor kezdé bánni nem csak egyedül azt, hogy eltékozlá egész örökségét; hanem különösen azt, hogy jó atyját meg bántva vétkezett, s hogy már nem méltó fiának neveztetni. — „Utra indulok, igy szólott, utra indulok, elmegyek atyámhoz, és ezt mondom neki: atyám vétkeztem az ég ellen, és te ellened; már többé nem vagyok méltó fiadnak hivattatni! — Ez a bünös ember sorsa is! — A mult fönn hangon mondja neki: te nagyot, te mindent elvesztettél bünöd által; a lelkiismeret pedig még hangosabban kiáltja: bünös! mire jutottál? mi fekszik oly sulyosan, oly nyomasztólag lelkeden? nemde a bün mázsányi súlya? —

Könnyelmüen vétkezik az ember, mert nem gondolja meg, mit tesz vétkezni; nem siratja meg bünét, mert nem fogja föl annak gonoszságát: „Senki sem szól helyesen igy panaszkodik Jeremias, senki sem bánja gonoszságát, mondván: mit cselekedtem vétkezvén.“ [2]) Ha e kérdést komolyan intézné magához a bünös, adna neki feleletet a szent hit, s fölnyitná szemeit, hogy egész borzasztóságában lássa, és egész terjedelmében érezze bünének sulyát. —

Tekintsünk tehát k. a.! szent hitünk fényénél a bünök feneketlen örvényébe. —

Mi a bün? Az Isten törvényének szántszándékos meg-

[1]) Luk. 15, 18—19. — [2]) Jerem. 8, 6.

szegése. Tehát engedetlenség, pártoskodás az Isten, az ég, föld, a mindenség ura, királya irányában. Ime, ő fölségének egész fényében, mindenhatóságának egész dicsőségében, rengetve az ég és föld sarkait, törvényeire mutatva mennydörgi: ember! én a királyok királya akarom és parancsolom, hogy engem mindenek fölött szeress, nekem szolgálj s engem imádj; akarom és parancsolom, hogy felebarátodat se testében, se becsületében, se vagyonában meg ne sértsd; akarom és parancsolom, hogy ellenségeidet szeresd; akarom és parancsolom én, kié a hatalom és dicsőség, hogy tulajdon testedet, mely a Szentlélek temploma meg ne fertőztesd s. a. t.: és az ember valahányszor vétkezik, ellene szegül az Istennek s ha szóval nem is, de tettel mondja: én az ellenkezőt akarom, én nem akarlak tégedet mindenek fölött szeretni, nem akarok neked szolgálni s téged imádni; én mások szerencséjét lerombolni, s e romokra akarom építeni nagyravágyásom fénycsarnokát; én magam jólétét mások kárával is elő akarom mozdítani s fönntartani; én vétkes szenvedélyeimet s rendetlen vágyaimat kiakarom elégíteni; én boszut akarok állani ellenségemen, én gyülölni akarom azt, kit az Ur gyülölni tilt; én élvezni, én szeretni akarom azt, minek élvezetét és szeretését az Ur megtiltá. Vajjon nem engedetlenség, nem pártoskodás-e ez, az Isten és parancsai ellen? Azért panaszkodik az Ur Jeremiás által a bünös ellen: „Összetöréd igádat, elszakitád köteleidet, és mondod, nem szolgálok;“ [1]) parancsaim igáját tevém nyakadra, és te összetöréd; — szabad akaratodat törvényeim közé szorítám, és te elszakítád köteleidet; — összetöréd igádat, elszakítád kötelékeidet, s vakmerően mondod: nem szolgálok, nem; — ugy teszek, mint magamnak tetszik. —

Az Isten minden teremtménye, a tronusánál álló Kerubtól kezdve a föld porában csuszó féregig, törvényének, s szent akaratjának hódol, csak az ember lázong, csak az ember vakmerősködik ördögi szemtelenséggel mondani: nekem nem tetszik, én nem akarok neked szolgálni. — Tehát, te oh bünös! te oh por-gyermeke! te állsz ellene Istenednek, ama mindentudó- és mindenhatónak, ki megtekinti s meg-

[1]) Jerem. 2, 3.

rázkódtatja az egek ereit, s megrendíti a föld ezredes sarkait; kinek nevére térdre esik minden mennyben, földön és a poklokban? [1]) Te azt teszed Istened ellen, mi a csecsemőnek sincs megengedve szülői irányában. — Mi a te bünöd? — Vakmerő engedetlenség, szemtelen pártoskodás az Isten ellen. — Nem iszonyu teher-e ez lelkeden?

És honnét ezen engedetlenség? honnét ezen pártoskodás? — Onnét, hogy többre becsüli a bünös a teremtményt a Teremtőnél. Miért ingerli föl a gonosz az Istent? kérdi a Zsoltáros; [2]) megfelel Ezekiel: egy marok árpaért, egy darab kenyérért, [3]) az az, csekélységért, semmiért, egy kis nyereségért, melyhez jutni, hiu dicsőségért, melyet elérni, egy mulékony gyönyörért, melyet törvény ellen élvezni sóvárog. Hasonlítást tesz a bünös az Isten és teremtmény között, s a teremtményért, a semmiért Istenét megveti. Kárhoztatjuk Judást, hogy harmincz ezüst pénzen eladta mesterét; undorral fordulunk el a zsidóktól, hogy Aegyptom foghagymáiért az égből eső mannát, s a gyilkos Barabásért az Isten fiát megvetették; megrója sz. Pál Ezsaut, hogy egy tál lencseért első szülötti jogát s az atyai áldást oda adá: de nem esztelenebb, nem szemtelenebb, nem balgatabb-e a bünös, midőn vétkezve az élő Istent, mindenek forrását és atyját semmiért megveti, elhagyja? „Az ökör megismeri urát, és a szamár ismeri ura jászolyát, panaszkodik az Ur; Izrael pedig nem ismer engem.“ [4]) — Álmélkodjatok ezen egek! borzadjatok és rémüljetek meg fölöttéb. Fáj nemde szivünk, midőn ember embernek, testvér testvérnek méltatlanul eléje tétetik: mily borzasztó gyalázat, mily kegyetlen megvetés az, midőn a Teremtő a teremtményért, a királyok királya egy nyomorék rabszolgaért mellőztetik? Avagy nézzük a kevélyt: ez nem csak, hogy megveti embertársát, kit az Ur szeretni parancsol, hanem azt a porba is tiporni igyekszik; a kinyilatkoztatott isteni igazságokat, melyek szenvedélyével ellenkeznek, vagy melyeket korlátolt elméjével át nem láthat, kigunyolja s fitymálva félreveti. — Vagy nézzük a fösvényt, ki csak földi javak után sóvárog,

[1]) Filip. 2, 10. — [2]) Zsolt. 9, 13. — [3]) Ezek. 13, 19. — [4]) Is. 2, 3.

nemde a hideg s holt érezet, fekvő javait, sőt még barmait is többre becsüli s jobban szereti, mint a mindenható Istent? Igy van a tisztátalanokkal, igy a mértékletenekkel, kik pillanatnyi örömért, egy baromi élvezetért, egészségöket, jó hirnevöket, becsületöket, sőt Istenöket is készek föláldozni.

Korlátozott emberi elme! ne fáradj a bün gonoszsága nagyságának meghatározásában; kevés vagy te annak fölfogására. — Midőn az Isten-ember az olajfák hegyén e felől elmélkedett, vért izzadott.

Tehát a bün az Isten törvényének megszegése. És mi az Isten ránk nézve? Nem csak az ég s föld ura, nem csak a királyok királya: de a mi atyánk is. Nyiltan mondja ezt a nemzetek apostola: „Egy az Isten, ki mindenek atyja.“ [1]) Nem tanított-e minket isteni mesterürk Istenünkhez igy szólani: „Mi atyánk! ki mennyekben vagy?“ [2]) Nem mondotta-e maga Üdvözítőnk mennybemeneteléről szólva: „Fölmegyek az én atyámhoz és a ti atyátokhoz, az én Istenemhez, és a ti Istenetekhez?“ [3]) Tehát a bün az Istennek, a mi mennyei atyánknak megvetése, atyánk törvénye és akaratja elleni pártoskodás, engedetlenség.

Az Isten maga mondja Mózes által: „Átkozott legyen, ki atyját és anyját nem tiszeli;“ [4]) pedig mit bir a gyermek földi atyjától, hogy a tiszteletet meg nem adó átokkal sujtatik? megfelel sz. Tamás: csak a test tömegét, a bünök kutfejét; csak a testet, lelkünk legnagyobb ellenségét, a betegségek és nyomoruságok forrását és tárházát; és e csekélységért ama nagy kötelezettség! Nézz az égre ember! ott egy más atyát találsz; kérdezem Mózessel: „vajjon nem atyád-e neked ő, — ki alkotott, megalapított téged?“ [5]) Ezen atya adá a testedet éltető lelket, kevéssel kisebbé téve téged angyaloknál; [6]) — ő diszesítette föl lelkünket csudálatos erők és tehetségekkel, s végre örök boldogságot is igért neki; ő benne élünk, mozgunk, és vagyunk; [7]) az ő szeme őrködik fölöttünk éjjel és nappal, hogy egy hajszál se essék le

[1]) Efez. 4, 6. — [2]) Máté. 6, 9. — [3]) Ján. 20, 17.— [4]) 11. Móz.27, 16. — [5]) V. Móz. 32, 3. — [6]) Zsolt. 6, 6. — [7]) Ap. cs. 17, 28.

fejünkről tudta és akarata nélkül. Nézzétek az eget, nézzétek a földet, nézzétek mindenható kezének számíthatlan müveit: mind, mind fönnhangon s ezer szóval hirdeti az Ur atyai kegyességét és gondoskodását. Vagy fölfoghatja emberi elme a szeretet ama csodáját, melynél fogva elküldé egyszülött fiát, hogy a leggyalázatosabb s legkinosabb halállal váltana meg minket? melynél fogva elküldé a Szentlelket, hogy sziveinket magasságbeli erővel eltöltené? — Bevezetett ő minket anyaszentegyházába, hogy itt az igazság oszlopára támaszkodva félelem nélkül igazságban és szentségben éljük éltünk napjait. — Ezen jótéteményekkel halmozott ő minket, nem mintha ránk szorult volna, hanem azért, hogy minket örökké boldogítson. — Oh atyai szeretet végtelen nagysága! — És épen ezért, mily nagy gonoszság, mily undok halátlanság, ha egy ember, ha egy keresztény s Isten fogadott fia, az isteni szeretet ily számtalan jeleit lábbal tapodja! „Ilyen atyát megbántani valóban kegyetlenség?“ kiált föl sz. Ágoston. — Nem kérdezheti-e méltán szemrehányólag az Ur: „A fiu atyját, a szolga Urát tisztelni tartozik; ha tehát én atya vagyok, hol az engem illető tisztelet? és ha én ur vagyok, hol a tőlem való felelem!“ [1])

Mi még a bün? megfelel erre Üdvözítőnk: „Bizony bizony mondom nektek, hogy minden, a ki bünt cselekszik, szolgája a bünnek.“ [2]) — Szabadság! te mennyei lény! te Isten fiának öröksége! tehát rólad is lemond az ember, midőn esztelen fölfuvalkodásában félre löki urát Istenét és atyját, és a bün zsoldjába szegődik! — „Nem tudjátok-e, kérdi sz. Pál, nem tudjátok-e, hogy a kinek magatokat szolgákul lekötelezitek engedelmességre, s a kinek engedelmeskedtek, annak szolgái vagytok; akár legyen az vétek, mely halált okoz, akár pedig igazulást szerző engedelmesség?“ [3]) azért mondja szent Ágoston: „Mindenki vétkezvén lelkét az ördögnek adja el, kapván (ár fejében) ideiglenes gyönyör-édességét.“ [4]) Nem adtuk-e a szent kereszt-

[1]) Malak 2, 6. — [2]) Ján. 8, 34. — [3]) Rom. 6, 16. — [4]) Aug. in Epist. ad Rom. cap. VII. v. 14.

ségben Istennek lelkünket? És mínő kárhozatra méltó csalás! nem adja-e azt el a bünös ismét a pokoli zsarnoknak? és mín adja el? „Ingyen“ [1]) mondja Isaiásnál az Ur.

Szolgává, rabbá teszi magát a szabadságra hivatott [2]) ember; azért jól mondja a bölcs: „Tulajdon gonoszsága veszti el a gonoszt, és önnön büneinek kötelékeibe keveredik.“ [3]) Sulyos a testi fogság; de abból pénz, vagy jó akaróink közbenjárása által megszabadulhatunk : de még sulyosabb a bün, a lelki fogság, mert abból semmi más, mint egyedül csak az Isten irgalma képes megszabadítani. Ebből lehet következtetni, mily borzasztó annak állapota, ki az Ur elleneinek rabjává tévén magát, bünt bünre halmoz; ki lábbal tapodja a Megváltó vérét, s minden ujabb vétekkel az embertelen hóhér szolgáknál is kegyetlenebbül ostorozza, irtózatosabban koronázza tövissel a Megváltót, s átdöfi érette dobogó szivét. — Mily borzasztó azon bünrabnak állapota, ki nem csak tulajdon, hanem családatya lévén, gyermekeinek erkölcsi és vallási nevelését is elhanyagolva, ideigleni s örök boldogságuk alapját is aláássa; ki erkölcstelen, botrányos életével, istentelen elveivel egész községekben, sőt az egész hazában nagyobb romlást okoz, mint az epemirigy vagy fekete halál! — Nem iszonyu-e tehát a bün sulya, mely bünös lelkét nyomja? Igen k. a.! mert nem csak engedetlenség és pártoskodás urunk Istenünk s atyánk irányában; nemcsak a bün s kárhozat rabszolgasága: hanem legocsmányabb hálátlanság is. Méltán kérdezheti tehát az Ur Mikeás próféta által: „Én népem! mit cselekedtem ellened, és miben valék neked ártalmadra? felelj meg nekem.“ [4]) Megbántottalak-e azzal, hogy midőn semmi valál, életre hítalak s atyai szeretetemmel őrködtem fölötted, s éretted egyetlen fiam életét Jerusálem véres szinpadán oda adám? „Felelj meg nekem!“ Megbántottalak talán az által, hogy várva megtérésedet behunyt szemmel néztem eddig gonoszságodat? vagy talán az által, hogy érdemed szerint oda nem taszítottalak, hol örökös a kin és fogcsikorgatás? „Felelj meg nekem!“ —

[1]) Is. 52, 3. — [2]) Gal. 5, 13. — [3]) Péld. 5, 22. — [4]) Mik. 6, 3.

Nem borzasztó e tehát a bünös állapota, ha a jelent tekinti, mely szüntelen kiáltja: te engedetlen, pártoskodó, hálátlan teremtménye vagy uradnak Istenednek, Atyádnak, te bün s kárhozat rabja lettél! a te szivedet nagy teher nyomja! —

* * *

Keresztény atyámfiai! Nem mondja-e nekünk is a lelkiismeret, mint hajdan Bálaámnak az angyal: „Veszedelmes az utad, ellenem vagyon?“ — [1]) Ne ámítsuk magunkat: „Isten szemmel tartja az ember utjait, cselekedeteit, és minden lépéseit látja, olvassa.“ — [2]) Ha tehát a bün sulya nyomja lelkünket, igyekezzük azt magunkról lerázni; ime most a kellemetes idő, ime most az üdvösségnek napja! [3]) — Menjünk a vizkórossal Jézushoz, ki maga hí minket: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok, és én megnyugtatlak titeket.“ [4]) Amen.

[1]) III. Móz. 22, — [2]) Péld. 5, 21. — [3]) II. Kor. 6, 2. [4]) Mát. 11, 28.

Pünkösd után XVII. vasárnapra. I.

Szeressed a te uradat Istenedet teljes szivedből és teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legfőbb és első parancsolat. A második pedig hasonló ehhez: szeressed felebarátodat mint tennen magadat. — Máté: 22, 37—39.

„Az Isten csupa szeretet!“ [1]) mondja a könyvek könyve. Az Isten csupa szeretet! énekli a mennyei boldogság fényözönében lévő szeráf. Az Isten csupa szeretet! zengi az ezernyi világok bámulandó öszhangzata. Az Isten csupa szeretet! ez van irva a csillagoktól ragyogó égboltozatra, ezt hirdeti ezer nyelvvel földünk, — ezt mosolyogja a kisded, — ezt imádkozza az öreg. — Az Isten csupa szeretet! „ki ugy szerette a világot, hogy egyetlen egy szülött fiát adta oda érette.“ [2])

Lehet-e tehát csodalkoznunk azon, hogy ha az, ki csupa szeretet, ki szeretetből teremté az embert, ki szeretetből küldé el egyszülött fiát, hogy az ördög rabságába esett embert megváltsa, s végre kinek szeretete ontatik ki szivünkben a szentlélek által, ki adatott nékünk: [3]) lehet-e csudálkoznunk azon, hogy ha azt kivánja tőlünk, miszerint szeretetét szeretettel viszonozzuk? — lehet-e csudálkoznunk, hogy ha igy szól: „Fiam add nekem szivedet?“ [4]) — lehet-e csudálkoznunk azon, hogy ha a mai evangeliumban isteni mesterünk azt állítja, hogy az első és fő

[1]) Ján. 4, 6. — [2]) Ján. 3, 16. — [3]) Rom. 5, 5. — [4]) Péld. 23, 26.

parancsolat a szeretet, és a második ismét a szeretet? — lehet-e végre csudálkoznunk, hogy ha a nemzetek apostola is igy nyilatkozik: „Minden törvénynek teljesítése a szeretet;“ [1]) azért, „Ha bár embereknek avagy angyaloknak nyelveiken szólnék is, de ha szeretetem nincsen, olylyá lettem, mint a zengő ércz, vagy pengő czimbalom. És ha a jövendőmondóságnak ajándékával birnék, és minden titokba belátnék, és minden tudományom volna is; sőt, ha olyan erős volna hitem, a milyen a hegyek átvitelére is elegendő: de ha szeretetem nincsen, semmi sem vagyok. És ha elosztanám is a szegények táplalására minden vagyonomat; sőt ha testemet tüzre adnám ugy, hogy elégjek: hogy ha szeretet nincsen én bennem, semmit sem használ nekem?“ [2])

De ki az, ki szereti az Istent? — Megfelel-e kérdésre maga isteni mesterünk szent János evangelistánál: „A ki az én parancsaimat tudja, és megtartja azokat, az szeret engem.“ [3]) „Ha ki engem szeret, az én beszédemet megtartja, s az én Atyám is szereti őtet, hozzá megyünk, és nála lakó helyet szerzünk.“ [4]) Tehát boldogság a szeretet örök jutalma. Ellenben, ki az Isten törvényeit megszegi, ki gonoszságot gonoszságra halmoz, ki Jézus beszédeit meg nem tartja, az, ki az Istent nem szereti; [5]) pedig irva van: „A ki nem szeret, halálban marad.“ [6]) Tehát, ki a parancsot meg nem tartja, az nem szeret; s a ki nem szeret, halálban marad; következőleg, ki a parancsot meg nem tartja, halálban marad. —

Érted-e ezt bünös ember? — te! ki az Isten törvényét szántszándékosan megszegve vétkezel? — te! ki engedetlenkedel, ki pártot ütsz Istened, urad s atyád ellen? ki az Ur elleneihez állva a legundokabb hálátlanság bélyegét nyomod homlokodra? — Érted-e ezt, te! ki a test, világ s ördög iránti szeretetből, elhagyád a szeretet Istenét? — Érted-e „A ki nem szeret, halálban marad?“ —

[1]) Rom. 13, 10. — [2]) I. Kor. 12, 1—3. — [3]) Ján. 14, 21. — [4]) U. o. 23. — [5]) U. o 24. — [6]) I. Ján. 3. 14.

Igy hát nem csak a mult és jelen rémíti a bünöst; de legborzasztóbbá teszi az ő állapotát a jövendő, mely szüntelen mennydörgi: bünös! az Isten büntető keze közelít hozzád!

Tegyük tehát mai elmélkedésünk tárgyává.

A bünös jövendőjét.

Isten! kinél mult, jelen és jövő egy nap; ki megtekinted a földet, és megrázod azt sarkaiban: rázkódtasd meg a jövendő felöli elmélkedésnél bünös gyermekeid szivét, hogy irántodi szeretetre gerjedve, s téged, ki csupa szeretet vagy, szeretve, büneit elhagyja, és édes reménynyel nézzen az örök jövendő felé. — Ti pedig k. a.! figyelmezzetek.

* * *

„A jó és gonosz tudásának fájáról ne egyél; mert a mely nap róla eszel, halállal halsz meg.“ [1]) E szavakban tudatta Isten az első ember-párral parancsát, és azon büntetést, mely parancsának megszegését követendi. — Jól emlékeztek e szavakra első szülőink, mihelyt, a tiltott fának gyümölcséből evén, vétkezének. Fölnyiltak szemeik, keserü bánat, szégyen s félelem között remegve igyekeztek az Isten szine elől el bujni, elrejték magokat a paradicsom fái közé. — Borzasztó állapot! minden pillanatban az Urat jönni, s az igért büntetést végre hajtatni vélték. Az aggódás sorvasztó érzetében föl föl kiáltának: most, most jön a halál, és mi mindjárt nem leszünk. Estig tartott ezen aggasztó helyzet, midőn mennydörgéshez hasonlóan kezdett az Ur szava hangzani a paradicsomban mondván: „Ádám! hol vagy?“ [2]) A majd nem halálra ijedt emberpár kezeit öszekulcsolva zokogott: jaj nekünk! közelit az Isten büntető ostora. — Ez, most is, a bünösök sorsa, — kik bünös atyjáik vétkes nyomain járnak: öröklik a bünnel a bekövetkező büntetés félelmét is. E büntetés semmi esetre sem fog elmaradni. Föl nem tartható léptekkel közelít a bü-

[1]) I. Móz. 2, 17. — [2]) I. Móz. 3, 9.

nöshöz; fenyegeti őtet, mint a zivatar, mely a harag fellegeit közelebb hajtva, sürübb- és feketébbekké teszi; gyakran lassan, de később annál nagyobb erővel czikáztatja villámait, szórja boszuló mennyköveit a bünös feje fölött. Igen bünös! ha a multba pillantasz rád kiáltja, hogy te nagyot, kipótolhatlant vezztettél; — nem hallgat a jelen, de nyiltan hirdeti, hogy a bün nehéz terhe nyomja lelkedet. — Ha még ekkor sem nyilnak meg szemeid, ordít a jövő mondva: az Isten büntető ostora közelít hozzád!

Igen, már e földön büntetés vár rád bünös ember! — De hogyan? hiszen te mondhatod: hála a sorsnak! eddig szivem vágyai szerint éltem, voltak vidám napjaim, gondoskodtam jövőben is ilyenekről; mit gondolok én a hiában való jövendölők ijesztgetéseivel! De ugyan mi is érhetne engem? Hiszen egészséges vagyok, vetéseim és rétjeim buján zöldelnek, pénzem van elég, vannak ép egészséges, reményteljes gyermekeim, egy szóval: szerencsém erős alapon áll. — Boldogtalan! minő alapra fektetéd reményeid fellegvárát? A bünre? ugy fövényre épitettél; pedig Jézus szavai szerint: bolond emberhez hasonló az, ki házát fövenyen építi; [1]) mert fölzudulnak a szelek, megerednek az ég csatornái, a házra ütnek a hullámok: megrendül, összeomlik, s nagy leend a pusztulás. — Vagy talán megfékezheted a bömbölő vihart, ellenállhatsz a romboló szélvésznek, vagy a villám és tüz emésztő erejét kezedben tartod, vagy te alkotád a föld alapját? Ha nem, — akkor rettegj, mert egy szélvész kél, és ábrándozott szerencséd összeomlik, mint a gyermek kártya-vára. —

Vagy hol lakol? nemde a földön az emberek között. Mi a föld? — nem egyéb, mint a mult nagyság és dicsőség romja. E romok közt botorkálnak az emberek, tövisek és bojtorjánok közt kell izzadniok, hogy éhségöket enyhíthessék; itt sirnak a gyermekek, ott zokognak az özvegyek; itt jajgatnak az árvák, ott ordítva versengnek a testvérek; itt üvöltenek a bolondok, ott nyögnek a betegek; amott hörögnek a haldoklók; és mindenütt a nyomornak e zürzavarában zúg a lélek-harang halotti gyász hangja. Menj bár hová,

[1]) Máté: 7, 27.

sirok között állsz, s atyáid csontjain tipródol. — Lásd ez mind az Isten büntetése, a bün gyászos következménye, az atyai átok valósulása! — Menj bár bová, — nem fogsz helyecskét találni, hol a bün és halál nyomait nem hagyta volna. Valld meg tehát: mondhatod-e igazán: itt semmitől sem kell félnem, itt bátorságban lakhatom!

Tegyük föl, hogy találsz egy oly helyet, hol semmi szerencsétlenség- semmi veszedelemtől sem kell tartanod, hol élvezhetsz minden kigondolható örömöket: nyugott, megelégedett fogsz e lenni lelkedben is? — Nem. — Magaddal hordozod legszigorubb birádat, kitől meg nem válhatsz soha, mint meg nem válhatsz árnyékodtól; ez hangosan hirdeti az Isten itéletét, s bár hová mégy, üldöz, mint egy féreg sziveden rágódik. És e szigoru, e tántoríthatlan biró: tennen lelkiismereted. Lásd ez is a bün büntetése! maga mondja az Ur: „Nincs békeségök az istenteleneknek.“ [1]) — Halljad a királyi széken ülő s mindent bőségben biró Dávidot: „Nincsen béke csontjaimban vétkeim miatt.“ [2])

Tegyük föl tovább, hogy elnémíthatod a lelkiismeret vádoló szavát, s mint atyáink a paradicsom fái között estig, ugy te is elrejtheted magadat az Ur haragja elől élted alkonyáig: mit fog az is használhatni? — Semmit. — Ütni fog élted végső órája előbb utóbb; „mert elvagyon végezve, hogy minden ember egyszer meghaljon;“ [3]) ütni fog élted végső órája előbb utóbb, s hallani fogod a haragos Isten szavát: Ádám! hol vagy? — ember! por és hamu! hol vagy? — jöjj elém! ismét por és hamuvá kell lenned, meg kell halnod! —

Oh bünös! mily borzasztó leend állapotod, ha e szavakat fogod hallani, ha a halál hideg kezét rád teszi! — Mily borzasztó leend állapotod, ha a halál elválaszt házad-, pénzed- s többi javaidtól, melyekért elhagyád uradat Istenedet s atyádat, melyekhez szivedet tapasztád! ha elválaszt házas társad-, gyermeked-, szomszédod-, és barátodtól! midőn kénytelen leendesz Ágog Amalek királyával igy fohászkodni:

[1]) 48, 22. — [2]) Zsolt 37, 4. — [3]) I. Kir. 15 32

„Tehát igy szakasztel a keserü halál?!“ [4]) ha lelked elválva a testtől, ez, melyet annyira szerettél annyira ápoltál, annyira iparkodtál diszesíteni, a férgek elede és tárháza leend! Mily borzasztó leend állapotod, ha jegesedő szemeid előtt gunyolólag fog elvonulni a fénypolcz, az élvek tábora, a hiuságok hiuságának nagy serege, s elenyészik elötted, mint a szappanbuborék! ha kénytelen leendesz belátni azt, mit az Üdvözítő oly régen megmondott: hogy egyre vagyon szükség, mely el nem vétetik; [1]) ha át fogod látni, hogy mit használ embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkének kárát vallja?! [2]) — Mint fogod magadat érezni oh bünös! ha az általad tapodott törvény rongyai, ha az elhanyagolt jók rémképei, ha a meggyilkolt ártatlanság, ha a félrevetett isteni kegyelem, boszuért lihegve, jelenik meg halállal tusakodó lelked előtt?! — Mint fogod magadat érezni, ha már nem leend számodra semmi remény, semmi vigasztalás, semmi segítség?! ha elhágy minden, csak a kárhoztató lelkiismeret szava mennydörög lelked borult láthatárán?! — Igen! az utolsó pillanatban a mult, a jelen és a jövő, az idő és örökkévalóság a haldokló bünös halálos ágyához gyülekeznek, hogy a kétségbeesést befejezzék. A mult ugyan is fölsorolja elötte élte napjait, mint annyi girákat, melyeket azért kapott az idők Urától, hogy azokkal kereskedve az örök életre kincseket gyüjtsön; s ő nem csak hogy nem használva földbe ásta, de az Ur ellen fordította; holott tudnia kellett volna a mennyei király e parancsát: „A haszontalan, a kapott gírákat sehogyan vagy roszul kezelő, szolgát vessétek ki a külső sötétségre: ottan lészen sirás és fogak csikorgatása.“ [3]) — A jelen láttatja és érezteti vele azon örvenyt, melybe esztelenül rohant, gonoszságainak kötelékeit, melyek megfogták, büneinek sulyát, mely az ég s föld nehézségével sulyosodik lelkére, ereje és ideje hiányát arra, hogy a mult gonoszságait jová tehesse, lelke terhétől menekülhessen, Istenével atyjával kibékülhessen. A jövendő pedig velőt rázólag menydörgi: az Isten igaz biró, ki megjutalmazza a jót, és megbünteti a gonoszt. — Valóban

[1]) Zsid. 9, 27. — [2]) Luk. 10, 42. — [3]) Máté: 16, 26. — [4]) 25, 30.

ily halálos kin, a kétségbeesés e borzasztó neme, elegendő büntetésnek látszik! — De nem elég.

Míg a halálos veríték hideg cseppjei serkedeznek a fásult homlokon; míg a boldogtalan lélek búcsut vesz a földi porhüvelytől: addig a mennyei család-atya számadásra szólítja a bünöst mondván: „Adj számot sáfárságodról!“ [1]) Meg fog jelenni a boldogtalan lélek azonnal az Isten itélő-széke elött, hol nincs helye a rang különbségnek, személy válogatás- és mentségnek. — Az Isten az örök igazság ül a birói széken, őtet se ajándék, se siralom meg nem kérlelhetik. A kegyelem tengere szemére hányatik ekkor a bünösnek, melyet hátra vetett; gonoszságai, melyeket üzött ellene nehézítik az isteni kezeket. — Igen! mert „elvagyon végezve, hogy minden ember egyszer meghaljon, azután pedig megitéltessék.“ [2]) —

Rettegjetek tehát világ kevély hatalmai! kik, mint a férget megvetve tapodjátok émbertarsaitokat, a halál titeket is halomba ver, s a megvetettek hamvai diadalmasan fognak senyvedni büszke porotokon; azután pedig az itélet. — Rettegjetek ti is igazságtalanok! kik embertársaitok véréből gyüjtétek elhagyandó kincseiteket: rövid idő mulva mások lesznek megrakva azokkal s ti örökre megfosztva; azután pedig az itélet. — Rettegjetek ti is gaz árulók, istentelen cselszövők! kik nem irtóztok szentségtelen kezekkel a közös anya, az édes haza kebelét földulni, fiait egymás ellen izgatni; — vagy kik gyávák vagytok azt a kisértet óráiban támogatni: a mennyei király elfogja hozzátok is küldeni a boszu angyalát; azután pedig az itélet. — Rettegjetek ti is minden szentségnek gúnyolói! a gyönyörök öléből, melyben bujálkodtok, s melyekért megvetitek, lábbal tapodjátok az emberi nem legdrágább kincsét, a szent hitet: nem sokára titeket is kiragad a halál; azután pedig az itélet, melyben kimondatik rátok az átok: „Távozzatok el tőlem átkozottak az örök tüzre, mely készíttetett az ördögnek és angyalainak.“ [3]) — És meg fogtok győződni, hogy valamint a mennyország nem rege:

[1]) Luk. 16, 2. — [2]) Zsid. 9, 27. — [3]) Máté: 25, 41.

ugy a pokol sem gyermeket ijesztő mese, hanem igaz valóság. —

Ime k. a.! ez a bünös jövendője!

* * *

Ajkaitokról olvasom k. a.! ama kérdést, melyet pünkösd napján az apostolokhoz intéztek hallgatóik: „Atyánkfiai férfiak! mit kell tehát cselekednünk.“ — Én is Péter apostollal felelem: „Térjetek meg.“ [1]) — „Mindezek fölött pedig, intlek szent Pállal, öltsétek föl a szeretetet;“ [2]) mert, mint bölcs Salamon mondja, „minden vétket elfödöz a szeretet.“ [3]) — Ha tehát a bünokozta szomoru jövendőtől menekülni akartok: szeressétek az Istent, mindenek fölött, mint a mai evangeliumban Üdvözítőnk is parancsolja, szeressétek felebarátokat, mint tinmagatokat; és akkor boldog jövendő, az Isten a boldogság adója és kutfeje vár rátok; „mert az Isten csupa szeretet, — ki a szeretetben állhatatos, Istenben marad, és az Isten ő benne.“ [4]) Amen.

[1]) Ap. cs. 2, 37–37. — [2]) Kolos. 3, 14. — [3]) Példab. 10, 12. — [4]) Ján. 4, 16.

Pünkösd után XVII. vasárnapra. II.

Melyik a nagg parancsolat a törvényben. — Máté: 22, 35.

A farizeusok és törvénytudók egybegyülvén körülvették Jézust, és egyik közülök azt kérdezte tőle, melyik a legnagyobb parancsolat, a legfőbb kötelesség, melyet kinek kinek teljesítenie kell, hogy üdvözüljön? A kérdezősködés magában tekintve nem volt rosz, mert minden embernek legfőbb gondját arra kell fordítania, miszerint üdvössége megnyerhetésének módjáról magának bizonyos tudomást szerezzen. Azonban az említett farizeusok nem ily szent szándékból kérdezték Jézustól: melyik légyen a főparancsolat az Isten törvényei között; mert a fölolvasott evangelium világosan megemlíti, miszerint ezen kérdéssel csak kisérteni akarták Jézust szokásuk szerint, hogy annak feleletében okot és alkalmat keressenek, Jézust szavaiban megfogni, és ekképen őt a nép előtt vádolni és gyülöletessé tenni. Tudván Jézus a kérdezősködőknek ez álnok szándékát, olyan feleletet adott nekik, melyben lehetetlen volt, gáncsot találni, mivel maguk a farizeusok és irástudók is az isteni és felebaráti szeretet két parancsolatját tartották legfőbbnek Mózes törvényében.

De a farizeusok és irástudók álnok szándéka mellett még másik hibájok és tévedésök is kitünik kérdezősködésökből. Ugyanis, midőn ők azt kérdezték: melyik a legfőbb parancsolat, melyet teljesítenie kell annak, ki üdvözülni akar, igen nyilván kijelentették azt is, hogy ők az isteni paran-

csolatok között olyan különbséget tesznek, miszerint nem mindegyik parancsolatot kellene az üdvözülni akarónak teljesítenie, s igy az üdvösség veszélyeztetése nélkül el lehetne azok közül némelyeket hanyagolni.

K. a.! a farizeusok és törvénytudók ez említett hibás véleményét osztja jelenleg is sok keresztény, — azon keresztények t. i. kik, ha némely isteni törvényt teljesítenek is, mivel azokat nagyoknak tartják, más parancsolatokat meg könnyen elhanyagolnak, mert csekélyeknek látszanak elöttök; kik ha némely jóságos cselekedetet megtesznek is, másokat meg elmulasztanak, mert csekélységeknek tartják; kik ha némely vétektől őrizkednek is, másokat meg minden lelkiismeret-szorongás nélkül elkövetnek, mert csekélységeknek látszanak.

K. a.! a törvényeknek, a jóságos cselekedeteknek és bünöknek ezen most említett hibás megkülönböztetése vitte hajdan a farizeusokat és törvénytudókat a gonoszságnak azon állapotára, mely miatt oly utálatosokká tették magukat Krisztus urunk előtt. Ez lelki veszedelme most is igen sok kereszténynek. Ha tehát e lelki veszedelmet el akarjuk kerülni, az isteni törvényeket egyiránt igyekezzünk teljesíteni, és a csekélységeket meg ne vessük se a jóban se a roszban. — Meg ne vessük a csekélységeket:

1-ör a jóban:

2-or a roszban. — Figyelmezzetek.

I.

Az isteni törvények két rendbeliek: parancsolók, és tilalmazók a szerint, mint sz. Dávid mondotta: „Távozzál a gonosztól, és cselekedjél jót. [1]) A parancsoló törvények arra köteleznek bennünket, hogy istenesen éljünk, az erkölcsi jót szeressük, s kövessük, a jóságos cselekedeteket gyakoroljuk. A tilalmazó törvények pedig arra köteleznek, hogy a rosztól, a büntől őrizkedjünk. Mint

[1]) Zsol. 36, 27.

látjuk, mind az egyik mind a másik rendbeli törvények egyiránt az isteni fölség dicsőitésére és lelkünk üdvösségére céloznak; és egyiránt köteleznek bennünket mint isteni törvények az engedelmességre, az az arra, hogy teljesítsük a nélkül, hogy mi azok között szabad akaratunk és tetszésünk szerint talán válogathatnánk, s némelyeket mint talán kevesebbé kötelezőket elvethetnénk, s az általok parancsolt jót elhanyagolni, a tilalmazott roszat elkövetni a lelkiismeretnek minden séreleme nélkül szabadságunkban állana. Nem mondjuk ugyan mi katholikus keresztények azt, mit bizonyos eretnekek, hogy minden jóságos cselekedetnek elmulasztása, és minden véteknek elkövetése egyenlő mértékben nagy; hanem csak arról van szó jelenleg, hogy az Isten törvénye által parancsolt jót és tiltott roszat meg ne vessük, bár mily csekélységnek látszassék is az. Ugyanis:

Midőn az ur Isten a tiz parancsolatot adta Mózesnek, azt mondja a szent könyv, hogy mindegyik parancsolat átadását — különbség nélkül — borzasztó mennydörgés, villámlás és trombiták harsogása kisérte annak jeleül, hogy a kik azon törvényeket megszegik, el nem kerülik annak büntetését, kinek királyi széke az egekben van, [1]) és a ki megtekinti a földet, és megrenditti azt. [2]) Nem különben midőn elöszámlálta az ur Isten a jutalmakat, melyeket várhatnak törvényeinek teljesitői, és a büntetéseket, melyeket el nem kerülnek parancsolatainak megszegői, [3]) ekkor is egyenlően kötelezőknek nyilvánította minden törvényét a nélkül, hogy különbséget tett volna a szorosabban vagy tágabban kötelezők között. De Krisztus a mi isteni tanitónk sem tett ilyen különbséget, hanem egyáltalán mondotta: „Tartsd meg a parancsolatokat, ha be akarsz menni mennyeknek országába.“ [4]) Ezekkel megegyezőleg mondja Jakab apostol. „A ki az egész törvényt megtartja is, vétkezik pedig egyik ellen, mindenikben vétkessé lön; mert a ki azt mondotta: ne paráználkodjál; azt is mondotta: ne ölj.“ [5]) Ugyanezt mondja sz. Jeromos is: „Ne gondold azt, hogy az egyik vagy másik isteni parancsot meg szegheted, mivel az nem látszik neked oly igen nagy-

[1]) Zsid. 10, 5—2. — [2]) Zs. 113, 32. — [3]) III. M. 26, 3. — [4]) Máté: 19, 17. — [5]) Jak. 2, 10.

nak. Mert valamint a legnagyobb, ugy a legkisebb törvény is isteni törvény, és mindegyiknek áthágása megsérti az Istent.“ Vagy egy alattvaló, egy szolga válogathat-e urának parancsolatai között? s elhanyagolhatja-e egyiket vagy másikat parancsolójának megbántása nélkül? Igy kell nekünk is mind a parancsoló, mind a tilalmazó törvényeket teljesítenünk, habár csekélységnek látszassék is, a mit parancsolnak vagy tiltanak; mert ugyanazonegy isteni fölség adja a törvényeket, és mert a csekélységeknek elhanyaglása és megvetése a nagyoknak megvetését vonja maga után.

Krisztus a mi isteni tanítónk azt mondja. „Legyetek tökéletesek, mint az Atya, ki mennyekben vagyon.“ [1]) Ezen parancsolat nyilván azt mutatja, hogy az ember nem születik ugy mint tökéletes, mint szent; hanem kinek kinek önmagát kell tökéletessé és az isteni kegyelem segítségével szentté tennie. Ez pedig hirtelen és egyszerre nem történik, hanem csak időfolytával, lassankint. Mivel t. i. az ember romlott természeténél fogva hajlandó a roszra, [2]) szükséges, hogy a roszra hajló természetet zabolázza, és a jót, az erényt megkedvelje, és annak gyakorlásához hozzá szokjék; tudnivaló dolog pedig az, hogy ha akár magunkat, akár másokat akarunk valamihez szoktatni, azon kezdjük a hozzászokást, a mi legcsekélyebb és legkönnyebb. A természetnek ezen utján lehet és kell nekünk is az erényt megkedvelnünk, annak gyakorlását megszoknunk, és megállapodás nélkül folytonosan előre haladva azon tökéletességhez közelednünk, melyet Jézus fönnemlített szavaival elénk tüzött.

Már azt kérdem: ez erényes, tökéletes, szent élet lehetséges e azoknál, kik az erényt, a jóságos cselekedeteket, és az isteni törvényt elhanyagolják holmi csekélyebb dolgokban? Ki utra indul, nemde a második s többi lépést meg nem teheti, míg az elsőt meg nem tette? Igy, a ki a törvény által parancsolt csekélyebb kötelességet elhanyagolja, hihető-e, hogy az serényen engedelmeskedik a sulyosabb cselekedetet parancsoló törvénynek? A kiben nem volt annyi felebaráti szeretet, hogy szomjuzó embertársának egy italvizet nyujtott volna: hajlandó lesz-e az olyan szerencsétlenen

[1]) Máté: 5, 48. — [2]) Rom. 7, 23.

megkönyörülni, a kin csak saját szenvedelmének megtagadásával vagy vagyonának némi föláldozásával segíthetne? Vagy a ki egy csekély akadék és nehézség miatt elállott az erény és isteni parancs utjától: hihető-e, hogy az a makacsabb kisértettel meg fog víni elszánt akarattal? Ez a természetnek nem szokott utja. A legroppantabb épületet is alólról kezdjük fölfelé építeni. Az erényes életben is csak az emelkedhetik föl a tökélettesség fokára, ki semmit sem tart csekélységnek, mit Istenért, az erényért és lelke üdveért szükséges cselekedni. Ekképen cselekedett sz. Pál apostol is hiveivel: a kik még csak kezdők és gyöngék voltak a keresztény hitben, azoknak tejet adott — azt mondja, — a kik pedig már megerősödtek, azoknak vastag eledelt, [1]) vagy is amazoktól csak a könnyebb parancsolatok teljesítését kivánta, emezektől pedig a terhesebb kötelességeket is.

Ábrahám nem egyszerre és rögtön erősödött meg az Isten iránti bizodalomban és engedelmességben annak parancsolatai iránt annyira, hogy minden vonakodás nélkül kész volt egyetlenegy fiát föláldozni. Ő is a csekélyebb dolgokban szokta meg az engedelmességet, és az isteni parancsolatokat különbség nélkül oly hiven és gyorsan teljesítette, mintha mindenütt testi szemeivel látta volna az Istent maga előtt állani. [2]) Igy lett Jób pátriárka is a béketürésnek és Isten iránti erős és állhatatos bizodalomnak oly dicső példája; mivel az apróbb viszontagságokat megszokta Istenben helyzett reménynyel és csendes szivvel viselni. Igy tudta a szeplőtelen szüz életü Susánna a buja vének gonosz szándéka ellen szerencsésen élete fertőzetlen tisztaságát megmenteni; mivel megszokta a harczot még olyan gondolatok ellen is, melyek szivének tisztaságát sérthették volna. — Csak ugy erősödünk, gyarapodunk és tökéletesedünk mi is az istenes életben és kereszténvhez illő erkölcsökben, ha a legcsekélyebb jót sem hanyagaljuk el, melyre az Isten parancsolatja kötelez és szent malasztja int bennünket. Azért mondja sz. Pál apostol is, hogy „a mi csak egy szempillanatig való, és könnyü, az a dicsőségnek örökkévaló nagy voltát szerzi meg bennünk;“ [3]) mintha világosabban mondaná az apostol,

[1]) I. Kor. 3, 2. Zs. 5, 12. — [2]) I Móz. 17, 1. — [3]) II. Kor. 4, 17.

hogy az ember üdvössége sokszor egy szempillanattól függ, azon pillanatól, midőn az Isten malasztja majd egy majd más alkalommal int bennünket valamely jóságos cselekedetnek gyakorlására, vagy a fenyegető veszélyes kisértetnek elkerülésére; s ha az ily szerencsés pillanatot elhanyagolja az ember, és az Istennek intő szavát nem követi, vesztve lehet örökre lelkének üdvössége.

Hát ha az Isten malasztja a gonoszságokban elmerült bünösnek szivét érinti, és a bünös felébred a kárhozat álmából: vajjon képes lesz-e a bilincseket, melyek őt megszokott vétkeihez kötötték, egyszerre széttépni és azokból kibontakozni? Bizonyára nem. Valamint lassankint lett roszszá, s az aprólékos vétkekből mind nagyobb nagyobb gonoszságok örvényébe sülyedt: ugy az eltévesztett istenes élet utjára is csak lépésenkint térhet vissza.

Tartsuk tehát szemeink elött szüntelen a mi isteni tanítónknak szavait, ki azt mondotta: „Ki a kevésben hű, csak az hű a sokban is,“ [1]) és a legcsekélyebbnek látszó isteni parancsolatot se szegjük meg, a legparányibbnak látszó erkölcsi jótse mulaszszuk el; mert az aprólékos joságos cselekedetek serény és buzgó gyakorlása által szokjuk meg a terhesebb törvények teljesítését és az istenes jámbor életet. — De az aprólékos roszat és csekélyeknek látszó vétkeket se vessük meg.

II.

Valamint tökéletessé, szentté nem lesz az ember egyszerre: ugy roszszá sem fajul el hirtelen senki; hanem a kisebb vétkeken kezdi és a nagyokon végzi. Ezt tanítja a mindennapi tapasztalás és a szent irás számtalan példája. A legnagyobb folyóvizek is egy maroknyi forrásból veszik eredetöket, és midőn több meg több apró patakocska ömlik a kicsike forrás vizébe, oly nagygyá nevekedik, hogy mindent elrombol és magával sodor, mit utjában talál. Hogy ily kártékony vizár ne keletkezzék, nemde az által lehetett és kellett volna meggátolni, ha a kis maroknyi forrás elfojtatott volna? Igy szükséges az embernek is az aprólékos vétkeket kerülni és

[1]) Luk. 16, 10.

megfojtani; mert ha az aprólékosokat megvetjük, és tartózkodás nélkül elkövetjük, belevisznek azok bennünket a nagyokba is.

Ugyanis, habár a csekélyebb vétkek meg nem fosztják is lelkünket a megszentelő malaszttól, de azt apródonkint fogyasztják mégis; az isteni malaszt fogyatkozásával azután hülni kezd lelkünkben az Isten iránti szeretet és félelem is; csökkenik az erkölcsi jó iránti buzgalom, és a kezdetben szorongó lelkiismeret mind inkább és inkább tágulván, megszünik abban kicsinyenkint a büntőlvaló félelem és irtózás, s végre oda jut, hogy nem csak különbséget nem tesz a kicsiny és nagy vétkek között, hanem a vétket véteknek sem ismeri. Hogy ez igy szokott történni, bizonyítják magának az Istennek eme szavai: „A ki a kicsiny vétkeket megveti, az lassankint nagyokra vetemedik.“ [1]) Vagy testünkön az apróbb sebeket, betegségeket; földi, világi javainkban a kisebb kárvallásokat megvetjük-e azért mivel csekélyek? Ha az efféléket gondosan orvosoljuk és kerüljük azért, hogy halálosokká, nagyokká ne nevekedjenek: nem kell e annál inkább lelkünket is addig őrizni az aprólékos vétkektől, míg nagyokká és halálosokká nem fajulnak? Azután az ur Isten a mi mindenható teremtőnk, urunk, jótévő, kegyes és gondos atyánk: nem illik-e, nem szükséges-e hogy, ha mi háladatos, tisztelő és engedelmes gyermekei kivánunk lenni, legkisebb vétekkel se bántsuk meg őtet? Ehhezképest mondja aranyszáju sz. János: „Azt kell mindenkor tekintenünk, ki légyen az, ki nekünk parancsol, nem pedig azt, ha vajjon csekély vagy nagy dolgot parancsol-e?“ Ha pedig ezt meggondoljuk, azt mondja sz. Jeromos. „Én nem tudom, ha van-e, lehetne-e, olyan vétek, melyet tulajdonkép kicsinynek lehetne mondani, miután minden vétek az isteni fölségnek megbántása és megvetése.“

Krisztus a mi isteni tanítónk azt mondotta, hogy a nagy dolgokban is csak az hű, ki hű a kicsinyekben. [2]) E szent isteni igékből önkint az következik, hogy hűtelen az a nagyokban is, ki a kicsinyekben hűtelen; a mi más szavakkal azt jelenti, hogy, a ki az Isten parancsolatját csekélyebb dol-

[1]) Sirák: 19, 1. — [2]) Luk. 16, 10.

gokban merészkedik megvetni és áthágni, az nem fél nagyobb vétségeket is elkövetni az Isten törvényei ellen. Ugyanis, mihelyt nem érzi szivünk azt, mit Jézus mondott, hogy az ő törvényének igája édes; [1]) mihelyt nem mondhatjuk magunkról, mit sz. Dávid mondott: „Uram! a te törvényeidben gyönyörködöm, és el nem feledem a te parancsolataidat:“ [2]) azonnal nehezeknek kezdenek elöttünk látszani a törvények, elfeledkezvén Krisztusnak azon szavairól, hogy „mennyeknek országa erőszakot szenved, és csak azok juthatnak oda, kik vétkes indulataikon erőszakot tesznek és azokat legyőzve megóják magukat a vétektől.“ [3]) Ha pedig erről megfeledkeztünk, bár miként ajánlja is Krisztus a maga törvényeit, hogy azok terhe könnyü: mi mégis mint elviselhetleneket lerázzuk azokat magunkról, előbb a csekélyebb kötelességek teljesítését elhanyagolva, utóbb a legfőbbek ellen is tartózkodás nélkül elkövetve a roszat. Ehhezképest mondja sz. Ágoston. „Nincs oly csekély vétek, mely nagygyá ne nevekedjék, ha azt kezdetben megvetjük.“ Vagy Dávid király, kit az ur Isten szive szerinti férfiunak nevezett, [4]) az Istennek ezen kedves embere egyszerre, rögtön lett-e gyilkossá? Bizonyára nem. Elsőben csak hivalkodva vesztegette az időt; hivalkodás közben vétkes gondolat ütközött szivébe, a gondolat kivánságra gerjedt, s mivel a vétkes gondolatot mindjárt legelőször el nem fojtotta, abból következett házasságtörés, mit végre egy büntelen embernek megölettetésével fejezett be Dávid. [5]) — Igy sülyed az ember most is a vétkek örvényébe folytonosan mélyebbre, ha az első lépésektől az aprólékos vétkektől nem őrizkedik. Azért mondja sz. Bernárd: „Az istenfélő keresztény, ha istenfélő akar maradni, nem csak meg nem veti az apróbb vétkeket, hanem szintén oly szorgalommal kerüli mint a nagyokat; mert mind azok, kik nagy bünökbe estek, kicsinyeken kezdették.“

Vagy Krisztus együdvözítő anyaszentegyházának elfajult hálátlan gyermekei, kik korunkban oly nagy számmal találtatnak, egyszerre merültek-e a vallástalanságnak azon vastag sötétségébe, melyben nem látják annak szükségét,

[1]) Máté: 11, 29. — [2]) Zs. 118, 14. — [3]) Máté: 11, 12. — [4]) I. Kor. 13, 14. — [5]) II. Kor. 11, 15.

hogy akár az Isten, akár az egyház, akár az erény törvényei előtt meghajoljanak? Bizonyára nem. Ezek is holmi csekélyebb bünök tartózkodás nélküli elkövetésén kezdették az ő gonoszságukat; az aprólékos vétkek sokaságuk és megszokottságuk által homályt vontak szemeikre, mi miatt azután a nagyobbak irtózatósságát sem látták, s beteljesedett rajtok, mit Dávid mondott: „Uram! azoknak kevélysége, kik tégedet megvetettek, nagyobbra nevekedik szünet nélkül.“ [1]) Ehhezképest mondja sz. Bernárd is: „Az ember elhanyagolja kisebbszerü kötelességeit, utóbb lerázza magáról a legnagyobb törvények terhét is.“

Kik az aprólékos vétkeket megvetik, különösen azon veszedelemben is forognak, hogy csekélységnek fogják azt is tartani, a mi magában igen is nagy lehet; például: a kártevő, a tolvaj, az uzsoráskodó t. i. nagynak tartja-e a maga bünét, bár mily tetemesen megkárosított is valakit? Hiszen tudva van az, hogy sokan azzal szokják menteni és szépiteni magukat, hogy embert nem öltek, nem gyujtogattak s. a. t. mintha ezeken kivül minden bün csekélység volna!

Végre, ki a nagy vétkektől meg kivánja magát oltalmazni, nem csak az aprólékos jót és csekélynek látszó bünt meg ne vesse, hanem gondosan óvakodjék mindentől, a mi csak távolról is bünre vezethet. Az Isten könyve említi, hogy hajdan az ékes tekintetü özvegy Judit asszony, ki oly feddhetetlen életet viselt, hogy senki egy rosz szót sem mondhatott ellene, midőn hazája és nemzete végső veszedelemben forgott, legdrágább és ékesebb ruháit öltötte magára, és az ellenség táborába ment, hogy hazáját megmentse Holofernestől. [2]) Vannak k. a.! most is Juditok — alsóbb és fölsőbb rendbeliek — kik hasonlókép fölszokják magukat ékesíteni, — és ezen öltözetbeli csinosgatás és ékesgetés magában nem vétek: hanem ha a pompa tulhág a sorson, ha tulhág még a szerénységen és illedelmen is, ha még a pipere oda is czéloz, hogy magukat vagy másokat az erkölcsi élet ellenségeinek kezébe ejtsék, nem pedig hogy azoktól megszabaduljanak: nem válik-e ilyen esetben a magában nem tilos, nem vétkes

[1]) Zs. 72, 23 — [2]) Jud. 7, 13.

czifrálkodás vétekké? S hány százan és ezeren siratják naponkint szivök csendességét és ártatlanságát, mely egyedül az ingerlő módon szervezett öltözet, mint bünre hivó czéger által, szenvedett hajótörést mind a csábítókban mind az elcsábítottakban? — Nem különben, a mindenféle haszontalan regényes és költeményes könyvek olvasását magában tekintve nem mondhatni épen nagy vételnek; oh! de mi keservesen megsiratandó következéseket huz az maga után? Az erkölcsi romlás, a lélek-veszedelem az illetőknek annál nagyobb figyelmét igényelné; mivel az efféle könyveket épen a tapasztalatlan, az élénk képzelgésü fiatal korabeliek kedvelik leginkább, kik az ékes szavak és kifejezések által megbüvöltetvén, észrevétlenül is beszíják a czifra szavakba burkolt édes mérget, mely mind olvasás közben, mind annak utána a talán még szunnyadó indulatokat fölzaklatja, a már szorongásban lévőket még hatalmasabban tüzeli, és a szivben nem csak ábrándozó, hanem kisértő gondolatokat is gerjeszt, melyeknek annál kevesbbé birnak vagy akarnak az elkapatott tapasztalatlanok ellenállani; mivel azon mértékben, a mint az említett könyvek olvasásába belemerülnek, csökkenik bennök az isteni félelem, az ájtatosság, az erény-szeretet; ezeknek csökkenésével pedig fogyatkozik az isteni malaszt segedelme is; a midőn ettől megfosztatva végre azon állapotra jutnak, melyben nem látnak egyebet hátra lenni részökre, mint a legirtoztatóbb kétségbeesést és a vétkekben végképeni megátalkodást.

* * *

Megértettük ezekből, mikép a csekélységeket se a jóban se a roszban meg nem lehet vetni a nélkül, hogy lassankint nagyobb vétkekbe ne merüljünk: azért kérjük Dávid szavaival Istenünket buzgó és alázatos szivvel, hogy tanítson meg bennünket az ő parancsolatainak utjára ifjuságunktól fogva, és vezessen azon bennünket életünk minden napjaiban, hogy azokat a csekélyekben szintén mint a nagyokban híven és gyorsan teljesítvén, méltók lehessünk egykor tőle ama vigasztaló és boldogító szavakat hallani: „Örülj jó szolga, mivel a kevésben is hű voltál, menj be a te Uradnak örömébe.“ Amen.

Pünkösd után XVIII. vasárnapra.

Némelyek az irástudók közül mondák: ez káromkodik. — Máté: 9, 3.

Midőn Jézus Kafarnaum városába ment, azt mondja a fölolvasott evangelium, egy inaszakadt beteget vittek eléje, ki Jézusnak könyörületességébe és csodatevő isteni hatalmába helyzé teljes bizodalmát. Ezt látván édes Üdvözítőnk, megkönyörült a betegen, és azt mondá neki: bizzál fiam, és légy megvigasztalódva; mert noha nyavalyádat megérdemletted büneid miatt, de mivel oly erős a te hited és bizodalmad irántam, ime megbocsátom neked büneidet, és megszabadulsz azok büntetésétől, — a te nyavalyádtól is.

Az álnok és agyarkodó irástudók hallván, hogy Jézus az inaszakadt betegnek bünbocsánatot igér, azt gondolták, hogy Jézus káromkodik. Ők t. i. azt hitték és tanították, hogy a bünöket egyedül csak az Isten bocsáthatja meg; mivel pedig nem hitték, hogy Jézus igaz Isten legyen, azt gondolták felőle, hogy az isteni fölséget sértette meg, midőn annak bünbocsátó hatalmát magának tulajdonította.

K. a.! a törvénytudókat és általán a farizeusokat ugy állítja elénk az evangelium, mint igen gonosz és istentelen embereket; és ime a gonosz lelkü emberektől is lehet jót tanulni a kereszténynek és pedig igen soknak; mert ha máshonnét nem tudnák is, ezektől megtanulhatják, hogy a káromkodás egyike azon vétkeknek, mely által az isteni fölség legnagyobb vakmerőséggel megbántatik. Ugyanis, va-

lahányszor nagy vétekről akarták édes Üdvözítőnket vádolni, azt mondották felőle a népnek, hogy káromkodik. Ezt cselekedték a mai evangeliumban; ezt cselekedték akkor is, midőn Jézust kényszerítették: mondaná meg egyenesen, ha Isten-e? mely kérdésre mivel Jézus Istennek mondotta magát lenni, a főpap ezen feleletet isten-káromlásnak nevezte, és a felbőszített nép rivalgó szava kimondotta ellene: méltó a halálra! [1])

Az isten-káromlást tehát valamint a törvénytudók, ugy az egész zsidó nép oly nagy véteknek tartották, melyet halállal kell megbüntetni a szerint, mikép Mózes törvényében rendeltetett: „A ki az Ur nevét káromolja, halállal haljon meg.“ [2]) Ah, k. a.! ha most is gyakorlatban volna Mózesnek említett törvénye; ha most is halállal büntettetnének az isten-káromlók: talán elegendő kő sem találtatnék azoknak agyon-kövezésére! Azonban, ha testi halállal nem büntettetnek is a káromkodók, de el nem kerülik a még rettenetesebb lelki kalált; melytől hogy annál nagyobb vigyázattal megóhassuk magunkat, értsük meg:

1-ör a káromkodásnak irtóztató gonoszságát;

2-or. annak orvoslás-módját. — Figyelmezzetek.

I.

Alig van bün a föld kerekségén, mely közönségesebben eláradt volna, mint a káromkodás; és — adjuk hozzá, — alig van nemzet a föld kerekségén, mely oly irtóztató és mocskos szavakban szórná az isteni fölség ellen szitkait, mint a szerencsétlen magyar nemzet. Ha ez állítást valaki tulságosnak és sértőnek gondolja: az alapos czáfolatnak szivesen meghajlok, és visszavonom állításomat.

Sz. Ágoston azt mondja, hogy mindazok káromkodók, kik az Isten felől gonosz szavakat mondanak, olyan szavakat, melyek az isteni fölséget becstelenséggel, gyalázattal és rágalommal illetik: midőn tehát valamely tökéletességet

[1]) Máté: 26, 65. - [2]) III. Móz. 24, 16

megtagad és elvon az ember az istenségtől. Igy káromlották hajdan a zsidók az Istent, midőn sz. Dávid szavai szerint azt mondották, hogy az Istennek nincs hatalmában, miszerint a pusztában vizet adjon nekik. [1]) Még nagyobb mértékben istenkáromló az, ki a mindenható Istennek imádandó tökéletességeit, vagy annak müveit nem csak elvonja az isteni fölségtől, hanem azokat a teremtményeknek és pedig gyakran alávalóknak tulajdonítja holmi szemtelen kifejezésekkel. Igy káromlották Jézust a farizeusok és törvénytudók, midőn azt mondották, hogy a Belzebubnak, az ördögök fejedelmének hatalmával üzi ki az ördögöket. [2]) Mivel pedig sz. Dávid mondása szerint a dicsőült szentekben is az Isten dicsőíttetik, [3]) ki a szenteket káromolja, annak káromlása szintén az isteni fölségre háramlik, mondja sz. Tamás.

Hogy a káromkodás irtóztató gonoszságát annál jobban átlássuk, mindenek előtt csak azt a kérdést támasztom: ismeri-e a káromkodó az Istent és hisz-e benne? ismeri-e Jézust, és hisz-e benne? ismeri-e a Szentlelket és hisz-e benne? ismeri-e a sz. Háromságot és hisz-e benne? ismeri-e a bold. szüz Máriát, az angyalokat és dicsőültt szenteket? ismeri-e Krisztus keresztjét és az anyaszentegyház hét szentségét? Ha mindezeket nem ismeri s nem hiszi: ugy tudja meg a káromkodó, hogy ő el van veszve örökre; mert sz. Pál apostol igen világosan kimondta mind azt: „hit nélkül lehetetlen Isten előtt kedvet találni," ugy azt is, hogy „a ki az Istenhez akar járulni, hinnie kell, hogy vagyon Isten, ki a jót megjutalmazza, a roszat megbünteti." [4]) De hallják csak az efféle káromkodók sz. Péter apostolnak még világosabb és szivrázóbb szavait; azt mondja ez: „Valamint az áldozatra szánt oktalan állatok megölettek: ugy azon vakmerők, kik nem félnek káromló szokásokat behozni, kik nem tudják, nem ismerik, kit és mit káromolnak, maguk gonoszságában vesznek el." [5])

Ha pedig az említettem hitigazságokat ismeri és hiszi az istenkáromló: oh! helyhezze magát gondolatjával, nem mondom, egy földi királynak, hanem csak egy legalsóbb rendü előljárónak állapotába. Ugyan miképtartaná magát azok irá-

[1]) Zsid. 17. — [2]) Máté: 12, 24. — [3]) Zs. 67, 7. — [4]) Zsid. 11, 6. — [5]) II. Pét. 3, 10.

nyában, kik oly becstelenítő szavakkal illetnék őtet, rokonait és jó barátjait, minőkkel ő az isteni fölséget és a dicsőült mennyei szentekket káromolja? Hát ha az istenkáromló szintén egy édes atyának helyébe képzeli magát: oh! mi szivbusító és fájdalmas volna saját magzataitól oly becstelenítő, galád és vakmerőn megtámodó szavakat hallani, minőkkel ő a mennyei Atyát megtámadja! Ha az Isten maga mondotta, hogy a ki az ő nevét csak hiábavalóra emliti is, nem marad büntetlenül: [1]) oh! mit várhat azon szerencsétlen bünös, ki azon imádandó nevet káromolni merészkedik? Ha a maga Teremtőjét, a menny és föld mindenható urát, kit az angyalok és mennyei karok leborulva imádnak, és szünet nélkül szent, szent, szent énekszóval dicsőitnek, [2]) ha ez isteni fölséget a földnek egy nyomorult féregembere fertelmes szitkaival becsteleníteni és sértegetni nem retteg: oh! mit várhat magára? Mert nem rejlik-e ebben a legnagyobb gonoszság? Azért szabott az Ur már az ó törvényben oly kemény büntetést — halálbüntetést — a káromkodókra. „A ki káromolni meri az Ur nevét, — ily szól a törvény, — halállal büntettessék: kövezze őt agyon az egész gyülekezet akár honfi akár jövevény legyen. A ki szidalmazza az Ur nevét, halállal büntettessék.“ Az Isten által a káromkodóra szabott eme nagy büntetés nem bizonyítja-e világosan a káromkodás irtóztató gonoszságát? Büntethet-e Isten igazsága halállal csekély gonoszságu vétséget? És e törvény szigorát csak ugyan végre is hajtá Mózes az Ur parancsolatjára egy izraelbeli asszonynak fián, kiről irva van, hogy „kivévék a káromlót a táboron kivül, és agyon kövezék.“ [3]) *)

[1]) II. Móz. 20, 7. — [2]) Is. 6, 2. [3]) III. Móz. 24, 16.

*) Igen helyén és hatás nélkül is alig lenne azt is fölemliteni: mily szigorral tilták a hazai törvények is a káromkodást. Igy az 1563-ki törvény 42-ik czikke igy szól: „Et quoniam his proximis annis exortae sunt horrendae in Deum et sacrosancta eius sacramenta blasphemiae, quibus plerique maledicendo uti consveverunt: §. 1. Certumque est vel his solum iustam in nos Dei iram provocari: §. 2. Statutum est, ut tales, qui scilicet in Creatorem Deum, in Baptismum, in animam, ac aliis similibus modis maledixerint, ab audientibus blasphemiam coram suis iudicibus accusentur, et habita probatione prima vice publice cedantur. §. 3. Si vero blasphemiam altera et tertia vice repetierint; altera quidem

Az istenkáromlás irtóztató gonoszságára mutat e következő történet, mint azt a szentirásban olvassuk. Szennakerib Asszyria királya ostrom alá vevén Judea városait Ezekiás királyhoz levelet küldött, mely telve volt a legirtozatosabb istenkáromlásokkal. Ezekiás elolvasván e levelet, elment a templomba, kiterjeszté ott az Ur előtt a levelet és imádkozott mondván: „Izrael Istene! Te vagy egyedül a föld minden országának Istene; halljad Szennakerib szavait, ki követeket küldött, hogy szidalmazza az élő Istent; — szabadíts meg minket az ő kezéből, hogy megtudja a föld minden országa, hogy Jehova te vagy egyedül Isten!“ És mi történt az istenszidalmazó Szennakeribbel? Következő éjtszaka megjelent az Ur angyala az istenkáromló király táborában, és megölt 185,000 embert. Látván reggel az istenkáromló táborát holtakkal ellepve megijedt, és nagy sietséggel viszsza takarodott országába, hol nem sokára saját fiaitól megöletett. [1])

K. a. l a pogány-török vallása szerzőjének, egy gonosz Mahomednek, még nevét sem bátorkodik ki mondani tiszteletlenül: nem gonoszabb nem alábbvaló-e a pogány töröknél azon keresztény, ki a maga Teremtőjét, Megváltóját, Megszentelőjét, a teljes szent Háromságot nem csak tiszteletlenül nevezi, hanem ez imádandó szent neveket káromolja, azokra hiábavalóért, sőt hamisan is esküdni elég vakmerő? A pogány-törökök valláskönyve azt rendeli, hogy „a ki az Istent, Jézust és Máriát káromolja, elevenen hasíttasék két felé.“ Hallod-e a pogány-török vallásnak kemény törvényét te Istent, Jézust és Máriát káromló keresztény? Ha hallod, irtózzál és rettegj ez imádandó neveket ezután káromolni! — Te istenkáromló keresztény nemcsak azt hiszed, mit a török is vall, hogy Jézus nagy próféta volt; hanem hiszed azt is,

baculis pulsentur; tertia vero non minus quam homicidae ipsi vel alii malefactores puniantur. §. 4. Audientes vero blasphamari et non accusantes puniantur exactione trium marcarum.“ — Ezen törvény megujíttatik az 1659-ki törvény 42-ik czikkelye által: „Contra blasphemantes itidem art. 42 a. 1563 renovandum et observandum decernunt.“ — Az 1723-ik törvény 110-ik czikke megujítva sürgeti a káromkodók megbüntetésére vonatkozó hazai törvények megtartását: „Contra blasphemos positivae patriae leges districtim observentur. — — Hát még mily kemény, mily kinzó büntetésekkel rendeli a „Paxis Criminalis P. II. art. 59,“ — mint a szerző maga is e beszéd vége felé fölemlíti, — a káromkodókat megbüntetni? Szerk.

[1]) IV. Kor. 19.

mit sz. Pál apostol mond, hogy „Jézus nevére minden térd meghajol mennyben és a földön;“ [1]) hiszed és vallod azt is, mit sz. Péter apostol mond, hogy „nincs másban senkiben üdvösség mint Jézusban; mert nem is adatott más név az ég alatt az embereknek, a melyben nekünk üdvözülnünk kellene, mint Jézus neve:“ [2]) és mégis van-e az ég alatt név, mely nagyobb és több becstelenséggel mocskoltatnék, mint épen az imádandó Jézus neve. Sz. Pál apostol azt mondja, hogy „ha a zsidók megismerték volna Jézust az igért Messiásnak lenni, meg nem feszítették volna őtet:“ [3]) tehát azon istenkáromló keresztény, ki hiszi, hogy a názáreti Jézus az igért Messiás; ki hiszi, hogy Jézus az Istennek egyszülött fia; ki hiszi, hogy Jézus a keresztfán kinhalálával és szentséges vérével váltotta meg az embert az örök kárhozattól; ki mindezeket hiszi, és mégis káromolni nem irtózik az isteni Megváltót, nem hasonló-e azon hóhérokhoz, kik Jézus előtt térdet hajtottak és csufoló gúnynyal üdvözlötték mondván: „Üdvözlégy zsidók királya,“ és rá pökdösvén, arczul verék őtet? [4]) Sőt az istenkáromló gonoszabb és kegyetlenebb Jézus iránt az említett hóhéroknál is; mert ezek csak egyszer feszítették Jézust keresztre: oh! de a káromkodó hányszor cselekszi azt? hányszor feszíti meg ujra Jézust élete folytán? hányszor csak egy nap is!? [5]) Igazán mondja ezek szerint sz. Ágoston, hogy „a kik a mennyei dicsőségben uralkodó Jézust káromolják, szintén oly bünösök, mint azok, kik azt itt e földön létekor keresztre feszítették.“

Hajdan Kore, Dátán és Abiron lábai alatt a föld megnyilt és elevenen elnyelte őket; mivel csak az Istennek szolgáját nem is szidalmazó hanem csak zugolódó szavakkal bántották meg: [6]) oh istenkáromló keresztény! vajha ez irtóztató büntetésre emlékeznél meg gyakran, és rettegve néznéd a földet, nem nyilik-e meg a te lábaid alatt is! De ha eltüri is az irgalmas és hosszuvárakozó Isten ideig óráig a te gonoszságodat, hitesd el magaddal, eljön egyszer az idő, midőn neked is megnyilik a föld, és elnyel téged is. — Oh! mi nyel el? — Nem csak a föld, hanem a pokolnak mélysége, ha el

[1]) Filip. 2, 10. — [2]) Ap. cs. 4, 12. — [3]) II. Kor. 2, 8. — [4]) Máté: 27, 29. — [5]) Zsid. 6, 6. — [6]) IV. Móz. 16. 13—33.

nem hagyod istentelen szokásodat és életedet meg nem jobbítod; mert irva vagyon az Isten könyvében: „Átkozottak lesznek, kik az Istent megutálják, és elkárhoznak mindnyájan, kik azt káromolják.“ [1]) Hogy e szerencsétlenség ne érje őket, értsék már meg azt is: hogyan lehet e gonosz szokást orvosolni, és hol kell az orvoslást kezdeni?

II.

Nincs az ég alatt boldogtalanabb bünös, mint a ki elhiteti magával, hogy nem hagyhatja el megszokott vétkeit, és nem jobbíthatja meg életét. És ilyenek kiváltképen a káromkodók. Szerentcsétleneknek méltán lehet az ily módon gondolkodó embereket nevezni; mivel, a ki azt hiteti el magával, hogy lehetetlen neki életét megjobbítani, nem is fordítja arra igyekezetét, hogy büneiből kibontakozzék; mert okos észszel abba bele sem kap az ember, a mit lehetetlennek gondol. — De halljuk csak mikép mentegetik magukat a káromkodást megszokott bünösök. Az egyik azt mondja: gyarló az ember. — Nincs különben. Gyarló minden ember és mindenkivel vele születik a gyarlóság. Azt kérdem még is tőled istenkáromló: mered-e állítani, hogy valamint minden ember gyarló, ugy egytől egyik minden ember oly istenkáromló is mint te? Mivel ezt nem mondhatod igazsággal, tehát az sem igaz, hogy a gyarlóság oka a te istenkáromló gonoszságodnak. Annál kevesbbé vádolhatod pedig a gyarlóságot, mert a gyarlóság vele születik az emberrel; mondhatod-e pedig te, hogy a te iszonyatos szitkaidat magaddal hoztad már születésedkor e világra? Igen jól emlékezhetsz gyermekkorodnak azon ártatlan esztendeire, mikor a másoktól hallott káromlások megrázkódtatták a te jó és tiszta szivedet. Tehát ne az emberi gyarlóságra mázold istentelenségednek okát, hanem annak tulajdonítsd, hogy megszoktad azt.

Az istenkáromlók legszokottabb mentegetőzése az, hogy a hirtelen harag és boszuság hozza ki belőlök a szitkot.

[1]) Tob. 13, 16.

Erre azt felelem: a mi már benne nincs az emberben, azt a harag és boszuság ki nem hozhatja abból; tehát istenkáromló bünös! ha te benned is — szivedben és elmédben — készen nem volnának fertelmes megszokott szitkaid, bárminő nagy harag és boszuság se hozhatná azokat ki belőled. Azután az a kérdés, hogy csak akkor átkozódol és káromkodol-e, mikor haragos és boszus vagy? sőt mikor szived és elméd csendes, mikor legjobb kedvvel mulatsz, vagy beszélgetsz. nem szitok, nem átok, nem esküvés-e minden másod- harmadik szavad akkor is? Tehát a haragban és boszuságban is haszontalan keresed istentelenségednek okát; mert azt csak megrögzött szokásodban találhatod föl.

Ezeket előrebocsátván, azt kérdem tőled istenkáromló bünös, — ki azt hiszed, hogy nem lehet elhagyni a káromkodást, — azt kérdem: tettél-e már próbát magadon? Ha nem tettél, miképen mondhatod, hogy nem hagyhatod el az istentelen szokást? S ha nem tettél próbát, jele, hogy igaz szándékod sincs azt elhagyni. Vagy azt várod-e, hogy az ur Isten hozzád is prophétát küldjön, ki megintsen, mint hajdan Izrael egyik másik királyához? Sőt nincs-e módod hallani, ha akarod, az isteni követek intéseit és oktatásait? Ha azok tanácsát nem követed, jele, hogy nincs eltökélett igaz szándékod magadat megjobbítani; ha pedig csak ugyan van, ime a tanács, melyet követned kell, és mely, ha követed, a te legnagyobb lelki örömödre elvezet az üdvös czélhoz.

Mindenekelőtt az istenkáromlásnak irtóztató gonoszságát gondold meg jól, és a pokolbeli büntetések szörnyüségét, melyek az istenkáromlóra várakoznak; azután nem csak mikor gyónni készülsz, hanem gyakrabban indíts töredelmes bánatot elkövetett káromkodásaidról, és naponkint tégy erős fogadást, hogy őrizkedni fogsz ez irtózatos büntől; és ha e jó szándékod és igyekezeted mellett is elsikámlott volna nyelved egy vagy más szitokra: rendelj magad magadnak érette büntetést, penitenciát, például: bőjtöt, vagy bizonyos imádságot. Végre szoktasd magadat holmi rövid Isten- dicsőitő fohászokhoz, p. o. „Téged Isten mi dicsérünk, teljes szivből hozzád térünk;“ vagy: „Dicsértessék örökké az édes Jézus neve és szüz Máriáé s. a. t.“

Másodszor: gondold és fontold meg komolyan, hogy

a káromkodásnál nincs e földön balgatagabb s hasztalanabb vétek. A kevély gyönyörüségét találja abban, a miben kevélkedik; a tolvaj hasznát veszi annak, a mit lopott; a boriszák azt mondja és érzi is, hogy a jó bor megvidítja az ember szivét: oh és te istenkáromló! mi hasznát tapasztaltad valaha az ég ellen szórt szitkaidnak? elcsendesedett-e azért a szél? megállott-e az eső? jobban sikerült-e munkád? — De mintha hallanám, mit felelnek ezekre az istenkáromlók; azt felelik, hogy a gyermek, a cseléd vagy más egyéb jobban fogadnak szót, sőt a marha is, ha az ember káromkodik; mert akkor félnek. Erre csak az a felelet, hogy gyermekeidet és cselédeidet miért szoktattad ily roszul!? Félnének azok a te haragodtól másképen is, csak egy szódra vagy jeladásodra, ha te minden csekélységért káromkodva nem szoktad volna tudtokra adni haragodat. Hát p. o. a kőnek, melybe megbotlottál, az edénynek, eszköznek, melyet eltörtél, miért szidod a teremtését? az effélék is félnek tőled, és jobban fogadják szavadat, ha káromkodol? Hogy a marha is gyorsabban hajol a szitokra, ennek természetes oka az, mivel a fölbőszült kiabálást hallja, és tudja a tapasztalásból, hogy a lárma után ütés szokott következni, s igy a veréstől félvén mozog serényebben, nem pedig azért, mintha a káromkodásnak szavait értené. Egyébiránt, ha haszna volna is a káromkodásnak, megszünik-e azért vétek lenni?

Harmadszor: ha a szokásos káromkodónak erősen eltökélett szándéka vagyon életét megjobbítani, helyezze az Istenben teljes bizodalmát, a ki nem akarja a bünösnek halálát, hanem hogy megtérjen és üdvözüljön; [1]) kérjen megalázott és törődött szivvel az irgalmasság Atyjától malasztot és segedelmet, a ki sz. Jakab apostol szerint „kész azokhoz közelgetni, kik ő hozzá közelgetnek, és megadja az alázatosoknak a szükséges malasztot,“ [2]) mely isteni malaszt segedelmével mindent megtehet az ember, mondja szent Pál apostol. [3]) Ezek mellett buzdítsa és lelkesítse magát a megtérni kivánó azzal is, hogy az Isten könyve több példát is ad elénk, melyek azt tanítják, hogy a kik igazán akartak, a

[1]) Ezek. 33, 11. — [2]) Jak. 4, 6–8. — [3]) Filip: 4, 13.

szokásos bünösök is ki tudtak isteni malaszt segedelmével rég megszokott vétkeik bilincseiből bontakozni és istenes életre térni. Emlékezzék Mária Magdolnára, kiről azt mondja az evangelium, hogy vétkes életéről ismeretes volt, de mivel büneit megsiratta, e kegyes szavakat hallá Krisztustól: „Megbocsáttatnak neked a te büneid.“ [1]) Emlékezzék Pál apostolra, ki maga megvallá, hogy Krisztusnak és hiveinek legkegyetlenebb üldözője volt; de az isteni malaszt megvilágosítván elméjét, Krisztusnak legbuzgóbb apostola lőn. [2]) Igy az istenkáromló is, ha az ajánlott mód szerint komolyan eltökélett akarattal igyekszik, az isteni malaszt segedelmével elhagyhatja gonosz szokását, és megjobbíthatja életét.

Azonban a megjobbulásnak fölemlített eszközei és módjai csak azokat a bünösöket illetik tulajdonkép, kik már megszokták a káromkodást; hátra van még azon kérdés: hol kell kezdeni a káromkodásnak meggátlását és kiirtását, hogy az szokássá ne váljék? És erre egyenes felelet az: a gyermek- nevelésnél. Ott lehetnek a könyvben bármi szigoru törvények, ott lehetnek az Isten káromlók ellen hozott bármi kemény büntetések; de jó nevelés nélkül azok örökre foganatlan és holt betük maradnak! A mely családban az apa és anya istenfélő; a hol későn korán nem harsognak nem mennydörögnek az istenkáromlásnak botrányos szavai: jámborok és istenfélők ott a magzatok is. Hogy ez igy van, tudhatja azt kiki a mindennapi tapasztalásból; de ezt tanítják Üdvözítőnk eme szavai is. „A jó fa nem teremhet rosz gyümölcsöt.“ [3]) Azért mondja bölcs Salamon, hogy „az istenfélő szülők, boldog magzatokat hagynak maguk után;“ [4]) mert azokat szóval és példával jóra oktatták, és gyönge koruktól fogva az engedelmességre szoktatták. [5])

De fájdalom! — valljuk meg az igazat, — nem minden szülő hágy maga után ily boldog, ily jámbor és istenfélő magzatokat! Ugy vagyon; mert nem látjuk nem tapasztaljuk-e naponkint, hogy a kisdedek már mikor beszélni kezdenek, a káromkodást is megtanulják, és előbb tudják az Is-

[1]) Luk. 7, 37—48. — [2]) Ap. cs. 13. — [3]) Máté: 7, 18. — [4]) Péld. 20 7. — [5]) Sirák: 7. 24.

tent káromolni, mint sem imádni! És honnét veszi eredetét e korán mutatkozó gonosz? Bizonynyal nem máshonnét, mint legfőkép a káromkodáshoz szokott szülőknek átok- és kárhozat-hozó példájából, kik türhetetlenségökben pokol tüzétől meggyuladt nyelvökkel nem irtóznak a legborzasztóbb átkokat és szitkokat szórni még angyali ártatlanságban lévő kisded szülötteikre is! — Ha Jézus szavai szerint j a j! a n n a k, k i e g y e t a k i s d e d e k k ö z ü l m e g b o t r á n k o z t a t: [1]) oh, hány ezernyi ezer j a j azokra, kik saját szülötteiket botránkoztatják meg?!

Ha az efféle szülőknek talán eszökbe jut is a dadogó gyermeket megfeddeni a tőle hallott szitokért: mit használ az, ha példájokkal meg ugyanazon vétekre tanítják azt! De hány szülő van, még oly szerencsétlen — vagy inkább istentelen is, — ki szintén örül neki, ha a balgatagul szeretett kisded fiucska pajkosan összekáromolja testvéreit, vagy még édes anyját is? mert e latorságot ugy tekinti a megvakult istentelen apa, mint a korán fejledező jó észnek és okosságnak jelét, — vagy pedig azzal menti, hogy még nincs esze, nem tudja mit beszél. Az ugyan igaz lehet, hogy a kisded nem tudja mit beszél; de ellenben az is megtörténhetik ám, hogy a mit a kisded tudatlanságból megszokott, azt érettebb korában sem hagyja el. Ezt bizonyítja a mindennapi tapasztalás, és az Isten könyvének ezen szavai: „A z i f j u m i d ő n m e g v é n h e d i k i s, e l n e m t á v o z i k a t t ó l, m i t g y e r m e k k o r á b a n m e g s z o k o t t?“ [2]) Elfeledkeznek ilyen szerencsétlen szülők, hogy az Istennek ajánlották föl szülöttjöket a keresztségben, és azt kiragadván az Isten kezei közül, azon pokolbeli ellenségnek dobják oda, kinek a keresztségben ellene mondottak, és azon ártatlan lelket, melyet a Szentlélek szent malasztjával megtöltött, és a maga élő templomává fölszentelt, meggyilkolják istentelen példájokkal! De elfeledkeznek arról is, hogy az efféle istentelen módon nevelt magzatok ismét csak magukhoz hasonló istentelen ivadékot hagynak idővel maguk után. „A r o s z f a c s a k r o s z g y ü m ö l c s ö t h o z h a t.“ [3])

[1]) Máté: 18, 6. — [2]) Péld. 22, 6. — [3]) Máté: 7, 18.

Azért mondottam, hogy legszigorubb törvények és büntetések sem fogják soha foganatosan meggátolni, annál kevesebbé kiirtani az isten-káromlásnak eláradt irtózatos bünét mindaddig, míg a gyermekek szitkot hallanak szülőiktől vagy másoktól. Ime ott a törvény a könyvben, mely azt rendeli, hogy a káromkodó a régi törvények értelme szerint büntettessék; a régi törvény pedig egyebek közt azt rendelte, hogy az Isten és szentek káromlóinak böréből tüzes fogóval szijjak hasíttassanak, és kezeik, lábaik elvagdaltatván megégettessenek. [1]) És mi eredménye lett akár a régibb akár a későbbi időkben ezen az emberiség érzelmét föllázító és tulhágó kegyetlen törvénynek? semmi. A káromkodás büne időről időre terjedt, és a gonoszságnak azon pontjára emelkedett a mi szerencsétlen korszakunkban, melynél magasabbra nem léphet, s honnét azt csak az isteni félelemben nevelendő szerencsébb ivadék fogja letaszítani; mi annál előbb és annál bizonyosabban sikerülend, ha a házi istenes neveléshez a káromkodástól óvakodó tisztviselőknek és minden rendü előljáróknak épületes példája is hozzájáruland.

* * *

A lelki oktatásnak folytából megérthette kiki mind azt, mily nagy és kárhozatos vétek legyen a káromkodás, mind azt, mi módon lehet azt elhagyni azoknak, kiknél szokássá vált már ezen irtózatos bün, valamint azt is, hol lehet és kell foganatosan ezen igen eláradt gonoszság végképeni kiirtását kezdeni. Nincs egyéb hátra, mint sz. Dávid szavaival az irgalmasság Atyját alázatos és buzgó szivvel kérni, hogy a mit az ő szent igéje által szivünkben munkált, abban szent malasztja által meg is erősítsen bennünket, [2]) hogy sz. Pál apostol intése szerint ezután az isten-káromlásnak még neve se hallassék köztünk. [3])

---

[1]) Praxis crim. P. II. a. 59. §. 7. — [2]) Zs. 67, 26. — [3]) Ef. 5, 3.

Történetek és példázatok e beszéd tárgyához.

1. Midőn sz. Polykarpust a pogány biró fölszólítá, hogy ha élni kiván, mondjon Jézus ellen szitkot, azt válaszolta: „Nyolczvan hat esztendeje, hogy Krisztusé vagyok, és én tőle mindig csak jót vettem és soha semmi roszat: miként szidalmazzam tehát legnagyobb jótévőmet? miként fizessem én vissza Istenemnek megszámlálhatatlan jótéteményét gúny- és szitokkal?“ — Igy szólott a bátor lelkü szent férfiu és inkább kivánt meghalni, mint Üdvözítőjét szidalmazni.

2. Egy katonának, ki magát a lelki atya előtt az istenkáromlásról mint szokásos bünről vádolta és őszintén kinyilatkoztatta, hogy eltökélett igaz szandéka van magát megjobbítani, csak tudna az ellen hathatós módot, a lelki atya azt tanácsolta, hogy valahányszor ajkairól egy káromló szó lesikamlik, hajoljon le a földre és csókolja meg azt mint az Isten lábainak zsámolyát. A katona elfogadta a tanácsot, a szerint cselekedett, és jobbult napról napra ritkábban káromkodván. Egykor mégis, midőn egy csatában puskája el nem sült, igen nagy káromkodást mondott; de ekkor is csak hamar lehajolt a földre a lelki atyától kapott tanács szerint, büneért az Istentől bocsánatot kérendő. Épen, midőn lehajolt, röpült el fölötte egy ágyúgolyó, mely őt találta és megölte volna, ha egyenesen állva maradt volna. — Ezen órától fogva soha sem káromkodott többé.

3. Egy hires káromkodót következő módon jobbított meg egy kis leány. Ezen gyermek valahányszor azon férfiut káromkodni hallá, mély ellenszenvet érzett iránta, és kérdezé anyját: vajjon imádkozza-e ezen gonosz ember a „miatyánkot?“ Az anya azt felelé, hogy ő nem tudja. A leány most igen vigyázott azon férfiura, és csak ugyan hallá őt egy reggel a „miatyán“kot imádkozni. Nem sokára rá ismét irtóztató szitkokba tört ki. A kis leány most hozzá ment és kérdé őt komolyan: „Ön ma reggel a „miatyánk“ot imádkozta, és az Istent atyjának nevezte?“ „Igen; és miért kérded ezt?“ „De, miként lehet az Isten atyja, ha igy káromkodik és őt bántja“? — Azon férfiu elpirult, egy szót sem szólt, és többé nem káromkodott.

4. Lűttichi megyének egyik városkájában egy fiut találtak, ki szülőinek házából eltévedvén az utczán állt, sirt és jajgatott. Legottan többen gyülekeztek össze körülötte, és haza akarák őt vezetni. De nem tudván lakását, kérdik őt: mi atyjának a neve? „Sátán," mondá a fiu. Az embernek csodálkoztak, és ismételve kérdezék őt; de mindig csak azon választ kapták. Azután kérdezék: mi anyjának a neve? szintén „Sátán" vala a felelet. — De minek híják a házat, hol szülőid laknak? „Sátán háznak," válaszolá a fiu. Az emberek elborzadtak a gyermek ezen feleletein, és nem tudták, mit jelentsenek azok. Akkor jöve oda egyvalaki, ki a fiut ismerte; ez megmagyarázá nekik, hogy mi van a dologban. A fiunak t. i. igen haragos és rendetlen életü szülői valának. Alig lépett be estve a férj ittasan a szobába, már elkezdődött a pörlekedés, és ekkor közönségesen azt mondta az asszony: „Te igazi sátán vagy." Ha az anya gyermekét pirongatta, közönségesen azt mondta: „Atyád sátán, és te sátánfiu vagy." — Hasonló czimet kapott a nő férjétől. — És midőn a czivódás legfőbb fokát érte, akkor férj és asszony váltogatva kiálták: „Mily utálatos ház ez! valóságos sátánház!" — Ezt megjegyzé magának a kis fiu, és utánok mondá. — Mily óvó példa ez a szülőkre nézve, hogy gyermekeik jelenlétében ne káromkodjanak, és meg ne engedjék, hogy cselekedjeik azt tegyék. —

Pünkösd után XIX. vasárnapra.

Sokan vannak a hivatalosak; de kevesen a választottak.
— Máté: 22, 14.

Hogy az ur Isten, valamint minden embert boldogságra teremtett, ugy boldogítani is akar mindnyájunkat, igen világosan értésünkre adják az evangeliumnak eme szavai: „Ugy szerette Isten a világot, hogy egyetlen egyszülött fiát adná, hogy minden, ki ő benne hiszen, el ne veszszen, hanem örök élete legyen.“ [1]) Hogy azonban a sok hivatalos között mégis is kevés a választott, azt megérthetjük Krisztusnak ezen szavaiból: „A világ végezetén kimennek az angyalok, és kiválasztják az igazakat a gonoszok közül.“ [2]) Mely isteni igék mintha világosabban azt adnák értésünkre, hogy a boldogságra teremtett emberek azért nem tartoznak mindnyájan a választottak közé, mert az igazak és jámborok között vannak roszak is.

K. a.! a fölolvasott evangelium szavait: „Sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak, hinni könnyü, mert Krisztus mondotta; érteni se nehéz, mert okát adja szintén maga Krisztus; de nehéz sőt rettentő azokat hallani. Vagy lehetséges-e, midőn ezen szavakat halljuk, hogy egyenkint mindnyájunknak szivét ezen gondolat ne ragadja meg: vajjon én az Isten választottai közül való va-

[1]) János. 3, 16. — [2]) Máté: 13, 49.

gyok-e? Ha azt mondaná az evangelium, hogy az egész világon csak egyetlenegy ember van, ki nem tartozik a választottak számába: nemde mégis minden üdvözülni kivánó ember félve és rettegve gondolná maga felől: jaj talán ő azon egyetlenegy szerencsétlen; mennyivel inkább félve és rettegve kell tehát hallanunk az evangelium szavait, miután azt mondják, hogy az egész emberi nemben kevesen találtatnak a választottak.

A végnélkül bölcs ur Isten valamint halálunk idejét, ugy azt sem akarta előre tudatni velünk, ha vajjon a választottak közé tartozunk-e vagy nem; mert ha ezt előre tudnák az emberek, akkor némelyek vakmerőn bizakodván az Isten jóságában és abban, hogy ők ugy is a választottak közé valók, gondatlanok lennének üdvösségök keresésében. Mások ellenben mivel tudnák, hogy nincsenek az Isten választottai között, az Isten irgalmassága és üdvösségök lehetősége felől kétségbe esvén, elmerülnének a vétkeknek minden iszonyatosságába. E lelki veszedelem tekintetéből int bennünket szent Pál apostol eme szavaival: „Félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségteket.“ [1]) Az apostol e szavaihoz képest én is azt mondom, hogy üdvösségünket keressük félelemmel, de keressük jó reménységgel is, miszerint az Isten irgalmasságában se vakmerőn ne bizakodjunk, se az Isten irgalmasságáról kétségbe ne essünk; mert mind az egyik mind a másik esetben oda juthatunk, hogy a választottak számából kimaradunk. Tehát az Isten irgalmasságában:

1-ör vakmerőn ne bizakodjunk;

2-or az iránt kétségbe se essünk. — Figyelmezzetek.

I.

Bizonyos alkalommal azt kérdezte Péter apostol Krisztus urunktól, ha vajjon kevesen vannak-e azok, kik üdvözülni fognak? E kérdésre az isteni tanító se azt nem mondotta: sokan, se azt: kevesen; hanem arra intette Pétert a többi apostollal és hallgatóval együtt: „Iparkodjatok a szoros

[1]) Filip. 2, 12.

kapun bemenni.“ [1]) Mintha világosabban arra intette volna az apostolokat és minket is: ne azon töprenkedjünk, sokan üdvözülnek-e vagy kevesen; hanem hogy életünket ugy igyekezzünk intézni, miszerint az üdvözülendő választottak számában méltók lehessünk helyet foglalni. Ugyanis, mi az Istent illeti, nem lehet abban semmi kétségünk, hogy ő mindnyájunkat akar üdvözíteni, miként ezt nyilván megmondotta; [2]) de más részről szintén bizonyos az is, hogy az embernek magának is igyekeznie kell azon, hogy az üdvösségre magát méltóvá tegye; mert az is meg van mondva, hogy csak az megy be mennyeknek országába, ki a parancsolatokat teljesíti. [3]) Ám a mennyei boldogság jutalom; a jutalmat pedig meg kell érdemleni, érette fáradni és harczolni kell. Sz. Pál is csak csak akkor bátorkodott a mennyei koronát az ur Istentől bizton reméleni, miután azt mondhatta, hogy „jó harczot harczoltam.“ [4]) Mert az Isten valamint végnélkül irgalmas, ugy végnélkül szent és igazságos; megszünnék pedig szent és igazságos lenni, ha az üdvösségökről nem törődőket egyenlően megjutalmazná az üdvösség keresésében állhatatosan fáradozókkal. Tehát, hogy az üdvözülendő választottak közé tartozhassunk, az Istenen is áll az, s rajtunk is; azért mondotta sz. Ágoston: „Az a mindenható Isten, ki tégedet nálad nélkül teremtett, nem fog téged üdvözíteni nálad nélkül.“

Ha pedig ez igy vagyon; ha az isteni kegyelemmel és ugy szólván az Istennel együtt kell munkálnunk üdvösségünket: következik szükségképen, hogy az üdvösségünkről gondoskodást nem hagyhatjuk egyedül az Istenre. Ő boldogságából nem veszt semmit, ha mi mindnyájan elkárhozunk is, és, ha mindnyájan üdvözülünk, az által sem lesz boldogabb; mindazáltal kivánja ő a mi üdvösségünket nem a maga, hanem a mi hasznunkért. Mivel pedig a végnélkül kegyes, jó és irgalmas ur Isten akarja a mi üdvösségünket, és mivel üdvösségünk megnyerésére semmi érdemeset nem tehetünk isteni segedelem nélkül: remélnünk lehet, sőt kell is az Istentől, hogy e szükséges segedelmet meg is adja nekünk és pedig bőven, mint sz. Jakab apostol mondja: [5]) csak hogy

[1]) Luk. 13, 23. — [2]) Ján. 3, 16. — [3]) Máté: 19, 14. — [4]) II. Tim. 4, 4. — [5]) Jak. 1, 5.

azután ezen isteni malaszt segedelmével mulhatlanul szükséges együtt munkálva keresnünk lelkünk üdvösségét, vagy is, mint Jeremiás próféta mondja, szükséges, hogy a bünös az Istenhez forduljon, az Isten pedig a bünöshez: „Ezeket mondja az Ur, — igy szól a próféta, — ha megtérsz, megtérítlek tégedet, és szemem elött állasz — és megszabadítlak tégedet az igen gonoszok kezéből. [1])

Vagy k. a.! minek is lehetne veszedelmesebb következése, mintha egy katholikus keresztény is ugy gondolkodnék, mint némely hajdankori eretnek, és sok jelenkori rosz és csupán névszerinti keresztény, kik azt mondják, hogy az Isten nem a verebek számára rendelte a mennyországot; s ennél fogva bizonyosnak tartván leendő üdvösségöket, igen kevés vagy épen semmi gondot sem fordítnak arra. A mely embernek szivét és elméjét e veszedelmes eretnek gondolat megszállotta, ha előbb Isten jóvoltából a választottak csekély számához tartozott is, veszedelemben forog, hogy abból ismét ki maradjon. Ugyanis, eleinte nem óvakodik ő legkevésbbé is a gyarlóságbeli botlásoktól; ezek lassankint mind inkább tágítják szorongó lelkiismeretét; fogyatkozik abban az isteni szeretet és félelem, valamint az isteni malaszt is; hül az erény és istenes élet iránti buzgalom; eltünik végre a vétek- és kárhozattóli félelem szivéből, s vakon rohan az istentelenség utján arra, merre a világ rosz példái és Istent nem félő szivének indulatai ragadják.

Az üdvösség utjáról ekképen eltévedt és a választottak számából kiesett embernek ha talán még eszébe jut is önmagával egyszer s másszor számot vetni; s ha lelkiismeretének állapotát csak ugyan olyannak találja is, melylyel maga sem elégszik meg: mégis a helyett, hogy az istenes életnek elvesztett ösvényére igyekeznék visszatérni és büneiből kibontakozni, azzal biztatván magát, hogy az Isten végnélkül irgalmas és kegyelmes a bünösök iránt, nem csak előbbi vétkeinek utján megátolkodottan tovább is megmarad; hanem időről időre mélyebben merül a vétkek iszonyatosságaiba, a midőn azután nem ismervén többé különbséget a jó és rosz,

[1]) Jerem. 15, 19.

az erény és vétek között, sz. Dávid mondása szerint ugy él, mint azon állatok, kiknek nincs értelmök. [1])

Vagy honnét is erednek szerencsétlen korszakunkban azon mindennapi hol fortélyos hol erőszakos kártételek, igazságtalanságok? honnét a korosaknak és gyermekeknek szájából egyiránt harsogó istenkáromlások? honnét a házasok közt az Isten és minden dücsőültt szentek nevére esküvel fogadott hüségnek gyakori megszegése, és a nőtelenek közt a szüzeség koszorujának hervadása? Bizonyára nem máshonnét, mint leginkább az Isten irgalmassága iránti vakmerő bizakodásból. Ugyanis, az efféle bünösök, ha önkint föl ébrednek is a bünök álmából; ha a gyóntató atya, vagy valamely isteni látogatás föl riasztja is lelkiismeretöket: a helyett, hogy e mennyei íhletést és szozatot gyorsan követnék, szivöket megkeményítik, lelkiismeretöket megvakítják inkább [2]) azon önbiztatással, hogy az Isten végnélkül irgalmas lévén megbocsátja bünüket.

Ha tovább okát és kutforrását keressük ezen Isten irgalmasságába való vakmerő bizakodásnak, azt abban találjuk föl bizonyosan, hogy a vakmerőn bizakodó bünös nem kiván, nem akar megszokott büneitől megválni. Ambár az ilyen bünös jól tudja, hogy a végnélkül irgalmas Istennek van gondja rá, hogy, miután táplálja a madarat, ruházza a mezei liliomot, ő neki is megadja a mindennapi kenyeret és szükséges ruházatot: mégis miért nem támaszkodik itt is egyedül az Isten jóságára és gondoskodására? miért fárad és nyugtalankodik későn korán testi szükségeiről annyira, mintha az Istennek gondja sem volna rá? ellenben lelke üdvösségét miért hagyja végképen az Istenre, mintha magának nem is kellene arról gondoskodnia? Nem kétségtelen jele-e ez annak, hogy az ilyen bünös jobban szereti porlandó testét, mint halhatatlan lelkét? nem kétségtelen jele-e ez annak, hogy ez ilyen bünös azért bizakodik vakmerőn az Isten irgalmasságába, mert nem akar büneitől megválni, mert azt várja, hogy lesz majd idő, midőn a vétkek hagyják el őtet, nem ő azokat.

Ha tehát lelked üdvösségére csak ugyan számot akarsz

[1]) Zsolt. 31, 8. — [2]) Zsid. 94.

tartani vakmerőn bizakodó ember: változtasd meg gondolkodásod módját; világi és testi szükségeidben s dolgaidban helyeztess nagyobb bizodalmat az isteni gondviselésben, és kevesebbet bizzál tulajdon erődben; ellenben lelked üdvösségét ne bizd egészen az Istenre, hanem valamint testi szükségeidben nem várod, hogy a manna készen hulljon számodra az égből, hanem az Isten áldását várva és remélve magad is szorgalmatosan dolgozol: ugy lelked üdvösségét is akkor remélheted bizodalmasan az Istentől, ha azt magad is az Isten malasztja által segíttetve, meg nem szünsz teljes tehetséged szerint keresni.

Igaz ugyan az, hogy az Isten végnélkül irgalmas; de igaz az is, mit sz. Pál apostol mond, hogy „megkönyörül azokon, kiken meg akar könyörülni; és megkeményíti azokat, kiket akar.“ [1]) Vajha az apostolnak e szavait jól meggondolnák és szivökre vennék mindazok, kik az Isten irgalmasságában vakmerőn bizakodnak! „Megkönyörül t. i. az Isten, de csak a penitenciatartó bünösökön, mondja a szent könyv; [2]) ellenben ugyanazon szent köny szavai szerint „a megátalkodott bünösökre hamar eljön az Ur haragja, és a boszuállás napján elveszti azokat.“ [3]) Nem nagy irgalmasság-e az Istentől már az is, hogy rögtön nem bünteti a bünöst, mikor megérdemlené? nem nagy irgalmasság-e az Istentől, hogy ő módot rendelt, mely által a bünös vétkeiből kitisztulhasson, és a megbántott Istennel kibékülhessen? S ha a bünös a helyett, hogy ezen isteni kegyelmet életének megjobbítására forditaná, és üdvösségét gondosabban keresné, épen azért vakmerősködik az Istent többről több vétekkel megbántani: nem teszi-e magát érdemessé arra, hogy az Isten megvonja tőle végre irgalmasságát? Azért inti maga az ur Isten ekképen a bünöst: „Ne mondjad: az Ur könyörületessége nagy, és az én büneim sokaságának megkegyelmez; mert az irgalmasság és harag hamar elközelget tőle, és a bünösökre néz az ő haragja.“ [4])

Bizzék tehát a gyarló bünös ember az Istennek végtelen irgalmasságába, de ugy, hogy arra maga is igyekezzék

[1]) Rom. 9, 18. — [2]) Sirák : 13, 2. — [3]) Sirák : 5, 9. — [4]) Sirák : 5, 6.

magát méltóvá tenni feddhetetlen istenes élete által, vagy ha gyarlóságból eltévedt az üdv és erény utjáról, halasztás nélkül igyekezzék arra visszatérni töredelmes penitenciatartása által, és ismervén a maga gyarlóságát, sz. Pál apostol intése szerint félelemmel és rettegéssel munkálja, keresse lelke üdvösségét. [1]) Csak hogy azután e félelem és rettegés bizonyos mérték és határig terjedjen; mert miként az Isten irgalmasságába való vakmerő bizakodás, ugy ellenben a bizodalmatlanság is a legveszélyesebb következéseket vonja maga után.

II.

Igaz, hogy roszul cselekszik az, ki az Isten irgalmasságában vakmerőn bizakodik; de szerencsétlenebb az, ki teljességgel nem bizik az Isten jóságában és kegyességében. Amaz nem mond le üdvösségéről, sőt igen is bizonyosan számot akar arra tartani; ellenben, ki az Isten irgalmasságába teljességgel nem bizik, az önkint kilép az Isten választottai közül, és lemond az Isten országáról, lemond üdvösségének még lehetőségéről is. Oh, k. a.! lehet-e embernek e földön ennél szerencsétlenebb állapotát csak gondolni is? Ha a vakmerőn bizakodó azért vétkezik bátrabban, mivel az Isten végnélkül jó és irgalmas, ki neki megbocsátja büneit: vajjon mi tartóztathatja vissza a legiszonyúbb gonoszságoktól azon szerencsétlent, ki azt hiteti el magával, hogy ő az Istennél már nem tarthat számot a bünbocsánatra? Ha a vakmerőn bizakodó azért nem szorgalmatoskodik életének megjobbításáról, mivel üdvösségét bizton reméli az Isten kegyességétől: vajjon mi ébreszthetné az istenes életre azon szerencsétlent, ki azt hiteti el magával, hogy az Isten ő iránta rosz s kegyetlen, ki őtet már a választottak életkönyvéből kitörülte, és a káhozottak közé szánta? Nem zárja-e el ilyen szerencsétlen önmaga azon utakat maga elött, melyek őt az élet megjobbítására vezethetnék? nem veti-e meg balgatagul azon eszközöket és módokat, melyeket Krisztus Jézus a bünösök megigazulására és üdvösségére rendelt? és e bizodalmatlanság a kétségbeesettnek nem nagyobb büne-e minden egyéb büneinél, ugymint a ki nem hisz az ur Isten

[1]) Filip. 2, 12.

ezen irgalomteljes szavainak: „Valamint igaz, hogy én élek, ugy igaz az is, hogy nem akarom a bünösnek halálát, hanem hogy megtérjen és üdvözüljön?“ [1]) ki nem hisz az Istentől mondatott eskünek, hanem mint a legelső testvérgyilkos, büneinek gonoszságán elrémülve mondja: „Nagyobb az én gonoszságom, hogy sem bocsánatot érdemlenék?“ [2])

K. a.! a büntől előre kell irtóznunk, nem pedig miután elkövettük; azonban ha megtörtént már rajtunk a szerencsétlen botlás, és belevertük magunkat a vétkek bilincseibe, félnünk ugyan lehet és kell is az érdemlett büntetéstől; de az Isten irgalmassága és lelkünk üdvössége felől kétségbe ne essünk soha, bár mi nagyok és számosak legyenek is büneink. A testikép beteget is nemde annál több oldalról biztatják a fölgyógyulhatás reményével, minél sulyosabb nyavalyában sínlődik? A lelkében beteg ember is minél nagyobb bünterhet érez lelkén, annál csüggedhetlenebb bizodalmat igyekezzék Isten iránt szivében táplálni, s annál kitartóbb buzgalommal esdekelve kérje az irgalmasság Atyját sz. Dávid szavaival: „Könyörülj rajtam Istenem nagy irgalmasságod szerint, és könyörületességed sokasága szerint bocsásd meg büneimet.“ [3]) Legyen arról tökéletesen meggyőződve a bünös, mit sz. Ágoston mond, „hogy az Isten el nem hagyja mindaddig az embert, mig ő el nem hagyatik az ember által? Nem is azért mondta Krisztus: „Kevesen vannak a választottak,“ hogy kétségbe ejtsen bennünket üdvösségünk lehetősége felől; hanem, hogy annál inkább figyelmeztessen és ébreszszen mindnyájunkat, miszerint arra törekedjünk, hogy az ő választottainak számához tartozzunk. Ugyanis, habár az Isten öröktől fogva tudja is, kik legyenek a választottak közé valók, kik nem: azért ő még se kárhoztat senkit, hanem csak a ki tulajdon vétkei által teszi magát a kárhozatra érdemessé. Ezt bizonyítják sz. Ambrusnak ezen szavai. „A mint az Isten nem koronáz senkit győzedelem előtt: ugy nem is kárhoztat senkit vétkezés előtt.“

Vagy k. a.! miért is kellene akármelyik megtérni ki-

[1]) Ezek. 33, 11 — [2]) 1. Móz. 4, 13. — [3]) Zsolt. 50, 1.

ván ó bünösnek kétségbe esni? Sok és nagy bünei vannak? Ugy de az Isten irgalmassága végnélkül nagy, és könyörületességének nincs száma. Azt bizonyítja a szent könyvnek minden lapja; és minél több és nagyobb vétkeket bocsát meg a megtérő bünösnek, annál nagyobb dicsőségben tünik föl az ő irgalmassága mennyben és a földön. Azért mondotta maga Krisztus a mi isteni tanítónk, hogy „nagyobb örömük vagyon mennyben az angoloknak egy megtérő és penitenciatartó bünösön, mint kilenczvenkilencz igazon.“ [1]) Ha mi gyarló teremtmények vétkezünk is: az Isten nem szünik meg azért könyörületes Teremtőnk lenni; és ha megszegvén a jó és engedelmes gyermekek kötelességét, szerencsétlenül elpártoltunk tőle: ő el nem feledkezik az atyai szeretetről és könyörületességről, csak mi ne késsünk hozzá visszatérni, és tőle megalázott és törődött szivvel bocsánatot kérni.

És valóban, ha a szent könyvbe tekintünk: nem mutat-e ez lelki vigasztalásunkra számtalan nagy vétkekkel terhelt bünösöket, kik az Isten irgalmasságába bizva tőle bünbocsánatot nyertek? És Isaiás próféta azt mondja vigasztalásunkra, hogy „az Ur keze nem rövidült meg most se, hogy a bünöst meg nem szabadítaná, se fülei meg nem nehezedtek, hogy azt meg nem hallgatná.“ [2]) Ezekhez képest mondja sz. Ágoston, hogy „Judás nem annyira az árulás vétke miatt kárhozott el, mint inkább azért, hogy az Isten irgalmasságában nem bizván kétségbe esett.“ Ha tehát igazságtalan szerzeménynyel, másoknak károsításával gazdagodtunk meg: ébreszsze föl és szilárdítsa szivünkben a reményt és bizodalmat Zakeus példája, ki hasonló igazságtalan uton gyűjtvén magának gazdagságot, Jézushoz folyamodott, és tőle bocsánatot nyert. [3]) Ha istenkáromlók voltunk; ha Krisztust és annak anyaszentegyházát és evangeliumát üldöztük, zaklattuk, gúnyoltuk, mocskoltuk: ébreszsze föl és szilárdítsa szivünkben a reményt és bizodalmat Pál apostol példája, ki hasonló bünökben volt részes; de mivel az Istennek intő szavára hallgatott és azt követte, bocsánatot nyert. [4]) Ha a feslett élet utján fertelmességekkel mocskoltuk be a Szentlélek templomát

[1]) Luk. 15, 7. — [2]) Is. 59, 1. — [3]) Luk. 19, 2. — [4]) Ap. cs. 8, 9.

a mi testünket és lelkünket: ébreszsze föl és silárdítsa szivünkben a reményt és bizodalmat Mária Magdolna példája, kit feslett életéről ismeretes és hires bünös asszonynak nevez az evangelium; és ime, mivel bizodalmasan Jézus lábaihoz borult, és ott büneit megsiratta, bocsánatot nyert. [1])

A mit hajdan cselekedett az ur Isten, azt kész ő most is a megtérni kivánó bünösökkel cselekedni. Vagy ha meg nem akarna a bünösöknek bocsátani, és őket kegyelmébe visszafogadni: miért ösztönözné őket a sz. irásnak majd minden levelén, hogy térjenek meg, és hagyják el a vétkek utját; [2]) hogy jobbítsák meg életöket és tartsanak penitencziát, ha el nem akarnak veszni; [3]) s hogy megtartván a parancsolatokat, [4]) igyekezzenek a keskeny uton járni; mert csak azon juthatnak az örök életre? [5]) Vagy azt mondjuk-e, hogy a végnélkül bölcs és irgalmas ur Isten olyan boldogsággal biztat minket, melybe soha se juthatunk el? Nem, nem; távul legyen ez istenkáromló gyanu még gondolatunktól is. „Ő minden embert akar üdvözíteni," mint sz. Pál apostol bizonyítja. [6]) Minden embert: tehát nem csak az ártatlan kisdedeket és egyéb igazakat, hanem a bünösöket is. „Azért várja, ugy mond sz. Péter apostol, azokat békeségesen, hogy el ne veszszenek, hanem hogy mindnyájan penitencziára térjenek." Oh, valóban k. a.! hol volnának már sokan közülünk, hová jutnánk talán mindnyájan, ha az irgalmas ur Isten nem várakoznék a bünösök megtérésére, hanem rögtön kárhozatra taszítana bennünket, mikor azt büneinkkel megérdemlettük?! Ha a végre, hogy gazdagok lehessünk, nem kivántatnék egyéb, mint hogy akarjunk lenni: vajjon találkoznék-e valaki, ki mégis kétségbe ejtené magát a felől, hogy gazdag lehessen? „Ime, — igy szól sz. Ágoston, — ime atyámfia! a végre, hogy te üdvözülj, nem kivántatik más, mint az, hogy igaz eltökélett szándékkal akarj üdvözülni, ugy hogy, ha nem üdvözülsz, ezt nem az Istennek hanem önmagadnak tulajdonítsd."

Ha k. a.! valakinek szivében és elméjében mindezek el nem oszlathatták az Isten irgalmassága iránti bizodalmatlanságot, végre azt ajánlom neki, tekintsen a kereszten függő

[1]) Luk. 7, 37. — [2]) Ezek. 33, 11. — [3]) Luk. 13, 3. — [4]) Máté: 19, 17. — [5]) Máté: 7, 14. — [6]) I. Tim. 1, 2. — [7]) II. Pét. 3, 9.

Jézusra; kisérje gondolatával őtet a betlehemi istálótól a kálváriáig, és ott megállapodva gondolja és vallja meg: tehetett-e az többet, mint a mit tett a bünösök üdvösségeért? és ezt megfontolván vallja meg a szerencsétlen bünös: lehet-e legkevesebb oka az Isten irgalmasságáról kételkedni?

* * *

Megértettük k. a.! hogy az Isten irgalmassága iránti bizodalom félelem nélkül vakmerővé, a félelem pedig bizodalom nélkül kétségbeesetté teszi a bünös embert. Mivel pedig sz. Pál apostol mondása szerint, „mi önmagunktól még gondolni se tudunk valami üdvöset:“ [1]) kérjük az irgalmasság Atyját, tanítsa és vezesse elménket és szivünket mindenkor ugy, hogy irgalmasságában remélvén féljünk büntető igazságától; és ugy féljünk büntető igazságától, hogy végnélküli irgalmasságában reméleni soha meg ne szünjünk. Ha ezek szerint igyekszünk intézni életünket, biztos remélhetjük, hogy majd midőn az Isten angyalai eljövendenek az igazakat a gonoszok közül kiválasztani, mi is az igazaknak, az Isten választottainak csekély számához számláltatunk. — Mire segítsen mindnyájunkat az irgalmas ur Isten. Amen.

[1]) II. Kor. 5, 5.

Pünkösd után XX. vasárnapra.

Megjelenék egy királyi tiszt, kinek fia Kafarnaumban beteg vala. — János: 4, 46.

Vannak kedvetlen balesetek, körülmények, melyek jobban megrázzák a magáról elfeledkezett embert, mint akármily erélyes oktatások, intések, feddések, dorgálások. — Ime, a kelő nap, mihelyt tüzsugárit szétlövelve az életnek árjait a kinyugott földre önti, mily szép, mily gyönyörü?! Az ezer csillagtól tündöklő égboltozat, a szivárvány, ezen isteni esodamű, nem elragadtató-e? Mennyi gyönyörüség s kéjelvezet van öszpontosulva az erdők- s regényes völgyekben? Mily éltető vidámság kezd uralkodni a nyájas tavasz első fakadtával, mikor mindenki sietve siet a szabadba, hogy élvezhesse s csodálhassa a természet munkáját? — Nem kellene-e ily s hasonló tüneményeknél szivünknek a legszentebb érzeményekre fölhevülnie, s a természet Urához szorosabban kapcsolódnia? — Hát a buzgó lelkitanítónak erélyes intése, ösztönzése, a hű barátnak szivélyes figyelmeztetése, a jó szülőknek majd keményen dorgáló, majd édesen rimánkodó szava nem hozhatná-e észre a gyarlóságok özönében elandalodott lelket?

De hasztalan. Csak akkor ébred föl szivünkben jobb érzés; az élő hitet csak akkor kezdjük ápolni keblünkben; csak akkor ragaszkodunk ernyedetlen bizalommal a mindenek Alkotójához, s a jó Isten iránti szeretetre csak akkor gyulad föl szivünk, midőn azt már a keservek általjárták, a balkörülmények terhei minket megtörtek, a kinos nyava-

lyák testi erőnket ellankasztak, s aljas gerjedelmeink tüzét elolták. Hasonlók vagyunk mi a vásott gyermekhez, ki az atyai intésekre mitsem ügyelve, vigan üzi pajzánságait, s jó kedvében még játékát is összetöri, s csak akkor sunyja meg magát, midőn az atyai fenyítő pálcza már érinti őt. —

Hogy tehát vétkes ábrándozásainkban, a többszörös szelid intések ellenére is, el ne andalodjunk, kiereszti a mennyei Atya fenyítő ostorát, hogy éreztesse hatalmát, mely ellen hasztalan erőködünk. Ily fenyítő vessző, hogy az evangeliumot kövessem, Isten kezében a betegség, mely sokszor épen erkölcstelen tetteinknek természetes következménye. K. a.! érzékenyen hatnak ránk a betegségek, s azért fölötte irtózunk is tőlök; de annál üdvösebb azok eredménye. Sok kereszténynek lelki szemei meg nyiltak a fájdalmas ágyban, sok balga kereszténynek hozott észre a kinos nyavalya. Az evangeliumi királyi ember is, épen fia betegségének alkalmával hitt Jézusban és vele egész háznépe. — Azért ha az Isten benuünket betegséggel meglátogat: ne jajduljunk föl azok terhe alatt oly érzékenyen, mintha semmit sem tudnánk szenvedni, vagy nem akarnánk; ne nyögjünk beteg ágyunkban nyugtalanul, mint az oktalan állat, mely hányja veti magát kinos perczeiben, a nélkül, hogy állapota fölött gondolkodni, vagy itélni tudna; hanem keresztény békés lélekkel, higgadt vérrel, józan megfontolással, megnyugodva Isten akaratján, fohászkodjunk föl: „Uram! jó nekem, hogy megaláztál engemet;“ [1]) — mert a betegségek erkölcsiségünkre nézve üdvös hatásuak, egészen tőlünk függvén, hogy azokká legyenek. — Még erről elmélkedem, figyelmezzetek.

* * *

Minden csapás és baleset közt, melyek az embert e földön érhetik, legsulyosabban s legérzékenyebben hat ránk a betegség. Eléggé tudja ezt az, ki betegtársát kinos perczeiben meglátogatta; de még inkább az, ki maga is szenvedett már kinos nyavalyát. Valóban szivrepesztő őt nézni tehetetlen ál-

[1]) Zsolt. 118, 71.

lapotában! Hányszor mondogatja lefektében a nyomorult Jóbbal: „Mihelyt lefekszem, már azt gondolom, azt mondogatom magamban: vajha ismét hasadna a hajnal, hogy fölkelhetnék; nap közt pedig ismét alig várhatom be az estét; mert nyugtalanító fájdalmaktól háborgattatom egész besötétedésig!“ [1]) — De k. a.! a beteg ágy az a jó iskola, melyben az ember igen sok üdvöst tanul.

Ugyanis, míg semmi bajunk sincs, míg egészségesek vagyunk, jut-e eszünkbe az Isten, kinek épen egészségünket köszönhetjük? Megemlékezünk-e büneinkről, melyekből ki kellene tisztulnunk? Oh! ezek csak akkor jutnak eszünkbe, midőn a nyavalyák, a betegségek, a fájdalmak meglepnek bennünket. — Az iszákos vigan éli napjait a töltött poharak közt; de a beteg ágy megismerteti vele könnyelmüségét s a mértékletlenség kártékonyságát. — A fösvény kincseinek bálványozásában elmerülve, asztalának hulladékaiból sem részeltetné a szegény Lázárt, ki ajtaja előtt könyörög; de a beteg ágy eszébe juttatja kincseinek semmiségét; mert ő is Lázár, ki minden vagyona mellett is magával jótehetetlen. — A buja a testi gyönyörök közt elkábulva, nem látja az előtte tátongó örvényt; de nyavalyájában érti, hogy épen az élvezett testi gyönyörök siettették élte alkonyát. — A kevély, ki pöffeszkedő fölfuvalkodottságában magát egy kis királynak képzeli, beteg ágyában érti meg, hogy ő is csak romlandó ember, mint a többi. — A tudományok buvára, ki föllengző képzelmeiben az isteni kinyilatkoztatást megvetve, minden religiót levetkezve, az istenséget támadja meg, s magával számtalan könnyenhivőt tévelygésbe ragad, beteg ágyában érti meg: mily csekély minden tádománya, mert magát egy betegségtől nem tudja megmenteni. — A káromkodó, ki Isten imádandó sz. nevét annyiszor hiában vette, s a Teremtője ellen szórt mocskos szavakkal eget földet betölte, beteg ágyában kiáltani fog, oh Istenem! légy velem! — Igen jó iskola tehát a beteg ágy; csak okuljunk és tanuljunk ezen iskolában, és ne legyünk olyanok, mint némely keresztények, kik betegségök idején kiáltanak Istenhez, siettetik az egyház szolgáját, a szentségeket

[1]) Jób: 7, 4.

óhajtják és szintén kétségbeesetten ragadják meg Jézus feszületét; de nem törődöttségből, nem azért, hogy magukba szállva a bűnöktől megtisztuljanak, hanem a halál félelme miatt; aggódnak és töprődnek, de nem büneik, hanem egészgök fölött. Az ily ájtatosság a beteget megtisztítani, üdvözíteni nem fogja. Hanem szálljunk magunkba, mint Saul, ki midőn szeme világától megfosztatott, s hallotta az égből az intő szavakat: „Saul, Saul miért üldözesz engem! azonnal kiálta: „Ki vagy Uram? mit akarsz hogy cselekedjem?“ [1]) Ismerjük meg mi is a betegség mint isteni látogatás idején vétkes voltunkat, és szivünk bánatától illettetve gyülöljük azt, gyülöljük de ne a fájdalmak miatt, melyeket szenvedünk, hanem azon Isten iránti szeretetből, kit büneinkkel megbántottunk; a betegek szentségeit buzgó szivvel vegyük föl, de ne azért, mert félünk a haláltól, hanem hogy lelkünk tiszta legyen a bünök mocskától.

Fájdalmasan esik ugyan a nyavalya mindenkinek; de mi a testnek fáj, az a léleknek használ, csak jó néven vegye az ember. Azért k. a.! ha nyavalyádban a te szemeid elnehezednek, elhomályosodnak, gondold magadban azt: ez vétkeimnek büntetése, melyeket szemeim őrizetlensége által elkövettem; s midőn az egyház szolgája szentelt olajjal szemeidet megkeni, igy fohászkodjál: oh Istenem! mennyiszer legeltettem szemeimet oly tárgyakon, melyektől el kellett volna azokat fordítanom! — Ha a te füleid zúgni fognak, és hallásod tompolni: tudd meg, hogy ez által akarja az Isten azon vétkeidet büntetni, melyeket füleid által elkövettél; mert oh! hányszor hallgattad örömest a rágalmazó, tisztátalan, botránkoztató beszédeket, énekeket? — Ha nehéz nyavalyádban eleped szájad, kiszárad nyelved annyira, hogy azt alig emelheted, és egy csepp vizért kiáltasz mint a dúsgazdag: tudd-meg, hogy Isten ez által azon vétkeidet akarja büntetni, melyeket szájad és nyelved zabolátlansága által követtél el; mert hányszor tódultak szájadból istentelen káromlások, melyekért, csoda, hogy tüstint a föld el nem nyelt? nyelveddel hányszor sértetted mások becsületét, s mocskos beszédeiddel hány ártatlan füleket botránkoztattál meg? —

[1]) Ap. csel. 9, 4–6.

Ha nyavalyádban kezeidet a rettentő fájdalmak szaggatják annyira, hogy helyökből fölemelni sem birod azokat: akkor emlékezzél meg arról, hányszor nyujtottad ki kezeidet az idegen jószágra lopás, csalás, igaztalanság által. — Végre ha a nagy hőség miatt fejed majd ketté szakad, és annyira szédül, hogy helyet nem találsz a hova lehajtsad: jussanak eszedbe azon istentelen gondolatok, rút, ocsmány képzelődések, melyeknek elmédben helyt adtál; emlékezzél meg azon égbekiáltó ravaszságokról, hamisságokról, melyek kifőzésére használtad az égnek nagy ajándékát, eszedet. — Szóval, midőn minden tagodban a legrettenetesebb fájdalmakat érzed: emlékezzél meg, hogy az Isten méltán bünteti azon vétkeidet, melyeket tagjaid által elkövettél; és boldog vagy k. a.! kétszeresen boldog, ha magadba térsz és testi nyavalyádat lelki gyógyulásodra tudod használni; boldog vagy, ha gonoszságokkal terhelten dültél beteg ágyadra, és lelki kép megtisztulva mint jámbor keresztény kelsz föl abból.

Roszul esik a betegnek a keserü s kellemetlen orvosságnak használása, mely egész izlését is megrontja; és e miatt mekkora a beteg nyugtalansága, békételensége! De gondolj k. a.! ilyenkor Megváltódra, ki ártatlan lévén a kereszten epével itattatott; és e gondolat édesítse meg orvosságodat. — Megtörténik néha, hogy a betegnek roszul viselik gondját, nem mennek mindenek kivánsága szerint; sokszor azt is veszik észre, hogy örömest látnák halálát. Oh k. a.! örülj ekkor, hogy legalább valamiben hasonlíthatsz Megváltódhoz, ki szintén mindenektől elhagyatott, s nem talált helyet, hová fejét hajtsa a kereszten; vedd kezeidbe a feszületet, és elmélkedjél Jézus szenvedése fölött, s kapcsold össze szenvedéseidet az övéivel, és ha a tilalom-fának gyümölcse felnyitotta Ádám szemeit a gonoszságra: Jézus keresztje nyissa föl szemeidet a békeséges szenvedésre. Igy a betegségben több bünödért tészsz eleget, és több érdemet szerzesz magadnak, mint talán egész egészséges életedben.

Továbbá tagadhatlan sz. Pál mondása szerint, hogy „nincsen itt maradandó városunk,“ [1]) s a mindennapi tapasztalás is eléggé bizonyítja ezt; mert az ég alatt semmi sem

[1]) Zsid. 13, 14.

tart örökké. E világ k. a.! a romlandóság világa. Sok hires város, mely hajdanta virágzott, puszta kőhalommá változott. Avagy menjünk be egy házba, hol gyermek-éveinkben vidám napokat töltöttünk: hol vannak annak akkori lakoi? Nincsenek többé; mások váltak föl őket, csalhatatlan bizonyságaul annak, hogy minket ismét mások váltanak föl. Oh k. a.! e mulandóságunkról nem kellene-e mindenkor megemlékeznünk, és tetteinket ugy végeznünk, életünket ugy rendeznünk, mintha mindjárt meghalnánk, Megváltónknak ama szavai szerint sz. Máténál: „Vigyázzatok; mert nem tudjátok se a napot, se az órát?“ [1]) — Nem kellene-e többször Sirák fia szavait emlékezetünkbe hoznunk: „Minden cselekedetedben emlékezzél meg végső dolgaidról, és soha sem fogsz vétkezni?“ [2]) mert a halál nem késik. — Jaj! de míg egészségben vagyunk, míg vidám vér futkoz ereinkben, azt véljük, hogy a halálnak még sokáig nem szabad magát mutatni; szabadon vétkezünk, pajzánkodunk, fáradunk és gyüjtünk, mintha örökös lakólyünk e föld volna. Ha olykor egy jó barátunkat, vagy rokonunkat elragadja a véletlen halál, megdöbbenünk ugyan, de csak hamar ismét elfeledjük, mintha örökös szerződésünk volna a halállal.

Azonban sokszor hallottam én azt, mikor a betegnek ágya mellett állottam: ime, mivé lesz az ember! megemlékezik ő akkor mulandó sorsáról, meg a nagy számadásról, melyen az Isten mint részrehajlatlan biró elött meg kell jelennie. Igen k. a.! minden fájdalom, melyet érzesz, azt juttatja eszedbe, hogy földi hajlékod — a test — összeomlik, s bár mily erős és egészséges voltál is, egy kis nyavalya a sirba dönthet; hogy minden leheléseddel életednek egy részétől válsz meg; hogy minden óra, melyet ütni hallasz, sirodhoz vezet közelébb. — Ily üdvösséges és megható gondolatok közt, melyeket egy veszedelmes nyavalya támaszt, a keresztény ember lelki szemeit a sirra veti, melyben fájdalmas tagjai örökké nyugodni fognak; s mint a terhes munka alatt elfáradt napszámos óhajtva várja a nyugalom óráját.

* * *

[1]) Máté: 25, 13. — [2]) Sir. 7, 40.

Ily lelki hatásuak lévén a betegségek, ne türhetlenkedjünk azok sulya alatt, hanem öltsük föl a béketürés paizsát; hiszen ha fájdalmasak is nyavalyáink, azok Isten kezéből jönnek, ki mindeneket lelki hasznunkra intéz el. Mi hasznosabb egy magáról megfeledkezett embernek, mint egy hosszas nyavalya, mely őt fölébreszsze, mely megismertesse vele, hogy ő micsoda, s mit kelljen neki cselekednie? Jusson azért eszünkbe a halálos szorongások közt imádkozó Jézusunk; s szent példáját követvén csendes és bizalmas lélekkel kiáltsunk Istenünkhöz: „Uram! ha lehetséges, ha üdvösségemnek hasznos, muljék el tőlem e pohár, enyhítsed fájdalmaimat; de azért ne az én, hanem a te akaratod legyen.“ [1]) Imádkozzunk sz. Jóbbal: „Uram! ha áldásaidat elvettem, látogatásodat miért ne venném jó néven? te adtad az egészséget, te vetted el azt, áldott legyen a te sz. neved.“ [2]) — Fohászkodjunk sz. Ágostonnal: „Uram! ostorozz itt e földön, csak az örökkévalóságban irgalmazz.“ Lám k. a.! vétkeztünk, mindnyájan vétkeztünk, mert első atyánk vétke mint a kigyónak gyógyulhatlan marása megmérgezte annak maradékait is; ezekért vagy ezen vagy a jövendő életben eleget kell tennünk. Csókoljuk tehát Istennek atyai kezét, ki a betegség, a nyavalyák által csak könnyíteni akarja amaz elkerülhetlen elégtételt, melylyel büneinkért tartozunk; ki a földi fájdalmak által megelőzi s eltörli amaz örök fájdalmakat, melyekbüneinkre várakoznának.

Jobb tehát és hasznosabb szenvedni, és boldogul meghalni, mint hirtelen ez élettől megválni és örökre elveszni. — Valóban nagy Isten kegyelmének tarthatjuk, ha halálunk elött oly nyavalyába esünk, melyben büneinkért eleget tehetünk, és a boldog kimulásra készülhetünk; lám, egészséges korunkban ugyis kevés penitencziát tartunk. Imádkozzuk tehát buzgón az egyházzal: „A hirtelen, és véletlen haláltól, ments meg Uram minket!“ Amen.

[1]) Zsolt. 6, 3. — [2]) Jób: 1. 2.

Pünkösd után XXI. vasárnapra.

És megharagudván ura, a poroszlók kezébe adá őtet, míg vissza nem fizetné egész adósságát. — Máté: 18, 34.

„A gonosz ember csak roszban gyönyörködik, még barátját sem szánja meg.“ [1]) Bölcs Salamonnak e rövid de velős mondásában az emberi szivtelenség eléggé jellemeztetik, melynek számtalan szomoru következményéről világosan szól a történelem s a mindennapi tapasztalás. Sisara, Jabin Kanaán királyának hadvezére, szivtelenségében husz évig kegyetlenül nyomorgatá Izrael, népét. [2]) Jezabel, Ákáb szamariai király szivtelen hitvese, hogy férje a szegény Nábot szőlejét, mely után vágyakodék, elfoglalhassa, agyonkövezteté a szegény Nábotot. [3]) Heródes a szivtelen Juda-király kardra hányatá Betlehemnek két éves és két éven aloli ártatlan gyermekeit; közöttök saját fiát is. [4]) Mi tette rettentővé, az utókor előtt rémületessé Neró nevét? A szivtelenség; mert vad ösztönétől ingereltetvén, Roma városát porrá égette, saját édes anyját és nevelőjét megölette, s a keresztényeket a borzalomig kinozta. Avagy nem szivtelenségében engedé-e éhezni a dús a szegény Lázárt, kinek asztala hulladékaiból sem adott? [5]) Az evangeliumi könyörtelen szolgát nem a szivtelenség lepte-e meg, midőn szolgatársát kiméletlenül fojtogatá, szomoru példáját adván a fönn említett bölcs mondás igazságának, hogy a gonosz ember még barátját sem szánja meg?

[1]) Péld. besz. 21, 10. — [2]) Birák: 3, 4. — [3]) III. Kir. 21. — [4]) Máté: 2, 16. — [5]) Luk. 16, 21.

— És napjainkban, nem a szivtelenség sajtol-e ki zápor könyeket a megkeseríttettek szemeiből, midőn szivök vérig marczangoltatik, és Istenhez kényteleníttetnek kiáltani boszuért? A rablót is nem a szivtelenség vezérli-e vétkes merényében, midőn rá ront az aggodalom nélkül szunnyadóra, s elrabolja annak vérveritékkel szerzett vagyonát? Vagy ki győzné előszámlálni az ezer és ezerféle néven nevezhető igaztalanságokat, melyeket ez életben a szivtelenség előidéz az emberek között?

Azonban, az Urhoz kiáltának Izrael fiai, és meghallgattatának. Sisara csatát vesztvén Izrael ellenében, megfutott; és Czini-Haber feleségének Jahelnek sátorába meneküle, hol el aluvék; „Vevén pedig Jahel a sátorszeget, kezében vevén a pörölyt is, bemene titkon és halkkal, és Sisarának halántékába üté a szeget ugy, hogy agyvelején által a földbe hatna; mert fáradt lévén mélyen aluvék, és meghala.“ [1]) — Ákáb házára Isten által borzasztó itélet mondatott. — Heródes utálatos betegség következtében végzé a lelkiismeret kinos furdalása által keserített s átok-kisérte életét. — Neró minekutána látá, hogy ütött az igazság büntető órája, gyilkosa lön önmagának. — A dús meghala, és eljuta a pokolba, honnét keservesen esenge csak egy csepp hideg vizért Lázár ujjáról, de kérelme meg nem hallgattatott; hanem a helyett e szomoru s kétségbeesésig sujtó válasz hangzék le hozzá: „Jusson eszedbe, hogy elvetted javaidat életedben, hasonlóképen Lázár is türé viszontagságait; mostan pedig ez vigasztaltatik, te ellenben gyötörtetel.“ [2]) — A mai evangeliumi szivtelen szolga pedig a poroszlók kezeibe adaték.

Igy lészen ez velünk is k. a.! mert a bün büntetés nélkül nem maradhat, bölcs Sirák szavai szerint: „Kétszer ne kövess el egy bünt, mert az elsőért sem maradsz büntetlenül.“ [3]) — Igen; fut az istentelen, ha senkitől sem üldöztetik is. [4]) — Vagy nem sujtja-e a szivtelen gonoszt eléggé már a közvélemény is, mely kárhozatot dörög az istentelen fejére, kinek neve is utálatos? [5]) És a szív keserüségében szórt átkokat nem

[1]) Birák. 4, 21. — [2]) Luk. 16, 25. — [3]) Sir. 7, 8. — [4]) U. O. 28, 1. — [5]) Péld. besz. 10. 7.

hallgatja-e meg az igaz biró? Oh igen! „Enyém a boszszuállás, én megfizetek, ugy mond az Ur.“ [1]) S ha Isten, megvizsgálhatlan bölcseségének mélységes tanácsából, várakozó kegyelme által azonnal, e jelenben nem bünteti is a gonoszságot: eljön az idő, melyben az irgalom helyébe az igazság ülend; és akkor kérlelhetlen itélete sujtand mindenkit, ki most irgalmával élni nem akart, és megfizet az örök büntetés helyén, melyet pokolnak nevezünk.

K. a.! a jövendő örök büntetés felől sokfelé elágaznak a vélemények, s ha bár teljesen nem tagadják is azt némelyek, de saját érdekök szerint szelid modorban kivánnák hinni — e tanítmányt. De mi, kik Isten csalhatlan szavas a józan ész sugalma után hiszszük az örökkévalóságot, hiszszük az örök büntetést is, ha bár szigoru s érzékiségünket sérti is e tanítmány. — Lássuk tehát:

Mit tanít a katholika egyház az örök büntetésről, a pokolról?

Szerelmes Jézusom! kegyes Megváltóm! ki a kínkereszten vért hullattál érettünk, s a megtért latornak paradicsomot igértél: ne engedd, hogy a pokol büntetései minket valaha sujtsanak, és szent véred hasztalan folyt légyen; hanem vég óránkon legyünk méltók tőled e vigaszteljes szavakat hallani: „Ma velem leszesz a paradicsomban.“ [2]) Figyeljetek.

* * *

Sok megrögzött gonosztevő, kiket szivtelenségök szerencsétlen áldozatai keserü könyeik, esengő könyörgéseik által megindítani hasztalan törekvének, s kik ezek kinos fohászait kőszoborként rendületlen hallgaták, megtöretett már az igazság büntető keze által, mely alatt iszonyodva emlékezének vissza vétkes merényeikre. — Ilyen az ember! benne az állatiság túlsulyt gyakorol a szellemiség fölött; minélfogva csak a külső, érzékenyen ösztönző eszközök birnak rá hatással. — És mi lenne a társadalomból, ha a vétkesek, a ki-

[1]) Rom. 11, 19. — [2]) Luk. 28, 43.

hágók büntetések alá nem vonatnának, ha a rendszabályok áthágói nem fenyíttetnének, hanem mindenki szabadon követhetné féktelen vágyait, szabadon indulhatna vétkes ösztönei után? Igen! a büntetésektőli félelem hathatósan tartja fönn a rendet a társadalomban; a büntetések irtják ki a visszaéléseket, gátolják a kihágásokat, fékezik a kicsapongásokat, a bántalmakat, ónak a kártevéstől, szereznek biztosságot a polgárzatban; — maga a becsületesség kevés hatással birván. De az erkölcsi világban is: adhatna e az erkölcsnek belbecse, magasztossága, az örök jutalom dicsősége elegendő ösztönt kicsapongó indulataink, vágyaink fékezésére s Isten törvényeinek pontos megtartására, ha Istennek végtelen igazsága is nem rettentene az örök büntetések által, melyek várakoznak mind azokra, kik Istentől s az erkölcstől elpártolnak? Nem! mi testiség rabjai csupa szeretet által nem vezettetünk. Azért szent Ágoston is azt vallá magáról, hogy „őt a testi gyönyörök örvényéből mi sem ragadta ki hatályosban, mint a halál, s az Isten rettentő itéletének emlékezete.“ [1])

Mire nézve, ha figyelemmel lapozgatunk a történelem könyvében, azt találjuk, hogy az örök büntetésről hiedelem már a legrégibb nemzeteknél megvolt. A zsidó népnek, mely a történetirók által a legrégibb nemzetnek ismertetett, Krisztus eljövetele elötti vallási hite a jámboroknak kellemdús helyeket tüzött ki, hol azok a legboldogabb élet élvezetében részesíttetnek; ellenben a gonoszokat irtózatos, siralommal teljes örök kinokra kárhoztatta. [2]) Az ős görög, romai hitrege szerint, mellyben általánosan majd minden régibb nemzetek hiedelme megegyezett, Elysium kies völgye mi volt egyéb, mint a jámborul elhunytaknak tulvilági édene, melybe a jámbor életü halandók jutottak? Itt hiedelmök szerint örökös kikelet virított, s a jóéletü halandók lelkei tartós boldogságban részesültek. Mi volt Orcus vagy Tartarus, Plutó országa, más, mint az elhunyt gonosz lelkek alvilági büntető helye, hol a szellemeket örök éj boritá, s az elkárhozott lelkek különféle kinzó és gyötrő eszközökkel büntettettek? Itt volt Phlegeton folyója, melynek medrében viz

[1]) Aug. libro Conf. 10. — [2]) Patuzzi Lib. 1. c. 7. De futuro impiorum statu.

helyett láng és izzó sziklák hempelygtek. Innét serkedezett Cocytus, melynek vizei a Tartarusban busongók és szenvedők könyeiből gyülének meg; s e kinok helyére az elhunytak lelkei Acheron folyóján haladának át először, s túl haladván azon többé viszsza nem térhetének. Ezen hitregében az elkárhozottak büntetésének nagysága és örökkévalóságának eszméje eléggé ki volt fejtve, nyilvános bizonyságaul annak, hogy a magára hagyatott emberi értelem gyönge világa is belátá azt, hogy valamint a jámbor életet örök jutalom, ugy a gonoszságot örök büntetés illeti.

Igaz ugyan, hogy a mi az ember érzékiségére kellemetlenül hat, arról keveset, vagy mit sem akar tudni; és igy az örök büntetés létét is mind a régibb, mind az ujabb időkben többen, főkép az istentelenek tagadják, s álokoskodásaik által az egyháznak eme tanitmányát megsemmíteni igyekeznek. De mi a katholika egyházzal, melly az Athanázféle hitvallásban ekképen szól: „Kik itt jót cselekvének, be mennek az örök életbe, kik pedig roszat, az örök tüzbe," nyiltan hiszszük, hogy az elkárhozottak büntetése a tulvilágban végtelen leszen.

A pokoli büntetés örökkévalósága nyiltan ki van fejezve a szentirásban, mely azt ugy festi, mint meg nem haló férget, mint egy ki nem alvó tüzet, és annak örökkévalóságát egyenesen a menny örökkévalóságának teszi ellenébe. Igy Daniel a holtak föltámadásáról és az örök jutalom s büntetésekről értekezvén imigy fejezi ki magát: „Azok közül, kik a föld porában alusznak, sokan fölébrednek, némelyek örök életre, mások gyalázatra, hogy ott örökké lássák." [1]) Avagy ki nem ismeri szent Mátének a végitéletről szóló czikkét, melyben az itélőbiró igy szól az elkárhozottakhoz: „Távozzatok el tőlem átkozottak az örök tüzbe, mely készíttetett az ördögnek és az ő angyalainak. — És elmennek ezek, t. i. a gonoszok, az örök kinba, az igazak pedig az örök életre?" [2]) mely szavakkal, valamint a jutalmazás, ugy a büntetés örökkévalósága elég világosan ki van fejezve.

Vagy Isaiás szavai, midőn a hitetlen zsidók nyomorult

[1]) Dan. 12, 2. — [2]) Máté: 25, 41, 46.

vesztéről szól: „Az ő férgök meg nem hal, és az ő tüzök el nem oltatik, és undorodására lesznek minden embernek,“ [1]) mit jelentenek mást, mint az elkárhozottak örök büntetését? Isaiásnak eme szavaira vonatkozólag igy nyilatkozván az Üdvözítőről keresztelő szent János: „És összegyüjti buzáját csürébe, a polyvát pedig, a gonoszokat, megégeti elolthatatlan tüzzel,“ [2]) egyenesen azt fejezi ki, hogy kik az Üdvözítő tanítását megvetik, vagy a szerint nem élnek, végnélküli büntetésre fognak jövendőben kárhoztatni. Ezt még világosabban hirdeti Jézus maga, midőn szent Márknál óvólag igy szól: „Ha a te kezed megbotránkoztat téged, vágd el azt; jobb neked félszegen az életre bemenned, hogy sem két kezed lévén a gehennára, a megolthatatlan tüzre jutnod. Hol férgök meg nem hal, és tüzök el nem oltatik.“ [3]) Hogy pedig szavai annál nagyobb figyelmet gerjeszszenek, s hatásuk bizonyosabb legyen, másod, harmadizben is ismétlé azokat. Már pedig ha Üdvözítőnk csalhatlan isteni szavai szerint a gonoszok férge meg nem hal, és tüzök el nem oltatik: nem természetes-e a következmény, hogy a gonoszok büntetése végtelen?

De ezeken kivül még számtalan helyei vannak a szentirásnak, melyekben nyiltan elénk terjesztetik, hogy ez élet után se a töredelmezésre idő, se a bocsánatra remény nem leend. — Halljuk csak a bölcs Predikátornak szavait: „Ha a fa elesik, akár dél felé, akár éjszak felé valamely helyre esik, ott marad.“ [4]) Igen! kiki azon állapotban marad, mellyben a halál találja: vagy a kegyelem, vagy a kárhozat állapotában. De még világosabbak Jézus szavai szent Máténál: „Valaki az Ember Fia ellen szól, megbocsáttatik neki; a ki pedig a Szentlélek ellen szól, meg nem bocsáttatik neki se ezen a világon, se a jövendőn.“ [5]) Vagy mint szent Márknál olvasható: „A ki a Szentlélek ellen káromkodik, az örökre nem nyer bocsánatot, hanem örökre fogja viselni vétkének ter-

[1]) Iz. 66, 24. — [2]) Máté: 3, 12. — [3]) Márk. 9, 42—43. — [4]) Pred. 11, 3. — [5]) Máté: 11, 32.

hét.“ [1]) Tehát örökön fognak bünhődni az elkárhozottak! — Hát említsem-e azon szentirási kifejezéseket, melyekkel az elkárhozott gonoszok mint harag edényei jelvényeztetnek, mellyek veszedelemre valók; [2]) kik fölött az Isten haragja megmarad; [3]) kik az Isten országának örökösei nem lesznek; [4]) kik nem láthatják az Isten országát, kik be nem mehetnek Isten országába? [5]) Vagy mikor az irgalomért esengőknek Jézus a vőlegény képében igy felel: „Nem ismerlek titeket;“ [6]) s a cselédes emberrel: „Nem tudom, honnét valók legyetek?“ [7]) Mindezen szentirási helyek elég világosan fejezik ki, hogy az elkárhozott gonoszok a végtelen isteni igazság szerint végtelenül fognak bünhődni.

Ne mondja senki, hogy a büntetés örökkévalósága az Isten szeretetével meg nem egyeztethető, hogy az semmi arányban sincs a ténynek bünsulyával, melyet az ember, alig egy pillanatban követett el; mert az efféle ellenvetések az isteni szeretetnek hibás fölfogásán, az isteni szentség s igazságosságnak, valamint a bün természetének és az Isten végtelen megbántásának félreismerésén alapulnak. — Ugyanis, az Isten csupa szeretet; szeretet-s jóságából alkotá az embert, alkotá, hogy végetlen szeretete által örökre boldoggá is tegye: de egyszersmind végetlen igazság is, és nem is lehetne ő jóság, ha benne igazság nem léteznék. Ő szeretetteljes szivéhez nem szoríthatja azt, ki tőle elfutott, nem boldogíthatja azt, ki tőle elpártolt, s boldogulni nem akar; hanem igazsága szerint büntetni kénytetik azt, ki szeretetére méltatlanná tevé magát, s igazságát maga ellen fölhívá. Igaz ugyan, hogy a pokol örökkétartó, s igy végetlen büntetés, melylyel csak végetlen vétséget lehet büntetni, s az ember, e nyomoru féreg pedig alig vétkezik egy pillanattal; de az Isten végetlen lény, s midőn az ember halálosan vétkezik, vétsége végetlen nagyságu; mert az Istenben általa végetlen fölséget sért meg, s igy végetlen bünhödésre teszi magát méltóvá. De e mellett a megátalkodott, Istentől elfordult, s a mulandók után iramlott gonosz, ki elfajult jelleménél fogva,

[1]) Mark : 3, 29. — [2]) Rom. 9, 22. — [3]) Ján. 3, 36. — [4]) Gal. 5, 21. — [5]) Ján. 3, 3—5. — [6]) Máté : 25, 12. — [7]) Luk. 13, 25.

inkább kivánt örökké vétkezni, mint Istenhez kapcsolódni, e tökéletesen elgonyoszodott minőségben költözvén át az örökkévalóságba, — azon éjszakába, melyből többé semmi fény sem vezethet ki, s melyben a büntől menekülni, s jót cselekedni soha sem lehet, — lelke, mely örökké él, Istentől örökké elfordulva marad: lehetetlen tehát, hogy Isten is őt örökre el ne vesse magától. Azért valamint büne örökké tart, ugy örökké tart bünhödése is. Nem is számolhat se az élők könyörgéseire, se a dicsőültek közbenjárására; mert szent Lukács szavai szerint a megdicsőült Ábrahám igy felelt az elkárhozott s enyhülésért esengő dúsgazdagnak: „Fiam! közöttünk és közöttetek nagy mélység állapíttatott meg ugy, hogy se azok, a kik innét hozzátok által menni akarnának ne mehessenek; sem onnét hozzánk senki által ne jöhessen.“ [1]) Igen jól magyarázza III. Incze pápa ezen igazságot: „Senki se ámítsa magát, mondván: Istennek haragja nem tart örökké, az ő irgalma túlhalad mindent, az ember vétkének elkövetése csak ideig tartott, azért nem fogja Isten büntetni azt örökké. Oh balga remény! oh hasztalan ábránd! A pokolból nincsen szabadulás. Az isteni harag örökre fogja sujtani az elkárhozottakat, mert igazságos, hogy az istentelen, ki örökké vétkezett, örökre büntettessék; mert ha elhagyta is őt a büntehetség, ő nem állott el az akarattól folytatni tovább is büneit, az irás azon szavai szerint: ‚Azok kevélysége, kik téged gyülölnek, egyre nagyobbodik.‘ Az elkárhozottak, kik szabadulásuk iránt kétségbeesnek, nem alázzák meg magukat, hanem gyülöletök gonoszsága még inkább nevekedik, annyira, hogy azt átkozzák mindenek fölött, ki által ily szerencsétleneknek érzik magukat. És igy az istentelen, mivel folytonosan magában hordozza büneinek súlyját, bünei büntetésének kinjait is fogja érezni mindenkor; mert az Isten azt, mit ő a töredelem által el nem törlött, a megbocsátás által el nem engedi.“

Ámbár pedig az elkárhozottakra nézve nincs bocsánat, nincs kegyelem, hanem a végetlen isteni igazság szerint végtelenül fognak bünhődni, és sorsuk minden képzeleten tul boldogtalan: mindazáltal vétkeik sulya és mértéke szerint

[1]) Luk. 16, 26.

különbözőleg büntetődnek; mert valamint a mennyei boldogságban a dicsőültek, különböző érdemeikre nézve, az örök jutalomban fokozat szerint részeltetnek Üdvözítőnk szavai szerint: „Atyám házában sok lakóhely van:“ [1]) ugy a gonoszok büntetése a gonoszságbani mélyebb elmerüléshez fog méretni, szintén Üdvözítőnk szavai szerint, ki azon városokról beszélvén, melyekben tanítványai el nem fogadtatnak, igy szól tanítványaihoz: „És valahol be nem fogadnak titeket, se nem hallgatják beszédeiteket, kimenvén azon házból vagy városból, verjétek le a port is lábaitokról. Bizony mondom nektek, türhetőbb leszen Sodoma és Gomora földének mint annak a városnak állapotja az itélet napján.“ [2]) Igy nyilatkoznak a szent atyák is. A többi között aranyszáju szent János: „A szentek, noha mindnyájan mennyben vannak, még sem élveznek mindnyájan egyenlő jutalmat: valamint pokolban a bünösök sem szenvednek egyenlő büntetéseket mindnyájan.“ [3]) És méltán; mert valamint a jámborok, ugy a gonoszok közt még nagyobb különbség lehet, egyik sokkal gonoszabb lévén a másiknál.

Miben álljanak pedig a gonoszok büntetései: szavakkal meg nem határozható, miután a kinyilatkoztatás nem annyira tulajdonképeni természetökre oktat, mint inkább szerfölötti, minden fogalmat meghaladó nagyságukra utal, midőn azokat különféle és a képzelhetésig iszonyu s borzadalmas képek alatt tünteti elő. — Ugyanis, a poklot szent Máténál ugy festi, mint külső sötétséget, hol sirás és fogak csikorgatása vagyon; [4]) majd mint maró férget, mely meg nem hal; [5]) majd ismét mint iszonyu kinok és szenvedések helyét; [6]) igen gyakran pedig mint kiolthatlan tüzet. [7])

Azonban legyenek a pokoli kinok bár milyenek: azok minősége és a pokol helyisége fölött ne törjük agyunkat hasztalan. Borzasztók azok mindenesetre, és szent Pálként rettenetes az élő Istennek fenyitő kezeibe esni; [8]) s azért aranyszáju szent Jánossal azt mondom:

---

[1]) Ján. 14. 2. — [2]) Máté: 10, 14–15. — [3]) Hom. 41. — [4]) Máté: 8, 12. — [5]) Mark. 9, 43. — [6]) Luk. 16, 28. — [7]) Máté: 5, 22–13. 42. 18, 8—25, 41. Mark. 42–48. Luk. 16, 24. Ján. 15, 6. II. Tesz. 1, 8. s. a. t. — [8]) Zsid. 10, 31. —

„Ne annyira azt vizsgáljuk: hol a pokol? vagy minő büntetések vannak ott? mint inkább azt: miképen menekedhetünk meg tőle?“ [1]) Mire nézve az ártatlanság másod példánya, az egyptomi József, a buja gerjedelmü Putifár nejének unszolására imigyen válaszola: „Hogy cselekedhetném ezen nagy gonoszságot, vétkezvén Isten ellen!“ [2]) A tisztaság tüköre Susanna, az őt ösztönző fájtalan érzelmü birákhoz igy szólt: „Jobb nekem gonosz cselekedet nélkül kezeitekbe esnem, hogy sem vétkeznem az Ur szine elött.“ [3]) A dicsőült vértanuk elszánt lélekkel léptek itélő biráik elé, s készek voltak bilincseket csörtetni, a legirtozatosb kinokat kiállani, a kinpadon elvérzeni inkább, mint Isten ellen vétkezvén örökre bünhődni; mint ezt eléggé tanusítják a vértanuk életirásai.

Ez üdvösséges félelem tartóztasson vissza minket is minden vétkes merénytől, és adjon ösztönt az erkölcsi tökéletesülésre. Magunkban hordozzuk ugyan a vétek magvát, mely hamar meghozza a maga gyümölcsét, ha kifejlődését nem gátoljuk; a szivnek heves gerjedelmei, rendetlen vágyai által hatalmasan ostromoltatunk, ingereltetünk, izgattatunk a vétkes lépésekre: de bátorság! a tusa könnyü és sikerült lészen, ha azon élő hit lelkesit bennünket, hogy vétkes tetteinknek zsoldja örök büntetés lészen. — Halljad ezt te káromkodó, ki Isten ellen szórt dühöngó szavaiddal annak hatalmát, szentségét, bölcseségét folytonosan megtámadni meg nem szünöl: a te büntetésed örökkétartó leend. — Te irgalmatlan, ki embertársod könyörgését meg nem hallgatod, emlékezzél meg, hogy az örökkévalóságban majd te is kiáltani fogsz irgalomért, és az neked soha meg nem adatik. — Te fösvény, kincsednek imádója, ne feledd el, hogy midőn Isten helyett kincseidnek tömjénezel, Isten is téged örökre meg fog tagadni. — Te irigy, szeretetlen ember, kinek lelke gyülölettel teljes, megfontoltad-e, hogy a jövendő életben, a szeretetlenség, irigység, gyülölség, szivtelenség országában, a gonoszság szellemeivel örökre együtt fogsz bünhődni? És ez élő hit, bár mi néven nevezendő bünös légy, rázkód-

[1]) Hom. 31 in Ep. ad Romanos. — [2]) I. Móz. 39, 9. — [3]) Dan. 13, 23.

tasson meg, s riaszszon vissza a bün ösvényéről. Kövesd Dávidot a bünbánót, ki ekkép nyilatkozik magáról: „A hajnali vigyázatot megelőzék szemeim, és meg vagyok zavarodva elannyira, hogy ki sem beszélhetem. [1]) Könyhullatásaim az én kenyerem éjjel és nappal. [2]) Minden éjjel nedvesítem ágyamat, könyeimmel áztatom fektem helyét.“ [3]) És sirj fájdalmasan, vele együtt sirj te is büneid fölött, s türj mindent, mi büneid következtében Isten igazsága szerint ez életben rád méretik; mert jobb neked most egy ideig sírnod, jobb ideiglen szenvedned, mint az örökkévalóságban végnélkül sirni, végnélkül szenvedni. Ha kinos nyavalyában sinlődöl, éveknek tetszenek a fájdalom órái, s elkövetsz mindent, kapkodsz még a légben szállongó porfelleghez is, csak szabadulást nyerhess: és az örök kinok elkerülése végett volna valami nehéz elötted?

* * *

Megismervén azért bünös állapotunkat igyekezzünk abból az igaz töredelmezés által kibontakozni minden haladék nélkül, hogy késő ne legyen; mert a dús is fölemelé szemeit az örök kinok helyéről, de későn volt. Emeljük föl könynyel ázott szemeinket most, s az Ur irgalmaért esedezvén mondjuk: Uram! én Istenem! én vagyok ama boldogtalan bünös, ki tégedet számtalanszor megbántottalak. Bánom álnokságaimat; azért bocsásd meg gonoszságaimat, engedd el adóságaimat. Itt égesd, itt ostorozd vétkeimet, csak örökké el ne vess szemed elől. Ne hadd elveszni teremtményedet, melyet szent fiad vérével váltottál meg. Ne vess el az örök kárhozatra, melyben senki se dicsér tégedet, hanem adjad, hogy hű szolgád lehessek ez életben, s téged áldjalak és dicsérjelek szent angyalaiddal az örökkévalóságban. Amen.

[1]) Zsolt. 76, 5. — [2]) Zsolt. 41, 4. — [3]) U. O. 6, 7.

Minden Szentek napjára. *

Ezek után láték nagy sereget, melyet senki meg nem számlálhatott, minden nemzetségből és népből és nyelvből, állván a királyi szék és a Bárány szine elött, fejér hosszu ruhában öltözve és pálmák kezökben, és kiáltának nagy szóval mondván: Üdvösség Istenünknek, ki a királyi székben ül, és a Báránynak! — Sz. Ján. Jel. 9, 10.

Van Romában egy roppant nagyságu templom, melyet Agrippa romai császár azon bálványistenek számára épitett, kiknek külön templomaik nem voltak. Ezen templomot, mely Pantheonnak neveztetett, IV. Bonifacius romai pápa a hetedik század elején [1]) a B. Szüz Mária és minden martyr tiszteletére és sz. emlékök megünneplésére szánta, és szekerekkel hordatván abba össze a Krisztusért elvérzettek szent ereklyéit, keresztény templommá szentelte. Később IV. Gergely pápa a Romában megülni szokott sz. martyrok ünnepét minden Szent tiszteletére kiterjesztette, és az ünnepet az egész keresztény világban megülni rendelte, a 9-ik század első felében. Ezen időtől fogva üli a k. k. anyaszentegyház ama mennyei ünnepet e földön, melyet sz. János evangelista lélekben látott, és a mai napra rendelt szent leczkének imént hallott szavaiban leirt; azaz: Minden szentek ünnepét, és üljük mi is e mai napon Isten kegyelméből.

Mit akar az egyház ezen ünneppel? Azt akarja, hogy

* Mondatott 1839. a budavári templomban.

[1]) 610-ben.

megszámlálhatlan levén a szentek serege, miután minden egyes szentnek ünnepét egyenkint esztendőn át meg nem ülhetjük, mai nap mindnyáját együttvéve tiszteljük, és igy Istent az ő szenteiben egyetemleg dicsőítve, miként az anyaszentegyház a mai szent misében imádkozik, az Isten irgalmasságának bőségét a közbejárók sokasága által megnyerjük. — Azt akarja továbbá az egyház, hogy megemlékezvén a szentek egyességéről, melynél fogva, mi a megdicsőült szentekkel egyesülve, az Isten fiainak ugyanazon nagy családját képezzük, ugyanazon mennyei javakban részesülünk, ugyanazon egy nagy jutalomnak vagyunk örökösei: ezen szent egyességben egymás iránti szeretetre serkenjünk, egymásért imádkozzunk, böjtöljünk, alamizsnálkodjunk, — szóval egymással és egymásért ugy összefogjunk, mint a jó család tagjai összetartanak, és mindannyian az egy közös czélra törekedjünk. Végre azt akarja az egyház, hogy a szentek példája után serkenve, nyomdokaikon lépdelve, mi is oda iparkodjunk, hova a szentek nekünk utat mutatva előre mentek, és már eljutottak. —

Ez eredete és czélja atyámfiai! a mai ünnepnek. — A lelki javaknak valóban bő kincstárát nyitja meg tehát nekünk ez ünneppel az anyaszentegyház, azon kincstárát melyben a bold. Szüz és minden szentek érdemei egybegyüjtve, a szentek egyessége által mindegyikünknek közös használatra kinálkoznak. Csak tőlünk függ abba bele nyulni, és a belőle vett kincset fölhasználni, fölmunkálni. Ezen nagy kincstárnak kezelésében segítségtekre lenni akarván, k. a.! megmutatom:

Mily méltó és üdvösséges a szenteket tisztelni és segítségül híni. — Figyelmezzetek.

* * *

A jónak, — értem a keresztény jóságot, — meg van saját maradandó belső becse és érdeme, meg van titkos vonzó ereje, melynél fogva minden emberi keblet — meg a legelfásultabbat is — tiszteletre gerjeszti; és ha találtatik is ember, ki ezen tisztelet külső jeleit tőle megtagadja, szive mélyében kell, hogy érezze azt, és bármint szabódjék ellene,

akaratlanul is érzi, hogy tartozik hódolni annak, mi magában jó, nagy, nemes, isteni. Nemde a gonosz is kénytelen meghajolni a tiszta lélek előtt, és nem meri azt önmagában rosznak mondani, mit lelkiismerete jónak tanusít? Sőt ha mások előtt dicsekszik is gonosz tetteiben, önmagának kénytelen megvallani az ellenkezőt, hogy ő a rosz, ki a jókat csak azért becsmérli, mert nem hivatkozhatik rájok gonoszságai mentségeül. Csak az ördögi gonoszság vetemedik annyira, hogy rosznak mondja a jót, jónak a roszat; — mondja, — de hinni nem meri.

Mikép tagadhatnók meg tehát eme tiszteletet azon dicső lelkektől kiknek élő hitét, rendíthetlen reménységét, Isten és felebarátjok iránti égő szeretetét, feddhetetlen testi lelki tisztaságát, példás jámborságát, áldozatos önmegtagadását, és a jóban mindvégig állandó kitartását bámulni kényszerülünk, habár követni gyöngék is vagyunk? Mikép tagadhatnók meg azoktól a hódoló tiszteletet, kik kibontakozva a földiség porából magát az Istent birják földi küzdelmeik örök jutalmaul! „Ego merces tua magna nimis.“ „Én leszek a te igen nagy jutalmad“ — mondá Isten Ábrahámnak; [1]) és az Üdvözítő „Ubi ego sum illic et minister meus erit,“ — „A hol én vagyok ott lesz az én szolgám is.“ [2])

Emlékeket, szobrokat emelünk azok tiszteletére, kiknek nagyvolta bámulatra ragadott, kiknek jótéteményei hálára kötelezték bennünket, hogy azt közöttünk megörökítsük: és vajjon ők örökre megváltak volna-e nemes nagy lelköktől, melyet minmagunk halhatatlanítni kívánunk a földön? Nem, bizonyára nem. Magával viszi a nagy lélek önmagát, — magokkal viszik a szentek szentségöket a tulvilágba, és azért dicsőség, tisztelet, hálaadás illeti őket ott is, — illeti mindaddig, míg erény erény, míg szentség szentség marad: „Opera enim illorum sequntur illos.“„Mert az ő cselekedeteik követik őket.“ [3])

Továbbá, ha a halál hatalma csak a testre van szorítva, ha a lélekre ki nem terjed: azon szeretetben sem képes változtatni, melylyel a szentek éltökben embertársaikat átkarolták.

[1]) I. Móz. 15, 1. öhtv. Ján. Jel. 3, 21. — [2]) Ján. 12, 26. — [3]) Ján. Jel. 14, 13.

Sőt a szeretet ama dicsőült lelkekben épen azért, mert megdicsőültek, mert Istenökbe, kinek képét viselik, ki maga a lényeges szeretet, minden szeretetnek kútfeje, mintegy visszaolvadtak, sokkal tökéletesebb, tisztább, forróbb, mint volt e földön. Ezen szeretetnél fogva nem lehetnek ők egykedvüek e földön hátrahagyott testvéreik iránt; sőt minél nagyobb boldogságban részesültek Krisztus Jézus által, annál inkább kivánják, hogy a mire ők már följutottak, arra mi is fölküzdjük magunkat, és ebbeli kivánatukat lehetetlen irántunki szeretetöknél fogva esedezésképen mindnyájunk közös Atyjának eléje nem terjeszteniök. És csakugyan olvassuk a szentirásban is, hogy a már átköltözött Jeremiás próféta sokat imádkozott az Ur népeért és városaért, [1]) és sz. János látta lélekben, miként mutatta be a tizennégy vén az Istennek a szentek jóillatu imádságát. — Ha tehát a szentek az Istennél érettünk esedeznek: mi természetesebb, minthogy mi tisztelettel, hálával viseltessünk irántok, hozzánkvaló szeretetöket magunknak fönntartsuk, vagy más szavakkal, hogy őket segítségül hijuk? [2])

Továbbá, ha mi a szentekben az erkölcsöt, a keresztény jóságot tiszteljük, melyet bennök maga az Isten megtisztelt, midőn mennyei megdicsőíttetésökre méltatta; és ha tiszteletünk igaz, ha őszinte, ha szivből ered: lehetlen egyszersmind azon erényekre nem buzdulnunk, nem törekednünk, melyek őket szentekké tették; lehetlen azon dicsőségre nem vágynunk, melyben ők részesültek. Természetünk hozza magával, hogy a mit másokban szeretünk, tisztelünk, becsülünk, azt magunk is birni kivánjuk. A szentek tisztelete tehát önkénytelenül vonz, ösztönöz a jóra, a szentek nyomdokainak követésére, a szentségre. Avagy ki az közülünk, ki midőn a szenteket tiszteli és segítségül hija, ne kivánkozzék dicsőségöknek is részese lenni? Ámde, miként sz. Agoston is mondja, abban áll a Szentek valódi tisztelete, hogy a mit bennök megünnepelhetni örvendünk, azt követni ne vonakodjunk; és ismét: a mártyrok ünnepei, — ugymond — a vértanuságra való ösztönzések.

[1]) II. Mak. 15, 14. — [2]) Conc. Trid.

Igy szolgál a szentek példája és tisztelete lelkünk javára, midőn int, vonz, ösztönöz a viadalra, a jónak követésére, léleküdvösségünk elszánt munkálatára. „Gyáva harczos vagy tehát keresztény — mondja arany száju sz. János — ha viadal nélkül győzni, csata nélkül diadalmaskodni akarsz. Feszítsd meg erődet; vitézül harczolj; elszántan viaskodjál ezen csatában, t. i. a világ, testünk és az ördög elleni csatában, melyben a szentek oly dicsően diadalmaskodtak.“

Ha továbbá sz. Jakab apostol inti a hiveket, hogy imádkozzanak egymásért, mert sokat használ az igaznak szakadatlan imádsága; [1]) és ha e szerint az e földön levő hiveknek egymásérti imádsága hasznos: vajjon amaz Isten választottainak az élő hivekérti esedezései lehetnének-e haszontalanok, sikertelenek? „Ha az apostolok és mártyrok, ugymond sz. Hieronymus, még e testben lévén másokért imádkozhattak, mikor még önmagokról is kellett gondoskodniok: menynyivel inkább tehetik azt a koronák, a győzedelmek, a győzedelmi pompák után? Egy ember Mózes hatezer embernek bocsánatot nyer az Istentől; István az Urnak követője és Krisztusnak első vértanuja, üldözőinek kegyelmet kér: minekutána Krisztussal kezdettek lenni, tehetnek-e kevesebbet?“ [2])

Azt mondja a zsoltárban a Szentlélek: „A szenttel szentté, a gonoszszal gonoszszá leszesz.“ [3]) Ugyan ezt bizonyítja a jozan ész és tapasztalás, hogy a ki minővel társalkodik, olylyanná lesz. Alkalmazzuk ezt a szentekkel való társalkodásra; és nemde annak kell következnie, hogy ha a szentekkel gyakrabban igaz szivvel és lélekkel társalkodnánk, mi is hozzájok hasonló szentek, vagy bizonyára hasonlóbbak lennénk mint most e botrányokkal eláradt világban vagyunk?

De kérdezi talán valaki: hogyan társalkodjam a szentekkel, kik nincsenek többé közöttünk? — Igen könnyen. Olvasd életök történetét, az ugynevezett sz. legendákat; olvasd azokban Isten és ember társaik iránti szeretetöket, szelidségöket, jámborságukat, tisztaságukat; olvasd alamizsnálkodásaikat; olvasd egy szóval erkölcsi nagyságukat, és ezzel

[1]) Jak. 5. 16. — [2]) Hier. adv. Vig. — [3]) Zsolt. 17.

társalkodtál a szentekkel. De egyszersmind tapasztalni fogod, hogy szived a rosz kivánságoktól menekedni, a kisértetekben erősödni, bátorodni, az indulatok ostromain győzedelmeskedni, a szeretettől átmelegedni, az irgalomtól meglágyulni, lelked tisztulni és te a szentekhez mindinkább hasonlóbb, jámborabb, istenfélőbb kezdesz lenni. — Mennyi haszon! mennyi nyereség? —

De talán nem tudsz olvasni? Tudnak mások, fog tudni valaki rokonaid, barátaid közül; nem fogja az tőled megtagadni e lelki szolgálatot. — De talán könyved sincs? Vannak szent képek és szobrok; állapodjál meg csak egy előtt, térj egy kevessé magadba, és elég tanuságot fogsz abból is olvashatni; mert azt fogja neked a szentnek képe vagy szobra mondani: én is Éva bünös maradéka voltam; gyarló mint te; kisértetekkel körülvéve mint te; ingerlékeny mint te, készebb a roszra mint a jóra mint te: — és ime az Isten malasztja felsegített Istenemhez; kövesd nyomdokimat, és oda fogsz jutni, a hol én vagyok! —

De talán, nincs mikor? — Boldogtalan! hát mire valók a vasárnapok és ünnepek? mire való a mai nap? Enni, aludni, mulatni haszontalan beszéddel tölteni az időt ráérünk: — minmagunkba szállni nem érnénk rá? Minden este elzárja előled a sötétség a világot, hogy magadba térj, lelkedre fordítsd szemeidet. Ráérünk, csak akarjunk. — Ah, de fájdalom! elmultak már azon jobb idők, midőn a jámbor keresztények vasárnap- és ünnepnapokon összejöttek egyiknél, másiknál, s be nem elégedvén a templomban hallott istenigével otthon is a szentek életének, vagy más szent könyvnek olvasásával oktatták, erősítették egymást minden jóban és szentben. Ilyen lelki mulatságra, a mai világnak nincs érkezése; de minden egyébre elég vesztegetni való ideje van. — Vagy talán azt is mondja valaki: hiszen nem lehetünk mindnyájan szentek? Sőt inkább abban áll az igaz kereszténység, és minden intézkedése az egyháznak oda céloz, hogy a világtól elszakítson és az Istennek visszaadjon. Mi egyéb a szentség, mint a világtól való elszakaszkodás és az Istenhez való ragaszkodás?! — Avagy nem nekünk van-e mondva: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok?“ Mit tesz ez? Nem azt teszi-e, hogy az Isten képére

teremtett embernek legfőbb kötelessége Teremtőjéhez mindinkább hasonlóbbá lenni? — Avagy mire valók az isteni malasztoknak Krisztus által megnyitott forrásai — a hét szentség, ha nem arra, hogy bennünket megszenteljenek? Igaz ugyan, nem követhetünk minden szentet mindenben, de egyet mégis mindenikünk választhat magának példaképül, védszentül. Mi nevet kaptál a szent keresztségben? Ám kövessed példáját, kinek nevét viseled. — Igaz, nem lehetünk mindnyájan apostolok; de az Isten igéjét hallgathatjuk, és ha nem szóval, de tettel, istenes, jámbor és példás életünk által hirdethetjük is. Nem lehetünk mindnyájan mártyrok; de az igazságért, jámborságunkért a világnak megvetését eltürhetjük. Nem lehetünk mindnyájan konfessorok; de sz. religiónk igazságait és isteni szolgálatunkat a világ csufolodásai ellen védelmezhetjük, és gyakrabban látogathatjuk az Isten házát. Nem lehetünk mind szüzek; de szüzeket nevelhetünk. Nem mehetünk mind remete vadonba lakni; de a világ zajgó örömeitől elvonulhatunk. Szóval, ha nem lehetünk mind tökéletes szentek, lehetünk mégis szentebbek mint vagyunk.

De most én teszek egy kérdést: tiszteljük-e, szeretjük-e azt igazán, a kinek jó tetteit gáncsoljuk? Nemde az érzéki szeretet néha annyira elvakít, hogy még hibáit is jóra magyarázzuk annak, a kit igazán tisztelünk, szeretünk és dicsőségnek tartjuk, ha példájára hivatkozhatunk. Tegyük ezt a szentekkel, ha igazán szeretjük, igazán tiszteljük őket. — És épen ez az, egyedül ez az igaz tisztelet, ha, a kiket szóval tisztelünk, cselekedettel is követjük.

Ne is mondja senki, hogy a szentek ily tisztelete megrövidíti az Istennek tartozó tiszteletet, mert a szentek iránti tiszteletünknek, ha az igaz szivből és lélekből ered, az Isten dicsőítésére kell vezetnie. Ugyanis, ha meggondoljuk, hogy az Isten az, ki őket a kisértetekben erősítette; az Isten az, ki a büntől oltalmazta, megszentelte és megdicsőítette: nem lehet Isten iránt imádásra, háladatosságra nem gerjedni szivünknek, de egyszersmind bizodalmat nem érezni, uj erőt nem venni az erkölcs tövises utján való haladásra, meggondolván, hogy ők is hozzánk mindenkép hasonló gyarló emberek voltak, és bizonyosak lévén, hogy, ha jó harczot har-

czolunk, mi is elfogjuk venni a dicsőség koronáját, melylyel őket az Isten már megkoronázta.

* * *

Oh tehát ti mennynek boldog polgárai! vessetek egy irgalmas pillantást ránk, e siralom völgyében elhagyott testvéreitekre, érdemetlen szolgáitokra. Ti már kikötöttetek az örök boldogság békepartjára! Oh! ne engedjetek bennünket az élet zajos tengerén hajótörést szenvedni. Titeket már nem háborgatnak az indulatok ostromai, nem kisértenek a világnak és testnek csábító ingerei: oh! kérjetek nekünk is erőt az erők Urától, hogy mint ti győzedelmesen harczolhassunk; kérjetek malasztot, hogy nyomdokaitok követésére induljunk, és eljuthassunk oda, hol ti vég nélkül áldjátok az Istent mondván: „Dicséret, dicsőség, bölcseség, hálaadás, tisztelet, hatalom és erősség legyen Istenünknek mind örökké. Amen.

Pünkösd után XXII. vasárnapra.

Adjátok meg tehát a császárnak a mi a császáré, s az Istennek, a mi az Istené. — Máté: 22, 21.

Csak ugy fogjuk megadni Istennek, mi Istené, ha megadjuk egyszersmind mindenkinek, a mivel tartozunk; mert valamint Isten sorosan kötelez, hogy őtet megismerjük, szeressük és neki szolgáljunk: ugy szintén kötelez minket arra is, hogy mindenkinek megadjuk azt, a mivel tartozunk. „Adjátok meg, ugymond sz. Pál. mindennek azt, a mivel tartoztok: a kinek adóval, adót; a kinek vámmal, vámot; a kinek félelemmel, félelmet; a kinek tisztelettel tiszteletet, senkinek semmivel se maradjatok adósak. [1]) Ezen parancsolat rövid sommában egybefoglalja mind azon tartozásokat, melyekre az emberi társaságban egymás iránt kötelezteténk.

A farizeusok visszatorlására, kik az adófizetés iránt kérdezősködvén, Jézust beszédében megakarák fogni, s a zsidók balvélekedésének megczáfolására, kik azt tartották, hogy ők nem tartoznak a romai császárnak adót fizetni, Urunk e kérdést tevé: „Kié ez a kép, és a fölül való irás?“ Ők azt mondák: „A császáré.“ Ezen feleletre természetes vala a válasz: ha a császáré, ha a császártól elfogadjátok a pénzt, ha a császár gondoskodik rólatok, „adjátok is meg a császárnak, mi a császáré.“ — K. a.! tedd te is ma-

[1]) Rom. 13, 7.

gadnak vagyonodra nézve e kérdést: kié, a mi birtokodban van? És e kérdés talán fölnyitja lelki szemeidet; talán találsz olyasmit birtokodban, a mi másé, s ekkor tüstint add meg, a mivel tartozol másnak, térítsd vissza, mi másé, mert nyugott lélekkel azt birtokodban meg nem tarthatod. A mi egyszer másé, az téged nem illet.

K. a.! mily csendes és nyugalmas lehetne életünk e földön, ha Üdvözítőnk fönnemlítettem szavaihoz: „Adjátok meg a császárnak, a mi a császáré, s az Istennek, a mi az Istené“ szabnók magunkat? mert igy hiven teljesítenők, a mivel urunknak Istenünknek tartozunk, és megadnók minden embernek is a magaét; senkit jogaiban nem haborítanánk, senkit javaiban meg nem károsítanánk. Azonban az önszeretet, a kapzsiság, a mulandó javakhoz való szertelen ragaszkodás egyre üzi gonosz játékát, a csalást, az igaztalan kereset-módot, és sokan, oh! igen sokan vannak kik könyes szemekkel néznek igaztalanul eltulajdonított vagyonuk után. — Oh! az ily csalfa uton meggazdagodott keresztény teszi-e magának e kérdést: kié az, a mi birtokomban van? gondol-e arra, hogy az igaztalanul eltulajdonított jószágnak visszatérítése az üdvösség elnyerésére elkerülhetetlenül teljesítendő kötelesség? — És ez lészen mai beszédem tárgya.

Hogy tehát senki embertársától egy fillérnyit se tulajdonítson el magának megmondom.

1-ör hogy az eltulajdonítottat visszatériteni szoros kötelesség;

2-or kik köteleztetnek a visszatérítésre? — Ha talán szavaim egy kevéssé csipősek lesznek, engedjetek meg, üdvösek akarnak lenni. — Figyelmezzetek.

I.

A visszatérítés a keresztény igazságnak oly cselekedete, mely által felebarátunkat azon jószágnak birtokába visszateszszük, melytől őt igaztalanul megfosztottuk; vagy kipótoljuk azon kárt, melyet neki igaztalanul okoztunk. — Ezt

k. a.! mind a természet, mind az Isten törvénye szoros kötelességünkké teszi.

A józan észnek parancsolatja, hogy senkinek olyasmit ne tegyünk, mit nem akarunk, hogy mások nekünk cselekedjenek. Már pedig ki is venné jó néven, ha mások által megkárosíttatnék? És tegye kiki magát megcsalatott felebarátja helyezetébe, ha fortélyos mesterséggel szött csel, álnokság által megcsalatnék, akár adásban, vevésben, akár más alkudozásban: nem fájna-e ez mindenkinek? nem töltené-e be az eget és földet panaszával? nem zugolódnék-e az emberiség, a szeretet, az igazság megsértése miatt? Igenis! És méltán; mert leölve látná az emberi bizalmat, leölve az igazságot, és pedig egy keresztény által. A józan ész e tílalmának igen természetes következménye a visszatérítés kötelessége, t. i. valamint kiki teljes joggal kívánja éltévedett vagy ellopott vagyonának visszaadatását: ugy kiki szorosan köteleztetik visszaadni azt, mi igaztalanul van birtokában; mert meg nem téríteni az elrablottat, vagy helyre nem hozni az okozott kárt annyi, mint a sértést, lopást, kártevést folytonosan üzni. Ezen, a józan észtől elismert törvényre építette Jézus is a felebaráti szeretet erős parancsolatjának eme szabályát: „Valamit akartok, hogy cselekedjenek nektek az emberek, ti is cselekedjétek nekik azokat.“ [1]) Urunknak ezen egyenes parancsolatja szerint abban helyheztessük, abban mutassuk meg a felebaráti szeretetet, hogy a mit magunknak tétetni kívánnánk mások által, épen azt cselekedjük mi is másoknak; már pedig mi nemde kívánnók, hogy az akármily módon eltulajdonított jószág nekünk visszaadassék? a tett kár helyre állíttassék? Kell tehát, hogy ezt cselekedjük felebarátunknak is.

Isten az igaztalan jószágból élő bünösnek csak ugy igér üdvösséget, ha visszatéríti az eltulajdonított vagyont, különben imádságára, böjtölésére, bánatjára s törődésére nem tekint; mert ime, Ezekiel próféta által igy szól: „Ki a szükölködőt és szegényt szomorítja, erőszakkal rabol, a zálogot vissza nem adja, — uzsorára ad, és a kölcsönözöttnél többet veszen, vajjon

[1]) Máté: 7, 12.

él-e az? nem él; — hanem — halállal hal meg, az ő vére ő rajta lészen; — és csak ugy lesz ment, — ha azokhoz hasonlót el nem követ, ha a zálogot vissza nem tartja erőszakkal, nem rabol, — igazat és igazságot cselekszik.“ [1]) — Ezen a természetből s az Isten szájából folyt kötelességet minden időben teljesíték a jámborok. Tobiás egy kecske gödölyének rivását hallván házánál, azonnal megszólítá házanépét: „Meglássátok, hogy valamiképen lopott ne legyen; ha ugy volna, adjátok azt vissza tulajdonosának, mert nem szabad nekünk lopott jószágból valamit ennünk vagy illetnünk.“ [2]) Halljátok ezt ti atyámfiai! kik házatok ajtaját éjjel is tárva tartjátok az ellopot jószág eltevésére, s igy alkalmat, bátorságot adtok a tolvajok vakmerőségének; oh! miként kiált vissza házatok rejtek-szögletében az ellopott jószág tulajdonosához? És ti meg sem gondoljátok, hogy a lopottból nem szabad valamit enni vagy illetni; sőt még az ellopott jószágot magatok kezelitek, áruljátok, hogy az igaz tolvajok gyanuba se jöjjenek; annál kevesbbé jut eszetekbe, hogy azt tulajdonosának vissza kell adni! — A publikánusok főtisztje Zakeus is, midőn Jézus házába szállott, eme nagy kegyelmet megörökítendő, megindult szivvel imigyen kiálta: „Uram! ime minden javamnak felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négy annyit adok helyébe.“ Mire Jézus ekkép válaszolt: „Ma üdv lőn e háznak;“ [3]) ma Ábrahám fia lettél Zakeus, mert igy cselekedvén Ábrahám igazságát követed. Ellenben rémítő jajt kiáltott az ur a farizeusokra, kik elragadozák az özvegyek javait, elnyomák a szegények házait; jajt hirdetett sz. Jakab is az igazságtalan gazdagoknak mondván: „Ti gazdagok immár sirjatok és ordítsatok a rátok következő nyomoruság miatt. — Kincseket gyüjtötök az utolsó napokban; — ime a munkásoknak, kik földeiteket aratták, elvont bére boszuállásért kiált, és kiáltásuk a seregek Urának füleibe

[1]) Ezekiel. 18. 12, 14, 15, 27. — [2]) Tob. 2, 21. — [3]) Luk. 19. 8. 8.

hatott.“ [1]) — Rettenetes igazság ez k. a.! kétségbeejtő igazság: a kártétel, a rablás, tolvajlás boszuállásért kiált! és a boszuállás el nem távozik, míg a megtérítés az igaztalanságot el nem törli.

K. a.! Zakeus arra építette megigazulásának reménységét, hogy visszatérité négyszeresen az eltulajdonítottat; de ne is remélje senki büneinek bocsánatját, míg meg nem téríti az okozott kárt. „Meg nem bocsátatik, ugymond sz. Ágoston, a vétek, míg az elvett jószág vagy okozott kár meg nem téríttetik.“ Az eltulajdonított jószágnak visszatérítése oly mellőzhetlen kötelesség, hogy a megtérő bünös e nélkül üdvösségét s bünei bocsánatját nem remélheti. Föloldhatlan marad a bün mind addig, míg a visszatérítés a kitelhető lehetőségig meg nem történik. Bár mily nagy hatalmat adott az Ur egyházának a bünök megbocsatására nézve: azért az a megtérítés kötelessége alól senkit föl nem menthet. Ugy-e bünbocsánat nem remélhető igaz töredelmesség nélkül? A töredelmességnek pedig elkerülhetetlenül szükséges kelléke, hogy a bünösnek eltökélett igaz akaratja legyen mindent megtenni, mindent megadni, mivel Istennek s felebarátjának tartozik. Már most megtette-e a bünös felebarátjának, a mivel neki tartozik, ha vissza nem téríti, a mit tőle eltulajdonított? E nélkül fohászkodjék, verje mellét, vallja bánatját, mind hasztalan; mert sz. Ágoston szerint, „ha a más jószága, melyért Isten megbántatott, vissza nem adatik, midőn visszaadathatnék, penitenczia nem tartatik, hanem csak mutattatik; — tolvaj, rabló, kártevő marad a bünös.“ Mutassa tehát igaz bánatját a bünös azzal, azzal mutassa megtérését, hogy, ha valamely idegen jószágot sejt keze között, adja vissza, különben megtérése nem más, mint gyalázatos tettetés. — Valóban Isten megszünnék igaz Isten lenni, ha a bünös latorságát elengedné a nélkül, hogy megtérítse az eltulajdonított vagyont, s helyre hozza az okozott kárt; mert ezt az igazság kivánja. Valóban meg szünnék bölcs gondviselőnk lenni, ha ezt elengedné. Mi is lenne a világból a visszatérítés kötelessége nélkül? Nem unszoltatnának e a tolvajlásra még a jámbor szi-

[1]) Jak. 51, 34.

vü keresztények is? A gazdagság kivánása szivünkbe mélyen beharapozván, nem igyekeznék-e kiki gonosz ragadományokkal magát gazdagítni? Nem volna-e a világ tolvajok, latrok, csalók barlangja? Most is k. a.! midőn az Ur igazsága világosan mondja, hogy a talált vagy elorzott, eltulajdonított jószág visszatérítése nélkül nem lehet üdvösséget reménlleni, mégis tele a világ ravaszsággal, uzsorával, szegények nyomorgatásával; a hatalmasok nyomják a gyöngéket, a gyöngék csalják a hatalmasokat: hátha a visszatérítés kötelessége senkit sem terhelne, mi lenne a világból? Nem, nem k. a.! a lopók, a tolvajok, a kártevők visszatérítés nélkül Isten országát nem látják. Ne is gondolja az ily gonosz lélek, hogy a pap feloldozása véget vet minden további kötelességnek; mert a pap csak azon feltétel alatt oldozza s oldozhatja föl őt, ha első alkalommal, az az: mihelyt lehet, mindent visszatérít. Ennél tovább a gyóntató atya hatalma nem terjed. Tudjátok meg ti kártevők s idegen vagyon birtokosai: a papot kijátszani lehet, de az, ki a szíveket és veséket vizsgálja, s kinek hatalmával a gyóntató atya a bünöktől föloldoz, meg nem csalattathatik. Ez a józan ész, ez a religio szava. És nincs egyéb hátra k. a.! mint hogy mindent elkövessetek, miszerint mentül elöbb visszaadjatok mindent, a mi másé. — És most vizsgáljuk meg a második részben: k i k k ö t e l e s e k a v i s s z a t é r í t é s r e?

II.

Se nem tanácsos, se nem szükséges és nem is lehet fölszámlálni mind azon igaztalanságokat és bonczolni azon mesterségeket, melyek a földi mulandó javak szerzésében elkövettetnek, s melyekből a visszatérítés kötelessége származik. Nem csak az erdőket lakják, nem csak a kietlen pusztákban lesekednek a békés polgárok javai után az istentelenek: a városok, a falvak, a piaczok, a házak, a gyülekezetek, a magányok tömvék vétkes szerzeményekkel. Elég lesz általában kijelölnöm, hogy a megtérítésre köteles:

1-ör a ki más vagyonát igaztalanul birja, akár örökségül szállott ez rá szülőitől, akár jó lélekkel vásárlotta azt;

de a mint bizonyossá lesz, hogy az, mit szülőitől öröklött, igaztalanul szereztetett, vagy hogy a vásárlott vagyon lopott, köteles azt tulajdonosának visszaadni erkölcsi és polgári törvény szerint. — Sokan kevés idő alatt nevezetes birtokra tesznek szert; de ritka dolog, hogy eredete igaztalanság ne legyen; mert igaz az, mi irva van: „A k i hirtelen igyekszik meggazdagodni, nem marad ártatlan.“ [1]) Nem lehet hirtelen gazdagodni, ha csak fortélylyal nem vonja el másét, vagy ha csak vissza nem él hivatalával, felebarátja szükségével; vissza nem él a közjóra czélzó intézetekkel, s ezek rövidségével önhasznát nem keresi. S az ekkép szerzett vagyonnal tán használ a szülő gyermekének? Oh nem! A tapasztalás bizonyítja, hogy a gonoszul szerzett gazdaság a fiunak kezében elolvad. Vagy nem csodálkozik-e sokszor a világ azon, hogy e vagy ama dús atyának fiai, unokái rongyra, koldusbotra jutottak? És miért? Az igaztalan szerzemény nyelte el az igaz keresményt is. „J o b b, u g y m o n d a z U r, i g a z s á g g a l k e v é s, m i n t i g a z s á g t a l a n u l t ö m é r d e k j ö v e d e l e m.“ [2]) Másra fordítsa a szülő igyekezetét, ki szereti gyermekét. Takarékos gazdálkodás, fáradhatatlan szorgalom, szorgalmatos munkálódás, mindenek fölött keresztény okos mértékletesség által törekedjék vagyont szerezni s övéit boldogítni. Az ekként szerzett vagyon, örökség állandó, az ilyen van áldás. Mit igy szerzett és hágy fiainak az atya, ez elég, ha kevés is. — Sokkal nagyobb kötelesség várakozik azokra, kik tudva megtartják a másét, kik azt törvény nélkül kiadni vonakodnak; kik sok fáradságot, költséget, bajt okoznak a tulajdonosoknak, míg hosszas uton magukét vissza nyerhetik; — azokra, kik adóságuk lefizetésével nem aggódnak, szólíttatván elszomorítják a hitelezőt, s nagy istentelenséggel törvényes utra igazítják; — azokra kik hitelezőik kifizetését napról napra halogatják, s e mellett mégis, gyönyörüségeikben, fényüzéseikben, mulatságaikban semmi fogyatkozást sem akarnak szenvedni, ámbár máséból; — azokra kik csupán pazarlás-vágyásból adósságokat halmoznak a visszafizethetés reménye nélkül. Oh! ha ily keresetből jön birtokod, ha efféle van va-

[1]) Péld. besz. 28, 20. — [2]) Péld. besz. 38, 8.

gyonod között: vesd ki azt, térítsd meg. Ezt kívánja tőled az igazság, melylyel felebarátodnak tartozól, ezt kívánja lelked üdvössége.

2-or Köteles a megtérítésre, ki másét igaztalanul magának eltulajdonítja. Ilyenek nem csak a tolvajok, a rablók, az uton-állók; hanem mind azok, kik fortélyos, alattomos, álnok mesterkedésekkel megfosztják jaivaiktól embertársaikat. — Mily sok igaztalan kereset van a mezőn, midőn a szomszéd szomszédja földjének elszántásával tágítja telkét, midőn arat, hol nem vetett, midőn idegen mezőn, hizlalja marháját!? És e tekintetben már annyira ment a vakmerőség, hogy a fenyítő hatalom alig képes zabolázni azt. És hány gondolkozik a tett kár megtérítéséről? — Mily sok igaztalanság van az iparvilágban? Az árusok hamis mértékkel, sok esküvéssel erősített rábeszéléssel csalják meg az együgyü vevőket; a pénzesek a kölcsönzött pénz rendes kamatján fölül, munka- s más mellékes kivánatokkal, istentelen uzsorával szopják vérét szorult felebarátjoknak; a gazdák letartják cselédjeik bérét holmi tett károk, eltört házi eszközök, elmulasztott munka, idő helyrepótolásának ürügye alatt: és jut e eszökbe, hogy a megtérítésre kötelesek? — A szomjas gazdag keresetet indít az ártatlan szegény ellen, pénzen bizonyságokat fogad ellene; minthogy pedig a szegény a hatalmas ellen magát nem védheti, elnyeri a szegény Nábot szőlejét a gazdag Akáb: s jut-e eszébe, hogy a másét visszaadni köteles? — A gyámatyák s gondviselők használják, vesztegetik az árvák javait; a gyermekek, a cselédek lopják atyjok, gazdájok jószágát; a napszámos elhenyéli a napot, de a bért mégis fölveszi: s jut-e ezeknek eszébe, hogy a megtérítésre kötelesek?

3-or Köteles a megtérítésre, ki felebarátjának kárt okoz, akár maga egyenesen sérelmét eszközölvén, akár mellékesen akadályozván felebarátjának gyarapodását, vagy más által, t. i. mást a kártételre parancsolat, tanács, dicséret, biztatás, megegyezés, orgazdaság által rá bérlelvén, vagy a kártételt kellő módokkal nem gátolván, midőn azt tehetné, és tennie kellene. Ilyenek a szülők s gazdák, kik gyermekeiknek, cselédjeiknek kártételeit elnézik, s lopásaikat titkolják. Hát azok, kiknek vigyázniok kellene; de jutalomért egyetértve elhallgatják a kártételt? Hát azok, kik a kárte-

vőket, megvesztegettetvén ajándék által, nem büntetik? Mindezek kötelezetnek a megterítésre.

* * *

Vizsgálja meg tehát kiki magát szivének együgyüségében; s ha vagyonunk közt másé van; ha valakiét igaztalanul eltulajdonítottuk; ha kárt tettünk vagy eszközlöttünk felebarátunknak: haladék nélkül, ön rövidségünkkel, fogyatkozásunkkal is térítsük meg; különben üdvösségünket koczkáztatjuk. — Meg kell lenni. — Nehéz ugyan ez; de hát azért ne uralkodjék szivünkben az igaztalanság. Azon javakat is k. a. l melyeket legigazabban szereztünk, egykor itt kell hagynunk: mit vonakodunk hát visszaadni azt, mi nem a miénk. Vissza a máséval, habár éhezünk, mezitelenek leszünk is. Legyetek ugy mond sz. Pál feddhetetlenek és botlás nélkül fussatok mind Krisztus napjaig; hogy teljesek legyetek a jámborságnak ama gyümölcseivel, melyek Jézus Krisztus által nyerettetnek az Istennek dicsőségére és dicséretére.“ [1]) Amen.

[1]) Filip. 1, 30—33.

Pünkösd után XXIII. vasárnapra.

Távozzatok; *mert a leány nem halt meg, hanem alszik.* — Máté: 9, 24.

Őszi napokat élünk. Az ősz hervasztó erejének nyomai mutatkoznak mindenütt. A mezők elhalaványodnak, a fák levelei lehullanak, a növényélet köröskörül elhal. Ah! mind ez kit ne emlékeztessen saját életének mulandóságára? Csak hogy a halál nem szabja magát a természet rendjéhez. Nem várja az meg mindig életünk őszét. Összezuzza az igen gyakran a még csak fakadozó csirát, és kinyujtja hideg kezét a fris virágok közé, elragadva az anya kebeléről az ártatlan csecsemőt, az atya kezéből a reményteljes fiút, a család köréből, annak örömét, a virágzó szüzet. Ezen tapasztalati igazságot állítja szemeink elé a mai evangelium is, midőn egy gyászházba vezet minket, melyben egy élte virágában elhervadt leány, szülőinek egyetlen gyermeke, fekszik halva.

A halálnak ezen kényuralgása az emberi élet fölött, minden tekintet nélkül a korra, kinek lelkét ne töltse el komolysággal? De az igaz kereszténynek komolyságában nem hiányozhatik ama sziverősítő belső megnyugvás, melyet a Jézusbani hit ad, ki saját halála és föltámadása által töré meg az örök halál erejét, és tünteté föl teljes fényében a halhatatlanságot. A mai evangeliumban is Jézus ajkairól oly szavakat hallunk, melyek, kisérve egy igazságukat bebizonyító csodatett által, a halálról leveszik a megsemmisülés

rémképét. „Mit búsultok és sirtok? vigasztalá Jézus, megérkezvén Jairus a leánya halálán kesergő atya hazában, a siránkozókat, kiknek jajgatása azt betölté; távozzatok; mert a leány nem halt meg, hanem alszik.“ És megfogván a holt leány kezét, ezen szavakkal: „Leány mondom neked, kelj föl,“ akként ébreszté őt föl halálából uj életre, mintha aivót költött volna föl álmából uj reggelre.

„A leány nem halt meg, hanem alszik.“ A halál tehát álom. Fogjuk föl Jézus eme szavait, és lássuk:

mily üdvös tanulságokat foglalnak azok magukban? — Figyelmezzetek.

* * *

1. „A leány nem halt meg, hanem alszik.“ Jézus e szavai, — szerintök a halál álom lévén, — hathatósan emkeztetnek minket lelkünk halhatatlanságára és egykori föltámadásunkra.

Midőn alszunk, érzékeink eltompulvák, tagjaink megdermedvék, az egész ember, bár mily élénk, munkás és zajgó volt is ébren, alva életnélkülinek látszik. De ez csak szinleg van igy. A lélek akkor is él és működik, midőn a test alszik; a mit az álmok is eléggé tanusítanak. Az álom nem öli meg a lelket, hanem csak a testnek működési tehetségét akasztja meg, mely az álom elmultával ismét ujra föléled. — Ime a halál képe. — Halva fekszik itt az ártatlanság angyala, ki a szülői szivnek akkor okozá az első fájdalmat, midőn szive verni megszünt: anyjára már többé nem mosolyoghat; halva fekszik ott az keresztény hős, ki az élet viszontagságaival rettenthetlen lélekkel megküzdvén, a harczból mindig borostyánnal tért vissza: semmi veszély sem rettenti már őt. Halva fekszik itt ama jótévő, kinek legnagyobb gyönyörüsége volt a szükölködőn segíteni: elszáradt keze már nem nyujthat alamizsnát; halva fekszik ott a koldus, ki házról házra járt kéregetni, hogy éhségét csillapítsa, mezítelenségét ruházza: ő már nem kopogat többé az ajton alamizsnaért, ő már nem éhezik, nem fázik. Halva fekszik itt a fejedelem kinek lábaihoz országok borultak: már senki sem hódol ne-

ki; halva fekszik ott az alattvaló, ki néha igen is nehéz járom alatt nyögött: ő már megszabadult attól. Mind ezeknek csontjait már már fölemészti az enyészet férge; — de csak csontjait, csak testi részeit; — mert a lélekre annak semmi hatalma. Az álom is csak a testet nyomja el, és mintegy meg fosztja az élettől, nem pedig a lelket. Csak a por válik ismét porrá; a lélek pedig vissza megy az Istenhez mint léte kutfejéhez, hol a halál nem uralkodik többé, hol örökké él mint maga az Isten, kitől származott.

De mivel a leány nem halt meg, hanem alszik, mivel tehát a halál álom, valamint a hajnal hasadtával álmunkból fölébredvén, uj életre kelünk: ugy midőn majd az örökkévalóság nagy napjának keletével

A trombitaszó egyszerre
Lehat minden sirfenékre,
S hí kitkit itélő székre,

mi is testünkkel együtt kikelünk a sir sötét enyészetéből, hogy örökké éljünk. „Mert eljön az idő, mondja Jézus, melyben mindnyájan, kik a koporsókban vagynak, meghallják az Isten fianak szavát; és előjönnek, kik jókat cselekedtek, az életnek föltámadására; kik pedig gonoszat cselekedtek, az itéletnek föltámadására.“ [1])

Igy, a leány nem lévén meg halva hanem csak alván, — a halál tehát álom lévén: — emlékeztetünk a lélek halhatatlanságára, — oly igazságra, mely az erényességnek leghatatósabb ösztöne, a reménynek legkitartóbb táplaléka, a fájdalmaknak legbiztosabb gyógyítója; oly igazságra, mely arra tanít minket, hogy ne e rövid jelennek hanem az örökkévalóságnak éljünk; — emlékeztetünk egykori föltámadásunkra, — oly igazságra, mely arra tanít minket, hogy testünket is, mely szintén dicsőségre van a Teremtőtől szánva, mint a lélek házát, mint a Szentlélek templomát becsben tartsuk és semmi bünszennyel meg ne fertőztessük.

2. „A leány nem halt meg, hanem alszik.“ Jézus e szavai, — szerintök a halál álom lévén, — továbbá arra intenek minket, hogy a haláltól ne rettegjünk.

A haláltóli félelem általános. Borzad az ember a sirtól, mert ott csak enyészetet, csak rothadást lát; és azt nem látja, hogy a magnak is el kell romlania a földben, miszerint uj kalászszá fejlődjék. — Ugyan, k. atyámfiai! retteg-e a napszámos az esti szünidőtől, midőn a nehéz napi munkában elfáradt testét leteheti nyughelyére, kivált midőn bizton reméli, hogy majd egészen megenyhítve és megerősödve fog ismét fölocsódni? Fél-e a szenvedő, az aggodalommal telt, a kereszttel terhelt halandó, midőn a nap alkonyodik, és az éj árnyai őt nyugalomra híják, mely szenvedéseit, aggodalmait, keresztjét vele nem csak elfeledteti, hanem egy oly fölébredést is igér, melyben minden régi el fogott mulni, és minden uj és jobb lenni? Rémül-e a vándor, midőn hosszu és fáradalmas utja után végre ismét megnyilik elötte házának ajtaja, hol az elkészített nyugágy várja, kivált ha ő azontúl kedveseinek viszonlátásában zavartalan békét élvezhet? Visszaijed-e a hajós a révtől, mely őt a sok hullám-vihar után ölébe fogadja, hol tengeri fáradalmaitól kipihenhet?

Már pedig a leány nem lévén meghalva, hanem csak alván,— a halál tehát álom lévén: — aznem más, mint kipihenés ez élet napi munkájától; mint megszabadulás ez élet szenvedéseitől, aggodalmaitól, keresztjeitől; mint benyiló e földi vándorlás után az igaz hazába; mint rév, melybe ez élet viharai után kikötünk [1]). Miért rettegjünk tehát oly annyira attól? hiszen sz. Bernárd szerint „kedves a szomoruság után az öröm, a munka után a nyugalom, a kiállott szélvész után a biztos rév.“ Már egy pogány bölcs is mondá: „Ostobaság az álmot kedvelni, a haláltól pedig rettegni, miután a mély álom a halál utánzása;“ [2]) és sz. János is boldogoknak nevezi azokat, kik az Urban halnak meg; mert megnyugszanak dolgaiktól.[3]) A hattyuról mondja a mese, hogy halálának közeledésekor legszebben énekel. Egykor kérdé tőle a struczmadár, hogy miért énekel ő oly szépen épen halálakor, midőn attól minden egyéb madár fél? „Azért, felelé a hattyu, mert a halálon

[1]) Sz. Bernárd egyik levelében igy ir: Pretiosa mors sanctorum, pretiosa plane tamquam finis laborum, tamquam victoriae consummatio, tamquam vitae ianua, et perfectae securitatis ingressus. — [2]) Stultum est somno delectari, mortem horrere; cum somnus assiduus sit mortis imitatio. — Seneca l. de mor. — [3]) Ján. Jel. 14, 13.

túl se az étel-keresés gondja többé nem kinoz, se a madárfogók horga többé nem ijeszt.“ Miért féljen tehát a keresztény a haláltól, midőn az csak az élet szenvedéseinek, aggodalmainak, fáradalmainak vet véget, épen ugy, mint az álom a nap keserveinek, gondjainak és munkájának?

Vagy talán oly megelégedett, oly boldog valaki már itt, hogy egy jobb lét után nem is kivánkozik? Oh! ily halandó nincsen. „Napjaink száma, mondja a zsoltáros, hetven vagy az izmos testtel birókra nézve nyolczvan esztendő; ezeknek java része pedig vesződség és nyomoruság.“ [1]) A keresztény élete a világ ellenében szakadatlan küzdés; azért mondja Jézus: „Nem jöttem nyugodalmat szerezni, hanem fegyvert;“ [2]) és inti tanítványait: „A ki engem akar követni, vegye föl keresztjét, és kövessen engem.“ [3]). De ezen küzdés, ezen harcz nélkül is, nem fog-e a hivő lélek egyre kivánkozni. Az után, ki előrement, ki hitünknek alapja, szeretetünknek tárgya, reményünknek czélja, és kiben élünk, mozgunk és vagyunk? Nem kell e mi bennünk, minél jobban áthat minket a keresztény lelkület, annál élénkebbnek lennie azon apostoli ohajtásnak. „Kivánkozom föloszlani és Krisztussal lenni?“ [4]). Hogyan féljünk tehát oly szendergéstől, sőt inkább ne várjuk-e azt teljes nyugalommal, mely a napnak nyughatatlanságából minket átvisz azon reggelre, hol ránk Üdvözítőnk várakozik?

3. „A leány nem halt meg, hanem alszik.“ Jézus e szavai, — szerintök a halál álom lévén, — tanítanak minket harmadszor arra is, hogy életünket istenesen töltsük el.

Mindenki saját tapasztalásából tudja, hogy a milyen az ember napi foglalkozása, olyan éji álma. Az éji álom minémüsége azon módtól függ, mely szerint a napot eltöltöttük. Ha mi a napot az Istennel kezdtük, és azon át mindig az ő szine előtt jártunk; ha mi reggeltől estig hivatalunk kötelességeit jámbor buzgalommal teljesítettük; ha mi a napon át annyi jót tettünk, a mennyit csak tehettünk, roszat pedig

[1]) Zsolt. 99, 10. — [2]) Máté: 10, 34. — [3]) Mark. 8, 34. — [4]) Filip. 1, 23.

senkinek és sehol sem cselekedtünk : akkor mily jó kedvvel nézünk az esti szürkületkor vissza az ily napra? mily édesen esik az esti imádság? mily nyugott lélekkel hajtjuk le fejünket az álom ölébe? mily édes, mily csendes, mily enyhítő az alvás, még a kemény lóczán is, még oly nyughelyen is, melyet némi gondok vesznek körül?! Ah! a jó lelkiismeret puhára veti meg még a kemény ágyat is, és frissé, viggá teszi a fölviradást! — De ha mi a napot Isten nélkül kezdettük, és azon át rá sem gondoltunk; ha mi azon át sokat tettünk, csak azt nem, a mit tenni kötelességünk lett volna, csak azt nem, a mit saját és felebarátaink üdve kivánt volna; ha még hozzá gonoszat is cselekedvén, mind magunk mind mások lelki és testi romlására voltunk : akkor mint elkomorít minket alkonyatkor az ily napra való visszatekintés? mint nem kell az imádság se? mily nyughatatlan, mily kinos maga az álom, legyen bár ágyunk hattyu pehelyből és selyemből megvetve?! Ah! a rosz lelkiismeret keménynyé teszi még a legpuhább ágyat is, nyugtalanná az álmot, hangosabban fölszólalván az éj csendében, mint a nap lármájában; és ha talán hosszu álmatlanság után sikerül is a mélyebb elszenderedés : a rosz álmok mint még annyi bosszuálló rémképek inkább elgyötrik, mint fölerősítik az alvót ugy, hogy fölébredésekor fölifjudás helyett leverettség tünik föl testén és kedélyén. — Igy áll a dolog halál-álmunkra és az abbóli egykori fölébredésünkre nézve is. Tökéletesen igaza van sz. Bernárdnak midőn mondja : „A milyen az élet, olyan a halál, [1])“ és sz. Ágostonnak is, midőn igy szól : „Senki sem halhat meg roszul, a ki jól élt; és nem hal meg jól, ki roszul élt.“ [2]) Ugy lesz tehát csendes halál-álmunk és örvendetes abbóli fölébredésünk, ha büntelen, jámbor és istenes volt életünk. Sz. János is azért mondja boldogoknak, az Urban meghalókat; mert cselekedeteik követik őket [3]). Halál-álmunk és abbóli fölébredésünk jó vagy rosz minémüségére nézve minden attól függ: mint töltöttük el életünk nappalát.

Nem lévén tehát a leány meghalva, hanem csak alván, — a halál csak álom lévén : — mily hathatós ösztönül

[1]) Qualis vita, mors est ita. — [2]) Nemo potest male mori, qui bene vixerit; et vix bene moritur, qui male vixit. — Sz. Ágoston de Doctr. Chr. — [3]) Ján. Jel. 14, 13.

szolgál ez arra, hogy életünk nappalán át az Istennek hiven szolgáljunk? hogy, mint hivatva vagyunk, jó atyák és jóanyák, szófogadó gyermekek és cselédek, hű házasfelek és barátok, lelkiismeretes előljárók és alattvalók legyünk? hogy szakadatlanul az erény szolgálatában álljunk, ugy élvezve ez élet örömeit, ugy türve szenvedéseit is, hogy azok ugy mint ezek bennünk az erkölcsi tökéletesedést neveljék és gyarapítsák? Csak igy vethetjük meg halál-ágyunkat oly jól, oly puhára, hogy az azoni nyugvás csendes és édes, az abbóli fölkelés derült és vidám leend. Legyen tehát életünk az erényességnek oly lánczolata, melyet a bün rozsdája soha ketté ne rágjon; vagy ha ez talán megtörtént volna, melyet a töredelmesség könyei legottan ismét összeforraszszanak, miszerint általa elszakíthatlanul az Istenhez kapcsoltatván, vele és benne éljünk, hogy halálunkban is vele és benne a csendes álom nyugodalmára és az egykori fölviradás boldogságára szert tegyünk. Az életén át bölcs, jámbor és istenfélő meghalva győzi meg a halált; mert akkor menekszik meg az élet fáradalmaitól, akkor nyilik meg neki a zavartalan boldogság hazája, akkor füzetik fejére a hervadhatlan dicsőség borostyána: ellenben az életén át ostoba, gonosz, istentelen, meghalva kezdi el a halált; [1]) mert akkor jön azon helyezetbe, hol Jézus szavai szerint férge soha meg nem hal és tüze soha el nem alszik.

4. „A leány nem halt meg hanem alszik.“ Jézus e szavai, — szerintök a halál álom lévén, — arra is figyelmeztetnek, hogy megholt kedveseinket vigasztalhatlanul ne sirassuk.

K. atyámfiai! sir-e az atya, midőn kedves gyermekét édes anyja ölében csendesen szenderegni látja? sőt inkább nem örül-e előre isméti fölébredésének és az álomból merítendett uj virgonczságának? Sir-e a természetbuvár, midőn most őszszel a virág hagymáit földbe elásatni látja? sőt inkább nem gyönyörködik-e már eleve lelke ama virágbársonyon, melylyel majd a tavasz a természetet elborítja? Ha a gyermek szendergése, ha a természet téli álma a halál

[1]) Dum sapiens moriendo mortem vincit, stultus moriendo primum mortem incipit. — Seneca.

mása : kinek szive, ha az élők és holtak Istenében hisz, törjék meg vigasztalhatlanul a fájdalom sulya alatt, ha kedveseinek egyike vagy másika az életet a halállal, — az álom testvérével, — fölcseréli? A halál és álom ikrek. Ha ezen eszmével megbarátkozunk : a temető nem lészen ránk nézve egyedül csak a siránkozásnak helye. Mi minden holtban egy alvót fogunk látni, minden sirban egy az aratás napjára megérő magot; mert sz. Pál szerint, „elvettetik t. i. a test romlandóságban, föltámad romlatlanságban; elvettetik nemtelenségben, föltámad dicsőségben; elvettetik gyöngeségben, föltámad dicsőségben; állati test vettetik el, szellemi test támad föl. [1])“ És ha minket, mint Krisztus sirjánál az ajtatos asszonyokat, az angyalnak fényes megjelenése meg sem örvendeztet is : el van még is kebelünkben téve azon erős remény, hogy mi megholt kedveseinket ismét birni fogjuk.

A leány tehát nem lévén meghalva, hanem csak alván, — a halál álom lévén: — távul legyen tőlünk a halottainkérti vigasztalhatlan, a kétségbeeséssel határos, kesergés. Hullathatunk érettök könyeket; mert ki tilthatja meg a sebnek, hogy ne vérezzék? kereshetünk a fájdalom nyilvánításában enyhülést; mert a kifakadt seb kevesbbé fáj; azért mondja a bölcs Sirák is: „Kevéssé sirasd a holtat, mert az nyugszik:“ [2]) de ugy ne bánkódjunk, ugy ne szomorkodjunk, ugy ne keseregjünk halottaink fölött, mint kiknek nincsen reménységök. A keresztény halottaiérti szomorkodásának borujába mindig vigasztaló verőfényt löveljen vallásos hitérzülete, melynél fogva, midőn egyrészről kedveseinek halálában az isteni gondviselés atyai végzéseit imádja és azokban megnyugszik: másrészről megholt kedveseit nem tartja önmagára nézve örökre elveszetteknek, hanem olyanoknak, kik ez élet zajgó tengeréből az örök nyugalom révébe már előre kikötöttek, hol ma holnap velök ismét találkozni fog. A keresztény sz. Ágoston szerint szomorkodik övéinek halálán, mert elveszti őket; de vigasztalódik, mert őket ismét birni reméli [3]). A kereszténynek

[1]) I. Kor. 15, 42—44. — [2]) Sirák : 22, 11. — [3]) Contristamur nos in nostro-

könyei, melyeket kedveseinek halála által okozott elhagyatottsága és tőlöki rövid ideig tartó elszakíttatása miatt hullat, szelidek és csendesek, mint maga az odaengedés, melylyel a mennyei Atya akaratjának meghajol. Azért kereszténhez épen nem illik, hogy megholt kedveseinek nyughelyét a siránkozás kétségbeeső följajdulásaival vegye körül, hogy lármás kesergés közt kisérje őket a sirba, és hogy a temetőbe érvén mintegy iparkodjék a koporsóra hulló földgöröngyök tompa morajját sikoltásainak élével fölülmulni. Nem szoktunk-e kedveseink körül, midőn alszanak, csendesen lenni, lábujj-hegyen járni, még lélekzetünket is visszanyomni, hogy nyugodalmukat meg ne zavarjuk? Halottaink is csak alszanak: miként tanusíthatnánk tehát irántok fájdalmunk minden mérséklés nélküli kitörésének lármája által oly kevés figyelmet? Halottaink az Ur karjaiban nyugszanak: ne irigyeljük tehát nekik e nyugalmat, és ne akarjuk azt siránkozásunk kereszténytelen jajai által mintegy megzavarni. Mérsékeld azért oh atya! mérsékeld oh anya! fájdalmadat, midőn kedves magzatodat, szived egyedüli örömét és reményét, forró karjaidból a halál hideg ölébe átteszed; mérsékeld fájdalmadat, oh férj! mérsékeld oh nő! midőn szeretett hitvesedet a sirba szállani látod; mérsékeld fájdalmadat oh barát! midőn a halál hű barátodat ölelő karjaid közül kiszakítván a sirba dönti; mérsékeljétek fájdalmatokat mindnyájan, kik megholt kedveseitek fölött siránkoztak: hiszen a leány nem halt meg, hanem alszik. Megholt kedveseitek csak nyugszanak a halál-álom csendes karjai között, melyekből az örökkévalóság ama nagy reggelén, mint álmukból az alvók, ismét uj életre ébrednek föl, mely kedveseink viszonlátásának örömeiben örök lesz, mint maga az Isten, ki annak kutfeje és végczélja,

* * *

Ur Isten, élet és halál ura! tiéid vagyunk élve, tiéid vagyunk halva is. Oltalmad alatt biztos életünk; oltalmad

---

rum mortibus necessitate amittendi, sed cum spe recipiendi; inde tristamur, hinc consolamur; inde infirmitas afficit, hinc fides reficit; inde dolet humana conditio, hinc sanat divina promissio. — Sz. Agoston serm. 172. de verb. Ap.

alatt biztos halálunk is. Hatalmad ereje által halálunk nem enyészet, hanem szendergés, melyből ama nagy napon föl fogsz bennünket ébreszteni épen ugy, mint fölébreszté szent Fiad Jairus leányát. Erősítsd bennünk e hitet, hogy nyugott lélekkel hajtsuk le fejünket a halál-álom ölébe, midőn majd hísz minket. A sirban is karjaid közt nyugszunk; karjaid közt, pedig nincs halál, hanem élet és föltámadás. Amen.

Pünkösd után XIV. vasárnapra.

És akkor föltetszik az Ember Fiának jele az égen; és akkor zokogni fog a földnek minden nemzetsége, és látni fogja az Ember Fiát nagy hatalommal és fölséggel az égnek felhőiben eljönni. — Máté: **24, 30.**

Ilykép tehát semmi sincs a világon a mulandóság törvénye alól kivéve! — Ilykép minden mű, melyet a halandó bölcseségének büszkeségében örök időkre létesített, mesterével együtt elvész! — Ilykép te is közanyánk, föld, mely minket táplálsz, valamint mi is mindnyájan a te fiaid elenyészünk! — Ilykép te is, te megmérhetetlen égi alkotvány, csillagaid táborával együtt összeomlol! — Igen, „az ég és föld elmulnak.“ Így van ez megirva azon igében, mely egyedül nem mulik el soha. E roppant mindenség minden szépségével, nagyságával, erejével elmulik, és nem marad fönn belőle semmi, mint a semmiség sötét örvényéből tompán fölhangzó moraj: „voltam!“ Az időben vész el, mi az időben kezdődött. Még maga az idő is elvész; én nem marad meg semmi, mint az örökkévalóság.

És akkor, midőn a nap meghomályosodik, és a hold fényleni megszünik, és a csillagok lehullanak az égből, és az egek erei megindulnak; midőn aranyszáju sz. János szerint az egek gyászba borulnak, mert az emberi nem, melyért alkottattak, végét

érte [1]): akkor tetszik föl az Ember Fiának jele az égen, — és a földnek minden nemzetsége látni fogja őt eljönni, nem gyöngeségben és alázatosságban, hanem hatalomban és fölségben; nem hogy a világot megváltsa, hanem hogy fölötte itéljen; nem hogy a keresztre feszíttessék, hanem hogy a kereszt által uralkodjék.

Ugy van k. a.! a k. katholika hitvallás azt tartja, hogy Jézus az idő végével ismét el fog jönni megitélni az eleveneket és holtakat. — A k. katholika hit ezen ágazatáról akarok ez órában veletek elmélkedni, fontolóra véve

azon védokokat, melyeknél fogva a k. katholikus hiszi, hogy Jézus ismét eljön nyilvánosan és közönségesen itélni az embereket.

Ur Isten, igaz biró! ki ama szörnyü napján a haragnak véget vetsz a világnak, légy velünk ez órában szent malasztoddal, miszerint ugy győződjünk meg eljöveteledtől, hogy ne rettegjünk megjelenésedtől. — Figyelmezzetek.

* * *

A kutforrás, melyből mi azon védokokat merítjük, melyeknél fogva hiszszük, hogy Jézus ismét el fog jönni az embereket nyilvánosan és közönségesen itélni, ezen könyv, — a szentirás, — mely az égből Jézus által lehozott isteni bölcseségnek és igazságnak igéit foglalja magában. Nem emberi okosság és akarat dönti el ez ügyet, hanem Annak, kinek az Atya mindent kinyilatkoztatott, örök bölcsesége és hatalma. Lássuk tehát, mit mond erre vonatkozólag az Atya bölcsesége Jézus, kinél az örök élet, az örök igazság igéi valának.

Sz. János evangeliumának 5-ik részében arról oktatván Jézus hallgatóit, hogy őt ugyanazon tisztelet illeti, mely az Atyát, mert ugyanazon hatalommal bir, melylyel az Atya

[1]) Patrefamilias moriente, domus turbatur, familia plangit, et nigris se vestimentis induit: sic humano genere, propter quod facta sunt, circa finem constituto, coeli ministeria lugent, et candore posito tenebris induentur. — Chrys. sup. il. Math. 24: Et virtutes coelor.

a holtak föltámasztásában és fölelevenítésében, igy folytatja beszédét: „Bizony, bizony mondom nektek, hogy közelít az idő, sőt már most vagyon, melyben a megholtak meghallják az Isten Fiának szavát, és a kik hallják élnek; mert miképen az Atyának élete vagyon önmagában: azonképen adta a Fiunak is, hogy élete legyen önmagában; és hatalmat adott neki, hogy itéletet gyakoroljon, mivelhogy Embernek Fia. Ne csodáljátok ezt; mert eljön az idő, melyben mindnyájan, kik a koporsóban vagynak, meghallják az Isten Fiának szavát; és előjönnek, kik jókat cselekedtek, az életnek föltámadására, kik pedig gonoszakat, az itéletnek föltámadására.“ [1]) Mintha mondaná: Ne csodálkozzatok azon, hogy én oly tiszteletet tulajdonítok magamnak, mint milyen az Atyát illeti; mert nekem hatalmam van itélni nem csak isteni természetemnél fogva, hanem különösen azért, mivel emberré lettem, és a megváltás nagy munkáját magamra válaltam. Ezen megváltásnak befejezése lesz az itélet; mert eljön az idő, midőn az Isten Fiának, azaz: az én szavamra a holtak testei a koporsóból kikelnek és az itéletre mennek. — Hasonlóképen szól Jézus sz. Máté evangeliumának 16-ik részében, mondván: „Az Embernek Fia eljövendő Atyjának dicsőségében angyalaival; és ekkor megfizet kinek-kinek cselekedetei szerint.“ [2])

De Jézusnak eddig fölhozott igéi csak elősánczait képezik azon bevehetetlen erősségnek, melyet Urunk és Üdvözítőnk sz. Máté evangeliumának 25-ik részében fölállított azon hitigazságnak védelmére, hogy ő ismét eljövend itélni az embereket. Jézus t. i. itt példázatot mond a talentumokról, melyeket az ur szolgáinak adott, és melyekről tőlök számot kért, ezzel minket oktatván, hogy mi is tartozunk Istennek számot adni mind arról, a mit tőle vettünk. És hogy erről még jobban meggyőzzön bennünket, félretesz minden példázatot, és elmondja körülményesen, miként fog az Ember Fia tőlünk számot kérni, tartva fölöttünk ama nagy napon itéletet. „Mikor pedig eljövend, az Embernek Fia az ő dicsősé-

[1]) Ján. 5. 23—29. — [2]) Máté: 16, 27.

gében, ugymond Jézus, és minden angyal vele: akkor ülni fog az ő fölségének fejedelmi székében. És eléje gyül minden nemzet, és elválasztja őket egymástól, mint a pásztor elkülönözi a juhokat a kecskéktől. És állítja a juhokat ugyan jobbja felől, a kecskéket pedig balja felől. Akkor szól a király azoknak, kik jobbja felől lesznek: Jöjjetek Atyámnak áldottai, birjátok a világ kezdetétől fogva nektek készített országot! Mert éheztem, és ennem adtatok; szomjuhoztam, és innom adtatok; jövevény valék, és szállásra befogadtatok engem; mezítelen valék, és befödöztetek engem; beteg valék, és meglátogattatok engem; fogságban valék és fölkerestetek engem. Akkor felelnek neki az igazak mondván: Uram! mikor láttunk téged éhezni, és tápláltunk téged? szomjuhozni, és italt nyujtánk neked? avagy mikor láttuk, hogy utas lettél volna, és szállásra befogadánk téged? avagy hogy mezítelen lettél volna, és befödözénk téged? avagy mikor látánk téged betegnek vagy fogságban, és meglátogatánk téged? És felelvén a király azt mondja nekik: Bizony mondom nektek, valamit cselekedtetek egynek legkisebb atyámfiai közül, azt nekem cselekedtétek. — Akkor szól azokhoz, kik balja felől lesznek: Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre, mely készíttetett az ördögnek és angyalainak. Mert éhezém és nem adtatok ennem; szomjuhozám, és nem adtatok innom; jövevény valék, és szállásra be nem fogadtatok engem; mezítelen, és be nem födöztetek engem; beteg és a fogságban, és meg nem látogattatok engem. Akkor fognak neki felelni azok is, mondván: Uram! mikor látánk téged éhezni vagy szomjuhozni, vagy hogy jövevény, vagy mezítelen, vagy beteg, vagy fogságban lettél volna, és nem szolgálánk neked? Akkor felel nekik, mondván: Bizony mondom nektek, valamit nem cselekedtetek egynek ezen legkisebbek közül, azt tőlem is megtagadtátok. És elmennek, ezek az örök kinba, az igazak pedig az örök életre." [1]) Lám k. atyámfiai! itt Jézus nem csak azt mondja világosan, hogy az Ember Fia el fog jönni ítélni az embereket; hanem még az ítélés módját is elő-

[1]) Máté: 25, 31—46.

adja, hogy t. i. fejedelmi székében fog ülni; hogy elötte össze fog gyülni a világnak minden népe; hogy el fogja választani az igazakat a gonoszoktól; hogy ki fogja rájok mondani az okokkal támogatott itéletet, mely szerint az igazak örök jutalmat, a gonoszak pedig örök büntetést fognak kapni. — Szólhatott-e Jézus ennél világosabban? Kivánhatunk-e még többet ezen hitigazságnak bebizonyítására: hogy Jézus ismét el fog jönni itélni az embereket?

Midőn Jézus a megváltás nagy munkáját elvégezvén, égi dicsőségének hazájába, a honnét jött, az olajfák hegyén fölemelkedett, és tanítványai szomoru szivvel néznének utána a magasba: megjelent két angyal, és imigy vigasztalá őket: „Galileai férfiak! mit álltok az égbe nézvén? Ezen Jézus, ki most fölvétetek tőletek az égbe, akképen fog ismét eljönni, miképen láttátok őtet fölmenni az égbe“ [1]). Mi végre fog pedig eljönni? azt már megmondá maga Jézus, t. i. az emberi nem fölött itéletet tartani.

De jól értjük-e Jézus szavait? Az apostoloknak adatott ismerni az Isten országának titkait; lássuk tehát, miként nyilatkoznak ők ezen hitigazságról.

Sz. Pál Görögország fővárosában Athenében, a főtanács előtt az ismeretlen Istenről elragadó ékesszólással beszélvén, a többi közt azt mondja: „Ezen tudatlanságnak idejét ugyan az Isten eddig lefolyni engedé; de mostan, ime, minden embernek azt hirdetteti, hogy mindenütt megtérjenek. Mivelhogy napot rendelt, melyen megitéli e világot igazságban az e végre választott férfiu által, kit a halálból föltámasztván, az említetteknek hitelességet szerzett minden ember előtt.“ [2]) Azon férfiu alatt, kit az Isten halottaiból föltámasztott, érti sz. Pál Jézust; és azt mondja róla, hogy a megrendelt napon itéletet fog tartani a világ fölött. És hogy ez csakugyan meg fog történni, bebizonyította az Ur Isten az által, hogy Jézust halottaiból föltámasztotta. Jézusnak halottaiból való föltámadása sz. Pál szerint kezességül szolgál arra, hogy mi is fölfogunk támadni és általa megitéltetni. Vala-

[1]) Ap. cs. 1, 9—11. — [2]) Ap. cs. 17, 30—31.

mint tehát Jézus föltámadt: ugy mi is föl fogunk támadni, és általa megitéltetni. — Ugyan sz. Pál a korinthusiaknak szóló II-dik levelében igy ir: „Mindnyájunknak meg kell jelennünk Krisztus itélőszéke elött, hogy kiki elvegye annak, a mi jót vagy gonoszt a testben cselekedett. jutalmát vagy büntetését.“ [1]) A romaiaknak irt levelében meg igy szól sz. Pál: „Miért kárhoztatod atyádfiát? vagy miért veted meg atyádfiát? holott mindnyájan Krisztusnak itélő széke elé fogunk állíttatni; mert irva vagyon: Élek én, azt mondja az Ur, nekem fog meghajolni minden térd, és minden nyelv Istenének fog engem vallani.“ [2]) Sz. Pál itt Isaiás jövendölésére czéloz, mely szerint egykor Krisztus által minden nép az Istent megismerni és dicsérni fogja; azért inti is a romaiakat, hogy egymást ne itéljék, miután mindnyájunkat Krisztus fog itélni. — Halljátok még, mit ir Judás apostol az utolsó itéletről: „Ime eljön az Ur szenteinek ezeredeivel, hogy itéletet tartson mindenek fölött, és megfenyítsen közülök minden istentelent, minden gonosz cselekedeteikre nézve, melyekkel vétkeztek, és minden sértő beszédeikre nézve, melyeket az istentelen bünösök ellene szólottak“ [3]).

Igy huzódik mint valamely arany-fonál az apostolok iratain keresztül azon hitigazság, hogy Jézus eljövend mindnyájunkat nyilvánosan és közönségesen megitélni. Azért a k. kath. anyaszentegyház sz. Ágoston szerint eleitől fogva mindig vallotta e hitágazatot ugy, hogy senki sem tagadta, sőt még kétségbe sem vonta azt, miszerint Jézus csakugyan tartani fog utolsó itéletet, mint az a szent könyvekben előre hirdettetik, hacsak az nem, ki a sz. könyveknek nem tudom, mily hitlen vakmerőséggel vagy vaksággal nem hiszen. [4])

K. atyámfiai! valamint az apostoloknak lehetetlen vala azt nem beszélni, a mit hallottak is láttak: ugy én mint az isteni igének hirdetője, sem szólhatok máskép, mint szólot-

[1]) II. Kor. 5. — [2]) Rom. 14, 10—11. — [3]) Jud. 14—15. — [4]) Nullus igitur vel negat vel dubitat per Jesum Christum tale, quale istis sacris litteris praenuntiatur, futurum esse novissimum iudicium; nisi qui eisdem litteris nescio qua incredibili animositate, seu coecitate non credit. — S. Ágoston Lib. XX. de Civ. Dei cap. 30.

tam; mert igy szólott Az, kinek igéi soha el nem mulnak.

Kérdezzük meg most már k. a.! ezen hitigazságra nézve a józan észt és az erkölcsi érzetet: és látni fogjuk, hogy mind az egyik mind a másik hathatósan fölszólal az utolsó nyilvános és közönséges itélet mellett. — E földön az igazság a hamisággal, a szeretet a gyülölséggel, a jótévőség a fösvénységgel, a szelidség a kegyetlenséggel, a testiség a szüzeséggel, az isteni félelem az Istenről megfeledkezéssel, szóval: a jó a gonoszszal szünt nélkül kemény harczban van, melynek kimenetele többnyire gyászos az igazságra és erényre nézve, dicső ellenben a tévelygésre és bünre nézve. Hány jámbor és istenfélő éhezik és szomjuhozik, midőn a gonosz és istentelen kénye kedve szerint töltözködik és lakmározik? Hány jámbor és istenfélő alig takarhatja be mezítlenségét néhány darab rongygyal, midőn sok gonosz és istentelen bíborral és bársonynyal öltözködik? Hány jámbor és istenfélő feje vérzik a tövis korona szurásai alatt, midőn sok gonosz- és istentelené gyönyörködik a gyémánt ékességeiben? Már, ha nem mindegy, — és ki vonhatná azt kétségbe? — az Istent imádni vagy káromolni, a felebarátot fölsegíteni vagy mindenétől megfosztani, a kisdedét emlőin tápláló anyának kenyeret vagy mérget adni, szóval, ha az erény és bün nem agyrém: szükségképen kell, hogy mindkettő megkapja érdemlett bérét. De az erény és bün érdemlett bérének megadása csak itélet által történhetik meg; mert az erény jutalmazása vagy a bünnek büntetése csak a biró által hozott itéletnek következése. És nem elegendő, hogy ezen itélet csak magán, csak külön itélet legyen, mely mindenkit külön és magánosan jutalmaz vagy büntet meg; hanem az ész és erkölcsi érzet az Isten örök igazságánál fogva hathatósan követeli, hogy ezen itélet nyilvános és közönséges legyen, mely minden embernek erkölcsi állapotát teljes fénybe helyezvén, az erkölcs országának a bün által megzavart rendjét helyreállítsa ugy, hogy azt mindenki helyreállítottnak lássa; az Istennek igazságát az erénynek jutalmazásában és a bünnek büntetésében föltüntesse ugy, hogy azt mindenki megismerje. — Nem egy ember hal meg a nemes nagylelküség és magasztos erényesség dicső hirében.

A bámuló ivadék szobrot emel neki, és emlékét ünnepekkel üli meg. És még is alig volt ő más mint kifejérített koporsó, mely kivülről szépnek látszék, belülről pedig telve vala, rothadással és csontokkal; jótévősége nem lévén egyéb haszonkeresésnél, jámborsága nem lévén egyéb szineskedésnél, alázatossága nem lévén egyéb eltakart kevélységnél. Az ilyen tehát ne szégyeníttessék-e meg soha, és pedig ugy, hogy mindazok előtt, kiket erényességének szinlelésével megcsalt, sőt az egész világ előtt mint olyan tünjék föl, a milyen életében valósággal volt? Nem kivánja-e ezt a józan ész, az erkölcsi érzet leginkább az Isten igazságánál fogva? És megtörténhetik-e ez nyilvános és közönséges itélet nélkül? — Hát a jámbor, ki titokban oly sok lelki és testi jót cselekedvén, nem csak érdeme szerint nem tiszteltetett, nem dicsőíttetett, nem jutalmaztatott, hanem épen szive alázatosságánál fogva, melylyel erényeit eltakará, a világ gonosz fiaitól még kigunyoltatott, gyaláztatott és üldöztetett, — az ily jámbor, mondom — soha se tüntessék föl teljes becsében, érdemelt dicsőségében? Sőt inkább nem követeli-e fönnen a józan ész és erkölcsi érzet leginkább az Isten igázságánál fogva, miszerint a titkos erény, a félreismert sőt üldözött ártatlanság fölismertessék, és pedig ugy, hogy a félreismert jámbor mind azok előtt, kik őt félreismerték, sőt az egész világ előtt mint olyan tünjék föl, a milyen ő valósággal volt életében? És megtörténhetik-e ez nyilvános és közönséges itélet nélkül?

Azután nem csak maguknak jók a jámborok, sem csak maguknak roszak a gonoszok, hanem másoknak is. Jó és rosz cselekedeteik még haláluk után is sokáig, talán az utolsó itélet napjáig is fönnmaradnak. Hogy a sok példából csak egyet hozzak föl. Te barátodnak egy jó könyvet adsz kezébe, hogy olvassa. Ő olvas, — olvas; s magába szija a könyvben taglalt jó elveket, és — istenfélővé lesz. Jámborságát átplántálja fiába. Fia férfiuvá nevekedvén a te könyvedből beszitt jámborságnak, isteni félelemnek elveit átönti azon számos ifjuság szivébe, melynek tanitását az isteni gondviselés rá bizta. Azon ifjuság ismét száz meg száz családban hordja szét az erényesség magvát. Ime ennyi sok lelki jónak szerzője valál te könyved által! Ellenben, te gonosz könyvet nyujtasz egy ifju kezébe. Ő olvas, — olvas; az eddig előtte ismeretlen bünt

testi érzékeit fölvillanyozó képekben látja lefestve. Édesgettetik, mint Éva a paradicsom almája által; — egy ideig haboz; — küzd önmagával; — végre elesik; gonoszszá lesz, a milyen vagy te és könyved. Istentelensége magával viszi barátjait, és mindnyájan olyanok lesznek mint a tékozló fiu, elpazarolván javaikat élve bujálkodva. Barátai eleinte vissza visszaborzadnak a bünörvényétől, el elszomorkodnak lelki állapotukon; később hozzá szoknak, és — oda van minden családi boldogság. A szülők testi és lelki romlottsága átmegy a gyermekekre, ezektől az unokákra. És végre, mivel a késő ivadék nem örököl mást mint gyalázatot, nyavalyát, szegénységet: a bünnek mindennemü szolgálatában nyomorultan tengeti életét, míg a halál nyomorultan annak véget nem vett. — Igy áll a dolog minden jó vagy rosz tanításra, minden jó vagy rosz példaadásra, szóval minden jó vagy rosz cselekedetre nézve. Elvetett mag az, melynek gyümölcsét nemzedékről nemzedékre szedi az utókor. — De te már sokkal előbb kimultál a világból, mintsem a jónak vagy rosznak általad elvetett magva fölcsirázott, megérett és utolsó gyümölcsét hozta volna. Midőn lelked mindjárt tested halála után az Isten itélőszéke előtt állott, jó vagy rosz cselekedeteid következményei még ki nem fejlődtenek. Hogyan! erényed és bünöd következményei tehát örökre eltitkolva maradjanak? a mérlegbe ne vettessenek? neked soha be ne számíttassanak? és pedig ugy, hogy az egész világ lássa és ismerje azon sok jónak vagy rosznak mesterét is? és látván őt, — dicsérje és magasztalja Isten igazságát, mely megfizetvén mindenkinek saját cselekedetei szerint, az akkor majd már elhomályosodott nap helyett fog ragyogni teljes fényében a megitélt világ fölött?

Végre a mi üdvösségünk szerzője Jézus. Ő világositá meg értelmünket az égből aláhozott isteni igazságokkal; ő csendesité le lelkünk aggodalmát, eltörölvén engesztelő halála által a bünt és annak örök büntetését; ő állíta föl egy uj erkölcsi országot, melynek ő a királya, polgárai pedig a keresztények, arra hivatva, hogy általa üdvözüljenek. Ah! de mily sok ellensége van még mai nap is, és lesz a világ végeig Jézusnak és országának? — ellensége kivülről, a pogányok, a tőle elszakadt hűtlenekben, — ellensége belülről, saját rosz gyermekeiben, polgáraiban? Ezek fölött ő soha se győzedelmesked-

jék, és pedig ugy, hogy győzedelmét az egész világ lássa? Soha se boruljanak ezek lábaihoz? Ezen győzelem nélkül nem hiányzanék e a megváltás nagy munkájának tulajdonképen a korona? Ha látta a világ a Megváltót alázatosságában, szegénységében, szenvedésében: ne lássa-e őt méltóságában dicsőségében, fönségében is, melylyel birt eleitől fogva az Atyánál? Ugy van, Jézus ismét el fog jönni hatalommal és dicsőséggel itélni az emberi nemet, hogy a fölött uralkodjék örökön örökké.

* * *

K. a.! Az ég és föld elmulnak, de az Ur igéi soha el nem mulnak; és azért higyétek, — mert maga az Ur mondá, — hogy ő ismét eljövend Atyjának dicsőségében angyalaival, és ekkor megfizet kinek kinek cselekedetei szerint; higyétek, — és ugy éljetek, miszerint a Biró jobbjára állíttatván méltók legyetek szájából azon kedves itéletet hallani: „Jöjjetek Atyámnak áldottai!“ — Csak te oh

Kegyes Jézus! emlékezzél,
Hogy érettem mit szenvedtél,
Ama napon el ne vessél.

Kegyelmedet nem érdemlem,
De oh! tégy irgalmat velem,
Örök tüztől ments meg engem.

Ha majd kiket elátkozol,
Elnyeli az égő pokol;
Végy föl, — oh! végy föl, — oda, hol áldatol. Amen.

A fóthi templom fölszentelésekor*).

Urunk Istenünk! mind ez a bőség, melyet készíténk, hogy házat építsünk a te sz. nevednek, a te kezedből vagyon, és tiéd minden. — **I. Kronik. 29, 16.**

Azon hajlékok közül, melyeket az emberek saját kényelmökre s az idő viharai ellen menedékül magoknak építenek, széles e világon látunk nagy és roppant épületeket óriásilag kiemelkedni; oly müveket, melyek alkotására a találékony emberi ész és művészi kéz minden tehetségét összesíti, hogy azon fönséges czélnak, melyre készíttettek, méltóan megfeleljenek. Azon dísz-építményeket értem én, melyeket az emberiség benső legszentebb érzetében Istenéhez ösztönszerü vonzalmának kifejezésére emel, hogy azokban mindenható urát Istenét, tőle telhető módon s illően tisztelje.

Igaz ugyan, hogy az egész világ egy templom, melyet az Isten fölségével és jelenlétével betölt; azért bár hol vagyunk, mint az apostol mondja, közel van hozzánk, mert „ő benne élünk, mozgunk, és vagyunk.“ Emelkedjél az égbe, ott van ő; szállj le a kárhozat fenekére, ott találod őt. A reggeli pirkulat szárnyain röpülj a tengernek legvégsőbb szélére, az ő keze leend, mely téged tart. Ura ő a legtávulabb szigeteknek, melyek lakói őt nem ismerik, ugy mint azon tartományoknak, melyekben őt segítségül híják. Ha tehát ő mindenhol jelen van, talán téved a gyarló ember, midőn neki hajlékot emel? és talán határt kiván szabni azon isteni tulajdonságnak, melylyel ő mindenütt jelen van? — Azokat, kik elég szerencsétlenek igy gondolkodni, a Teremtés könyvének 8-ik részére utalom, hol az Ur csak különös s megszentelt oltárokon fogadja az áldozatot. Az, ki választott népének megparancsolá, hogy Arabia pusztáin csak a sz. sátorban híják az ő nevét se-

*) Mondatott 1855-ki december 8-kán.

gítségül [1]); az, kinek parancsára épült a jerusálemi templom; az, ki mondá: „E helyet az áldozat házának választám"; az, ki mondá: „Ha az eget elzárom, hogy esső ne essék, ha a sáskákat küldöm, hogy veteiseiteket felemészsze, ha a döghalált népem közé küldöm; az én népem pedig megtérve az ő gonosz utairól hozzám fordul: meghallgatom, és az én szemeim és füleim vigyázni fognak annak imádságára, ki e helyen könyörög; mert én e helyet választám és megszentelém, hogy az én nevem itt örökké legyen, és az én szemeim és szivem itt legyen minden nap:" az az Ur hallatá e szavakat, ki az eget, és földet semmiből teremté, s ennek ily világosan kijelentett akaratja elegendőképen elnémítja a templomok építésének szükségességét gáncsoló por és hamu idétlen szavát.

Isteni mesterünkről tudjuk, hogy gyakran fölment a jerusálemi templomba mennyei Atyjának imádására; ugyan ezt tudjuk az apostolokról is: és vajjon e példa nem szégyeníti e meg a templom és látogatása szükségét kétségbe vonó és elmulasztását üres szavakkal szépítő ál-keresztényeket? Hol maga az Isten szól és példát ad, alázza meg magát a gyarló ember; ébredjen Dávid példáján, ki lelke mélyéből kiált: „Egyet kérek az Urtól, azért esdeklem, hogy az Isten házában lakhassam éltem minden napjaiban, hogy lássam az Ur gyönyörüségét, és látogassam az ő templomát." Azt vélnők, hogy Dávidnak fényes trónján már semmi kivánni valója sincs, mert az Ur őt minden javaival tetézte. Mit kérhet még Dávid? miért esdekelhetik? Igen is, ha egy Dániel esdeklenék igy, ki az asszyriusok bilincseiben nyög; ha egy Manasses király, ki ellensége börtönében eped, ha a három babiloniai ifju az égő kemenczében igy esdeklenék: azt csudálni nem lehetne; de egy Dávid, ki kevéssel előbb mezei pásztor volt, és most dicsőséggel halmozott király, győzedelmes, dús fejedelem, midőn ő mindennel, mit a világ boldogságnak nevez, halmozva van! Mi tehát azon egy, mit az Urtól kér? Hogy láthassa az Ur házát. Csak ez egy boldogságért esedeklik, hogy megélhetné azon boldog időt, melyben az Urnak templom építtetik, melyben ő az Urat imádhassa. Míg ebbeli ohajtása nem teljesül, addig szivét se gazdagsága, se hatalma, se győzedelmei, se koronája nem képes kielégíteni. „Csak egyet kérek az Urtól, csak egyért esdeklem, hogy látogathassam az Ur házát, abban imádhassam az Urat!" Ime igy esdeklett Dávid királyi székén.

Mit az Ur Dávidtól megtagadott, azt e szive szerinti férfiu ha-

[1]) V. Moz. 26, 2.

sonmássának buzgósága tőle kiérdemlé, biztos előnyre számítván, midőn a mindenek ura Istene imádására emelendő templomot a szeplőtelenül fogantatott Isten-anyja véd-szárnyai alatt, annak tiszteletére ajánlá. És én ebben találom az előnyt, mely Dávidé fölött sikeresíté esdeklését; mert Mária által mindent megnyerhetni. Szintén a szeplőtelen sz. Szűz közbenjárását látom azon szerencsés körülményben is, hogy épen e fényes ünnepen, az ő szeplőtelen fogantatásának nagy napján nyilnak meg e sz. hely kapui előttünk, Krisztus hivei s Mária tisztelői előtt, buzdító intésül, hogy ezentul ide, mint egyedüli menhelyre gyülekezzünk, szivünket mennyei Atyánk előtt itt föltárjuk. Ezentul itt kérendjük mi őt, és ő itt szól hozzánk; az örökkévalónak szavát, az örök igazságokat mi itt fogjuk hallani; ujságvágy ide ne vezessen minket, mert itt semmi ujat, de mindig igazat hirdet az Ur szolgái által. Nekem jutott a szerencse legelőször e szent helyről az Ur akaratját hirdethetni; de én csekély eszköz az Ur kezében, csak azt mondhatom, mit előttem ezer nyolcz száznál több évvel hirdettek az apostolok, és mit utánunk év ezredek mulva méltóbb szolgái fognak hirdetni; mert az ég és föld elmulnak, de az ő igéi örökké megmaradnak.

Azért is az Ur nevében e megnyilt istenházat az üdvösség helyének nevezem,

I-ör azokra nézve, kik benne az egy élő Istent lélekben imádják, és

II-or a szeplőtelenül fogantatott szüz Máriát szivből tisztelik.

Szent és véghetetlen Isten! te élet, és halálnak Ura, ki megtöltéd hatalmaddal Salamon templomát a napon, midőn az neked szentelteték: mennyivel kegyesebbnek mutatod magadat irányunkban, midőn csalhatatlan isteni szavadból tudjuk, hogy te itt, hatalmad egész teljével jelen vagy! Nem ködalakban töltöd be e helyet, melyet magadnak választál, hanem mindenhatóságod székel ez oltáron, melyet remegve környeznek az angyali karok. — Szentelj meg azért minket is e hajlékod fölszentelése napján, hogy legyen neked fölajánlott szivünk elötted kedves és épen égő áldozat!

I.

A kereszténység zsenge korában a hivők lakhelyei voltak a kápolnák. Az üldözés sötét rejtekekbe kényszeríté őket vonulni, hogy

hitök titkait gyakorolhassák. Szertartásaik nyilvános gyakorlata életökbe került; mert mindannyian, kik az áldozatnál meglepetének, kegyetlenül legyilkoltattak. Csak később, midőn a sz. kereszt a császári koronán tündöklött, engedtetett meg a templomok építése; s ekkor támadtak a kereszténységnek is Dávidjai, Salamonjai, kik szégyenlének fényes palotákban lakni, midőn az Urnak e földön nem vala hová fejét hajtani. Később és csak lassan emelkedének a templomok, midőn az ég és föld Ura régi jó jogaiba ismét visszalépett, s azon hajlékok is, melyekben eddig a bálványok imádtattak, neki, mint törvényes urnak visszaadattak, s az ő szolgálatjára fölszenteltettek.

Most már a mi templomaink nem oly üresek, mint volt a jerusálemi, melyben csak árnyék és előjelek voltak. Az Ur, mondja a próféta, akkor még az egekben lakott, az ő széke a felhőken túl volt; azon időtől pedig, hogy e földre jött, emberi testben közöttünk megjelent, szent teste és vére által szüntelen köztünk van. Igy tehát az égben létező trónja és a mi oltáraink között nincs különbség. A bárány, melyet mi áldozunk, az Isten báránya; szóval, a mi templomunk a próféták szerint uj mennyország. Mindent ugyan világosan nem látunk; de birjuk és élvezzük, s igy templomaink ugyan egyek mennyei Atyánk égi lakával.

Mivel pedig a mi templomaink uj mennyország, melyet Isten fölségével és jelenlétével betölt; s minthogy a választottak az ártatlanság és szivbeli tisztasággal vannak jelen az ő trónja előtt: ugy nekünk is e két tulajdonnal kell megjelennünk templomainkban, hogy üdvösségünkre szolgáljanak; mert „minden szenny nélkül vagynak Isten fejedelmi széke előtt [1])". A legnagyobb ok, hogy előtte mindenkor tisztán és szenny nélkül jelenjünk meg, az egész világot eltöltő szentsége; s mivel minden helyet betölt fölsége és mindenhatósága, azért int az irás, hogy az Ur előtt, ki mindenütt lát, reszkedjünk, sehol olyat ne miveljünk, mi szemeit sérthetné, s a földet, mely az ő temploma és fölségének lakása, vétkeinkkel be ne mocskoljuk.

Már ha mindenholi jelenléte elegendő ok, hogy magunkat tisztán és szenny nélkül tartsuk, mennyivel inkább szükséges, hogy azon helyen, mely egyedül neki szenteltetett, s melyben egész dicsőségével lakik, olyan legyen viseletünk, mikép megjelenésünk az Isten szentségét, mely azt eltölti, meg ne sértse.

Midőn az Ur Salamonnak megengedé, hogy neki templomot épít-

[1]) Ján. Jel. 14, 5.

sen, nehogy a halandók ennyi kegyelmével visszaéljenek, ezt sok elővigyázat és nagy szorgalom előzte meg, hogy az Ur jelenlétét megszentségteleníteni ne vakmerősködjenek.

Azon roppant templomban, melyet Salamon az Urnak emelt, a legelzártabb helyet választá magának. Ez volt a szentek szente, azon egyedüli helyecske, melyet ama nagyszerü műben, vagy is az egész világon, lakhelyének nevezett. És mily nehéz és gátolt vala az abba való juthatás? Távuleső nagy fallal keríttetett körül, melybe a pogányoknak, kik a törvényben ohajtának oktattatni, volt szabad bemenni. Ezen belül létezett egy kör Izrael fiainak számára, kik szorgosan a parancsolt böjt és mosdások által készíték el magukat, nehogy tisztátalanul lépjenek a helyre, mely egyébiránt még igen távul volt a szentek szentétől. Ezután még egy harmadik kerítés létezett, melybe egyedül a papok mentek be naponkint áldozni, minden más elött elzárva; mert a vakmerő, ki oda betolakodott, mint szentségtörő megkövezteteti. Igy Osias király fejedelmi méltóságában elbizakodva bement tömjénezni, s azért poklossággal büntettetett, és meltóságától megfosztva egész életére az emberi társaságból kizáratott. — Ennyi előfalak és kerítések mögött volt végre a szentek szente, ezen oly rettenetes, oly elrejtett hely, melyet nehéz függöny föde, s melybe semmi halandó, bármily jámbor, vagy próféta, sőt papok sem léphetének, egyedül csak s főpap, s ez is csak egyszer egy évben a legszigorubb elővigyázattal, kezében vive az áldozat vérét, mely egyedül nyitá meg neki a szentély ajtaját.

És vajjon mi volt e rettenetes helyen, hová senki be nem léphetett? A tizparancsolat táblája, a manna és Áron vesszeje, — csak előképei és árnyékai a jövőnek. — Maga az Ur, ki ott néha hallatá mindenható szavát, nem lakott még ott, ugy mint most a keresztények templomában lakik, melynek ajtaja mindenki elött tárva van. Azért most, midőn az isteni jóság a kegyelem és szeretet törvényével mind azon válaszfalakat, melyek őt az emberektől elzárták, ledönté, s minden hivőnek megengedi szentélyéhez közeledhetni: ez által az ártatlanságot és sziv tisztaságát még inkább követeli az elötte megjelenőktől; ez által ártatlanabbakká, tisztábbakká és szentebbekké kiván tenni, értésünkre adván, milyennek kell egy kereszténynek lennie, ki Istenének oltára elött naponkint megjelen. — Azért is nevezi az apostol a kereszténveket szent népnek, mert összesen megjelennek az Ur szine elött; továbbá választott népnek, mert e világtól s bünös szokásaitól elszakítva, egyedül Isten szolgálatjára rendeltetett; végre

királyi papságnak, mert mindnyáján bizonyos értelemben az ő szent fia papságában, ki az új törvényi főpap, részt vesznek, és mivel a szentélybe lépni, mi egyedül a főpapnak volt fönntartva, mindenkinek tulajdona, melylyel naponkint élhet.

E szentély ajtaját nekünk a keresztség nyitotta meg. Minden, mi itt történik szentséget s igazságot követel a megjelenőktől. Szent és rettenetesek azon titkok, melyek itt véghez mennek. Ezek szent és tiszta lelket követelnek. Itt az örökkévalónak fejedelmi széke. Nem egy csodálatos felhő mutatja itt előképül az ő jelenlétét; valóban itt lakozik ő; szent hitünk szemeivel látjuk, midőn érettünk áldoztatik. Itt e szentélyben az a véghetetlen Isten lakozik, ki az eget és földet teremté; itt lakik, hogy kérésünket meghallgassa, hogy szükségeinket enyhítse; itt az Isten báránya, kit leborulva imádnak az égi seregek. Ez a mennynek kapuja. Van-e tehát közöttünk, ki ennek látogatását, s ebben tiszteletteljes és ártatlan szivvel való megjelenését elmulaszthatná?

A katholikus keresztény ugy lép templomába, mint a bizodalmas atyai házba. Itt a hit minden szivet idegenítő rangkülönbséget mellőz, és a testvériség édes kötelével fűzi egy családdá az egészet. Kisérjétek figyelemmel, midőn a templom ajtai megnyilnak, midőn a buzgó nép e szent helyre sereglik, valami rendkivülit fogtok észrevenni, t. i. látni fogjátok, mikép érintkezik a gazdagnak drága köntöse a szegénynek kopott foszlányával; látni fogjátok a nagyokat mint a kicsinyeket melleiket verve térdre borulni. Ide nagy és kicsiny, fiatal és öreg, gazdag és szegény, előkelő és nyomorult, ur és alattvaló mind segedelemért jön; itt semmiségének megismerésében kegyelem-, irgalom- és segedelemért esdeklik; itt az imádkozó sokaság fölött a magasságból egy titokteljes szó hangzik: most mindannyian egyformák vagytok, — por, és koldusok; az imádkozó sereg szájából csak egy szó veri az eget: Atyám! — A magasságból e mennyei kellemmel telt hang száll az esdeklőkre: gyermekeim! — Itt Jézus tanítása rezgi át a buzgolkodók bensejét: testvéreim! szeressétek egymást, mint ott fönn az Atya szeret titeket! — És ily körben, ily hangulatban az emberi sziv ellene állhat-e a szeretet törvényének? E helyet, hol ezek történnek, vajjon nem kénytelen-e üdvösség helyének ismerni? — Igaz tehát, mit az Ur nevében állíték, hogy e mai napon fölszentelt és megnyilt hely, az üdvösség helye mindazokra kik itt az egy élő Istent lélekben imádják. — És 2-or

Máriát, a szeplőtelenül fogantatott szüzet szivből tisztelik.

II.

A boldogságos Szűz tisztelete már az első kereszténveknél oly általános volt, hogy e czélból különös társulatokat képeztek, melyekben a szokott isteni tiszteleten fölül még bizonyos szent fogadásokat s imákat végezének az Isten anyja tiszteletére, miszerint Mária közbenjárását és esedezését kiérdemelhessék. E dicséretes szokás, különösen őseinknél mint egy ösztönszerü szent vonzalom az Isten anyja iránt, kitünően gyakoroltatott, s minden igaz magyar bensőkép érezé azon édes előjogát, hogy ő Máriát, mint édes anyját, magyarok Nagy-asszonyát egész fiui odaengedéssel üdvözölheti, tudván, hogy őt dicső királya sz. István végső perczében Máriának ajánlotta, hogy hazája Mária országának diszes czimét viseli, s ezen hagyományozott előjogára magát mindig méltónak mutatta; mert fölhasznált minden alkalmat, melyben fiui tiszteletét és bizodalmát nyilváníthatá. Mutatja ezt széles e hazában azon számos templom, mely a boldogságos Szűz tiszteletére emeltetett. Nincs édes hazánkban szentegyház, melyben az Isten anyjának képe, szobra vagy oltára nem léteznék. Lépjetek bár a legkisebb helység egyszerü kis kápolnájába, ott találjátok a magyar buzgóságnak bizonyos jelét, a boldogságos Szűz oltárát, vagy legalább képét. De meg is termé e szent buzgalom áldott gyümölcsét a nemzetnek, mely keletről Európának e kies vidékén ütvén föl tanyáját, idegen földön, ellenséges népek közepett, emésztő harczok küzdései alatt, egy láthatatlan fönsőbb nemtő által oltalmaztatott; mellette nemzetek enyésztek el, országok nevei mentek feledékenységbe, és ő, mint a tenger hullámai között rendíthetlenül álló kőszirt, egy fönsőbb oltalom alatt védve állt; mert királynője, Nagy-asszonya és védnöke, a boldogságos Szűz anyai szárnyával födé. Ennek dicső képe volt harczi zászlóján; ennek képe díszlett pénzein; vezér és harczfi ellenét taroló szablyájának markolatján a szent olvasó, mint nélkülözhetlen díszjel, vala látható. Ily fiui buzgalmat tanusíta a magyar nemzet Nagy-asszonya, a boldogságos szűz Mária iránt; s e bugóságot valamint az egész nemzetnél általánosan látjuk, ugy e különös tiszteletnek hasonló örvendetes nyomait szemléljük egyes családoknál, melyek szent vetélkedéssel és egymást fölülmulni akaró buzgósággal törekvének a szent Szűz eránti tiszteletöket bebizonyítani.

Azonban fájdalom! a dicső és jámbor ősök szent buzgóságát ko-

runk közömbös hidegsége leperzselte. Csak ritkán tünik föl egy egy vigasztaló csillag. Később is nyujtott ugyan az Ur sokaknak bőven mind abból, mit a világ kincsnek nevez, sőt szivet is adott hozzá, mely Dáviddal a leghőbb indulattal mondá: „Mind ezen bőség — — a te kezedből vagyon, és tiéd minden; de a vigasztalást, hogy szándékuk teljesüljön, mint Dávidtól, tőlök is megtagadá. S ez bölcseségének megmérhetlen mélysége, mely legnagyobb kegyelemként nyujtja az értelem azon ajándékát, melynél fogva megismerje valaki, mikép kelljen az Istentől rábizott földi javakat czélszerüen használnia. Soknak kezei közt milliók füstként enyésznek el, nem hagyván egyebet magok után azon öldöklő bűznél, melylyel tulajdonosaikat megfojták; másoknál a jó szándék nem hiányozván választéktalanságuk a föláldozott tömérdek összeget a szeretet lángjába dobá ugyan, de a pattogó szikrák lehulltával nyom nélkül hamvad el jámbor áldozatuk szent üszke; nem említve a hiu fényűzés szánandó áldozatainak kábító mámorában erkölcs gyilkolásra számított vétkes pazarlását, mely az elolthatatlan tüz égető ölelésében lelendi bérét; mellőzve a puha test kéjömledezésére vesztegetett és elegendőkép meg nem siratható költségeket.: — csak keveseknek jutott ama magasztos különítő tehetség, melylyel az ingyen nyert, de szigoru beszámolási kötelesség mellett adományozott földi javakat fölséges és örökkévaló tulajdonosuk akaratja szerint használják. Az ily szerencsések egyikének magasztos müvét bámuljuk e fényes új templomban. Ezt nagykárolyi gróf Károlyi István kereszténi vallásossága emelte, ki is dicső őseitől nem csak a terjedelmes birtokot és őseinek nagy nevét, hanem azoknak még nagyobb erényeit is öröklé; ki valamint a szenvedő emberiségtől soha el nem voná kezét; valamint a müvészet és erkölcsi nevelés hő pártolója: ugy az Isten imádására és a szeplőtelen Szűz tiszteletére roppant költséggel emelvén e fényes templomot, a Teremtőtől nyert értelmi és anyagi adományok czélszerü használását tanusítá, s nagy tettekben dús őseinek dicsőségét magasan fölragyogtatá, az anyagiakban elmerült kornak bámulatára és minden jobbak nagylelki vigasztalására. Miért is az Ur virágoztassa és áldja meg e fényes családot, s ne szünjék meg a gyökeréből származó férfiu!

De tisztes arczaitokon olvasom azon méltányos vágyat, melylyel e szentegyház keletkezetét tudni ohajtjátok. — Midőn boldog emlékü XVI. Gergely pápa sz. Péter székében üle, V. Ferdinánd apostoli király és Austria császárja szerencsés uralkodása alatt, e váczi megyét gróf Nádasdy Ferencz atyailag kormányzá, 1845-ik évben Fóthon,

mely eddig fiok-egyház volt, nagykárolyi gróf Károlyi István rendes megyés papi állomást alapított, s alapítványa nem csak legfölsőbb királyi megerősítést nyert, hanem védnöki czimet és jogot adó király oklevéllel tiszteltetett meg, melynek erejénél fogva az említett 1845-dik év julius 20-kán az első plebánost csekélységemben a megye püspökének bemutatta, mit augustus 10-kén a törvényes beigtatás követett. Ekkép nyerte e nyáj a nagylelkü alapító gróf kegyelméből az első plebánost. Ugyanez évben épült a plebánia és iskolaház, melyek között a templom szentélyének alapja rakatott le, s csak a bekövetkezett tél szakítá félbe a megkezdett munkát. Az 1846-ik év tavasza számos kezet hozott mozgásba. A templom alapja lerakásánál erős vizforrásokkal kelle küzdeni. A szivattyuzás valamint sok időt, ugy nagy erőt foglalkodtatott, míg a kő- és mész tömeg e forrásokat más vonalra kényszeríté; mert e hely egész a főtornyokig sűrün fölbugyogó forrásokkal telt, s azért az alap nem egyedül a falak egyébként szokásos mértékéhez alkalmazott kőanyag, de az épület egész belső terének földalatti ürege tömör kő és mész alkotó részekből összeforrasztott és asphalttal fojtott szirt keménységü tömeg. 1847-ik év april 12-kén egész erővel megkezdetett újra a munka, és kedvezvén az idő egész december derekáig szakadatlanul folyt. Ugy szintén a következő 1848-dik év kikeletével; de junius végén tul a munkások hiánya miatt nem folytatathatott; egyedül a kőfaragók működtek. Ez időközben megszünt az építés 1851-ik év tavasszáig, midőn a falak egészen felépíttetvén, augustus 20-ik napjára a tető, mely Angolhonból hozott palakővel födetett, egészen állt. A munka decemberig meg nem szünt. 1852-ik év február havában már a munka ismét új erővel megkezdetett. Junius 4-kén a kisebb toronyra föltétettek a keresztek, s oly erélylyel folytattatott az építés, hogy 1852-ik év augustus 15-kén az alsó templom beszentelve, a nyilvános isteni tiszteletnek megnyittatott, és september 23-kán a keresztek és villámhárító a két nagy toronyra is föltétetett. 1853-ik év augustus és september havában festé Blaas Károly remek műveit a szentély fölső sorozatában, u. m. a négy evangelistát és Urunkat a közép térben, november 5-kén a szeplőtelenül fogantatott Szűz érczből öntött szobra, mely 15 mázsányi, helyeztetett a két nagy torony közé, s szakadatlanul folytattatván a munka october és november havában a templomot kerítő kőfal építtetett.

1854-ik év april 20-kán kezdődött a fölrész festése és aranyzása; s julius 17-kén a szentély második sorozatának díszei, u. m. a boldog-

ságos Szűz koronázása, Urunk születése, Mária üdvözlése, Pál fordulása és Péter meghatalmazása; szintén azon müvészi kéz által a 12 apostol ábrái, melyek september 28-káig mind elkészültek. Ugyanez év october 10-kén vevé kezdetét a Salczburgban készült orgona összeállítása, mely 22 változatu mű december 17-kén már készen állott, s a karácsonyi ünnepek alkalmával kitünő tökélye, a szentély boltozatjának egy része fölbontatván, egész az alsó templomban leható szolgálatot tett. October vége a festőkkel érezteté rideg természetét, s a festésnek véget vetett. November 4-ke megtisztitá az állásoktól a belső részt, s az egészet négyszerűségében engedé először bámulni. December 10-kén vette kezdetét a templom hajójának márványnyal kirakatása, mi egész télben, még 1855-ik év első havában is folytattatott, csak a legzordonabb hideg szakíta félbe néhány napra a munkát. Egyébként az egész tél, a tornyok kőlépcsőinek behelyezésére fordíttatott, s az idő nyiltával a festés, aranyzás és egyéb diszítések készültek. Majus 11-kén érkezett meg a Bécs-Ujhelyen öntött négy harang, melyek méltóságos főtisztelendő Roskoványi Ágoston váczi megyés püspök ur által itt helyben kenettettek föl junius 18-án, és következő napon rendelt helyeikre, a tornyokba huzattak; september 8-kán pedig, mint a boldogságos Szűz születése ünnepén először szóltak meg.

Ez év folytában a legnagyobb erő megfeszítéssel készültek a belső diszítmények, s december 5-kén helyeztettek a Rómában 1849-ik évben készült remek oltárképek rendeltetésök helyére, miglen ma földerült az 1855-ik év december 8-a, a szeplőtelenül fogantatott Szűz diadal napja, melyen a tiszteletére emelt szentegyház püspöki kegyes fölhatalmazás erejénél fogva, méltatlanságom által az egyház szertartása szerint beszenteltetve, megnyittatott.

* * *

Boruljunk azért térdre buzgó keresztények! és lángoló szivvel kérjük a mindenható örök Istent, kinek imádására e szentegyház épült, hogy valamint Salamon templomáról mondá: „Kiválasztám magamnak ezt a helyet, áldozat házaul; — ha bezárom az eget, és nem lészen eső, ha megparancsolom a sáskáknak, hogy emészszék a földet, avagy ha döghalált bocsátok népem közé; az én népem pedig, mely fölött az én nevem segítségül hivatott, magába térvén esedezni fog, könyörög nekem, az én arczámat keresi, és visszatér gonosz utjairól, meghallgatom az egekből, megbocsátom büneit, és enyhítek országán, egességet szerzek neki, ki lesznek nyitva szemeim, és figyelmezni fog-

nak füleim annak könyörgésére, ki e helyen imádkozandik, mert kiválasztám és megszentelém e helyet, hogy ott legyen az én nevem örökké, azért rajta lesznek szemeim, és arra ügyel szivem minden időben:" ugy hallgassa meg az Ur az ide sereglett könyörgők imádságát, legyenek atyai szemei kegyesek, hogy mind azok, kik ide buzgó szívvel járulnak, esedezéseik teljesülését érezzék! — Oh ég és földnek Ura! engedd, hogy e hely mind azoknak, kik téged itt lélekben imádnak, az üdvösség helye legyen! Te pedig szeplőtelenül fogantatott Szűz, Isten anyja, mindnyájunkért, kik téged szivből tisztelünk, könyörögj most és halálunk óráján! Amen.

Az Ur imádsága,

hat kateketikai beszédben kérésenkint megmagyarázva.

(Folytatás.)

V.

És ne vígy minket a kisértetbe. — Luk. 11., 14.

Ez az Ur imádságában a hatodik kérés. — Alig hogy az ötödik kérésben kértük az Istent, miszerint bocsássa meg vétkeinket: legottan azért esedezünk, hogy ne vigyen minket a kisértetbe; mert megbocsátatván az elkövetett vétek, mi szegény gyönge gyermekek ismét félünk, nehogy ujra ismét bünbe essünk. Igen szeretnénk mi minden büntől, a netalán elkövetendőtől ugy, mint a már elkövetettől mentek lenni. Jól tudjuk, hogy a bünnek ránk nézve nagy csábító ereje van; hogy legjobb fogadásaink is oly igen könnyen hajótörést szenvednek; hogy a kisértet ránk nézve veszedelmes; igen, hogy a kisértet és elesés közt csak egy lépés van: azért kérjük a mennyei Atyát: „ne vígy minket a kisértetbe.“ Igen jól esik az nekünk, ha büneink megbocsátvák; az Isten békéje nekünk igen kedves, az nekünk derült ég, nyájas tavasz; az Isten békéjét szeretnők mi mindig birni: azért félvén, hogy uj kisértet, uj bün által attól meg ne fosztassunk, összekucsolt kézzel mondjuk: „ne vígy minket a kisértetbe.“ — Ime, ily természetes, hogy a ki az ötödik kérést elmondta, a hatodikat is el imádkozza. — E kérést tekintsük egy kissé közelebbről.

És ne vígy minket a kisértetbe.

A kisértetet két értelemben lehet venni. Kisérteni annyit tesz, mint más gondolkozás módját és érzelmeit kitudni, a jóbani állhatatosságát próbára tenni, s mintegy alkalmat nyujtani a jónak gyakorlására és érdemek szerzésére; de kisérteni annyit is tesz, mint mást a roszra ingerelni, a bünre csábítani.

Hogy kisértetek az első értelemben jöjjenek ránk, végetlen bölcseségének végzéséből megengedi az Isten, miszerint alkalmunk legyen a jóban állhatatosságunkat és Isten iránti szeretetünket bebizonyítani. Azért mondja Mózes: „Kisért titeket az Ur a ti Istenetek, hogy kitessék, ha szeretitek-e őt teljes szivetekből és teljes lelketekből [1]." Az Isten megengedi a kisérteteket, hogy küzdés és győzelem által a jóban erősödjünk; mert a kisértetekkeli küzdés, legjobb gyakorlás a jóban, és hogy ekként érdemeinket szaporítsuk. Ráfael igy szóla Tóbiáshoz: „Mivel te Istennek kedves voltál, vala szükséges, hogy téged a kisértet megpróbáljon [2]." „Kisértetek nélkül nem lehet az Isten szolgája e földön, mondja szent Ágoston; mert senki sem kapja meg a borostyánkoszorut, a ki nem győzött, és senki sem győzhet, a ki nem harczolt, és senki sem harczolhat, a ki meg nem támadtatik [3]." Isten megengedi a kisérteteket, hogy gyöngeségünket velünk megismertesse, és ez által az elbizakodástól megójon. „A kisértetek, habár alkalmatlanok és nehezek, mondja Kempis Tamás, mégis hasznosak az embernek; mert azok által megaláztatik, megtisztíttatik és vigyázóbbá tétetik [4]." Sz. Prosper pedig azt mondja: „A késértetek elleni harcz, üdvös a hivőkre nézve; mert ha mindig gyöngeségünkre emlékeztetünk, jámborságunk kevélylyé nem lehet [5]." Igy kisértetett meg Ábrahám hűsége és engedelmessége ama parancsolat által, hogy egyetlen egy fiát áldozza föl az Urnak; igy kisértetett meg Jób jámborsága azon sok és nehéz csapás által, melyeket az Ur rá bocsátott; igy kisértetett meg Tóbiás béketürése a vakság által. Sőt minél inkább törekszik valaki az Istenhez hasonlóbbá lenni, annál több kisértetet kell kiállania. De ezek mind csak arra szolgálnak, hogy a kereszténynek jámborságát, mint a tüz az aranyat, megpróbálják, és minden salaktól, értem, a bün salakjától, megtisztítsák. Valamint Noé bárkáját nem sülyeztették el a vizözön hullámai, hanem minél jobban nőttek, annál magasabra emelték; valamint a tenger vize is annál tisztább, minél nagyobb szelektől és haboktól hányattatik, kitisztulván ekként a szeméttől, melyet csendes időben fenekén tart: ugy emelkedik föl az igazak lelke is az ily kisértetek által az Istenhez, és tisztíttatik meg minden rutságtól.

Midőn tehát az Ur imádságában mondjuk: „ne vígy min-

[1]) V. Mózes: 13. 3. — [2]) Jób 12. 13. — [3]) Sz. Ágost. sup. psal. 60. — [4]) Kemp. Tam. Jézus köv. I. k. 13. r. — [5]) Sz. Prosper: de vocat gent.

ket a kisértetbe", nem azt kérjük az Istentől, hogy még az ily kisérteteket is távoztassa el tőlünk; oh nem! mert az ember élete e földön mint Jób mondja, küzdés, és küzdés nélkül nem volna győzelem, győzelem nélkül meg nem volna jutalom: hanem csak azért könyörgünk, hogy malasztját adja, miszerint az ily késérteteket lelki hasznunkra fordítsuk; azok által saját gyöngeségünket megismervén arra ne támaszkodjunk; és ha talán el is esnénk, megismervén és megbánván vétkeinket, csak hamar ismét fölkeljünk. Ime ezen oltalomért esedezünk, midőn mondjuk: „ne vígy minket a kisértetbe"; azaz: hogy a kisértetben ne vonja meg tőlünk segedelmét, hogy erősítsen minket kegyelmével és tegyen győzedelmesekké. „Hű is az Isten irja sz. Pál apostol, ki nem hágy bennünket a fölött kisértetni, mint erőnk birhatja; sőt inkább a kisértettel együtt erőnevekedést is szerez, hogy annak ellene állhassunk[1])".

De van még más kisértet is; és ez: ingerlés, csábítás a bünre. Ezen kisértet jön a világtól, a testtől, és az ördögtől.

A világ alatt itt nem értjük e nagy mindenséget, hanem a rosz embereket. A világ a roszra csábít minket bevett gonosz szokásai, botrányos beszédei, gonosz irományai által; kisért minket vétkes mulatságok, rosz példák és gúnyolás által, melylyel az igazak jámborságát pelengére teszi. — A test kisért minket rosz kivánságai által, melyeket bennünk a lélek ellen támaszt, és melyekkel leginkább tör minden ellen, a mit az Isten törvénye parancsol." Kiki kisértetik, mondja sz. Jakab apostol, saját testi kivánságaitól elvonatván és elcsábíttatván a jótól[2])." — Az ördög is kisért minket. Ez Jézusnak megkisértése és az apostolok tanítása által bebizonyított igazság. De azt kell itt megjegyeznem, hogy az ördögnek önmagától semmi hatalma sincs, hogy minket roszra csábítson. Csak annyiban van hatalma, a mennyiben mi magunk neki arra hatalmat adunk; mert ő le van kötve, mint sz. Péter mondja: „Ő le van kötve, mint egy láncz-eb, mondja sz. Ágoston, és csak azt haraphatja meg, ki hozzá közelít." Csak ne köss vele vétkes kivánságok és rosz akarat által barátságot, nem fog ő hozzád közel jönni. „Gondold meg jól, mondja szent Bernárd, mily gyönge lelked ellensége; mert az téged soha le nem győzhet, ha te nem akarod. Ő ugyan ébreszthet benned kisértetet; de tőled függ beleegyezni vagy bele nem egyezni. Ha-

[1]) Kor. 10, 13. — [2]) Jak. 1, 14.

talmadban van ellenségedet raboddá tenni ugy, hogy kisértetei által segítségedre van, miszerint érdemeidet szaporítsa [1])".

Vonatkozólag ezen kisértetekre, melyek a világtól, a testtől és az ördögtől jönnek, ezen kéréssel: „ne vígy minket a kisértetbe", azért esedezünk az Istennek, hogy ne engedje, miszerint mi oly emberek közé kerüljünk, kik a roszra csábítanak, az erényt gúnyolják, és a bünt ajánlják; és hogy ha mégis ily rosz emberekkel érintkeznünk kell, erősítsen minket szent malasztjával, miszerint rájok ne hallgassunk, fenyegetőzésöktől vagy gúnyolásuktól való félelemből, vagy iránt oki hajlamból, megvakítva hizelgésök és kedvezésök által, ne vétkezzünk. — Továbbá azért esedezünk, hogy erősítsen minket szent malasztjával, miszerint a test kivánságai rajtunk erőt ne vegyenek; e világ kincseiben, vigságaiban és kéjgyönyöreiben örömöt ne találjunk; hogy tartóztasson vissza minket szent malasztjával, miszerint e világ csábításai és hiuságai, melyekkel az ördög ámít, el ne szédítsenek minket; hogy ott, hol szükséges a futás, miszerint a kisértetből megszabaduljunk, adja meg a futás kegyelmét, hol pedig harczolni kell, adja meg a harczolás kegyelmét. — Te tehát kedves gyermekem! ki már szülőidet elvesztetted, és mint árva idegen emberek közt keresed kenyeredet, kérd az Istent: ne vígy engem rosz emberek közé, kik elcsábítanak, kik roszra tanítanak. — Te cseléd, ki szolgálat után élsz, kérd az Istent: ne vígy engem rosz alkalmatosságokba, kereszténytelen házakba, istentelen háznép közé, és adj erőt, hogy még a legjobb szolgálatot is elhagyjam, ha rám nézve bünveszélyes lenne. — Ti is, kedves szülők, kérjétek az Istent: ne engedd, hogy gyermekeink botrányt lássanak; távoztasd el tőlök a rosz embereket, és őrizd meg őket minden gonosz társaságtól. — Te is keresztény ifju és leány kérd az Istent: ne engedd, hogy kedvet találjak a hiuságban, az oly vigalmakban, melyeknél a szemérem veszélyeztetnék.

Ebből láthatjátok k. a.! hogy nem szabad a kisértet tüzét élesztenünk, a vétekre való alkalmatosságot keresvén, és az elcsábitás veszedelmének magunkat kitévén. Ha Éva nem ment volna oly közel a megtiltott fához, el nem esett volna. Ha Dávid szorgosabban őrzi szemeit, a gonosz testi vágy szivén erőt nem vett volna. Míg Salamon a pogányokkal való közelebbi társalgást kerülte, a legbölcsebb és legjobb király volt; de később a pogány asszonyokkali társalgás által egészen elsülyedt. Dániel és három társa, hogy kisértetbe ne jöjjenek, Na-

[1]) Sz. Bernárd 3, 5. Quadr.

bukodonozor királyi asztalánál oly ételeket enni, melyeket nekik törvények tiltott, inkább minden a királyi asztalra fölhordott ételtől tartózkodtak, megelégedvén holmi ázalékkal és vizzel. Ha Péter saját erejében annyira nem bízva, Kaifás házába nem ment volna, az Urat meg nem tagadta volna. Futni, futni kell minden roszra csábító alkalomtól, mint futott az egyptusi József. Szent János apostolról azt mondja a történelem, hogy midőn ő egykor azon házba jött, melyben Cerinthus eretnek is volt, legottan távozott mondván: fussunk innét, mert félek, hogy összedül a ház. Oh! hányan őrzenék meg hitöket és erkölcsiségöket, ha minden rosz társalgást, minden roszra csábító alkalmat kerülnének? Szent Bernárd irja, hogy egykor négy jámbor férfiu együtt azon módokról beszélgetett, melyekkel a testi vágyakra való kisérteteket lehetne legyőzni. Az egyik kérdé tehát a többit e mód felől. Erre az első azt felelé, hogy ő azon bün utálatosságától elmélkedik és ezen elmélkedésből merít erőt az ellenállásra. A második azt mondá: „Én a földre borulok, és az Isten irgalmasságát és szüz Mária közbenjárását hivom segítségül, és addig kiáltok, addig imádkozom, míg a kisértet el nem mulik." A harmadik azt mondá: „Mihelyt észre veszem, hogy kisértetek jönnek, sietek szivem ablakjait és minden bejárását ájtatos elmélkedés által bezárni. A megfeszített Üdvözítőnek képét is oda állítom szivem ajtajához. Ha azután a kisértetek kopogatnak, és bebocsátatni kivánkoznak, azt felelem nekik belölről: számatokra már nincs itt hely; már minden el van foglalva; csak el, csak el innét. Ezen szavakat mindaddig ismétlem, míg a kisértetek valóban el nem távoznak." — „A te cselekvés módod, válaszolá az első, nekem legbiztosabbnak tetszik. A kisérteteket nem is kell szivünkbe bocsátani; mert könnyen megerősödnek, és nagy harczot kell harczolnunk és ritkán győzedelmeskedünk [1]) *)". — De ha te ezeket nem

[1]) Sz. Bernárd serm: 20. de lux.

*) Egy öreg remete következő módon oktatá tanítványait arra: mint kelljen minden kisértetnek mindjárt eleinte, midőn kinálkozik és könnyen legyőzhető, ellenállani. Ők t. i. egy darab földből, melyen erdő állott, irtogatva a még itt ott található bózotokat és fiatal fácskákat, kertet csinálgattak. E munka közben mondá, ő egynek tanítványai közül: „Nézd itt ezen fiatal cyprus-növényt; tépd ki." A tanítvány minden megerőltetés nélkül kihuzá azt egy kézzel. „Ezt a nagyobbat is itt húzd ki." A tanítványnak ezt már két kézzel kelle megfognias hogy kiránthassa. Az öreg most már egy harmadik cyprus-növényre mutatott, mely a két előbbinél erősebb, már mintegy három éves lehetett, parancsolván hogy azt is húzza ki. A tanítvány minden erejét megfeszíté, és még egy társát is segítségül hivá; de ketten sem birtak vele; mert a fa már igen megerősödött é,, mélyen meggyökeresedett. „Igy van, mondá az öreg, a dolog a kisértetekkel is

teszed k. a! sőt ha te a kisérteteket magad keresed, ha például oly szolgálatba lépsz, melyről tudott, hogy abban erkölcsiséged veszélyeztetve van; ha te oly beszédeket hallgatsz, vagy könyveket olvassz, melyek testi vágyaidat ingerlik; ha oly társaságokat keressz, melyek téged az Istentől el, a világhoz pedig oda vonnak; ha oly tánczokban, összejövetekben és vendégségekben véssz részt, melyeknél becsületnek tartatik semmi becsülettel sem birni; ha a rosz pajtásságokat, éjjeli gyülekezeteket, szóval mindent szeretsz, mi vétekre vezett; ha gyermekeidet minden szorgoskodás és fölügyelet nélkül oda menni engedett, hová nekik tetszik, vagy ha házi néped közt bölcs választást nem tészsz és rá nem ügyelsz: mit jelentsen vagy mit érjen akkor imádságágod: „ne vígy minket a kisértetbe?“ nincs-e magad viselete ellenkezésben imádságoddal? nem kisérted-e magát az Istent, mintegy csodát kivánván tőle, hogy t. i. téged ott szabadítson meg, hol te magad magadat a lángba veted, az örvénybe taszítod?

Ha pedig hivatalos állásunknál, vagy más elkerülhetetlen körülményeknél fogva a kisértetek elől nem futhatnánk; vagy akaratunk ellen belőlről támadt kisértetek ostromolnának: küzdjünk meg azokkal erős lélekkel. Bátorító példánk ebben Susanna. Mily hősiesen állott ő ellen a két buja gerjedelmü biró kisértésének. „Szorongattatom minden felől, kiálta föl; mivel ha azt megcselekszem, kezeitekből ki nem menekedem. De jobb nekem a gonosz cselekedet nélkül kezeitekbe esnem, hogy sem vétkeznem az Ur szine elött[1])“. Az öreg Eleazár erősen megkisértetett, hogy tettetés által, mintha disznó-hust ennék, az Ur törvényét hágja át; de ő erősen ellenállt a kisértetnek, s inkább kivánt meghalni, mint csak szinre is vétkezni [2]). Jézus háromszor állt ellen a kisértetnek, és ezzel megtanított minket, miként kelljen nekünk is ellenállanunk. Ki nem tudja, mint küzdött szent Hieronymus még a pusztában is, hova a világ elől félre vonult, a kisértetek ellen, melyek

---

Eleinte, midőn még csak támadoznak, igen könnyü gyökerestül kiirtani azokat; de minél tovább engedjük azokat nőni és erősödni, annál nehezebben lehet kiirtani. És ha már igen mély gyökereket vernek, akkor fölötte nehéz, majd nem lehetetlen rajtok győzedelmeskedni. Azért kedves fiaim! azon legyetek, hogy minden kisértetet mindjárt eleinte, még csirájában, elfojtsatok. Mert a kisérteteket mindenesetre le kell győznetek; már pedig a mi eleinte kevés fáradtságba kerül, az később igen nagy megerőltetést fogna kivánni, ha különben az örök kárhozatot elkerülni ohajtjátok.“

[1])Dán. 13, 23. — [2]) II. Mak. 6.

őt leginkább a testi kívánságok részéről ostromolták? Az Istenre a bün utálatosságára, a halálra, az utolsó itéletre való gondolat erős fegyver a kisértetek legyőzésére. Ragadjuk meg azt, vágjunk azzal jobbra és balra, hogy a kisértetek közepett is győzők maradjunk.

* * *

Igy kell nekünk k. a! először minden bünre való alkalmat, minden kisértetet kerülnünk, vagy ha azt nem tehetjük, annak leküzdésére mindent elkövetnünk, akkor az Ur is oltalmunkra lesz, és mi nem fogunk elesni. Amen.

VI.

De szabadíts meg a gonosztól. — Luk. 11, 14.

Ez az utolsó kérés az Ur imádságában, és méltán annak zárköve; mert ha az Isten e kérésünket is meghallgatja, akkor már nincsen mit tőle kérjünk. — Minden hosszasb előbeszéd nélkül lássuk mai tanításunkban: mit kérünk Istentől e kérésben:

De szabadíts meg a gonosztól.

A gonosz kétféle: lelki és testi. A lelki gonosz a bün; a testi gonosz a földi szenvedések: szegénység, betegség, éhség, kárvallások stb. szóval minden, mi életünk nyugalmát háborítja, boldogságát zavarja.

E kérésben először is arra kérjük az Istent, hogy szabadítson meg minket a lelki gonosztól, azaz: a büntől; mert ez tulajdonképen az igazi és egyedül való gonosz. — Ugyan is mi a bün? A bün az Isten akaratjának vagy törvényének szabad akaratbóli áthágása. A bün tehát valóságos lázadás az Isten ellen. No már, ha meggondoljuk atyámfiai! egy részről: ki az Isten, ki ellen büne által a halandó föllázad; ha meggondoljuk, hogy ő az ég és föld mindenható teremtője és ura, ki puszta akaratjának hatalmával hozá létre az eget, földet és mindent, a mi van, ki puszta akaratjának hatalmával tartja azt fönn, és puszta akaratjának hatalmával meg is semmisítheti azt; ha meggondoljuk kimondhatatlan fölségét, mint kinek trónja Isaiás próféta szerint az ég, zsámolya pedig a föld [1]; ki szekér gyanánt használja a felhőket, és a szelek szárnyain jár [2]; ki fölségének dicsőségével betölti az egész világot, — és ha meg-

[1] Is. 66, 1. — [2] Zsol. 103, 3, 4.

gondoljuk más részről: ki az ember, ki az Isten ellen föllázad; ha meggondoljuk, hogy ő falevél, melyet a szellő fölkap és tovább visz [1]); hogy olyan mint a mezei növény, melynek még helyére sem lehet ismerni, ha rajta átmegy a szél [2]); hogy olyan mint a pára, mely kevés időre föltünik, és azonnal elenyészik [3]); hogy por és hamu [4]); hogy féreg és nyivecske [5]): legottan átláthatjuk, mily nagy gonoszság van a bünben. — Azonfölül a bünös utána teszi az Istent, ezen legfőbb jót, holmi földi haszonnak, holmi hiu dicsőségnek, holmi testi kivánságnak. Midőn szabad neki a választás az Isten és a bün, Jézus Krisztus és az ördög közt: minden megfontolás nélkül a zsidókkal kiáltja el magát: „Nem ezt akarom én, hanem Barabbást;“ nem az Istent akarom, hanem a bünt. Nincs-e ebben a legnagyobb gonoszság? Eléggé értésünkre adja ezt az Ur Jeremiás profétánál mondván: „Álmélkodjatok egek! rémüljetek és borzadjatok fölöttébb! mert elhagyott engem népem az élő viznek kutfejét, és ásott magának kutakat, beomladozó kutakat, melyek a vizet meg nem tarthatják [6])“. És, — hozzá tehetük, — letaszitának engem szivöknek egyedül engem illető oltáráról, és fölhelyezék oda ellenségemet, az ördögöt. — Ehhez még az is járul: mennyi, valóban megszámlálhatlan jótéteménynyel halmozza el Isten az embert! mint ontotta ki az Isten Fia utolsó csepp vérét érette! Mind ezt nemcsak semmibe sem veszi a halandó, midőn büne által föllázad az Isten ellen, hanem még valósággal kigúnyolja, csúfot űzvén még Krisztus véréből és halálából is.

A lélek az embernek nemesebb része. Élete az Isten malasztja. Ettől pedig megfosztja a bün. A bün tehát a lélek halálát okozza. Ebből következik, hogy ha nagy gonosznak nevezhetni azt, mi a test halálát okozza: mennyivel nagyobb gonosznak kell annak lennie, mi a lelket fosztja meg életétől, azaz: az isteni malaszttól? Azért int minket Jézus, hogy ne féljünk azoktól, kik csak a testet ölhetik meg, a léleknek pedig nem árthatnak, hanem inkább féljünk attól, ki a lelket is elvesztheti [7]). Azon sebeket, melyeket a földi kárvallások rajtunk vernek, meggyógyíthatjuk. Talán a tüz elhamvasztá házadat, vagy a jég elveré vetésedet, vagy az árviz elsodorta vagyonodat? gondos iparkodás, fáradhatlan munka, számító bölcseség által ismét kiemelkedhetel nyomoruságodból; de ha a bün tartja fogva lelkedet, akkor ki-

[1]) Jób. 13, 25. — [2]) Zsol. 102, 16. — [3]) Jak. 4, 15. — [4]) Sirák. 17, 31. — [5]) Jób. 25, 6. — [6]) Jer. 2, 12—13. — [7])

pótolhatatlanul veszve van mindened; mert veszve van lelked, melyért nincs kárpótlás. Azért is egy jámbor földmivelő, ki háboru által ezerekre menő kárt szenvedett, igy vigasztalá magát: „Nagy ugyan a kár, melyet szenvedek; de még sem halálos vétek.“

És ki nem tudja, hogy már a bünnel szükségképen járó ideigvaló büntetéseknek sincsen se hossza se vége? Vagy nem a bün üzé-e ki az első emberpárt a paradicsomból? Nem a bün nyitá-e meg az ég csatornáit és borítá el vizözönnel a földet? Nem a bün zárá-e be Illés idejében az ég csatornáit, és égete ki mindent három évi szárazsággal? Nem a bün hoza-e Izrael népére hábornt, éhséget, döghalált? Nem a bün dulá-e föl Jerusálem városát a hires templommal együtt? Nem a bün dulja-e föl mai nap is egyesek ugy mint egész családok, sőt népek, országok boldogságát? — És mit mondjak arról k. a! hogy a bün még a sirontúl is örök büntetést huz maga után? Jézus szavai szerint a bünösnek férge soha meg nem hal, és tüze soha el nem alszik.

Lám k. a! ily nagy és egyedül való gonosz a bün. Lázadás az az Isten ellen, véghetetlen fölségének megvetése, iránta való háládatlanság, a léleknek halála és az ideig és örökkévaló büntetések szerzője. Méltán kiáltott föl tehát pazzisi sz. Magdolna halál-ágyán, akkor is egyre borzadva a bün gonoszságának rettenetes nagyságától: „Én távozom e világból, a nélkül, hogy megfoghattam volna, miként lehetséges, hogy az ember nagy bünt kövessen el.“ És csakugyan nem is féltek az Isten szentei semmitől sem annyira, mint a büntől. Egy bünnek elkövetése boldogtalanabbakká tette volna őket, mint minden földi javaiknak elvesztése; és készebbek is voltak mindenöktől, még életöktől is megválni, mintsem vétkezni. „Hogy cselekedhetném e gonoszt, kiáltott föl az egyptusi Jósef vétkezvén az Isten ellen [1]?“ midőn bünre csábitá a gonosz asszony; és készebb volt börtönben szenvedni, mint vétkezni. „Jobb nekem gonosz cselekedet nélkül kezeitekbe esnem, mondá a tiszta életü Susánna a csábító öregeknek, hogy sem vétkeznem az Ur szine előtt [2]; és készebb volt hamisan elitéltetni, és majd, majd agyonkövetetni, mint vétkezni. Hát az öreg Eleázár? Ő is készebb volt kinok közt életétől megválni, mint csak tettetés által vétkezni. Ily nagy gonosznak tartották mindig a jámborok a bünt. Azért is irá aranyszáju sz. János Olympias nevü jámbor özvegyasszonynak, kit ellenségei-

[1]) I. Móz. 39, 9 - [2]) Dan. 13, 23.

nek üldözése nagy nyomorba taszított, oktatásul és vigasztalásul: „Nincs igazad, midőn azt, a mit ellenségeid neked tesznek, gonosznak nevezed. Emlékezzél vissza szavaimra és szüntelen ismételt azokat: csak egytől kell félni, csak egy a gonosz, t. i. a bün.“ — Sz. Tivadarról olvassuk, hogy midőn őt egykor arra akarták birni, hogy csak egyszer tegyen valamit lelkiismerete ellen, azt felelte: „Csak egyszer kivántok ti tőlem gonoszat; ez épen annyi, mintha valakinek azt mondanátok: én tőled nem kivánok mást, mint hogy csak egyszer vágd le fejedet.“ — Igen, valamint a fejvétel a testnek, ugy a bün a léleknek okozza halálát.

Ezen nagy gonosztól, a büntől kivánunk tehát mindenekelőtt szabadulni, midőn könyörgünk: „de szabadíts meg a gonosztól.“ Oh! ha a büntől szabadok vagyunk, biztosítva van földi boldogságunk, biztosítva örök üdvösségünk. Azért szabadíts is meg attól ur Isten! Szünjék meg valahára a bün köztünk pusztítani! Oly szomoru ennek minden nyoma! Szabadíts, oh! szabadíts meg tőle, hogy Veled ismét egyesülvén, a keresztény jámborságnak bő gyümölcseit teremjük, és áldását érezzük.

De ezen kérésben arra is kérjük azt Istent, hogy szabadítson meg minket a testi gonosztól is, azaz: a földi szenvedésektől, ugymint betegségtől, éhségtől, kárvallásoktól, döghaláltól stb.

Mi ugyan k. a! nem is tudjuk, mi van tulajdonképen kárunkra. Sokszor épen az van hasznunkra, a mit magunkra nézve legkárosabbnak tartottunk. Fájdalmas rosz a betegség; és mégis hányra nézve nem lett az már az igaz boldogság megalapítója? Loyolai sz. Ignácz lábát veszélyesen megsebesité Pampeluna várának ostrománál a golyó; és sokáig vala kénytelen veszedelmes sebében az ágyat nyomni. És ki hinné? épen ez szolgált lelki üdvére; mert, hogy unalmát elverje, könyvet kért olvasásra. Más könyv hiányában Jézus és szentek életét nyujták át neki. Ő olvasott, — olvasott belőle, — és lett azon nagy szentté, a kinek őt tiszteljük. Igy áll a dolog egyéb földi inségekre nézve is. Sokszor épen csak azok által szólhat hozzánk az Isten ugy, hogy szavára hallgatunk is; nyujthatja felénk szabadító kezét ugy, hogy mi azt meg is ragadjuk. Midőn xaveri sz. Ferencz Indiában az evangeliumot hirdette, és az országutak szélein már kereszteket is fölállított, történt, hogy egy ily kereszt épen akkor dült el, midőn egy pogány mellette elment, kinek vállát az meg is sértette. Ez ugyan k. a! egészen természetesen történt; a tartós esőzés t. i. annyira fölpuhitá a földet a kereszt körül, hogy az első szél rohanásának nem birt ellen-

állani. A pogány mégis ezen kereszt eldülését és vállának megsebesíttetését intés gyanánt vette arra, hogy vegye föl a kereszténységet. Mit ő csakugyan meg is tett. Igy tör k. a! gyakran nem egy hideg keresztényre is valamely baj, és szolgál neki arra, hogy Istenéhez térjen.

De ha a földi inségek lelki javunkra vannak, vagy legalább lehetnek: akkor nem is szabad az Istent kérni, hogy azoktól szabadítson meg? Oh nem! mi kérhetjük. Hiszen a zsoltáros által ő maga mondja: „Híj segítségül a szorultság napján, és megszabadítlak téged [1])." Csak hogy kérnünk kell őt az ő akaratjába való teljes átengedéssel; kérnünk kell azon bizodalommal, hogy ő csakugyan meg is fog szabadítani az inségtől, ha az attóli megszabadulás lelki hasznunkra van. „Atyám! muljék el tőlem e pohár; de ne az én akaratom legyen, hanem a tiéd," mondja Jézussal minden jámbor keresztény, midőn az Urhoz kiált: „de szabadíts meg a gonosztól!" Ily lelkülettel kiált az Urhoz a beteg: szabadíts meg nyavalámtól, ha az egészség nekem üdvösebb, mint a betegség; szabadíts meg: de azért nyugott lélekkel türöm fájdalmaimat, mig neked tetszik azokat rám mérni. — Ily lelkülettel kiált az Urhoz a kárvallás veszedelmében forgó: szabadíts meg a fenyegetőző kártól, ne engedd, hogy az engem érjen, ha a jólét nekem üdvösebb, mint a szegénység; szabadíts meg: de azért nyugott lélekkel veszem kezedből a csapásokat is; csak adj erőt, hogy lelki hasznomra elviselhessem. — Ily lelkülettel kiált az Urhoz férjének beteg ágya mellett a nő, szülőinek beteg ágya mellett a gyermek: szabadíts meg férjem kora halálától, — tehát a kora özvegységtől, — szülőim kora halálától, — tehát a kora árvaságtól, ha a jelen állapot nekem üdvösebb, mint az özvegység vagy árvaság; szabadíts meg: de azért nyugott lélekkel fogadjuk rendelkezésedet, csak Te légy atyánk. Atyai oltalmad alatt az özvegység vagy árvaság sem lesz elhagyatott állapot. Mostoha kéz nem fog ott árthatni, hol a tiéd minket oltalmaz.

* * *

Ez tehát ezen utolsó kérésnek: „de szabadíts meg a gonosztól" értelme. Azzal t. i. először azt kérjük az Istentől, hogy szabadítson meg minket a büntől, mint az igazi és egyedül való gonosztól;

[1]) Zsolt: 49, 15.

másodszor meg azt kérjük, hogy szabadítson meg minket a testi gonosztól, azaz: a földi inségektől is, a mennyiben ezen megszabadulás lelki hasznunkra van.

Mielőtt befejeznők tanításunkat, tekintsünk még egyszer végig a „mi atyánkon," és nézzük az abban foglalt hét kérésnek összehangzását.

Az imádságnak első tulajdonsága a bizodalom. Bizodalommal kell tehát az imádkozónak az Istenhez közelítenie. Már pedig semmi sem töltheti el lelkünket nagyobb bizodalommal, mint ha az Istent atyánknak nevezhetjük. Azért állítá Jézus e szót mindjárt az imádság élére; mert mi azt ezen édes szóval kezdjük: „Mi Atyánk!"

A ki valakitől valamit kér, annak oda kell mennie, hol az tartózkodik. Már pedig az Isten kiválóképen az égben lakik; lélekben tehát hozzá kell fölemelkednünk. Azért is az imádság nem más, mint a léleknek az égbe való fölemelkedése. Erre emlékeztetnek minket e szavak: „Ki mennyekben vagy."

Ha az Isten atyánk, akkor mi gyermekei vagyunk. A jó gyermekeknek pedig semmi sem fekszik annyira szivökön, mind atyjoknak dicsőségét előmozdítani. Azért is igy szól az első kérés: „Szenteltessék a te neved;" az az: legyen az Isten dicsősége mindegyre nagyobb és nagyobb.

Az Isten dicsősége annál nagyobb lesz, minél jobban terjed Jézus egyháza. Azért könyörgünk az anyaszentegyház terjedéseért, mondván: „Jöjjön el a te országod."

Azonban nem elég, hogy az Isten országa hozzánk jöjjön, hanem nekünk is be kell abba mennünk. Ez történik az engedelmesség, saját akaratunk föláldozása és az isteni akaratnak teljesítése által. Ebből magyarázható a következő kérés: „Legyen meg a te akaratod, miképp mennyben azonképen a földön is." — Ezen három első kérés az Istenre vonatkozik. És igen helyesen áll az legelül; mert az Isten dicsősége az, mi mindenekelőtt való.

Miután az Istennek megadtuk az őt illető dicsőséget, átmegyünk minmagunkra, és mondjuk a negyedik kérésben: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma." Ezzel mi mindazért könyörgünk, mire nekünk ez életben testileg szükségünk vagyon.

De mi sem használna nekünk, habár mindenünk volna is, mire életünk föntartása végett szükségünk van, ha mi csak a vétekben ten-

getjük azt tovább. Azért esedezünk, hogy e nehéz terhet vegye le rólunk az Isten, mondván: „Bocsásd meg a mi vétkeinket.“ És hogy annál könnyebben irgalmasságot nyerjünk, gyakoroljuk előbb azt magunk, azt tévén az előbbi szavak után: „Miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek.“

De nekünk nem elég, hogy a már elkövetett vétkek megbocsátassanak; hanem mi azért is könyörgünk, hogy jövőre is oltalmazzon meg minket azoktól az Isten. Azért mondjuk: „ne vígy minket a kisértetbe.“

„De szabadíts meg a gonosztól.“ Szabadíts meg leginkább a lelki gonosztól, a büntől, és add malasztodat, hogy a testi gonoszt, az inségeket, melyeket bölcs végzéseidből ránk bocsátsz ugy türjük, hogy azok üdvösségünkre váljanak.

Ezen kérés teljesítésével nekünk minden megadatott; és nincs már más hátra, mint Istentől azon igéretet venni, hogy könyörgésünk meghallgattatott. És ezen igéretet birjuk is ezen szócskában: „Amen,“ melylyel a „mi atyánkot“ bezárjuk.

Igen: „Amen,“ — legyen meg, — hogy az ur Isten a „mi atyánkban“ foglalt hét kérést mindannyiszor meghallgassa, valahányszor azt buzgó lélekkel elmondjuk. Amen.

Templomi katekezisek.

II.

A Szentháromságról.

Megigértem édes fiaim! hogy ma egy fontos tárgyat közlendek veletek a hittudományból Ez nem más, mint a Szentháromság titka. Minthogy pedig ti szokott módon ma is ily szép számmal jelentetek meg, annál nagyobb örömmel fogok előadásomhoz. Engedje a teljes Szentháromság egy Isten, hogy a mennyire nevekszik bennem a szent vágyódás, mai tanításom által a ti szivetekben hitünknek e fölséges titka s egyik legfőbb ágazata iránt világot gyújtani: annyira gyarapodjék a ti hitetek.

Mi fiaim! egy Istent hiszünk három személyben. Az tehát a kérdés: 1-ör miért és miképen egy Istent? 2-or miért és miképen három személyben?

* * *

Midőn a szent keresztvetésben mondjuk: „Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevében", hitvallásunk alapját teszszük le. Valljuk, hogy egy Isten vagyon; s ez által különbözünk a pogányoktól, kik ugy szólván, minden teremtett dolognak külön Istent állítottak. Valljuk, hogy egy Isten vagyon három személyben; s ez által különbözünk a zsidók- és törököktől, kik csak egy személyt hisznek. Midőn a három isteni személyt ekkép valljuk, t. i. az Atyát önmagától öröktől fogva, a Fiut az Atyától öröktől fogva születve, a Szentlelket az Atyától és Fiutól öröktől fogva származva: hiszszük azt is kivétel nélkül mind, a mit a Szentháromság egy Isten kinyilatkoztatott.

Mi tehát fiaim! azt hiszszük, hogy az Isten egy természetében. Tehát nincs három Isten. Nem is lehet; mert ezek közül egyiknek tökéletesebbnek, jobbnak s igazabbnak kellene lennie a másiknál; a mi

az Isten fogalmával meg nem egyezhető; mert akkor egy sem volna Isten, mivel egy sem volna legtökéletesebb. Már pedig az Isten önnön magától való legtökéletesebb valóság. Tehát csak egy az Isten lényegében, azaz: természetében. Tudnál-e ahhoz valami hasonlatosságot mondani, hogy „egy örök az Isten [1])?“ Gondolkozzatok. Lehetne-e több nap az égen? nem lehetne; mert egyik a másik világosságát szüntetné meg. No de két gyertyától mégis jobban látnak? Igaz; de azért a világosság természete nem változik, mert egytől is látunk. Hát az emberben lehetne e két lélek? nem lehetne, mert a lélek is megoszolhatlan isteni valóság; azért mondjuk halhatatlannak. Még világosabb példa nem jutna valakinek eszébe? Teszem, egy méhkasban lehetne-e több király? oh nem lehetne; mert két ur akaratjának nem lehetne egyformán szolgálni. Igazán mondja tehát szent János evangyelista: „Ez pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged egyedül igaz Istent [2]).“ Hasonlóképen szent Pál apostol: „Neveztetnek ugyan a pogányok között mind égi mind földi istenek; és az ilyen isteneknek és uraknak nagy a száma. Nekünk mind az által csak egy Istenünk vagyon; a kitől mindenek vannak, és mi is ő hozzá tartozunk és csak egy Urunk vagyon [3]).“

Hány személyt is nevezünk a szent keresztvetésben? hármat Melyek azok? Atya, Fiu, Szentlélek. Van-e valakinek imakönyvében Szentháromság-kép? — Jól van; tartsd szomszédod elé. Hány személyt látsz a képen? hármat. És hányat imádsz? egy Istent. Hogyan? mert az isteni személy három ugyan, de az: Isten mégis csak egy és megoszolhatlan lényegében, az az: természetében. Ez ugyan megfoghatatlannak látszik; de hiszen ki foghatná meg eszével az Istent? azért mégis némi fölvilágosításul kérdem: nem hallott-e erre valaki valami közönséges példát? No mit hallottál? A fának is van három ága, de azért csak egy fa; a garasban is három krajczár van, de azért csak egy garas; az ember is több élő tagokból áll, azért mégis csak egy ember. — Ha ez mind igy van, lehet-e három személyben egy Isten? s egy Istenben három személy? Nincs különben *).

---

[1]) V. Moz. 6, 4. — [2]) Ján. 17, 3. — [3]) I. Kor. 8, 5—6.

*) Igen óvakodva törekedjék a hitelemző ily és más hasonlatosságok által tanítványainak a Szentháromságnak megfoghatatlan titkát megfoghatóvá tenni; mert ugy is soha sem lesz képes azt megtenni, és könnyen megtörténhetik, hogy tanítása e titokról épen akkor lesz homályos, midőn igen világos akar lenni. „Inquirere de Trinitate perversa curiositas est; et credere et tenere, sicut sancta Ecclesia tenet, fides et securitas est“, mondja sz. Bernárd. Szerk.

De honnét is tudjuk, hogy egy Istenben három isteni személy van? Az isteni kinyilatkoztatásból, azaz: az Isten tanításából, ugy-e? — Ugyan nem tudná-e nekem valaki szépen elmondani azon evangeliumi szent szakaszt, midőn az Ur angyala Gábriel Názáretbe jöve Máriához? — Igen. — No mit mondott az angyal Máriának? „Üdvözlégy malaszttal teljes, Ur van te veled, áldott vagy az asszonyok között.“ Csak tovább. „Ne félj Mária, mert kedvet találtál az Istennél. Ime méhedbe fogadsz s fiat szülsz, és nevét Jézusnak hivod. A Szentlélek száll rád; a magasságbelinek ereje megárnyékoz téged; azért a szent is, ki tőled születik, Isten fiának hivatik [1].“ Nevezzétek meg: az istenségnek hány személyéről tesz itt az angyal tanubizonyságot? Háromról. Melyek azok? A magasságbeli az Atya; ki Máriától születik, a Fiu, és ki Máriára száll, a Szentlélek.

Tudnátok-e még erre valami példát? Nem? mondok én. Krisztus urunk, hogy a keresztség szentségét valóságosan isteni eredetünek nyilvánitsa, s a kereszteletlen zsidóknak annál szembetünőbb példát mutasson, és betöltsön — az irás szerint — minden igazságot: keresztelő szent János által a Jordán vizében megkereszteltetté magát. „Megkereszteltetvén pedig Jézus, mindjárt kijöve a vizből, és megnyilának neki az egek, és látá az Isten lelkét alá jönni mint egy galambot és rája szállani. — És ime szózat lőn mennyből mondván: ez az én szerelmes fiam, kiben nekem jó kedvem telt [2].“ Mondjátok meg: hány személyről van itt szó? Háromról. Melyek azok? Az Atya, kinek szava hallatszik mennyből; a Fiu, kiben az Atyának jó kedve telt, és ki János által megkereszteltetik; és a Szentlélek galamb képében.

Láttatok-e már keresztelni? kit? természetesen kis gyermeket, (mert hogy fölnőtt, teszem zsidó megkeresztelkedjék, azt ritkább esetek közé számítjuk). Mit gondolsz? téged hogy keresztelt a pap? — Az nem elég, hogy ugy, mint mást; de mondd meg, hogy? „Antal! én téged keresztellek az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevében.“ Tehát kinek a nevében vagy megkeresztelve? — Vigyázz, hogy el ne hibázd. Az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevében. Ki parancsolt ugy keresztelni? Krisztus Jézus. Hol és mikor? — Midőn mennybemenetele előtt mondá tanitványainak: „Annak okáért elmenvén, tanitsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atyának és Fiunak és Szentléleknek nevében [3].“

[1]) Luk. 2, 30—35. — [2]) Máté: 3, 16—17. — [3]) Máté: 20, 19.

Lám fiaim! igy fordul elő az evangeliumban — Jézus tanítá sában — mindenütt a három isteni személy, az Atya, a Fiu, a Szentlélek; mivel pedig máshelyeken meg világosan mondja Jézus, hogy csak egy az Isten, igy a többi közt sz. Jánosnál, mint már fölebb is említém: „Ez az örök élet, hogy téged ismerjenek meg egyedül igaz Istent:“ következik, hogy az Istén egy lényegében, az az: hogy az Atyának, Fiunak és Szentléleknek nincsen egymástól különböző, hanem ugyanazon egy isteni természete, lényege; és hogy az egy Istenben három személy van, az az: hogy nem csupán csak egy, hanem három személynek vagyon ezen isteni természete, lényege. Azért mondja az apostol is: „És e hárman egy.“ Ő t. i. azt mondja, hogy nem egy, hanem hárman vannak, és hogy e hárman lényegökben nem különbözők egymástól, hanem hogy egy *).

De ha az Istenben, ki lényegében egy, három isteni személy van, ebből ismét az következik, hogy mind a három isteni személy örök, mindenható, végetlen stb. Mert ha az Atyának, Fiunak és Szentléleknek ugyanazon egy természete van: akkor a Fiu is Isten, a Szentlélek is Isten ugy, mint az Atya; akkor mind a három isteni személy egyenlő módon birja az isteni tulajdonságokat mind; akkor mindegyik örök, mindenható, végetlen stb. — Azért tulajdonítja a szentirás is a Fiu és Szentlélek Istennek épen ugy, mint az Atya Istennek, egyenlőleg mind az isteni tökéletességeket; de azért még sincs három örök, három mindenható, három végetlen stb, három csak egy örök, egy mindenható, egy végetlen stb. **).

Ámbár a három isteni személy, tekintve isteni lényegöket, egymáshoz egészen egyenlő: a mennyiben mégis különböző személyek, van köztök egy személyességökre vonatkozó különbözés, és ezen különbözésből származnak az elnevezések is: Atya, Fiu és Szentlélek. — Ezen különbözés pedig abban áll 1-ör: hogy az Atya önönmagától való öröktől fogva. Létének okát ő öröktől fogva önmagában hordja; azért mondja is az irás, hogy ő neki önmagában vagyon élete [1]). Az Atya-név tehát, vonatkozólag a három is-

*) Igen helyesen és határozottan fejezi ezt ki sz. Athanáz hitvallásának kezdetén. Igen jól cselekszik a hitelemző, ha ez említettem hitvallást magával viszi tanítószékébe és azt részletenkint, — vonatkozólag tanítására — hallgatói előtt fölolvassa és magyarázza. Szerk.

**) Ezt szintén igen világosan és határozottan adja elő a sz. Athanáz-féle hitvallás. Szerk.

[1]) Ján. 5., 6.

teni személy egymás iránti viszonyaira, azt jelenti, hogy ő öröktől fogva önnönmagától az istenségnek mintegy forrása. — 2-or: hogy a Fiu az Atyától öröktől fogva születik. A második isteni személy istenségének forrását nem önmagában birja, hanem születés által az első isteni személytől; azért neveztetik is Fiunak. De ezen születése a Fiunak az Atyától öröktől fogva való; — mert az Istenben nincsen se mult se jövendő, és ebből nem származik se függés, se következés az időben, vagy világosabban, a korban, se különbözés a természetben, de mégis bizonyos viszony, melynél fogva az Atya nem a Fiu, és a Fiu nem az Atya. — 3-or: hogy a Szentlélek az Atyától és Fiutól öröktől fogva származik. Ezen származás is minden függést, minden idő-következést kizár; de mégis bizonyos viszonyt foglal magában, melynél fogva a Szentlélek minden isteni méltósága mellett is még sem az Atya, se nem a Fiu. Azonban a harmadik isteni személy az Atyától és Fiutól nem ugy származik, mint ha tőlök teremtetnék, nem; mert a mi teremtetik, az nem lehet Isten, hanem teremtmény; a Szentlélek pedig ugy Isten, mint az Atya és Fiu, — se nem ugy, mintha azoktól születnék, mint a Fiu az Atyától. Azért sehol sem neveztetik ő Fiunak, hanem Szentléleknek, annak jeleül, hogy ő titoktelyes szellemi módon származik az Atyától és Fiutól *).

Még azt kell megjegyeznünk a Szentháromságról, hogy az isteni kinyilatkoztatásban, különösen az Atyának tulajdoníttatik a teremtés. „Nekünk csak egy Istenünk vagyon mondja sz. Pál, amaz Atya, a kitől mindenek vannak [1])"; — a Fiunak a megváltás: „Mindnyájan vétkeztek mondja szintén sz. Pál, ugyanazért ingyen igazulnak meg az ő kegyelméből, a Jézus Krisztustól végbe vitt váltság által [2])". Ő lett t. i. emberré, és meghalt érettünk a kereszfán, hogy ő benne „legyen váltságunk, és nyerjük büneink bocsánatját vére által [3])"; — a Szentléleknek a megszentelés: „Jézus Krisztusnak szolgája vagyok a pogányok között, mondja ismét sz. Pál, hogy a pogányoknak áldozatul való bemutatása kedves és a Szentlélektől megszentelt legyen." — De azért ezen isteni müvek nem ugy tulajdoníttatnak egy-egy isteni személynek a Szentháromságban, mintha a többinek azokban semmi része sem volna, hanem hogy ez által is a három

*) Mindezt ismét igen világosan kifejtve találja a hitelemző a már többször említettem Áthanáz-féle hitvallásban. Szerk.

[1]) I. Kor. 8, 6. — [2]) Rom. 3, 23. — [3]) Kol. I, 14.

isteni személy egymástól jobban megkülönböztessék. A megváltás munkája azonban kizárolagosan a Fiu Istené, mert ő vevé föl az emberi természe tet, és mint ember halt meg a keresztfán, hogy halála által minket megváltson.

Mindezekből megértettétek ugy-e, hogy miért és miképp hiszünk egy Istent három személyben

Azonban bár mennyire törjük is fejünket a Szentháromság titkán: az értelmünknek mindig megfoghatatlan marad. A min meg ne ütközzünk; mert ez a dolog természetében fekszik. Ha mi gyönge véges elménkkel a végetlen Istent megfoghatnók, akkor ő megszünnék végetlen, megszünnék Isten lenni. Fölbirja-e magába fogadni egy viz-csepp a megmérhetlen tengert?

Mondok most egy történetet a szentek életéből. Szent Ágoston püspök sokat töprenkedett a Szentháromság titkáról is; de mind hiában. Meg van irva a szentirásban, hogy elrejtetik a bölcsek elől, s kinyilatkoztatik a kisdedeknek. Halljátok csak, mi történt Ágostonnal. Egykor a tenger partján sétált és tünődött a Szentháromság titka fölött. Vannak most is elegen, kik nagy kevélyen még az eget is lebeszélnék helyéből, oly tudósoknak látszanak. Meglehet uton utfélen ti is hallotok holmi megemészthetlen zagyvalékot olyanoktól, kik szent Pál apostol szerint okosak akarván lenni, gyakran esztelenekké válnak. Igaz, tehát Ágoston is tünődött magában; pedig közbevetőleg megjegyzem fiaim! hogy az embernek legüdvösb tünődése az, midőn elkövetett vétkei fölött gondolkozik. Azonban hirtelen megállapodik Ágoston, a viz szélén egy kis gyermek ül, s markával a tengert egy kis homok-gödörbe merítgeti. Nézi, — nézi, — s mosólyog a kisded bohóságán. Végre meg is szólítja: mit akarsz kis fiam? kérdi a tudós Ágoston, — miért meríted ezt a vizet oly sebesen? „Ki akarom meríteni, ugymond a gyermek, a tengert ebbe a kis gödörbe.“ Veszélyes játék az fiam, és hasztalan fáradság; téged hamarább elmerít az a tenger.“ — „Mégis hamarább kimerítem én a tengert markommal, — szól átszellemülve az angyal, mint te a Szentháromság titkát gyarló elméddel.“ S erre megszünt a látvány. Eddig a történet. Ki mit tanult belőle? — Egy emlékverset jegyezzetek meg:

Mit a bölcs hiába kerget,
És eszével el nem ér:
Az a Szentháromság titka;
Mint a tenger olyan mély.

Mint a nap, ha fönn az égen
Fénysugárban rengedez:
Ha sokáig nézed, megfoszt
Szemeidtől, — olyan ez.

[1]) Rom. 19, 33.

Tekintve a Szentháromságot méltán fölkiálthatunk sz. Pállal: „Oh Isten bölcseségének és tudományának mélységes gazdagsága! mily megfoghatatlanok az ő itéletei és megvizsgálhatatlanok az ő utai [1])!“ Nyugodjunk meg azon, mit az Istennek önmagáról nekünk kinyilatkoztatni tetszett; mert ez elegendő arra, hogy benne és általa örök üdvösségünkön munkálódjunk. A Szentháromság titka az emberi ész fölött van ugyan, de nincs ellene. Akkor volna az az emberi ész ellen, ha az ellenkezést foglalna magában, ha például azt tanítaná a k. k. hitvallás, hogy az Isten lényegében egy és három, vagy hogy a három isteni személy egy személy. Már pedig ezt nem tanítja a k.k. hitvallás, Az emberi ész fölött pedig még sok más van a világon, az az, még sok mást sem foghatunk meg eszünkkel, és mégis hiszszük. Jaj volna nekünk fiaim! ha mi mindent el és megvetnénk azért, mert eszünkkel föl nem érjük! — Leányok, szeretném hallani, hogyan énecklitek urnapkor azt a verset: „Főigazság ez hitünkben.“

Valljuk ezt mi élő hittel,
Bárha elménk érzékinkkel
Rajta elcsodálkozik.

Nincs most már más hátra, mint hogy leboruljunk, s élő hittel mondjuk: „Szent, szent, szent a seregek ura, Istene! teljes az ég és föld az ő dicsőségével! Dicsőség az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek: miképen kezdetben vala, ugy most és mindörökké! Amen.“

Iskolai katekesisek.

Az Istenről. (Folytatás.)

Az ő tulajdonai: — bölcs, — a világot fönntartja, kormányozza, gondot visel rá, jó, — kifejtve a teremtés történetéből.

Negyedik napon akarta az Isten, hogy az égen legyen nap, mely világosságot és meleget oszszon nappal; és legyen hold és számtalan csillag, s világítsanak éjjel. És ugy lett. A nap kel és világosságot terjeszt, és emberek és állatok végezhetik munkájokat; és ismét lealkonyodik a nap, beáll a sötét éj, és kinyugodhatnak az emberek és állatok, s új munkára erősödnek.

Tudjátok már fiaim! hogy a föld gömbölyü, gömb, teke alaku, a nap tehát a földet csak egyrészről, a földtekének csak felét világosíthatja meg; ugy világosság, nap, csak azon féltekén vagyon, mely a nap felé van fordítva, a másik féltekén pedig sötétség, éj, vagyon; de a bölcs Isten akarta, hogy e föld 24 óra alatt egyszer forduljon meg önmaga körül, tengelye körül, igy azután azon rész, melyen éj volt, a nap felé fordul, és megvilágosíttatik; az előbb megvilágított félteke pedig a naptól elfordul, és éjbe borul. És az állandóan igy történik. Nap és éj állandóan váltják föl egymást. Midőn a nap fölváltja az éjt, azt szoktuk mondani: a nap kel; midőn pedig az éj fölváltja a napot, azt mondjuk: a nap alkonyodik; minthogy pedig ezen fölváltás állandóan történik, azt mondjuk: a nap állandóan kel és alkoyodik.

Oh, mily csodálatosan van az elrendezve, hogy a nap állandóan kel és alkonyodik! oh, mily végtelen bölcs az Isten, a világnak alkotója, hogy ily csodálatos és állandó rendet csinált!

De a föld nemcsak önmaga körül forog, hanem azonkivül minden évben egyszer hosszukás körben (körkör) körülfutja a napot,

és igy ehhez majd közelebb jut, majd megint ettől messzebbre távozik; ezért van azután négy évszakunk: tavasz, nyár, ősz, tél. És ezek mindig egymásra következnek, egymást szüntelen fölváltják; a tavaszt fölváltja a nyár, a nyarat fölváltja az ősz, az őszt a tél.

Lássátok fiaim! mily csodálatos és állandó rend az is, hogy a tavasz, a nyár, az ősz és tél egymást szüntelen fölváltják.

Ötödik napon az Isten megnépesítette a levegőt mindenféle madarakkal, és a vizet mindenféle nagy és kis halakkal. A madaraknak tehát a levegőben kell élniök. E végre a bölcs Isten adott nekik szárnyakat; hogy pedig a fákon és a földön megkereshessék eledelöket, adott nekik szemeket és lábakat. — És a halak, hol élnek? — ők nem a földön élnek; azért a bölcs Isten nem is adott nekik lábakat, hanem ugy alkotta őket, hogy uszhassanak a vizben föl és le, ide és oda, és eledelöket megkereshessék.

A végtelen bölcs Isten tehát ezeket is oly csodálatosan alkotta, hogy állandóan azt tehessék, mire őket teremtette.

Hatodik napon az Isten a száraz földön teremtette a négy lábu és a csúszó mászó állatokat. Ezeket is oly csodálatosan alkotta a bölcs Isten, s mindennel ellátta, mi nekik életök-, mozgásuk- és föntarthatásukra szükséges. — Ugyanazon hatodik napon végre teremtette Isten az embert, midőn már az egész föld számára szépen el volt rendezve. Az embert is oly csodálatosan alkotta a bölcs Isten, hogy mindig ugy élhessen, mint az Isten azt akarja. Földön kell élnie, azért a bölcs Isten lábakat adott neki és nem szárnyakat; dolgoznia kell, és e végre adott neki kezeket; élelmére adta a föld terméseit és az állatokat, s mindezeknek megkeresésére és sok más jóra szemeket, füleket, szájt és nyelvet, hogy beszélhessen, és még valamit, a legnevezetesbet, a lelket, melyről majd más alkalommal sok szépet fogok mondani nektek.

Lássátok édes fiaim! az Isten minden teremtményét csodálatosan alkotta, s mindnyájoknak mindent adott, mire szükségök van, hogy olyanok legyenek s ugy éljenek, mint ő akarja. Ő mindezeket a legszebb rendben egymásután hozta ki; s mindenekben, miket teremtett, csodálatos és állandó rendet tapasztalunk, azért őtet — a világ alkotóját — végtelen bölcsnek nevezzük.

Már most mondjátok meg fiaim! vajjon mind az, a mi vagyon egyszerre lett-e? — És ki mondta nekünk, hogy nem egyszerre, de egymásután? — És minő rendben hozott ki mindent az Isten? — Mit hozott ki első napon? — mit második, mit harmadik napon? — És szükséges volt-e az? jó volt-e az, hogy az Isten ily szép és csodálatos rendben hozzon elő mindeneket? — Miért? Ha az Isten első napon hozta volna elő a halakat? vagy a négylábu állatokat, élhettek volna-e ezek? — És hogy nevezzük az Istent azért, mert ő mindent egymásután, oly szép és csodálatos rendben hozott ki? — A világ alkotója tehát végtelen bölcs, mert?

Igen fiaim! de az Isten nemcsak egymásután csodálatos rendben hozott ki mindent, de minden teremtményét csodálatosan alkotta is; minden teremtményének megadta azt, mire szüksége vagyon, hogy olyan legyen, s ugy éljen, mint ő akarja; azért ő végtelen bölcs.

Mit teremtett ötödik napon? — A madaraknak hol kell élniök? — S mit adott nekik az Isten, hogy ott élhessenek? — És még mit kell nekik? — S evégre mit adott nekik? — És a halaknak hol kell élniök? — Azért mit nem adott nekik? — Hanem ugy alkotta, hogy —?

És mit teremtett hatodik napon? — Hát a négylábu és csúszómászó állatoknak megadta-e, mire szükségök vagyon, hogy stb? — És az embernek hol kell élnie? — Azért a bölcs Isten mit adott neki? — s hogy dolgozhassék? — És még? — és még?

Ő a bölcs Isten tehát akarta, hogy a madarak éljenek a —? az állatok —? az emberek —? És tudta mire van szükségök, hogy a madarak a levegőben, a halak a vizben stb. élhessenek? — És megadta mire szükségök van, hogy ott éljenek? — És ugy éljenek mint —? És minő azért az Isten, mert ő mindezt oly bölcsen akarta, és tudta, mire van szüksége teremtményeinek, és csodálatosan alkotván őket, megadta azt, hogy olyanok legyenek, mint ő akarja?

És tudjátok-e még, mit teremtett az Isten negyedik napon? — Minek a napot? — és — Mikor világítson és —? — Hát a holdat és csillagokat minek? — mikor? És történik-e ugy, mint az Isten megparancsolta? — Oh, ez nagyon csodálatos! Hogy történik az? Minő a mi földünk? — Adhat-e a nap az egész földnek egyszerre világosságot? — A hol a nap által megvilágíttatik a föld, ott mi van? — Hát a másik féltekén akkor mi van? — És mindig csak egy félte-

kén van a nap, a másikon pedig mindig éj? — Hát azt minő csodálatosan rendezte el az Isten, hogy itt is lehessen éj, és a másik féltekén nap? Mit parancsol a földnek? — Hogyan? — Magakörül hányszor? — Oh, ez csodálatos rend! Mi történik a föld azon részén, mely a nap felé fordul? — És midőn ez történik, azt mondjuk: a nap — ? És ha elfordul attól, mi lesz? — És midőn ez történik, azt mondjuk: a nap — ? És ez a fölváltás állandóan történik? Ez tehát csodálatos és állandó rend! és ki csinálta ezt a rendet? — minő tehát az Isten, ki ily csodálatos és állandó rendet csinál?

És mikép forog még a föld? — Azért van azután négy — ? És ezek szüntelen — ? Ez is tehát csodálatos és — ? És az Isten a világnak alkotója, ki ezen csodálatos és állandó rendet csinálta, minőt a világon mindenütt tapasztalunk, minő azért? — Mondjátok meg már most:

„Miért mondjuk a világ alkotóját véghetetlen bölcsnek?“

„A világ alkotóját azért mondjuk véghetetlen bölcsnek, mert e világon csodálatos és állandó rendet tapasztalunk, ugymint: a nap állandóan kel s alkonyodik; a tavasz, a nyár, az ősz és tél egymást szüntelen fölváltják.“

Hogy a világ, és ebben az a csodálatos és állandó rend mindig megmaradjon, és a teremtmények mind azt megkapják, mire szükségök vagyon; és a világon minden ugy történjék, mint azt az Isten akarja: arról gondoskodik a jó Isten, mind erre gondot visel a jó Isten.

Tudjátok fiaim! hogy a világ önnönmagától nem lett, hanem annak lételt adott — ? Tudjátok azt is, hogy a világ nem rendezte önmagát, hanem az — ? ugy a világ most sem tarthatja fönnlétélét, most sem képes magát saját erejéből fönntartani, hanem az Isten, ki azt akaratával kihozta és bölcsen elrendezte, az ad neki továbbra is lételt akaratával; ő akarja, hogy fönnálljon a világ, ő annak fönntartója, ő visel gondot arra, hogy a világ fönnmaradjon. Az ő akarata nélkül a nap nem világíthatna, egy füvecske nem nőhetne, egy ember sem élhetne, hanem mind semmivé lennének.

De a jó Isten, ki akaratával kihozta e világot és azt oly bölcsen elrendezte, akarja azt is, hogy a világ fönnálljon, és azt akaratával fönntartja, arra gondot visel. A jó Isten akarja, hogy a nap most is adjon meleget és világosságot, és a hold és csillagok ragyogjanak, mint akkor, midőn azokat akaratával ki-

hozta; és a virágok most is oly szépen virágozzanak s illatozzanak, és a madarkák most is oly szépen énekeljenek, és a méhecskék most is oly szorgalmasan dolgozzanak, — mint akkor, midőn azokat semmiből akaratával kihozta. Mind ezt ő akarja a jó Isten, mind erre gondot ő visel.

Teremtményeinek is ő adja, mire szükségök vagyon, hogy lehessenek, élhessenek. A növényeknek a jó Isten ad meleget és világosságot, harmatot és esőt. Minden állatnak bőséges eledelt, s a legkisebbről sem feledkezik meg a jó Isten. És irányunkban is mily jó az Isten! rólunk is gondoskodik, mi ránk is visel gondot. Nekünk is van testünk, szemekkel, fülekkel, szájjal, kezekkel és lábakkal; és lelkünk. És ezeket adja a —? — Számunkra is előhoz a jó Isten mindent, mi élelmünkre és örömünkre szolgál. És nektek kedves gyermekeim! kik még dolgozni nem tudtok, ad szülőket, kik titeket táplálnak, vagy más jó embereket, kik rólatok gondoskodnak.

Oh, mily szépen visel gondot az Isten mindenre! és mily jó az Isten, hogy mindeneket eltart, mindeneknek megadja, mire szükségök van, és rólunk és mindenről gondoskodik, ránk és mindenre, az egész világra gondot visel!

Mindaz, mit a jó Isten teremtett és fönntart, mindaz, az egész világ az övé; ő tehát mindeneknek ura, az egész világnak ura; ő mindeneknek parancsol, minden ugy történik, mint ő akarja; ő kormányozza a világot, ő visel gondot arra, hogy minden jól történjék, ő visel gondot a világra.

Az ő parancsára kel a nap s lesz világosság; s akaratára alkonyodik, beáll az éj, s hold és csillagok jelennek meg az égen. És, mint már tudjátok fiaim! mindez igen jó.

Az ő parancsára zöldel tavaszkor a rét, kel a mag a szántóföldeken, s virágoznak a fák; az ő parancsára hajtnak ki kalászokat nyáron a vetemények, s a fák virágaiból izes gyümölcsök lesznek; az ő parancsára érnek meg őszkor a gyümölcsök és vetések; az ő parancsára kap a föld télen hó- és jég-takarót, hogy a természet mintegy kinyugodjék. És mind ez igen jó!

Az ő akarata határozza meg az órát, melyben születünk, s melyben meghalunk; s az ő akarata szerint vagyunk gazdagok vagy szegények; örülünk vagy szenvedünk. Es az is mind, mind igen jó! Még ha az Isten betegséggel és más bajokkal látogat is, ez is mind jó, ez által is a roszakból jók lesznek, és a jókból még jobbak.

Lássátok fiaim! a jó Isten, ki mindeneket teremtett, kié az egész világ, mily szépen kormányozza a világot, minden ugy történik az égen és a földön, mint ő parancsolja; s hogy minden jó legyen azt ő akarja, arra ő visel gondot; ő az egész világot kormányozza, ő visel gondot e világra. Ő maga is mondta nekünk, hogy még fejünk hajszállait is megszámlálta, s az ő akarata nélkül egy sem fog kihullni.

Mondjátok meg tehát fiaim! ki teremtette a napot? Nem a nap adott magának lételt? — mert önnönmagának —. És mi végre teremtette? — és —? Tehát ki akarja azt, hogy a nap világítson és meleget adjon? — Igen a jó Isten, ki akarta, hogy legyen nap és adjon világosságot és meleget, most is akarja, hogy legyen nap és —? Hiszen e végre teremtette a napot; már mikor teremtette a napot, akarta, hogy a nap —? és nap is akarja —? És ha a jó Isten nem akarná, hogy legyen nap, lenne-e? — hanem mindjárt —? És ki akarja azt; ki gondoskodik arról, hogy a hold és csillagok most is ragyogjanak? — Mert mi végre teremtette ezeket? — És ki visel gondot arra, hogy a virágok illatozzanak, és a méhecskék szorgalmatosan dolgozzanak? — Ő adott a fáknak és virágoknak magot, hogy abból megint más fák és virágok legyenek. — És ki akarja, hogy a megholt emberek helyett megint mások jöjjenek a világra? — Tehát ki tartja fönn az embereket, fákat, virágokat, napot, holdat, csillagokat? — Az egész világra ki visel gondot?

A jó Isten tehát fönntartja a világot, és arra gondot visel! Minden teremtményének meg is adja, mire —? hogy —? Mit ad a növényeknek? — Mit az állatoknak? — Mit az embereknek? — Mit ad nektek is? — Tehát ki visel gondot a növényekre? ki az állatok- — ki az emberekre? — ki visel gondot rá, tok? — az egész világra? — És minő az Isten, ki az egész világot fönntartja, ki minden teremtményének megadja, mire szükségök vagyon, ki az egész világra gondot visel?

És kié mindaz, mit a jó Isten teremtett és fönntart? — Ő tehát mindeneknek —? Ő az egész világnak —? A világnak ura, tehát mindeneknek parancsol! A világot ő —? Minden ugy történik, mint —? Hogy minden jól történjék, arra gondot —?

Az ő parancsára a nap —? és lesz —? A hold és csillagok —? És mind ez —?

Az ő parancsára mi történik tavaszkor? — Mi nyáron? — Mi őszkor? — Télen? — És mind ez —?

Ő határozza meg az órát, melyben — ? s melyben — ? Az ő akarata szerint vagyunk gazdagok vagy — ? Örülünk vagy — ? És ez is mind — ?

Oh, a jó Isten! Ő mindig jót akar, jót parancsol, jól kormányozza a világot; gondot visel e világra!

Mivel az Isten akarja, hogy a világ fönnálljon, és az Isten adja meg teremtményeinek, mire szükségök vagyon: tehát nem a világ tartja fönn önmagát, hanem — ?

És mivel égen és földön minden az Isten parancsára történik, és jó: azért mondjuk, hogy e világot a jo Isten — ?

Mivel tehát ő tartja fönn és kormányozza e világot, azért mondjuk, hogy e világot ő — ?

Mondjátok meg tehát fiaim:

„Visel-e gondot az Isten e világra?"

„Az Isten gondot visel e világra."

És ő maga mondotta nekünk, hogy még fejünk hajszálait is — ?

„S hogy egy hajszálunk sem eshetik le az Isten akarata nélkül."

Ki tartja fönn e világot? — Mert — ? És ki kormányozza azt? — Mert — ? Mivel ő tartja fönn, és kormányozza e világot, azért mondjuk: — ?

Ha már most meggondoljátok fiaim! hogy az Isten oly bölcsen hozott elő mindeneket egymásután, és oly csodálatos és állandó rendet csinált, minőt a világon tapasztalunk; és minden teremtményét oly bölcsen alkotta, hogy ugy élhessenek mint ő akarja, ha mind ezt meggondoljátok: ugyebár, mindjárt eszetekbe fog jutni, hogy az Isten véghetetlen bölcs, és a mit ő tesz, az mind bölcsen van elrendezve, ugy, hogy már bölcsebben nem is lehet, és örülni fogtok, hogy az Isten oly véghetetlen bölcs.

És ha meggondoljátok, hogy a bölcs Isten oly jó és most is mindent eltart, most is akarja, hogy a nap — ? és a hold és csillagok — ? és a virágok — ? és méhecskék — ? mint akkor, midőn azokat semmiből kihozta; és oly jó, hogy most is megadja minden teremtményének, mire szükségök vagyon, a növényeknek — ? az állatoknak — ? nekünk — ? nektek — ? és oly jó, hogy mindig csak jót akar, jót parancsol az égen és a földön, oh! ha mindezt meggondoljátok, mily véghetetlen jó az Isten, hogy gondot visel e világra, mily jó minden teremtménye iránt, irántam, szüleitek iránt, és irántatok, és mennyire szeret benneteket: akkor bizonyára örülni fogtok, hogy ő oly jó, és ti is szeretni fogjátok őt, mivel ő oly igen

jó iránttatok, hogy már jobb nem is lehet, és annyira szeret titeket. És kérni fogjátok az Istent minden jóért, és hálákat fogtok neki adni minden jóért. Midőn reggel fölkeltek, ebéd előtt, ebéd után, tanulás és olvasás előtt, mindig imádkozni, az Istentől jót kérni, és neki a vett jókért hálákat adni fogtok. Különösen pedig kérni fogjátok a jó Istent, hogy segítsen nektek, hogy ti is szeressétek őtet nagyon, nagyon, mint ő szeret titeket, és mindig örömmel megtegyétek a jót, melyet ő akar, és parancsol.

TARTALOM.

Lap

Nagy-Karácson napjára.

A megtestesülés titkában 1-ör minden az Isten dicsőségét emeli, 2or minden az emberi gyarlóság szükségeit födözi; mert az üdvözítő a mi urunk Jézus Krisztus. — Nagy János. 1

Szent István első vértanu ünnepére.

Legfőbb keresztény kötelességeink egyike, szeretni ellenségeinket. — Roder Alajos. 19

Két példázat e beszéd tárgyához. 30

Nagy-karácson utáni vasárnapra.

Az öregkor 1-ör a hálaadásnak, 2-or a megtérésnek, 3-or a tiszteletnek kora. — Tóth Antal. 33

Az év utolsó napjára.

I. 1-ör mire fordítottuk az Istentől ez évben vett javakat? 2-or mily lélekkel viseltük az ez évben ránk bocsátott szenvedéseket? 3-or mily hűséggel teljesítettük hivatalunk kötelességeit? — Tóth Antal. 41

II. Minden mulandó és változás alá eső a világon; csak is Jézus igaz anyaszentegyháza változatlanul maradandó. — Devics József. 49

Uj évre.

I. Ember, egy esztendővel ismét közelebb állasz az örökkévalósághoz! — Feniczy János. 59

II. A hitnek, reménynek és szeretetnek neve a szelid Jézus-név. — Rimely Károly. 64

Kis-Karácson és vizkereszt közti vasárnapra.

Mit tegyünk, ha az emberek vélekedése irántunk nem kedvező? — Tóth Antal. 73

Vizkereszt ünnepére.

I. Elmélkedés az elfogadott, a szinlelt és az üldözött igazság fölött. — Massillon. 81

Lap.

II. 1-ör a nőtelen állapotban élők erkölcsi aranyat, 2-or a házasságban lévők erkölcsi tömjént, 3-or az özvegységben élők erkölcsi myrrhát hozzanak ajándékban Jézusnak. — Szkalka Kandid. 112

Vizkereszt után I. vasárnapra.

A vallás-erkölcsös házi nevelésről. — Tóth Antal. 119

Szentirási mondatok, képek, hasonlatosságok és példák e beszéd tárgyához 125

Jézus szent nevének ünnepére.

Jézus megérdemli, hogy az ő nevére minden térd meghajoljon, 1-ör azért, mert ő valóságos Isten; 2-or azért, mivel épen azon oknál fogva, hogy valóságos Isten, az általa szerzett k. k. vallásban nekünk az élet minden baja és viszontagsága közt a legédesebb vigasztalást nyujtja, ez által tiszteletünket már ez életben elég bőven megjutalmazván. — Fatér Mihály. 129

Vizkereszt után II. vasárnapra.

1-ör miként kell a kereszténynek magát viselnie, minekelőtte a szent házasságra lép? 2-or miként kell a kereszténynek magát viselnie, minekutána már a házasság szentségében részesült? — Tóth Antal. 140

Vizkereszt után III. vasárnapra.

Az utolsó-kenetnek 1-ör isteni eredetéről, 2-or üdvös hatásáról, 3-or szükséges kellékeiről. — Vezerle Gáspár. . . 150

Vizkereszt után IV. vasárnapra.

Az Istenbe helyzett bizodalom csak ugy helyes, ha 1-ör jól rendezett, 2-or erős és ingathatatlan. — Baráth Lőrincz. 161

Gyertyaszentelő Boldog-asszony ünnepére.

Liturgikus beszéd. — Roder Alajos. 168

Vizkereszt után V. vasárnapra.

Homilia. — Rimely Károly. 175

Vizkereszt után VI. vasárnapra.

Homilia, a kovász által példázott isten-országnak belső erejéről. — Hirscher után Sántha Mihály. . . . 184

Lap.

Septuagesima-vasárnapra.

Homilia. — Vezerle Gáspár. 192

Sexagesima-vasárnapra.

Homilia. — Hirscher után Sántha Mihály. . . . 201

Quinquagesima-vasárnapra.

A farsangi mulatságokkali visszaélésekről, és az ezekből eredő testi és lelki veszélyekről. — Tóth Antal. 219

Hamvazó szerdára.

Oltár-beszéd. — Devics József. 261

I. Böjt-vasárnapra.

A böjt hasznáról és a böjtölés módjáról. — Tóth Antal. . . 266

II. Böjt-vasárnapra.

Az örökkévalóságról és a lélek halhatatlanságáról. — Devics József. 274

III. Böjt-vasárnapra.

A penitenciatartás szentségéről. — Habaz László. . . . 283

IV. Böjt-vasárnapra.

A gondok és aggodalmak némely neméről, melyekkel az emberek közönségesen magukat gyötrik. — Roder Alajos. 290

Gyümölcsoltó Boldog-asszony ünnepére.

Az angyal köszöntő szavairól: „Üdvözlégy malaszttal teljes, az Ur vagyon te veled, áldott vagy te az asszonyok közt!“ — Mayr Frigyes. 207

V. Böjt-vasárnapra.

Mi az erény? és mikor neveztethetünk erényeseknek? — Tóth Antal. 303

Virág-vasárnapra.

Liturgikus oltár-beszéd. — Roder Alajos. 312

Pünkösd-hétfőre.

A k. kath. anyaszentegyház apostoliságáról. — Devics József. 317

Lap.

Pünkösd után III. vasárnapra.

A hitbuzgóság nem csak legszentebb kötelességünk, hanem legnagyobb dicsőségünk is; azért abban soha el ne lankadjunk. — Beke Kristóf. 328

Nagy-boldog Asszony napjára.

1-ör. Mi a szükséges egy? 2-or mikép választá azt Mária? — Feniczy János. 393

Pünkösd után XI. vasárnapra.

Vétkezünk nyelvünkkel, ha 1-ör akkor szólunk, mikor jobb volna hallgatnunk; 2-or ha akkor hallgatunk, mikor szólanunk kellene. — Beke Kristóf. 404

Szent István király ünnepére.

1-ör. Vajjon mindegy-e, bármely vallást kövessen valaki, csak becsületes ember legyen? 2-or és igaz-e, hogy a vallás csak is az köznépnek való? — Devics József. . . 413

Pünkösd után XII. vasárnapra.

A mai oktatásunk tárgya 1-ör az isteni, 2-or a felebaráti szeretetnek törvénye. — Beke Kristóf. 426

Pünkösd után XIII. vasárnapra.

A gyónás 1-ör szükséges a bünbocsánat megnyerésére, 2-or hasznos az élet megjobbítására. — Beke Kristóf . . 439

Pünkösd után XIV. vasárnapra.

Elmélkedés. — Hirscher után Sántha Mihály. . . . 448

Kisasszony napjára.

Szüz Mária az Istentől, Krisztus mint előkép szerint, alkottatván, e három jeles tulajdonnal ékesíttetett föl: bünmentességgel, kegyelem-bőséggel, a bünösök, általán az emberek iránti páratlan szeretettel. — Bossuet után Draxler János. 458

Szűz Mária nevének ünnepére.

Mikép lesz Mária reménye 1-ör minden életnek, 2-or az erénynek? — Bacsák Imre. 472

Lap.

Pünkösd után XV. vasárnapra.

I. A bünös nagyot, kipótolhatatlant vesztett büne által. — Tóth István. 478

II. 1-ör a haláltóli félelem okairól, 2-or a félelem elleni biztosítás módjáról. — Beke Kristóf. 485

Pünkösd után XVI. vasárnapra.

Mily nagy teher nyomja a bünös lelkét? — Tóth István. . 495

Pünkösd után XVII. vasárnapra.

I. A bünös jövendőjéről. — Tóth István. 504

II. Meg ne vessük a csekélységeket 1-ör a jóban, 2-or a roszban. — Beke Kristóf. 512

Pünkösd után XVIII. vasárnapra.

1-ör a káromkodásnak irtóztató gonoszságáról, 2-or annak orvoslás-módjáról. — Beke Kristóf. 523

Történetek és példázatok e beszéd tárgyához. 554

Pünkösd után XIX. vasárnapra.

Az Isten irgalmasságában 1-ör vakmerőn ne bizakodjunk, 2-or az iránt kétségbe ne essünk. — Beke Kristóf. . . 536

Pünkösd után XX. vasárnapra.

A betegségek erkölcsiségünkre nézve üdvös hatásuak, egészen tőlünk függvén, hogy azokká legyenek. — Tóth Antal. 545

Pünkösd után XXI. vasárnapra.

Mit tanít a k. kath. egyház az örök büntetésről, a pokolról? — Tóth Antal. 554

Minden szentek napjára.

Mily méltó és üdvösséges a szenteket tisztelni és segítségül híni! — Csajághy Sándor. cs. p. 565

Pünkösd után XXII. vasárnapra.

1-ör az eltulajdonítottat visszatéríteni szoros kötelesség; 2-or kik köteleztetnek a visszatérítésre? Tóth Antal. . . 573

Pünkösd után XXIII. vasárnapra.

Jézus szavai szerint a leány nem lévén meghalva, hanem alván, a halál tehát álom lévén, mily üdvös tanulságokat foglalnak azok magukban? — Roder Alajos. . . . 582

Lap.

Pünkösd után XXIV. vasárnapra.

Azon védokokról, melyeknél fogva a k. katholikus hiszi, hogy Jézus ismét eljön nyilvánosan és közönségesen itélni az embereket. — Roder Alajos. 592

A fóthi templom fölszentelésekor.

Az Isten háza az üdvösség helye 1-ör azokra nézve, kik benne az egy élő Istent lélekben imádják, és 2-or a szeplőtelenül fogantatott szüz Máriát szivből tisztelik. — Holló M. 602

A boldogságos Szűz szeplőtelen szent szivének tiszteletére rendezett majus havi ájtatosság. — Kruesz Chrysostom.

Megnyitó beszéd. 339
I. Elmélkedés az alázatosságról. 343
II. Elmélkedés az engedelmességről. 346
III. Elmélkedés a tisztaságról. 355
IV. Elmélkedés az önmegtagadásról. 364
Zárszó. 372
A szüzek zászlójának fölszentelésekor. — Szintén Kruesz Chrysostom. 378

Esketési szent beszédek.

I. Csajághy Sándor cs. p. 227
II. Beke Kristóf. 233
III. Kubriczky András. 233
Imádságok az esketés előtt és után. 240

Az Ur imádsága.

Hat kateketikai beszédben kérésenkint megmagyarázva. — I. II. III. IV. — Hermann Jeremiás. 241
V. VI. — Roder Alajos. 613

Templomi katekesisek.

Bevezetés. — I. A keresztvetésről. — Roder Alajos . . . 385
II. A szentháromságról. — Sántha Mihály. 626

Iskolai katekesisek.

Az Istenről. (Folytatás). Az ő tulajdonai : bölcs — a világot fönntartja, kormányozza, gondot visel rá, jó, — kifejtve a teremtés történetéből. — Morva Miklós. 633